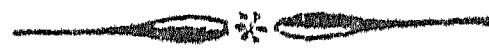
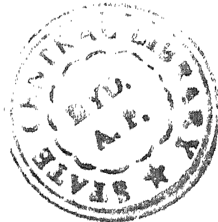
శ్రీగురవేనమః

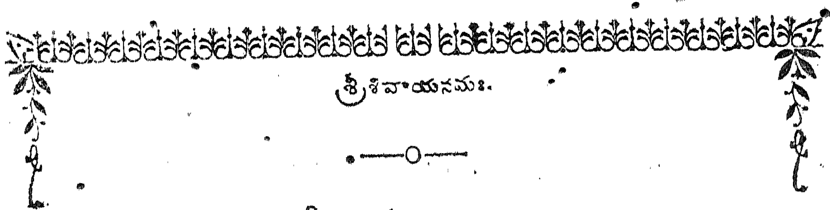
శ్రీ శివపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగః

సంఖ్యా. విషయ సూచికా.

శ్రీశివాయనమః.

శ్రీశివపురాణం

వాయవీయ సంహితాయాం.

పూ ర్వ భా గే.

ప్రథమోధ్యాయః.

నమశ్శివాయసోమాయ సగణాయససూనవే। ప్రధానపురుషేశా
య సర్గస్థిత్యంతహేతవే ॥ ౧ ॥ శక్తిరప్రతిమాయస్య ఐశ్వర్యంచాపిసర్వ
గం। స్వామిత్వంచవిభుత్వంచ స్వభావంసంప్రచక్షతే ॥ ౨ ॥ తమజంవి
శ్వకర్మాణం శాశ్వతంశివమవ్యయం । మహాదేవంమహాత్మానం వ్ర
జామిశరణంశివం॥ 3 ॥ ధర్మక్షేత్రేమహాతీర్థే గంగాకాళిందిసంగమే । ప్ర
యాగే నైమిశారణ్యే బ్రహ్మలోకస్యవర్త్మని ॥ ౪ ॥ మునయశ్శంసితా
త్మాన స్సత్యవ్రతపరాయణాః । మహౌజసోమహాభాగా మహాసత్రంవి
తేనిరే ॥ ౫ ॥ తత్రసత్రంసమాకర్ణ్య. తేషామక్లిష్టకర్మణాం। సాక్షాత్స

—(నైమిశీయమునీన్ ప్రతిసూతాగమనం)—

త్యవతీసూనో ర్వేదవ్యాసస్యధీమతః ॥ ౬ ॥ శిష్యోమహాత్మామేధావీ త్రి
షులోకేషువిశ్రుతః । పంచావయవయుక్తస్య వాక్యస్యగుణదోష
విత్ ॥ ౭ ॥ ఉత్తరోత్తరవక్తాచ బ్రువతోపిబృహస్పతేః । మధురశ్రవణా
నాంచ మనోజ్ఞపదపర్వణాం॥ ౮ ॥ కథానాంనిపుణోవక్తా కాలవిన్నయవిత్క
విః । జగామసతుతందేశం సూతఃపౌరాణికోత్తమః ॥ ౯ ॥ తందృష్ట్వాసూ
తమాయాంతం మునయోహృష్టమానసాః । తస్మైసామచపూజాంచ య
థావత్ప్రత్యపాదయన్ ॥ ౧౦ ॥ ప్రతిగృహ్యసతాంపూజాం మునిభిఃప్రతిపా
దితాం । ఉద్దిష్టమాసనంభేజే వియుక్తంయుక్తమాత్మనః ॥ ౧౧ ॥ తతస్త
త్సంగమాదేవ మునీనాంభావితాత్మనాం। సోత్కంఠమభవచ్చిత్తం శ్రో

తుంపౌరాణికాఃకథాః ॥ ౧౨ ॥ తథాతమ్మనుకూలాభి ర్వాగ్భిఃపూజ్యమ
హర్షయః । అతీవాభిముఖంకృత్వా వచనంచేదమబ్రువన్ ॥ ౧౩ ॥ ఋ

—(సూతం ప్రతిఋషిప్రశ్నః)—

షయః ॥ రోమహర్షణసర్వజ్ఞభవాన్వైభాగ్యగౌరవాత్ । పురాణవిద్యా
మఖిలాం వ్యాసాత్ప్రత్యక్షమీయివాన్ ॥ ౧౪ ॥ తస్మాదాశ్చర్యభూతా
నాం కథానాంత్వంహిభాజనం । రత్నానామురుసారాణాం రత్నాకరఇ
వార్ణవః ॥ ౧౫ ॥ యచ్చభూతంచభవ్యంచ యచ్చాన్యద్వస్తువర్తతే ।
నతవావిదితంకించిత్త్రిషులోకేషువిద్యతే ॥ ౧౬ ॥ త్వమదృష్టవశాద
స్మద్దర్శనార్థమిహాగతః । అకుర్వన్కిమపిశ్రేయో నవృథాగంతుమ
ర్హసి ॥ ౧౭ ॥ తస్మాచ్ఛ్రావ్యతమంపుణ్యం సత్కథాజ్ఞానసంహితం ।
అపవర్గవదైకాంత మనాచారబహిష్కృతం ॥ ౧౮ ॥ జగతస్సృష్టిసం
హారస్థితి కామప్రదర్శకం। వేదాంతసారసర్వస్వం పురాణంశ్రావయా
శునః ॥ ౧౯ ॥ ఏవమభ్యర్థితస్సూతో మునిభిర్వేదవాదిభిః । శ్లక్ష్ణాంచ
న్యాయసంయుక్తాం ప్రత్యువాచశుభాంగిరం ॥ ౨౦ ॥ పూజితోనుగృహీ
తశ్చ భవద్భిరితిచోదితః । తస్మాత్సమ్యగ్విబ్రూయాం పురాణమృషిపూజి
తం ॥ ౨౧ ॥ అభివంద్యమహాదేవం పురాణమృషిపూజితం । అభివంద్య
మహాదేవ దేవీంస్కందంవినాయకం ॥ ౨౨ ॥ నందినంచతథాసాక్షాద్వ్యా
సంసత్యవతీసుతం । వక్ష్యామిపరమంపుణ్యం పురాణంవేదసమ్మితం ॥ ౨౩
శివజ్ఞానార్ణవంసాక్షాద్భుక్తిముక్తిఫలప్రదం । శబ్దార్థన్యాయసంయు
క్తైరాగమార్థైర్విభూషితం ॥ ౨౪ ॥ శ్వేతకల్పప్రసంగేన వాయునా

—(విద్యావతార కథనం.)—

కథితంపురా । విద్యాస్థానానిసర్వాణి పురాణానుక్రమంతథా ॥ ౨౫ ॥
పురాణస్యాస్యచోత్పత్తిం బ్రువతోమేనిబోధత । అంగానివేదాశ్చత్వారో
మీమాంసాన్యాయవిస్తరః ॥ ౨౬ ॥ పురాణంధర్మశాస్త్రంచ విద్యాహ్యే
తాశ్చతుర్దశ । ఆయుర్వేదోధనుర్వేదోగాంధర్వశ్చేత్యనుక్రమాత్ ॥ ౨౭
అర్థశాస్త్రంపరంతస్మాద్విద్యాహ్యష్టాదశస్మృతాః । అష్టాదశానాంవి
ద్యానామేతాసాంభిన్నవర్త్మనాం ॥ ౨౮ ॥ ఆదికర్తాశివస్సాక్షాచ్ఛూ
లపాణిరితిశ్రుతిః । సహిసర్వజగన్నాథ స్సిసృక్షురఖిలంజగత్ ॥ ౨౯ ॥

బ్రహ్మణావిహితే సాక్షాత్ప్రతిష్ఠాగ్రే సనాతనం । తస్మై ప్రథమపుత్రాయ బ్రహ్మణే విశ్వయోనయే ॥ ౩౦ ॥ విద్యామపి దదౌ పూర్వం విశ్వసృష్ట్యర్థమీశ్వరః । లబ్ధవిద్యేన తేనాపి ప్రజాసృష్టిం వితన్వతా ॥ ౩౧ ॥ ప్రథమం సర్వశాస్త్రాణి పురాణం బ్రాహ్మణం స్మృతం । అనంతరం తు వక్త్రేభ్యో వేదాస్తస్య వినిర్గతాః ॥ ౩౨ ॥ ప్రవృత్తిస్సర్వశాస్త్రాణాం తన్ముఖాదభవత్తతః । యదా స విస్తరం శక్తా నాధిగంతుం ప్రజా భువి ॥ ౩౩ ॥ తదా విద్యాసమాసార్థం విశ్వేశ్వరనియోగతః । ద్వాపరాంతే చ విశ్వాత్మా విష్ణుర్విశ్వజగన్మయః ॥ ౩౪ ॥ వ్యాసనామ్నా చరత్యస్మిన్నవతీర్య మహీతలే । స పునర్ద్వాపరే చాస్మిన్ కృష్ణద్వైపాయనాఖ్యయా ॥ ౩౫ ॥ అరణ్యామివ హవ్యాశిం సత్యవత్యామజాయత । మథిసుంధానమాంవిద్యం యేన వేదమహార్ణవాత్ ॥ ౩౬ ॥ ప్రకాశో జనితో లోకే మహాభారతచంద్రమాః సంక్షిప్య స పునర్వేదాం శ్చతుర్ధాకృతవాన్మునిః ॥ ౩౭ ॥ వ్యస్తవేదతయా లోకే వేదవ్యాస ఇతి స్మృతః । పురాణమపి సంక్షిప్తం చతుర్లక్షప్రమాణతః ॥ ౩౮ ॥ అద్యాపి దేవలోకే తచ్ఛతకోటిప్రవిస్తరం । యో విద్యాచ్చతురో వేదాన్ సాంగోపనిషదో ద్విజః । న చేత్పురాణం సంవిద్యాన్నైవ స స్యాద్విచక్షణః । ఇతిహాసపురాణాభ్యాం వేదం సముపబృంహయేత్ ॥ ౪౦ ॥ బిభేత్యల్పశ్రుతాద్వేదో మామయం ప్రతరిష్యతి । సర్గశ్చ ప్రతిసర్గశ్చ వంశో మన్వంతరాణి చ ॥ ౪౧ ॥ వంశానుచరితం చైవ పురాణం పంచలక్షణం । దశధా చాష్టధా చైతత్పురాణముపదిశ్యతే ॥ ౪౨ ॥ బ్రాహ్మం పాద్మం వైష్ణవం చ శైవం భాగవతం తథా । భవిష్యన్నారదీయం చ మార్కండేయమతః పరం ॥ ౪౩ ॥ ఆగ్నేయం బ్రహ్మకైవర్తం లైంగ్యం వారాహమేవ చ । స్కాందం చ వామనం చైవ కౌర్మం మాత్స్యం చ గారుడం ॥ ౪౪ ॥ బ్రహ్మాండం చేతి పుణ్యోయం పురాణానామనుక్రమః । తత్ర శైవం తురీయం యచ్ఛార్వం సర్వార్థసాధకం ॥ ౪౫ ॥ గ్రంథలక్షప్రమాణం తద్వ్యస్తం ద్వాదశసంహితం । నిర్మితం తచ్ఛివేనైవ తత్ర ధర్మః ప్రతిష్ఠితం ॥ ౪౬ ॥ తదుక్తేనైవ ధర్మేణ శైవాస్త్రైవర్ణికా నరాః । ఏకజన్మని ముచ్యంతే ప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః ॥ ౪౭ ॥ తస్మాద్విముక్తిమన్విచ్ఛన్ శివమేవ సమాశ్రయేత్ । తమాశ్రిత్యైవ దేవానామపి ముక్తిర్న చాన్యథా

థా ॥ ౪౮ ॥ యదిదం శైవమాఖ్యాతం పురాణం వేదసమ్మితం । తస్య భే
దాంత్సమాసేన బ్రువతో మే నిబోధత ॥ ౪౯ ॥ విద్యేశ్వరం తథా రౌద్రం
వైనాయకమనుత్తమం । ఔమం మాతృపురాణం చ రుద్రైకాదశకం త
థా ॥ ౫౦ ॥ కైలాసం శతరుద్రం చ కోటిరుద్రాఖ్యమేవ చ । సహస్రకో
టిరుద్రాఖ్యం వాయవీయం తతః పరం ॥ ౫౧ ॥ ధర్మసంజ్ఞం పురాణం చే త్యే
వం ద్వాదశ సంహితాః । విద్యేశం దశసాహస్రముదితం గ్రంథసంఖ్యయా ॥ ౫౨ ॥
రౌద్రం వైనాయకం చౌమం మాతృకాఖ్యం తతః పరం । ప్రత్యేకమష్ట
సాహస్రం త్రయోదశసహస్రకం ॥ ౫౩ ॥ రుద్రైకాదశకాఖ్యం యత్కై
లాసం షట్సహస్రకం । శతరుద్రం త్రిసాహస్రం కోటిరుద్రం తతః పరం ॥ ౫౪ ॥
సహస్రైర్నవభిర్యుక్తం సర్వార్థజ్ఞానసాధకం । సహస్రకోటిరుద్రాఖ్య
మేకాదశసహస్రకం ॥ ౫౫ ॥ చతుస్సహస్రసంఖ్యాకం వాయవీయాఖ్య
ముత్తమం । ధర్మసంజ్ఞం పురాణం యత్తద్ద్వాదశసహస్రకం ॥ ౫౬ ॥ త
దేవం లక్షముద్దిష్టం శైవం శాఖావిభేదతః । చతుస్సహస్రకం యత్తు వాయ
నా సముదీరితం ॥ ౫౭ ॥ తదిదం వర్తయిష్యామి భాగద్వయసమన్వితం
నావేదవిదుషే వాచ్యమిదం శాస్త్రమనుత్తమం ॥ ౫౮ ॥ న చైవాశ్రద్ద
ధానాయ నాపురాణవిదే తథా । పరీక్షితాయ శిష్యాయ ధార్మికాయాస
సూనవే ॥ ౫౯ ॥ ప్రదేయం శివభక్తాయ శివధర్మానురాగిణే । పురాణ
సంహితా యస్య ప్రసాదాన్మయి వర్తతే ॥ ౬౦ ॥ నమో భగవతే తస్మై
వ్యాసాయామితతేజసే ॥ ఇతి శ్రీమచ్ఛైవపురాణే వాయవీయసంహితా
యాం పూర్వభాగే విద్యావతారకథనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥ ౧ ॥
సూతః ॥ పురా కాలేన మహతా కల్పేఽతీతే పునః పునః । అస్మిన్నవ
స్థితే కల్పే ప్రవృత్తే సృష్టికర్మణి ॥ ౧ ॥ ప్రతిష్ఠితాయాం వార్తాయాం ప్ర
బుద్ధాసు ప్రజాసు చ । మానీనాం షట్కులేయానాం బ్రువతామితరేత
రం ॥ ౨ ॥ ఇదం పరమిదం నేతి వివాదస్సుమహానభూత్ పరస్య దుర్నిరూ
పత్వాన్న జాతస్తత్ర నిశ్చయః ॥ ౩ ॥ తే భిజగ్ముర్విధాతారం ద్రష్టుం బ్ర

—(బ్రహ్మలోకం ప్రతి మునీనాం గమనం.)—

హ్మాణమవ్యయం । యత్రాస్తే భగవాన్ బ్రహ్మా స్తూయమానస్సురాసు
రైః ॥ ౪ ॥ మేరుశృంగే శుభే రమ్యే దేవదానవసంకులే । సిద్ధచారణసం

శాఖే యక్షగంధర్వసేవితే ॥ ౫ ॥ విహంగసంఘసంఘుష్టే మణివిద్రు
మభూషితే । నికుంజకందరదరీ గుహానిర్ఝరశోభితే ॥ ౬ ॥ తత్రబ్రహ్మావ
సంనామ నానామృగసమాకులం । దశయోజనవిస్తీర్ణం శతయోజన
మాయతం ॥ ౭ ॥ సురసామలపానీయ పూర్ణరమ్యసరోవరం । మత్త
భ్రమరసంఛన్న రమ్యపుష్పితపాదపం ॥ ౮ ॥ తరుణాదిత్యసంకాశం తత్ర
చారుమహత్పురం । దుర్ధర్షంబలదృప్తానాం దైత్యదానవరక్షసాం ॥ ౯
తప్తజాంబూనదమయం ప్రాంశుప్రాకారతోరణం । నిర్వ్యూహావలభీ
కూప ప్రతోళిశతమండితం ॥ ౧౦ ॥ మహార్హమణిచిత్రాభిర్లలిహానమి
వాంబరం । మహాభవనకోటీభి రనేకాభిరలంకృతం ॥ ౧౧ ॥ తస్మిన్నివస
తిబ్రహ్మా సార్ధంస్సార్ధంప్రజాపతిః । తత్రగత్వామహాత్మానం సాక్షాల్లో
కపితామహం ॥ ౧౨ ॥ దదృశుస్తేమునయోదేవం దేవర్షిగణసేవితం ॥
చామీకరాచలప్రఖ్యం సర్వాభరణభూషితం ॥ ౧౩ ॥ ప్రసన్నవదనం
సౌమ్యం పద్మపత్రాయతేక్షణం । దివ్యకాంతిసమాయుక్తం దివ్యగంధా
నులేపనం ॥ ౧౪ ॥ దివ్యశుక్లాంబరధరం దివ్యమాలావిభూషితం । సురా
సురేంద్రయోగీంద్ర వంద్యమానపదాంబుజం॥ ౧౫ ॥ సర్వలక్షణయుక్తాం
గ్యాచలచ్చామరహస్తయా భ్రాజమానంసరస్వత్యా ప్రభయేవదివాకరః ॥
తందృష్ట్వామునయస్సర్వే ప్రహృష్టవదనేక్షణాః । శిరస్యంజలిమాధాయ
తుష్టువుస్సురపుంగవం ॥ ౧౭ ॥ మునయః ॥ నమస్త్రిమూర్తయేతుభ్యం
సర్గస్థిత్యంతహేతవే। పురుషాయపురాణాయ బ్రహ్మణేపరమాత్మనే॥ ౧౮
నమఃప్రధానదేహాయ ప్రధానక్షోభకారిణే । త్రయోవింశతిభేదే నవికృ
తాయావికారిణే ॥ ౧౯ ॥ నమోబ్రహ్మాండజాతాయ బ్రహ్మాండోదరవ
ర్తినే ! తత్రసంసిద్ధకార్యాయ సంసిద్ధకరణాయచ ॥ ౨౦ ॥ నమోస్తుస
ర్వలోకాయ సర్వలోకవిధాయినే । సర్వాత్మదేహసంయోగ వియోగ
విధిహేతవే ॥ ౨౧ ॥ త్వయైవనిఖిలంసృష్టం సంహృతంపాలితంజగత్ ।
తథాపిమాయయానాథనవిద్మస్త్వాంపితామహ ॥ ౨౨ ॥ సూతః ॥ ఏవం
బ్రహ్మామహాభాగై ర్మహర్షిభిరభిష్టుతః । ప్రాహగంభీరయావాచా
మునీన్ప్రహ్లాదయన్నివ ॥ ౨౩ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ ఋషయోహేమహాభా
గా మహాసత్త్వామహౌజసః । కిమర్థంసంహితాస్సర్వే యూయమత్రస

మాగతాః ॥ ౨౪ ॥ తమేవంవాదినందేవం బ్రహ్మాణం బ్రహ్మవిత్తమాః ।
వాగ్భిర్వినయయుక్తాభి స్సర్వే ప్రాంజలయోఽబ్రువన్ ॥ ౨౫ ॥ మునయః ॥
భగవన్నంధకారేణ మహతావయమావృతాః । ఖిన్నా విపదమానాశ్చ
న పశ్యామోఽత్రయత్పరం ॥ ౨౬ ॥ త్వంహిసర్వజగద్ధాతా సర్వకారణకా
రణం । త్వయాహ్యవిదితంనాథ నేహకించనవిద్యతే ॥ ౨౭ ॥ కఃపుమాన్
సర్వసత్వేభ్యః పురాణఃపరమఃపరః । విశుద్ధఃపరిపూర్ణశ్చ శాశ్వతఃపరమే
శ్వరః ॥ ౨౮ ॥ కేనైవచిత్రకృత్యేన ప్రథమంసృజ్యతే జగత్ । అంతకా
లేపునస్సర్వం కస్మిన్ప్రళయమేష్యతి ॥ ౨౯ ॥ కస్యభూతానివశ్యాని క
స్సర్వవినియోజకః । కథంసపురుషశ్శక్యో ద్రష్టుమస్మాభిరీశ్వరః ॥ ౩౦ ॥
ఏవంపృష్టస్తథా బ్రహ్మ విస్మయస్మేరవీక్షణః । దేవానాందానవానాంచ
మునీనామపిసన్నిధౌ ॥ ౩౧ ॥ ఉద్ధాయసుచిరంధ్యాత్వా రుద్రఇత్యుచ్చ

—(బ్రహ్మకృతశివప్రస్తావః.)—

రన్గిరం । ఆనందక్లిన్నసర్వాంగః కృతాంజలిరభాషత ॥ ౩౨ ॥ బ్రహ్మ ॥
యతోవాచోనివర్తంతే అప్రాప్యమనసాసహ । ఆనందంయస్యవైవిద్వా
న్నబిభేతికుతశ్చన ॥ ౩౩ ॥ యస్మాత్సర్వమిదం బ్రహ్మ విష్ణురుద్రేంద్రపూ
ర్వకం । సహభూతేంద్రియైస్సర్వైః ప్రథమంసంప్రసూయతే ॥ ౩౪ ॥ కా
రణానాంచయోధాతాధ్యాతాపరమకారణం। నసంప్రసూయతేయస్మాత్కు
తశ్చనకదాచన ॥ ౩౫ ॥ సర్వైశ్వర్యేణసంపన్నో నామ్నాసర్వేశ్వరస్స్వ
యం । సర్వైర్ముముక్షుభిర్ధ్యేయశ్శంభురాకాశమధ్యగః ॥ ౩౬ ॥ యో
గ్రేమాంవిదధేపుత్రంజ్ఞానంచప్రహిణోచ్చమే । యత్ప్రసాదాన్మయాలబ్ధం
ప్రాజాపత్యమిదంపదం ॥ ౩౭ ॥ ఈశోవృక్షఇవస్తబ్ధోయ ఏకోదివితిష్ఠతి ।
యేనేదమఖిలంపూర్ణంపురుషేణమహాత్మనా ॥ ౩౮ ॥ ఏకోబహూనాం
జంతూనాం నిష్క్రియాణాంచనిష్క్రియః । యఏకంబహుధాబీజం కరోతి
సమహేశ్వరః ॥ ౩౯ ॥ జీవైరేభిరిమాన్లోకాన్ పార్వతీశోయఈశతే ।
యఏకోభగవాన్రుద్రో నద్వితీయోఽస్తికశ్చన ॥ ౪౦ ॥ సదాజనానాంహృ
దయేసన్నివిష్టోపియఃపరై । రలక్ష్యోలక్షయన్విశ్వమధితిష్ఠతిసర్వదా ॥ ౪౧ ॥
యస్తుకాలాత్మయుక్తాని కారణాన్యఖిలాన్యపి । అనంతశక్తిరేవైకో భ
గవానధితిష్ఠతి ॥ ౪౨ ॥ యదాతమస్తన్నదివానరాత్రిర్నసదప్యసత్ ।

కేవలత్వేవపక్వో వైయస్మాత్ప్రాజ్ఞైర్నిస్పృతా॥౪౩॥ యస్య పుంసః పరాశక్తిర్హ్యా
పగమ్యా మహీయసే। నిర్గుణా సగుణా చైవ నిగూఢా నిష్కలాంశివా॥౪౪॥
స తస్య కార్యం కరణం న సమానో న చాధికః। స్వాభావికీ పరాశక్తిర్హి
త్యాజ్ఞానక్రియాపి చ॥౪౫॥ యచ్చేదం క్షరమవ్యక్తం యదప్యమృతమ
క్షరం। తావుభౌ చ క్షరాత్మానావేకో దేవస్స్వయం హరః॥౪౬॥ ఈశ
తే తదభిధ్యానాద్యోజనాత్తత్త్వభావతః। భూయో హ్యస్య పశోరంతే విశ్వ
మాయా నివర్తతే॥౪౭॥ న తత్ర భాసతే విద్యున్న సూర్యో న చ చంద్ర
మాః। యస్య భాసా విభాతీదమిత్యేషా శాశ్వతీ శ్రుతిః॥౪౮॥ ఏకో దే
వో మహాదేవో విజ్ఞేయస్తు మహేశ్వరః। న తస్య పరమం కించిత్పదం సమధి
గమ్యతే॥౪౯॥ అయమాదిరనాద్యంతః స్వభావాదేవ నిర్మలః। స్వతం
త్రః పరిపూర్ణశ్చ స్వేచ్ఛాధీనశ్చరాచరః॥౫౦॥ అప్రాకృతవపుః శ్రీమాన్
లక్ష్యలక్షణవర్జితః। అయం ముక్తో మోచకశ్చ హ్యకాలః కాలచోదకః॥౫౧॥
సర్వోపరి కృతావాసః సర్వావాసశ్చ సర్వవిత్। షడ్విధాధ్వమయస్యా
స్య సర్వస్య జగతః పతిః॥౫౨॥ ఉత్తరోత్తరభూతానాముత్తరశ్చ నిరుత్తరః।
ఆనందమహిమా భూమిరసావచ్ఛిన్నవైభవః॥౫౩॥ అశేషవిషయామో
ఘశుద్ధబుద్ధివిజృంభణః। ఆత్మశక్త్యమృతాస్వాదప్రమోదానందకోయు
వా॥౫౪॥ అనంతానందసందోహమకరందమధువ్రతః। అఖండజగ
దండానాం పిండీకరణపండితః॥౫౫॥ ఔదార్యవీర్యగాంభీర్యమాధుర్య
మకరాలయః। నైవాస్య సదృశం వస్తు నాధికం చాపి కించన॥౫౬॥ అతు
లస్సర్వభూతానాం రాజరాజశ్చ తిష్ఠతి। అనేన చిత్రకృత్యేన ప్రథమం సృ
జ్యతే జగత్॥౫౭॥ అంతకాలే పునశ్చేదం తస్మిన్ప్రళయమేష్యతి। అ
స్య భూతాని వశ్యాని చాయం సర్వనియోజకః॥౫౮॥ అయం తు పరయా భక్త్యా
దృశ్యతే నాన్యథా క్వచిత్। వ్రతాని సర్వదానాని తపాంసి నియమాస్త
థా॥౫౯॥ కథితాని పురా సద్భిర్భావార్థం నాత్ర సంశయః। హరిశ్చా
హం చ రుద్రశ్చ తథాన్యే చ సురాసురాః॥౬౦॥ తపోభిరుగ్రైరద్యాపి తస్య
దర్శనకాంక్షిణః। దృశ్యశ్చ పతితైర్మూర్ఖైర్దుర్జనైరపి నిస్పృహైః॥౬౧॥
భక్తైరంతర్బహిశ్చాపి పూజ్యస్సంభాష్య ఏవ చ। తదిదం త్రివిధం రూపం స్థూ
లం సూక్ష్మం తతః పరం॥౬౨॥ అస్మదాద్యమరైర్దృశ్యం స్థూలం సూ

ష్టంతుయోగిభిః। తతఃపరంతుయన్నిత్యం జ్ఞానమానందమవ్యయం॥ ౬౩
తన్నిష్ఠై స్తత్పరైర్భక్తై ర్దృశ్యంతద్వ్రతమాస్థితైః। బహునాత్రకిముక్తే
న గుహ్యాద్గుహ్యతరంపరం॥ ౬౪॥ శివేభక్తిర్న సందేహ స్తయాయుక్తో
విముచ్యతే। ప్రసాదాదేవసాభక్తిః ప్రసాదోభక్తిసంభవః॥ ౬౫॥ య
థైవాంకురతోబీజం బీజతోవాయథాంకురః। ప్రసాదపూర్వికాఏవ పశో
స్సర్వార్థసిద్ధయః॥ ౬౬॥ సఏవసాధనైరంతె స్సర్వైరపిచసాధ్యతే।
ప్రసాదసాధనంధర్మ స్సచవేదేనదర్శితః॥౬౭॥ తదభ్యాసవశాత్సామ్యం
పూర్వయోఃపుణ్యపాపయోః। సామ్యాత్ప్రసాదసంపర్కా ద్ధర్మస్యా
తిశయ స్తతః॥ ౬౮॥ ధర్మాతిశయమాసాద్య పశోఃపాపపరిక్షయః।
ఏవంప్రక్షీణపాపస్య బహుభిర్జన్మభిఃక్రమాత్॥౬౯॥ సాంబేసర్వేశ్వరే
భక్తి ర్జ్ఞానపూర్వాప్రజాయతే। భావానుగుణమీశస్యప్రసాదోవ్యతిరిచ్య
తే॥ ౭౦॥ ప్రసాదాత్కర్మసంత్యాగః ఫలతోనస్వరూపతః। తస్మాత్క
ర్మఫలత్యాగా చ్ఛివధర్మస్స్వయంశుభః॥ ౭౧॥ సచగుర్వనపేక్షశ్చ తదపే
క్షఇతిద్విధా। తత్రానపేక్షాత్సాపేక్షో ముఖ్యశ్శతగుణాధికః॥ ౭౨॥ శి
వధర్మాన్వయస్యాస్య శివజ్ఞానసమన్వయః। జ్ఞానాన్వయవశాత్పుంస స్సం
సారేదోషదర్శనం॥ ౭౩॥ తతోవిషయవైరాగ్యం వైరాగ్యాద్భావశో
ధనం। భావశుద్ధ్యోపపన్నస్య ధ్యానేనిష్ఠానకర్మణి॥ ౭౪॥ జ్ఞానధ్యా
నాభియుక్తస్యపుంసో యోగఃప్రవర్తతే। యోగేనతుపరాభక్తిః ప్రసా
దస్తదనంతరం॥ ౭౫॥ ప్రసాదాన్ముచ్యతేజంతు ర్ముక్తశ్శివసమోభవేత్
అనుగ్రహప్రకారస్య క్రమోయమవివక్షితః॥ ౭౬॥ యాదృశీయోగ్య
తాపుంసస్తస్యతాదృగనుగ్రహః। గర్భస్థోముచ్యతేకశ్చిత్ జాయమానస్త
థాపరః॥ ౭౭॥ బాలోవాతరుణోవాథవృద్ధోవాముచ్యతేపరః। తిర్యగ్యో
నిగతఃకశ్చిన్ముచ్యతే నారకీపరః॥౭౮॥ అపరస్తుపదంప్రాప్తోముచ్యతేస్వపదక్ష
యాత్। కశ్చిత్క్షీణపదోభూత్వాపునరావృత్త్యముచ్యతే॥౭౯॥ కశ్చి
దూర్ధ్వగతస్తస్మిన్ స్థిత్వాస్థిత్వావిముచ్యతే। తస్మాన్నైకప్రకారేణనరా
ణాంముక్తిరిష్యతే॥ ౮౦॥ జ్ఞానభావానురూపేణ ప్రసాదేనైవనిర్వృతిః
తస్మాదస్య ప్రసాదార్థంవాఙ్మనోదోష వర్జితాః॥౮౧॥ ధ్యాయంతశ్శి
వమేవైకం సదారతనయైర్యుతాః। తన్నిష్ఠాస్తత్పరాస్సర్వేతద్యుక్తాస్తదుపా

్రేయాః ॥ ౮౨ ॥ సర్వక్రియాః ప్రకుర్వాణాః తమేవమనసాగతాః । దీ
ర్ఘసత్రంసమాసాద్యదివ్యంవర్షసహస్రకం॥౮౩॥ సత్రాంతేమన్నియో
గేన వాయుస్తత్రాగమిష్యతి । సఏవభవతాంశ్రేయః సోపాయంకథయి
ష్యతి ॥ ౮౪ ॥ తతోవారాణశీపుణ్యా పురీపరమశోభనా । గంతవ్యాయ
త్రవిశ్వేశో దేవ్యాసహపినాకధృత్ ॥ ౮౫ ॥ సదావిహరతిశ్రీమా న్భక్తా
నుగ్రహకారణాత్ । తత్రాశ్చర్యంమహద్దృష్ట్వా మత్సమీపంగమిష్య
థ ౮౬ ॥ తతోవఃకథయిష్యామి మోక్షోపాయంద్విజోత్తమాః । ఏకే
నజన్మనాముక్తిర్యస్మాత్కరతలేస్థితా ॥ ౮౭ ॥ ఏతన్మనోమయంచక్రం
మయాసృష్టంవిసృజ్యతే । యత్రాస్యశీర్యతేనేమిస్స దేశస్తపసశ్శుభః ॥౮౮
ఇత్యుక్త్వాసూర్యసంకాశం చక్రంసృష్ట్వామనోమయం । ప్రణిపత్యమహా
దేవంవిససర్జపితామహః ॥ ౮౯ ॥ తేతిహృష్టతరావిప్రాః ప్రణమ్యజగ
తాంప్రభుం । ప్రయయుస్తస్యచక్రస్య యత్రనేమిరశీర్యత ॥ ౯౦ ॥ చక్రం
తదపిసంక్షిప్తం శ్లక్ష్ణంచారుశిలాతలే । విమలస్వాదుపానీయే నిపపాతవ
నేక్వచిత్ ॥ ౯౧ ॥ తద్వనంతేనవిఖ్యాతం నైమిశంమునిపూజితం । అ
నేకయక్షగంధర్వ విద్యాధరసమాకులం ॥ ౯౨ ॥ అష్టాదశసముద్రస్య
ద్వీపానశ్నన్ పురూరవాః । విలాసవశమూర్వశ్యా యాతోదైవప్రచోది
తః ॥ ౯౩ ॥ అక్రమేణాహరన్మోహా ద్యజ్ఞవాటంహిరణ్మయం ॥ ముని
భిర్యత్రసంక్రుద్ధైః కుశవజ్రైర్నిపాతితః ॥ ౯౪ ॥ విశ్వంసిసృక్షమాణా వై
యత్రవిశ్వసృజఃపురా । సత్రమారేభిరేదివ్యం బ్రహ్మజ్ఞా గార్హపత్య
గాః ॥ ౯౫ ॥ ఋషిభిర్యత్రవిద్వద్భిశ్శబ్దశాస్త్రన్యాయకోవిదైః । శక్తిప్ర
జ్ఞాక్రియాయోగై ర్విధిరాసీదనుష్ఠితః ॥ ౯౬ ॥ యత్రవేదవిదోనిత్యం
వేదవాదబహిష్కృతాన్ । వాదజల్పబలైర్ఘ్నంతి వాచోభిఃప్రతివాది
నః ॥ ౯౭ ॥ స్ఫటికమయమహీభృత్పాదజాభ్యశ్శిలాభ్యః । ప్రసరద
మృతకల్పస్వచ్ఛపానీయరమ్యం, అతిరసఫలవృక్షప్రాయమవ్యాలసత్వం
తపసఉచితమాసీన్నైమిశంతన్మునీనాం ॥ ఇతిశ్రీవాయవీయ సంహితా
యాం పూర్వభాగే ద్వితీయోధ్యాయః॥ ౨

సూతః । తస్మిన్దేశేమహాభాగా మునయశ్శంసితవ్రతాః । అర్చ
యంతోమహాదేవం సత్రమారేభిరేతదా ॥ ౧ ॥ తచ్చసత్రంప్రవవృతే

సర్వైశ్వర్యం మహర్షిణాం । విశ్వం సిసృక్షమాణానాం పురా విశ్వసృజామివ ॥ ౨ ॥ అథ కాలే గతే సత్రే సమాప్తే భూరిదక్షిణే । పితామహనియోగేన వాయుస్తత్రాగమత్స్వయం ॥ ౩ ॥ శిష్యస్స్వయంభువో దేవ

—నైమిశీయాన్ ప్రతి వాయ్వాగమనం—

స్సర్వప్రత్యక్షదృగ్వశీ । ఆజ్ఞాయాం మరుతో యస్య సంస్థితాస్సప్తసప్తకాః ॥ ౪ ॥ ప్రేరయంచ్ఛశ్వదంగాని ప్రాణాద్యాభిస్స్వవృత్తిభిః । సర్వభూతశరీరాణాం కురుతే యశ్చ ధారణం ॥ ౫ ॥ అణిమాదిభిరష్టాభిరైశ్వర్యైశ్చ సమన్వితః । తిర్యక్సారాదిభిర్ధర్మైర్భువనాని బిభర్తి యః ॥ ౬ ॥ ఆకాశయోనిర్ద్విగుణః స్పర్శశబ్దసమన్వయాత్ । తేజసాం ప్రకృతిశ్చేతి యం ప్రాహుస్తత్త్వచింతకాః ॥ ౭ ॥ తమాశ్రమగతం దృష్ట్వా మునయో దీర్ఘసత్రిణః । పితామహవచస్స్మృత్వా ప్రహర్షమతులం యయుః ॥ ౮ ॥ అభ్యుత్థాయ తతస్సర్వే ప్రణమ్యాంబరసంభవం । చామీకరమయం తస్మై విష్టరం సమకల్పయన్ ॥ ౯ ॥ సోఽపి తత్ర సమాసీనో మునిభిస్సమ్యగర్చితః । ప్రతినంద్య చ తాన్ సర్వాన్ పప్రచ్ఛ కుశలం తతః ॥ ౧౦ ॥ వాయుః ॥ అత్ర వః కుశలం విప్రాః కచ్చిద్వృత్తే మహాక్రతౌ । కచ్చిద్యజ్ఞహనో దైత్యా న బాధేరన్ సురద్విషః ॥ ౧౧ ॥ ప్రాయశ్చిత్తం దురిష్టం వా న కచ్చిత్సమజాయత । స్తోత్రం శస్త్రగ్రహైర్దేవాన్ పిత్ర్యాన్నిత్యైశ్చ కర్మభిః ॥ ౧౨ ॥ కచ్చిదభ్యర్చ్య యుష్మాభిర్విధిరాసీత్స్వనుష్ఠితః । నివృత్తే చ మహాసత్రే పశ్చాద్వః కిం చికీర్షితం ॥ ౧౩ ॥ ఇత్యుక్త్వా మునయస్సర్వే వాయునా శివభావినా । ప్రహృష్టమనసః పూతాః ప్రత్యూచుర్వినయాన్వితాః ॥ ౧౪ ॥ మునయః ॥ అద్య నః కుశలం సర్వమద్య సాధ్వీ భవత్తపః । అస్మచ్ఛ్రేయోవివృద్ధ్యర్థం భవానత్రాగతో యతః ॥ ౧౫ ॥ శృణు చేదం పురావృత్తం తమసాక్రాంతమానసైః । ఉపాసితః పురాస్మాభిర్విజ్ఞానార్థం ప్రజాపతిః ॥ ౧౬ ॥ తస్మాదస్య ప్రసాదార్థం నైమిశే మన్నియోగతః । యజధ్వం దీర్ఘసత్రేణ రుద్రం పరమకారణం ॥ ౧౭ ॥ తత్ప్రసాదేన సత్రాంతే వాయుస్తత్రాగమిష్యతి । తన్ముఖాద్జ్ఞానలాభో వస్తత్ర శ్రేయో భవిష్యతి ॥ ౧౮ ॥ ఇత్యాదిశ్య వయం సర్వే ప్రేషితాః పరమేష్ఠినా । అస్మిన్ దేశే మహాభాగ త్వదాగమనకాంక్షిణః ॥ ౧౯ ॥ దీర్ఘసత్రం సమాసీనా దివ్య

వర్షసహస్రకం । అత్రస్వనాగమూదస్య త్రాప్యర్థనానాస్తికించన ॥ ౨౦ ॥ ఇత్యాకర్ణ్యపురాస్వత్త మృషీణాందీర్ఘసత్రిణాం । వాయుఃప్రీతమనా భూత్వా తత్రాస్తేమునిసంవృతః । తతస్తైర్మునిభిఃపృష్టస్తేషాం భావవివృద్ధయె । సర్గాదిశార్వమైశ్వర్యం సమాసాదవదద్విభుః ॥ ఇతిశ్రీవాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగె తృతీయోధ్యాయః॥ 3

సూతః ॥ తత్రపూర్వంమహాభాగా నైమిశారణ్యవాసినః । ప్రణి

(వాయుకృత తత్వబోధః)

పత్యయథాన్యాయ్యం పప్రచ్ఛుఃపవనంప్రభుం ॥ ౧ ॥ నైమిశీయాః ॥ భవాన్కథమనుప్రాప్తో జ్ఞానమీశ్వరగోచరం । కథంచశిష్యభావస్తె బ్రహ్మణోవ్యక్తజన్మనః॥ వాయుః। ఏకోనవింశతిఃకల్పో విజ్ఞేయశ్శ్వేతలోహితః। తస్మిన్కల్పేచతుర్వక్త్రః స్రష్టుకామోతపత్తపః॥ 3 ॥ తపసాతేనతీవ్రేణ తుష్టస్తస్యపితాస్వయం । దివ్యకౌమారమాస్థాయ రూపంరూపవతాంవరః ॥ ౪ ॥ శ్వేతోనామమునిర్భూత్వా దివ్యాంవాచముదీరయన్ । దర్శనంప్రదదౌతస్మై దేవదేవోమహేశ్వరః ॥ ౫ ॥ తందృష్ట్వాపితరంబ్రహ్మ బ్రహ్మణోధిపతింపతిం। ప్రణమ్యపరమంజ్ఞానం గాయత్ర్యాసహాలబ్ధవాన్ ॥ ౬ ॥ తతస్సలబ్ధవిజ్ఞానో విశ్వకర్మాచతుర్ముఖః । అసృజత్సర్వభూతాని స్థావరాణిచరాణిచ ॥ ౭ ॥ యతస్త్వజ్ఞానామృతంలబ్ధం బ్రహ్మణాపరమేశ్వరాత్ । తతస్తద్వానదేవ మయాలబ్ధంతపోబలాత్ ॥ ౮ ॥ మునయః ॥ కింతద్జ్ఞానంత్వయాలబ్ధం తత్వాత్తథ్యతరంశుభం । యత్రకృత్వాపరాంనిష్ఠాం పురుషస్సుఖమృచ్ఛతి ॥ ౯ ॥ వాయుః॥ పశుపాశపతిజ్ఞానం యత్తులబ్ధంమయాపురా । తత్రనిష్ఠాపరాకార్యా పురుషేణసుఖార్థినా ॥ ౧౦ ॥ అజ్ఞానప్రభవందుఃఖం జ్ఞానేనైవనివర్తతే । జ్ఞానంవస్తుపరిచ్ఛేదో వస్తుచత్రివిధంస్మృతం ॥ ౧౧ ॥ అజడంచజడంచైవ నియంతృచతయోరపి । పశుఃపాశపతిశ్చోక్తా కథ్యతేతత్త్రయంక్రమాత్ ॥ ౧౨ ॥ అక్షరంచక్షరంచైవ క్షరాక్షరపరంతథా । తదేతత్త్రితయంభూయః కథ్యతేతత్త్వవేదిభిః ॥ ౧౩ ॥ అక్షరంపశురిత్యుక్తః క్షరఃపాశఉదాహృతః । క్షరాక్షరపరంయత్త త్పతిరిత్యభిధీయతే ॥ ౧౪ ॥ మునయః ॥ కింతదక్షరమిత్యుక్తం కింవాక్షరముదాహృతం। తయోశ్చపరమంకింవా తదేతద్బ్రూ

హిమాంతత ॥ ౧౫ ॥ వాయుః॥ ప్రకృతిః క్షరమిత్యుక్తం పురుషోఽక్షరము
చ్యతే । తావిమౌ ప్రేరయత్యన్య స్సపరః పరమేశ్వరః॥ ౧౬ ॥ మునయః॥
కైషా ప్రకృతిరుద్దిష్టా క ఏష పురుషోమతః । అనయోః కేన సంబంధః కో
యం ప్రేరక ఈశ్వరః ॥ ౧౭ ॥ వాయుః ॥ మాయా ప్రకృతిరుద్దిష్టా పురు
షోమాయయావృతః । సంబంధో మలకర్మభ్యాం శివః ప్రేరక ఈశ్వరః॥ ౧౮
మునయః ॥ కేయం మాయా సమాఖ్యాతా కింరూపో మాయయావృతః మ
లం కీదృక్కుతో వా స్యాత్కిం శివత్వం కుతశ్శివః ॥ ౧౯ ॥ వాయుః ॥ మా
యా మాహేశ్వరీ శక్తిశ్చిద్రూపో మాయయావృతః । మలశ్చిచ్ఛాదకో
నైజో విశుద్ధశ్శివతాస్పదః ॥ ౨౦ ॥ మునయః ॥ ఆవృణోతి కథం మాయా
వ్యాపినం కేన హేతునా । కిమర్థం వావృతిః పుంసః కేన వా వినివర్త
తే॥ ౨౧॥ వాయుః॥ ఆవృతిర్వ్యాపినోఽపి స్యాద్వ్యాపీ యస్మాత్కలాద్యపి।
హేతుకర్మైవ భోగార్థం నివర్తేత మలక్షయాత్ ॥ ౨౨ ॥ మునయః ॥ క
లాది కథ్యతే కిం తత్కర్మ వా కిముదాహృతం । తత్కిమాదికమంతం వా కిం
ఫలం వా కిమాశ్రయం ॥ ౨౩ ॥ కస్మై భోగశ్చ భోగ్యం కిం కిం వా తద్భోగసా
ధనం । మలక్షయస్య కో హేతుః కీదృక్ క్షీణమలః పుమాన్ ॥ ౨౪ ॥ వా
యుః ॥ కలా విద్యా చ రాగశ్చ కాలో నియతిరేవ చ । కలాదయస్సమా
ఖ్యాతా యో భోక్తా పురుషో భవేత్ ॥ ౨౫ ॥ పుణ్యపాపాత్మకం కర్మ సు
ఖదుఃఖఫలం తు తత్ । అనాదిమలభోగాంతమజ్ఞానాత్మసమాశ్రయం॥ ౨౬
భోగః కర్మవినాశాయ భోగ్యమవ్యక్తముచ్యతే। బాహ్యాంతఃకరణద్వారం
శరీరం భోగసాధనం॥ ౨౭ ॥ భావాతిశయలబ్ధేన ప్రసాదేన మలక్షయః। క్షీణే
చాత్మమలే తస్మిన్పుమాన్ శివసమో భవేత్ ॥ ౨౮ ॥ మునయః॥ కలాదిపంచత
త్త్వానాం కిం కర్మ పృథగుచ్యతే। భోక్తేతి పురుషశ్చేతి యేనాత్మా వ్యపది
శ్యతే ॥ ౨౯ ॥ కిమాత్మకం తదవ్యక్తం కేనాకారేణ భుజ్యతే । కిం తస్య
శరణం భోక్తుః శరీరం చ కిముచ్యతే ॥ ౩౦ ॥ వాయుః । దృక్క్రియావ్యంజ
కే విద్యా కలే రాగః ప్రవర్తకః । కాలోఽవచ్ఛేదకస్తత్ర నియతిస్తు నియా
మికా ॥ ౩౧ ॥ అవ్యక్తం కారణం యత్తత్త్రిగుణం ప్రభవాప్యయం । ప్ర
ధానం ప్రకృతిశ్చేతి యదాహుస్తత్త్వచింతకాః ॥ ౩౨ ॥ కలాతస్తదభి
వ్యక్తమనభివ్యక్తలక్షణం। సుఖదుఃఖవిమోహాత్మా భుజ్యతే గుణతస్త్రి

ధా ! సత్వంరజస్తమ ఇతిగుణాః ప్రకృతిసంభవాః । ప్రకృతౌసూక్ష్మరూ
పేణ తిలేతైలమివస్థితాః ॥ ౩౪ ॥ సుఖంచసుఖహేతుశ్చ సమాసాత్సా
త్వికంస్మృతం। రాజసంతద్విపర్యాసాత్ స్తంభమోహౌతుతామసౌ ॥ ౩౫
సాత్వికస్యోర్ధ్వగతిః ప్రోక్తాతామసస్యాదధోగతిః । మధ్యమాతుగతిర్యా
సా రాజసీపరిపఠ్యతే ॥ ౩౬ ॥ తన్మాత్రాపంచకంచైవ భూతపంచకమేవ
చ । జ్ఞానేంద్రియాణిపంచైవ పంచకర్మేంద్రియాణిచ ॥ ౩౭ ॥ ప్రధానబు
ధ్యహంకారి మనాంసిచచతుష్టయం । సమాసాదేవమవ్యక్తం సవికార
ముదాహృతం ॥ ౩౮ ॥ తత్కారణదశాపన్న మవ్యక్తమితికథ్యతే । వ్య
క్తంకార్యదశాపన్నం శరీరాదిఘటాదిచ ॥ ౩౯ ॥ యథాఘటాదికంకార్యం
మృదాదేర్నాతిభిద్యతే। శరీరాదితథావ్యక్త మవ్యక్తాన్నాతిభిద్యతే ॥ ౪౦
తస్మాదవ్యక్తమేవైకంకారణంకారణానిచ । శరీరంచయదాధారంతద్భో
గ్యంచాపినేతరత్ ॥౪౧॥మునయః॥ బుద్ధీంద్రియశరీరేభ్యోవ్యతిరిక్తస్యకస్య
చిత్ ఆత్మశబ్దాభిధేయస్య వస్తుతోపికుతస్స్థితిః॥౪౨॥ వాయుః ॥ బుద్ధీంద్రి
యశరీరేభ్యోవ్యతిరిక్తోవిభుర్ధ్రువః ।అస్త్యేవకశ్చిదాత్మేతి హేతుస్తత్రసుదు
ర్గమః॥ ౪౩ ॥ మునయః॥ బుద్ధీంద్రియశరీరాణాం నాత్మతాసద్భిరిష్యతే।
స్మృతేరనియతజ్ఞా నాదవ్యాపద్దేహవేదనాత్ ॥౪౪॥ అతస్స్మర్తానుభూ
తానామశేష జ్ఞేయగోచరః । అంతర్యామీతివేదేషు వేదాంతేషుచగీ
యతే ॥ ౪౫ ॥ సర్వంతత్రసపర్వాత్ర వ్యాప్యతిష్ఠతిశాశ్వతః । తథాపిక్వా
పికేనాపి వ్యక్తమేషనదృశ్యతే ॥ ౪౬ ॥ నవాయంచక్షుషాగ్రాహ్యో
నాపశేషైరింద్రియైరపి । మనసైవప్రదీప్తేన మహానాత్మావసీయతే ॥ ౪౭॥
నచస్త్రీనపుమానేష నైవచాపినపుంసకః । నైవోర్ధ్వంనాపితిర్యక్చ నా
ధస్తాన్నకుతశ్చన ॥ ౪౮ ॥ అశరీరంశరీరేషు చలేషుస్థాణుమవ్యయం । స
దాపశ్యతితంధీరో నరఃప్రత్యవమర్శనాత్ ॥ ౪౯ ॥ కిమత్రబహునోక్తే
నపురుషోదేహతఃపృథక్। అపృథగ్యేతుపశ్యంతి అసమ్యక్తేషుదర్శనం ॥ ౫౦
యచ్ఛరీరమిదంప్రోక్తం పురుషస్యతతఃపరం । అశుద్ధమవశందుఃఖ మధ్రు
వంచనవిద్యతే ॥ ౫౧ ॥ విపదాంబీజభూతేన పురుషస్తేనసంయుతః। సుఖ
దుఃఖీచమూఢశ్చ భవతిస్వేనకర్మణా ॥ ౫౨ ॥ అద్భిరాప్లావితంక్షేత్రం
జనయత్యంకురంయథా । అజ్ఞానప్లావితంకర్మ దేహంజనయతేతథా ॥ ౫౩

అత్యంతమసుఖావాసాః రుగ్ణాశ్చైకాంతమృత్యుదాః । అనాగతా అతీతా
శ్చతనవోస్యసహస్రశః ॥ ౫౪ ॥ ఆగత్యాగత్యశీర్ణేషు శరీరేషుశరీరిణః । అ
త్యంతవసతిఃక్వాపి నకేనాపిచలభ్యతే ॥ ౫౫ ॥ ఛాదితశ్చవియుక్తశ్చ శ
రీరైరేషలక్ష్యతే । చంద్రబింబవదాకాశే తరళైరభ్రసంచయైః ॥ ౫౬ ॥
అనేకదేహభేదేన భిన్నావృత్తిరిహాత్మనః । అష్టాపదపరిక్షేపే ప్యక్షము
ద్రేవలక్ష్యతే ॥ ౫౭ ॥ నైవాస్యభవితాకశ్చిన్నాసౌభవతికస్యచిత్ ।పథి
సంగమఏవాయం దారైరన్యైశ్చబంధుభిః ॥ ౫౮ ॥ యథాకాష్ఠంచకాష్ఠం
చ సమేయాతాంమహోదధౌ । సమేత్యచవ్యపేయాతాం తద్వద్భూత
సమాగమః ॥ ౫౯ ॥ సపశ్యతిశరీరంతచ్ఛరీరంతంనపశ్యతి । తౌపశ్యతిపరః
కశ్చిత్తావుభౌతంనపశ్యతః ॥ ౬౦ ॥ బ్రహ్మాద్యాఃస్థావరాంతాశ్చ పశవఃప
రికీర్తితాః । పశూనామేవసర్వేషాం ప్రోక్తమేతన్నిదర్శనం ॥ ౬౧ ॥
యఏషబధ్యతేపాశైస్సుఖదుఃఖాశనఃపశుః । లీలాసాధనభూతోయ మీ
శ్వరస్యేతిసూరయః ॥ ౬౨ ॥ అజ్ఞోజంతురనీశోయమాత్మనస్సుఖదుః
ఖయోః । ఈశ్వరప్రేరితోగచ్ఛేత్స్వర్గంవాశ్వభ్రమేవవా ॥ ౬౩ ॥
మునయః ॥ యోయంపశురితిప్రోక్తో యశ్చపాశఉదాహృతః । ఆభ్యాం
విలక్షణఃకశ్చిత్కో యమస్త్యనయోఃపతిః ॥ ౬౪ ॥ వాయుః ॥ అస్తికశ్చిద
పర్యంత రమణీయగుణాశ్రయః । పతిర్విశ్వస్యనిర్మాతా పశుపాశవిల
క్షణః ॥ ౬౫ ॥ అభావేతస్యవిశ్వస్య సృష్టిరేషాకథంభవేత్ । అచేతన
త్వాదజ్ఞత్వాదనయోఃపశుపాశయోః ॥ ౬౬ ॥ ప్రధానపరమాణ్వాది
యావత్కించిదచేతనం । నతత్కర్తృస్వయందృష్టం బుద్ధిమత్కార
ణంవినా ॥ ౬౭ ॥ జగచ్చకర్తృసాపేక్షం కార్యంసావయవంయతః ।తస్మా
త్కార్యస్య కర్తృత్వం పత్యుర్న పశుపాశయోః ॥ ౬౮ ॥
పశోరపిచకర్తృత్వం పత్యుఃప్రేరణపూర్వకం । అయథాకారణజ్ఞాన మం
ధస్యకరణంయథా ॥ ౬౯ ॥ ఆత్మానంచపృథక్జ్ఞాత్వా ప్రేరితారంతతఃపృ
థక్ । అసౌజుష్టస్తతస్తేనహ్యమృతత్వాయకల్ప్యతే ॥ ౭౦ ॥ పశోఃపాశస్య
పత్యుశ్చ తత్త్వతోస్తియదంతరం । బ్రహ్మవిత్తద్విదిత్వైవ యోనిము
క్తోభవిష్యతి ॥ ౭౧ ॥ సంయుక్తమేతద్ద్వితయంక్షరమక్షరమేవచ । వ్యక్తా
వ్యక్తంబిభర్తీశో విశ్వంవిశ్వవిమోచకః ॥ ౭౨ ॥ భోక్తాభోజ్యంప్రేరయి

త్తా మనుష్యం త్రివిధం స్మృతం । నాత్మనః పరం విజానద్భిర్వేదితవ్యం హి కించ
న ॥ ౨౩ ॥ తిలేషు వా యథా తైలం దధ్ని వా సర్పిరర్పితం । యథాపస్స్రో
తసి వాయుస్సః యథారణ్యాం హుతాశనః ॥ ౨౪ ॥ ఏకమేవ మహాత్మానమాత్మా
నాత్మనివిలక్షణం । సత్యేన తపసా చైవ నిత్యయుక్తోనుపశ్యతి ॥ ౨౫ ॥ య ఏ
కో జాలవానీశ ఈశనీభిస్స్వశక్తిభిః । సర్వాన్ లోకానిమాన్ సృష్ట్వా ఏక
ఏవ స ఈశతే ॥ ౨౬ ॥ ఏక ఏవ తదా రుద్రో న ద్వితీయోస్తి కశ్చన । సంసృ
జ్య విశ్వం భువనం గోప్తాంతే సంచుకోచ సః ॥ ౨౭ ॥ విశ్వతశ్చక్షురేవాయ
ముతాయం విశ్వతోముఖః । తద్వైవ విశ్వతోబాహుర్విశ్వతః పాదసంయు
తః ॥ ౨౮ ॥ ద్యావాభూమీ చ జనయన్ దేవ ఏకస్సనాతనః । య ఏకస్సర్వ
దేవానాం ప్రభవశ్చోద్భవస్తథా ॥ ౨౯ ॥ హిరణ్యగర్భం దేవానాం ప్రథ
మం జనయేదయం । విశ్వస్మాదధికో రుద్రో మహర్షిరితి హి శ్రుతిః ॥ ౩౦ ॥
వేదాహమేతం పురుషం మహాంతమమృతం ధ్రువం । ఆదిత్యవర్ణం తమసః
పరస్తాత్సంస్థితం ప్రభుం ॥ ౩౧ ॥ యస్మాన్నాస్తి పరం కించిద్ యత్పరం పరమా
త్మనః । నాణీయోస్తి న చ జ్యాయస్తేన పూర్ణమిదం జగత్ ॥ ౩౨ ॥
యథా వృక్ష ఇవ స్తబ్ధః కేవలో దివి తిష్ఠతి । సంకల్ప ప్రభవం తస్య చరాచరమి
దం జగత్ ॥ ౩౩ ॥ సర్వానన శిరోగ్రీవ స్సర్వభూతగుహాశయః । సర్వ
వ్యాపీ చ భగవాన్ తస్మాత్సర్వగతశ్శివః ॥ ౩౪ ॥ సర్వతః పాణిపాదోయం సర్వ
తోక్షిశిరోముఖః । సర్వతశ్శ్రుతిమాన్ లోకే సర్వమావృత్య తిష్ఠతి ॥ ౩౫ ॥
సర్వేంద్రియగుణాభాస స్సర్వేంద్రియవివర్జితః । సర్వస్య ప్రభురీశాన స్స
ర్వస్య శరణం సుహృత్ ॥ ౩౬ ॥ అచక్షురపి యః పశ్యత్య [illegible]
యః । సర్వం వేత్తి న వేత్తాస్య తమాహుః పురుషం పరం ॥ ౩౭ ॥ అణోరణీ
యాన్మహతో మహీయానయమవ్యయః । గుహాయాం నిహితశ్చాపి జం
తోశ్చాస్య మహేశ్వరః ॥ ౩౮ ॥ తమక్రతుం క్రతుప్రాయం మహిమాతి
శయాన్వితం । ధాతుః ప్రసాదాదీశానం వీతశోకః ప్రపశ్యతి ॥ ౩౯ ॥ వే
దాహమేతమజరం పురాణం సర్వగం ప్రభుం । నిరోధం జన్మనో యస్య వ
దంతి బ్రహ్మవాదినః ॥ ౪౦ ॥ ఏకోపి త్రీనిమాన్ లోకాన్ బహుధా శక్తియో
గతః । విదధాతి విచేష్టంతే విశ్వమాద్యా మహేశ్వరః ॥ ౪౧ ॥ [illegible]
త్వజాఖ్యా చ శైవీ చిత్ప్రకృతిస్స్మృతా । తామాజ్ఞాం లోక [illegible]

ష్ఠామేకాంత్వజః ప్రజాః ॥ ౯౨ ॥ జనిత్రీమనుశేతేన్యోజుషమాణస్వరూపిణీం ।
తామేవాజామజోన్యస్తు భుక్తభోగాంజహాతిచ ॥ ౯౩ ॥ ద్వాసుపర్ణౌచస
యుజౌ సమానంవృక్షమాస్థితౌ । ఏకోత్తిపిప్పలంస్వాదు పరోనశ్నన్ప్రప
శ్యతి ॥ ౯౪ ॥ వృక్షేస్మిన్పురుషోమగ్నో ముహ్యమానశ్చశోచతి । జుష్ట
మన్యంయదాపశ్యే దీశంపరమకారణం । తదాస్యమహిమానంచ వీతశోక
స్సుఖీభవేత్ ॥ ౯౫ ॥ ఛందాంసియజ్ఞాఃక్రతవో యద్భూతంభవ్యమేవ
చ । మాయీవిశ్వంసృజత్యస్మి న్నివిష్టోమాయయావృనః ॥ ౯౬ ॥ మా
యాంతుప్రకృతింవింద్యా న్మాయినంతుమహేశ్వరం । తస్యావయవభూతై
స్తు వ్యాప్తంసర్వమిదంజగత్ ॥ ౯౭ ॥ సూక్ష్మాతిసూక్ష్మమీశానం కల
లస్యాపిమధ్యతః । స్రష్టారమపివిశ్వస్య చేష్టితారంచతస్యతు । శివమేవే
శ్వరంజ్ఞాత్వా శాంతిమత్యంతమృచ్ఛతి ॥ ౯౮ ॥ సఏవకాలోగోప్తాచ వి
శ్వస్యాధిపతిఃప్రభుః । తంవిశ్వాధిపతింజ్ఞాత్వా మృత్యుపాశాత్ప్రముచ్య
తే ॥ ౯౯ ॥ ఘృతాత్పరంమండమివ సూక్ష్మంజ్ఞాత్వాధిపంశివం । సర్వభూ
తేషుగూఢంచ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౧౦౦ ॥ ఏషఏవపరో
దేవో విశ్వకర్మామహేశ్వరః । హృదయేసన్నివిష్టంతం జ్ఞాత్వైవామృతమ
శ్నుతే ॥ ౧౦౧ ॥ యదాతమస్తన్నదివాన రాత్రిర్నసదప్యసత్ । కేవలశ్శి
వఏకో యతఃప్రజ్ఞాపురాతనీ ॥ ౧౦౨ ॥ నైనమూర్ధ్వంనతిర్యంచ నమ
ధ్యేపరిజగ్రభత్ । నతస్యప్రతిమాచాస్తి యస్యనామమహద్యశః ॥ ౧౦౩ ॥
అజాతమిమమేవైకం మత్వాజన్మనిభీరవః । రుద్రస్యాస్యప్రపద్యంతే రక్షా
ర్థం దక్షిణంముఖం ॥ ౧౦౪ ॥ ద్వేఅక్షరే బ్రహ్మపరేత్వ నంతేసము
దాహృతే । విద్యావిద్యేసమాఖ్యాతే నిహితేయత్రగూఢవత్ ॥ ౧౦౫ ॥
క్షరంత్వవిద్యాహ్యమృ తంవిద్యేతిపరిగీయతే । తేఉభేఈశతేయస్తు సో
న్యఃఖలుమహేశ్వరః ॥ ౧౦౬ ॥ ఏకైకంబహుధాజాలంవికుర్వన్నేకవచ్ఛయః
సర్వాధిపత్యంకురుతేసృష్ట్వా సర్వాన్ప్రతాపవాన్ ॥ ౧౦౭ ॥ దిశఊర్ధ్వ
మధస్తిర్య గ్భాసయన్భ్రాజతేస్వయం । యోనిస్స్వభావాదప్యే కోవరే
ణ్యస్స్వధితిష్ఠతి ॥ ౧౦౮ ॥ స్వభావంవాచకాంత్స ర్వాన్వాచ్యాంశ్చపరి
ణామయన్ । గణాంశ్చభోగ్యభోక్తృత్వే తద్విశ్వమధితిష్ఠతి ॥ ౧౦౯ ॥
తద్గుహ్యోపనిషద్గూఢం తద్బ్రహ్మాపరాత్పరం । బ్రహ్మయోనింజగ

తస్సర్వం విదుర్దేవాహుమహర్షయః ॥౧౧౧॥ భావగ్రాహ్యమనీడాఖ్యం
భావాభావకరంశివం। కలాసర్గకరం దేవం యేవిదుస్తేజహుస్తనుం॥౧౧౨॥
స్వభావమేకేమన్యంతే కాలమన్యేవిమోహితాః । దేవస్యమహిమా
హ్యేష యేనేదంభ్రామ్యతేజగత్ ।౧౧౩। యేనేదమావృతంనిత్యంకాల
కాలాత్మనాయతః । తేనేరితమిదంకర్మ భూతైస్సహనివర్తతే ॥ ౧౧౪
యత్కర్మభూయశఃకృత్వా వినివర్త్యచభూయశః। తత్త్వస్యసహతత్త్వేన
యోగంచాపిసమేత్యవై ॥ ౧౧౫ ॥అష్టాభిశ్చత్రిభిశ్చైవ ద్వాభ్యాంచై
కేనవాపునః కాలేనాత్మగుణైశ్చాపి కృత్స్నమేనజగత్స్వయం ॥ ౧౧౬ ॥
గుణైరారభ్యకర్మాణి స్వభావాన్వినియోజయేత్ । తేషామభావేనాశ
స్స్యాత్కృతస్యాపిచకర్మణః ॥ ౧౧౭ ॥ కర్మక్షయేపునశ్చాన్యత్తతోయాతి
సతత్త్వతః । సఏవాదిస్స్వయంయోగనిగమస్త్రింభోక్తృభోగయోః ॥౧౧౮
పరస్త్రికాలాదకలస్సఏవపరమేశ్వరః।తంవిశ్వరూపప్రభవం భవమీడ్యం
ప్రజాపతిం ॥౧౧౯ ॥ దేవదేవంజగత్పూజ్యంస్వచిత్తస్థముపాస్మహే । కా
లాదిభిఃపరోయస్మాత్ప్రపంచఃపరివర్తతే॥౧౨౦॥ ధర్మావహంపాపనుదంభ
గేశంవిశ్వధామచ । తమీశ్వరాణాం పరమం మహేశ్వరం।
తందేవతానాం పరమంచదైవతం। ౧౨౧ ॥ పతింపతీనాంపరమంపరస్తా
ద్విదామదేవంభువనేశ్వరేశ్వరం । నతస్యవిద్యతేకార్యం కారణంచనవి
ద్యతే ॥ ౧౨౨ ॥ నతత్సమోధికశ్చాపి క్వచిజ్జగతిదృశ్యతే । పరాస్యవి
విధాశక్తిః శ్రుతౌస్వాభావికీశ్రుతా ॥ ౧౨౩ ॥ జ్ఞానంబలంక్రియాచైవ
యాభ్యోవిశ్వమిదంకృతం। నతస్యాస్తిపతిఃకశ్చిన్నైవలింగంనచేశితా
౧౨౪ ॥ కారణంకారణానాంచ సతేషామధిపాధిపః। నచాస్యజనితాకశ్చి
న్నచజన్మకుతశ్చన ॥ ౧౨౫ ॥ నజన్మహేతవస్తద్వన్మలమాయాదిసంజ్ఞ
కాః । సఏకస్సర్వభూతేషు గూఢోవ్యాప్తశ్చసర్వశః ॥ ౧౨౬ ॥ సర్వ
భూతాంతరాత్మాచ ధర్మాధ్యక్షస్సకథ్యతే । సర్వభూతాధివాసశ్చసాక్షీ
చేతాశ్చనిర్గుణః ॥ ౧౨౭॥ ఏకోవశీనిష్క్రియాణాం బహూనాంవివశాత్మ
నాం । ఏకస్తుబహుధాబీజం కరోతిసమయోచితం ॥ ౧౨౮ ॥ తమేనా
త్మనితిష్ఠంతం యేపశ్యంతిముముక్షవః । తేషామేవసుఖంనిత్యం నేతరేషా
మిహాత్మనాం ॥ ౧౨౯ ॥ నిత్యానామప్యసానిత్య శ్చేతనానాంచచేతనః

ఏకోబహూనాంచాకామః కామానీశఃప్రయచ్ఛతి ॥౧౩౦॥ సాంఖ్యయో
గాధిగమ్యంతత్కారణంజగతఃపతిం । జ్ఞాత్వాదేవంపశుఃపాశైస్సర్వైరే
వవిముచ్యతే ॥ ౧౩౧ ॥ విశ్వకృద్విశ్వవిత్స్వాత్మా యోనిజ్ఞఃకాలకృద్గు
ణీ ప్రధానక్షేత్రజ్ఞపతిర్గుణేశఃపాశమోచకః ౧౩౨. బ్రహ్మాణంవిదధేపూ
ర్వం వేదాంశ్చోపదిశత్స్వయం । యోదేవస్తమహంబుద్ధ్వా స్వాత్మబుద్ధి
ప్రసాదతః ॥ ౧౩౩ ॥ ముముక్షురస్మాత్సంసారాత్ప్రపద్యేశరణంశివం।
నిష్కళం నిష్క్రియంశాంతం నిరవద్యంనిరంజనం ॥ ౧౩౪ ॥ అమృత
స్యపరంసేతుం దగ్ధేంధనమివానలం। యదాచర్మవదాకాశం వేష్టయిష్యం
తిమానవాః ॥ ౧౩౫ ॥ తదాశివమవిజ్ఞాయ దుఃఖస్యాంతోభవిష్యతి
తపఃప్రభావాద్దేవస్య ప్రసాదాచ్చమహర్షయః ॥ ౧౩౬ ॥ అత్యాశ్ర
మోచితంజ్ఞానం పవిత్రంపాపనాశనం వేదాంతేపరమంగుహ్యంపురాకల్ప
ప్రచోదితం ॥ ౧౩౭ ॥ బ్రహ్మణో వదనాల్లబ్ధం మయేదం భాగ్యగౌర
వాత్ నాప్రశాంతాయదాతవ్యమేతజ్జ్ఞానమనుత్తమం ॥ ౧౩౮ ॥ నాపు
త్రాయానువృత్తాయ నాశిష్యాయచసర్వథా । యస్యదేవేపరాభక్తిర్య
థాదేవేతథాగురౌ ॥ ౧౩౯ ॥ తస్యైతేకథితాహ్యర్థాః ప్రకాశంతేమ
హాత్మనః ॥ ౧౪౦ ॥ వృత్తం ॥ అతశ్చసంక్షేపమిదంశృణుధ్వం శివఃప
రస్మాత్ప్రకృతేశ్చపుంసః । ససర్గకాలేచకరోతిసర్వం సంహారకాలేపునరా
దదాతి ॥ ౧౪౧ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణె వాయవీయ సంహితా
యాం పూర్వభాగె శైవతత్వకథనంనామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ ౪ ॥

మునయః ॥ కాలాదుత్పద్యతేసర్వం కాలాదేవవిపద్యతే । నకా
లనిరపేక్షంహి క్వచిత్కించనవిద్యతే ॥ ౧ ॥ యదాస్యాంతర్గతంవిశ్వం
శశ్వత్సంసారమండలం । సర్గసంహృతిముద్రాభ్యాంచక్రవత్పరివర్త
తే ॥ ౨ ॥ బ్రహ్మాహరిశ్చరుద్రశ్చ తథాన్యేచసురాసురాః । యత్కృ
తాంనియతింప్రాప్యప్రభవోనాతివర్తితుం॥ ౩ ॥ భూతభవ్యభవిష్యా
ద్యైర్విభజ్యజరయన్ప్రజాః । అతిప్రభురితిస్వైరం వర్తతేఽతిభయంక
రః ॥ ౪ ॥ కఏషభగవాన్కాలః కస్యవావశవర్త్యయం । కఏవాస్యవశే
నస్యాత్కథమేతద్విచక్షణ ॥ ౫ ॥ వాయుః ॥ కలాకాష్ఠానిమేషాదికళ
లాకలితవిగ్రహం । కాలాత్మేతిసమాఖ్యాతం తేజోమాహేశ్వరంపరం ॥ ౬

యదలంఘ్యమశేషస్య స్థావరస్యచరస్యచ । నియోగరూపమీశస్య బ
లంవిశ్వనియామకం ॥ ౭ ॥ తస్యాంశాంశమయీశక్తిః కాలాత్మనిమహా
త్మని । తతోనిష్క్రమ్యసంక్రాంతా విస్ఫుల్లింగాగ్నేరివాయసి ॥ ౮ ॥ త
స్మాత్కాలవశేవిశ్వం నసవిశ్వవశేస్థితః । శివస్యతువశేకాలో నకాలస్య
వశేశివః ॥ ౯ ॥ యతోఽప్రతిహతంశార్వం తేజఃకాలేప్రతిష్ఠితం । మహా
తస్తస్యకాలస్య మర్యాదాహిదురత్యయా ॥ ౧౦ ॥ కాలంప్రజ్ఞావిశేషేణ
కోఽతివర్తితుమర్హతి । కాలేనతుకృతంకర్మ నకశ్చిదతివర్తతే ॥ ౧౧
ఏకచ్ఛత్రాంమహీంకృత్స్నాం యఃపరాక్రమ్యశాసతి । సోఽపినైవాతివ
ర్తేత కాలంవేలామివోదధిః ॥ ౧౨ ॥ యేనిగృహ్యేంద్రియగ్రామంజ
యంతిసకలంజగత్ । నజయంత్యపితేకాలం కాలోజయతితానపి ॥ ౧౩
ఆయుర్వేదవిదోవైద్యాః స్వనుష్ఠితరసాయనాః । నమృత్యుమతివర్తంతే
కాలోహిదురతిక్రమః ॥ ౧౪ ॥ శ్రియారూపేణశీలేనబలేనకులేన
చ । అన్యచ్చింతయతేజంతుః కాలోఽన్యత్కురుతేబలాత్ ॥ ౧౫ ॥ అప్రి
యైశ్చప్రియైశ్చైవ అచింతితసమాగమైః సంయోజయతిభూతానివియో
జయతిచేశ్వరః ॥ ౧౬ ॥ యదైవదుఃఖితఃకశ్చిత్తదైవసుఖితఃపరః । దు
ర్విజ్ఞేయస్వభావస్య కాలస్యాహోవిచిత్రతా ॥ ౧౭ ॥ యోయువాసభవే
ద్వృద్ధో యోబలీయాన్సదుర్బలః । యశ్శ్రీమాంసోపినిశ్శ్రీకశ్చిత్రః
కాలవిపర్యయః ॥ ౧౮ ॥ నాభిజాత్యంనవైశీలం నబలంనచనైపుణం । భ
వేత్కార్యాయపర్యాప్తంకాలశ్చేత్ప్రతిబంధకః ॥ ౧౯ ॥ యేచనిష్పరు
షైస్సార్థ్యైర్గీతవాద్యైరుపస్థితాః । యేచానాథాఃపరాన్నాదాః కాలస్తే
షుసమక్రియః ॥ ౨౦ ॥ ఫలంత్యకాలేనరసాయనాని సమ్యక్ప్రయుక్తాన్యపి
చౌషధాని । తాన్యేవకాలేనసమాహృతాని సిద్ధింప్రయాంత్యాశుసుఖం
దిశంతి ॥ ౨౧ ॥ నాకాలతోమ్రియతేజాయతేవా నాకాలతఃపుష్టిమ
గ్ర్యాముపైతి । నాకాలతస్సుఖితందుఃఖితంవా నాకాలికంవస్తుసమస్తికిం
చిత్ ॥ ౨౨ ॥ కాలేనశీతఃప్రతిభాతివాతః కాలేనవృష్టిర్జలదానుపైతి ।
కాలేనసస్యానిభవంతితస్మాత్కాలేనసంజీవతిజీవలోకః ॥ ౨౩ ॥ ఇత్థం
కాలాత్మనస్తత్త్వం యోవిజానాతితత్త్వతః । కాలాత్మానమతిక్రమ్య కా
లాతీతంసపశ్యతి ॥ ౨౪ ॥ నయస్యకాలోనచబంధముక్తీ నయఃపుమాన్

న్ప్రకృతిర్న విశ్వం । విచిత్రరూపాయశివాయతస్మై నమఃపరస్మైపరమేశ్వ
రాయ ॥ ఇతిశ్రీశైవె మహాపురాణె వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వ
భాగె కాలమాహాత్మ్య కథనంనామపంచమోఽధ్యాయః ॥ ౫ ॥

ఋషయః ॥ కేనమానేనకాలేస్మిన్నాయుస్సంఖ్యాప్రకల్ప్యతే ।
సంఖ్యారూపస్యకాలస్య కఃపునఃపరమోఽవధిః ॥ ౧ ॥ వాయుః ॥ ఆయుషో
త్రనిమేషాఖ్య మాద్యమానంప్రచక్షతె । సంఖ్యామయస్యకాలస్య శాం
త్యతీతకలావధిః ॥ ౨ ॥ అక్షిపక్ష్మపరిక్షేపో నిమేషఃపరికీర్తితః । తాదృ
శానాంనిమేషాణాం కాష్ఠాదశచపంచచ ॥ ౩ ॥ కాష్ఠాస్త్రింశత్కలానా
మ కలాస్త్రింశన్ముహూర్తకం । ముహూర్తానామపిత్రింశ దహో
రాత్రంప్రచక్షతె ॥ ౪ ॥ త్రింశత్సంఖ్యైరహోరాత్రైర్మాసఃపక్షద్వ
యాత్మకః । జ్ఞేయఃపిత్ర్యమహోరాత్రం మాసఃకృష్ణసితాత్మకః ॥ ౫
మాసైస్తైరయనంషడ్భిర్వర్షం ద్వేచాయనేమతే । లౌకికేనైవమానే
న అబ్దోయోమానుషస్స్మృతః ॥ ౬ ॥ ఏతద్దివ్యమహోరాత్ర మితిశా
స్త్రస్యనిశ్చయః । దక్షిణంచాయనంరాత్రి స్తథోదగయనందినం ॥ ౭ ॥
మాసస్త్రింశదహోరాత్రై ర్దివ్యోమానుషవత్స్మృతః । సంవత్స
రోపిదేవానాం మాసైర్ద్వాదశభిస్తథా ॥ ౮ ॥ త్రీణివర్షశతాన్యేవ ష
ష్టివర్షయుతాన్యపి దివ్యస్సంవత్సరోజ్ఞేయో మానుషేణప్రకీర్తితః ॥౯
దివ్యేనైవప్రమాణేన యుగసంఖ్యాప్రవర్తతె । చత్వారిభారతేవర్షే
యుగానికవయోవిదుః ॥ ౧౦ ॥ పూర్వంకృతయుగంనామ తతస్త్రేతావి
ధీయతే । ద్వాపరశ్చకలిశ్చైవ యుగాన్యేతానికృత్స్నశః ॥ ౧౧ ॥చత్వా
రితుసహస్రాణి వర్షాణాంతత్కృతంయుగం । తస్యతావచ్ఛతీసంధ్యా
సంధ్యాంశశ్చతథావిధః ॥ ౧౨ ॥ ఇతరేషుససంధ్యేషు ససంధ్యాంశేషుచ
త్రిషు । ఏకాపాయేనవర్తంతె సహస్రాణిశతానిచ ॥ ౧౩ ॥ ఏతద్ద్వాద
శసాహస్రం సాధికంచచతుర్యుగం । చతుర్యుగసహస్రంయత్సక
ల్ప ఇతికథ్యతే ॥ ౧౪ ॥ చతుర్యుగైకసప్తత్యా మనోరంతరముచ్యతె ।
కల్పేచతుర్దశైకాస్మిన్మనూనాంపరివృత్తయః ॥ ౧౫ ॥ ఏతేనక్రమ
యోగేన కల్పమన్వంతరాణిచ । సప్రజానివ్యతీతాని శతశోథసహస్ర
శః ॥ ౧౬ ॥ అజ్ఞేయత్వాచ్చసర్వేషామసంఖ్యేయతయాపునః । శక్యో

నైవానుపూర్వ్యాద్వై తేషాంవక్తుంసవిస్తరః ॥ ౧౭ ॥ కల్పోనామదివా ప్రోక్తో బ్రహ్మణోవ్యక్తజన్మనః । కల్పానాంవైసహస్రంచ బ్రాహ్మం వర్షమిహోచ్యతే ॥ ౧౮ ॥ వర్షాణామష్టసాహస్రం యచ్చతద్బ్ర హ్మణోయుగం । సవనంయుగసాహస్రం బ్రహ్మణఃపద్మజన్మనః ॥ ౧౯ సవనానాంసహస్రంచ త్రిగుణంత్రివృతంతథా । కల్ప్యతేసకలఃకాలో బ్రహ్మణఃపరమేష్ఠినః ॥ ౨౦ ॥ తస్యవైదివసేయాంతి చతుర్దశపురంద రాః । శతానిమాసేచత్వారి వింశత్యాసహితానిచ ॥ ౨౧ ॥ అబ్దేపంచ సహస్రాణి చత్వారింశద్యుతానిచ । చత్వారింశత్సహస్రాణి పంచలక్షా ణిచాయుషి ॥ ౨౨ ॥ బ్రహ్మవిష్ణోర్దినేచైకో విష్ణూరుద్రదినేతథా । ఈశ్వరస్యదినేరుద్రా సదాఖ్యస్యతథేశ్వరః ॥ ౨౩ ॥ సాక్షాచ్ఛివస్యత త్సంఖ్యా స్తథాసోఽపసదాశివః । చత్వారింశత్సహస్రాణిపంచలక్షాణిచా యుషి ॥ ౨౪ ॥ తస్మాత్సాక్షాచ్ఛివేనైషః కాలాత్మాసంప్రవర్తతే । యత్తత్సృష్టేస్సమాఖ్యాతం కాలాంతరమిహద్విజాః ॥ ౨౫ ॥ ఏతత్కా లాంతరంజ్ఞేయ మహర్వైపారమేశ్వరం । రాత్రిశ్చతావతీజ్ఞేయా పరమే శస్యకృత్స్నశః ॥ ౨౬ ॥ అహస్తస్యతుయాసృష్టీ రాత్రిశ్చప్రళయస్మృ తః । అహర్నవిద్యతేతస్య నరాత్రిరతిధారయేత్ ॥ ౨౭ ॥ ఏషోపచారః క్రియతే లోకానాంహితకామ్యయా । ప్రజాఃప్రజానాంపతయో మూ ర్తయశ్చసురాసురాః ॥ ౨౮ ॥ ఇంద్రియాణీంద్రియార్థాశ్చ మహాభూ తానిపంచచ । తన్మాత్రాణ్యథభూతాది ర్బుద్ధిశ్చసహదైవతైః ॥ ౨౯ ॥ అహ్నాతిష్ఠంతిసర్వాణి పరమేశస్యధీమతః । అహారంతేప్రలీయంతే రా త్ర్యంతేవిశ్వసంభవః ॥ ౩౦ ॥ యోవిశ్వాత్మాకర్మకాలస్వభావాద్యర్థే శక్తిర్యస్యనోలంఘనీయా । యస్యైవాజ్ఞాధీనమేతత్సమస్తం । నమ స్తస్మైమహతేశంకరాయ ॥ ఇతి శ్రీ శైవేమహాపురాణే వాయవీయసం హితాయాం పూర్వభాగే బ్రహ్మాద్యాయుర్మానకథనం నామ ష ష్ఠోధ్యాయః ॥ ౬

మునయః ॥ కథంజగదిదంకృత్స్నం విధాయచనిధాయచ । ఆజ్ఞ యాపరమాంక్రీడాం కరోతిపరమేశ్వరః ॥ ౧ ॥ కింతత్ప్రథమసంభూతం కేనేదమఖిలంతతం । కేనవాపునరేవేదం గ్రస్యతేపృథుకుక్షిణా ॥ ౨ ॥

వాయుః ॥ శక్తిః ప్రథమసంభూతా శాంత్యతీతపదోత్తరా । తతో మాయాతతో వ్యక్తం శివాచ్ఛక్తిమతః ప్రభోః ॥ ౩ ॥ శాంత్యతీతపదంశక్తేస్తతశ్శాంతిపదం క్రమాత్ । తతో విద్యాపదంతస్మాత్ప్రతిష్ఠాపదసంభవః ॥ ౪ ॥ నివృత్తిపదముత్పన్నం ప్రతిష్ఠాపదతః క్రమాత్ । ఏవముక్తా సమాసేన సృష్టిరీశ్వరచోదితా ॥ ౫ ॥ ఆనులోమ్యాత్తథైతేషాం ప్రాతిలోమ్యేన సంహృతిః । అస్మాత్పంచపదోద్దిష్టాన్నసృష్ట్యం తరమిష్యతే ॥ ౬ ॥ కలాభిః పంచభిర్వ్యాప్తం యస్మాద్విశ్వమిదం జగత్ । అవ్యక్తం కారణం యత్తదాత్మనా సమధిష్ఠితం ॥ ౭ ॥ మహదాదివిశిష్టాంతం స్రజతీత్యపిసమ్మతం । కింతుతత్రాపికర్తృత్వం నావ్యక్తస్యనచాత్మనః ॥ ౮ అచేతనత్వాత్ప్రకృతేరజ్ఞత్వాత్పురుషస్యచ । ప్రధానపరమాణ్వాది యావత్కించిదచేతనం ॥ ౯ ॥ న తత్కర్తృస్వయం దృష్టం బుద్ధిమత్కారణం వినా । జగచ్చకర్తృసాపేక్షం కార్యం సావయవం యతః ॥ ౧౦ తస్మాచ్ఛక్తః స్వతంత్రో యః సర్వశక్తిశ్చసర్వవిత్ । అనాదినిధనశ్చాయం మహదైశ్వర్యసంయుతః ॥ ౧౧ ॥ సఏవజగతః కర్తా మహాదేవో మహేశ్వరః । పరిణామః ప్రధానస్య ప్రవృత్తిః పురుషస్యచ ॥ ౧౨ ॥ సర్వం సత్యవ్రతస్యైవ శాసనేన ప్రవర్తతే । ఇతీయంశాశ్వతీనిష్ఠా సతాం మనసివర్తతే ॥ ౧౩ ॥ న చైనం పశుమాశ్రిత్య వర్తతేస్వల్పచేతనః । యావదాదిసమారంభో యావచ్చప్రలయో మహాన్ ॥ ౧౪ ॥ తావదత్యేతిసకలం బ్రహ్మణః శరదాం శతం । పరమిత్యాయుషో నామ బ్రహ్మణోవ్యక్తజన్మనః ॥ ౧౫ ॥ యత్పరాఖ్యం తదర్ధంచ పరార్ధమభిధీయతే । పరార్ధద్వయకాలాంతే ప్రలయే సముపస్థితే ॥ ౧౬ ॥ అవ్యక్తమాత్మనః కార్యమాదాయాత్మనితిష్ఠతి । ఆత్మన్యవస్థితే వ్యక్తే వికారే ప్రతిసంహృతే ॥ ౧౭ ॥ సాధర్మ్యేణాధితిష్ఠేతే ప్రధానపురుషావుభౌ తమస్సత్వగుణావేతౌ సమత్వేనవ్యవస్థితౌ ॥ ౧౮ ॥ అనుద్రిక్తావనూనౌ తావోతప్రోతౌ పరస్పరం । గుణసామ్యే తదాతస్మిన్నవిభాగే తమోదయే ॥ ౧౯ ॥ శాంతవాతైకనీరేచ నప్రజ్ఞాయత కించన । అప్రజ్ఞాతే జగత్యస్మిన్నేకఏవ మహేశ్వరః ॥ ౨౦ ॥ ఉపాస్యరజనీం కృత్స్నాం పరో మాహేశ్వరీం తతః । ప్రభాతాయాం తుశర్వర్యాం ప్రధానపురుషావుభౌ ॥ ౨౧ ॥ ప్రవి

శ్చక్షోభయామాస మాయాయోగాన్మహేశ్వరః, తతః పునరశేషాణాం
భూతానాం ప్రభవాప్యయాత్ ॥ ౨౨ ॥ అవ్యక్తాదభవత్సృష్టి రా
జ్ఞయా పరమేష్ఠినః ॥ వృత్తం ॥ విశ్వోత్తరోత్తర విచిత్ర మనోర
థస్య యస్యైక శక్తిశకలేన సకలః సమాప్తః । ఆత్మానమధ్వపతి మధ్వవి
దో వదన్తి తస్మై నమః సకలలోకవిలక్షణాయ ॥ ౨౩ ॥ ఇతి శ్రీశైవేమహా
పురాణే వాయవీయసంహితాయాం పూర్వభాగే సప్తమోధ్యాయః ॥ ౭

వాయురువాచ ॥ పురుషాధిష్ఠితాత్పూర్వ మవ్యక్తాదీశ్వరాజ్ఞ
యా । బుద్ధ్యాదయో విశేషాంతా వికారాశ్చాభవన్ క్రమాత్ ॥ ౧ ॥
తతస్తేభ్యో వికారేభ్యో రుద్రో విష్ణుః పితామహః । జగతః కారణత్వేన త్ర
యో దేవా విజజ్ఞిరే ॥ ౨ ॥ సర్వతో భువనవ్యాప్తి శక్తిమవ్యాహతాం
క్వచిత్ । జ్ఞానమప్రతిమం శశ్వ దైశ్వర్యం చాణిమాదికం ॥ ౩ ॥ సృష్టి
స్థితిలయాఖ్యేషు కర్మసు త్రిషు హేతుతాం । ప్రభుత్వేన సహైతేషాం ప్ర
సీదతి మహేశ్వరః ॥ ౪ ॥ కల్పాన్తరే పునస్తేషాం స్పర్ధా బుద్ధి మోహి
నాం । సర్గరక్షాలయాచారం ప్రత్యేకం ప్రదదౌ చ సః ॥ ౫ ॥ ఏతే పర
స్పరోత్పన్నా ధారయన్తి పరస్పరం । పరస్పరేణ వర్ధన్తే పరస్పరమను
వ్రతాః ॥ ౬ ॥ క్వచిద్బ్రహ్మా క్వచిద్విష్ణుః క్వచిద్రుద్రః ప్రశస్యతే । నానేన తే
షామాధిక్య మైశ్వర్యం చాతిరిచ్యతే ॥ ౭ ॥ అయం పరస్త్వయం నేతి సం
రమ్భాభినివేశినః । యాతుధానా భవన్త్యేవ పిశాచాశ్చ న సంశయః ॥ ౮
దేవో గుణత్రయాతీత శ్చతుర్వ్యూహో మహేశ్వరః సకలస్సకలాధారః
శక్తేరుత్పత్తికారణం । ౯ ॥ సోయమాత్మా త్రయస్యాస్య ప్రకృతేః పురుష
స్య చ । లీలాకృతజగత్సృష్టి రీశ్వరత్వే వ్యవస్థితః ॥ ౧౦ ॥ యస్సర్వస్మా
త్పరో నిత్యో నిష్కలః పరమేశ్వరః । స ఏవ తత్తదాధార స్తదాత్మా తదధి
ష్ఠితః ॥ ౧౧ ॥ తస్మాన్మహేశ్వరశ్చైవ ప్రకృతిః పురుషస్తథా । సదాశి
వో భవో విష్ణు ర్బ్రహ్మా సర్వం శివాత్మకం ॥ ౧౨ ॥ ప్రధానాత్ప్రథమం జజ్ఞే
బుద్ధిః ఖ్యాతిర్మతిర్మహాన్ । మహత్తత్త్వస్య సంక్షోభా దహంకారస్త్రి
ధాభవత్ ॥ ౧౩ ॥ అహంకారాచ్చ భూతాని తన్మాత్రాణీంద్రియాణి చ ।
వైకారికాదహంకారా త్సత్త్వోద్రిక్తాత్తు సాత్త్వికః ॥ ౧౪ ॥ వైకారికస్స స
ర్గస్తు యుగపత్సంప్రవర్తతే । బుద్ధీంద్రియాణి పంచైవ పంచకర్మేంద్రి

యాణిచ ॥ ౧౫ ॥ ఏకాదశంమన స్తత్ర స్వగుణేనోభయాత్మకం । తమో
యుక్తాదహంకారా ద్భూతతన్మాత్రసమ్భవః ॥ ౧౬ ॥ భూతానామాది
భూతత్వా ద్భూతాదిఃకథ్యతేతుసః । భూతాదేఃశబ్దమాత్రం స్యాత్తత్ర
ఆకాశసమ్భవః ॥ ౧౭ ॥ ఆకాశాత్స్పర్శఉత్పన్నః స్పర్శాద్వాయుసము
ద్భవః । వాయోరూపంతత స్తేజ స్తేజసోరససమ్భవః ॥ ౧౮ ॥ రసాదా
పస్సముత్పన్నా స్తాభ్యోగంధసముద్భవః । గంధాచ్చపృథివీజాతా భూతే
భ్యో న్యచ్చరాచరం ॥ ౧౯ ॥ పురుషాధిష్ఠి తత్వాచ్చ అవ్యక్తానుగ్రహే
ణచ । మహదాదివిశేషాన్తా హ్యండముత్పాదయన్తి తే ॥ ౨౦ ॥ తత్ర
కార్యంచకరణంసంసిద్ధం బ్రహ్మణోయదా । తదాణ్డేస్మిన్ప్రవృద్ధో భూ
త్క్షేత్రజ్ఞో బ్రహ్మసంజ్ఞితః ॥ ౨౧ ॥ సవై శరీరీప్రథమః సవై పురుషఉచ్య
తే । ఆదికర్తాసభూతానాం బ్రహ్మాగ్రేసమవర్తత ॥ ౨౨ ॥ తస్యేశ్వ
రస్యాప్రతిమా జ్ఞానవైరాగ్యలక్షణా । ధర్మైశ్వర్యకరాబుద్ధి ర్బ్రా
హ్మీజజ్ఞేభిమానినః ॥ ౨౩ ॥ అవ్యక్తాజ్జాయతేతస్య మనసాయద్యదీప్సి
తం। వశీకృతత్వాత్త్రైగుణ్యా త్సాపేక్షత్వాత్స్వభావతః ॥౨౪॥ త్రిధావిభ
జ్యచాత్మానం త్రైలోక్యేసమ్ప్రవర్తతే । సృజతేగ్రసతేచైవ వీక్షతే
చత్రి భిఃస్వయం ॥ ౨౫ ॥ చతుర్ముఖస్తుబ్రహ్మత్వే కాలత్వేచాన్తకఃస్మృ
తః । సహస్రమూర్ధాపురుషస్త్రి స్రోవస్థాస్స్వయంభువః ॥ ౨౬ ॥ స
త్వంరజశ్చబ్రహ్మత్వే కాలత్వేచతమోరజః । విష్ణుత్వేకేవలంసత్వం గు
ణవృద్ధిస్త్రిధాప్రభోః ॥ ౨౭ ॥ బ్రహ్మత్వేసృజతేలోకాన్ కాలత్వేసం
క్షిపత్యపి । పురుషత్వేప్యుదాసీనః కర్మచత్రివిధంవిభోః ॥ ౨౮ ॥ ఏవం
త్రిధావిభిన్నత్వా ద్బ్రహ్మాత్రిగుణఉచ్యతే। చతుర్ధాప్రవిభక్తత్వాచ్చ
తు ర్వ్యూహఃప్రకీర్తితః ॥ ౨౯ ॥ ఆదిత్వాదాదిదేవో సావజాతత్వా
దజస్స్మృతః । పాతియస్మా త్ప్రజాస్సర్వాః ప్రజాపతిరితిస్మృతః ॥ ౩౦ ॥
హిరణ్మయస్తుయోమేరు స్తస్యోల్బంసుమహాత్మనః । గర్భోదకంసము
ద్రాశ్చ జరాయుశ్చాపిపర్వతాః॥ ౩౧ ॥ తస్మిన్నణ్డేత్విమేలోకా అంత
ర్విశ్వమిదంజగత్ । చంద్రాదిత్యౌసనక్షత్రౌ సగ్రహౌసహవాయునా ॥
౩౨ ॥ అద్భిర్దశగుణాభిస్తు బాహ్యతోణ్డం సమావృతం । ఆపోదశగు
ణేనైవ తేజసాబహిరావృతాః ॥ ౩౩ ॥ తేజోదశగుణేనైవవాయునా

వహ్నిరావృతః। ఆకాశేనావృతో వాయుః ఖంచభూతాదినావృతం॥ ౩౪
భూతాదిర్మహతాత ద్వదవ్యక్తేనావృతో మహాన్। ఏతైరావరణైరణ్డం స
ప్తభిః ప్రాకృతైర్వృతం ॥ ౩౫ ॥ ఏతదావృత్యచాన్యోన్య మష్టౌప్రకృ
తయఃస్థితాః । ఏవంపరస్పరోత్పన్నా ధారయంతిపరస్పరం ॥ ౩౬ ॥ ఆ
ధారాధేయభావేన వికారాస్తువికారిషు । కూర్మోఽంగానియథాపూర్వం
ప్రసార్యవినియచ్ఛతి ॥ ౩౭ ॥ వికారాంశ్చతథావ్యక్తం సృష్ట్వాభూయో
నియచ్ఛతి । అవ్యక్తప్రభవంసర్వ మానులోమ్యేనజాయతే । ౩౮ ॥ ప్రా
ప్తేప్రళయకాలేతు ప్రాతిలోమ్యేనలీయతే । గుణాఃకాలవశాదేవభవన్తి
విషమాస్సమాః ॥ ౩౯ ॥ గుణసామ్యేలయోజ్ఞేయో వైషమ్యేసృష్టిరు
చ్యతే । తదిదంబ్రహ్మణోయోనిరే తదణ్డంఘనంమహత్ । బ్రహ్మణః
క్షేత్రముద్దిష్టం బ్రహ్మక్షేత్రజ్ఞఉచ్యతే ॥ ౪౦ ॥ ఇతీదృశానామణ్డానాం
కోట్యోజ్ఞేయాస్సహస్రశః । సర్వగత్వాత్ప్రధానస్య తిర్యగూర్ధ్వమధఃస్థి
తాః ॥ ౪౧ ॥ తత్రతత్రచతుర్వక్త్రా బ్రహ్మణోహరయోభవాః । సృ
ష్టాఃప్రధానేనతదాల బ్ధ్వాశంభోస్తుసన్నిధిం ॥ ౪౨ ॥ మహేశ్వరఃపరో
వ్యక్తా దణ్డమవ్యక్తసంభవం । అణ్డాజ్జజ్ఞేవిభుర్బ్రహ్మా లోకాస్తేనకృ
తాస్త్విమే ॥ ౪౩ ॥ వృత్తం ॥ అబుద్ధిపూర్వఃకథితోమయైషః ప్రధానస
ర్గఃప్రథమప్రవృత్తః । ఆత్యన్తికశ్చప్రలయోన్తకాలే లీలాకృతిః కేవ
లమీశ్వరస్య ॥ ౪౪ ॥ యత్తత్స్మృతంకారణమప్రమేయం బ్రహ్మప్ర
ధానంప్రకృతేఃప్రసూతిః । అనాదిమధ్యాంత మనంతవీర్యం శుక్లంసుర
క్తంపురుషేణయుక్తం ॥ ౪౫ ॥ ఉత్పాదకత్వాద్రజసోతిరేకా ల్లోకస్య
సన్తాన వివృద్ధిహేతూన్ । అష్టౌవికారానపిచాదికాలేసృష్ట్వా సమశ్నా
తితథాన్తకాలే ॥ ౪౬ ॥ ప్రకృత్యవస్థాపితకారణానాం యావత్స్థితిర్యా
చ పునఃప్రవృత్తిః । తత్సర్వమప్రాకృతవైభవస్య సంకల్పమాత్రేణ మ
హేశ్వరస్య ॥ ౪౭ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహి
తాయాం పూర్వభాగే లోకోత్పత్తివర్ణనం నామాష్టమోధ్యాయః ॥౮॥
మునయఊచుః ॥ మన్వంతరాణిసర్వాణి కల్పభేదాంశ్చసర్వశః
తేష్వవాన్తరసర్గంచ ప్రతిసర్గంచనోవద ॥ ౧ ॥ వాయురువాచ ॥
కాలసంఖ్యావివృత్తస్య పరార్ధోబ్రహ్మణస్స్మృతః । తావాంశ్చైవా

స్యకాలోన్యస్తస్యాంతే ప్రతిసృజ్యతే ॥ ౨ ॥ దివసేదివసేతస్య బ్ర
హ్మణఃపూర్వజన్మనః । చతుర్దశమహాభాగా మనూనాంపరివృత్తయః ॥ ౩
అనాదిత్వాదనన్తత్వా దజ్ఞేయత్వాచ్చకృత్స్నశః । మన్వంతరాణికల్పా
శ్చ నశక్యవచనాఃపృథక్ ॥ ౪ ॥ ఉక్తేష్వపిచసర్వేషు శృణ్వతాంవో
ధవామమ । కిమిహాస్తిఫలంతస్మాన్న పృథగ్వక్తుముత్సహే ॥ ౫ ॥ య
ఏవఖలుకల్పేషు కల్పఃసంప్రతివర్తతే । తత్రసంక్షిప్యవర్తన్తే సృష్టి
యఃప్రతిసృష్టయః ॥ ౬ ॥ యస్త్వయంవర్తతేకల్పో వారాహోనా
మనామతః అస్మిన్నపిద్విజశ్రేష్ఠా మనవస్తుచతుర్దశ ॥ ౭ ॥ స్వాయం
భువాదయస్సప్త సప్తసావర్ణికాదయః । తేషువైవస్వతోనామ సప్త
మోవర్తతేమనుః ॥ ౮ ॥ మన్వన్తరేషుసర్వేషు సర్గసంహారవృత్తయః
ప్రాయస్సమాభవన్తీతి తర్కఃకార్యోవిజానతా ॥ ౯ ॥ పూర్వకల్పేపరా
వృత్తే ప్రవృత్తేకాలమారుతే । సమున్మూలితమూలేషు వృక్షేషుచవ
నేషుచ ॥ ౧౦ ॥ జగన్తితృణవత్త్రీణి దేవేదహతిపావకే । వృష్ట్యాభువినిషి
క్తాయాం వివేలేష్వర్ణవేషుచ ॥ ౧౧ ॥ దిక్షుసర్వాసుమగ్నాసు వా
రిపూరేమహీయసి । తరద్భిశ్చటులాక్షేపైస్తరంగభుజమండలైః ॥ ౧౨ ॥
ప్రారబ్ధచణ్డనృత్యేషు తతఃప్రలయవారిషు । బ్రహ్మనారాయణోభూత్వా
సుష్వాపసలిలేసుఖం ॥ ౧౩ ॥ ఇమంచోదాహరన్మంత్రం శ్లోకంనారాయ
ణంప్రతి । ఆపోనారాఇతిప్రోక్తా ఆపోవైనరసూనవః ॥ ౧౪ ॥ అయనం
తస్యతాయస్మాత్తేననారాయణస్స్మృతః । శివయోగమయీంనిద్రాంకు
ర్వంతంత్రిదశేశ్వరం ॥ ౧౫ ॥ బద్ధాంజలిపుటాః సిద్ధాజనలోకనివాసినః ।
స్తోత్రైఃప్రబోధయామాసుః ప్రభాతసమయేసురాః ॥ ౧౬ ॥ తతఃప్రబు
ద్ధఉత్థాయ శయనాత్తోయమధ్యగాత్ । ఉదైక్షతదిశఃసర్వా యోగ
నిద్రాలసేక్షణః ॥ ౧౭ ॥ నాపశ్యత్సతదాకించి త్స్వాత్మనోవ్యతిరేకి
యత్ । సవిస్మయఇవాసీనః పరాంచిన్తాముపాగమత్ ॥ ౧౮ ॥ క్వసా
భగవతీయాతు మనోజ్ఞామహతీమహీ । నానావిధమహాశైల నదీనగర
కాననా ॥ ౧౯ ॥ ఏవంసంచిన్తయన్బ్రహ్మ బుబుధేనైవభూస్థితిం । త
దాసస్మారపితరం భగవంతంత్రిలోచనం ॥ ౨౦ ॥ స్మరణాద్దేవదేవస్య భ
వస్యామితతేజసః । జ్ఞాతవాంత్సలిలేమగ్నాం ధరణీంధరణీపతిః ॥ ౨౧ ॥

తతోభూమేస్సముద్ధారం కర్తుకామః ప్రజాపతిః । జలక్రీడోచితం దివ్యం వారాహం రూపమస్మరత్ ॥ ౨౨ ॥ మహాపర్వతవర్ష్మాణం మహాజలదనిస్వనం । నీలమేఘప్రతీకాశం దీప్తశబ్దభయానకం ॥ ౨౩ ॥ పీనవృత్తఘనస్కంధం పీనోన్నతకటీతటం । హ్రస్వవృత్తోరుజంఘాగ్రం సుతీక్ష్ణఖురమండలం ॥ ౨౪ ॥ పద్మరాగమణిప్రఖ్య వృత్తభీషణలోచనం । వృత్తదీర్ఘమహాగాత్రం స్తబ్ధకర్ణస్థలోజ్జ్వలం ॥ ౨౫ ॥ ఉదీర్ణోచ్ఛ్వాసనిశ్వాసఘూర్ణితప్రలయార్ణవం । విస్ఫురత్సుసటాచ్ఛన్న కపోలస్కంధబంధురం ॥ ౨౬ ॥ మణిభిర్భూషణైశ్చిత్రై ర్మహార్హైః పరిష్కృతైః । విరాజమానం విద్యుద్భి ర్మేఘసంఘమివోన్నతం ॥ ౨౭ ॥ ఆస్థాయ విపులం రూపం వారాహమమితం విధిః । పృథివ్యుద్ధరణార్థాయ ప్రవివేశ రసాతలం ॥ ౨౮ ॥ స తదా శుశుభే నీల సూకరో గిరిసన్నిభః । లింగాకృతేర్మహేశస్య పాదమూలం గతో యథా ॥ ౨౯ ॥ తతస్సలిలమగ్నాం పృథివీం పృథివీధరః । ఉద్ధృత్యాలింగ్య దంష్ట్రాభ్యా మున్మమజ్జ రసాతలాత్ ॥ ౩౦ ॥ తం దృష్ట్వా మునయ స్సిద్ధా జనలోకనివాసినః । ముముదుర్ననృతుర్మూర్ధ్ని తస్య పుష్పైరవాకిరన్ ॥ ౩౧ ॥ వపుర్మహావరాహస్య శుశుభే పుష్పసంవృతం । పతద్భిరివ ఖద్యోతైః ప్రాంశురంజనపర్వతః ॥ ౩౨ ॥ తతస్సంస్థానమాసీయ వరాహో మహతీం మహీం । స్వమేవ రూపమాస్థాయ స్థాపయామాస వై ప్రభుః ॥ ౩౩ ॥ పృథివీం చ సమీకృత్య పృథివ్యాం స్థాపయన్గిరీన్ । భూరాద్యాంశ్చతురో లోకాన్ కల్పయామాస పూర్వవత్ ॥ ౩౪ ॥ వృత్తం ॥ ఇతి స సు మహతీం మహీం మహీధ్రైః ప్రలయమహాజలధేరధస్స్థముద్ధ్యాత్ । ఉపరి చ వినివేశ్య విశ్వకర్మా చరమచరంచ జగత్ససర్జ భూయః ॥ ౩౫ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగే నవమోధ్యాయః ॥ ౯.

వాయురువాచ ॥ సర్గం చింతయతస్తస్య తదా సబుద్ధిపూర్వకం । ప్రధ్యానకాలే మోహస్తు ప్రాదుర్భూతస్తమోమయః ॥ ౧ ॥ తమో మోహో మహామోహ స్తామిస్రశ్చాంధసంజ్ఞితః । అవిద్యా పంచపర్వైషా ప్రాదుర్భూతా మహాత్మనః ॥ ౨ ॥ పంచధావస్థితస్సర్గో ధ్యాయతస్త్వభిమానినః । సర్వతస్తమసావీవ బీజం కుంభవదావృతః ॥ ౩ ॥

బహిరన్తశ్చాప్రకాశః స్తబ్ధోనిస్సంజ్ఞఏవచ। తస్మాత్తేషాంవృతా బుద్ధి
ర్ముఖానికరణానిచ ॥ ౪ ॥ తస్మాత్తేసంవృతాత్మానో నగాముఖ్యాఃప్ర
కీర్తితాః। తందృష్ట్వాసాధకంబ్రహ్మా ప్రథమంసర్గమీదృశం ॥ ౫ ॥
అప్రసన్నమనాభూత్వా ద్వితీయంసోభ్యమన్యత। తస్యాభిధ్యాయత
స్సర్గం తిర్యక్స్రోతోభ్యవర్తత ॥ ౬ ॥ అన్తఃప్రకాశాస్తిర్యంచ ఆ
వృతాశ్చబహిఃపునః। పశ్వాత్మానస్తతోజాతా ఉత్పథగ్రాహిణశ్చతే॥ ౭
తమప్యసాధకంజ్ఞాత్వా సర్గమన్యమమన్యత। తతోర్ధ్వంస్రోతసోవృ
త్తో దేవసర్గస్తుసాత్వికః ॥ ౮ ॥ తేసుఖప్రీతిబహులా బహిరంతశ్చనా
వృతాః। ప్రకాశాబహిరన్తశ్చ స్వభావాద్దేవసంజ్ఞితాః ॥ ౯ ॥ తతో
భిధ్యాయతోవ్యక్తా దర్వాక్స్రోతస్తుసాధకః। మనుష్యనామాసం
జాతః సర్గోదుఃఖసముత్కటః ॥ ౧౦ ॥ ప్రకాశాబహిరన్తస్తే తమో
ద్రిక్తారజోధికాః। పంచమోనుగ్రహస్సర్గశ్చతుర్ధాసంవ్యవస్థితః॥ ౧౧
విపర్యయేణశక్త్యాచ తుష్ట్యాసిధ్యాతథైవచ। తేపరిగ్రాహిణఃసర్వే సం
విభాగరతాఃపునః ॥ ౧౨ ॥ ఖాదనాశ్చాప్యశీలాశ్చ భూతాద్యాఃపరికీ
ర్తితాః। ప్రథమోమహతస్సర్గో బ్రహ్మణఃపరమేష్ఠినః ॥ ౧౩ ॥ త
న్మాత్రాణాంద్వితీయస్తు భూతసర్గస్సఉచ్యతే। వైకారికస్తృతీయస్తు
సర్గఐన్ద్రియకఃస్మృతః ॥ ౧౪ ॥ ఇత్యేషప్రకృతేఃసర్గః సమాఖ్యాతోబు
ద్ధిపూర్వకః। ముఖ్యసర్గశ్చతుర్థస్తుముఖ్యావైస్థావరాఃస్మృతాః॥ ౧౫
తిర్యక్స్రోతస్తుయఃప్రోక్తస్తిర్యగ్యోనిఃసపంచమః। తథోర్ధ్వస్రోతస
షష్ఠోదేవసర్గస్తుసంస్మృతః ॥ ౧౬ ॥ తతోర్వాక్స్రోతసాం సర్గఃసప్త
మస్సతుమానుషః। అష్టమోనుగ్రహస్సర్గః కౌమారోనవమస్స్మృ
తః ॥ ౧౭ ॥ ప్రాకృతాశ్చత్రయఃపూర్వే సర్గాస్తేబుద్ధిపూర్వకాః। బు
ద్ధిపూర్వంప్రవర్తన్తే ముఖ్యాద్యాఃపంచవైకృతాః ॥ ౧౮ ॥ అగ్రేసస
ర్జవైబ్రహ్మామానసానాత్మనఃసమాన్। సనన్దంసనకంచైవ విద్వాంసం
చసనాతనం ॥ ౧౯ ॥ ఋభుంసనత్కుమారంచ పూర్వమేవప్రజాపతిః।
సర్వేతేయోగినోజ్ఞేయావీతరాగావిమత్సరాః ॥ ౨౦ ॥ ఈశ్వరాసక్తమన
సోన చక్రుస్సృష్టయేమతిం। తేషుసృష్ట్యనపేక్షేషు గతేషుసనకాది
షు ॥ ౨౧ ॥ స్రష్టుకామఃపునర్బ్రహ్మా తతాపపరమంతపః। తస్యైవం

తప్యమానస్య నకించిత్సమవర్తత ॥ ౨౨ ॥ తతోదీర్ఘేణకాలేనదుఃఖా
త్క్రోధోవ్యజాయత । క్రోధావిష్టస్యనేత్రాభ్యాం ప్రాపతన్నశ్రుబిన్దవః ॥ ౨౩॥ తత స్తేభ్యోశ్రుబిన్దుభ్యో భూతాః ప్రేతా స్తదాభవన్ । సర్వాం
స్తానశ్రుజాన్దృష్ట్వా బ్రహ్మాత్మానమనిన్దత॥ ౨౪॥ తస్యతీవ్రాభవన్మూర్ఛా
క్రోధామర్షసముద్భవా । మూర్ఛితస్తుజహౌప్రాణాన్ క్రోధావిష్టః
ప్రజాపతిః ॥ ౨౫ ॥ తతఃప్రాణేశ్వరోరుద్రో భగవాన్నీలలోహితః । ప్ర
సాదమతులంకర్తుం ప్రాదురాసీత్ప్రభోర్ముఖాత్ ॥ ౨౬ ॥ దశధా చైకధా
చక్రే స్వాత్మానంప్రభురీశ్వరః । తేతేనోక్తామహాత్మానో దశధా చైకధా
కృతాః ॥ ౨౭ ॥ యూయంసృష్టామయావత్సా లోకానుగ్రహకార
ణాత్ । తస్మాత్సర్వస్యలోకస్య స్థాపనాయహితాయచ ॥ ౨౮ ॥ ప్రజా
సన్తానహేతోశ్చ ప్రయతధ్వమతంద్రితాః । ఏవముక్తాశ్చరురుదుర్దుద్రువు
శ్చసమన్తతః ॥ ౨౯ ॥ రోదనాద్ద్రావణాచ్చైవ తేరుద్రానామతః
స్మృతాః । యేరుద్రా స్తేఖలుప్రాణా యేప్రాణా స్తేమహాత్మకాః ॥ 30 ॥
తతోమృతస్యదేవస్య బ్రహ్మణఃపరమేష్ఠినః । ఘృణీదదౌపునఃప్రాణా
న్బ్రహ్మపుత్రోమహేశ్వరః ॥ 3౧॥ ప్రహృష్టవదనోరుద్రః ప్రాణప్రత్యా
గమాద్విభోః । అభ్యభాషతవిశ్వేశో బ్రహ్మాణంపరమంవచః ॥ 3౨ ॥
మాభైర్మాభైర్మహాభాగ విరించజగతాంగురో । మయాతేప్రాణితాః
ప్రాణాఃసుఖముత్తిష్ఠసువ్రత ॥ 33 ॥ స్వప్నానుభూతమివతే శ్రుత్వా
వాక్యంమనోహరం । హరంనిరీక్ష్య శనైరనేత్రైః ఫుల్లాంబుజప్ర
భైః ॥ 3౪ ॥ తథాప్రత్యాగతప్రాణః స్నిగ్ధగంభీరయాగిరా । ఉవాచవ
చనంబ్రహ్మ తముద్దిశ్యకృతాంజలిః ॥ 3౫ ॥ భోభోవదమహాభాగ ఆనన్ద
యసిమేమనః । కోభవాన్విశ్వమూర్తి స్థ్యంస్థితఏకాదశాత్మకః ॥ 3౬
తస్యతద్వచనంశ్రుత్వా వ్యాజహారమహేశ్వరః । స్పృశన్కరాభ్యాం
బ్రహ్మాణం సుసుఖాభ్యాంసురేశ్వరః ॥ 3౭ ॥ మాంవిద్ధిపరమాత్మానం
తవపుత్రత్వమాగతం । ఏతేచైకాదశారుద్రా స్త్వాంసురక్షితుమాగ
తాః ॥ 3౮ ॥ తస్మాత్తీవ్రామిమాంమూర్ఛాం విధూయమదనుగ్రహాత్
ప్రబుద్ధస్వయథాపూర్వం ప్రజాస్సృజమహామతే ॥ 3౯ ॥ ఏవంభగవ
తాప్రోక్తో బ్రహ్మప్రీతమనాహ్యభూత్ । నామాష్టకేనవిశ్వాత్మా తు

ష్టావ పరమేశ్వరం ॥ ౪౦ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ నమస్తే భగవన్ రుద్ర భాస్కరామితతేజసే । నమో భవాయ దేవాయ రసాయాంబుమయాత్మనే ॥ ౪౧ ॥ శర్వాయ క్షితిరూపాయ సదా సురభిణే నమః । ఈశాయ వాయవే తుభ్యం నమః స్పర్శమయాత్మనే ॥ ౪౨ ॥ పశూనాం పతయే చైవ పావకాయాతితేజసే । భీమాయ వ్యోమరూపాయ శబ్దమాత్రాయ తే నమః ॥ ౪౩ ॥ ఉగ్రాయోగ్రస్వరూపాయ యజమానాత్మనే నమః । మహాదేవాయ సోమాయ నమోస్త్వమృతమూర్తయే ॥ ౪౪ ॥ ఏవం స్తుత్వా మహాదేవం బ్రహ్మా లోకపితామహః । ప్రార్థయామాస విశ్వేశం గిరా ప్రణతిపూర్వయా ॥ ౪౫ ॥ భగవన్ భూతభవ్యేశ మమ పుత్ర మహేశ్వర । సృష్టిహేతోస్త్వముత్పన్నో మమాంగేనాంగనాశన ॥ ౪౬ ॥ తస్మాన్మహతి కార్యేస్మిన్ వ్యాపృతస్య మమ ప్రభో । సాహాయ్యం కురు సర్వత్ర స్రష్టుమర్హసి సుప్రజాః ॥ ౪౭ ॥ తేనైవం యాచితో దేవో రుద్రస్త్రిపురమర్దనః । బాఢమిత్యేవ తాం వాణీం ప్రతిజగ్రాహ శంకరః ॥ ౪౮ ॥ తతస్స భగవాన్ బ్రహ్మా హృష్టస్తమభివంద్య చ । స్రష్టుం తేనాభ్యనుజ్ఞాతస్తథాన్యాశ్చాసృజత్ప్రజాః ॥ ౪౯ ॥ మరీచిం భృగ్వంగిరసః పులస్త్యం పులహం క్రతుం । దక్షమత్రిం వశిష్ఠం చ సోసృజన్మనసైవ చ ॥ ౫౦ ॥ పురస్తాదసృజద్బ్రహ్మా ధర్మం సంకల్పమేవ చ । ఇత్యేతే బ్రహ్మణః పుత్రా ద్వాదశాదౌ ప్రకీర్తితాః ॥ ౫౧ ॥ సహ రుద్రేణ సంభూతాః పురాణా గృహమేధినః । తేషాం ద్వాదశ వంశాః స్యుర్దివ్యా దేవగణార్చితాః ॥ ౫౨ ॥ ప్రజావంతః క్రియావంతో మహర్షిభిరలంకృతాః । అథ దేవాసురపితౄన్ మనుష్యాంశ్చ చతుష్టయం ॥ ౫౩ ॥ సహ రుద్రేణ సిసృక్షురంభాంస్యేతాని వై విధిః । సృష్ట్యర్థం వై సమాదాయ బ్రహ్మాత్మానమయూయుజత్ ॥ ౫౪ ॥ ముఖాదజనయద్దేవాన్ పితౄంశ్చైవోపపక్షతః । జఘనాదసురాన్ సర్వాన్ ప్రజనాదపి మానుషాన్ ॥ ౫౫ ॥ అవస్కరే క్షుధావిష్టా రాక్షసాస్తస్య జజ్ఞిరే । పుత్రాస్తమోరజఃప్రాయా బలినస్తే నిశాచరాః ॥ ౫౬ ॥ సర్పా యక్షాస్తథా భూతా గంధర్వాః సంప్రజజ్ఞిరే । వయాంసి పక్షతః సృష్టాః పక్షిణో వక్షసోసృజత్ ॥ ౫౭ ॥ ముఖతోజాంస్తథా పార్శ్వాదురగాంశ్చ వినిర్మమే । పద్భ్యాం చాశ్వాన్ సమాతంగాన్ శరభాన్ గవయాన్ మృగాన్ ॥ ౫౮ ॥ ఉష్ట్రానశ్వ

తరాంశ్చైవ న్యంకూనన్యాంశ్చజాతయః । ఓషధ్యఃఫలమూలానిరోమ
భ్యస్తస్యజజ్ఞిరే ॥ ౫౯ ॥ గాయత్రీశ్చఋచశ్చైవ త్రివృత్సోమంరథన్త
రం । అగ్నిష్టోమంచయజ్ఞానాం నిర్మమేప్రథమాన్ముఖాత్ ॥ ౬౦ ॥ య
జూంషి త్రైష్టుభంఛన్దః స్తోమంపంచదశంతథా । బృహత్సామతథోక్థంచ
దక్షిణాదసృజన్ముఖాత్ ॥ ౬౧ ॥ సామానిజగతీఛన్దః స్తోమంసప్తదశంత
థా । వైరూపమతిరాత్రంచ పశ్చిమాదసృజన్ముఖాత్ ॥ ౬౨ ॥ ఏకవిం
శమథర్వాణ మాప్తోర్యామాణమేవచ । అనుష్టుభంసవైరాజ ముత్తరా
దసృజన్ముఖాత్ ॥ ౬౩ ॥ ఉచ్చావచానిభూతాని గాత్రేభ్యస్తస్యజజ్ఞిరే ।
యక్షాఃపిశాచాగంధర్వా స్తథైవాప్సరసాంగణాః ॥ ౬౪ ॥ నరకిన్నరరక్షాం
సివయఃపశుమృగోరగాః । అవ్యయంచైవయదిదం జగత్స్థావరజంగ
మం ॥ ౬౫ ॥ తేషాంవైయానికర్మాణి ప్రాక్సృష్ట్యాంప్రతిపేదిరే । తాన్యేవతే
ప్రపద్యంతేసృజ్యమానాఃపునఃపునః ॥ ౬౬ ॥ హింస్రాహింస్రేమృదుక్రూ
రే ధర్మాధర్మావృతానృతే । తద్భావితాఃప్రపద్యంతే తస్మాత్తత్తస్యరోచ
తే ॥ ౬౭ ॥ మహాభూతేషునానాత్వ మింద్రియార్థేషుమూర్తిషు । వి
నియోగంచభూతానాం ధాతైవవిదధత్స్వయం ॥ ౬౮ ॥ నామరూపంచ
భూతానాం ప్రాకృతానాంప్రపంచనం । వేదశబ్దేభ్యఏవాదౌ నిర్మమేసపి
తామహః ॥ ౬౯ ॥ ఆర్షాణిచైవనామాని యాశ్చవేదేషుదృష్టయః
శర్వర్యంతేప్రసూతానాం తాన్యేవైభ్యోదదావజః ॥ ౭౦ ॥ యథర్తుష్వ
ఋతులింగాని నానారూపాణిపర్యయే । దృశ్యంతేతానితాన్యేవ తథాభా
వాయుగాదిషు ॥ ౭౧ ॥ ఇత్యేషకరణోద్భూతో లోకసర్గఃస్వయంభు
వః । మహాదాద్యోవిశేషాన్తో వికారఃప్రకృతేఃస్వయం ॥ ౭౨ ॥ చంద్రసూ
ర్యప్రభాజుష్టో గ్రహనక్షత్రమణ్డితః । నదీభిశ్చసముద్రైశ్చ పర్వతైశ్చ
సమండితః ॥ ౭౩ ॥ పురైశ్చవివిధైరమ్యైః స్ఫీతైర్జనపదైస్తథా । త
స్మిన్బ్రహ్మవనేవ్యక్తో బ్రహ్మాచరతిసర్వవిత్ ॥ ౭౪ ॥ అవ్యక్తబీజప్రభవ
ఈశ్వరానుగ్రహేస్థితః । బుద్ధిస్కన్ధమహాశాఖ ఇన్ద్రియాంతరకోట
రః ॥ ౭౫ ॥ మహాభూతప్రమాణశ్చ విశేషామలపల్లవః । ధర్మాధర్మసు
పుష్పాఢ్యః సుఖదుఃఖఫలోదయః ॥ ౭౬ ॥ ఆజీవ్యఃసర్వభూతానాం బ్ర
హ్మవృక్షస్సనాతనః ॥ ౭౭ ॥ వృత్తం ॥ ద్యామూర్ధానంతస్య విప్రావదంతి

ఖంవై నాభిం చన్ద్రసూర్యౌచ నేత్రే । దిశః శ్రోత్రే చరణౌ చ క్షితించ సోఽచిం
త్యాత్మా సర్వభూతప్రణేతా ॥ ౨౮ ॥ వక్త్రాత్తస్య బ్రాహ్మణాస్సంప్ర
సూతాస్తద్వక్షసః క్షత్రియాః పూర్వభాగాత్ । వైశ్యా ఊరుభ్యాంతస్య
పద్భ్యాంచ శూద్రాః సర్వేవర్ణాగాత్రతస్సంప్రసూతాః ॥ ౨౯ ॥ ఇతి శ్రీ
శైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగే సృష్టిని
రూపణం నామ దశమోఽధ్యాయః ॥ ౧౦ ॥

ఋషయ ఊచుః ॥ భవతా కథితా సృష్టిర్భవస్య పరమాత్మనః । చ
తుర్ముఖముఖాత్తత్ర సంశయో నః ప్రజాయతే ॥ ౧ ॥ దేవశ్రేష్ఠో విరూపా
క్షో దీప్తశూలధరో హరః । కాలాత్మా భగవాన్ రుద్రః కపర్దీ నీలలో
హితః ॥ ౨ ॥ సబ్రహ్మకమిమంలోకం సవిష్ణుంచ సపావకం । యస్సంహ
రతి సంక్రుద్ధో యుగాంతే సముపస్థితే ॥ ౩ ॥ యస్య బ్రహ్మచ విష్ణుశ్చ ప్ర
ణామంకురుతో భయాత్ । లోకసంకోచకస్యాస్య యస్యైతౌ వశవర్తి
నౌ ॥ ౪ ॥ యోయం దేవస్స్వకాదంగాద్బ్రహ్మవిష్ణూపురాసృజత్ । స
ఏవహిత యోర్నిత్యం యోగక్షేమకరః ప్రభుః ॥ ౫ ॥ సకథం భగవాన్ రు
ద్ర ఆదిదేవః పురాతనః । పుత్రత్వమగమచ్ఛంభుర్బ్రహ్మణోఽవ్యక్తజన్మనః ॥ ౬
ప్రజాపతిశ్చ విష్ణుశ్చ రుద్రస్యైతౌ పరస్పరం । సృష్టౌ పరాత్పరస్యాంగాది
తి ప్రాగపి శుశ్రుమః ॥ ౭ ॥ కథం పునరశేషాణాం భూతానాం హేతుభూత
యోః । గుణప్రధానభావేన ప్రాదుర్భావః పరస్పరాత్ ॥ ౮ ॥ నాపృ
ష్టంభవతా కించిన్నాశ్రుతంచ కథంచన । భగవచ్ఛిష్యభూతేన భవ
తా సకలం శ్రుతం ॥ ౯ ॥ యథాహ భగవాన్ బ్రహ్మా వదత్వమపి నస్తథా ।
సర్వమేతద్యథావృత్తం వక్తుమర్హసి మారుత ॥ ౧౦ ॥ సూత ఉవాచ ॥
ఏవం పృష్టస్స భగవాన్వాయురాకాశసంభవః । పూర్వమేతత్సమాసేన
మునీనామవదద్విభుః ॥ ౧౧ ॥ వాయురువాచ ॥ స్థానే పృష్టమిదం విప్రా
భవద్భిః ప్రశ్నకోవిదైః । ఇదమేవ పురా పృష్టోఽసు మప్రాహ పితామ
హః ॥ ౧౨ ॥ తదహం సంప్రవక్ష్యామి యథా రుద్రసముద్భవః । యథా
చ పునరుత్పత్తిర్బ్రహ్మవిష్ణ్వోః పరస్పరం ॥ ౧౩ ॥ త్రయస్తే కారణాత్మా
నో జాతాస్సాక్షాన్మహేశ్వరాత్ । చరాచరస్య విశ్వస్య సర్గస్థిత్యంత హే
తవః ॥ ౧౪ ॥ పరమైశ్వర్యసంయుక్తాః పరమేశ్వరభావితాః । తచ్ఛక్త్యా

ధిష్ఠితానిత్యం తత్కార్యకరణక్షమాః ॥ ౧౫ ॥ పిత్రానియామితాఃపూర్వం త్రయోపిత్రిషుకర్మసు । బ్రహ్మాసర్గేహరిస్త్రాణె రుద్రఃసంహారణె పునః ॥ ౧౬ ॥ యథాప్యన్యోన్యమాత్సర్యాత్ దన్యోన్యాతిశయాశినః । తపసాతోషయిత్వాస్వం పితరంపరమేశ్వరం ॥ ౧౭ ॥ లబ్ధ్వాసర్వాత్మతాంతస్య ప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః । బ్రహ్మానారాయణౌపూర్వం రుద్రఃకల్పాన్తరేసృజత్ ॥ ౧౮ ॥ కల్పాన్తరేపునర్బ్రహ్మా రుద్రవిష్ణూజగన్మయః । విష్ణుశ్చభగవాన్రుద్రం బ్రహ్మాణమసృజత్పునః ॥ ౧౯ ॥ నారాయణంపునర్బ్రహ్మా బ్రహ్మాణంచపునర్భవః । ఏవంకల్పేషుకల్పేషు బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః ॥ ౨౦ ॥ పరస్పరేణజాయంతె పరస్పరజయైషిణః । తత్తత్కల్పాంతవృత్తాన్త మధికృత్యమహర్షిభిః ॥ ౨౧ ॥ ప్రభావఃకథ్యతేతేషాం పరస్పరసముద్భవాత్ । శృణుతేమాంకథాంచిత్రాం పుణ్యాంపాపప్రమోచినీం॥ ౨౨ ॥ కల్పేతత్పురుషేవృత్తాం బ్రహ్మణఃపరమేష్ఠినః । పురానారాయణోనామ కల్పేసెమేఘవాహనె ॥ ౨౩ ॥ దివ్యంవర్షసహస్రంతు మేఘోభూత్వావహద్ధరాం । తస్యభావంసమాలక్ష్య విష్ణోర్విశ్వజగద్గురుః ॥ ౨౪ ॥ శర్వఃసర్వాత్మభావేన ప్రదదౌశక్తిమవ్యయాం । శక్తింలబ్ధ్వాతుసర్వాత్మా శివాత్సర్వేశ్వరేశ్వరాత్ ॥ ౨౫ ససర్జభగవాన్విష్ణు ర్విశ్వంవిశ్వసృజాసహ । విష్ణోస్తు[illegible]థసందృష్ట్వా సృష్టస్తేనపితామహః ॥ ౨౬ ॥ ఈర్ష్యయాపరయాగ్రస్తః సహాసన్నిదమబ్రవీత్ । గచ్ఛవిష్ణోమయాజ్ఞాతం తవసర్గస్యకారణం ॥ ౨౭ ॥ ఆవయోరధికశ్చాస్తిసరుద్రోనాస్తిసంశయః । తస్యదేవాదిదేవస్యప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః ॥ ౨౮ ॥ స్రష్టాత్వంభగవానాద్యః పాలకఃపరమార్థతః । అహంచతపసారాధ్య రుద్రంత్రిదశనాయకం ॥ ౨౯ ॥ త్వయాసహజగత్సర్వం స్రక్ష్యామ్యత్రనసంశయః । ఏవంవిష్ణుముపాలభ్యభగవానబ్జసంభవః ॥ ౩౦ ॥ ఏవంవిజ్ఞాపయామాస తపసాప్రాప్యశంకరం । భగవన్దేవదేవేశ విశ్వేశ్వరమహేశ్వర ॥ ౩౧ ॥ తవవామాంగజోవిష్ణు ర్దక్షిణాంగభవోహ్యహం । మయాసహజగత్సర్వం తథాప్యసృజదచ్యుతః ॥ ౩౨ ॥ సమత్సరాదుపాలబ్ధస్త్వ దాశ్రయబలాన్మయా । మద్భావాదధికస్తస్యభావస్త్వయిమహేశ్వర ॥ ౩౩ ॥ త్వత్తఏవసముత్పత్తి రా

వయోస్సదృశీయతః । తస్యభక్త్యాయథాపూర్వం ప్రసాదంకృతవాన
సి ॥ ౩౪ ॥ తథామమాపితత్సర్వం దాతుమర్హసిశంకర । ఇతివిజ్ఞాపి
తస్తేన భగవాన్భగనేత్రహా ॥ ౩౫ ॥ న్యాయేనవైదదౌసర్వం తస్యాపి
సఘృణానిధిః। లబ్ధ్వైవమీశ్వరాదేవ బ్రహ్మాసర్వాత్మతాంతుణాత్ ॥ ౩౬
త్వరమాణోథసంగమ్య దదర్శపురుషోత్తమం । క్షీరార్ణవాలయేశు
భ్రే విమానెసూర్యసన్నిభె ॥ ౩౭ ॥ హేమరత్నాన్వితేదివ్యే మనసాతేన
నిర్మితే । అనంతభోగశయ్యాయాం శయానంపంకజేక్షణం। ౩౮ ॥ చతు
ర్భుజముదారాఙ్గంసర్వాభరణభూషితం శంఖచక్రధరంసౌమ్యం చంద్రబిం
బసమాననం॥ ౩౯॥ శ్రీవత్సవక్షసందేవం ప్రసన్నమధురస్మితం । ధరా
మృదుకరాంభోజ స్పర్శరక్తపదాంబుజం ॥ ౪౦ ॥ క్షీరార్ణవేమృతమ
వశయానం యోగనిద్రయా । తమసాకాలరుద్రాఖ్యం రజసాకనకాణ్డ
జం ॥ ౪౧ ॥ సత్త్వేనసర్వగంవిష్ణుం నిర్గుణత్వేమహేశ్వరం । తందృష్ట్వా
పురుషంబ్రహ్మా ప్రగల్భ్యమిదమబ్రవీత్ ॥౪౨॥ గ్రసామిత్వామహంవిష్ణో
త్వమాత్మానంయథాపురా । తస్యతద్వచనంశ్రుత్వా ప్రతిబుధ్యసితామ
హం ॥ ౪౩॥ ఉదైక్షతమహాబాహుః స్మితమీషచ్చకారచ । తస్మిన్నవ
రేవిష్ణుగ్రస్తస్తేనమహాత్మనా ॥ ౪౪ ॥ సృష్టశ్చబ్రహ్మణాసద్యో భ
వోర్మధ్యాదయత్నతః । తస్మిన్నవసరేసాక్షాద్భగవానిందుభూషణః ॥౪౫
శక్తింతయోరపిద్రష్టుమ రూపోరూపమాస్థితః । ప్రసాదమతులంకర్తుం
పురాదత్తవరస్తయోః ॥ ౪౬ ॥ ఆగచ్ఛత్తత్రయత్రేమౌ బ్రహ్మానారాయ
ణౌస్థితౌ । అథతుష్టువతుర్దేవం ప్రీతౌభీతౌచకౌతుకాత్ ॥ ౪౭ ॥ ప్ర
ణేమతుశ్చబహుశోబహుమానేనదూరతః । భవోపిభగవానేతౌ వను
గృహ్యాపినాకధృత్ । సాదరంపస్యతోశ్చేవ తయోరంతరధీయత ॥ ౪౮
ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగె
శేషశాయి నారాయణవర్ణనం నామైకాదశోధ్యాయః ॥ ౧౧.

వాయురువాచ ॥ ప్రతికల్పంప్రవక్ష్యామి రుద్రావిర్భావకారణం।
యతోవిచ్ఛిన్నసంతానా బ్రహ్మసృష్టిఃప్రవర్తతె ॥ ౧ ॥ కల్పేకల్పేప్ర
జాంసృష్ట్వా బ్రహ్మాబ్రహ్మాణ్డసమ్భవః । అవృద్ధిహేతోర్భూతానాం ము
మోహభృశదుఃఖితః ॥ ౨ ॥ తస్యదుఃఖప్రశాంత్యర్థం ప్రజానాంచవి

స్పృద్ధయే । తత్తత్కల్పేషు కాలాత్మా రుద్రోరుద్రగణాధిపః ॥ 3 ॥ ని
దిష్టః పరమేశే నమహేశోనీలలోహితః । పుత్రోభూత్వానుగృహ్ణాతి
బ్రహ్మాణంబ్రహ్మణోనుజః ॥ 4 ॥ సఏవభగవానీశ స్తేజోరాశిరనామయః
అనాదినిధనో ధాతా భూతసంకోచకోవిభుః ॥ 5 ॥ పరమైశ్వర్యసంయు
క్తః పరమేశ్వరభావితః । తచ్ఛక్త్యాధిష్ఠితః శశ్వ త్తచ్చిహ్నైశ్చిహ్నితః ॥ 6
తన్నామనామాతద్రూప స్తత్కార్యకరణక్షమః । తత్తుల్యవ్యవహా
రశ్చ తదాజ్ఞాపరిపాలకః ॥ 7 ॥ సహస్రాదిత్యసంకాశ శ్చంద్రావయవభూ
షణః । భుజంగహారకేయూర వలయోముంజమేఖలః ॥ 8 ॥ జలంధర
విరించీంద్ర కపాలశకలోజ్జ్వలః । గంగాతుంగతరంగార్ద్ర పింగలానన
మూర్ధజః ॥ 9 ॥ భగ్నదంష్ట్రాంకురాక్రాంతి ప్రాంతకాంతధరాధరః ।
సవ్యశ్రవణదేశాంత మణ్డలీకృతకుణ్డలః ॥ 10 ॥ మహావృషభనిర్యాణో
మహాజలదనిస్వనః । మహానలసమప్రఖ్యో మహాబలపరాక్రమః ॥ 11
ఏవంఘోరమహారూపో బ్రహ్మపుత్రోమహేశ్వరః । విజ్ఞానంబ్రహ్మణేద
త్త్వా సర్గేసహాకరోతిచ ॥ 12 ॥ తస్మాద్రుద్రప్రసాదేన ప్రతికల్పం
ప్రజాపతేః । ప్రవాహరూపతో నిత్యా ప్రజాసృష్టిఃప్రవర్తతే ॥ 13 ॥
కదాచిత్ప్రార్థితః స్రష్టుం బ్రహ్మణానీలలోహితః । స్వాత్మనాసదృశాం
త్సర్వాంత్ససర్జ మనసావిభుః ॥ 14 ॥ కపర్దినో నిరాతంకాం స్నీలగ్రీవాం
స్త్రిలోచనాన్। జరామరణనిర్ముక్తా దీప్తశూలవరాయుధాన్ ॥ 15 ॥
తైస్తుసంఛాదితంసర్వం చతుర్దశవిధంజగత్ । తాన్దృష్ట్వావివిధాన్రు
ద్రా న్రుద్రమాహపితామహః॥ 16 ॥ నమస్తేదేవదేవేశ మాస్రాక్షీరీదృ
శీఃప్రజాః । అన్యాఃసృజసుభద్రం తే ప్రజామృత్యుసమన్వితాః ॥ 17 ॥
ఇత్యుక్తఃప్రహసన్ప్రాహ బ్రహ్మాణంపరమేశ్వరః । నాస్తి మేతాదృశస్సర్గః
సృజత్వమశుభాఃప్రజాః ॥ 18 ॥ యేత్వి మేమనసాసృష్టా మహాత్మానో
మహాబలాః । చరిష్యంతిమయాసార్ధం సర్వేపియజ్ఞభాగినః ॥ 19 ॥
ఇత్యుక్త్వావిశ్వకర్మాణం విశ్వభూతేశ్వరోహరః । సహానుగైః ప్రజాస
ర్గా న్నివృత్తాత్మావ్యతిష్ఠత ॥ 20 ॥ తతఃప్రభృతిదేవోసౌ నప్రసూ
తే శుభాఃప్రజాః । ఊర్ధ్వరేతాఃస్థితఃస్థాణు ర్యావదాభూతసంప్లవం॥
21 ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూ

ర్వభాగె రుద్రోత్పత్తిర్నామ ద్వాదశోధ్యాయః ॥ ౧౨ ॥

వాయురువాచ ॥ యదాపునః ప్రజాఃసృష్టా నవ్యవర్ధన్త వేధసః । తదామైథునజాంసృష్టిం బ్రహ్మాకర్తుమమన్యత ॥ ౧ ॥ ననిర్గతంపురాయస్మా న్నారీణాం కులమీశ్వరాత్ । తేనమైథునజాంసృష్టిం నశశాకపితామహః ॥ ౨ ॥ తతస్సవిదధేబుద్ధి మర్థనిశ్చయగామినీం । ప్రజానామేవ వృద్ధ్యర్థం ప్రష్టవ్యఃపరమేశ్వరః ॥ ౩ ॥ ప్రసాదేన వినా తస్య నవర్ధేరన్నిమాఃప్రజాః । ఏవంసంచింత్యవిశ్వాత్మా తపఃకర్తుం ప్రచక్రమే ॥ ౪ ॥ తదాద్యాపరమాశక్తి రనంతాలోకభావినీ । ఆద్యా సూక్ష్మతరాశుద్ధా భావగమ్యా మనోహరా ॥ ౫ ॥ నిర్గుణానిష్ప్రపంచాచ నిష్కలానిరుపప్లవా । నిరంతరతరానిత్యా నిత్యమీశ్వరపార్శ్వగా ॥ ౬ ॥ తయాపరమయాశక్త్యా భగవంతం త్రియమ్బకం । సన్చిన్త్యహృదయే బ్రహ్మా తతాపపరమంతపః ॥ ౭ ॥ తీవ్రేణతపసాతస్య యుక్తస్యపరమేష్ఠినః । అచిరేణైవకాలేన పితాసంప్రతుతోషహ ॥ ౮ ॥ తతఃకేనచిదంశేన మూర్తిమావిశ్యకామపి । అర్ధనారీశ్వరోభూత్వాయయౌదేవ స్స్వయంహరః ॥ ౯ ॥ తందృష్ట్వాపరమందేవం తమసః పరమవ్యయం । అద్వితీయమనిర్దేశ్య మదృశ్యమకృతాత్మభిః । ౧౦ ॥ సర్వలోకవిధాతారం సర్వలోకేశ్వరేశ్వరం । సర్వలోకవిధాయిన్యా శక్త్యాపరమయాయుతం ॥ ౧౧ ॥ అప్రతర్క్యమనాభాస మమేయమజరంధ్రువం । అచలంనిర్గుణంశాంత మనంతమహిమాస్పదం॥ ౧౨ సర్వదంసర్వగంసర్వం సదసద్వ్యక్తివర్జితం । సర్వోపమాననిర్ముక్తంశరణ్యం శాశ్వతంశివం ॥ ౧౩ ॥ ప్రణమ్యదణ్డవద్బ్రహ్మా సముద్ధాయకృతాంజలిః । శ్రద్ధావినయసంపన్నైః శ్రావ్యైస్సంస్కార సంయుతైః ॥ ౧౪ ॥ యథార్థయుక్తసర్వార్థై ర్వేదార్థపరివర్ధితైః । తుష్టావదేవీందేవంచ సూక్తైఃసూక్ష్మార్థగోచరైః ॥ ౧౫ ॥

బ్రహ్మోవాచ ॥ జయదేవమహాదేవ జయేశ్వరమహేశ్వర । జయసర్వగుణశ్రేష్ఠ జయసర్వసురాధిప ॥ ౧౬ ॥ జయప్రకృతికల్యాణి జయప్రకృతినాయకే । జయప్రకృతిదూరాంగి జయప్రకృతిసున్దరి ॥ ౧౭ ॥ జయామోఘమహామాయ జయామోఘమనోరథ । జయామోఘ

మహాలీల జయామోఘమహాబల ॥ ౧౭ ॥ జయవిశ్వజగన్మాత జయ
విశ్వజగన్మయి । జయవిశ్వజగద్ధాత్రి జయవిశ్వజగత్సఖి ॥ ౧౮ ॥ జయ
శాశ్వతికైశ్వర్య జయశాశ్వతికాలయ । జయశాశ్వతికాకార జయశా
శ్వతికానుగ ॥ ౨౦ ॥ జయాత్మత్రయనిర్మాత్రి జయాత్మత్రయపాలిని ।
జయాత్మత్రయసంహర్త్రి జయాత్మత్రయనాయికే ॥ ౨౧ ॥ జయావలోక
నాయత్త జగత్కారణబృంహణ । జయోపేక్షాకటాక్షోత్థ హుతభుగ్భు
క్తమౌక్తిక ॥ ౨౨ ॥ జయదేవాద్యవిజ్ఞేయ స్వాత్మసూక్ష్మదృశోజ్జ్వలే ।
జయస్థూలాత్మశక్త్యంశ వ్యాప్తవిశ్వచరాచరే ॥ ౨౩ ॥ జయనానైక
విన్యస్త విశ్వతత్త్వసముచ్చయ । జయాసురశిరోనిష్ఠ శ్రేష్ఠానుగకదంబ
క ॥ ౨౪ ॥ జయోపాశ్రితసంరక్షా సంవిధానపటీయసి । జయోన్మూలి
తసంసార విషవృక్షాంకురోద్గమే ॥ ౨౫ ॥ జయప్రాదేశికైశ్వర్య వీ
ర్యశౌర్యవిజృంభణే । జయవిశ్వబహిర్భూత నిరస్తపరస్తభవ ॥ ౨౬ ॥
జయప్రణీతపంచార్థ ప్రయోగపరమామృత । జయపంచార్థవిజ్ఞాన
సుఖస్రోతఃస్వరూపిణి ॥ ౩౭ ॥ జయాతిఘోరసంసార మహారోగభిషగ్వ
రే । జయానాదిమలాజ్ఞాన తమఃపటలచన్ద్రికే ॥ ౨౮ ॥ జయత్రిపురకా
లాగ్నే జయత్రిపురభైరవి । జయత్రిగుణనిర్ముక్తే జయత్రిగుణమర్ది
ని ॥ ౨౯ ॥ జయప్రమథసర్వజ్ఞ జయసర్వప్రబోధక । జయప్రచురది
వ్యాంగ జయప్రార్థితదాయిని ॥ ౩౦ ॥ క్వదేవతేపరంధామ క్వచయ్యం
క్వచనోవచః । తథాపిభగవత్యౌ ప్రలపంతంక్షమస్వమామ్ ॥ ౩౧ ॥
విజ్ఞాప్యైవంవిధైస్సూక్తైర్విశ్వకర్మాచతుర్ముఖః । నమశ్చకారరుద్రా
య రుద్రాణ్యైచముహుర్ముహుః ॥ ౩౨ ॥ ఇదంస్తోత్రవరంపుణ్యం బ్ర
హ్మణాసముదీరితం । అర్ధనారీశ్వరంనామ శివయోర్హర్షవర్ధ
నం ॥ ౩౩ ॥ యఇదంకీర్తయేద్భక్త్యా యస్యకస్యాపిశిక్షయా । సతత్ఫల
మవాప్నోతిశివయోః ప్రీతికారణాత్ ॥ ౩౪ ॥ సకలభువనభూతభావనా
భ్యాం । జననవినాశవిహీనవిగ్రహాభ్యాం । నరవరయువతీవపుర్ధరా
భ్యాం । సతతనమః ప్రణతోస్మిశంకరాభ్యాం ॥ ౩౫ ॥ ఇతి శ్రీశైవే
మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగె రుద్రబ్రహ్మ
సంవాదె త్రయోదశోధ్యాయః ॥ ౧౩ ॥

వాయురువాచ ॥ అథదేవోమహాదేవో మహాజలదనాదయా ।
వాచామధురగంభీరవిశదశ్లక్ష్ణవర్ణయా ॥ ౧ ॥ అర్థసంపన్నపదయా
రాజలక్షణయుక్తయా । అశేషవిషయారంభ రక్షావిలయదక్షయా ॥ ౨
మనోహరతరోదార మధురస్మితపూర్వయా । సంబభాషేసుసంప్రీతో
విశ్వకర్మాణమీశ్వరః ॥ ౩ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ వత్సవత్సమహాభాగ
మమపుత్రపితామహ । జ్ఞాతమేవమయాసర్వం తవవాక్యస్యగౌరవం ॥౪
ప్రజానామేవవృద్ధ్యర్థం తపస్తప్తంత్వయాధునా । తపసానేనతుష్టోస్మి
దదామిచతవేప్సితం ॥ ౫ ॥ ఇత్యుక్త్వాపరమోదారస్స్వభావమధురంవ
చః । ససర్జవపుషోభాగాద్దేవీందేవవరోహరః ॥ ౬ ॥ యామాహు
ర్బ్రహ్మవిద్వాంసో దేవీందివ్యగుణాన్వితాం । పరస్యపరమాంశక్తింభ
వస్యపరమాత్మనః॥ ౭ ॥ యస్యాంనఖలువిద్యంతే జన్మమృత్యుజరాదయః ।
యాభవానీభవస్యాంగాత్సమావిరభవత్కిల ॥ ౮ ॥ యస్యావాచోని
వర్తంతే మనసాచేంద్రియైస్సహ । సాభర్తుర్వపుషోభాగాజ్జాతేవస
మదృశ్యత ॥ ౯ ॥ యాసాజగదిదంకృత్స్నం మహిమ్నావ్యాప్యతిష్ఠతి
శరీరిణీవసాదేవీ విచిత్రాసమలక్షితా ॥ ౧౦ ॥ సర్వంజగదిదంహ్యేషా సం
మోహయతిమాయయా । ఈశ్వరాత్సైవజాతా భూదజాతాపరమార్థ
తః ॥ ౧౧ ॥ నయస్యాఃపరమోభావః సురాణామపిగోచరః । విశ్వామ
రేశ్వరాచ్చైవ విభక్తాభర్తురంగతః ॥ ౧౨ ॥ తాందృష్ట్వాపరమేశానీం
సర్వలోకమహేశ్వరీం । సర్వజ్ఞాంసర్వగాంసూక్ష్మాం సదసద్వ్యక్తివర్జి
తాం ॥ ౧౩ ॥ పరయానిఖిలంభాసాభాసయంతీమిదంజగత్ । ప్రణిపత్య
మహాదేవీం ప్రార్థయామాసవైవిరాట్ ॥ ౧౪ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥
దేవిందేవేనసృష్టోహమాదౌసర్వజగన్మయీం । ప్రజాసర్గేనియుక్తశ్చ
సృజామిసకలంజగత్ ॥ ౧౫ ॥ మనసానిర్మితాస్సర్వే దేవిదేవాదయో
మయా । నవృద్ధిముపగచ్ఛంతిసృజ్యమానాపునఃపునః ॥ ౧౬ ॥ మిథున
ప్రభవామేవ కృత్వాసృష్టిమతఃపరం । సంవర్ధయితుమిచ్ఛామి సర్వా
ఏవమమప్రజాః ॥ ౧౭ ॥ ననిర్గతంపురాత్వత్తో నారీణాంకులమవ్యయం ।
తేననారీకులంస్రష్టుం శక్తిర్మమనవిద్యతే ॥ ౧౮ ॥ సర్వాసామేవశక్తీ
నాం త్వత్తఃఖలుసముద్భవః । తస్మాత్సర్వత్రసర్వేషాం సర్వశక్తిప్రదా

యిని ॥ ౧౯ ॥ త్వామేవవరదామద్య ప్రార్థయామిసురేశ్వరిం । చ
రాచరవివృద్ధ్యర్థమం శేనైకేనసర్వ గె ॥ ౨౦ ॥ దక్షస్యమమపుత్రస్య
పుత్రీభవభవార్దిని । ఏవంసాయాచితాదేవీ బ్రహ్మణాబ్రహ్మయోని
నా ॥ ౨౧ ॥ శక్తిమేకాంభ్రువోర్మధ్యా త్ససర్జాత్మసమప్రభాం ।
తామాహప్రహసన్ప్రేక్ష్య దేవదేవవరోహరః ॥ ౨౨ ॥ బ్రహ్మణంతప
సారాధ్య కురుతస్యయథేప్సితం । తామాజ్ఞాంపరమేశస్య శిరసాప్రతిగృ
హ్యసా ॥ ౨౩ ॥ బ్రహ్మణోవచనాద్దేవీ దక్షస్యదుహితాభవత్ । ద
త్త్వైవమతులాంశక్తిం బ్రహ్మణేబ్రహ్మరూపిణీ ॥ ౨౪ ॥ వివేశదేహందేవ
స్య దేవశ్చాంతరధీయత । తదాప్రభృతిలోకేస్మిం స్త్రియాభోగఃప్రతిష్ఠి
తః ॥ ౨౫ ॥ ప్రజాసృష్టిశ్చవిప్రేంద్రా మైథునేనప్రవర్తతే । ఏతద్వస్స
ర్వమాఖ్యాతం దేవ్యాఃశక్తిసముద్భవం ॥ ౨౬ ॥ పుణ్యవృద్ధికరంశ్రావ్యం
భూతసర్గానుషంగతః । యఇదంకీర్తయేన్నిత్యం దేవ్యాశ్శక్తిసముద్భ
వం । పుణ్యంసర్వమవాప్నోతి పుత్రాంశ్చలభతేశుభాన్ ॥ ౨౭ ॥ ఇతి
శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగె సృ
ష్టినిరూపణంనామ చతుర్దశోధ్యాయః ॥ ౧౪ ॥
వాయురువాచ ॥ ఏవంలబ్ధ్వాపరాంశక్తి మీశ్వరాదేవశాశ్వతీం । మై
థునప్రభవాంసృష్టిం కర్తుకామఃప్రజాపతిః ॥ ౧ ॥ స్వయమర్ధతో
నారీ చార్ధేనపురుషోభవత్ । యార్ధేననారీసాతస్మాచ్ఛతరూపావ్యజా
యత ॥ ౨ ॥ విరాజమసృజద్బ్రహ్మ సోర్ధేనపురుషోవిరాట్ । స్వాయంభువఃపూర్వం పురుషోమనురుచ్యతే ॥ సాదేవీశతరూపాతు తపఃకృ
త్వాసుదుశ్చరం । భర్తారందీప్తయశసం మనుమేవాభ్యపద్యత ॥ ౪ ॥
తస్మాత్తుశతరూపాసా పుత్రద్వయమసూయత । ప్రియవ్రతోత్తానపా
దౌ పుత్రౌపుత్రవతాంవరౌ ॥ ౫ ॥ కన్యేద్వేచమహాభాగెయాభ్యాంజా
తాస్త్విమాఃప్రజాః । ఆకూతిరేకావిజ్ఞేయా ప్రసూతిరపరాస్మృతా ॥ ౬
స్వాయంభువఃప్రసూతింతు దదౌదక్షాయతాంప్రభుః । రుచేఃప్రజాపతే
శ్చైవ ఆకూతింప్రత్యపాదయత్ ॥ ౭ ॥ ఆకూత్యాంమిథునంజజ్ఞే మా
నసస్యరుచేశ్శుభం । యజ్ఞశ్చదక్షిణాచైవ యాభ్యాంసంవర్ధితంజ
గత్ ॥ ౮ ॥ స్వాయంభువసుతాయాంతు ప్రసూత్యాంలోకమాతరః ।

చతస్రోవింశతిఃకన్యా దక్షస్త్వజనయత్ప్రభుః ॥ ౯ ॥ శ్రద్ధాలక్ష్మీర్ధృ
తిఃపుష్టిస్తుష్టిర్మేధా క్రియాతథా। బుద్ధిర్లజ్జావపుఃశాంతిస్సిద్ధిఃకీర్తిస్త్రయో
దశీ ॥ ౧౦ ॥ పత్న్యర్థం ప్రతిజగ్రాహ ధర్మోదాక్షాయణీఃప్రభుః । తా
భ్యఃశిష్టాయవీయస్య ఏకాదశసులోచనాః॥ ౧౧ ॥ ఖ్యాతిస్సత్యథసంభూ
తిః స్మృతిఃప్రీతిఃక్షమాతథా । సన్నతిశ్చానుసూయాచ ఊర్జాస్వాహా
స్వధాతథా ॥ ౧౨ ॥ భృగుర్భవో మరీచిశ్చ అంగిరాఃపులహః క్రతుః ।
పులస్త్యోత్త్రిర్వసిష్ఠశ్చ పావకాపితర స్తథా ॥ ౧౩ ॥ ఖ్యాత్యాద్యాజగృ
హుః కన్యామునయోమునిసత్తమాః । కామాద్యాస్తుయశోన్తాయే తే
త్రయోదశసూనవః ॥ ౧౪ ॥ ధర్మస్యజజ్ఞిరేతాసు శ్రద్ధాద్యాసుసు
ఖోత్తరాః । దుఃఖోత్తరాశ్చహింసాయా మధర్మస్యచసంతతౌ ॥ ౧౫ ॥
నికృత్యాదయఉత్పన్నాఃపుత్రాశ్చాధర్మలక్షణాః । నైషాంభార్యాశ్చ
పుత్రాశ్చ సర్వేహ్యనియమాఃస్మృతాః ॥౧౬॥ సఏష తామసస్సర్గో జ
జ్ఞేధర్మనియామకః । యాసాదక్షస్యదుహితారుద్రస్యదయితాసతీ ॥౧౭
భర్తృనిందాప్రసంగేన త్యక్త్వాదాక్షాయణీంతనుం । దక్షంచదక్షభా
ర్యాంచ వినింద్యసహబంధుభిః ॥ ౧౮ ॥ సామేనాయామవిరభూత్సు
త్రీహిమవతోగిరేః । రుద్రస్తుతాంసతీందృష్ట్వా రుద్రాంత్యాత్మసమప్ర
భాన్ ॥ ౧౯ ॥ యథాసృజదసంఖ్యాతాం స్తథాకథితమేవచ । భృగోః
ఖ్యాత్యాంసముత్పన్నా లక్ష్మీర్నారాయణప్రియా ॥ ౨౦ ॥ దేవౌధా
తృవిధాతారౌ మన్వంతరవిచారిణౌ । తయోర్వైపుత్రపౌత్రాద్యాః
శతశోథసహస్రశః ॥ ౨౧ ॥ స్వాయంభువేంతరేతీతాః సర్వేతేభార్గ
వామతాః । మరీచేరపిసంభూతిః పౌర్ణమాసమసూయత ॥ ౨౨ ॥ క
న్యాచతుష్టయంచైవ మహీయాంస స్తదన్వయాః । యేషాంవంశేసము
త్పన్నో బహుపుత్రస్సకాశ్యపః ॥ ౨౩ ॥ స్మృతిశ్చాంగిరసఃపత్నీ జనయా
మాస వైసుతే । ఆగ్నీధ్రంశరభంచైవతథాకన్యాచతుష్టయం ॥ ౨౪ ॥
తదీయాఃపుత్రపౌత్రాశ్చ యేతీతాస్తేసహస్రశః । ప్రీత్యాంపులస్త్యభా
ర్యాయాం దంతోగ్నిరభవత్సుతః ॥ ౨౫ ॥ పూర్వజన్మనియోగేన సస్మృ
త స్వాయంభువేంతరే । తత్సంతతీయాబహవః పౌలస్త్యా ఇతివిశ్రు
తాః ॥ ౨౬ ॥ క్షమాతుసుషువే పుత్రాన్పులహస్యప్రజాపతేః । కర్దమ

మశ్చానుకీయశ్చ సహిష్ణుశ్చేతి తే త్రయః ॥ ౨౭ ॥ త్రేతాగ్నివర్చసస్సర్వ
ఏషాం వంశః ప్రతిష్ఠితః । క్రతోః క్రతుసమాన్పుత్రాన్ సన్నతిస్సుషువే సు
తాన్ ॥ ౨౮ ॥ నైషాం భార్యాశ్చ పుత్రాశ్చ సర్వే తే హ్యూర్ధ్వరేత
సః । షష్టిస్తాని సహస్రాణి వాలఖిల్యా ఇతి స్మృతాః ॥ ౨౯ ॥ అనూరుణా
గ్రతో యాన్తి పరివార్య దివాకరం । అత్రేర్భార్యానసూయా చ పంచా
త్రేయానసూయత ॥ ౩౦ ॥ కన్యకాం చ శ్రుతిర్నామ మాతా శంఖపదస్య
యా । సత్యనేత్రశ్చ హవ్యశ్చ ఆపోమూర్తిశ్శనైశ్చరః ॥ ౩౧ ॥ సోమ
శ్చ పంచమస్త్వేతే పంచాత్రేయాః ప్రకీర్తితాః । తేషాం పుత్రాశ్చ పౌత్రా
శ్చ ఆత్రేయాణాం మహాత్మనాం ॥ ౩౨ ॥ స్వాయంభువేంతరేతీతాః శత
శోథ సహస్రశః । ఊర్జాయాం తు వసిష్ఠస్య పుత్రా వై సప్త జజ్ఞిరే ॥ ౩౩ ॥
జ్యాయసీ చ స్వసా తేషాం పుణ్డరీకా సుమధ్యమా । రజో గాత్రోర్ధ్వబా
హూ చ సవనశ్చానయశ్చ యః ॥ ౩౪ ॥ సుతపాః శుక్ర ఇత్యేతే సప్త సప్తర్ష
యః స్మృతాః । గోత్రాణి నామభిస్తేషాం వాశిష్ఠానాం మహాత్మనాం ॥ ౩౫
స్వాయంభువేంతరేతీతాన్యర్బుదాని శతాని చ । ఇత్యేష ఋషిసర్గస్తు
సానుబంధః ప్రకీర్తితః ॥ ౩౬ ॥ సమాసాద్విస్తరాద్వక్తుమశక్యోయమి
తి ద్విజాః । యోసౌ రుద్రాత్మకో వహ్నిర్బ్రహ్మణో మానసస్సు
తః ॥ ౩౭ ॥ స్వాహా తస్య ప్రియా లేభే పుత్రాంస్త్రీనమితౌజసః । పావ
కః పవమానశ్చ శుచిరిత్యేవ తే త్రయః ॥ ౩౮ ॥ నిర్మథ్యః పవమానస్స్యాద్వై
ద్యుతః పావకః స్మృతః । సూర్యే తపతి యశ్చాసౌ శుచిస్సౌర ఉదాహృ
తః ॥ ౩౯ ॥ హవ్యవాహః కవ్యవాహః సహరక్షా ఇతి త్రయః । త్రయా
ణాం క్రమశః పుత్రా దేవపిత్రాసురాశ్చ తే ॥ ౪౦ ॥ ఏతేషాం పుత్రపౌ
త్రాశ్చ చత్వారింశన్నవైవ తే । కామ్యనైమిత్తికాజస్ర కర్మసు త్రిషు సం
స్థితాః ॥ ౪౧ ॥ సర్వే తపస్వినో జ్ఞేయాః సర్వే వ్రతభృతస్తథా । సర్వే
రుద్రాత్మకాశ్చైవ సర్వే రుద్రపరాయణాః ॥ ౪౨ ॥ తస్మాదగ్నిముఖే య
త్తు యద్ధుతం యత్కించిత్ । తత్సర్వం రుద్రముద్దిశ్య దత్తం స్యాన్నా
త్ర సంశయః ॥ ౪౩ ॥ ఇత్యేవం నిశ్చయోగ్నీనామనుక్రాన్తో యథాతథం
నాతివిస్తరతో విప్రాః పితౄన్వక్ష్యామ్యతః పరం ॥ ౪౪ ॥ బ్రహ్మణః పితృవ
ప్మత్వా త్సృజతో జజ్ఞిరే తదా । మధ్వాదయష్షడృతవః స్వాన్పి

తృాన్పరిచక్షతే ॥ ౪౫ ॥ యస్మాత్ షడృబుతవ స్తేషాంస్థానంస్థానాభిమా
నినాం । బుతవఃపితర స్తస్మా దిత్యేషా వైదికీ శ్రుతిః॥ ౪౬ ॥ యస్మాదృతు
షుసర్వే హిజాయంతేస్థాణుజంగమాః । తస్మాదేతేపిపితర ఆర్తవాఇతి
చశ్రుతం ॥ ౪౭ ॥ ఏవంపితౄణామేతేషా మృతుకాలాభిమానినాం । బు
తుత్వమార్తవత్వంచ పితృత్వంచప్రకీర్తితం ॥ ౪౮ ॥ మన్వంతరేషుస
ర్వేషు పితర స్తేభిమానినః । ఆస్తైశ్వర్యామహాత్మాన స్తిష్ఠంతిహాభ్రసం
గమాత్ ॥ ౪౯ ॥ అగ్నిష్వాత్తాబర్హిషదః పితరోద్వివిధాస్మృతాః । అ
యజ్వానశ్చయజ్వా నఃక్రమా త్తేగృహ మేధినః ॥ ౫౦ ॥ స్వధాసూతపి
తృభ్యశ్చ ద్వేకన్యేలోకవిశ్రుతే। మేనాంచధరణీంచైవ యాభ్యాంవిశ్వ
మిదంధృతం ॥ ౫౧ ॥ అగ్నిష్వాత్తసుతామేనా ధరణీబర్హిషత్సుతా ।
మేనాహిమవతఃపత్నీ మైనాకంక్రౌంచమేవచ ॥ ౫౨ ॥ గౌరీంగంగాంచ
సుషు వెభవాంగాశ్లేషపావనీం । మేరోస్తుధరణీపత్నీ దివ్యౌషధిసమన్వి
తం ॥ ౫౩ ॥ మందరంసుషువేపుత్రం చిత్రసుందరకందరం । సఏవమం
దరఃశ్రీమా న్మేరుపుత్ర స్తపోబలాత్ ॥ ౫౪ ॥ సాక్షాచ్ఛ్రీకంఠనాథ
స్య శివస్యావాసతాంగతః । సాసూతధరణీభూయ స్తిస్రఃకన్యాశ్చవిశ్రు
తాః ॥ ౫౫ ॥ వేలాంచనియతీంచైవ తృతీయామపిచాయతీం। ఆయతిర్ని
యతిశ్చైవ పత్న్యౌద్వేభృగుపుత్రయోః ॥ ౫౬ ॥ స్వాయంభువేంతరే
పూర్వం కథితస్తుతదన్వయః । శుషువేసాగరాద్వేలా కన్యామేకామనిం
దితాం ॥ ౫౭ ॥ సవర్ణాంనామసాముద్రీంపత్నీంప్రాచీనబర్హిషః । సా
ముద్రీసుషువేపుత్రాన్దశప్రాచీనబర్హిషః ॥ ౫౮ ॥ సర్వేప్రాచేతసానామ
ధనుర్వేదస్యపారగాః । ఏషాంస్వాయంభువేదక్షః పుత్రత్వమగమత్పు
రా ॥ ౫౯ ॥ త్రియంబకస్యశాపేన చాక్షుషస్యాంతరేమనోః । ఇత్యేతె
బ్రహ్మపుత్రాణాం ధర్మాదీనాంమహాత్మనాం ॥ ౬౦ ॥ నాతిసంక్షేపతోవి
ప్రా నాతివిస్తరతఃక్రమాత్ । వర్ణితావైమయావంశ దివ్యదేవగణాన్వి
తాః ॥ ౬౧ ॥ క్రియావంతఃప్రజావంతో మహర్ద్ధిభిరలంకృతాః । ప్రజా
నాంసన్నివేశోయం ప్రజాపతిసముద్భవః ॥ ౬౨ ॥ నహిశక్యఃప్రసంఖ్యా
తుం వర్షకోటిశతైరపి । రాజ్ఞామపిచయోవంశో ద్విధాసోపి ప్రవర్త
తే ॥ ౬౩ ॥ సూర్యవంశస్సోమవంశఇతిపుణ్యతమఃస్మృతౌ । ఇక్ష్వాకురంబ

రీషశ్చ యయాతిర్నహుషాదయః ॥ ౬౪ ॥ పుణ్యశ్లోకాః శ్రుతా యేఽత్ర
తేపి తద్వంశ సంభవాః । అన్యే చ రాజఋషయో నానావీర్య పరాక్ర
మాః ॥ ౬౫ ॥ కిం తైః ఫలమనుక్రాంతైరుక్తపూర్వైః పురాతనైః । కిం
చేశ్వరకథావృత్త్యా యత్ర తత్రాన్యకీర్తనం ॥ ౬౬ ॥ సద్భిః సమ్మతం మ
త్వా నోఽస్మాహం బహుభాషితుం । ప్రసంగాదీశ్వరస్యైవ ప్రభావద్యో
తనాదపి । సర్గాదయోఽపి కథ్యంత ఇత్యలం తత్ప్రవిస్తరైః ॥ ౬౭ ॥ ఇ
తి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగే
స్వాయంభువ వంశవర్ణనం నామ పంచదశోధ్యాయః ॥ ౧౫ ॥

ఋషయ ఊచుః ॥ దేవీ దక్షస్య తనయా త్యక్త్వా దాక్షాయణీం త
నుం । కథం హిమవతః పుత్రీ మేనాయాం మభవత్పురా ॥ ౧ ॥ కథం వ
నిందితో రుద్రో దక్షేణ చ మహాత్మనా । నిమిత్తమపి కిం తత్ర యేనస్యాన్నింది
తో భవః ॥ ౨ ॥ ఉత్పన్నశ్చ కథం దక్షః శాపాద్భవస్య తు । చాక్షుష
స్యాంతరే పూర్వం మనోః ప్రబ్రూహి మారుత ॥ ౩ ॥ వాయురువాచ ।
శృణ్వంతు కథయిష్యామి దక్షస్యలఘుచేతసః । వృత్తం పాపాత్ప్రమాదా
చ్చ విశ్వామువిదూషణం ॥ ౪ ॥ పురా సురాసురాస్సర్వే సిద్ధాశ్చ పర
మర్షయః । కదాచిద్ద్రష్టుమీశానం హిమవచ్ఛిఖరం యయుః ॥ ౫ ॥ త
దా దేవశ్చ దేవీ చ దివ్యాసనగతౌ ప్రభూ । దర్శనం దదతుస్తేషాం దేవాదీనాం
ద్విజోత్తమాః ॥ ౬ ॥ తదానీమేవ దక్షోఽపి గతస్తత్ర సహామరైః । జా
మాతరం హరం ద్రష్టుం ద్రష్టుం చాత్మసుతాం సతీం ॥ ౭ ॥ తదాత్మగౌరవా
దేవ దేవ్యా దక్షే సమాగతే । దేవాదిభ్యో విశేషేణ సత్కారో న భవత్ప్ర
తిః ॥ ౮ ॥ తస్య తస్యాః పరం భావమజ్ఞాతుశ్చాపి కేవలం । పుత్రీత్యేవం వి
మూఢస్య తస్యాం వైరమజాయత ॥ ౯ ॥ తతస్తేనైవ వైరేణ విధినా చ
ప్రచోదితః । నాజుహావ భవం దక్షో దీక్షితస్తమపి ద్విషన్ ॥ ౧౦ ॥ అన్యాన్
జామాతృకాంత్సర్వాన్నాహూయ చ యథాక్రమం । శతశః పుష్కలామ
ర్చాం చకార చ పృథక్పృథక్ ॥ ౧౧ ॥ తథా తాన్ సంగతాన్ శ్రుత్వా
నారదస్య ముఖాత్తదా । యయౌ రుద్రాయ రుద్రాణీ విజ్ఞాప్య భవనం పి
తుః ॥ ౧౨ ॥ అథ సన్నిహితం దివ్యం విమానం విశ్వతోముఖం । లక్షణా
ఢ్యం సుఖారోహమతిమాత్రమనోహరం ॥ ౧౩ ॥ తత్ర జాంబూనదప్ర

క్ష్యంచిత్రరత్నపరిష్కృతం । ముక్తామయవితానాఢ్యంస్రగ్దామసమలం
కృతం ॥ ౧౪ ॥ తప్తకాంచననిర్వ్యూహం రత్నస్తంభశతావృతం । వజ్ర
కల్పితసోపానం విద్రుమస్తంభతోరణం ॥ ౧౫ ॥ పుష్పపట్టపరిస్తీర్ణం
చిత్రరత్నమహాసనం । వజ్రజాలకిరచ్ఛిద్రమచ్ఛిద్రమణికుట్టిమం ॥ ౧౬
మణిదండమనోజ్ఞేన మహావృషభలక్ష్మణా । అలంకృతపురోభాగమభ్ర
శుభ్రేణకేతునా ॥ ౧౭ ॥ రత్నకంచుకగుప్తాంగైశ్చిత్రవేత్రైకపాణిభిః ।
అధిష్ఠితమహాద్వారమప్రధృష్యైర్గణేశ్వరైః ॥ ౧౮ ॥ మృదంగతాల
గీతాది వేణువీణావిశారదైః । విదగ్ధవేషభాషైశ్చ బహుభిఃస్త్రీజనైర్వృ
తం ॥ ౧౯ ॥ ఆరురోహా మహాదేవీ సహప్రియసఖీజనైః । చామరవ్యజ
నేతస్యా వజ్రదండేమనోహరే ॥ ౨౦ ॥ గృహీత్వారుద్రకన్యే ద్వేవీజతు
రుభేశుభే । తదాచామరయోర్మధ్యే దేవ్యావదనమాబభౌ ॥ ౨౧ ॥ అ
న్యోన్యంయుధ్యతోర్మధ్యే హంసయోరివపంకజం । ఛత్రంశశినిభంత
స్యాశ్ఛాదోపరిసుమాలినీ ॥ ౨౨ ॥ ధృతముక్తాపరిక్షిప్తంబభారప్రేమని
ర్భరా । తచ్చిత్రముజ్జ్వలందేవ్యా రురుచేవదనోపరి ॥ ౨౩ ॥ ఉప
ర్యమృతభాండస్య మండలంశశినోయథా । అథచాగ్రేసమాసీనా
సుస్మితాస్యాశుభావతీ ॥ ౨౪ ॥ అక్షద్యూతవినోదేన రమయామాసపా
ర్వతీం । సుయశాఃపాదుకేదేవ్యాః శుభేరత్నపరిష్కృతే ॥ ౨౫ ॥ స్తన
యోరంతరేకృత్వా తదాదేవీమసేవత । అన్యాకాంచనచార్వంగీ దీప్తం
జగ్రాహదర్పణం ॥ ౨౬ ॥ అపరాతాలవృంతంచ పరాతాంబూలపేటి
కాం । కాచిత్క్రీడాశుకంచారుకరేసీతాచభామినీ ॥ ౨౭ ॥ కాచిత్తుసు
మనోజ్ఞాని పుష్పాణిసురభీణిచ । కాచిదాభరణాధారం బభారకమలేక్ష
ణా ॥ ౨౮ ॥ కాచిచ్చపునరాలేపం సప్రసూనంసభాజనం । అన్యాశ్చ
సుదృశస్తాస్తా యథాసముచితక్రియాః ॥ ౨౯ ॥ ఆవృత్యాంతర్మహా
దేవీమసేవంతసమంతతః । అతీవశుశుభేతాసా మంతరేపరమేశ్వరీ ॥ ౩౦
తారాపరిషదోమధ్యే చంద్రలేఖేవశారదీ । తతఃశంఖసముత్థస్య నాద
స్యసమనంతరం ॥ ౩౧ ॥ ప్రాస్థానికోమహానాదః పటహస్సమతాడ్యత ।
తతోమధురవాద్యాని సహతాలోద్యతైఃస్వనైః ॥ ౩౨ ॥ అనాహతాని
సన్నే దుఃకాహలానాంశతానిచ । సాయుధానాంగణేశానాం మహేశ

సమ తేజసాం ॥ 33 ॥ సహస్రాణిశతాన్యష్టౌ తదానీంపురతో యయుః।
తేషాంమధ్యేవృషారూఢో గజారూఢో యథాగుహః ॥ 3౪ ॥ జగామ
గణపఃశ్రీమా న్సోమనందీసురార్చితః । దేవదుందుభయోనేదు ర్దిశ
విదివ్యసుఖస్వనాః ॥ 3౫ ॥ ననృతుర్మునయస్సర్వే ముముదుస్సిద్ధయో
గినః । ససృజుఃపుష్పవృష్టించ విమానోపరివారిదాః ॥ 3౬ ॥ తదాదేవ
గణైశ్చాన్యైః పథిసర్వత్రసంగతా । క్షణాదివపితుర్గేహం ప్రావివేశ
మహేశ్వరీ ॥ 3౭ ॥ తాందృష్ట్వాకుపితోదక్షః స్వాత్మనఃక్షయకారణాత్
తస్యాయపీయసీభ్యోపి చక్రేపూజామ్మనస్కృతాం ॥ 3౮ ॥ తదాశశిము
ఖీదేవి పితరంసదసిస్థితం । అంబికాయుక్తమవ్యగ్ర మువాచకృపణంవ
చః ॥ 3౯ ॥ దేవ్యువాచ ॥ బ్రహ్మాదయఃపిశాచాంతా యస్యాజ్ఞావశవ
ర్తినః । సదేవస్సామ్ప్రతంతాత విధినానార్చితఃకిల ॥ ౪౦ ॥ తదాస్తాం
మమజ్యాయస్యాః పుత్ర్యాఃపూజాంకిమీదృశాం। అసత్కృతామవజ్ఞాయ
కృతవానసిగర్హితాం ॥ ౪౧ ॥ ఏవముక్తోబ్రవీదేనాం దక్షఃక్రోధాదమ
ర్షితః। త్వత్తఃశ్రేష్ఠావరిష్ఠాశ్చ పూజ్యాబాలాస్సుతామమ ॥ ౪౨ ॥ తా
సాంతుయేచభర్తార స్తేమేబహుమతాముదా। గుణైశ్చాప్యధికాస్స
ర్వే భర్తుస్తేత్ర్యయంబకాదపి ॥ ౪3 ॥ స్తబ్ధాత్మాతామసస్సర్వ స్త్వ
మిమంసముపాశ్రితా । తేనత్వామవమన్యేహం ప్రతికూలోహిమేభ
వః ॥ ౪౪ ॥ తథోక్తాపితరందక్షం క్రుద్ధాదేవీదమబ్రవీత్ । శృణ్వతా
మేవసర్వేషాం యేయజ్ఞసదసిస్థితాః ॥ ౪౫ ॥ అకస్మాన్మమభర్తారమ జా
తాశేషదూషణం । వాచాదూషయసేదక్ష సాక్షాల్లోకమహేశ్వ
రం ॥ ౪౬ ॥ విద్యాచోరుగురుద్రోహీ దేవేశ్వరవిదూషకః। తఏతేబ
హుపాప్మనః సర్వేదండ్యాఇతిశ్రుతిః ॥ ౪౭ ॥ తస్మాదత్యుత్కటస్యా
స్య పాపస్యసదృశోభృశం । సహసాదారుణోదండ స్తవదేవాద్భవిష్య
తి ॥ ౪౮ ॥ త్వయానపూజితోయస్మా ద్దేవదేవస్త్ర్యంబకః । తస్మాత్త
వకులంగుష్టం నష్టమిత్యవధారయ ॥ ౪౯ ॥ ఇత్యుక్త్వాపితరంరుష్టా
సతీసంత్యజ్యసావ్యయా । తదీయాంచతనుంత్యక్త్వా హిమవంతంయయౌ
గిరిం ॥ ౫౦ ॥ సపర్వతవరఃశ్రీమాన్ లబ్ధపుణ్యఫలోదయః । తదర్థ
మేవకృతవాన్పు చిరందుశ్చరంతపః ॥ ౫౧ ॥ తస్మాత్తామనుగృహ్ణాతి

భూధరేశ్వరమీశ్వరీ। స్వేచ్ఛయాపితరంచక్రే స్వాత్మనోయోగమాయయా ॥ ౫౨ ॥ యదాగతాసతీదక్షం వినింద్యభయవిహ్వలా । తదాతిరోహితామంత్రా విహతశ్చ్యుతలోధ్వరః ॥ ౫౩ ॥ తదుపశ్రుత్యగమనం దేవ్యాస్త్రిపురమర్దనః । దక్షాయచ ఋషిభ్యశ్చ చుకోపచ శశాపతాన్ ॥ ౫౪ ॥ యస్మాదవమతాదక్ష మత్కృతేనాగసాసతీ । పూజితాశ్చేతరాస్సర్వా స్వసుతాభర్తృభిస్సహ ॥ ౫౫ ॥ నైవస్వాంతెంతరేయస్మాత్తవజామాతరస్త్వమీ । ఉత్పత్స్యంతేసమంసర్వే బ్రాహ్మయజ్ఞేష్వయోనిజాః ॥ ౫౬ ॥ భవితామానుషోరాజా చాక్షుషస్యత్వమన్వయే । ప్రాచీనబర్హిషఃపౌత్రాః పుత్రాశ్చాపిప్రచేతసః ॥ ౫౭ ॥ అహంతత్రాపితెవిఘ్నమాచరిష్యామిదుర్మతే । ధర్మార్థకామయుక్తేషు కర్మస్వపిపునఃపునః ॥ ౫౮ ॥ తేనైవంవ్యాహృతోదక్షో రుద్రేణామితతేజసా । స్వాయంభువీంతనుంత్యక్త్వా పపాతభువిదుఃఖితః ॥ ౫౯ ॥ తతఃప్రాచేతసోదక్షో జజ్ఞేవైచాక్షుషేంతరే । ప్రాచీనబర్హిషఃపౌత్రః పుత్రశ్చైవప్రచేతసః ॥ ౬౦ ॥ భృగ్వాదయోపి తేజాతా మనోర్వైవస్వతస్యతు । అంతరేబ్రహ్మణోయజ్ఞె వారుణీంబిభ్రతస్తనుం ॥ ౬౧ ॥ తదాదక్షస్యధర్మార్థం ప్రవృత్తస్యదురాత్మనః । మహేశఃకృతవాన్విఘ్నం మనౌవైవస్వతేసతి ॥ ౬౨ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగె షోడశోధ్యాయః ॥ ౧౬ ॥

ఋషయఊచుః ॥ కథందక్షస్యధర్మార్థం ప్రవృత్తస్యదురాత్మనః । మహేశఃకృతవాన్విఘ్నమేతదిచ్ఛామహేవయం ॥ ౧ ॥ వాయురువాచ ॥ విశ్వస్యజగతోమాతు రపిదేవ్యాస్తపోబలాత్ । పితృభావముపాగమ్య ముదితేహిమవద్గిరౌ ॥ ౨ ॥ దేవేపిచకృతోద్వాహే హిమవచ్ఛిఖరాలయె । క్రీడమానెతయాసార్థం కాలెబహుతరేగతె ॥ ౩ నైవస్వతేంతరేప్రాప్తే దక్షఃప్రాచేతసస్స్వయం । అశ్వమేధేనయజ్ఞేనయక్ష్యమాణోన్వపద్యత ॥ ౪ ॥ తతోహిమవతఃపృష్ఠే దక్షోవైయజ్ఞమాహరత్ । గంగాద్వారేశుభేదేశే ఋషిసిద్ధనిషేవితె ॥ ౫ ॥ తస్యతస్మిన్మఖేదేవాః సర్వేశక్రపురోగమాః । గమనాయసమాగమ్య బుద్ధిమాపెదిరెతదా ॥ ౬ ॥ ఆదిత్యావసవోరుద్రాః సాధ్యాస్సహమరుద్గణైః ।

సోమపాశ్చైవ ఆజ్యపాధూమపాస్తథా ॥ ౭ ॥ అశ్వినౌపితరశ్చైవ తథాచాన్యేమహర్షయః । విష్ణునాసహితాస్సర్వే స్వాగతాయజ్ఞభాగినః ॥ ౮ ॥ దృష్ట్వాదేవకులంసర్వ మీశ్వరేణవినాగతం । దధీచిర్మన్యునావిష్టో దక్షమేవమభాషత ॥ ౯ ॥ దధీచిరువాచ ॥ అపూజ్యపూజనేచైవ పూజ్యానాంచాప్యపూజనే । నరఃపాపమవాప్నోతి మహద్వైనాత్రసంశయః ॥ ౧౦ ॥ అసతాంసమ్మతిర్యత్ర సతామవమతిస్తథా । దణ్డోదైవకృతస్తత్ర సద్యఃపతతిదారుణః ॥ ౧౧ ॥ ఏవముక్త్వాతువిప్రర్షిః పునర్దక్షమభాషత । పూజ్యంతుపశుభర్తారం కస్మాన్నార్చయసేప్రభుం ॥ ౧౨ ॥ దక్షఉవాచ ॥ సన్తిమేబహవోరుద్రా శ్శూలహస్తాఃకపర్దినః । ఏకాదశావస్థితాయే నాన్యంవేద్మిమహేశ్వరం ॥ ౧౩ ॥ దధీచిరువాచ ॥ కిమేభిరమరైరన్యైః పూజితైరధ్వరేఫలం । రాజాచేదధ్వరస్యాస్య నరుద్రఃపూజ్యతేత్వయా ॥ ౧౪ ॥ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానాం స్రష్టాయఃప్రభురవ్యయః । బ్రహ్మాదయఃపిశాచాంతా యస్యకైంకర్యవాదినః ॥ ౧౫ ॥ ప్రకృతీనాంపరశ్చైవ పురుషస్యచయఃపరః । చింత్యతే యోగవిద్వద్భిః ఋషిభిస్తత్వదర్శిభిః ॥ ౧౬ ॥ అక్షరంపరమంబ్రహ్మ అసచ్చసదసచ్చయత్ । అనాదిమధ్యనిధన మప్రతర్క్యంసనాతనం॥ ౧౭ యస్స్రష్టాచైవసంహర్తా భర్తాచైవమహేశ్వరః । తస్మాదన్యంనపశ్యామి శంకరాత్మానమధ్వరే ॥ ౧౮ ॥ దక్షఉవాచ ॥ ఏతన్మఖేశస్యసువర్ణపాత్రే హవిస్సమస్తంవిధిమంత్రపూతం । విష్ణోర్నయామ్యప్రతిమస్యభాగం ప్రభోర్విభజ్యాహవనీయమద్య ॥ ౧౯ ॥ దధీచిరువాచ ॥ యస్మాన్నారాధితోరుద్ర స్సర్వదేవేశ్వరేశ్వరః । తస్మాద్దక్షతవాశేషో యజ్ఞోయంనభవిష్యతి ॥ ౨౦ ॥ ఇత్యుక్త్వావచనంక్రుద్ధో దధీచోమునిసత్తమః । నిర్గమ్యచతతోదేశా జ్జగామస్వకమాశ్రమం ॥ ౨౧ ॥ నిర్గతేపిమునౌతస్మి న్దేవాదక్షంనతత్యజుః । అవశ్యమనుభావ్యత్వా దనర్థస్యతుభావినః ॥ ౨౨ ॥ ఏతస్మిన్నేవకాలేతు జ్ఞాత్వైతత్సర్వమీశ్వరాత్ దగ్ధుందక్షాధ్వరంవిప్రా దేవీదేవమచోదయత్ ॥ ౨౩ ॥ దేవ్యాసంచోదితోదేవో దక్షాధ్వరజిఘాంసయా । ససర్జసహసావీరం వీరభద్రంగణేశ్వరం ॥ ౨౪ ॥ సహస్రవదనందేవం సహస్రకమలేక్షణం । సహస్ర

ముద్గరధరం సహస్రశరపాణికం ॥ ౨౫ ॥ శూలటంకగదాహస్తం దీప్త
కార్ముకధారిణం । చక్రవజ్రధరం ఘోరం చంద్రార్ధకృతశేఖరం ॥ ౨౬
కులిశోద్యోతితకరం తటిజ్జ్వలితమూర్ధజం । దంష్ట్రాకరాళం బిభ్రాణం
మహావక్త్రంమహోదరం ॥ ౨౭ ॥ విద్యుజ్జిహ్వం ప్రలంబోష్ఠం మేఘసా
గరనిస్వనం । వసానంచర్మవైయాఘ్రం మహద్రుధిరనిస్రవం ॥ ౨౮ ॥
గండద్వితయసంస్పృష్ట మండలీకృతకుండలం । వరామరశిరోమాలా వ
లీకలితశేఖరం ॥ ౨౯ ॥ రణన్నూపురకేయూరమహాకనకభూషితం । ర
త్నసంచయసందీప్తం తారహారవృతోరసం ॥ ౩౦ ॥ మహాశరభశార్దూ
ల సింహైస్సదృశవిక్రమం । ప్రశస్తమత్తమాతంగ సమానగమనాల
సం ॥ ౩౧ ॥ శంఖచామరకుందేందు మృణాలసదృశప్రభం । సతుషార
మివాద్రీంద్రం సాక్షాజ్జంగమతాంగతం ॥ ౩౨ ॥ జ్వాలామాలాపరిక్షిప్తం
దీప్తమౌక్తికభూషణం । తేజసా చైవ దీవ్యంతం యుగాంత ఇవపావ
కం ॥ ౩౩ ॥ సజానుభ్యాంమహీంగత్వా ప్రణతః ప్రాంజలిస్తతః । పార్శ్వ
తో దేవదేవస్య పర్యతిష్ఠద్గణేశ్వరః ॥ ౩౪ ॥ మన్యునాచాసృజద్భద్రాం
భద్రకాళీంమహేశ్వరీం । ఆత్మనఃకర్మసాక్షిత్వే తేనగంతుం సహైవతు
౩౫ ॥ తందృష్ట్వా వస్థితం వీరభద్రంకాలాగ్నిసన్నిభం । భద్రయాసహి
తంప్రాహ భద్రమస్త్వితిశంకరః ॥ ౩౬ ॥ సచవిజ్ఞాపయామాస సహదే
వ్యామహేశ్వరం । ఆజ్ఞాపయమహాదేవకిం కార్యంకరవాణ్యహం ॥ ౩౭
తతస్త్రిపురహాప్రాహ హైమవత్యాః ప్రియేచ్ఛయా । వీరభద్రంమహాబా
హుం వాచావిపులనాదయా ॥ ౩౮ ॥ దేవదేవఉవాచ ॥ ప్రాచేతసస్యదక్ష
స్య యజ్ఞంసద్యోవినాశయ భద్రకాల్యాసహాసిత్వ మేతత్కృత్యంగణేశ్వ
ర ॥ ౩౯ ॥ అహమప్యనయాసార్ధం రమ్యాశ్రమసమీపతః । స్థిత్వావీ
క్ష్యేగణేశాన విక్రమంతవదుస్సహం ॥ ౪౦ ॥ వృక్షాఃకనఖలేయేతు
గంగాద్వారసమీపగాః । సువర్ణశృంగస్యగిరే ర్మేరుమందరసన్ని
భాః ॥ ౪౧ ॥ తస్మిన్ప్రదేశేదక్షస్య యజ్ఞస్సంప్రతివర్తతే । సహసాత
స్యయజ్ఞస్య విఘాతంకురుమాచిరం ॥ ౪౨ ॥ ఇత్యుక్తేనతిదేవేన దేవీహి
మగిరీంద్రజా । భద్రంభద్రాంచసంప్రేక్ష్య వత్సధేనురివారసం ॥ ౪౩ ॥
ఆలింగ్యచసమాఘ్రాయ మూర్ధ్నిపద్వదనంయథా । సస్మితావచనం

ప్రాహ మధురం మధురస్వనం ॥ ౪౪ ॥ దేవ్యువాచ ॥ వత్స భద్ర మహా
భాగ మహాబలపరాక్రమ । మత్ప్రియార్థం త్వముత్పన్నో మమ మ
న్యుం ప్రమార్జయ ॥ ౪౫ ॥ యజ్ఞేశ్వరమనాహూయ యజ్ఞకర్మరతో
భవత్ । దక్షో వైరేణ తం తస్మాద్భింధి యజ్ఞం గణేశ్వరైః ॥ ౪౬ ॥ యజ్ఞ
లక్ష్మీం త్వలక్ష్మీం త్వం భద్ర కృత్వా మమాజ్ఞయా । యజమానం చ తం హ
త్వా వత్స హింసయ భద్రయా ॥ ౪౭ ॥ అశేషామివ తామాజ్ఞాం శివయో
శ్చిత్రకృత్యయోః । మూర్ధ్నా కృత్వా నమస్కృత్య భద్రో గంతుం ప్ర
చక్రమే ॥ ౪౮ ॥ అథైవ స భగవాన్ క్రుద్ధః ప్రేతావాసకృతాలయః । వీ
రభద్రో మహాదేవో దేవ్యా మన్యుప్రమార్జకః ॥ ౪౯ ॥ ససర్జ రోమ
కూపేభ్యో రోమజాఖ్యాన్ గణేశ్వరాన్ । దక్షిణాద్భుజదేశాత్తు శతకో
టిగణేశ్వరాన్ ॥ ౫౦ ॥ సదారాన్ సర్వతో భద్రాన్ సాక్షాద్వామా
చ్చైవ భుజాత్ । రుద్రానుభావాన్ రౌద్రాంశ్చ రుద్రవీర్యపరాక్ర
మాన్ ॥ ౫౧ ॥ పాదాత్తథోరుదేశాచ్చ పృష్ఠాత్పార్శ్వాన్ముఖాద్బలాత్
గుహ్యాద్గుల్ఫాచ్ఛిరోమధ్యాత్ కంఠాదాస్యాత్తథోదరాత్ ॥ ౫౨ ॥ త
దా గణేశ్వరైరథ వైరిభద్రతుల్యపరాక్రమైః । సంఛాదితమభూత్సర్వం
సాకాశవివరం జగత్ ॥ ౫౩ ॥ సర్వే సహస్రహస్తాస్తే సహస్రాయుధపా
ణయః । రుద్రస్యానుచరాస్సర్వే సర్వే రుద్రసమప్రభాః ॥ ౫౪ ॥ శూలశ
క్తిగదాహస్తాష్టంకోపలశిలాధరాః । కాలాగ్నిరుద్రసదృశా స్త్రినేత్రాశ్చ
జటాధరాః ॥ ౫౫ ॥ నిపేతుర్భృశమాకాశే శతశస్సింహవాహనాః
వినేదుశ్చ మహానాదం జలదా ఇవ భద్రజాః ॥ ౫౬ ॥ తైర్భద్రో భగవాన్
భద్రస్తథా పరివృతో బభౌ । కాలానలశతైర్యుక్తో యథాంతే కాలభై
రవః ॥ ౫౭ ॥ తేషాం మధ్యే సమారుహ్య వృషేంద్రం వృషభధ్వజః । జ
గామ భగవాన్ భద్రశ్శుభ్రమభ్రం యథా భవః ॥ ౫౮ ॥ తమేవం వృష
భారూఢే భద్రే తు భసితప్రభః । బభార మౌక్తికచ్ఛత్రం గృహీతసితచా
మరః ॥ ౫౯ ॥ స తదా శుశుభే పార్శ్వే భద్రస్య భసితప్రభః । భగవాని
వ శైలేంద్రః పార్శ్వే విశ్వజగద్గురోః ॥ ౬౦ ॥ సోపి తేన బభౌ భద్రశ్శ్వేత
చామరపాణినా । సోమవర్ణేన సౌమ్యేన యథా శూలవరాయుధః ౬౧
దధ్మౌ శంఖం సితం భద్రం భద్రస్య పురతశ్శుభం । భానుకంపో మహాతేజా

హైమరత్నైరలంకృతం ॥ ౬౨ ॥ దేవదుందుభయో నేదుర్దివి సంకుల
నిస్వనాః । వవృషుశ్చ తథా మూర్ధ్ని పుష్పవర్షం బలాహకాః ॥ ౬౩ ॥ ఫు
ల్లానాం మధుగర్భాణాం పుష్పాణాం గంధబంధవః । మార్గానుకూలసం
వాహా వవృశ్చ పథి మారుతాః ॥ ౬౪ ॥ తతో గణేశ్వరాస్సర్వే మత్తాయు
ద్ధబలోద్ధతాః । ననృతుర్ముముదుర్నేదుర్జహసుర్జగదుర్జగుః ॥ ౬౫ ॥
తదా భద్రగణాంతస్థో బభౌ భద్రస్సభద్రయా । యథా రుద్రగణాంతస్థ
స్త్ర్యంబకో౽ంబికయా సహ ॥ ౬౬ ॥ తత్క్షణాద్దేవదక్షస్య యజ్ఞవాటం
హిరణ్మయం । ప్రవివేశ మహాబాహుర్వీరభద్రో ద్విజానుగః ॥ ౬౭ ॥ త
తస్తు దక్షప్రతిపాదితస్య క్రతుప్రధానస్య గణప్రధానః । ప్రయోగభూ
మిం ప్రవివేశ భద్రో రుద్రో యథాంతే భువనం దిధక్షుః ॥ ౬౮ ॥ ఇతి శ్రీ
శైవమహాపురాణే వాయవీయసంహితాయాం పూర్వభాగే దక్షయజ్ఞ
మథనం నామ సప్తదశో౽ధ్యాయః ॥ ౧౭ ॥

వాయురువాచ । తతో విష్ణుప్రధానానాం సురాణామమితౌజ
సాం । దదర్శ చ మహత్సత్రం చిత్రధ్వజపరిచ్ఛదం ॥ ౧ ॥ సుదర్భైర్మృ
దుసంస్తీర్ణం సుసమిద్ధహుతాశనం । కాంచనైర్యజ్ఞభాండైశ్చ భ్రాజిష్ణు
భిరలంకృతం ॥ ౨ ॥ ఋషిభిర్యజ్ఞపటుభిర్యథావత్కర్మకర్తృభిః ।
విధినా వేదదృష్టేన స్వనుష్ఠితబహుక్రమం ॥ ౩ ॥ దేవాంగనాసహస్రా
ఢ్యమప్సరోగణసేవితం । వేణువీణారవైర్జుష్టం వేదఘోషైశ్చ బృంహి
తం ॥ ౪ ॥ దృష్ట్వా దక్షాధ్వరం వీరో వీరభద్రః ప్రతాపవాన్ । సింహ
నాదం తదా చక్రే గంభీరో నినదో యథా ॥ ౫ ॥ తతః కిలకిలాశబ్ద ఆకాశం
పూరయన్నివ । గణేశ్వరైః కృతో యజ్ఞే మహాకలితసాగరః ॥ ౬ ॥ తే
న శబ్దేన మహతా త్రస్తాస్సర్వే దివౌకసః । దుదువుః పరితో౽భి తాస్స్రస్త
వస్త్రవిభూషణాః ॥ ౭ ॥ కింస్విద్భిన్నో మహామేరుః కింస్విత్సందీర్యతే
మహీ । కిమిదం కిమిదం చేతి జజల్పుస్త్రిదశా భృశం ॥ ౮ ॥ మృగేంద్రా
ణాం యథా నాదం గజేంద్రా గహనే వనే । శ్రుత్వా తథావిధం కేచిత్తత్య
జుర్జీవితం భయాత్ ॥ పర్వతాశ్చ వ్యశీర్యంత చకంపే చ వసుంధరా । మ
రుతశ్చ వ్యఘూర్ణంత చుక్షుభే మకరాలయః ॥ ౧౦ ॥ అగ్నయో నైవ
దీప్యంతే న చ దీప్యతి భాస్కరః । గ్రహాశ్చ న ప్రకాశంతే నక్షత్రాణి చ తా

రతాః ॥ ౧౧ ॥ ఏతస్మిన్నేవ కాలేతు యజ్ఞవాటంతదుజ్జ్వలం । సప్రాప్య
పార్షదాన్ రుద్రో భద్రశ్చ సహభద్రయా ॥ ౧౨ ॥ తం దృష్ట్వా భీతభీతో
పి దక్షోదృఢ ఇవస్థితః । క్రుద్ధవద్వచనం ప్రాహ కోభవాన్కిమిహాగ
తః ॥ ౧౩ ॥ తస్యతద్వచనం శ్రుత్వా దక్షస్యచదురాత్మనః । వీరభద్రో
మహాతేజా మేఘగంభీరనిస్వనః ॥ ౧౪ ॥ స్మయన్నివతమాలోక్య దక్షం
దేవాంశ్చఋత్విజః । అర్థగర్భమసంభ్రాంత మువాచ దుచితం వచః ॥ ౧౫
వీరభద్ర ఉవాచ ॥ వయం హ్యనుచరాస్సర్వే శర్వస్యామిత తేజసః । భాగా
భిలిప్సయా ప్రాప్తా భాగోనస్సంప్రదీయతాం ॥ ౧౬ ॥ అథ చేదధ్వరేస్మా
కం నభాగః పరికల్పితః । కథ్యతాం కారణంతత్ర యుధ్యతాం వామయా
మరైః ॥ ౧౭ ॥ ఇత్యుక్తాస్తేగణేంద్రేణ దేవాదక్షపురోగమాః । ఊ
చుర్మంత్రాః ప్రమాణం నో నవయం ప్రభవస్త్వితి ॥ ౧౮ ॥ మంత్రా ఊ
చుస్సురాయూయం తమోపహతచేతసః । యేన ప్రథమభాగార్హం న
యజధ్వం మహేశ్వరం ॥ ౧౯ ॥ తథోక్తా అపి తైర్మంత్రైర్దేవాస్సంమూ
ఢచేతసః । భద్రాయ న దదుర్భాగం తత్ప్రహారమభీప్సవః ॥ ౨౦ ॥ యదా
తథ్యంచ పథ్యంచ స్వవాక్యం తత్పృథాభవత్ । తదా తతో యయుర్మం
త్రా బ్రహ్మలోకం సనాతనం ॥ ౨౧ ॥ అథోవాచ గణాధ్యక్షో దేవా
న్విష్ణుపురోగమాన్ । మంత్రాః ప్రమాణం న కృతా యుష్మాభిర్బలగర్వి
తైః ॥ ౨౨ ॥ యస్మాదస్మిన్మఖే దేవై రిత్థం వయమసత్కృతాః । తస్మా
ద్వో జీవితైస్సార్థ మపనేష్యామి గర్వితం ॥ ౨౩ ॥ ఇత్యుక్త్వా భగవా
న్క్రుద్ధో వ్యదహన్నేత్రవహ్నినా । యజ్ఞవాటం మహాకూటం యథాత్రి
పురః పురోహరః ॥ ౨౪ ॥ తతో గణేశ్వరాస్సర్వే పర్వతోదగ్రవిగ్రహాః ।
యూపానుత్పాట్య హోతౄణాం కంఠే బధ్వా రజ్జుభిః ॥ ౨౫ ॥ యజ్ఞ
పాత్రాణి చిత్రాణి భిత్వా సంచూర్ణ్య వారిణి । గృహీత్వా చైవ యజ్ఞాం
గం గంగాస్రోతసి చిక్షిపుః ॥ ౨౬ ॥ తత్ర దివ్యాన్నపానానాం రాశయః
పర్వతోపమాః । క్షీరనద్యోమృతస్రావా స్సుస్నిగ్ధదధికర్దమాః ॥ ౨౭
ఉచ్చావచాని మాంసాని భక్ష్యాణి సురభీణిచ । రసవంతిచ పానాని లే
హ్యచోష్యాణి తాని వై ॥ ౨౮ ॥ వీరాస్తద్భుంజతేవక్త్రైర్విలుంపంతి క్షి
పంతిచ । వజ్రైశ్చక్రైర్మహాశూలైశ్శక్తిభిః ప్రాసపట్టిసైః ॥ ౨౯ ॥ ము

నఖైరసిభిష్టంకై ర్భిందివాలైః పరశ్వధైః । ఉద్ధతాంస్త్రిదశాంత్సర్వాన్
లోకపాలపురస్సరాన్ ॥ ౩౦ ॥ బిభిదుర్బలినోవీరా వీరభద్రాంగసంభవాః ।
ఛింధిభింధిక్షిపక్షిప్రం మారయైతాందార్యతామితి ॥ ౩౧ ॥ హరస్వప్ర
హరస్వేతి పాటయోత్పాటయేతి చ । సంరంభప్రభవాః క్రూరాశ్శబ్దా
శ్శ్రవణశంకవః ॥ ౩౨ ॥ తత్రతత్రగణేశానాం జజ్ఞిరేసమరోచితాః । వివృ
త్తనయనాః కేచి ద్దష్టదంష్ట్రోష్ఠతాలవః ॥ ౩౩ ॥ ఆశ్రమస్థాన్సమాకృష్య
మారయంతితపోధనాన్ । స్రువానపహరంతశ్చ క్షిపంతోఽగ్నౌజలేషు
చ ॥ ౩౪ ॥ కలశానపిభిందంత శ్ఛిందంతోమణివేదికాః । గాయంతశ్చ
నదంతశ్చ హసంతశ్చముహుర్ముహుః ॥ ౩౫ ॥ రక్తాసవంపిబంతశ్చ న
నృతుర్గణపుంగవాః । నిర్మథ్యసేంద్రానమరాన్గణేంద్రా వృషేంద్రనా
గేంద్రమృగేంద్రసారాః ॥ ౩౬ ॥ చక్రుర్బహూనప్రతిమప్రభావాన్స
హర్షరోమాణివిచేష్టితాని । నదంతికేచిత్ప్రహరంతికేచి ద్ధావంతికేచి
త్ప్రలపంతికేచిత్ ॥ ౩౭ ॥ నృత్యంతికేచిద్విహసంతికేచి ద్వల్గంతికేచిత్ప్రమ
థామదేన । కేచిజ్జిఘృక్షంతిఘనాన్సతోయా న్కేచిద్గృహీతుంరవిము
త్పతంతి ॥ ౩౮ ॥ కేచిత్ప్రసత్తుంపవనేనసార్ధం మిచ్ఛంతిభీమాః ప్రమ
థావియత్స్థాః । ఆక్షిప్యకేచిచ్చపరాయుధాని మహాభుజంగానివ వైన
తేయాః ॥ ౩౯ ॥ భ్రమంతిదేవానపివిద్రవంతస్స్వ మండలేపర్వతకూటక
ల్పాః । ఉత్పాట్యచోత్పాట్యగృహాణి కేచిత్సజాలవాతాయనవేదికా
ని ॥ ౪౦ ॥ ప్రక్షిప్యవిక్షిప్యజలస్యమధ్యే కాలాంబుదాభాః ప్రమథావినే
దుః । ఉద్వర్తితద్వారకవాటకుడ్యం విధ్వస్తశాలావలభీగవాక్షం ॥ ౪౧ ॥
అహోబతాభజ్యతయజ్ఞవాట మనాథవద్వాక్యమివాయథార్థం ।
హానాథతాతేతిపితస్సుతేతి భ్రాతర్మమాంబేతిచమాతులేతి ॥ ౪౨ ॥ ఉత్పా
ట్యమానేషుగృహేషునార్యో హానాః శబ్దా బహుశః ప్రచక్రుః ॥ ౪౩
ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగ
దక్షయజ్ఞ మథనంనామాష్టదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౭ ॥
వాయురువాచ ॥ తతస్త్రిదశముఖ్యాస్తే విష్ణుశక్రపురోగమాః ।
సర్వేభయపరిత్రస్తా దుద్రువుర్భయవిహ్వలాః ॥ ౧ ॥ నిజైరదూషితైరం
గై ర్దృష్ట్వాదేవానుపద్రుతాన్ । దండ్యానదండితాన్మత్వా చుకోపగ

ణ పుంగవః ॥ ౨ ॥ తత స్త్రిశూల మాదాయ సర్వశక్తి
నిబర్హణం । ఊర్ధ్వదృష్టిర్మహాబాహు ర్ముఖాజ్జ్వాలాం సముత్సృ
జన్ ॥ ౩ ॥ అమరానభిదుద్రావ ద్విరదానివ కేసరీ । తానభిద్రవత స్త
స్య గమనం సుమనోహరం ॥ ౪ ॥ వారణస్యేవ మత్తస్య జగామ ప్రేక్షణీ
యతాం । తతస్తు క్షోభయామాస । మహత్సురవలం బలీ ॥ ౫ ॥ మ
హాసరోవరం యద్వ న్మత్తో వారణయూథపః । వికుర్వన్బహుధా వర్ణా
న్నీలపాండురలోహితాన్ ॥ ౬ ॥ బిభ్రద్వ్యాఘ్రాజినం వాసో హేమప్రవ
రతారకం । భిందన్ ఛిదన్ రుజన్ క్రందన్ దారయన్ప్రమథన్నపి ॥ ౭ ॥ వ్య
చరద్దేవసంఘేషు భద్రోఽగ్నిరివ కక్షగః । తత్ర తత్ర మహావేగా చ్చరంతం
శూలధారిణం ॥ ౮ ॥ తమేకం త్రిదశాస్సర్వే సహస్రమివ మేనిరే । భద్ర
కాళీ చ సంక్రుద్ధా యుద్ధవృద్ధిమదోద్ధతా ॥ ౯ ॥ ముక్తజ్వాలేన శూలేన
నిర్భేదరణే సురాన్ । స తయా రురుచే భద్రో రుద్రకోపసముద్భవః ॥
౧౦ ॥ ప్రథమేవ యుగాంతాగ్ని । శ్చలయా ధూమ ధూమ్రయా । భ
ద్రకాళీ తదా యుద్ధే । విద్రుతత్రిదశా బభౌ ॥ ౧౧ ॥ కల్పశేషానలజ్వా
లాదగ్ధవిశ్వజగద్యథా । తదా స వాజినం సూర్యం । రుద్రాణాం రుద్ర
గణాగ్రణీః ॥ ౧౨ ॥ భద్రో మూర్ధ్ని జఘానాశు వామపాదేన లీలయా
అసిభిః పావకం భద్రః । పట్టిశైస్తు యమం యమీ ॥ ౧౩ ॥ రుద్రాన్ దృ
ఢేన శూలేన । ముద్గరైర్వరుణం దృఢైః । పరిఘైర్నిరృతిం వాయుం ।
టంకైస్తం కథరస్స్వయం ॥ ౧౪ ॥ నిర్బిభేద రణే వీరో లీలయైవ గణేశ్వరః
తతో దేవః సరస్వత్యా నాసికాగ్రం శుభోభనం ॥ ౧౫ ॥ చిచ్ఛేద కరజా
గ్రేణ దేవమాతుస్తథైవ చ । చిచ్ఛేద చ కుఠారేణ । బాహుదండం విభావ
సోః ॥ ౧౬ ॥ అగ్రతో ద్వ్యంగులాం జిహ్వా । మాతృహా వ్యాలులావ చ
స్వాహాదేవ్యాస్తథా దేవ్యా । దక్షిణం నాసికాపుటం ॥ ౧౭ ॥ చకర్త కర
జాగ్రేణ వామం చ స్తనచూచుకం । భగస్య విపులే నేత్రే । శతపత్రసమప్ర
భే ॥ ౧౮ ॥ ప్రసహ్యోత్పాటయామాస । భద్రః పరమవేగవాన్ ।
పూష్ణో దశనరేఖాం చ దీప్తాం ముక్తావలీమివ ॥ ౧౯ ॥ జఘాన ధనుషః కో
ట్యా స తేనాస్పష్టవాగభూత్ । తతశ్చంద్రమసం దేవః । పాదాంగుష్ఠే
న లీలయా ॥ ౨౦ ॥ తుణాత్కృమివదాక్రమ్య । ఘర్షయామాస భూత

తే। శిరశ్ఛేదదక్షస్య। భద్రఃపరమశోభనం ॥౨౧॥ క్రోశంత్యామే
వ వైరిణ్యాం। భద్రకాళ్యేదదాచతత్। తత్ప్రహృష్టాసమాదాయ శి
రస్తాల ఫలోపమం ॥ ౨౨ ॥ సాదేవీకందుకక్రీడాం చకారసమరాంగణే
తతోదక్షస్యయాపత్నీ। కుశీలాభర్తృభిర్యథా॥ ౨౩ ॥ పాదాభ్యాంచై
వ హస్తాభ్యాం। హన్యతే స్మగణేశ్వరైః। అరిష్టనేమి
నంసోమం।ధర్మంచైవప్రజాపతిం ॥ ౨౪ ॥ బహుపుత్రంచాంగిరసం కృ
శాశ్వంకాశ్యపంతథా। గలేప్రగృహ్యబలినో। గణపాఃసింహవిక్ర
మాః ॥ ౨౫ ॥ భర్త్సయంతోభృశంవాగ్భిః। సంజఘ్నుర్మూర్ధ్ని
ముష్టిభిః। ఘర్షితాభూతబేతాళైర్దారాసుతపరిగ్రహాః ॥ ౨౬ ॥య
థాకలియుగేజారైర్బలేనకులయోషితః। తచ్చవిధ్వస్తకలశంభగ్న
యూపంగతోత్సవం ॥ ౨౭ ॥ ప్రదీపితమహాశాలం ప్రభిన్నద్వారతోర
ణం। ఉత్పాటితసురానీకం। హన్యమానతపోధనం। ౨౮ ॥ ప్రశాంత
బ్రహ్మనిర్ఘోషం। ప్రక్షీణజనసంచయం। క్రందమానాతురస్త్రీకం।
హతాశేషపరిచ్ఛదం॥ ౨౯ ॥ శూన్యారణ్యనిభంజజ్ఞే। యజ్ఞవాటంతదా
ర్దితం। శూలవేగప్రరుగ్ణాశ్చ। భిన్నబాహూరువక్షసః ॥ ౩౦ ॥ విని
కృత్తోత్తమాంగాశ్చ। పేతురుర్వ్యాంసురోత్తమాః హతేషుతేషుదేవే
షు। పతితేషుసహస్రశః ॥ ౩౧ ॥ ప్రవివేశగణేశానః క్షణాదాహవనీ
యకం। ప్రవిష్టమథతందృష్ట్వా। భద్రంకాలాగ్నిసన్నిభం॥ ౩౨ ॥ దు
ద్రావమరణాద్భీతో యజ్ఞోమృగవపుర్ధరః। సవిస్ఫార్యమహచ్చాపం
దృఢజ్యాఘోషభీషణం॥ ౩౩ ॥ భద్రస్తమభిదుద్రావ విక్షిపన్నేవసాయ
కాన్। ఆకర్ణపూర్ణమాకృష్టం। ధనురంబుద సన్నిభం ॥ ౩౪ ॥
నాదయామాసతజ్జ్యాంచ। ఖంచభూమించసర్వశః। తముపశ్యన్నిత్యసం
నాదం। హతోస్మీత్యేవవిహ్వలం ॥ ౩౫॥ శరేణార్ధేందువక్త్రేణసవీరో
ధ్వరపూరుషం। మృగరూపేణధావంతం। విశిరస్కంతదాకరోత్ ॥ ౩౬
తదీదృశమవజ్ఞాతం। దృష్ట్వాతం సూర్యసంభవం। విష్ణుఃపరమసంక్రు
ద్ధో యుద్ధాయాభవదుద్యతః। ౩౭ ॥ తమువాహమహావేగః। స్కంధే
ననతసంధినా। సర్వేషాంవయసాంరాజా। గరుడఃపన్నగాశనః ॥ ౩౮ ॥
దేవాశ్చహతశిష్టాయే దేవరాజపురోగమాః। ప్రపద్రుస్తస్యసాహాయ్యం

ప్రాణాంస్త్యక్త్వామివోద్యతాః । ౩౯ ॥ విష్ణునాసహితాదేవా । స్వకే
ణక్రోష్టుకానివ । దృష్ట్వాజహాసభూతేంద్రో । మృగేశ ఇవవివ్యథః॥
౪౦ ॥ తస్మిన్నవసరేవ్యోమ్ని సమావిరభవద్రథః ॥ సహస్రసూర్యసంకా
శ శ్చారువీర వృషధ్వజః ॥ ౪౧ ॥ అశ్వరత్నద్వయోదారః స్వరచక్ర
చతుష్టయః । సంచితానేకదివ్యాస్త్ర । శ్శరరత్నపరిష్కృతః ॥ ౪౨ ॥
తస్యాపిరథవర్యస్య స్వాత్మైవ నహిసారథిః । యఏవత్రైపురేయుద్ధే పూ
ర్వంశార్వరథేస్థితః ॥ ౪౩॥ సతంరథవరంబ్రహ్మా శాసనాదేవశూలినః
హరేఃసమీపమానీయ కృతాంజలిరభాషత ॥ ౪౪ ॥ భగవన్భద్రరథ
ద్రాంగ భగవానిందుభూషణ । ఆజ్ఞాపయతిధీరంత్వాం రథమారోఢు
మవ్యయః ॥ ౪౫ ॥ రమ్యాశ్రమసమీపస్థ । త్ర్యంబకోమ్బికయా
సహ । పశ్యత్వేవమహాబాహో దుస్సహంతేపరాక్రమం ॥ ౪౬ ॥ త
స్యతద్వచనంశ్రుత్వా । సవీరోరణకుంజరః । ఆరురోహరథందివ్య మను
గృహ్యపితామహం ॥ ౪౭ ॥ తదారథవరేతస్మి న్నితేబ్రహ్మణిసారథౌ ।
భద్రస్యవవృధేలక్ష్మీ రుద్రస్యేవపురద్విషః ॥ ౪౮ ॥ తతశ్శంఖవరందీప్తం
చంద్రకుందసమప్రభం । ప్రదధ్మావదనేకృత్వా భానుకంపోమహాబ
లః ॥ ౪౯ ॥ తస్యశంఖస్యసంనాదం భిన్నసాగరసన్నిభం । శ్రుత్వాభ
యేనదేవానాం । జజ్వాలజఠరానలః ॥ ౫౦ ॥ యక్షవిద్యాధరాహీంద్రైః
సిద్ధైయుద్ధదిదృక్షుభిః । క్షణేననిబిడీభూతాః సాకాశవివరాదిశః ॥ ౫౧
తతశ్శార్ఙ్గేంద్రచాపాంకః । సనారాయణనీరదః । మహతాబాణవర్షే
ణ తుతోదగణగోవృషం ॥ ౫౨ ॥ తందృష్ట్వావిష్ణుమాయాంతం శత
ధా బాణవర్షిణం । సచాదదేధనుశ్శేతుం భద్రోబాణసహస్రముక్॥
౫౩ ॥ సమాదాయచతద్దివ్యం । ధనుస్సమరభైరవం । శనైర్విస్ఫార
మాయాస మేరుంధనురివేశ్వరః ॥ ౫౪ ॥ తస్యవిస్ఫార్యమాణస్య । ధ
నుషోభూన్మహాస్వనః । తేనస్వనేనమహతా పృథివీసమకంపత ॥ ౫౫
తతశ్శరవరంఘోరం దీప్తమాశీవిషోపమం । జగ్రాహగణపః శ్రీమాం।
త్స్వయముగ్రపరాక్రమః ॥ ౫౬ ॥ బాణోద్ధారేభుజోయస్య తూణీవద
నసంగతః । ప్రత్యదృశ్యత వల్మీకం వివిక్షురివపన్నగః ॥ ౫౭ ॥ సముద్ధృ
తఃకరేతస్యతత్క్షణం రురుచేశరః । మహాభుజగసందష్టో । యుద్ధాబాల

భుజంగమః ॥ ౫౮ ॥ శరేణఘనతీవ్రేణ భద్రోరుద్ర పరాక్రమః । వి
వ్యాధకుపితోబాఢం లలాటేవిష్ణుమవ్యయ ॥ ౫౯ ॥ లలాటేభిహతో వి
ష్ణుః పూర్వమేవావమానితః । చుకోపగణపేంద్రాయ మృగేంద్రా
యే వగోవృషః ॥ ౬౦ ॥ తత స్త్వశనికల్పేన క్రూరాస్యేనమహేషుణా ।
వివ్యాధగణరాజస్య భుజేభుజగసన్నిభే ॥ ౬౧ ॥ సోపితస్య భుజే హా
యసూర్యాయుతసమప్రభం । విససర్జశరంవేగా ద్వీరభద్రోమహాబ
లః ॥ ౬౨ ॥ సచవిష్ణుఃపునర్భద్రం భద్రోవిష్ణుం తథాపునః । సచతం
సచతంవిప్రాశ్శరై స్తావనుజఘ్నతుః ॥ ౬౩ ॥ తథాపరస్పరంవేగా చ్ఛ
రానాశువిముంచతోః । తయోస్సమభవద్యుద్ధం తుములంరోమహ
ర్షణం ॥ ౬౪ ॥ తద్దృష్ట్వాతుములంయుద్ధం తయోర్వైవిజిగీషతోః
హాహాకారోమహానాసీ దాకాశేఖేచరేరితః ॥ ౬౫ ॥ తతస్త్వనలకుండే
న శరేణాదిత్యవర్చసా । వివ్యాధసుదృఢంభద్రో విష్ణోర్మహాతివక్షసి ॥
౬౬ ॥ సతుతీవ్రప్రపాతేన శరేణదృఢజీవితః । మహతీంరుజమాసాద్య
నిపపాతవిమోహితః ॥ ౬౭ ॥ పునఃక్షణాది వోత్థాయ లబ్ధసంజ్ఞ స్తదాహ
రిః । సర్వాణ్యపిచదివ్యాస్త్రాణి న్యాధై నంప్రత్యవాసృజత్ ॥ ౬౮ ॥ సచ
విష్ణుర్ధనుర్ముక్తా న్సర్వాంశర్వచమూపతిః । సహసావారయామాస
ఘోరైః ప్రతిశరైఃశరాన్ ॥ ౬౯ ॥ తతోవిష్ణుః స్వనామాంక బాణ
మవ్యాహతంక్వచిత్ । ససర్జక్రోధరక్తాక్ష స్తముద్దిశ్య గణేశ్వరం ॥
౭౦ ॥ తంబాణంబాణ వర్యేణ । భద్రోభద్రాహ్వయేనతు । అప్రా
ప్త మేవభగవాంశ్ఛిచ్ఛేద శతధాపథి ॥ ౭౧ ॥ అథైకేనేషుణాశార్ఙ్గం
ద్వాభ్యాంపక్షౌగరుత్మతః । నిమేషాదివచిచ్ఛేద తదద్భుతమివాభవత్ ॥
౭౨ ॥ తతోయోగబలాద్విష్ణు । ర్దేహాద్దేవాన్సుదారుణాన్ । శంఖ
చక్రగదాహస్తా । న్విససర్జసహస్రశః ॥ ౭౩ ॥ సర్వాంస్తన్ క్షణమా
త్రేణ త్రిపురానివశంకరః । నిదదాహమహాబాహు । ర్నేత్రసృష్టేన
వహ్నినా ॥ ౭౪ ॥ తతఃక్రుద్ధతరోవిష్ణు శ్చక్రముద్యమ్యసత్వరః । తస్మి
న్వీరేస ముత్స్రష్టుం। తదానీముద్యతోభవత్ ॥ ౭౫ ॥ తందృష్ట్వాచ
క్రముద్యమ్యపురతఃసముపస్థితం । స్మయన్నివగణేశానో వ్యష్టంభయ
దయత్నతః ॥ ౭౬ ॥ స్తంభితాంగస్తతచ్చక్రం । వీరమప్రతిముంక్వచిత్ ।

ఇచ్ఛన్నపితముత్స్రష్టుంనవిష్ణురభవత్ప్రభుః ॥ ౨౭॥ క్రోశన్నినైకముద్ధృ
త్య బాహుంచక్రసమన్వితం। అతిష్ఠదలసోవిష్ణుః పాషాణఇవ నిశ్చలః ।
౨౮ ॥ విశరీరోయథాజీవో విశృంగోవా యథావృషః। విదంష్ట్రశ్చయ
థాసింహస్తథావిష్ణురవస్థితః ॥ ౨౯ ॥ తందృష్ట్వాదుర్దశాపన్నం విష్ణు
మింద్రాదయస్సురాః । సుసన్నద్ధాగణేంద్రేణ మృగేంద్రేణేవగోవృషాః॥
౩౦ ॥ ప్రగృహీతాయుధాయోద్ధుం క్రుద్ధాఃసముపతస్థిరే। తాన్దృష్ట్వా
సమరేభద్రః క్షుద్రానివహరిర్మృగాన్ ॥౩౧ ॥ అట్టహాసేనఘోరేణవ్య
ష్టంభయదనిందితః । తథాశతమఖస్యాపి సవజ్రోదక్షిణఃకరః ॥ ౩౨॥
నిస్పృక్షురేవతద్వజ్రం చిత్రీకృతఇవాభవత్ । అన్యేషామపిసర్వేషా ము
ద్యుక్తాఅసిబాహవః॥ ౩౩ ॥ అలసానామివారంభా స్తాందశాంనాతియాం
త్యుత । ఏవంభగవతాతేన వ్యాహతాశేషవైభవాః ॥ ౩౪ ॥ అమరా
స్సమరేతస్య పురతఃస్థాతుమక్షమాః। స్తబ్ధైరవయవైరేవదుద్రువుర్భ
యవిహ్వలాః ॥ ౩౫ ॥ విద్రుతాంస్త్రిదశాన్వీరా న్వీరభద్రోమహాభు
జః । వివ్యాధనిశితైర్బాణై ర్మేఘోవర్షైరివాచలాన్ ॥ ౩౬ ॥ బ
హవస్తస్యవీరస్య బాహవఃపరిఘోపమాః । శస్త్రైశ్చకాశిరేదీప్తైస్సాగ్ని
జ్వాలాఇవోరగాః ॥ ౩౭ ॥ అస్త్రశస్త్రాణ్యనేకాని సవీరోవిసృజన్బభౌ ।
విసృజన్సర్వభూతాని యథాదావిశ్వసంభవః । ౩౮ ॥ యథారశ్మిభిరా
దిత్యః ప్రచ్ఛాదయతిమేదినీం । తథావీరఃక్షణాదేవ శస్త్రైఃప్రాచ్ఛాదయద్ది
శః ॥ ౩౯ ॥ స్వమండలే గణేంద్రస్యశరాఃకనకభూషితాః । ఉత్పతన్త
స్తటిద్రూపై రుపమానపదంయయుః ॥ ౪౦ ॥ మహాన్తస్తేసురాంస్తాం
శ్చ మండూకానివదుందుభాః । ప్రాణైర్వియోజయామాసుః పపుశ్చరు
ధిరాసవం ॥ ౪౧ ॥ నికృత్తబాహవఃకేచిత్కేచిల్లూనవరాననాః । పా
ర్శ్వే విదారితాః కేచిన్నిపేతురమరాభువి ॥ ౪౨ ॥ విశిఖోన్మథితైర్గా
త్రైర్బహుభిశ్ఛిన్నసంధిభిః।వివృత్తనయనాఃకేచిన్నిపేతుర్భూతలేమృ
తాః । ౪౩ ॥ గాంప్రవేష్టుమివేచ్ఛంతస్సర్వంగంతుమివలిప్సవః । అలబ్ధా
త్మతిరోధానా వ్యలీయంతపరస్పరం ॥ ౪౪ ॥ భూమౌకేచిత్ప్రవివిశుః ప
ర్వతానాంగుహాఃపరే । అపరేజగ్మురాకాశం పరేచవివిశుర్జలం । ౪౫॥
తథాసంఛిన్నసర్వాంగై స్సవీరస్త్రిదశైర్బభౌ । పరిగ్రస్తప్రజావర్గో

భగవానివ భైరవః ॥ ౯౬ ॥ ఏవం దేవబలం సర్వం దీనం బీభత్సదర్శనం ।
గణేశ్వరైః సముత్పన్నం కృపణం వపురాదదే ॥ ౯౭ ॥ తదా త్రిదశవీరాణా
మసృక్సలిలవాహినీ । ప్రావర్తత నదీ ఘోరా ప్రాణినాం భయశంసినీ ॥
౯౮ ॥ రుధిరేణ పరిక్లిన్నా యజ్ఞభూమిస్తదా బభౌ । రక్తార్ద్రవసనా శ్యా
మా హతశుంభేవ కౌశికీ ॥ ౯౯ ॥ తస్మిన్మహతి నిర్వృత్తే సమరే భృశదారు
ణే । భయేనేవ పరిత్రస్తా ప్రచచాల వసుంధరా ॥ ౧౦౦ ॥ మహోర్మిక
లిలావర్తశ్చుక్షుభే చ మహోదధిః । పేతుశ్చోల్కాస్సహోత్పాతై
శ్శాఖాశ్చ ముముచుర్ద్రుమాః ॥ ౧౦౧ ॥ అప్రసన్నా దిశస్సర్వా పవనశ్చా
శివో వవౌ । అహో విధివిపర్యాసస్త్వశ్వమేధోయమః స్వరః ॥ ౧౦౨ ॥ యజ
మానస్స్వయం దక్షో బ్రహ్మపుత్రః ప్రజాపతిః । ధర్మాదయస్సదస్యాశ్చ రక్షి
తా గరుడధ్వజః ॥ ౧౦౩ ॥ భాగాంశ్చ ప్రతిగృహ్ణాతి సాక్షాదింద్రాదయస్సురాః త
థాపి యజమానస్య యజ్ఞస్య చ సహర్త్విజః । ౧౦౪ ॥ సద్య ఏవ శిరశ్ఛేదస్సాధు
సంపద్యతే ఫలం । తస్మాన్నా వేదనిర్దిష్టం న చేశ్వరబహిష్కృతం ॥ ౧౦౫ ॥
నాసత్పరిగృహీతం చ కర్మ కుర్యాత్కదాచన । కృత్వాపి సుమహత్పుణ్య
మిష్ట్వా యజ్ఞశతైరపి ॥ ౧౦౬ ॥ న తత్ఫలమవాప్నోతి భక్తిహీనో మహే
శ్వరే । కృత్వాపి సుమహత్పాపం భక్త్యా యజతి యశ్శివం ॥ ౧౦౭ ॥ ము
చ్యతే పాతకైః స[illegible] నాత్ర కార్యా విచారణా । బహునాత్ర కిముక్తేన
వృథా దానం వ్ర[illegible]ః । వృథా యజ్ఞో వృథా హోమశ్శివనిందాకరస్య
తు ॥ ౧౦౮ ॥ వృత్తం ॥ తతస్సనారాయణకాస్సరుద్రాస్సలోకపాలా
స్సమరే సురౌఘాః । గణేంద్రచాపచ్యుతబాణవిద్ధాః ప్రపద్రువుర్గాఢ
రుజాభిభూతాః ॥ ౧౦౯ ॥ చేలుః క్వచిత్కేచన శీర్ణకేశాస్సేదుః క్వచి
త్కేచన దీర్ఘగాత్రాః । పేతుః క్వచిత్కేచన భిన్నవక్త్రా నేశుః క్వచిత్కే
చన దేవవీరాః ॥ ౧౧౦ ॥ కేచిచ్చ తత్ర త్రిదశా విపన్నా విస్రస్తవస్త్రాభర
ణాస్త్రశస్త్రాః । నిపేతురుద్భావితదీనముద్రా మదం చ దర్పం చ బలం చ హి
త్వా ॥ ౧౧౧ ॥ తముత్పథప్రస్థితమప్రధృష్యో విక్షిప్య దక్షాధ్వరమక్షు
తాస్త్రః । బభౌ గణేశస్స గణేశ్వరాణాం మధ్యే స్థితస్సింహ ఇవర్షభాణాం
౧౧౨ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూ
ర్వభాగే దక్షశివగణయుద్ధవర్ణనం నామైకోనవింశోధ్యాయః ॥ ౧౯.

వాయురువాచ । ఇతిసచ్ఛిన్నభిన్నాంగాదేవావిష్ణుపురోగమాః
క్షణాత్ప్రశాంతశామేత్య తేసుఃస్తోకావశేషితాః ॥ ౧ ॥ త్రస్తాంస్తాన్స
మరేవీరా వీరభద్రప్రచోదితాః । ప్రగృహ్యచయథాదోషం నిగడై రాజ
సైర్దృఢైః ॥ ౨ ॥ బబంధుఃపాణిపాదేషు కంధరేషూదరేషుచ । త
స్మిన్నవసరేబ్రహ్మా భద్రమద్రీంద్రజాయుగం ॥ ౩ ॥ సారథ్యాల్లబ్ధవాత్స
ల్యః ప్రార్థయన్ప్రణతోబ్రవీత్ । అలంక్రోధేనభగవ న్నష్టాశ్చైతేది
వౌకసః ॥ ౪ ॥ ప్రసీదక్షమ్యతాంసర్వం రోమజైస్సహసువ్రత । ఏవం
విజ్ఞాపితస్తేన బ్రహ్మణాపరమేష్ఠినా ॥ ౫ ॥ శమంజగామసంప్రీతో గణ
పస్తస్యగౌరవాత్ । దేవాశ్చలబ్ధావసరా దేవదేవస్యమంత్రిణః ॥ ౬ ॥
ధారయంతోంజలింమూర్ధ్ని తుష్టువుర్వివిధైః స్తవైః । దేవాఊచుః ॥
నమశ్శివాయశాంతాయ యజ్ఞహంత్రేత్రిశూలినే ॥ ౭ ॥ రుద్రభద్రాయ
రుద్రాణాం పతయేరుద్రమూర్తయే । కాలాగ్నిరుద్రరూపాయ కాల
కామాంగహారిణే ॥ ౮ ॥ దేవతానాంశిరోహంత్రే దక్షస్యచదురాత్మనః ।
సంసర్గాదస్యపాపస్య దక్షస్యాక్లిష్టకర్మణః ॥ ౯ ॥ శాసితాస్సమరేవీర
త్వయావయమనిందితాః । దగ్ధాశ్చామీవయంసర్వే త్వత్తోభీతాశ్చభో
ప్రభో ॥ ౧౦ ॥ త్వమేవగతిరస్మాకం త్రాహినశ్శరణాగతాన్ । తుష్టస్త్వే
వంస్తుతో దేవా న్విసృజ్యనిగడాత్ప్రభుః ॥ ౧౧ ॥ అప్యుద్దేవదేవస్య స
మీపమమరానిహ । దేవ్యాపితత్రభగవా నంతరిక్షేస్థితఃప్రభుః ॥ ౧౨ ॥
సగణస్సర్వగశ్శర్వః సర్వలోకమహేశ్వరః । తందృష్ట్వాపరమేశానందేవా
విష్ణుపురోగమాః ॥ ౧౩ ॥ ప్రీతాఅపిచభీతాశ్చ నమశ్చక్రుర్మహేశ్వరం । దృ
ష్ట్వాతానమరాన్భీతా న్ప్రణతాన్ప్రణతార్తిహా ॥ ౧౪ ॥ ఇదమాహమ
హాదేవః ప్రహసన్ప్రేక్ష్యపార్వతీం । మాభైష్టత్రిదశాయూయం తాం
తోస్మాభివ్యతిక్రమః ॥ ౧౫ ॥ కృద్ధేష్వస్మాసుయుష్మాకం నస్థితిర్నచ
జీవితం । ఇత్యుక్త్వాత్రిదశాస్సర్వే శివేనామితతేజసా ॥ ౧౬ ॥ సద్యోవిగ
తసంత్రాసానృత్యుర్నవశాముదా । అథాస్మిన్నంతరేబ్రహ్మా ప్రణిపత్య
కృతాంజలిః । ఏవంహ్యవసరంప్రాప్య వ్యజ్ఞాపయత్రిశూలినే ॥ ౧౭ ॥ బ్ర
హ్మోవాచ ॥ జయదేవమహాదేవ ప్రణతార్తిప్రభంజన । ఈదృశేష్వ
పరాధేషు కోన్యస్త్వత్తఃప్రసీదతి ॥ ౧౮ ॥ లబ్ధాత్మానోభవిష్యంతి యే

సురానిహత్యామృధే । ప్రత్యాపత్తిర్నకస్యాస్యాత్ప్రసన్నే పరమేశ్వరే ॥
౧౯ ॥ యదిదం దేవదేవానాం కృతమంగేషుదూషణం । తదిదంభూష
ణంమన్యే తవాంగీకారగౌరవాత్ ॥ ౨౦ ॥ ఇతివిజ్ఞాప్యమానస్తు బ్రహ్మ
ణాపరమేష్ఠినా । విలోక్యవదనం దేవ్యాదేవదేవస్స్మయన్నివ ॥ ౨౧ ॥ పు
త్రభూతస్యవాత్సల్యాద్బ్రహ్మణః పద్మజన్మనః । ప్రనష్టానాంపునస్తేషాం
ప్రదదౌపూర్వవత్తనుం ॥ ౨౨ ॥ తతః క్షణేన తేదేవా శ్శతక్రతుపురోగ
మాః । ప్రత్యాపన్నశరీరాంగాః ప్రణేముః పరమేశ్వరం ॥ ౨౩ ॥ వాగీ
శాద్యాశ్చయాదేవ్యో దణ్డితాదేవమాతరః । తాసామపియథాపూర్వం
తాన్యంగానిదదౌభవః ॥ ౨౪ ॥ దక్షస్యభగవానేవ స్వయంబ్రహ్మపితా
మహః । తత్పాపానుగుణంచక్రే జరచ్ఛాగముఖం ముఖం ॥ ౨౫ ॥ సోపి
సంజ్ఞాంతతో లబ్ధ్వా సముత్థాయకృతాంజలిః । ప్రలపన్బహుధాభీత స్తు
ష్టావపరమేశ్వరం ॥ ౨౬ ॥ తంతథావ్యాకులంభీతం ప్రలపన్తంకృతాగ
సం । స్మయన్నివావదత్ప్రేక్ష్యమాభైరితిఘృణానిధిః ॥ ౨౭ ॥ తథోక్త్వా
బ్రహ్మణస్తస్య పితుః ప్రియచికీర్షయా । గాణపత్యందదౌతస్మై దక్షా
యాక్షయమీశ్వరః ॥ ౨౮ ॥ తతో బ్రహ్మమహాదేవ మభివంద్యకృతాం
జలిః । తుష్టావశుభయావాచా దేవీంచగిరిజాముమాం ॥ ౨౯ ॥ తతో
విష్ణుస్తతోదేవా స్తతస్సర్వేమహర్షయః । తుష్టువుర్దేవదేవేశం దే
వీంచాపిపృథక్పృథక్ ॥ ౩౦ ॥ తదాపార్శ్వస్థితం ప్రేక్ష్య భద్రమద్రీంద్రి
జాస్వయం । కృతాత్మప్రేషణంపుత్రం గృహీత్వాతంకృతాంజలిం ॥ ౩౧
ఆకృష్యభద్రయాసార్థ మంకేసముపవేశ్యచ । సస్వజేగుహవద్గాఢం
సమాజిఘ్రచ్చమూర్ధని ॥ ౩౨ ॥ తతః ప్రీతతరాదేవీ వీరభద్రాయశూ
లినే । ప్రదదావివిధానిష్టాన్వ రాంశ్చైవసహస్రధా ॥ ౩౩ ॥ వృత్తం ॥
అథతదాహరిశక్రపితామహ ప్రభృతయస్సురలోకమహేశ్వరాః । సక
లలోకమహేశ్వరమీశ్వరం శరణమేత్యకృతాంజలయోస్తువన్ ॥ ౩౪
సచపునస్త్రిదశాఞ్ఛరణాగతాన్ పరమకారుణికః పరమేశ్వరః । అనుగ
తస్మితలక్షణయాగిరాశమితసర్వభయ స్సమభాషత ॥ ౩౫ ॥ యదిద
మాగ ఇహాచరితం సురై ర్విధినియోగవశాదివయంత్రితైః । శరణమే
త్యన తానవలోక్య వ స్తదఖిలంకిల విస్మృతమేవనః ॥ ౩౬ ॥ తదిహాయూ

యమపిప్రకృత్య మనస్యవిగణయ్యావిమర్దమపత్రపాః । హరివిరించిసు
రేంద్రముఖా స్సుఖంవ్రజత దేవ పురంప్రతిసంప్రతి ॥ ౩౭ ॥ ఇతిసురాన
భిధాయ సురేశ్వరోనికృత దక్షకృతక్రతురక్రతుః । సగిరిజానుచర స్సప
దిచ్ఛదఃస్థిత ఇవాంబరతోంతరధీయత ॥ ౩౮ ॥ అథసురాఅపితేవిగతవ్య
థాః కథితభద్రసుభద్రపరాక్రమాః । సపదిఖేవసుఖేనయథాసుఖం య
యురనేకసుఖం సుఘవన్ముఖాః ॥ ౩౯ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే
వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగే వింశోధ్యాయః ॥ ౨౦.

ఋషయ ఊచుః ॥ అంతర్ధానంగతో దేవ్యా సహసానుచరోహరః ।
క్వయాతఃకుత్రవావాసః కింకృత్వాచరతామచ ॥ ౧ ॥ వాయురువాచ ॥
మహీధరవరశ్శ్రీమా స్మందరశ్చిత్రకందరః । దయితోదేవదేవస్య ని
వాసస్తపసోభవత్ ॥ ౨ ॥ తపోమహత్కృతంతేన వోఢుంస్వశిరసాశి
వౌ । చిరేణలబ్ధంతత్పాద పంకజస్పర్శజంసుఖం ॥ ౩ ॥ తస్యశైలస్య
సౌందర్యం సహస్రవదనైరపి । నశక్యంవిస్తరాద్వక్తుం వర్షకోటిశతైర
పి ॥ ౪ ॥ శక్యమప్యస్యసౌందర్యంనవర్ణయితుముత్సహే । పర్వతాం
తరసౌందర్య సాధారణ్యావధారణాత్ ॥ ౫ ॥ ఇదంతుశక్యతేవక్తుమే
షపర్వతసుందరః । బుద్ధ్వాకయాపసౌందర్య మీశ్వరావాసయోగ్య
తాం ॥ ౬ ॥ అతఏవహిదేవేన దేవ్యాఃప్రియచికీర్షయా । అతీవరమణీ
యోయం గిరిరంతఃపురీకృతః ॥ ౭ ॥ మేఖలాభూమయస్తస్య విపులోపల
పాదపాః । శివయోర్నిత్యసాన్నిధ్యా న్న్యక్కుర్వంత్యఖిలంజగత్ ॥ ౮
పితృభ్యాంజగతోనిత్యం స్నానపానోపయోగతః । అవాప్తపుణ్యసంస్కా
రః ప్రసరద్భిరితస్తతః ॥ ౯ ॥ లఘుశీతలసంస్పర్శై రచ్ఛాచ్ఛైర్నిర్ఝ
రాంబుభిః । అధిరాజ్యఇవాద్రీణా మద్రిరేషోభిషిచ్యతే ॥ ౧౦ ॥ నిశా
సుశిఖరప్రాంత వర్తినాసశిలోచ్ఛ్రయః । చంద్రేణాచలసామ్రాజ్య చ్ఛత్రే
ణేవవిరాజతే ॥ ౧౧ ॥ సశైలశ్చంచలీభూతై ర్వాలైశ్చమరయోషితాం
సర్వపర్వతసామ్రాజ్య చామరైరివవీజ్యతే ॥ ౧౨ ॥ ప్రాతరభ్యుదితేభానౌ
భూధరోరత్నభూషితః । దర్పణేదేహసౌభాగ్యం ద్రష్టుకామఇవస్థితః ॥ ౧౩
కూజద్విహంగవాచాలై ర్వాతోద్ధూతలతాభుజైః । విముక్తపుష్పైప్రసృత
తం వ్యాలంబిమృదుపల్లవైః ॥ ౧౪ ॥ లతాప్రతానజటిలై స్తరుభిస్తాపసై

రివ । జయాశివాసహోభ్యర్చ్య నిషేవ్యతఇవాద్రిరాట్ ॥ ౧౬ ॥ అధో
ముఖైరూర్ధ్వముఖైశ్శృంగైస్తిర్యఙ్ముఖైరపి । ప్రపతన్నివపాతాలే భూ
పృష్ఠాదుత్పతన్నివ ॥ ౧౬ ॥ పరీత్యసర్వశోదిక్షుభ్రమన్నివవిహాయసి । ప
శ్యన్నివజగత్సర్వం నృత్యన్నివనిరంతరం ॥ ౧౭ ॥ గుహాముఖైః ప్రతిదినం వ్యా
త్తాస్యైర్విపులోదరైః । అజీర్ణలావణ్యతయా జృంభామివసదాచరన్ ॥
౧౮ ॥ గ్రసన్నివజగత్సర్వం పిబన్నివపయోనిధిం । వమన్నివతమోంతః
స్థ మదన్నివ ఖమంబుదైః ॥ ౧౯ ॥ నివాసభూమయస్తత్ర దర్పణ
ప్రతిమోదరాః । తిరస్కృతాతపాస్నిగ్ధా శ్రమచ్ఛాయామహీరుహాః ॥
౨౦ ॥ సరిత్సరస్తటాకాది సమ్పర్క శిశిరానిలాః । తత్రతత్రనిషణ్ణాభ్యాం
శివాభ్యాంసఫలీకృతాః ॥ ౨౧ ॥ తమిమంపర్వతశ్రేష్ఠం స్మృత్వాసా
మ్బత్ర్యయమ్బకః । రైభ్యాశ్రమసమీపస్థ శ్చాన్తర్ధానంగతోయ
యా ॥ ౨౨ ॥ తత్రోద్యానమనుప్రాప్య దేవ్యాసహమహేశ్వరః । ర
రామరమణీయాసు దివ్యాన్తఃపురభూమిషు ॥ ౨౩ ॥ తథాగతేషుకాలే
షు వివృద్ధాసుప్రజాసుచ । దైత్యౌశుంభనిశుంభాఖ్యౌ భ్రాతరౌసం
బభూవతుః ॥ ౨౪ ॥ తాభ్యాంతపోబలాద్దత్తం బ్రహ్మణాపరమేష్ఠినా
అవధ్యత్వంజగత్యస్మిన్పురుషైరఖిలైరపి ॥ ౨౫ ॥ అయోనిజాతుయా
కన్యా అమ్బికాంశసముద్భవా । అజాతపుంస్పర్శరతి రవిలంఘ్యపరా
క్రమా ॥ ౨౬ ॥ తయాస్తునావధస్సంఖ్యేతస్యాం కామాభిభూతయోః
ఇతిచాభ్యర్థితో బ్రహ్మాతాభ్యాంప్రాదాత్తథాస్త్వితి ॥ ౨౭ ॥ తతఃప్రభృతి
శక్రాదీన్విజిత్యసమరేసురాన్ । నిస్స్వధ్యాయవషట్కారం జగచ్చక్ర
తురక్రమాత్ ॥ ౨౮ ॥ తయోర్వధాయదేవేశంబ్రహ్మాభ్యర్థితవాన్పు
నః । వినిన్ద్యాపిరహస్యమ్బాం క్రోధయిత్వాయథాతథా ॥ ౨౯ ॥ త్వద్వ
ర్ణకోశజాంశక్తిమకామాంకన్యకాత్మికామ్ । నిశుమ్భశుమ్భయోర్హం
త్రీం సురేభ్యోదాతుమర్హసి ॥ ౩౦ । ఏవమభ్యర్థితోధాత్రా భగ
వాన్నీలలోహితః । కాలీత్యాహరహస్యంమ్బాం నిన్దయన్నివసస్మితః ॥ ౩౧
తతఃక్రుద్ధతరాదేవీ సువర్ణవర్ణకారణాత్ । స్మయన్తీచాహభర్తా
ర మసమాధేయయాగిరా ॥ ౩౨ ॥ దేవ్యువాచ ॥ ఈదృశోమమవర్ణే
స్మిన్నరతిర్భవతోస్తిచేత్ । ఏతావన్తంచిరంకాలంకథమేషానియమ్య

తే ॥ ౩౩ ॥ అరుచ్యాంవర్తమానోపి కథంచరమసేమయా । నహ్యాశ
క్యంజగత్యస్మిన్నీశ్వరస్యతవప్రభో ॥ ౩౪ ॥ స్వాత్మారామస్యభవతో
రతిర్నసుఖసాధనం । ఇతిహేతోస్స్మరోయస్మాత్త్వయాభస్మసాత్కృ
తం ॥ ౩౫ ॥ యౌవనాభిరతాభర్తురపిసర్వాంగసుందరీ । సావృథైవ
హిజాయేత సర్వైరపిగుణాన్వితైః ॥ ౩౬ ॥ భర్తుర్భోగైకశేషోహి సర్వ
ఏవైషయోషితాం । తథాసత్యన్యథాభూతా నారీకుత్రోపయుజ్యతే ॥
౩౭ ॥ తస్మాద్వర్ణమిమంత్యక్త్వా త్వయారహసినిన్దితమ్ । వర్ణాన్తరంభ
జిష్యేవా నభవిష్యామివాస్వయం ॥ ౩౮ ॥ ఇత్యుక్త్వోత్థాయశయనాద్దే
వీరోషాత్సగద్గదం । యయౌచేతుమతింభర్తుస్తపసేకృతనిశ్చయా ॥
౩౯ ॥ తథాప్రణయభంగేన భీతోభూతపతిస్స్వయం । పాదయోఃప్రణ
మన్నేవ భవానీం ప్రత్యభాషత ॥ ౪౦ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ అజానతీవక్రీ
డోక్తిం ప్రియేకింకుపితాసిమే । రతిఃకుతోవాజాయేత త్వత్తశ్చేదరతి
ర్మమ ॥ ౪౧ ॥ మాతాత్వమస్యజగతః పితాహమధిపస్తథా కథంతదు
పపద్యేత త్వత్తోనాభిరతిర్మమ ॥ ౪౨ ॥ ఆవయోరతికామోపి కిముసా
కామకారితః । యతఃకామసముత్పత్తేః ప్రాగేవజగదుద్భవః ॥ ౪౩ ॥ పృథ
గ్జనానాంరతయేకా మాత్మాకల్పితోమయా । తతఃకథముపాలబ్ధః కామ
దాహేదహంత్వయా ॥ ౪౪ ॥ మమత్రిదశసామాన్యం మన్యమానోమ
నోభవః । మనాక్పరిభవంకుర్వన్మయా వైభస్మసాత్కృతః ॥ ౪౫ ॥ వి
హారోప్యావయోరస్య జగతస్త్రాణకారణాత్ । తతస్తదర్థంత్వయ్యద్య
క్రీడోక్తింకృతవానహం ॥ ౪౬ ॥ సచాయమచిరాదర్థ స్తవైవావిష్కరి
ష్యతే । క్రోధేనాలంముదానే నత్వన్నిన్దాంకింనవేత్సిమాం ॥ ౪౭ ॥ ఇత్యే
వమనునీతాపి భర్త్రాగిరివరాత్మజా । కాలీతివిప్రియంవాక్యం హృదికృ
త్వేదమబ్రవీత్ ॥ ౪౮ ॥ దేవ్యువాచ ॥ శ్రుతపూర్వాహిభగవం స్తవ
చాటూక్తయోమయా । యాభిరేవమధీరాహ మితఃప్రాగపివంచితా ॥
౪౯ ॥ ప్రాణానప్యప్రియాభర్తుర్నారీయానపరిత్యజేత్ । కులాంగనా
సుసాసద్భిః కుత్సితేవహిగణ్యతే ॥ ౫౦ ॥ భూయసీచతవాప్రీతి రగౌర
మితిమేవపుః । క్రీడోక్తిరపికాలీతి ఘటతేకథమన్యథా ॥ ౫౧ ॥ సద్భిర్వి
గర్హితంతస్మాత్త్వన్నిఘ్నకార్ష్ణ్యమసత్కృతం । అనుత్సృజ్యతపోయా

గాత్ స్థాతుమేవేహనోత్సహే॥ ౫౨ ॥ దేవఉవాచ ॥ యద్యేవంవ్యవసా
యస్తేతపసాకింప్రయోజనం । మమేచ్ఛయాస్వేచ్ఛయావా వర్ణాంతర
వతీభవ ॥ ౫౩ ॥ దేవ్యువాచ ॥ నేచ్ఛామిభవతోవర్ణం స్వయంవాక
ర్తుమన్యథా । బ్రహ్మాణంతపసారాధ్య తతోగౌరీభవామ్యహం ॥ ౫౪
ఈశ్వరఉవాచ ॥ మత్ప్రసాదాత్పురాబ్రహ్మ బ్రహ్మత్వంప్రాప్తవాన్పు
రం । తమాహూయమహాదేవి తపసాకింకరిష్యసి ॥ ౫౫ ॥ దేవ్యువాచ ॥
త్వత్తోలబ్ధపదాఏవ సర్వేబ్రహ్మాదయస్సురాః । తథాప్యారాధ్యతపసాబ్ర
హ్మాణంత్వన్నియోగతః ॥ ౫౬ ॥ పురాకిలసతీనామ్నా దక్షస్యదుహితా
భవం । జగతాంపతిమేవత్వాం పతింప్రాప్తవతీతథా ॥ ౫౭ ॥ ఏవముద్యా
పితపసా తోషయిత్వాపితామహం । గౌరీభవితుమిచ్ఛామి కోదోషః
కథ్యతామిహ ॥ ౫౮ ॥ ఏవముక్తోమహాదేవ్యా మహాదేవస్స్మయన్నివ
నతాంనిర్బంధయామాస దేవకార్యచికీర్షయా ॥ ౫౯ ॥
తతః ప్రదక్షిణీకృత్య పతిమంబాపతివ్రతా । నియ
మ్యచవియోగార్తింజగామహిమవద్గిరిం ॥ ౬౦ ॥ తపఃకృతవతీపూర్వం దేశే
యస్మిన్సఖీజనైః । తమేవదేశంవృణుయాత్తపసేప్రణయాత్మనః । ౬౧
తతఃస్వపితరందృష్ట్వా మాతరంచతయోర్గృహే । ప్రణమ్యవృత్తంవిజ్ఞాప్య
తాభ్యాంచానుమతాసతీ ॥ ౬౨ ॥ పునస్తపోవనంగత్వా భూషణానివిసృ
జ్యచ। స్నాత్వాతపస్వినీవేషం కృత్వాపరమపావనం ॥ ౬౩ ॥ సంకల్ప్య
చమహత్తీవ్రం తపఃపరమదుశ్చరం । సదామనసిసంధ్యాయభర్తు
శ్చరణపంకజం । ౬౪ ॥ తమేవక్షణికేలింగే ధ్యాత్వాబాహ్య విధానతః
త్రిసంధ్యమభ్యర్చయంతీవ న్యైఃపుష్పైఃఫలాదిభిః ॥ ౬౫ ॥ సఏవబ్రహ్మ
ణోమూర్తి మాస్థాయతపసఃఫలం । ప్రదాస్యతిమమేత్యేవం నిత్యం
మత్వాకరోత్తపః ॥ ౬౬ ॥ తథాతపశ్చరన్తీంతాంకాలేబహుతిథేగతే
దృష్ట్వా కశ్చిన్మహావ్యాఘ్రో దుష్టభావాదుపాగమత్ ॥ ౬౭ ॥ తథైవో
పగతస్యాపి తస్యాతీవదురాత్మనః । గాత్రంచిత్రార్పితమివస్తబ్ధం
తస్యాస్సకాశతః ॥ ౬౮ ॥ తందృష్ట్వాపితథావ్యాఘ్రం దుష్టభా
వాదుపాగతం ।నపృథగ్జనవద్దేవీ స్వప్రభావేణవివ్యథే ॥ ౬౯ ॥ సతువిష్ట
బ్ధసర్వాంగో బుభుక్షాపరిపీడితః ॥ మమామిషమితోనాన్య దితిమత్వాని

రంతరం ॥ ౨౦ ॥ నిరీక్ష్యమాణస్సతతం దేవీమేవతదానిశం। అతిష్ఠద్గ్రత
స్తస్యా ఉపాసనమివాచరన్ ॥ ౨౧ ॥ దేవ్యాశ్చహృదయేనిత్యం మమైవా
యముపాసకః । త్రాతాచదుష్టసత్వేభ్య ఇతిప్రవవృతేకృపా ॥ ౨౨ ॥ త
తఏవకృపాయోగాత్సద్యోనష్టమలత్రయః । బభూవసమహావ్యాఘ్రో
దేవీంచబుబుధేతదా ॥ ౨౩ ॥ న్యవర్తతబుభుక్షాచ తస్యాంగస్తమ్భనంత
థా । దౌరాత్మ్యంజన్మసిద్ధంచ తృప్తిశ్చసమజాయత ॥ ౨౪ ॥ తదాపరమ
భావేన జ్ఞాత్వాభర్తారమాత్మనః । సత్యోపాసక ఏవైషసిషేవేపర
మేశ్వరీం ॥ ౨౫ ॥ దుష్టానామపిసత్వానాం తథాన్యేషాందురాత్మనాం।
సఏవద్రావకోభూత్వా విచచారతపోవనే ॥ ౨౬ ॥ తపశ్చవవృధేదేవ్యా
స్తీవ్రంతీవ్రతరాత్మకం । దేవాశ్చదైత్యనిర్బంధాద్బ్రహ్మాణంశరణం
యయుః ॥ ౨౭ ॥ సోపిదైత్యవధాసక్తః కృత్వాహేత్వాశ్రయాంకథాం।
సామరస్త్వరితో బ్రహ్మా యయౌ దేవ్యాస్తపోవనం ॥ ౨౮॥
దదర్శచసురశ్రేష్ఠశ్శ్రేష్ఠే తపసి నిష్ఠితాం ।
ప్రతిష్ఠామివవిశ్వస్య భవానీంపరమేశ్వరీం ॥ ౨౯ ॥ ననామచాస్యజగతో
మాతరంస్వస్యచాత్మనః । రుద్రస్యచపితుర్భార్యా మార్యామద్రీశ్వ
రాత్మజాం ॥ ౩౦ ॥ బ్రహ్మాణమాగతందృష్ట్వా దేవీదేవగణైస్సహ । అ
ర్ఘ్యంతదర్హందత్వాస్మైస్వాగతాద్యైరుపాచరత్ ॥ ౩౧ ॥ తాంచ
ప్రత్యుపచారోక్తిం పురస్కృత్యాభినంద్యచ । పప్రచ్ఛతపసోహేతు మ
జానన్నివపద్మజః ॥ ౩౨ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ తీవ్రేణతపసానేన దేవ్యాకి
మిహసాధ్యతే । తపఃఫలానాంసర్వేషాం త్వదధీనాహిసిద్ధయః ॥ ౩౩॥
యశ్చైవజగతాంభర్తా తమేవపరమేశ్వరం । భర్తారమాత్మనాప్రా
ప్య ప్రాప్తంచతపసఃఫలం ॥ ౩౪ ॥ అథవాసర్వమేవైతత్క్రీడావిలసితం
తవ । ఇదన్తుచిత్రం దేవస్య విరహంసహసేకథం । ౩౫ ॥ దేవ్యువాచ ॥
సర్గాద్యౌభవతోదేవా దుత్పత్తిశ్శ్రూయతేయదా । తదాప్రజానాం
ప్రథమస్త్వంమేప్రథమజస్సుతః ॥ ౩౬ ॥ యదాపునఃప్రజావృద్ధ్యా లలా
టాద్భవతోభవః । ఉత్పన్నోభూత్తదాత్వమ్మే గురుశ్శ్వశురభావతః ॥
౩౭ ॥ యదాచాయంగిరీన్ద్రస్తే పుత్రోమమపితాస్వయం । తదాపితామ
హస్త్వమ్మే జాతోలోకపితామహ ॥ ౩౮ ॥ తదీదృశస్యభవతో లోక

యాత్రావిధాయినః । వృత్తమన్తఃపురే భర్త్రా కథయిష్యే కథం పునః
౮౯ ॥ కిమత్ర బహునా దేహే యస్యాయం మమ కాలిమా । త్యక్ష్యేమం
త్వద్విధానేన గౌరీ భవితుముత్సహే ॥ ౯౦ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ ఏతావతా
కిమర్థేన తీవ్రం దేవి తపః కృతం । స్వేచ్ఛైవ కిము పర్యాప్తా క్రీడేయం హిత వే
దృశీ ॥ ౯౧ ॥ క్రీడాపి చ జగన్మాత స్తవ లోకహితాయవై । అతో మమే
ష్టమనయా ఫలం కిమపి సాధ్యతాం ॥ ౯౨ ॥ నిశుమ్భశుమ్భనామానౌ దై
త్యౌ దత్తవరౌ మయా । దృప్తౌ దేవాన్ప్రబాధేతే త్వత్తో లబ్ధస్తయోర్వధః
౯౩ ॥ అలం విలమ్బనేనాత్ర త్వచ్ఛలేన స్థితా తవ । శక్తిర్విసృజ్యమానా
ద్య తయోర్మృత్యుర్భవిష్యతి ॥ ౯౪ ॥ బ్రహ్మణాభ్యర్థితా చైవం
దేవీ గిరివరాత్మజా । త్వక్కోశం సహసోత్సృజ్య గౌరీ సా సమజాయత ॥ ౯౫
సా త్వక్కోశాత్మనోత్సృష్టా కౌశికీ నామ నామతః । కాలీ కాలామ్బుదప్ర
ఖ్యా కన్యకా సమపద్యత ॥ ౯౬ ॥ సా తు మాయాత్మికా శక్తిర్యోగనిద్రా
చ వైష్ణవీ । శంఖచక్రత్రిశూలాది సాయుధాష్టమహాభుజా ॥ ౯౭ ॥ సౌ
మ్యా ఘోరా చ మిశ్రా చ త్రినేత్రా చన్ద్రశేఖరా । అజాతపుంస్పర్శరతి ర
ధృష్యా చాతిసున్దరీ ॥ ౯౮ ॥ దత్తా చ బ్రహ్మణే దేవ్యా శక్తిరేషా సనాతనీ
శుమ్భస్య చ నిశుమ్భస్య నిహన్త్రీ దైత్యసింహయోః ॥ ౯౯ ॥ బ్రహ్మణా
పి ప్రహృష్టేన తస్యై పరమశక్తయే । ప్రబలః కేసరీ దత్తో వాహనత్వే సమా
గతః ॥ ౧౦౦ ॥ విన్ధ్యే చ వసతిం తస్యాః పూజాం చాసవపూర్వకైః । మాం
సైర్మత్స్యైరపూపైశ్చ నిర్వర్త్యాం సౌ సమాదిశత్ ॥ ౧౦౧ ॥ సా చై
వం సమ్మతా శక్తిర్బ్రహ్మణా విశ్వకర్మణా । ప్రణమ్య మాతరం గౌరీం బ్రహ్మ
ణం చానుపూర్వశః ॥ ౧౦౨ ॥ శక్తిభిస్స్వాత్మతుల్యాభి స్స్వాత్మజాభిరనే
కశః । పరీతా ప్రయయౌ విన్ధ్యం దైత్యేన్ద్రౌ హన్తుముద్యతా ॥ ౧౦౩
నిహతౌ చ తథా తత్ర సమరే దైత్యపుంగవౌ । తద్బాణైః కామబాణైశ్చ ఛి
న్నభిన్నాంగమానసౌ ॥ ౧౦౪ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ
సంహితాయాం పూర్వభాగే ఏకవింశోఽధ్యాయః ॥ ౨౧.

వాయురువాచ ॥ ఉత్పాద్య కౌశికీం గౌరీ బ్రహ్మణే ప్రతిపాద్య చ ।
తస్య ప్రత్యుపకారాయ పితామహమథాబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ దేవ్యువాచ ॥
దృష్టః కిమేష భవతా శార్దూలో మదుపాశ్రయః । అనేన దుష్టసత్త్వేభ్యో

రక్షితంమేతపోవనం ॥ ౨ ॥ మయ్యర్పితమనాః పాప భజతేమామనన్యధీః
అస్యాః సంరక్షణాదస్య ప్రియంమమనవిద్యతే ॥ ౩ ॥ భవితవ్యమనేనాత్రో
మహాంతఃపురచారిణా । గణేశ్వరపదంచాస్మై ప్రీతో దాస్యతిశంకరః ॥౪॥
ఏనమగ్రేసరంకృత్వా సఖీభిర్గంతుముత్సహే । ప్రదీయతామనుజ్ఞామే
ప్రజానాంపతినాత్వయా ॥ ౫ ॥ ఇత్యుక్తః ప్రహసన్ బ్రహ్మా దేవీంముగ్ధా
మివస్మయన్ । తస్యతీవ్రైః పురావృత్తైర్దౌరాత్మ్యంసమవర్ణయత్ ॥
౬ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ క్వాసౌదేవిమృగః క్రూరః క్వచతేనుగ్రహశ్శుభః ।
ఆశీవిషముఖేసాక్షాదమృతంకింనిషిచ్యతే ॥౭॥ వ్యాఘ్రమాత్రంనఖల్వేష
దుష్టఃకోపినిశాచరః । అనేనభక్షితాగావో బ్రాహ్మణాశ్చతపోధనాః ॥ ౮ ॥
అపర్యాప్తాయథాకామం కామరూపీచరత్యసౌ । అవశ్యంఖలుభోక్తవ్యం
ఫలంపాపస్యకర్మణః ॥ ౯ ॥ అతఃకింకృపయాకృత్య మీదృశేషుదు
రాత్మసు । అనేనదేవ్యాః కింకృత్యంప్రకృత్యాకలుషాత్మనా ॥ ౧౦ ॥ దే
వ్యువాచ ॥ యదుక్తంభవతాసర్వం । తథ్యమస్త్వయమీదృశః తథా
పిమాంప్రపన్నోభూన్నత్యక్తోమాముపాశ్రితః ॥ ౧౧ ॥ బ్రహ్మోవా
చ ॥ యస్యభక్తిమవిజ్ఞాయప్రాగ్వృత్తంతేనివేదితం । భక్తిశ్చేదస్యకింపా
పైర్నతేభక్తః ప్రణశ్యతి ॥ ౧౨ ॥ పుణ్యకర్మాపికింకుర్యాత్త్వదీయాజ్ఞాన
పేక్షయా । ఆజ్ఞాప్రజ్ఞాపురాణీచ త్వమేవపరమేశ్వరీ ॥ ౧౩ ॥ త్వదధీనా
హిసర్వేషాం బన్ధమోక్షవ్యవస్థితిః । త్వామృతేపరమాంశక్తింసంసిద్ధిః
కస్యకర్మణః ॥ ౧౪ ॥ త్వమేవవివిధాశక్తిర్భావానామభవాస్త్వయం ।
అశక్తఃకర్మకరణంకర్తావాకింకరిష్యతి ॥ ౧౫ ॥ విష్ణోశ్చమమచాన్యేషాం
దేవదానవరక్షసాం । తత్తదైశ్వర్యసంప్రాప్తిస్తత్తదాజ్ఞాహికారణం॥
౧౬ ॥ అతీతాఃఖల్వసంఖ్యాతా బ్రహ్మణోహరయోభవాః । అనాగతాస్త్వ
సంఖ్యాతాస్త్వదాజ్ఞానువిధాయినః ॥ ౧౭ ॥ త్వామనారాధ్యదేవేశి పు
రుషార్థచతుష్టయం । లబ్ధుంనశక్యమస్మాభిరపిసర్వైస్సురోత్తమైః ॥
౧౮ ॥ వ్యత్యాసోపిభవేత్సర్వో బ్రహ్మత్వస్థావరత్వయోః । సుకృతేదు
ష్కృతేచాపి త్వద్వ్యవస్థాపనంయతః ॥ ౧౯ ॥ త్వంహిసర్వజగద్భర్తు
శ్శివస్యపరమాత్మనః । అనాదిమధ్యనిధనా శక్తిరాద్యాసనాతనీ ॥ ౨౦
సమస్తలోకయాత్రార్థం మూర్తిమావిశ్యకామపి । క్రీడసేవివిధైర్భా

వైః కస్త్వాంజానాతి తత్త్వతః ॥ ౨౧ ॥ అతో దుష్కృతకర్మాపి వ్యాఘ్రో
యంత్వదనుగ్రహాత్ । ప్రాప్నోతుపరమాంసిద్ధి మత్రకః ప్రతిబన్ధకః ॥ ౨౨
ఇత్యాత్మనః పరంభావం స్మారయిత్వానురూపతః । బ్రహ్మణాభ్యర్థితా
గౌరీ । తపసోపిన్యవర్తత ॥ ౨౩ ॥ తతో దేవీమనుజ్ఞాప్య । బ్రహ్మణ్యాంత
ర్హితేసతి । దేవీచమాతరందృష్ట్వా మేనాంహిమవతాసహ । ప్రణ
మ్యాశ్వాస్యబహుధా పితరౌవిరహాసహౌ ॥ ౨౪ ॥ తతః ప్రణయినో దే
వీ తపోవనమహీరుహాన్ । విప్రయోగశుచేవాగ్రే పుష్పబాష్పంవిముం
చతః ॥ ౨౫ ॥ తత్త్వచ్ఛాఖాసమారూఢ విహగోదీరితై రుతైః । వ్యాకు
లంబహుధాదీనం విలాపమివకుర్వతః ॥ ౨౬ ॥ సఖిభ్యః కథయన్త్యేవ స
త్వరాభర్తృదర్శనే । పురస్కృత్యచతంవ్యాఘ్రం స్నేహాత్పుత్రమివౌ
రసం ॥ ౨౭ ॥ దేహస్యప్రభయాచైవ దీపయన్తీ దిశోదశ । ప్రయయౌ
మన్దరంగౌరీ యత్రభర్తామహేశ్వరః ॥ ౨౮ ॥ ఇతిశ్రీశైవేమహాపురా
ణేవాయవీయసంహితాయాం పూర్వభాగే దేవీబ్రహ్మసంవాదే ద్వావిం
శోధ్యాయః ౨౨. * * * * * *

ఋషయఊచుః ॥ కృత్వాగౌరంవపుర్దివ్యం దేవీగిరివరాత్మజా
కథందదర్శభర్తారం । ప్రవిష్టామన్దరంసతీ ॥ ౧ ॥ ప్రవేశసమయేత
స్యా భవనద్వారగోచరైః । గణేశైః కింకృతందేవ స్తాందృష్ట్వాకింతదాక
రోత్ ॥ ౨ ॥ వాయురువాచ॥ ప్రవక్తుమంజసాశక్య స్తాదృశః పరమోర
సః। యేనప్రణయగర్భేణ భావోభావ వతాంహ్యతః ॥ ౩ ॥ ద్వాఃస్థై
స్ససమ్భ్రమైరేవ దేవో దేవ్యాగమోత్సుకః । శంకమానః ప్రవిష్టాంతాం
తంచసానమపశ్యత ॥ ౪ ॥ తైస్తైః ప్రణయభావైశ్చ భవనాంతరవర్తిభిః ।
గణేంద్రైర్గిర్వన్దితావాచా ప్రణనామత్రియమ్బకం ॥ ౫ ॥ ప్రణమ్యోత్థి
తాయావత్తావత్తాంపరమేశ్వరః । ప్రగృహ్యదోర్భ్యమాశ్లిష్యపరితః పర
యాముదా ॥ ౬ ॥ స్వాంకేధర్తుంప్రవృత్తోపి సాపర్యంకేన్యషీదత । ప
ర్యంకతోబలాద్దేవీం స్వాంకమారోప్యసుస్మితాం ॥ ౭ ॥ సస్మితోవిస్ఫుల్లై
ర్నేత్రైస్తద్వక్త్రం ప్రపిబన్నివ । తయాసంభాషణాయేశః పూర్వభా
షితమబ్రవీత్ ॥ ౮ ॥ దేవఉవాచ ॥ సాదశాచవ్యతీతాకింతవసర్వాంగ
సుందరీ । యస్యామనునయోపాయః కోపికోపాన్నలభ్యతే । ౯ ॥ త్వ

చ్ఛాయాపిచ కాళీతి నాన్యవర్ణావతీతిచ । త్వత్స్వభావాహృతంచిత్తంసు
భ్రుచిన్తావహంమమ ॥ ౧౦ ॥ విస్మృతః పరమో భావః కథం స్వేచ్ఛాంగ
యోగతః । ననుభవన్తి యేతత్ర చిత్తకాలుష్యహేతవః ॥ ౧౧ ॥ పృ
థగ్జనవదన్యోన్యం విప్రియస్యాపికారణం । ఆవయోరపి యద్యస్తినా
స్త్యన్యత్తచ్చరాచరం । ౧౨ ॥ అహమగ్నిశిరోనిష్ఠస్త్వంసోమశిరసిస్థితా
అగ్నీషోమాత్మకంవిశ్వమావాభ్యాంసమధిష్ఠితం ॥ ౧౩ ॥ జగద్ధితాయచ
రతో స్వేచ్ఛాధృతశరీరయోః । ఆవయోర్విప్రయోగేహి స్యాన్నిరాలమ్బ
నంజగత్ ॥ ౧౪ ॥ అస్తిహేత్వన్తరంచాత్ర శాస్త్రయుక్తివినిశ్చితం । వాగర్థమ
యమేవైతజ్జగత్స్థావరజంగమం ॥ ౧౫ ॥ త్వంహివాగమృతంసాక్షాద
హమర్థామృతంపరం । ద్వయమప్యమృతంకస్మాద్వియుక్తముప
పద్యతే ॥ ౧౬ ॥ విద్యాప్రత్యాయికాత్వమ్మే వేద్యోఽహం ప్రత్యయాత్త
వ । విద్యావేద్యాత్మనోరేవ విశ్లేషః కథమావయోః ॥ ౧౭ ॥ నకర్మ
ణాసృజామీదం జగత్ప్రతిసృజామిచ । సర్వస్యాజ్ఞైకలభ్యత్వాదా
జ్ఞాత్వంహిగరీయసీ ॥ ౧౮ ॥ ఆజ్ఞైకసారమైశ్వర్యం యస్మాత్స్వాతంత్ర్య
లక్షణం । ఆజ్ఞయావిప్రయుక్తస్య ఐశ్వర్యం మమకీదృశం ॥ ౧౯ ॥ నకదా
చిదవస్థానమావయోర్విప్రయుక్తయోః । తథాపివిరహోవృత్తఇత్య
తోఽన్యత్కిమద్భుతం ॥ ౨౦ ॥ నపరానుగ్రహాదన్యత్ప్రయోజనమిహా
త్మనః । ప్రవృత్తిలక్షణంతస్మాల్లీలాపినవృథావయోః ॥ ౨౧ ॥ దేవా
నాంకార్యముద్దిశ్య లీలోక్తంకృతవానహం । త్వయాప్యవిదితంనాస్తి
కథంకుపితవత్యసి ॥ ౨౨ ॥ తతస్త్రిలోకరక్షార్థం కోపోమయ్యపితేకృ
తః । యదనర్థాయభూతానాం నతదస్తిఖలుత్వయి ॥ ౨౩ ॥ ఇతిప్రి
యంవదేసాక్షాదీశ్వరేపరమేశ్వరీ । శృంగారభావసారాణాం జన్మభూ
మిరకృత్రిమా ॥ ౨౪ ॥ స్వభర్త్రాలలితంతథ్యముక్తంమత్వాస్మితోత్తరం
లజ్జయాసకిమప్యూచే కౌశికీవర్ణనాత్పరం ॥ ౨౫ ॥ దేవ్యువాచ ॥ కిం
దేవేననసాదృష్టా యాసృష్టాకౌశికీమయా । తాదృశీకన్యకాలోకేనభూ
తానభవిష్యతి ॥ ౨౬ ॥ తస్యావీర్యంబలంవిద్ధి విలయంవిజయంతథా
శుంభస్యచనిశుంభస్య మారణంచరణేతయోః ॥ ౨౭ ॥ ప్రత్యక్షఫలదా
నాంచ లోకాయభజతేసదా । దేవానాంరక్షణేశశ్వద్బ్రహ్మవిజ్ఞాపయి

ష్యతి ॥ ౨౮ ॥ ఇతిసంభాషమాణాయాదేవ్యాఏవాజ్ఞయాతథా । వ్యా
ఘ్రస్సఖ్యాసమానీయపురోవస్థాపితస్తథా ॥ ౨౯ ॥ తంప్రేక్ష్యాహపు
నర్దేవీ దేవానీతముపాయసం। వ్యాఘ్రంపశ్యనచానేనసదృశోమదుపా
సకః ॥ ౩౦ ॥ అనేనదుష్టసత్త్వేభ్యో రక్షితంమత్తపోవనం । అతీవమదుభ
క్తశ్చ విస్రబ్ధశ్చ స్వరక్షణాత్ ॥ ౩౧ ॥ స్వదేశంచపరిత్యజ్యప్రసాదార్థం
సమాగతః । యదిప్రీతిరభూన్మత్తో యదిప్రీతింకరోషి మే ॥ ౩౨॥ నిత్య
మన్తఃపురద్వారి నియోగాన్నన్దినస్స్వయం । రక్షిభిస్సహతచ్చిహ్నైర్వ
ర్తతామయమీశ్వర ॥ ౩౩ ॥ మధురంప్రణయోదర్కంశ్రుత్వాదేవ్యా
శ్శుభంవచః । ప్రీతోస్మీత్యాహతందేవ స్సచాదృశ్యతతత్క్షణాత్ ॥ ౩౪ ॥
బిభ్రద్వేత్రలతాంహైమీంరత్నచిత్రంచకంచుకం । ఛురికామురగప్ర
ఖ్యాంగణేశో రక్షవేషధృక్ ॥ ౩౫ ॥ యస్మాత్సోమో
మహాదేవ్యా నన్దీ చానేన నందితః । సోమనందీ
తివిఖ్యాతస్తస్మాదేషసమాఖ్యయా ॥ ౩౬ ॥ ఇత్థందేవ్యాః ప్రియంకృ
త్వా దేవశ్చార్ధేన్దుభూషణః । భూషయామాసతాందివ్యై ర్భూషణై
రత్నభూషితైః ॥ ౩౭ ॥ వృత్తం । తతస్సగౌరీగిరిశో గిరీంద్రజాం। సగౌర
వం । సర్వమనోహరాంహరః । స్వమంకమారోప్యవరాంగభూషణై ర్వి
భూషయామాస శశాంకభూషణైః ॥ ౩౮ ॥ ఇతిశ్రీశైవే మహాపురా
ణే వాయవీయసంహితాయాంపూర్వభాగేత్రయోవింశోధ్యాయః॥ ౨౩.

ఋషయఊచుః ॥ దేవీంసమాదధానేన దేవేనేదంకిమీరితం । అ
గ్నీషోమాత్మకంవిశ్వం వాగర్థాత్మకమిత్యపి ॥ ౧ ॥ అజ్ఞైకసారమై
శ్వర్యమాజ్ఞాత్వమితిచోదితం । తదిదంశ్రోతుమిచ్ఛామో యథావదను
పూర్వశః ॥ ౨ ॥ వాయురువాచ ॥ అగ్నిరిత్యుచ్యతేరౌద్రీ ఘోరా
యాతైజసీతనుః । సోమశ్శాక్తోమృతమయశ్శక్తేశ్శాన్తికరీతనుః ॥ ౩ ॥
అమృతంయత్ప్రతిష్ఠాసా తేజోవిద్యా కలాస్వయం । భూతసూక్ష్మేషున
ర్వేషు తేఏవరసతేజసీ ॥ ౪ ॥ వివిధా తేజసోవృత్తి స్సూర్యాత్మాచాన
లాత్మికా । తథైవరసవృత్తిశ్చ సోమాత్మాచ జలాత్మికా ॥ ౫ ॥ వై
ద్యుతాదిమయంతేజో మధురాదిమయోరసః । తేజోరసవిభేదైస్తు ధృ
తమేతచ్చరాచరం ॥ ౬ ॥ అగ్నేరమృతనిష్పత్తి రమృతైరగ్నిరేధతే । అ

తఏవహవిఃక్లుప్తమగ్నీషోమంజగద్ధితం ॥ ౭ ॥ హవిశ్శైవస్యసమ్పత్తిర్వృష్టి
స్తస్యాభివృద్ధయే । వృష్ట్యైవచహవిస్తస్మాదగ్నీషోమధృతంజగత్ ॥ ౮ ॥
అగ్నిరూర్ధ్వం జ్వలత్యేష యావత్సౌమ్యంపరామృతం।యావదగ్న్యాస్పదం
సౌమ్య మమృతంచస్రవత్యధః ॥ ౯ ॥ అతఏవహికాలాగ్ని రధస్తాచ్ఛక్తి
రూర్ధ్వతః తావతాదహనంచోర్ధ్వ మధశ్చాప్లావనంభవేత్ ॥ ౧౦
ఆధారశక్త్యైవధృతః కాలాగ్నిరయమూర్ధ్వగః। తథైవనిమ్నగస్సోమ
శ్శివశక్తిపదాస్పదః ॥౧౧॥ శివశ్చోర్ధ్వమధశ్శక్తి రూర్ధ్వంశక్తిరధశ్శివః
తదిత్థంశివశక్తిభ్యాం నావ్యాప్తమిహకించన॥౧౨॥అసకృచ్చాగ్నినాదగ్ధం జ
గద్యద్భస్మసాత్కృతం । అగ్నేర్వీర్యమిదంప్రాహు స్తద్వీర్యంభస్మయత్త
తః ॥ ౧౩। యశ్చేత్థంభస్మసద్భావం జ్ఞాత్వాస్నాతిచభస్మనా ।అగ్నిరిత్యా
దిభిర్మన్త్రైర్బద్ధఃపాశాద్విముచ్యతే ॥ ౧౪ ॥ అగ్నేర్వీర్యంతుతద్భ
స్మ సోమేనాప్లావితంపునః । అయోగయుక్త్యాప్రకృతే రధికారాయకల్ప
తే ॥ ౧౫ ॥ యోగయుక్త్యాతుతద్భస్మ ప్లావ్యమానంసమన్తతః । శక్తే
నామృతవర్షేణ చాధికారాన్నివర్తయేత్ ॥ ౧౬ ॥ అతోమృత్యుంజ
యాయేద మమృతప్లావనంసతాం । శివశక్త్యమృతస్పర్శే లబ్ధఏవకు
తోమృతిః ॥ ౧౭ ॥ యోవేదదహనంగుహ్యం ప్లావనంచయథోదితం ।
అగ్నీషోమపుటంహిత్వా నసభూయోభిజాయతే ॥ ౧౮ ॥ శివాగ్నినాత
నుందగ్ధ్వా శక్తిసౌమ్యామృతేనయః। ప్లావయేద్యోగమార్గేణ సోమృత
త్వాయకల్పతే ॥ ౧౯ ॥ ఇమమర్థంహృదికృత్య దేవేనసముదాహృ
తం । అగ్నీషోమాత్మకంవిశ్వం జగదిత్యనురూపతః॥ ౨౦॥ ఇతి శ్రీశైవే
మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగే చతుర్వింశో
ధ్యాయః ॥ ౨౪.

* * * *

వాయురువాచ ॥ అథవక్ష్యేమిజగతో వాగర్థాత్మకతాయ
థా । షడధ్వవేదనంసమ్యక్ సమాసాన్నతువిస్తరాత్ ॥ ౧ ॥ నాస్తిక
శ్చిదశబ్దార్థో నాపిశబ్దోనిరర్థకః । జ్ఞాతేహిసమయేశబ్ద స్సర్వస్సర్వార్థ
బోధకః ॥ ౨ ॥ ప్రకృతేఃపరిణామోయం ద్విధాశబ్దార్థభావితః ।తామా
హుఃప్రకృతింభూతిం శివయోఃపరమాత్మనోః ॥ ౩ ॥ శబ్దాత్మికావిభూ
తిర్యా సాత్రిధాకథ్యతేబుధైః।స్థూలాసూక్ష్మాపరా చేతి స్థూలాయాశ్రుతి

గోచరా ॥ ౪ ॥ సూక్ష్మాచిన్మామయీప్రోక్తా చిన్తయారహితాపరా ।
యాపరాసాక్రియాశక్తిశ్శివతత్త్వసమాశ్రయా ॥ ౫ ॥ జ్ఞానశక్తిసమా-
యోగా దిచ్ఛోపోద్బలితాతథా । సర్వశక్తిసమష్ట్యాత్మా శక్తితత్త్వస-
మాఖ్యయా ॥ ౬ ॥ సమస్తకార్యజాతస్య మూలప్రకృతతాంగతా ।
సైవకుణ్డలినీమాయా శుద్ధాధ్వపరమాసతీ ॥ ౭ ॥ సావిభాగస్వరూపైవ
షడధ్వాత్మావిజృమ్భతే । తత్రశాబ్దాస్త్రయోధ్వాన స్త్రయశ్చార్థా-
స్సమీరితాః ॥ ౮ ॥ సర్వేషామపితేపుంసాం నైజశుద్ధ్యనురూపతః । ల-
యభోగాధికారాయ పర్యాప్తాఇతినిశ్చయః ॥ ౯ ॥ మన్త్రాధ్వాచపదా-
ధ్వాచ వర్ణాధ్వాచేతిశబ్దతః । భువనాధ్వాచతత్త్వాధ్వా కాలాధ్వా
చార్థతఃక్రమాత్ ॥ ౧౦ ॥ తత్రాన్యోన్యంచసర్వేషాం వ్యాప్యవ్యాప-
కతోచ్యతే । మన్త్రాస్సర్వేపదైర్వ్యాప్తా వాక్యభావాత్పదానిచ ॥ ౧౧
వర్ణైర్వర్ణసమూహంహి పదమాహుర్విపశ్చితః । వర్ణాస్తుభువ-
నైర్వ్యాప్తాస్తేషాంతేషూపలమ్భనాత్ ॥ ౧౨ ॥ భువనాన్యపితత్త్వౌఘై-
రండస్యాంతర్బహిఃక్రమాత్ । వ్యాప్తానికారణైస్తత్త్వైరారబ్ధత్వాదనే-
కశః ॥ ౧౩ ॥ అన్తరండస్థితానీహ భువనానితుకానిచిత్ । పౌరాణికా-
నిచాన్యాని విజ్ఞేయానిశివాగమే ॥ ౧౪ ॥ సాంఖ్యయోగప్రసిద్ధాని త-
త్త్వాన్యపిచకానిచిత్ । శివశాస్త్రప్రసిద్ధాని తతోన్యాన్యపికృత్స్నశః ॥
౧౫ ॥ కలాభిస్తానితత్త్వాని వ్యాప్తాన్యేవయథాతథం । పరస్యాఃప్రకృతే-
ర్భేదాః పంచధాపరిణామతః ॥ ౧౬ ॥ కలాశ్చతానివృత్త్యాద్యా వ్యా-
ప్తాఃపంచయథోత్తరం । వ్యాపికాంతఃపరాశక్తి రవిభక్తాషడధ్వనాం ॥
౧౭ ॥ పరప్రకృతిభావస్య తత్సత్త్వాచ్ఛివతత్త్వతః । శక్త్యాదిచపృథివ్యం-
తం శివతత్త్వసముద్భవం ॥ ౧౮ ॥ వ్యాప్తమేకేనతేనైవ మృదాకుంభా-
దికంయథా । శైవంతత్పరమంధామ యత్ప్రాప్యంషడ్భిరధ్వభిః ॥ ౧౯ ॥
ప్రాపికావ్యాపికాశక్తిః పంచతత్త్వవిశోధనాత్ । నివృత్త్యారుద్రపర్యంతాం
స్థితిరణ్డస్యశోధ్యతే ॥ ౨౦ ॥ ప్రతిష్ఠయాతదూర్ధ్వంతు యావదవ్యక్తగో-
చరం । తదూర్ధ్వంవిద్యయామధ్యే యావద్విద్యేశ్వరావధి ॥ ౨౧ ॥ శా-
న్త్యాతదూర్ధ్వమధ్వాన్తే విశుద్ధిశ్శాన్త్యతీతయా । యామాహుఃపర-
మంవ్యోమ పరప్రకృతియోగతః ॥ ౨౨ ॥ ఏతానిపంచతత్త్వాని యైర్వ్యా-

ప్తమఖిలం జగత్ । తత్రైవ సర్వమేవేదం ద్రష్టవ్యం ఖలు సాధకైః ॥ ౨౩ ॥
అధ్వవ్యాప్తిమవిజ్ఞాయ శుద్ధిం యః కర్తుమిచ్ఛతి । స విప్రలమ్భకః శుద్ధేర్నా
లం ప్రాపయితుం ఫలం ॥ ౨౪ ॥ వృథా పరిశ్రమస్తస్య నిరయాయైవ కేవ
లం । శక్తిపాతసమాయోగాదృతే తత్త్వాని తత్త్వతః ॥ ౨౫ ॥ తద్వ్యా
ప్తిస్తద్విశుద్ధిశ్చ జ్ఞాతుమేవ న శక్యతే । శక్తిరాజ్ఞా పరా శైవీ చిద్రూ
పా పరమేశ్వరీ ॥ ౨౬ ॥ శివోఽధితిష్ఠత్యఖిలం యయా కారణభూతయా ।
నాత్మనో నైవ మాయైషా న వికారో విచారతః ॥ ౨౭ ॥ న బన్ధో నాపి ముక్తి
శ్చ బన్ధముక్తివిధాయినీ । సర్వైశ్వర్యపరాకాష్ఠా శివస్యావ్యభిచారిణీ ॥ ౨౮
సమానధర్మిణీ తస్య తైస్తైర్భావైర్విశేషతః । సతయైవ గృహీ సాపి తేనై
వ గృహిణీ సదా ॥ ౨౯ ॥ తయోరపత్యం యత్కార్యం పరప్రకృతిజం జ
గత్ । స కర్తా కరణం సేతి తయోర్భేదో వ్యవస్థితః ॥ ౩౦ ॥ ఏక ఏవ
శివస్సాక్షాత్ ద్విధాసౌ సమవస్థితః । స్త్రీపుంసభావేన తయోర్భేద ఇత్యపి
కేచన ॥ ౩౧ ॥ అపరే తు పరా శక్తిశ్శివస్య సమవాయినీ । ప్రభేవ భానోశ్చి
ద్రూపా భిన్నైవేతి వ్యవస్థితిః ॥ ౩౨ ॥ తస్మాచ్ఛివః పరో హేతుస్తస్యా
జ్ఞా పరమేశ్వరీ । తయైవం ప్రేరితా శైవీ మూలప్రకృతిరవ్యయా ॥ ౩౩ ॥
మహామాయా చ మాయా చ ప్రకృతిస్త్రిగుణేతి చ । త్రివిధా కార్యభేదేన
సా ప్రసూతే షడధ్వనః ॥ ౩౪ ॥ స వాగర్థమయశ్చాధ్వా షడ్విధో నిఖి
లం జగత్ । అస్యైవ విస్తరం ప్రాహ శాస్త్రజాతమశేషతః ॥ ౩౫ ॥ ఇతి శ్రీ
శైవే మహాపురాణే వాయవీయసంహితాయాం పూర్వభాగే షడధ్వక
థనం నామ పంచవింశోఽధ్యాయః ॥ ౨౫ ॥ * * * *

ఋషయ ఊచుః ॥ చరిత్రాణి విచిత్రాణి గుహ్యాని గహనాని చ
దుర్విజ్ఞేయాని దేవస్య మోహయంతి మనాంసి నః ॥ ౧ ॥ శివయోస్తత్త్వ
సంబోధే న దోష ఉపలభ్యతే । చరితైః ప్రాకృతో భావస్తయోరపి విభా
వ్యతే ॥ ౨ ॥ బ్రహ్మాదయోఽపి లోకానాం సృష్టిస్థిత్యంతహేతవః । నిగ్ర
హానుగ్రహౌ ప్రాప్య శివస్య వశవర్తినః ॥ ౩ ॥ శివః పునర్న కస్యాపి నిగ్రహా
నుగ్రహాస్పదం । అతోఽనతిశయైశ్వర్యం తస్యైవేతి వినిశ్చితం ॥ ౪ ॥
యచ్చేదమీదృగైశ్వర్యం తత్తు స్వాతంత్ర్యలక్షణం । స్వ
భావసిద్ధం చైతన్యమూర్తిమత్తాస్పదం భవేత్ ॥ ౫ ॥ న మూర్తిశ్చ స్వ

తంత్రస్య ఘటతేమూలహేతునా । మూర్తేరసిద్ధకార్యత్వాత్తత్సిద్ధిః
స్యాదహేతుకీ ॥౬॥ సర్వత్రపరమోభావోఽప్యభావో నాన్యశ్చకథ్యతే పరమా
పరమౌభావౌకథమేకత్రసంగతౌ ॥౭॥ నిష్కలోహిస్వభావోఽస్యపరమఃప
రమాత్మనః। సఏవసకలఃకస్మాత్స్వభావోహ్యవిపర్యయః ॥౮॥ స్వభావోఽపివి
పర్యస్యేత్స్వతంత్రస్యేచ్ఛయాయది। నకరోతికిమీశానోనిత్యానిత్యవిప
ర్యయం ॥౯॥ మూర్త్యాత్మాసకలఃకశ్చిత్సహ్యన్యోనిష్కలాచ్ఛివాత్ శివేనా
ధిష్ఠితశ్చేతి సర్వత్రఖలుకథ్యతే ॥ ౧౦ ॥ మూర్త్యాత్మనస్తదా మూ
ర్తిః శివస్యాస్యభవేదితి । తస్యాంమూర్తౌమూర్తిమతః పారతంత్ర్యం
హినిశ్చితం ॥ ౧౧ ॥ అన్యథానిరపేక్షేణమూర్తిఃస్వీక్రియతేకథం ।మూ
ర్తిఃస్వీకరణం తస్మాన్మూర్తిస్సాధ్యాఫలేప్సయా ॥౧౨॥ నహిస్వేచ్ఛా
శరీరత్వం స్వాతంత్ర్యాయోపపద్యతే ॥ స్వేచ్ఛైవతాదృశీపుంసాంయ
స్మాత్కర్మానుసారిణీ ॥ ౧౩ ॥ స్వీకర్తుంస్వేచ్ఛయాదేహం హాతుంచ
ప్రభవంత్యత । బ్రహ్మాదయఃపిశాచాంతాః కింతేకర్మాతివర్తినః ॥ ౧౪
ఇచ్ఛయాదేహనిర్మాణ మింద్రజాలోపమంవిదుః । అణిమాదిగుణైశ్వ
ర్య వశీకారానతిక్రమాత్ ॥ ౧౫ ॥ విశ్వరూపందధద్విష్ణుర్దధీచేనమ
హర్షిణా । యుధ్యతాసముపాలబ్ధస్తద్రూపందధతాస్వయం ॥ ౧౬ ॥
సర్వస్మాదధికస్యాపి శివస్యపరమాత్మనః । శరీరసత్త్వమన్యాత్మసాధ
ర్మ్యంప్రతిభాతినః ॥ ౧౭ ॥ సర్వానుగ్రాహకంప్రాహుః శివంపరమకార
ణం । సనిగృహ్ణాతి దేవాదీన్సర్వానుగ్రాహకఃకథం ॥౧౮ ॥ చిచ్ఛేదబహు
శోదేవో బ్రహ్మణఃపంచమంశిరః । విష్ణోరపినృసింహస్య రభసాశరభా
కృతిః ॥ ౧౯ ॥ విభేదపద్భ్యామాక్రమ్య హృదయంనఖరైఃఖరైః ॥
దేవస్త్రీషుచవేదేషు దక్షస్యాధ్వరకారణాత్ ॥ ౨౦ ॥ వీరభద్రేణవీరే
ణవహిఃకశ్చిదదండితః । పురత్రయంచసస్త్రీకం సదైత్యంసహబాలకైః ।
౨౧ । క్షణేనైకేనదేవేన నేత్రాగ్నేరిన్ధనీకృతం । ప్రజానాంరతిహేతు
శ్చ కామోరతిపతిఃస్వయం ॥ ౨౨ ॥ క్రోశతామేవదేవానాం హుతో
నేత్రహుతాశనే । గావశ్చకాశ్చిద్దుగ్ధౌఘం ప్రస్నవన్త్యోమూర్ధ్నిఖేచరాః।
౨౩ । సరుషాప్రేక్ష్యదేవేన తత్క్షణాద్భస్మసాత్కృతాః । జలంధరాసురో
దీర్ణశ్చక్రీకృత్యజలంపదా ॥ ౨౪ ॥ బధ్వానంతేనసోవిష్ణుం దిక్షేపత

తద్యోజనం । తమేవ జలసంధాయ శూలేనైవ జఘాన సః । ౨౫ ॥ తచ్చ
క్రౌంచతపసా లబ్ధ్వా లబ్ధవీర్యో హరిస్సదా । జఘాన స తే సురారీణాం కులం ని
ఘృణచేతసా ॥ ౨౬ ॥ త్రిశూలేనాంధకస్యోరశ్శిఖినేవ్యాపతాపితం
కంఠాత్కాలాంగనాం స్పృష్ట్వా దారుకోపి నిపాతితః । ౨౭ । కౌశికీం జనయి
త్వాతు గౌర్యాస్స్వకోశగౌరవాత్ । శుమ్భస్సహానిశుమ్భేన ప్రాపితో
మరణం రణే । ౨౮ ॥ శ్రుతంచ మహదాఖ్యానం స్కాందే స్కందసమా
శ్రయం । వధార్థే తారకాఖ్యస్య దైత్యేంద్రస్యేంద్రవిద్విషః । ౨౯ ॥
బ్రహ్మణాభ్యర్థితో దేవో మన్దరాంతఃపురంగతః । విహృత్యసుచిరం
దేవ్యా విహారాతిప్రసంగతః । ౩౦ । ధరాంరసాతలం నీతామివ కృత్వా
భిఘాతతః । దేవీంచ వంచయం స్తస్యాం స్వవీర్యమతిదుర్వహం । ౩౧ ॥
అవిసృజ్య విసృజ్యాగ్నౌ హవిః పూతమివామృతం । గంగాదిష్వపి నిక్షిప్య ।
వహ్నిద్వారాత దంశతః ॥ ౩౨ ॥ తత్సమాహృత్య శనకైః స్తోకం స్తోకమిత
స్తతః । స్వాహయా కృత్తికారూపా త్స్వధయా రమమాణయా ॥
౩౩ । సువర్ణంభూతయా న్యస్తం మేరౌ శరవణే క్వచిత్ । సన్దీపయిత్వా
కాలేన । తస్య భాసా దిశో దశ ॥ ౩౪ ॥ రంజయిత్వా గిరీంత్సర్వాన్ కాంచనీ
కృత్య మేరుణా । తతశ్చిరేణ కాలేన సంజాతే తత్ర తేజసి ॥ ౩౫ । కుమా
రే సుకుమారాంగే కుమారాణాం నిదర్శనే । తచ్ఛైశవం స్వరూపంచ త
స్య దృష్ట్వా మనోహరం ॥ ౩౬ ॥ సహదేవాసురైర్లోకైర్విస్మితే వవి
మోహితే । దేవోపి స్వయమాయాతః పుత్రదర్శనలాలసః ॥ ౩౭ ॥ సహ
దేవ్యాంకమారోప్య తత్తస్యాస్స్మేరమాననం । పీత్వామృతమివస్నేహాదివ
శేనాంతరాత్మనా । ౩౮ । దేవేష్వపిచ పశ్యత్సు వీతరాగైస్తపస్విభిః । స్వ
స్యవక్షఃస్థలేరంగే నర్తయిత్వా కుమారకం । ౩౯ ॥ అనుభూయచత
త్క్రీడాం సమ్యాభ్యస్యచ పరస్పరం । స్తన్యమజ్ఞాపయద్దేవ్యాః పాయయి
త్వామృతోపమం ॥ ౪౦ । తవావతారో జగతాం హితాయేత్యనుశా
స్యచ । స్వయం దేవశ్చ దేవీచ సతృప్తిమధజగ్మతుః । ౪౧ ॥ తతశ్శక్రేణ
సంధాయ బిభ్యతా తారకాసురాత్ । కారయిత్వాభిషేకంచ సైనాప
త్యే దివౌకసాం । ౪౨ ॥ పుత్రమన్తరతః కృత్వా దేవేన త్రిపురద్విషా ।
స్వయమాప్తేస్త్రైత్తైనైవ స్కందవిస్తారిరక్షితం । ౪౩ ॥ తచ్ఛక్త్యా క్రౌంచ

భేదిన్యా యుధి కాలాగ్నికల్పయా। ఛేదితం తారకస్యాపి శిరశ్చక్రధయాస
హ ॥ ౪౪ ॥ తథారక్షోఽధిపస్సాక్షా ద్రావణో బలగర్వితః। ఉద్ధరంత్స్వభు
జైర్దీర్ఘైః కైలాసంగిరిమాత్మనః ॥ ౪౫ ॥ తదాగోఽసహమానస్య దేవ
దేవస్య శూలినః। పాదాంగుష్ఠపరిస్పన్దా న్మమజ్జమ్మృదితోఽభువి ॥ ౪౬ ॥
వటోః కస్యచిదర్థేన స్వాశ్రితస్య గతాయుషః। త్వరయాఽగత్య దేవేన
పాదాస్త్రంగ మితోంతకః॥ ౪౭ ॥ స్వవాహనమవిజ్ఞాయ వృషేంద్రం బ
డబానలః। సగలగ్రహమానీత స్తతస్త్వేకోదకంజగత్॥ ౪౮ ॥ అలోకవిది
తైస్తైస్సైన్యైస్త్రైరానన్దసుందరైః।అంగహారవశేనేద మసకృచ్చలితం
జగత్ ॥ ౪౯ ॥ శాన్త ఏవ సదా సర్వ మనుగృహ్ణాతి చేచ్ఛివః। సర్వాన్న్య
గపదేవైషః కథం శక్తో న మోచయేత్॥౫౦॥ అనాదికర్మవైచిత్ర్యమపినా
త్రనియామకం। కారణంఖలుకర్మాపి థవేదీశ్వరకారితం॥౫౧॥కిమత్రబహు
నోక్తేన నాస్తిక్యం హేతుకారితం। యథాస్మానునివర్తేత తథా కథయ
మారుత! ౫౨ ॥ ఇతి శ్రీశైవేమహాపురాణేవాయవీయసంహితాయాం
పూర్వభాగే షడ్వింశోఽధ్యాయః ॥ ౨౬ ॥ * * *

వాయురువాచ ॥ స్థానేసంశయితంవిప్రాభవద్భిర్హేతుకోవిదైః
జిజ్ఞాసాహీననాస్తిక్యం సాధయేత్సాధుబుద్ధిషు ॥ ౧ ॥ ప్రమాణమత్ర
వక్ష్యామిసతాంమోహనివర్తకం। అసతాన్త్వన్యథాభావః ప్రసాదేన
వినాప్రభోః ॥ ౨ ॥ శివస్య పరిపూర్ణస్య పరానుగ్రహమన్తరా। నకించి
దపికర్తవ్యమితి సాధువినిశ్చితం ॥ 3 ॥ స్వభావ ఏవ పర్యాప్తః పరాను
గ్రహకర్మణి। అన్యథానిస్స్వభావేన నకిమప్యనుగృహ్యతే ॥ ౪ ॥ ప
రంసర్వ మనుగ్రాహ్యం పశుపాశాత్మకంజగత్। పరస్యానుగ్రహార్థస్తు ప
త్యురాజ్ఞాసమన్వయః ॥ ౫ ॥ పతిరాజ్ఞాపకస్సర్వ మనుగృహ్ణాతి సర్వదా।
తదర్థమర్థస్వీకారే। పరతన్త్రః కథంశివః ॥ ౬ ॥ అనుగ్రాహ్యానపేక్షోఽస్తి న
నుకశ్చిదనుగ్రహః। అతస్స్వాతన్త్ర్యశబ్దార్థోనానపేక్షుత్వలక్షణః ॥ ౭ ॥
యత్తత్పునరనుగ్రాహ్యం పరతన్త్రంతదిష్యతే। అనుగ్రహాదృతేతస్య
భుక్తిముక్త్యోరసన్వయాత్ ॥ ౮ ॥ మహాత్మ్యాత్మనోఽప్యనుగ్రాహ్యః శి
వాజ్ఞానివర్తనాత్। అజ్ఞానాధిష్ఠితం శంభోర్నకించిదిహవిద్యతే ॥
౯ ॥ యేనోపలభ్యతేస్మాభిస్సకలేనాపినిష్కలః। సమూర్త్యాత్మా

శివస్యైవమూర్తిరిత్యుపచర్యతే । ౧౦ ॥ నహ్యసౌనిష్కలస్సాక్షా
చ్ఛివః పరమకారణం । స్వాకారేణాను భావ్యేన కేనాప్యనుపలక్షితః ॥౧౧
ప్రమాణగమ్యతామాత్రం। తత్స్వభావోపపాదకం । నతావతాత్ర
పేక్షాధీరుపలక్షణమన్తరా ॥ ౧౨ ॥ ఆత్మోపలక్షణం సాక్షాన్మూర్తి
రేవహి కాచన । శివస్యమూర్తిర్మూర్త్యాత్మా యతస్తస్యోపలక్షణం ॥
౧౩ ॥ యథాకాష్ఠాద్యనారూఢో నవహ్నిరుపలభ్యతే । ఏవంశివోపిమూ
ర్త్యాత్మన్యనారూఢ ఇతిస్థితిః ॥ ౧౪ ॥ యథాగ్నిమానయేత్యుక్తే జ్వల
త్కాష్ఠాద్యృతేస్వయం ।నాగ్నిరానీయతే తద్వత్పూజ్యోమూర్త్యాత్మనా
శివః॥ ౧౫॥ అతఏవహి పూజాదౌ మూర్త్యాత్మపరికల్పనం । మూర్త్యా
త్మనికృతం సాక్షా చ్ఛివఏవ కృతంయతః ॥ ౧౬ ॥ లింగాదావపిత
త్కృత్యమాచార్యేపివిశేషతః । తత్తన్మూర్త్యాత్మభావేన శివోస్మాభి
రుపాస్యతే ॥ ౧౭ ॥ యథానుగృహ్యతేసోపి మూర్త్యాత్మాపరమేష్ఠినా
తథామూర్త్యాత్మనిష్ఠేన శివేనపశవోవయం ॥ ౧౮ ॥ లోకానుగ్రహ
ణాయైవ శివేనపరమేష్ఠినా । సదాశివాదయస్సర్వేమూర్త్యాత్మనోప్య
ధిష్ఠితాః ॥ ౧౯ ॥ తేహిమూర్త్యాత్మభావేన లబ్ధ్వాస్వయమనుగ్రహం
అన్యాత్మనోనుగృహ్ణన్తి శివేన సమధిష్ఠితాః॥ ౨౦ ॥ ఆత్మనామేవభోగా
యమోక్షాయచవిశేషతః తత్త్వాతత్త్వస్వరూపేషు మూర్త్యాత్మసుశివా
న్వయః । ౨౧ ॥ భోగః కర్మవిపాకాత్మా సుఖదుఃఖాత్మకోయతః। నచక
ర్మశివేస్తీతితస్యభోగః కిమాత్మకః॥ ౨౨ ॥ సర్వంశివోనుగృహ్ణాతి ననిగృ
హ్ణాతికించన । నిగృహ్ణాతాన్తు యేదోషాః శివేతేషామసమ్భవాత్ ॥ ౨౩
యేపునర్నిగ్రహాః కేచి ద్బ్రహ్మాదిషునిదర్శితాః । తేపిలోకహితాయైవ
కృతాః శ్రీకంఠమూర్తినా॥౨౪॥అండస్యాప్యధిపత్యంహి శ్రీకంఠస్యన
సంశయః। శ్రీకంఠాఖ్యాం శివోమూర్తిం క్రీడన్తీమధితిష్ఠతి ॥ ౨౫ ॥
సదోషాఏవదేవాద్యా నిగృహీతాయథోదితం । తతస్తేపివిపాప్మానః ప్ర
జాశ్చవిగతజ్వరాః ॥ ౨౬ ॥ నిగ్రహోపిస్వరూపేణ విదుషాంత్వాగుప్సి
తః । అతఏవహిదండ్యేషుదండో రాజ్ఞాం ప్రశస్యతే॥ ౨౭ ॥ యత్సిద్ధిగీశ్వర
త్వేన కార్యవర్గస్యకృత్స్నశః । సన చేదీశతాంకుర్యాజ్జగతః కథమీ
శ్వరః ॥ ౨౮ ॥ ఈశతాచవిధాతృత్వం విధిరాజ్ఞాపరంపరం । ఆజ్ఞాచేన్న

మిదంకుర్యాన్నకుర్యాదితి శాసనం ॥ ౨౯ ॥ తచ్ఛాసనానువర్తిత్వం సాధుభావస్యలక్షణం । విపరీతమసాధుస్స్యాన్నసర్వంసాధుదృశ్యతే ॥ ౩౦ ॥ సాధుసంరక్షణీయం చేద్వినివర్త్యమసాధుయత్ । నివర్తనేచసామాద్యేరం తేదండోహిసాధనం ॥ ౩౧ ॥ హితార్థలక్షణంచేదం దండాంతమనుశాసనం। అతోన్యద్విపరీతంతదహితంసంప్రచక్షతే॥ ౩౨ ॥ హితేసదానిపణ్ణానామీశ్వరస్స్యాన్నిదర్శనం । సకథందూష్యతేసద్భిరసతామేవనిగ్రహాత్ ॥ ౩౩ ॥ అయుక్తకారిణోలోకేగర్హణీయావివేకినా । యమద్వేజయతేలోకం తదయుక్తంప్రచక్షతే ॥ ౩౪ ॥ సర్వోపినిగ్రహాలోకే నచవిద్వేషపూర్వకః । నహిద్వేష్టిపితాపుత్రం యోనిగృహ్యాపిశిక్షయేత్ ॥ ౩౫ ॥ మాధ్యస్థేనాపినిగ్రాహ్యాన్యోనిగృహ్ణాతిమార్గతః తస్యాప్యవశ్యంయత్కించిన్నైఘృణ్యమనువర్తతే ॥ ౩౬ ॥ అన్యథావహీనస్త్వేవ నదోషానస్యసోపరాన్ । హీనస్తీచాయమప్యజ్ఞాన్పరం మాధ్యస్థమాచరన్ ॥ ౩౭ ॥ తస్మాదుఃఖాత్మికాంహింసాం కుర్వాణోయస్సనిఘృణః। ఇతినిబర్గ్ధయస్త్వేకేని యమోనేతిచాపరే ॥ ౩౮ ॥ నిదానజ్ఞస్యభిషజో రుగ్ణేహింసాంప్రయుంజతః । నకించిదపినైఘృణ్యాం ఘృణైవాత్రప్రయోజికా ॥ ౩౯ ॥ ఘృణాపినగుణాయైవ హింస్రేషుప్రతియోగిషు । తాదృశేషుఘృణీభూత్వా ఘృణాన్తరితనిఘృణః ॥ ౪౦ ॥ ఉపేక్షాపిహిదోషాయరక్ష్యేషుప్రతియోగిషు । శక్త్యాంసత్యాముపేక్షాతో రక్ష్యస్సదోప్యవిపద్యతే ॥ ౪౧ ॥ సర్వస్యాస్యగతంపశ్య స్యస్తురక్ష్యముపేక్ష్యతే। దోషాభాసాంత్సముత్ప్రేక్ష్యఫలతస్సోపినిఘృణః ౪౨ ॥ తస్మాద్ఘృణాగుణాయైవ సర్వత్రేతినసంమతం। సంమతంప్రాప్తకారిత్వం సర్వత్రాన్యదసంమతం॥ ౪౩ ॥ మాత్సర్యాత్మస్వపిరాగాద్యాదోషాస్సన్త్యేవవస్తుతః । తథాపితేషామేవైతేన శివస్యతుసర్వథా ౪౪ ॥ అగ్నావపిసమావిష్టంతామ్రంఖలుసకాలికం । ఇతినాగ్నిరసోదుష్యేత్తామ్రసంసర్గకారణాత్ ॥ ౪౫ ॥ నాగ్నేరశుచిసంసర్గాదశుచిత్వముపేయతే । అశుచిష్వగ్నిసంయోగాచ్ఛుచిత్వమపిజాయతే ॥ ౪౬ ఏవంశోధ్యాత్మసంసర్గాన్నహ్యశుద్ధశ్శివోభవేత్ । శివసంసర్గతస్త్వేష శోధ్యాస్తేహిశుధ్యతి ॥ ౪౭ ॥ అయస్యగ్నౌసమావిష్టే దాహకో

గ్నేరేవనాయసః । మూర్త్యాత్మన్యేవమైశ్వర్య మీశ్వరస్యైవనాత్మనాం ॥ ౪౮ ॥ నహికాష్ఠంజ్వలత్యూర్ధ్వ మగ్నిరేవజ్వలత్యసౌ । కాష్ఠస్యాంగారతానాగ్నే రేవమత్రాపియోజ్యతాం ॥ ౪౯ ॥ అతఏవజగత్యస్మిన్ కాష్ఠపాషాణమృత్స్వపి । శివావేశవశాదేవ శివత్వముపచర్యతే ॥ ౫౦ మైత్ర్యాదయోగుణాగౌణాయస్మాత్తేచిత్తవృత్తయః, త్రైగుణ్యాత్సపరక్తానాం దోషాయచగుణాయచ ॥ ౫౧ ॥ యత్తుగౌణమగౌణంచ తత్సర్వమనుగృహ్ణతః । నగుణాయనదోషాయ శివస్యగుణవృత్తయః ॥ ౫౨ ॥ నచానుగ్రహశబ్దార్థం గౌణమాహుర్విపశ్చితః । సంసారమోచనంకిన్తు శైవమాజ్ఞామయంహితం ॥ ౫౩ ॥ హితంతదాజ్ఞాకరణంయద్ధితంతదనుగ్రహః । సర్వంహి తేనియుంజానస్సర్వానుగ్రాహకశ్శివః ॥ ౫౪ ॥ యస్తూపకారశబ్దార్థస్తమప్యాహురనుగ్రహం । తస్యాపిహితరూపత్వాచ్ఛివస్సర్వోపకారకః ॥ ౫౫ ॥ హితేసదానియుక్తస్తు సర్వంచిదచిదాత్మకం । స్వభావప్రతిబన్ధంతత్సమంనలభతేహితం ॥ ౫౬ ॥ యథావికాసంయాన్త్యేవ రవేఃపద్మానిభానుభిః । సమంనవికసన్త్యేవస్వ స్వభావానురోధతః ॥ ౫౭ ॥ స్వభావోపిహిభావానాం భావినోర్థస్యకారణం । నహిస్వభావతోసన్త మర్థంకర్తైవసాధయేత్ ॥ ౫౮ ॥ సువర్ణమేవనాంగారం ద్రావయత్యగ్నిసంగమః । ఏవంపక్వమలానేవ మోచయేన్నశివఃపరాన్ ॥ ౫౯ ॥ యద్యథాభావితుంయోగ్యం తత్తథానభవేత్స్వయం వినాభావనయాకర్తా స్వతన్త్రఃసన్తతోభవేత్ ॥ ౬౦ ॥ స్వభావవిమలోయద్వ త్సర్వానుగ్రహకశ్శివః । స్వభావమలినాస్తద్వ దాత్మానోజీవసంజ్ఞితాః ॥ ౬౧ ॥ అన్యథాసంసరన్త్యేతే నియమాన్నశివఃకథం । కర్మమాయానుబన్ధోస్య సంసారఃకథ్యతేబుధైః ॥ ౬౨ ॥ అనుబన్ధోయమస్యైవ నశివస్యేతిహేతుమాన్ । సహేతురాత్మనామేవ నిజోనాగన్తుకోమలః ॥ ౬౩ ॥ ఆగన్తుకత్వేతస్యా[illegible]వ్యంకేనాపిహేతునా । యోయంహేతురసావేకః కల్ప్యతేనేకశక్తికః ॥ ౬౪ ॥ కార్యభేదోపితచ్ఛక్తిభేదోనాత్రోపపద్యతే । కర్మమాయానుబన్ధోయ స్సవిచిత్రస్స్వభావతః ॥ ౬౫ ॥ ఆత్మతాయాస్సమత్వేపి బద్ధాముక్తాఃపరేయతః । బద్ధేష్వేవపునఃకేచి ల్లయభోగాధికారతః ॥ ౬౬ ॥ జ్ఞానైశ్వర్యాదివైషమ్యం భజన్తే

సోత్తరాధరాః । కేచిన్మూర్త్యాత్మతాంయాంతి కేచిదాసన్న గోచరాః ॥
౬౭ ॥ మూర్త్యాత్మసుశివాః కేచి దధ్వనాంమూర్ధ్నిసుస్థితాః । మధ్యే
మహేశ్వరారుద్రా స్త్వర్వాచీనపదేస్థితాః ॥ ౬౮ ॥ ఆసన్నేపిసమావేశో
పరస్తాత్కారణత్రయం । తత్రాప్యాత్మాస్థితోధస్తా దన్తరాత్మాతుమధ్య
తః ॥ ౬౯ ॥ పరస్తాత్పరమాత్మేతి బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః । వర్తంతే
పశవఃకేచి త్పరమాత్మపదాశ్రయాః ॥ ౭౦ ॥ అన్తరాత్మపదేకేచి త్కేచి
దాత్మపదేతథా । శాంత్యతీతపదే శైవాః శాంతౌ మాహేశ్వరామతాః ॥
౭౧ ॥ విద్యాయాంతుతథా రౌద్రాః ప్రతిష్ఠాయాంతు వైష్ణవాః । నివృ
త్తౌచతథాత్మానో బ్రహ్మబ్రహ్మాంగయోనయః ॥ ౭౨ ॥ దేవయో
న్యష్టకంముఖ్యం మానుష్యమథమధ్యమం । పశ్వాదయోధమాఃపంచ
యోనయస్తాశ్చతుర్దశ ౭౩ ॥ ఉత్తరాధరభావోపి నైజన్సంసారిణో
మలః । యథామభావోమక్వస్య పూర్వంపశ్చాత్తుపక్వతా ॥ ౭౪ ॥ మ
లోప్యామశ్చపక్వశ్చ భవేత్సంసారకారణం । ఆమేత్యధరతాపుంసాం ప
క్వేతూత్తరతాక్రమాత్ ౭౫ ॥ పశ్వాత్మానస్త్రిధాభిన్నా ఏకద్విత్రిమ
లాఃక్రమాత్ । తత్రోత్తరా హ్యేకమలా ద్విమలామధ్యమామతాః ॥
౭౬ ॥ త్రిమలాస్త్వధమాజ్ఞేయా యథోత్తరమధిష్ఠితాః । త్రిమలానధితి
ష్ఠంతి ద్విమలైకమలాఃక్రమాత్ ॥ ౭౭ ॥ ఏకద్విత్రిమలాన్సర్వాంచ్ఛివ
ఏకోధితిష్ఠతి । అశివాత్మకమప్యేత చ్ఛివేనాధిష్ఠితంతథా ॥ ౭౮ ॥ అరు
ద్రాత్మకమప్యేవం రుద్రైర్జగదధిష్ఠితం । అణ్డాన్తాహిమహాభూమి శ్శ
తరుద్రాద్యధిష్ఠితా ॥ ౭౯ ॥ మాయాన్తమన్తరిక్షన్తు అమరేశాదిభిఃక్ర
మాత్ । అంగుష్ఠమాత్రపర్యంతైః సమన్తాత్సతతంతతం ॥ ౮౦ ॥ మహా
మాయావసానాద్యా ర్వామాద్యైర్భువనాధిపైః । అనాశ్రితాంతైర
ధ్వాన్తర్వ్యస్త్రిభిఃసమధిష్ఠితా ॥ ౮౧ ॥ తేహిసాక్షాద్దివిపద స్త్వన్తరి
క్షపదస్తథా । పృథివీపదఇత్యేవం దేవాదేవవ్రతైస్తుతాః ॥ ౮౨ ॥
ఏవంత్రిభిర్మలైరామైః పక్వైరేవపృథక్పృథక్ నిదానభూతైస్సం
సారరోగఃపుంసాంప్రవర్తతే ॥ ౮౩ ॥ అస్యరోగస్యభైషజ్యం జ్ఞానమా
జ్ఞౌషధోద్భవం । భిషగాజ్ఞాపకఃశమ్భుః శివఃపరమకారణం ॥ ౮౪ ॥ అ
దుఃఖేనాపిశక్తశ్చే త్పశూన్మోచయితుంశివః । కథందుఃఖంకరోతీతి నా

త్రకార్యావిచారణా ॥ ౮౫ ॥ దుఃఖమేవహిసర్వోపి సంసారఇతినిశ్చితం
కథందుఃఖమదుఃఖంస్యాత్స్వభావోహ్యవిపర్యయః ॥ ౮౬ ॥ నహిరో
గోహ్యరోగస్స్యాద్భిషగ్భైషజ్యకారణాత్ । రోగాత్తంతుభిషగ్రోగా
ద్భిషజ్యైస్సుఖముద్ధరేత్ ॥ ౮౭ ॥ ఏవంస్వభావమలినా స్స్వభావాద్దుః
ఖినఃపశూన్ । స్వాజ్ఞౌషధవిధానేనదుఃఖాన్మోచయతేశివః ॥ ౮౮ ॥ న
భిషక్కారణంరోగే శివస్సంసారకారణం । ఇత్యేతదపి వైషమ్యం సదో
పాయాస్యకల్పతే ॥ ౮౯ ॥ దుఃఖస్వభావసంసిద్ధేః కథంతత్కారణంశివః ।
స్వాభావికోమలఃపుంసాం సహిసంసారయత్యమూన్ ॥ ౯౦ ॥ సంసారకా
రణంయత్తు మలంమాయాద్యచేతనం । తత్స్వయంనప్రవర్తేత శివ
సాన్నిధ్యమంతరా ॥ ౯౧ ॥ యథామణిరయస్కాంతః సాన్నిధ్యాదుపకా
రకః । అయసశ్చలతస్తద్వ చ్ఛివోప్యస్యేతిసూరయః ॥ ౯౨ ॥ ననివ
ర్తయితుంశక్యం సాన్నిధ్యంసహకారణం । అధిష్ఠాతాతతోనిత్య మజ్ఞా
తో జగతశ్శివః ॥ ౯౩ ॥ నశివేనవినాకించిత్ప్రవృత్తమిహవిద్యతే । త
త్ప్రేరితమిదంసర్వం తథాపిసనదుష్యతి ॥ ౯౪ ॥ శక్తిరాజ్ఞాత్మికాతస్య
నియంత్రీవిశ్వతోముఖీ ।తథాతతమిదంశశ్వ త్తథాపిసనదుష్యతి ॥ ౯౫
అ ని దం ప్ర థ మం స ర్వ మీ శి త వ్యం స ఈ శ్వ
రః । ఈ శ నా చ్చ త దీ యా జ్ఞా త థా పి స న దు ష్య తి ॥
౯౬ ॥ యోన్యథామన్యతేమోహాత్సవినశ్యతిదుర్మతిః । తచ్ఛక్తి వైభ
వాదేవతథాపిననదుష్యతి ॥ ౯౭ ॥ ఏతస్మిన్నంతరేవ్యోమ్నిశ్రౌతీవాగశ
రీరిణీ । సత్యమోమమృతంసత్య మిత్యావిరభవత్స్ఫుటం । ౯౮ ॥ తతో
హృష్టతరాస్సర్వే వినష్టాశేషసంశయాః । మునయోవిస్మయావిష్టాః
ప్రణేముఃపవనంప్రభుం ॥ ౯౯ ॥ తథావిగతసన్దేహా న్కృత్వాపిపవనోము
నీన్ । నైతే ప్రతిష్ఠితజ్ఞానా ఇతిమత్వైవమబ్రవీత్ ॥ ౧౦౦ ॥ వాయురు
వాచ ॥ పరోక్షమపరోక్షంచ ద్వివిధంజ్ఞానమిష్యతే । పరోక్షమస్థిరంప్రా
హు రపరోక్షన్తుసుస్థిరం ॥ ౧౦౧ ॥ హేతూపదేశగమ్యం యత్తత్పరోక్షం
ప్రచక్షతే । అపరోక్షంపునశ్శ్రేష్ఠా దనుష్ఠానాద్భవిష్యతి ॥ ౧౦౨ ॥ నాప
రోక్షాదృతేమోక్ష ఇతికృత్వావినిశ్చయం । శ్రేష్ఠానుష్ఠానసిద్ధ్యర్థం
ప్రయతధ్వమతన్ద్రితాః ॥ ౧౦౩ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీ

యసంహితాయాం పూర్వభాగే శివతత్త్వకథనం నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః ॥ ౨౭ ॥ * * * * *

ఋషయ ఊచుః ॥ కింతచ్ఛ్రేష్ఠమనుష్ఠానం మోక్షో యేనాపరోక్షితః । తత్తస్య సాధనం చాద్య వక్తుమర్హసి మారుత ॥ ౧ ॥ వాయురువాచ ॥ శైవో హి పరమో ధర్మః శ్రేష్ఠానుష్ఠానశబ్దితః । యత్రాపరోక్షంలక్ష్యేత సాక్షాన్మోక్షప్రదశ్శివః ॥ ౨ ॥ సతు పంచవిధో జ్ఞేయః పంచభిః పర్వభిః క్రమాత్ । క్రియా తపో జప ధ్యాన జ్ఞానాత్మభిరనుత్తరైః ॥ ౩ ॥ తైరేవ సోత్తరైస్సిద్ధో ధర్మస్తు పరమో మతః । పరోక్షమపరోక్షంచ జ్ఞానం యత్ర చ మోక్షదం ॥ ౪ ॥ పరమోఽపరమశ్చోభౌ ధర్మౌ హి శ్రుతిచోదితౌ । ధర్మశబ్దాభిధేయేఽర్థే ప్రమాణం శ్రుతిరేవనః ॥ ౫ ॥ పరమో యోగపర్యంతో ధర్మశ్శ్రుతిశిరోగతః । ధర్మస్త్వపరమస్తద్వ దధశ్శ్రుతిముఖోత్థితః ॥ ౬ ॥ అపశ్వాత్మాధికారస్స్యాద్యో ధర్మః పరమో మతః సాధారణస్తతోఽన్యస్తు సర్వేషామధికారతః ॥ ౭ ॥ సచాయమపరో ధర్మః పరధర్మస్య సాధనం । ధర్మశాస్త్రాదిభిస్సమ్యక్సాంగ ఉపబృంహితః ॥ ౮ ॥ తత్రాధ్యేయః పరో ధర్మః శ్రేష్ఠానుష్ఠానశబ్దితః । ఇతిహాసపురాణాభ్యాం కథంచిదుపబృంహితః ॥ ౯ ॥ శైవాగమైస్తు సపున స్సహాంగోపాంగవిస్తరః । ససంస్కారాధికారశ్చ సమ్యగేవోపబృంహితః ॥ ౧౦ ॥ శైవాగమోపి ద్వివిధశ్శ్రౌతోఽశ్రౌతశ్చ సంస్కృతః । శ్రుతిసారమయశ్శ్రౌత స్స్వతంత్ర స్త్వితరో మతః ॥ ౧౧ ॥ స్వతంత్రో దశధా పూర్వం తథాష్టాదశధా పునః । కామికాది సమాఖ్యాభి స్సిద్ధస్సిద్ధాంతసంజ్ఞితః ॥ ౧౨ ॥ శ్రుతిసారమయో యస్తు శతకోటిప్రవిస్తరః । పరం పాశుపతం యత్ర వ్రతం జ్ఞానంచ కథ్యతే ॥ ౧౩ ॥ యుగావర్తేషు శిష్యేషు యోగాచార్యస్వరూపిణా । తత్ర తత్రావతీర్ణేన శివేనైవ ప్రవర్తితే ॥ ౧౪ ॥ సంక్షిప్యాస్య ప్రవక్తారశ్చత్వారః పరమర్షయః । రురుర్దధీచోఽగస్త్యశ్చ ఉపమన్యుర్మహాయశాః ॥ ౧౫ । తేచ పాశుపతా జ్ఞేయాః సంహితానాం ప్రవర్తకాః । తత్సంతతీయా గురవశ్శతశోఽథ సహస్రశః ॥ ౧౬ ॥ తత్రోక్తః పరమో ధర్మశ్చర్యాద్యాత్మా చతుర్విధః । తేషు పాశుపతో యోగశ్శివం ప్రత్యక్షయేద్దృఢం । ౧౭ । తస్మాచ్ఛ్రేష్ఠమనుష్ఠానం యోగః పాశుపతో మతః । తత్రా

వ్యాపయః కోఽప్యుక్తో బ్రహ్మణా సతు కథ్యతే ॥ ౧౮ ॥ నామాష్టకమ
యో యోగ శ్శివేన పరికల్పితః । తేన యోగేన సహసా శైవీ ప్రజ్ఞా ప్రజా
యతే । ౧౯ ॥ ప్రజ్ఞయా పరమం జ్ఞాన మచిరాల్లభతే స్థిరం । ప్రసీదతి శి
వస్తస్య యస్య జ్ఞానం ప్రతిష్ఠితం ॥ ౨౦ ॥ ప్రసాదాత్పరమో యోగో య
శ్శివం జ్ఞాపరోక్షయేత్ । శివాపరోక్షాత్సంసార కారణేన వియుజ్యతే । ౨౧
తతస్స్యాన్ముక్తసంసారో ముక్తశ్శివసమో భవేత్ । శివశ్చ మహేశ్వరశ్చై
వ రుద్రో విష్ణుః పితామహః ॥ ౨౨ । సంసారవైద్యస్సర్వజ్ఞః పరమాత్మే
తి ముఖ్యతః । నామాష్టకమిదం నిత్యం శివస్య ప్రతిపాదకం । ౨౩ ॥ ఆ
ద్యన్తు పఞ్చకం తత్ర శాంత్యతీతాద్యనుక్రమాత్ । సంజ్ఞా సదాశివాదీనాం
పంచోపాధి పరిగ్రహాత్ । ౨౪ । ఉపాధివినివృత్తౌ తు యథాస్వం వినివ
ర్తతే । పదమేవ హి తన్నిత్యమనిత్యాః పదినస్స్మృతాః । ౨౫ ॥ పదానాం పరి
వృత్తౌ తు ముచ్యంతే పదినో యతః । పరివృత్త్యంతరే భూయః పదప్రాప్తి
రుపాధినా ॥ ౨౬ । ఆత్మాన్తరాభిధానం స్యా ద్యదాద్యం నామ పంచ
కం । అన్యత్తు త్రితయం నామ్నా ముపాదానాది యోగతః । ౨౭ ॥ త్రివి
ధోపాధి వచనా చ్ఛివ ఏవానువర్తతే । అనాదిమలసంశ్లేష ప్రాగభావా
త్స్వభావతః ॥ ౨౮ । అత్యన్తపరిశుద్ధాత్మే త్యతోఽయం శివ ఉచ్యతే । అ
థవాశేష కల్యాణ గుణైకఘన ఈశ్వరః ॥ ౨౯ ॥ శివ ఇత్యుచ్యతే సద్భిశ్శి
వ తత్త్వార్థ వేదిభిః । త్రయోవింశతి తత్త్వేభ్యః పరా ప్రకృతిరుచ్యతే ॥ ౩౦
ప్రకృతేస్తు పరం ప్రాహుః పురుషం పంచవింశకం । యం వేదాదౌ స్వరం
ప్రాహు ర్వాచ్యవాచక భావతః ॥ ౩౧॥ వేదైక వేద్య యాథాత్మ్యా ద్వే
దాన్తే చ ప్రతిష్ఠితః । స ఏవ ప్రకృతౌ లీనో భోక్తా యః ప్రకృతేర్మతః ॥
౩౨ ॥ తస్య ప్రకృతిలీనస్య యః పరస్స మహేశ్వరః । తదధీన ప్రవృత్తిత్వా
త్ప్రకృతేః పురుషస్య చ ॥ ౩౩ ॥ అథవా త్రిగుణం తత్త్వం మాయేయమిద
మవ్యయం । మాయాన్తు ప్రకృతిం విద్యా న్మాయినన్తు మహేశ్వరం । ౩౪
మాయా విక్షోభకోఽనన్తో మహేశ్వర సమన్వయాత్ । రుద్దుఃఖం దుఃఖ
హేతుర్వా తద్ద్రావయతి నః ప్రభుః । ౩౫ ॥ రుద్ర ఇత్యుచ్యతే సద్భిః శివః ప
రమకారణం । శివతత్త్వాది భూమ్యన్తం శరీరాది ఘటాది చ । ౩౬ ॥ వ్యా
ప్యాధితిష్ఠతి శివస్తతో రుద్రా ఇతస్తతః । జగతః పితృభూతానాం శివో

మాత్మానాత్మనామపి ॥ ౩౭ ॥ పితృభావేనసర్వేషాం పితామహ ఉదీరితః
నిదానజ్ఞోయథావైద్యో రోగస్యవినివర్తకః । ౩౮ ॥ ఉపాయైర్భేషజై
స్తద్వల్లయభోగాధికారతః । సంసారస్యేశ్వరోనిత్యం సమూలస్యనివ
ర్తకః ॥ ౩౯ ॥ సంసారవైద్యఇత్యుక్తస్సర్వతత్త్వార్థవేదిభిః । దశార్థ
జ్ఞానసిద్ధ్యర్థ మిన్ద్రియేష్వేషుసత్స్వపి ॥ ౪౦ ॥ త్రికాలభావినోభావా
న్స్థూలాన్సూక్ష్మానశేషతః ॥ జన్తవోనైవజానన్తి మాయయాణవమలావృ
తాః ॥ ౪౧ ॥ అసత్స్వపిచసర్వేషు సర్వార్థజ్ఞానహేతుషు । యద్యథావ
స్థితంవస్తు తత్తథైవసదాశివః ॥ ౪౨ ॥ అయత్నేనైవజానాతి తస్మాత్స
ర్వజ్ఞ ఉచ్యతే । సర్వాత్మాపరమైరేభి ర్గుణైర్నిత్యసమన్వయాత్ ॥
౪౩॥ స్వస్మాత్పరాత్మవిరహాత్పరమాత్మాశివస్స్వయం। నామాష్టకమిదం
చైవ లబ్ధ్వాచార్యప్రసాదతః ॥ ౪౪॥ నివృత్త్యాదికలాగ్రన్థించ్ఛివాద్యైః
పంచనామభిః । యథాస్వంక్రమశః స్మృత్వాశోధయిత్వా యథాగుణం॥
౪౫॥గుణితైరేవసోద్ఘాతైర్నిరుద్ఘాతైరథాపినా । హృత్కణ్ఠతాలుభ్రూ
మధ్యబ్రహ్మరన్ధ్రసమన్వితాన్ ॥౪౬॥ భిత్త్వాపుర్యష్టకాకారం స్వాత్మా
నంచసుషుమ్నయా । ద్వాదశాన్తస్థితస్యేన్దో ర్నీత్వోపరిశివౌజసి ॥ ౪౭ ॥
సంహృత్యవాసనాపశ్చాద్యథాస్వంకారణేలయాత్ । శాక్తేనామృతవర్
షేణ సంసిక్తాయాంతనౌపునః ॥ ౪౮ ॥ అవతార్యస్వమాత్మానమమృ
తాత్మాకృతింహృది। ద్వాదశాన్తస్థితస్యేన్దోః పరస్తాచ్ఛ్వేతపంకజే॥ ౪౯ ॥
అర్ధనారీశ్వరందేవం నిర్మలంమధురాకృతిం । శుద్ధస్ఫటికసంకాశం ప్రస
న్నంశీతలద్యుతిం ॥ ౫౦ ॥ ధ్యాత్వానామాష్టకేనైవ భావపుష్పైస్సమర్చ
యేత్ । అభ్యర్చనాన్తేతుపునః ప్రాణానాయమ్యమానవః ॥ ౫౧ ॥ స
మ్యక్చిత్తంసమాధాయ సార్ధేనామాష్టకంజపేత్ । నాభౌచాష్టాహుతీ
ర్హుత్వా పూర్ణాంహుత్వాసమన్తతః ॥ ౫౨ ॥ అష్టపుష్పప్రదానేన
కృత్వాభ్యర్చనమన్తిమం । నివేదయేత్స్వమాత్మానం చులుకోదకవర్త్మ
నా ॥ ౫౩ ॥ ఏవంకృత్వాచిరాదేవ జ్ఞానంపాశుపతంశుభం । లభేతతత్ప్ర
తిష్ఠాంచ వ్రతంచానుత్తమంతథా॥ ౫౪॥ యోగంచపరమంలబ్ధ్వా ముచ్య
తేనాత్రసంశయః । ౫౫ ॥ ఇతిశ్రీశైవేమహాపురాణే వాయవీయ సం
హితాయాం పూర్వభాగేష్టావింశోధ్యాయః ౨౮. * * *

ఋషయ ఊచుః॥ భగవఞ్ఛ్రోతుమిచ్ఛామో వ్రతం పాశుపతం పరం।
బ్రహ్మాదయోఽపి యత్కృత్వా సర్వే పాశుపతాస్స్మృతాః ॥ ౧ ॥ వాయు
రువాచ । రహస్యం వః ప్రవక్ష్యామి సర్వపాశనికృన్తనం । వ్రతం పాశుప
తం శ్రౌతమథర్వశిరసి శ్రుతం ॥ ౨ ॥ కాలశ్చైత్రీ పౌర్ణమాసీ దేశశ్శి
వపరిగ్రహః । క్షేత్రారామాద్యరణ్యే వా ప్రశస్తశ్శుభలక్షణః ॥ ౩ ॥ త
త్రపూర్వం త్రయోదశ్యాం సుస్నాతస్సుకృతాహ్నికః। అనుజ్ఞాప్య స్వమా
చార్యం సంపూజ్య ప్రణిపత్య చ ॥ ౪ ॥ పూజాం వైశేషికీం కృత్వా శుక్లాం
బరధరస్స్వయం । శుక్లయజ్ఞోపవీతీ చ శుక్లమాల్యానులేపనః ॥ ౫ ॥ ద
ర్భాసనే సమాసీనో దర్భముష్టిం ప్రగృహ్య చ। ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా
ప్రాఙ్ముఖం వాప్యుదఙ్ముఖః ॥ ౬ ॥ ధ్యాత్వా దేవం చ దేవీం చ తద్విజ్ఞాపనవ
ర్త్మనా । వ్రతమేతత్కరోమీతి భవేత్సఙ్కల్ప్య దీక్షితః ॥ ౭ ॥ యావ
చ్ఛరీరపాతం వా ద్వాదశాబ్దమథాపి వా। తదర్ధం వా తదర్ధం వా మాస
ద్వాదశకం తు వా ॥ ౮ ॥ తదర్ధం వా తదర్ధం వా మాసమేకమథాపి వా । దిన
ద్వాదశకం వాథ దినషట్కమథాపి వా ॥ ౯ ॥ తదర్ధం దినమేకం వా వ్ర
తసంకల్పనావధి । అగ్నిమాధాయ విధివద్విరజాహోమకారణాత్ ॥
౧౦ ॥ హుత్వాజ్యేన సమిద్భిశ్చ చరుణా చ యథాక్రమం । పూర్ణాం దత్వా
పురతో భూయస్తత్త్వానాం శుద్ధిముద్దిశన్ ॥ ౧౧ ॥ జుహుయాన్మూలమ
న్త్రేణ తైరేవ సమిదాదిభిః । తత్త్వాన్యేతాని మద్దేహే శుద్ధ్యన్తామిత్యను
స్మరన్ ॥ ౧౨ ॥ పంచభూతాని తన్మాత్రాః పంచకర్మేన్ద్రియాణి చ । జ్ఞా
నకర్మవిభేదేన పంచపంచవిభాగశః ॥ ౧౩ ॥ త్వగాదిధాతవస్సప్త పంచ
ప్రాణాదివాయవః । మనోబుద్ధిరహంఖ్యాతిర్గుణాః ప్రకృతిపూరుషౌ ॥
౧౪ ॥ రాగో విద్యాకలా చైవ నియతిః కాల ఏవ చ మాయా చ శుద్ధవిద్యా
చ మహేశ్వరసదాశివౌ ॥ ౧౫ ॥ శక్తిశ్చ శివతత్త్వం చ తత్త్వాని క్రమశో
విదుః । మన్త్రైస్తు విరజైర్హుత్వా హోతాసౌ విరజో భవేత్ ॥ ౧౬
అథ గోమయమాదాయ పిణ్డీకృత్యాభిమన్త్ర్య చ । న్యస్యాగ్నౌ తచ్చ సంర
క్ష్య దినే తస్మిన్హవిష్యభుక్ ॥ ౧౭ ॥ ప్రభాతే తు చతుర్దశ్యాం కృత్వా
సర్వం పురోదితం । దినే తస్మిన్నిరాహారః కాలశేషం సమాపయేత్ ॥ ౧౮
ప్రాతః పర్వణి చాప్యేవం కృత్వా హోమావసానతః । ఉపసంహృత్య రు

ద్రాగ్నిం గృహీత్వా యూర్ధ్వభస్మయత్నతః ॥ ౧౯ ॥ తతస్తు జటిలో ముణ్డః శిఖై కజటఏవవా । భూత్వా స్నాత్వా పునర్వీత లజ్జశ్చేత్స్యాద్దిగమ్బరః ॥ ౨౦ ॥ అన్యః కాషాయవసనశ్చ ర్మచీరామ్బరో థవా. ఏకామ్బరో వల్కలీవా భవేద్దణ్డీచ మేఖలీ ॥ ౨౧ ॥ ప్రక్షాళ్య చరణౌ పశ్చా ద్విరాచమ్యాత్మన స్తథుం పంకలీకృత్య తద్భస్మ విరజానలసమ్భవం ॥ ౨౨ ॥ అగ్నిరిత్యాదిభిర్మన్త్రై ష్షడ్భిరాథర్వణైః క్రమాత్ । విమృజ్యాఙ్గాని మూర్ధాదిచరణాన్తంచ సంస్పృశేత్ ॥ ౨౩ ॥ తతస్తేన క్రమేణైవ సముద్ధృత్యచ భస్మనా । సర్వాఙ్గోద్ధూళనం కుర్యాత్ ప్రణవేన శివేనవా ॥ ౨౪ । తతస్త్రిపుణ్డ్రం రచయే త్త్రియాయుష సమాహ్వయం । శివభావం సమాగమ్య శివయోగం సమాచరేత్ ॥ ౨౫ ॥ కుర్యాత్త్రిసన్ధ్యమప్యేవ మేతత్పాశుపతం వ్రతం భుక్తి ముక్తి ప్రదం చైత త్పశుత్వం వినివర్తయేత్ ॥ తత్పశుత్వం పరిత్యజ్య కృత్వా పాశుపతవ్రతం । పూజనీయో మహాదేవో లింగమూర్తిస్సనాతనః ॥ ౨౬ ॥ పద్మమష్టదళం హైమం నవరత్నైరలంకృతం । కర్ణికాకేసరోపేత మాసనం పరికల్పయేత్ ॥ ౨౭ ॥ విభవే తదభావేతు రక్తం సితమథాపివా । పద్మం తస్యాప్యభావేతు కేవలం భావనామయం ॥ ౨౮ ॥ తత్పద్మకర్ణికామధ్యే కృత్వా లింగం కనీయసం । స్ఫాటికం పీఠికోపేతం పూజయేద్విధివత్క్రమాత్ ॥ ౨౯ ॥ ప్రతిష్ఠాప్య విధానేన తల్లింగం కృతశోధనం । పరికల్ప్యాసనం మూర్తిం పంచవక్త్రప్రకారతః ॥ ౩౦ ॥ పంచగవ్యాదిభిః పూర్ణై ర్యథావిభవవిస్తరైః । స్నాపయేత్కలశైః పూర్ణైః సహస్రాదిషు సంభవైః ॥ ౩౧ ॥ గన్ధద్రవ్యైస్సకర్పూరై శ్చన్దనాద్యైస్సకుంకుమైః । సవేదికం సమాలిప్య లింగం భూషణభూషితం ॥ ౩౨ ॥ బిల్వపత్రైశ్చపద్మైశ్చ రక్తైశ్వేతైస్తథోత్పలైః । నీలోత్పలైస్తథాన్యైశ్చ పుష్పైస్తైస్తైస్సుగంధిభిః ॥ ౩౩ ॥ పుణ్యైః ప్రశస్తైః పత్రైశ్చ చిత్రైర్దూర్వాక్షతాదిభిః । సమభ్యర్చ్య యథాలాభం మహాపూజావిధానతః ॥ ౩౪ ॥ ధూపం దీపం తథా చార్ఘ్యం నైవేద్యంచ సమాదిశేత్ । నివేదయిత్వా విభవే కల్యాణంచ సమాచరేత్ ॥ ౩౫ ॥ ఇష్టాని చ విశిష్టాని న్యాయేనోపార్జితాని చ । సర్వద్రవ్యాణి దేయాని వ్రతేతస్మిన్విశేషతః ॥ ౩౬ ॥ శ్రీపత్రోత్పలప

ద్మానాం సంఖ్యాసాహస్రకీర్తితా । ప్రత్యేకమక్షరాసంఖ్యా శతమష్టో
త్తరంద్విజాః ॥ ౩౭ ॥ తత్రాపిచవిశేషేణ నత్యజేద్బిల్వపత్రికం । హైమ
మేకంపరంప్రాహుః పద్మంపద్మసహస్రకాత్ ॥ ౩౮ ॥ నీలోత్పలాదిష్వ
ప్యేతత్సమానంబిల్వపత్రకైః । పుష్పాన్తరాణ్యనియమా ద్యథాలాభం
నివేదయేత్ ॥ ౩౯ ॥ అష్టాంగమర్ఘ్యముత్కృష్టం ధూపాలేపౌ విశే
షతః । కృష్ణాగరు మఘోరాఖ్యే వక్త్రేసద్యేమనశ్శిలాం ॥ ౪౦ ॥ చన్ద
నంవామదేవాఖ్యేహరితాలంచపౌరుషే । ఈశానేభసితంకేచి దాలేపన
మితీదృశం ॥ ౪౧ ॥ నధూపఇతి మన్యన్తేధూపాంతరవిధానతః । సితా
గురుమఘోరాఖ్యే ముఖే కృష్ణాగురుంపునః ॥ ౪౨ ॥ పౌ
రుషే గుగ్గులుం సద్యే సౌమ్యే సౌగంధికంముఖే
ఈశాన్యేపిఉశీరాది దద్యాద్ధూపంవిశేషతః ॥ ౪౩ ॥ శర్కరామధుకర్పూర
కపిలాఘృతసంయుతం । చందనాగరుకాష్ఠాఢ్యం సామాన్యంసంప్ర
చక్షతే ॥ ౪౪ ॥ కర్పూరవర్తిరాజ్యాఢ్యా దేయాదీపావలీతతః । అ
ర్ఘ్యమాచమనందేయం ప్రతివక్త్రమతఃపరం ॥ ౪౫ ॥ ప్రథమావర
ణేపూజ్యౌ క్రమాద్ధేరమ్బషణ్ముఖౌ । బ్రహ్మాంగానితతశ్చైవం ప్రథ
మావరణేఽర్చితే ॥ ౪౬ ॥ ద్వితీయావరణేపూజ్యా విద్యేశాశ్చక్రవర్తి
నః । తృతీయావరణేపూజ్యా భవాద్యాశ్చాష్టమూర్తయః ॥ ౪౭ ॥ మ
హాదేవాదయస్తత్ర తథైకాదశమూర్తయః । చతుర్థావరణేపూజ్యా
స్సర్వఏవగణేశ్వరాః ॥ ౪౮ ॥ బహిరేవతుపద్మస్య పఞ్చమావరణేక్రమాత్
దశదిక్పతయఃపూజ్యాస్సాస్త్రాస్సానుచరాస్తథా ॥ ౪౯ ॥ బ్రహ్మణోమానసాః
పుత్రాస్సర్వేపిజ్యోతిషాంగణాః । సర్వేదేవాశ్చదేవ్యశ్చసర్వాస్సర్వేపిఖే
చరాః ॥ ౫౦ ॥ పాతాళవాసినశ్చాన్యే సర్వేమునిగణాఅపి । యోగినోముఖ్యా
తస్సర్వేపంచమేమాతరస్తథా ॥ ౫౧ ॥ క్షేత్రపాలశ్చసగణ స్సర్వంచై
తచ్చరాచరం । అథావరణపూజాన్తే సమ్పూజ్యపరమేశ్వరం ॥ సాజ్యం
సవ్యంజనంహృద్యం హవిర్భక్త్యానివేదయేత్ ॥ ౫౨ ॥ ముఖవాసాది
కందత్వాతాంబూలం సోపదంశకం ॥ ౫౩ ॥ అలంకృత్యచభూయోపి నా
నాపుష్పవిభూషణైః । నీరాజనాన్తేవిస్తీర్ణాం పూజాశేషం సమాప
యేత్ ॥ ౫౪ ॥ చషకంసోపహారంచ శయనంచసమర్పయేత్ । అత్యం

నృపోచితంహృద్యం తత్సర్వమనురూపతః । ౫౫ । కృత్వాచకారయి
త్వాచహుత్వాచప్రతిపూజనం । స్తోత్రంవ్యపోహనంజప్త్వా విద్యాంపం
చాక్షరీంజపేత్ ॥౫౬ । ప్రదక్షిణంప్రణామంచ కృత్వాత్మానంసమర్ప
యేత్ । తతఃపురస్తాద్దేవస్య గురువిద్యేచపూజయేత్ । ౫౭ । దత్వా
ర్ఘ్యమష్టౌపుష్పాణిదేవముద్వాస్యలింగతః । అగ్నేశ్చాగ్నింసుసంరక్ష్య
ఉద్వాస్యచ తమప్యథ । ౫౮ ॥ ప్రత్యహంజనఇత్యేవం కుర్యాత్సర్వం
పురోదితం । తతస్తత్సాంబుజంలింగం సర్వోపకరణాన్వితం । ౫౯ ।
సమర్పయేత్స్వగురవే స్థాపయేద్వాశివాలయే సమ్పూజ్యచగురూనన్యా
న్వ్రతినశ్చ విశేషతః ॥ ౬౦ । భక్తాన్ద్విజాంశ్చశక్త్యశ్చే ద్దీనానాథాంశ్చ
తోషయేత్ । స్వయంచానశనప్రాయః ఫలమూలాశనోఽథవా । ౬౧
పయోవ్రతోవాభిక్షాశీ భవేదేకాశనస్తథా । నక్తంయుక్తాశనోనిత్యం
భూశయ్యానిరతశ్శుచిః ॥ ౬౨ ॥ భస్మశాయీతృణేశాయీచీరాజినశయో
థవా । బ్రహ్మచర్యరతోనిత్యం వ్రతమేతత్సమాచరేత్ ॥ ౬౩ ॥
అర్కవారేతథార్ద్రాయాం పంచదశ్యాంచపక్షయోః । అష్టమ్యాంచ
చతుర్దశ్యాంశక్తస్తూపవసేదపి । ౬౪ ॥ పాషండపతితోదక్యాసూ
తికాన్త్యజపూర్వకాన్ । వర్జయేత్సర్వయత్నేన మనసాకర్మణాగిరా ।
౬౫ ॥ క్షమాదానదయాసత్యా హింసాశీలస్సదాభవేత్ ॥ సన్తుష్టశ్చ
ప్రశాన్తశ్చ తపోధ్యానరతస్సదా । ౬౬ ।కుర్యాత్త్రిషవణస్నానం భ
స్మస్నానమథాపివా । పూజాంవైశేషికీంచైవమనసా కర్మణాగిరా ॥ ౬౭
బహునాత్రకిముక్తేన నాచరేదశివంవ్రతీ । ప్రమాదాత్తుతథాచారే ని
రూప్యగురులాఘవం ॥ ౬౮ ॥ ఉచితాంనిష్కృతింకుర్యాత్పూజాహోమ
జపాదిభిః। ఆసమాప్తేర్వ్రతస్యైవ మాచరేన్నప్రమాదతః । ౬౯ ॥
గోదానంచవృషోత్సర్గం కుర్యాత్పూజాంజపంసదా ।సామాన్యమేతత్కథి
తం । వ్రతస్యాస్యసమాసతః ॥ ౭౦ ॥ ప్రతిమాసంవిశేషంచ ప్రవక్ష్యా
మియథాక్రమం । వైశాఖేవజ్రలింగంతు జ్యేష్ఠేమారకతంశుభం। ౭౧।
ఆషాఢేమౌక్తికంవిద్యాచ్ఛ్రావణేనీలనిర్మితం । మాసేభాద్రపదేచైవ
పద్మరాగమయంపరం । ౭౨ ॥ ఆశ్వయుజ్యాంచవిధివ ద్గోమేధికమయం
శుభం । కార్తిక్యాం వైద్రుమంలింగం వైదూర్యం మార్గశీర్షకే॥

౭౩ ॥ పుష్పరాగమయంపౌషేమాఘేస్యూమణిజంతథా ॥ ఫాల్గున్యాంచ
చంద్రకాన్తోద్భవంచైత్రేతద్వ్యత్యయోథవా ॥ ౭౪ ॥ సర్వమాసేషురత్నా
నామలాభేహైమమేవవా । హైమాభావేరాజతంవా తామ్రంశైలజమే
వవా । ౭౫ । మృణ్మయంవాయథాలాభం జాతుకంచాన్యదేవవా । స
ర్వగంధమయంవాథ లింగంకుర్యాద్యథారుచి ౭౬ ॥ వ్రతావసానసమ
యే సమాచరితవ్రతకః । కృత్వావైశేషికీంపూజాం హుత్వాచైవ
యథాపురా ॥ ౭౭॥సమ్పూజ్యచ సదాచార్యం వ్రతినశ్చవిశేషతః । దై
శికేనాభ్యనుజ్ఞాతః ప్రాఙ్ముఖోవాప్యుదఙ్ముఖః ॥ ౭౮ ॥ దర్భాసనోదర్భ
పాణిః ప్రాణాపానౌనియమ్యచ । జపిత్వాశక్తితోమూలం ధ్యాత్వా సా
మ్బంత్రియమ్బకం । ౭౯ ॥ అనుజ్ఞాప్యయథాపూర్వం । నమస్కృత్య
కృతాంజలిః । సముత్సృజామిభగవన్వ్రతమేతత్త్వదాజ్ఞయా ॥ ౮౦ ॥
ఇత్యుక్త్వాలింగమూలంతు దర్భానుత్తరతస్త్యజేత్ । తతోదణ్డజటాచీర
మేఖలాద్యపిచోత్సృజేత్ ।౮౧ ॥ పునరాచమ్య
విధివత్పంచాక్షరముదీరయేత్ । యఃకృత్వాత్యన్తి
కీందీక్షామాదేహాన్తమనాకులః । ౮౨ ॥ వ్రతమేతత్ప్రకుర్వీతసతువై
నైష్ఠికస్స్మృతః । సోత్యాశ్రమీచవిజ్ఞేయో మహాపాశుపతస్తథా ॥ ౮౩ ॥
సఏవతపతాంశ్రేష్ఠస్సఏవచమహావ్రతీ । నతేనసదృశఃకశ్చిత్కృతకృ
త్యో ముముక్షుషు ॥ ౮౪ ॥ యతిర్యోనైష్ఠికోజాతస్తమాహుర్నైష్ఠి
కోత్తమం। యోనశ్నన్ద్వాదశాహంవా వ్రతమేతత్సమాచరేత్ ॥ ౮౫ ॥
సోపి నైష్ఠిక తుల్యస్స్యాత్తీవ్రవ్రతసమన్వయాత్ । ఘృతాక్తోయశ్చ
రేదేతద్వ్రతంవ్రతపరాయణః । ౮౬ ॥ ద్విత్రైకదివసంవాపి సచకశ్చ
న నైష్ఠికః ।కృత్యమిత్యేవనిష్కామో యశ్చరేద్వ్రతముత్తమం ॥ ౮౭ ॥
శివార్పితాత్మాసతతం నతేనసదృశఃక్వచిత్ ।భస్మచ్ఛన్నోద్విజోవిద్వా
న్మహాపాతకసమ్భవైః॥ ౮౮ ॥ పాపైర్విముచ్యతేసద్యో ముచ్యతేనాత్ర
సంశయః । రుద్రాగ్నేర్యత్పరంవీర్యం । తద్భస్మపరికీర్తితం ॥ ౮౯ ॥ త
స్మాత్సర్వేషు కాలేషు వీర్యవాన్భస్మ సంయుతః । భస్మనిష్ఠస్య దహ్య
న్తేదోషాభస్మాగ్నిసఙ్గమాత్ ॥ ౯౦ ॥ భస్మస్నానవిశుద్ధాత్మాభస్మనిష్ఠ
ఇతిస్మృతః । భస్మనాదగ్ధసర్వాఙ్గో భస్మదీప్తత్రిపుండ్రకః ॥ ౯౧ ॥ భ

స్మశాయీచపురుషోభస్మకల్మషభక్షణాత్ । సర్వేభూతపిశాచాశ్చరో
గాశ్చాతీవదుస్సహాః । భస్మనిష్ఠస్య సాన్నిధ్యాద్విద్రవంతిన సంశయం ।
భాసనాద్భసితం । ప్రోక్తంక్షరణాత్క్షారఉచ్యతే । భూతిర్భూతికరీపుంసాం ర
క్షారక్షాకరీపరం ॥ ౯౨ ॥ కిమన్యదిహవక్తవ్యం భస్మమాహాత్మ్యకార
ణం । వ్రతీచభస్మనాస్నాతః స్వయందేవోమహేశ్వరః ॥ ౯౩ ॥ పర
మాస్త్రంచశైవానాం భస్మైతత్పారమేశ్వరం । ధౌమ్యాగ్రజస్యతపసి
వ్యాపదోయన్నివారతాః । ౯౪ । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కృత్వాపాశు
పతంవ్రతం । ధనవద్భస్మసంగృహ్య భస్మస్నానరతోభవేత్ ॥ ౯౫ ॥ ఇ
తిశ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయసంహితాయాం పూర్వభాగే పూ
జావిధినిరూపణం నామైకోనత్రింశోధ్యాయః । ౨౯. * *

ఋషయ ఊచుః ॥ ధౌమ్యాగ్రజేన శిశునాక్షీరార్థం హితపః
కృతం । యస్మాత్క్షీరార్ణవోదత్తస్తస్మైదేవేనశూలినా ॥౧॥సకథంశిశు
కోలేభే శివశాస్త్రప్రవక్తృతాం । కథంవాశివసద్భావం జ్ఞాత్వాతపసి
నిష్ఠితః ॥ ౨ ॥ కథఞ్చలబ్ధంవిజ్ఞానం తపశ్చరణపర్వణి । రుద్రాగ్నేర్యత్
త్వరంవీర్యం లేభేభస్మస్వరక్షకం । ౩ ॥ వాయురువాచ । నహ్యేషశి
శుకశ్చిత్ప్రాకృతః కృతవాంస్తపః । మునివర్యస్యతనయో వ్యాఘ్ర
పాదస్య ధీమతః । ౪ ॥ జన్మాంతరేణసంసిద్ధః కేనాపిఖలుహేతునా ।
స్వపదప్రచ్యుతోదిష్ట్యా ప్రాప్తోమునికుమారతాం । ౫ । మహాదేవప్ర
సాదస్య భాగ్యాయత్తస్యభావినః । దుగ్ధాభిలాషప్రభవం ద్వారతామగ
మత్తపః ॥ ౬ । అతఏవగణేశత్వం కుమారత్వంచశాశ్వతం ॥ సహదుగ్ధా
బ్ధినాతస్మై ప్రదదౌశంకరస్స్వయం ॥ ౭ ॥ తస్మాద్జ్ఞానాగమోప్యస్య ప్ర
సాదాదేవశాంకరాత్ । కౌమారంహిపరంసాక్షాద్జ్ఞానంశక్తిమయంవిదుః
౮ । శివశాస్త్రప్రవక్తృత్వ మపితస్యహితత్కృతం । కుమారముఖతో
లబ్ధజ్ఞానాబ్ధేరివనన్దినః ॥ ౯ ॥ దృష్టంతుకారణన్తస్య శివజ్ఞానసమన్వయే
స్వమాతృవచనంసాక్షా చ్ఛోకజంక్షీరకారణాత్ ॥ ౧౦ ॥సావదత్కిలశో
చన్తీసహసా దుస్సహంవచః । క్వదుగ్ధంసాధు నోవత్స క్వవయంవనవాసినః ॥

మాతోవాచ ।

౧౧ । కృష్యభావేనదారిద్ర్యాన్మయా తేభాగ్యహీనయా । మిథ్యాదుగ్ధ

మిదం దత్తం పిష్టమాలోడ్య వారిణా ॥ ౧౨ ॥ త్వం మాతులగృహే స్వల్పం
పీత్వా దుగ్ధం పయశ్శృతం జ్ఞాత్వాస్వాదస్త్వసర్వాప్తస్సజాతీయమనుస్మరన్
౧౩ । దత్తం న పయ ఇత్యుక్త్వా రుదన్ దుఃఖాకరోషి మాం । ప్రసాదేన వి
నా శమ్భోః పయస్తవ న విద్యతే । ౧౪ ॥ పాదపంకజయోస్తస్య సామ్బ
స్య సగణస్య చ । భక్త్యా సమర్పితం యత్తు తత్కారణం సర్వసంపదాం ॥ ౧౫
ధనాఢ్యర్ద్ధిశ్చ నాస్మాభిరితః ప్రాగర్చితశ్శివః । అతో దరిద్రాస్సంజాతా వ
యం తస్మాన్న తత్పయః । ౧౬ ॥ వాయురువాచ ॥ ఇతి మాతృవచశ్శ్రు
త్వా తథ్యం శోకాది సూచకం । బాలోప్యనుతపన్నన్తః ప్రగల్భమిదమ
బ్రవీత్ ॥ ౧౭ ॥ ఉపమన్యురువాచ । శోకేనాలమితో మాతస్సామ్బో
యద్యస్తి శంకరః తత్ప్రసాదేన దుగ్ధాబ్ధిం సాధయిష్యామి శాశ్వతం ॥ ౧౮
మాతోవాచ । యద్యస్తీతి న వక్తవ్యం పుత్ర సన్దిగ్ధకం వచః । సర్వస్మాదధి
కోస్త్యేవ శివః పరమకారణం ॥ ౧౯ ॥ తత్కృతం హి జగత్సర్వం బ్రహ్మా
ద్యాస్తస్య కింకరాః । తత్ప్రసాదకృతైశ్వర్యా దాసాస్తస్య వయం ప్రభోః
౨౦ ॥ అన్యాన్ దేవాన్ పరిత్యజ్య కర్మణా మనసా గిరా । తమేవ సామ్బం సగు
ణం భజ భావపురస్సరం । ౨౧ ॥ తస్య దేవాధిదేవస్య శివస్య శివదాయి
నః । సాక్షాన్నమశ్శివాయేతి మన్త్రోయం వాచకస్స్మృతః ॥ ౨౨ ॥ సప్త
కోటిమహామన్త్రాస్సర్వే సప్రణవాః పరే । తస్మిన్నేవ విలీయన్తే పునస్తస్మా
ద్వినిర్గతాః । ౨౩ । సప్రసాదాశ్చ తే మన్త్రాస్స్వాధికారవ్యపేక్షయా
సర్వాధికారస్త్వేకోయం మన్త్రః పరమేశ్వరాజ్ఞయా ॥ ౨౪ ॥ యథా నికృ
ష్టానుత్కృష్టాన్సర్వాన్పాత్యాత్మనశ్శివః । క్షమతే రక్షితుం తద్వన్మన్త్రోయ
మపి సర్వదా । ౨౫ । ప్రబలశ్చ తథా చాయం మన్త్రో మన్త్రాన్తరాదపి ।
సర్వరక్షాకరో హ్యేష నాపరః కశ్చిదిష్యతే ॥ ౨౬ । తస్మాన్మన్త్రాన్తరం
త్యక్త్వా పఞ్చాక్షరపరో భవ । తస్మిఞ్జిహ్వాన్తరగతే న కిఞ్చిద్దుర్లభం మతం
౨౭ । అఘోరాస్త్రం చ శైవానాం రక్షాహేతురనుత్తమం । తచ్చా
త్ర త్వత్ప్రభవం మత్వా తత్పరో భవ నాన్యథా ॥ ౨౮ ॥ భస్మేదమ్మయా లబ్ధం
పితుశ్శైవతపూత్తమం । విరజానలసంసిద్ధం మహాపాపనివారణం ॥ ౨౯ ॥ మ
న్త్రం చ తే మయా దత్తం గృహాణ మదనుజ్ఞయా । అనేనైవాస్త్రజప్తేన రక్షా
తవ భవిష్యతి । ౩౦ ॥ వాయురువాచ ॥ ఏవం మాత్రా సమాదిశ్యాశివం తే

స్త్వేత్యుదీర్యచ । విసృష్టస్తద్వచోమూర్ధ్ని కుర్వన్నేవసదానుసః ॥
౩౧ ॥ తాంప్రణమ్యైవముక్త్వాచతపఃకర్తుంప్రచక్రమే । తమాహచ
త దా మా తా శుభం కు ర్వ న్తు తే సు రాః ॥ ౩౨ ॥
అనుజ్ఞాతస్తతస్తయా తపస్తేపేసుదుశ్చరం । హిమవత్పర్వతంప్రాప్య వా
యుభక్షస్సమాహితః ॥ ౩౩ ॥ అష్టేష్టకాభిఃప్రాసాదం కృత్వాలింగం
చమృణ్మయం । తత్రావాహ్యమహాదేవం సాంబంసగణమవ్యయం ॥ ౩౪
భక్త్యాపంచాక్షరేణైవ పత్రైఃపుష్పైర్వనోద్భవైః । సమభ్యర్చ్యచి
రంకాలం చచారపరమంతపః ॥ ౩౫ ॥ తథాతపశ్చరంతంతం బాలమేకా
కినంకృశం । పురామరీచినాశప్తాః కేచిన్మునిపిశాచకాః ॥ ౩౬ ॥ సంప్రా
ప్యరాక్షసైర్భావైస్తపసోవిఘ్నమాచరన్ । సచతైఃపీడ్యమానోపి త
పఃకుర్వన్కథంచన ॥ ౩౭ ॥ సదానమశ్శివాయేతి క్రోశతిస్మార్తగౌరవత్ ।
తన్నాదశ్రవణాదేవ తపసోవిఘ్నకారిణః ॥ ౩౮ ॥ తత్తద్భావంసముత్సృ
జ్య మునయస్తముపాచరన్ । తపసాతస్యవిప్రస్య ప్రదీపితమభూజ్జగత్ ॥
౩౯ ॥ ప్రణమ్యాహుశ్చతత్సర్వం హరయేదేవసత్తమాః । శ్రుత్వాతే
షాంతదావాక్యం భగవాన్పురుషోత్తమః ॥ ౪౦ ॥ కిమిదన్త్వితిసంచింత్య
జ్ఞాత్వాతత్కారణంచసః । జగామమన్దరంతూర్ణం మహేశ్వరదిదృక్ష
యా ॥ ౪౧ ॥ దృష్ట్వాదేవంప్రణమ్యైవం ప్రోవాచకృతాంజలిః ॥ హ
రిరువాచ ॥ భగవన్బ్రాహ్మణఃకశ్చిదుపమన్యురితిశ్రుతః ॥ ౪౨ ॥ క్షీరార్థ
మదహత్సర్వం తపసాతంనివారయ ॥ ౪౩ ॥ వాయురువాచ । ఏతస్మిన్నన్తరేదే
వః పినాకీపరమేశ్వరః । శక్రస్యరూపమాస్థాయ గన్తుంచక్రేమతింతదా ॥
౪౪ ॥ వృత్తం ॥ అథజగామమునేస్తుతపోవనం గజవరేణసితేనతదాశివః ।
సహసురాసురసిద్ధమహోరగైరమరరాజతనుంస్వయమాస్థితః ॥ ౪౫
సహైవచాటుప్రభచామరేణ వివీజ్యవాలవ్యజనేనదివ్యం । దధారశచ్యా
సహితంసురేంద్రంకరేణవామేనసితాతపత్రం ॥ ౪౬ ॥ రరాజభగవాన్సో
మశ్శక్రరూపీతదాశివః । తేనాతపత్రేణయథా చన్ద్రబిమ్బేనమన్దరః ॥
౪౭ ॥ ఆస్థాయైవంహిశక్రస్య స్వరూపంపరమేశ్వరః । జగామానుగ్ర
హంకర్తుముపమన్యోస్తమాశ్రమం ॥ ౪౮ ॥ తందృష్ట్వాపరమేశానం
శక్రరూపధరంశివం । ప్రణమ్యశిరసాప్రాహ మునిర్మునివరస్స్వయం ॥

౪౯ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ పావితశ్చాశ్రమస్సోఽయం మమ దేవేశ్వరస్స్వ
యం । ప్రాప్తశ్శక్రో జగన్నాథో భగవాన్భానుసప్రభః ॥ ౫౦ ॥ వాయు
రువాచ ॥ ఏవముక్త్వాస్థితం ప్రేక్ష్య కృతాంజలిపుటం ద్విజం । ప్రాహ గం
భీరయా వాచా శక్రరూపధరో హరః ॥ ౫౧ ॥ శక్ర ఉవాచ ॥ తుష్టోఽస్మి
తే వరం బ్రూహి తపసానేన సువ్రత । దదామి చేప్సితాంత్సర్వాన్ధౌమ్యాగ్ర
జ మహామునే ॥ ౫౨ ॥ వాయురువాచ ॥ ఏవముక్తస్తదా తేన శక్రేణ
మునిసత్తమః । వరయామి శివే భక్తిమిత్యుక్త్వా తపతే పునః ॥ ౫౩ ॥ త
స్య తీవ్రం తపో జ్ఞాత్వా శక్రరూపధరో హరః । ఆగత్య సగణాభాస్తైః స్వ
మాత్మానమనిన్దత ॥ ౫౪ ॥ మునిస్తుతమవిజ్ఞాయ శక్రరూపధరం హరం ।
శివనిన్దాం శ్రుతేత్యేవ మర్తుం వ్యవసితస్స్వయం ॥ ౫౫ ॥ క్షీరేవాంఛామపి
త్యక్త్వా నిహన్తుం శక్రముద్యతః । భస్మాదాయ తదా ఘోరమఘోరాస్త్రా
భిమన్త్రితం ॥ ౫౬ ॥ విసృజ్య శక్రముద్దిశ్య స్వదేహం దగ్ధుముద్యతః । ఆ
గ్నేయీం ధారణాం బిభ్రదుపమన్యురవస్థితః ॥ ౫౭ ॥ తాం తస్య ధార
ణాం దేవో నిరీక్ష్య వారయత్స్వయం । తద్విసృష్టమఘోరాస్త్రం నన్ది
శ్వరనియోగతః ॥ ౫౮ ॥ జగృహే మధ్యతః క్షిప్రం నన్దీ శంకరవల్లభః ।
దదృశేథ మహాదేవో దేవ్యా సార్ధం వృషోపరి ॥ ౫౯ ॥ గణేశ్వరైస్త్రి
శూలాద్యైర్దివ్యాస్త్రైరపి సంవృతః । దేవదున్దుభయో నేదుః పుష్పవృ
ష్టిః పపాత చ ॥ ౬౦ ॥ బ్రహ్మేన్ద్రవిష్ణుప్రముఖైర్దేవైశ్ఛన్నా దిశో ద
శ । అథోపమన్యురానన్దసముద్రోర్మిభిరాహతః ॥ ౬౧ ॥ పపాత దణ్డ
వద్భూమౌ భక్తినిఘ్నేన చేతసా । ఏహ్యేహీతి తమాహూయ శివశ్శీ
తాంశుభూషణః ॥ ౬౨ ॥ మూర్ధ్న్యాఘ్రాయ సుతస్తేయమితి దేవ్యై
న్యవేదయత్ । దేవీ చ గుహవత్ప్రీత్యా మూర్ధ్ని తస్య కరాంబుజం ॥
౬౩ ॥ విన్యస్య ప్రదదౌ తస్మై కుమారపదమవ్యయం । క్షీరాబ్ధిరథ సాకా
రః క్షీరం స్వాదు కరే దధత్ ॥ ౬౪ ॥ ఉపస్థాయ దదౌ తస్మై పిణ్డీభూతమన
శ్వరం । సమృద్ధిం ధనదస్తద్వద్దదౌ ప్రలయస్థితాం ॥ ౬౫ ॥ తతస్స
మృద్ధమభవద్ధైనైర్ధాన్యైస్తపోవనం । వ్రతం పాశుపతం జ్ఞానం వ్రతయో
గం చ తత్త్వతః ॥ ౬౬ ॥ దత్త్వా తస్మై ప్రవక్తృత్వం పాదుకే చ చిరంపరం । సర్వజ్ఞత్వ
పదం దత్త్వా దేవశ్చాన్తరధీయత ॥ ౬౭ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయు

వీయసంహితాయాం పూర్వభాగే త్రింశోధ్యాయః ॥ ౩౦.

సమాప్తోయం పూర్వభాగః.

———(●)———

క్వచిద్ధస్తలిఖిత పుస్తకే శివరహస్యస్య సప్తమాంశే దేవీస్తవసప
ద్యావళీషు పఠితే శివగౌరీసంవాదే చతుర్దశాధ్యాయే.

గతరత్నకిరీటాశ్చవిష్ణుముఖ్యాస్సురాస్తదా। ప్రహృష్టవదనాం దేవీంతు
ష్టువుర్వివిధైస్తవైః॥ దేవా ఊచుః॥ నమోదేవ్యై నమోదేవ్యై నమోదే
వ్యై నమోనమః । నమోనమోజగద్ధాత్ర్యై జగద్ధాత్ర్యై నమోనమః । ౨ ।
నమోనమస్తే కల్యాణ్యై మంగళాయై నమోనమః నమోనమస్తే శర్వాణ్యై
సుఖదాయై నమోనమః ॥ ౩ ॥ నమోనమస్తే భద్రాయై శోభనాయై న
మో న మః । నమోన మస్తే భద్రాయై శాంభవ్యై తే నమోనమః । ౪ ॥
నమోనమోనమో మాతః నమో మాతర్నమోనమః । నమస్తే పరమే
శ్వర్యై పరమాయై నమోనమః । ౫ ॥ నమస్తే ముక్తిదాయిన్యై ముక్తి
దాయై నమోనమః నమస్తే విశ్వరూపిణ్యై విశ్వమాత్రే నమోనమః ॥ ౬ ॥ న
మస్తే లింగధారిణ్యై భూతిదాయై నమోనమః। నమస్సంతుష్ట చిత్తాయై పు
ష్టిదాయై నమోననమః ॥ శ్రీ * శ్రీ * శ్రీ *

గురూణాంగురుమారాధ్యమతోద్ధారంమహాకవిం । ఉద్భ
టారాధ్యవంశ్యేంద్రం వీరభద్రగురుంభజే ॥

వీరశైవమహారాజ్యం సనాథంయేనభూతలే । వీర
భద్రగురుంవందే శైవాచారప్రదర్శకం ॥

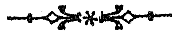
—◇—*—◇—

శ్రీగణాధిపతయే నమః.

శ్రీశివపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం,

ఉత్తరభాగ, ప్రారంభః.

నమశ్శివాయ సోమాయ సగుణాయససూనవే। ప్రధానపురుషేశాయ సర్గస్థిత్యంత హేతవే ॥ ౧ ॥ శక్తిరప్రతిఘాయస్య ఐశ్వర్యం చాపిసర్వగం। స్వామిత్వంచవిభుత్వంచ స్వభావంసంప్రచక్షతే ॥ ౨ ॥ తమజంవిశ్వకర్మాణం శాశ్వతంశివమవ్యయం। మహాదేవంమహాత్మానం వ్రజామిశరణంశివం ॥

నమస్సమస్తసంసార చక్రభ్రమణహేతవే। గౌరీకుచతటద్వంద్వ చూచుకాంకితవక్షసే ॥౧॥ సూతఉవాచ ॥ ఉక్త్వాభగవతోలబ్ధప్రసాదముపమన్యునా। నియమ్యవాచం వైవాయు ర్మధ్యంప్రాప్తేదివాకరే ॥ ౨ ॥ ఋషయశ్చాపితేసర్వే నైమిశారణ్యవాసినః। అథాయమర్థఃప్రష్టవ్య ఇతికృత్వావినిశ్చయం ॥ ౩ ॥ కృత్వాయథాస్వకంకృత్యం ప్రత్యాగత్యయథాపురా। భగవంతముపాగత్య ప్రవిశ్యసముపావిశన్ ॥ ౪ ॥ యథాసౌనియమస్యాంతె భగవానబ్జకోద్భవః। మధ్యేమునిసమాజస్య భేజేక్లృప్తంవరాసనం ॥ ౫ ॥ సుఖాసనోపవిష్టశ్చ వాయుర్లోకనమస్కృతః। క్రమాద్విభూతిమీశస్య హృదికృత్వేదమబ్రవీత్ ॥ ౬ ॥ తంప్రపద్యేమహాదేవం సర్వజ్ఞమపరాజితం। విభూతిశకలం యస్య చరాచరమిదంజగత్ ॥ ౭ ॥ ఇత్యాకర్ణ్యశుభాంవాణీ మృషయఃక్షీణకల్మషాః। విభూతివిస్తరంశ్రోతు మూచుస్తేపరమంవచః ॥ ౮ ॥ ఋషయఊచుః॥ ఉక్తంభగవతావృత్తముపమన్యోర్మహాత్మనః। క్షీరార్థేనాపితపసా యత్ప్రాప్తంపరమేశ్వరాత్ ॥ ౯ ॥ దృష్టోసావాసుదేవేన

—[సూతఋషిసంవాదః]—

కృష్ణేనాక్లిష్టకర్మణా। ధౌమ్యాగ్రజస్తతస్తేపే కృత్వాపాశుపతంవ్రతం।

౧౦॥ ప్రాప్తంచపరమంజ్ఞానమితిప్రాగవశుశ్రుమః । కథంసలబ్ధవాన్ కృష్ణో
జ్ఞానంపాశుపతంపరం ॥ ౧౧ ॥ స్వేచ్ఛయాహ్యవతీర్ణోఽపి వాసుదేవస్స
నాతనః । నిందయన్నివమానుష్యం దేహశుద్ధించకారసః ॥ ౧౨ ॥ పు
త్రార్థంహితపస్తప్తుం గతస్తస్యమహామునేః । ఆశ్రమంమునిభిర్జుష్టం
దృష్టవాంస్తత్రవైమునిం ॥ ౧౩ ॥ భస్మావదాతసర్వాంగం త్రిపుండ్రాం
కితమస్తకం । రుద్రాక్షమాలాభరణం జటామండలమండితం ॥ ౧౪ ॥
తచ్ఛిష్యభూతైర్మునిభిశ్శాస్త్రైర్వేదమివావృతం । శివధ్యానరతంశాం
త ముపమన్యుంమహాద్యుతిం ॥ ౧౫ ॥ నమశ్చకారతందృష్ట్వా హృష్టస
ర్వతనూరుహః । బహుమానేనకృతవాన్ త్రిఃకృత్వాతుప్రదక్షిణం ॥ ౧౬ ॥
తస్యావలోకనాదేవ మునేఃకృష్ణస్యధీమతః । నష్టమాసీన్మలంసర్వం మా
యేయంకార్మమేవచ ॥ ౧౭ ॥ తతఃక్షీణమలంకృష్ణ ముపమన్యుర్యథావిధిః
భస్మనోద్ధూళ్యతంమంత్రై రగ్నిరిత్యాదిభిఃక్రమాత్ ॥ ౧౮ ॥ అథపా
శుపతంసాక్షాద్ వ్రతంద్వాదశమాసికం । కారయిత్వామునిస్తస్మై దదౌ
జ్ఞానమనుత్తమం ॥ ౧౯ ॥ తథాప్రభృతితంకృష్ణం మునయశ్శంసితవ్ర
తాః । దివ్యాఃపాశుపతాస్సర్వే పరివృత్యోపతస్థిరే ॥ ౨౦ ॥ తతోగురుని
యోగాద్వై కృష్ణఃపరమశక్తిమాన్ । తపశ్చకారపుత్రార్థం సాంబము
ద్దిశ్యశంకరం ॥ ౨౧ ॥ తపసాతేనవర్షాంతే దృష్ట్వాదేవంమహేశ్వరం ।
సాంబంసగణమవ్యగ్రో లబ్ధవాన్పుత్రమాత్మనః ॥ ౨౨ ॥ యస్మాత్సాంబో
మహాదేవః ప్రదదౌపుత్రమాత్మనః । తస్మాజ్జాంబవతీసూనుం సాంబంచ
క్రేసనాతనః ॥ ౨౩ ॥ ఏతద్వఃకథితంసర్వం కృష్ణస్యాక్లిష్టకర్మణః । మహ
ర్షేర్జ్ఞానలాభశ్చ పుత్రలాభశ్చశంకరాత్ ॥ ౨౪ ॥ యఇదంకీర్తయే
న్నిత్యంశృణుయాచ్ఛ్రావయేత్తథా । సవిష్ణోర్జ్ఞానమాసాద్య తేనైవసహము
చ్యతే ॥ ౨౫ ॥ ఇతి శ్రీ శైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయా
ముపరిభాగే ప్రథమోధ్యాయః ॥ ౧. * * *

ఋషయఊచుః ॥ కింతత్పాశుపతంజ్ఞానం కథంపశుపతిశ్శివః ।
కథంధౌమ్యాగ్రజఃపృష్టః కృష్ణేనాద్భుతకర్మణా ॥ ౧ ॥ వాయురువాచ ॥
పురాసాక్షాన్మహేశేన శ్రీకంఠాఖ్యేనమందరే । దేవ్యైదేవేనకథితం జ్ఞా
నంపాశుపతంపరం ॥ ౨ ॥ తదేవపృష్టంకృష్ణేన విష్ణునావిశ్వయోనినా ।

పశుత్వంచసురాదీనాం పతిత్వంచశివస్యచ ॥ ౩॥ యథోపదిష్టంకృష్ణాయ
మునినాప్యుపమన్యునా । తథాసమాసతోవక్ష్యే తచ్ఛృణుధ్వమతంద్రి
తాః ॥ ౪ ॥ పురోపమన్యుమాసీనం విష్ణుఃకృష్ణవపుర్ధరః । ప్రణిపత్య
యథాన్యాయ మిదంవచనమబ్రవీత్ ॥ ౫ ॥ శ్రీకృష్ణఉవాచ । భగవం
ఛ్ఛ్రోతుమిచ్ఛామి దేవ్యైదేవేనభాషితం । దివ్యంపాశుపతంజ్ఞానం విభూ
తించాస్యకృత్స్నశః ॥ ౬ ॥ కథంపశుపతిర్దేవః పశవః కేప్రకీర్తితాః ।
కైః పాశైస్తేనిబధ్యంతే విముచ్యంతేచతేకథం ॥ ౭ ॥ ఇతిసంచోదితశ్శ్రీ
మానుపమన్యుర్మహామనాః । ప్రణమ్యదేవందేవీంచ ప్రాహపృష్టోయథా

—[శివాజ్ఞామహత్త్వ వర్ణనం,]—

తథా ॥ ౮ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ బ్రహ్మాద్యాస్థావరాంతాశ్చ దేవదేవ
స్యశూలినః । పశవఃపరికీర్త్యంతే సంసారవశవర్తినః । ౯ ॥ తేషాంపతి
త్వాద్దేవేశ శ్శివఃపశుపతిస్స్మృతః । మలమాయాదిభిఃపాశైస్సంబధ్నాతి
పశూన్పతిః ॥ ౧౦ ॥ సఏవమోచకస్తేషాం భక్తానాంసముపాసితః । చ
తుర్వింశతితత్త్వాని మాయాకర్మగుణాఅమీ ॥ ౧౧ ॥ విషయాఇతి కథ్యం
తేపాశాజీవనిబంధనాః । బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యంతాన్ పశూన్బధ్వామహే
శ్వరః ॥ ౧౨ ॥ పాశైరేతైఃపతిర్దేవః కార్యంకారయతిస్వకం ।
తస్యాజ్ఞయామహేశస్య ప్రకృతిః పురుషోచితామ్ ॥ ౧౩ ॥
బుద్ధింప్రసూతేసా బుద్ధిరహంకారమహంకృతిః । ఇంద్రియాణిదశైకం
చ తన్మాత్రాపంచకంతథా ॥ ౧౪ ॥ శాసనాద్దేవదేవస్య శివస్యశివదా
యినః । తన్మాత్రాణ్యపి తస్యైవ శాసనేనమహీయసా ॥ ౧౫ ॥ మహా
భూతాన్యశేషాణి భావయన్త్యనుపూర్వశః । బ్రహ్మాదీనాంతృణాంతానాం
దేహినాందేహసంగతిమ్ ॥ ౧౬ ॥ మహాభూతాన్యశేషాణి జనయంతిశి
వాజ్ఞయా । అధ్యవస్యతివై బుద్ధి రహంకారోఽభిమన్యతే ॥ ౧౭ ॥ చిత్తం
చేతయతేచాపి మనస్సంకల్పయత్యపి । శ్రోత్రాదీనిచగృహ్ణంతి శబ్దాదీ

—[శివాజ్ఞావశాత్తత్తద్దేవతా కర్తవ్యవర్ణనం.]—

న్విషయాన్పృథక్ ॥ ౧౮ ॥ స్వానేవనాన్యాందేవ స్యదివ్యేనాజ్ఞాబలేనవై
వాగాదీన్యపియాన్యాసం స్థానికర్మేంద్రియాణిచ । ౧౯ ॥ యథాస్వంకర్మ
కుర్వంతి నాన్యత్కించిచ్ఛివాజ్ఞయా । శబ్దాదయోఽపిగృహ్యంతే క్రియం

తేవచనాదయః ॥ ౨౦ ॥ అవిలంఘ్యాహి సర్వేషామాజ్ఞాశంభోర్గరీయ
సీ। అవకాశమశేషాణాం భూతానాంసంప్రయచ్ఛతి ॥ ౨౧ ॥ ఆకాశః
పరమేశస్య శాసనాదేవసర్వగః । ప్రాణాద్యైశ్చతథానామ భేదైరంత
ర్బహిర్జగత్ ॥ ౨౨ ॥ బిభర్తిసర్వంశర్వస్యశాసనేన ప్రభంజనః । హ
వ్యంవహతిదేవానాం కవ్యంకవ్యాశినామపి ॥ ౨౩ ॥ పాకాద్యంచకరో
త్యగ్నిఃపరమేశ్వరశాసనాత్ । సంజీవనాద్యంసర్వస్య కుర్వంత్యాపస్తదా
జ్ఞయా ॥ ౨౪ ॥ విశ్వంభరాజగన్నిత్యం ధత్తేవిశ్వేశ్వరాజ్ఞయా । దే
వాన్పాత్యసురాన్హంతి త్రిలోకమభిరక్షతి ॥ ౨౫ ॥ ఆజ్ఞయాతస్యదేవేం
ద్రస్సర్వైర్దేవైరలంఘ్యయా । జీవానాంవ్యాధిభిఃపీడాం మృతానాంచైవ
యాతనాం ॥ ౨౬ ॥ అధార్మికాణాంధర్మేశః కరోతిశివశాసనాత్ । ని
ఋతిర్విధిహీనానాం ఫలంహరతికర్మణాం ॥ ౨౭ ॥ నిశాచరాధిపత్యంచకు
రుతేశంకరాజ్ఞయా । ఆధిపత్యమపాన్నిత్యం కురుతే వరుణోమునే ॥ ౨౮
పాపైర్బధ్నాతివధ్యాంశ్చ పరమేశ్వరశాసనాత్ । దదాతినిత్యంయక్షేం
ద్రో ద్రవిణంద్రవిణేశ్వరః ॥ ౨౯ ॥ పుణ్యానురూపం భూతేభ్యః పురు
షస్యానుశాసనాత్ । కరోతిసంపదశ్చైశ్వ జ్ఞానంచైవసుమేధసాం ॥ ౩౦
నిగ్రహంచాప్యసాధూనా మీశానశ్శివశాసనాత్ । ధత్తేతుధరణీంమూ
ర్ధ్నా శేషశ్శివనియోగతః ॥ ౩౧ ॥ యామాహుస్తామసీంరౌద్రీంమూ
ర్తిమంతకరీంహరేః । సృజత్యశేషమీశస్య శాసనాచ్చతురాననః ॥
౩౨ ॥ తిసృభిర్మూర్తిభిస్స్వాభిః పాతిచాంతేనిహంతిచ । విష్ణుఃపాలయ
తేవిశ్వంవిశ్వేశ్వరనియోగతః ॥ ౩౩ ॥ సృజతేగ్రసతేచాపిస్వకాభిస్తను
భిస్తథా । హరత్యంతేజగత్సర్వం హరస్తస్యైవశాసనాత్ ॥ ౩౪ ॥ సృజ
త్యపిచవిశ్వాత్మా త్రిధాభిన్నస్తురక్షతి । కాలఃకరోతిసకలంకాల స్సం
హరతిప్రజాః ॥ ౩౫ ॥ కాలఃపాలయతేవిశ్వం కాలకాలస్యశాసనాత్
త్రిభిరంశైర్జగద్బిభ్రత్తేజోభిర్వృష్టిమాదిశన్ ॥ ౩౬ ॥ దివివర్తత్యసౌ
భానుర్దేవదేవస్యశాసనాత్ । పుష్ణాత్యోషధిజాతాని భూతానిహ్లాద
యత్యపి ॥ ౩౭ ॥ దేవైశ్చపీయతేచన్ద్రశ్చన్ద్రభూషణశాసనాత్ । ఆ
దిత్యావసవోరుద్రాఅశ్వినౌమరుతస్తథా ॥ ౩౮ ॥ ఖేచరాఋషయస్సిద్ధా
భోగినోమనుజామృగాః । పశవఃపక్షిణశ్చైవకీటాద్యాస్థావరాణిచ ॥

౩౯ ॥ సద్వీపస్సముద్రాగిరయః కాననానిసరాంసిచ । వేదాస్సాంగాశ్చ శా
స్త్రాణి శిష్యస్సామమఖాదయః ॥౪౦॥ కాలాగ్న్యాదిశివాంతాని భువనా
నిసహాధిపైః । బ్రహ్మాండాన్యప్యసంఖ్యాని తేషామావరణానిచ ॥ ౪౧॥
వర్తమానాన్యతీతాని భవిష్యంత్యపికృత్స్నశః । దిశశ్చవిదిశశ్చైవ
కాలభేదాఃకలాదయః ॥ ౪౨ ॥ యచ్చకించిజ్జగత్యస్మిన్ దృశ్యతేశ్రూయ
తేఽపివా తత్సర్వంశంకరస్యాజ్ఞా బలేనసమధిష్ఠితం ॥౪౩॥ వృ॥ ఆజ్ఞాబలా
త్తస్యధరాస్థితేహధరాధరా వారిధరాస్సముద్రాః। జ్యోతిర్గణాశ్శక్రము
ఖాశ్చదేవాస్స్థిరం చరంవాచిదచిద్యదస్తి ॥ ౪౪ ॥ ఇతిశ్రీశైవే మహా
పురాణేవాయవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే పాశుపతజ్ఞాన నిరూప
ణన్నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః॥ ౨ ॥ * * * *

ఉపమన్యురువాచ ॥అత్యాశ్చర్యమిదంకృష్ణ। శమ్భోరమితకర్మణః
ఆజ్ఞాకృతంశృణుష్వైత చ్ఛ్రుతంశ్రుతిముఖేమయా ॥ ౧ ॥ పురాకిల సురా
స్సేంద్రావివదంతఃపరస్పరం। అసురాన్సమరేజిత్వా జేతాహమహమిత్యత

~[యక్షవేషధృత శివస్వరూప కథనం.]~

౨ ॥ తదామహేశ్వరస్తేషాంమధ్యతోఽవరవేషధృక్ । స్వలక్షణైర్విహీ
నాంగ స్స్వయంయక్షఇవాభవత్ ॥౩ ॥ సతానాహసురానేకం తృణమా
దాయభూతలే । యఏతద్వికృతంకర్తుం క్షమేతసతుదైత్యజిత్ ॥ ౪ ॥
యక్షస్యవచనంశ్రుత్వా వజ్రపాణిశ్శచీపతిః । కించిత్క్రుద్ధోవిహస్యైనం
తృణమాదాతుముద్యతః ॥ ౫॥నతత్తృణముపాదాతుం మనసాపిచశక్యతే।
యథాతథాపితచ్ఛేత్తుం వజ్రంవజ్రధరోఽసృజత్ ॥ ౬॥ తద్వజ్రంనిజవజ్రే
ణ సంసృష్టమివసర్వతః । తృణేనాభిహతంతేన తిర్యగగ్రంపపాతవై ॥ ౭
తతస్తథాన్యేసుసంరబ్ధా లోకపాలామహాబలాః। సంసృజుస్తృణముద్దిశ్య
స్వాయుధానిసహస్రశః ॥ ౮ ॥ ప్రజజ్వాలమహావహ్నిః ప్రచండపవనో
వవౌ। ప్రబుద్ధోపాంపతిర్యద్వ త్ప్రలయేసముపస్థితే ॥ ౯ ॥ ఏవందేవై
స్సమారబ్ధం తృణముద్దిశ్యయత్నతః।వ్యర్థమాసీదహోకృష్ణ యక్షస్యా
జ్ఞాబలేనవై ॥ ౧౦ ॥ తదాహయక్షందేవేంద్రః కోభవానిత్యమర్షితః।
తతస్సపశ్యతామేవ తేషామంతరధీయత ॥ ౧౧ ॥ తదంతరేహైమవతీదే
వీ దివ్యవిభూషణా । ఆవిరాసీన్నభోరంగే శోభమానాసుచిస్మితా

౧౨॥ తాందృష్ట్వావిస్మయావిష్టా దేవాశ్శక్రపురోగమాః । ప్రణమ్య యక్షుంపప్రచ్ఛుః కోసౌయక్షోవిలక్షణః ॥ ౧౩ ॥ సాబ్రవీత్సస్మితందేవీ పయుష్మాకమగోచరః । తేనేదంభ్రామ్యతేచక్రం సంసారాఖ్యంచరాచరం ॥ ౧౪ ॥ తేనాదౌక్రియతేవిశ్వం తేనసంహ్రియతేపునః । నతస్యనియమోకశ్చిత్తేనసర్వంనియమ్యతే ॥ ౧౫ ॥ ఇత్యుక్త్వాసామహాదేవి తత్రైవాంతరధీయత । దేవాశ్చవిస్మితాస్సర్వే తాంప్రణమ్యదివంయయుః ॥ ౧౬ ॥ ఇతిశ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితా ముపరిభాగే తృతీయోఽధ్యాయః ॥ ౩. * * * *

ఉపమన్యురువాచ॥ శృణుకృష్ణమహేశస్య శివస్యపరమాత్మనః । మూర్త్యాత్మభిస్తతం కృత్స్నంజగదేతచ్చరాచరం ॥ ౧ ॥ సశివస్సర్వమేవేదం స్వకీయాభిశ్చమూర్తిభిః । అధితిష్ఠత్యమేయాత్మా యత్తత్సర్వం

—(*)(పంచబ్రహ్మాధి కథనం.)(*)—

తతఃస్మృతః ॥ ౨ ॥ బ్రహ్మావిష్ణుస్తథారుద్రో మహేశానస్సదాశివః । మూర్తయస్తస్యవిజ్ఞేయా యాభిర్విశ్వమిదంతతం ॥౩॥ అథాన్యాశ్చాపితనవః పంచబ్రహ్మసమాహ్వయాః । తనుభిస్తాభిరవ్యాప్త మిహాకించిన్నవిద్యతే ॥ ౪ ॥ యీశానఃపురుషో ఘోరో వామస్సద్యస్తథైవచ । బహ్మణ్యేతానిదేవస్య మూర్తయఃపంచవిశ్రుతాః॥ ౫ ॥ ఈశానాఖ్యాతుయాతస్య మూర్తిరాద్యాగరీయసీ । భోక్తారంప్రకృతేస్సాక్షాత్ క్షేత్రజ్ఞమధితిష్ఠతి ॥ ౬॥ స్థాణోస్తత్పురుషాఖ్యాయా మూర్తిర్మూర్తిమతఃప్రభోః గుణాశ్రయాత్మకంభోగ్య మవ్యక్తమధితిష్ఠతి ॥ ౭ ॥ ధర్మాద్యష్టాంగసంయుక్తంబుద్ధితత్త్వంపినాకినః । అధితిష్ఠత్యఘోరాఖ్యా మూర్తిరత్యంతపూజితా ॥ ౮ ॥ వామదేవాహ్వయామూర్తి ర్మహాదేవస్యవేధసః । అహంకృతేరధిష్ఠాత్రీ మాహురాగమవేదినః ॥ ౯ ॥ సద్యోజాతాహ్వయామూర్తి శ్శంభోరమితవర్చసః । మనసస్సమధిష్ఠాత్రీం మతిమంతఃప్రచక్షతే ॥౧౦॥ శ్రోత్రస్యవాచశ్శబ్దస్య విభోర్వ్యోమ్నస్తథైవచ। ఈశ్వరీమీశ్వరస్యైవ తామీశాఖ్యాంవిదుర్బుధాః ॥ ౧౧ ॥ త్వక్పాణిస్పర్శవాయూనా మీశ్వరీంమూర్తిమైశ్వరీం । పురుషాఖ్యాంవిదుస్సర్వే పురాణార్థవిశారదాః ॥ ౧౨ ॥ చక్షుషశ్చరణస్యాపి రూపస్యాగ్నేస్తథై

వచ । అఘోరాఖ్యామధిష్ఠాత్రీం మూర్తిమాహుర్మనీషిణః ॥ ౧౩ ॥
రసనాయాశ్చపాయోశ్చ రసస్యాపాంతథైవచ । ఈశ్వరీంవామదేవా
ఖ్యాం మూర్తింతన్నిరతావిదుః ॥ ౧౪ ॥ ఘ్రాణస్యచైవోపస్థస్య గం
ధస్యచభువస్తథా । సద్యోజాతాహ్వయాంమూర్తి మీశ్వరీంసంప్రచ
క్షతే ॥ ౧౫ ॥ మూర్తయఃపంచదేవస్య వందనీయాఃప్రయత్నతః । శ్రే
యోర్థిభిర్నరైర్నిత్యం శ్రేయసామేవహేతవః ॥ ౧౬ ॥ తస్యదేవాధి

అష్టమూర్తిభిర్జగద్వ్యాపక శివవర్ణనం

దేవస్య మూర్త్యష్టకమయంజగత్ । తస్మిన్వ్యాప్యస్థితంవిశ్వం సూత్రే
మణిగణాఇవ ॥ ౧౭ ॥ శర్వోభవస్తథారుద్ర ఉగ్రోభీమఃపశోఃపతిః ।
ఈశానశ్చమహాదేవో మూర్తయశ్చాష్టవిశ్రుతాః ॥ ౧౮ ॥ భూమ్యం
భోగ్నిర్మరుద్వ్యోమ క్షేత్రజ్ఞార్కనిశాకరాః । అధిష్ఠితామహేశస్య శ
ర్వాద్యైరష్టమూర్తిభిః ॥ ౧౯ ॥ చరాచరాత్మకంవిశ్వం ధత్తేవిశ్వంభరా
త్మికా । శార్వీశర్వాహ్వయామూర్తి రితిశాస్త్రస్యనిశ్చయః ॥ ౨౦ ॥
సంజీవనంసమస్తస్య జగతస్సలిలాత్మకం । భవఇత్యుచ్యతేమూర్తి ర్భ
వస్యపరమాత్మనః ॥ ౨౧ ॥ బహిరంతర్జగద్విశ్వం వ్యాప్యతేజోమయీ
శుభా । రౌద్రీరుద్రాహ్వయామూర్తి రాస్థితాఘోరరూపిణీ ॥ ౨౨ ॥
స్పందయన్పవనోవిశ్వం భిభర్తి స్పందతేస్వయం ।
ఉగ్రఇత్యుచ్యతేసద్భి ర్మూర్తిరుగ్రస్యవేధసః ॥ ౨౩ ॥
సర్వావకాశదాసర్వవ్యాపికాగగనాత్మికా । మూర్తిర్భీమస్యభీమాఖ్యా
భూతబృందస్యభేదికా । ౨౪ ॥ సర్వాత్మనామధిష్ఠాత్రీ సర్వక్షేత్రనివాసి
నాం । మూర్తిఃపశుపతేర్జ్ఞేయా పశుపాశనికృంతనీ ॥ ౨౫ ॥ దీపయంతీ
జగత్సర్వందివాకరసమాహ్వయా । ఈశానాఖ్యామహేశస్య మూర్తిర్ది
విసర్పతి ॥ ౨౬ ॥ ఆప్యాయయతియోవిశ్వ మమృతాంశుర్నిశాకరః ।
మహాదేవస్యసామూర్తి ర్మహాదేవసమాహ్వయా ॥ ౨౭ ॥ ఆత్మనశ్చా
ష్టమీమూర్తిశ్శివస్యపరమాత్మనః । వ్యాపికేతరమూర్తీనాంవిశ్వం
తస్మాచ్ఛివాత్మకం । ౨౮ ॥ వృక్షమూలస్యసేకేన శాఖాఃపుష్యంతివై
యథా । శివస్యపూజయాతద్వ త్పుష్యత్యస్యవపుర్జగత్ ॥ ౨౯ ॥
సర్వాభయప్రదానంచ సర్వానుగ్రహణంతథా సర్వోపకారకరణం శివ

స్యారాధనంవిదుః ॥ ౩౦ ॥ యథేహపుత్రపౌత్రాదేః ప్రీత్యాప్రీతోభవే
త్పితా తథా సర్వస్యసంప్రీత్యా ప్రీతోభవతిశంకరః । ౩౧ ॥ దేహీనో
యస్యకస్యాపి క్రియతేయదినిగ్రహః । అనిష్టమష్టమూర్తేస్తత్కృ
తమేవనసంశయః ॥ ౩౨ ॥ అష్టమూర్త్యాత్మనావిశ్వ మధిష్ఠాయస్థితంశి
వం । భజస్వసర్వ భావేన రుద్రంపరమకారణం ॥ ౩౩ ॥ ఇతి శ్రీశై
వేమహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయా ముత్తరభాగే చతుర్థోఽ
ధ్యాయః ॥౪ * * * *

శ్రీకృష్ణఉవాచ॥ భగవన్పరమేశస్య శర్వస్యామితతేజసః । మూ
ర్తిభిర్విశ్వమేవేదం యథావ్యాప్తంతథాశ్రుతం ॥ ౧॥ అథైతద్జ్ఞాతుమిచ్ఛా
మి యాథాత్మ్యంపరమేశయోః । స్త్రీపుంభావాత్మకం చేదంతాభ్యాంకథ

శివభక్తసమాన ధర్మకథనం.

మధిష్ఠితం॥ ౨॥ఉపమన్యురువాచ॥ శ్రీమద్విభూతింశివయోర్యాథాత్మ్యంచ
సమాసతః । వక్ష్యేతద్విస్తరాద్వక్తుం భవేనాపినశక్యతే ॥౩॥ శక్తిస్సాక్షా
న్మహాదేవీ మహాదేవస్సశక్తిమాన్ । తయోర్విభూతి లేశోవైసర్వమే
తచ్చరాచరం ॥ ౪ ॥ వస్తుకించిదచిద్రూపం కించిద్వస్తుచిదాత్మకం ।
ద్వయం శుద్ధమశుద్ధంచాపరంచపరమేవచ
॥ యత్సంసరతిచిచ్చక్రమచిచ్చక్ర సమన్వితం । తదేవశుద్ధ
మపరమితరత్తత్పరంశుభం ॥ ౬ ॥ అపరంచపరంచైవద్వయం చిదచి
దాత్మకం । శివస్యచశివాయాశ్చ స్వామ్యంచైతత్స్వభావతః ॥ ౭ ॥ శివ
యోర్వైవశేవిశ్వం నవిశ్వస్యవశేశివౌ । ఈశితవ్యమిదంయస్మాత్తస్మా
ద్విశ్వేశ్వరౌశివౌ ॥ ౮ ॥ యథాశివస్తథాదేవీ యథాదేవీతథాశివః । నా
నయోరంతరంవింద్యా చ్చంద్రచంద్రికయోరివ ॥ ౯ ॥ చంద్రోనఖలుభా
త్యేష యథాచంద్రికయావినా । నభాతివిద్యమానోపి తథాశక్త్యావి
నాశివః । ౧౦ ॥ ప్రభయాహివినాయద్వ ద్భానురేషనవిద్యతే । ప్ర
భాచభానునాతేన సుతరాంతదపాశ్రయా ॥ ౧౧ ॥ ఏవంపరస్పరాపేక్షా
శక్తిశక్తిమతోస్స్థితిః । నశివేనవినాశక్తిర్నశక్త్యాచవినాశివః ॥ ౧౨ ॥ శ
క్తోయయాశివోనిత్యం భుక్తౌముక్తౌచదేహినాం । అద్యాసౌకాపరాశక్తి
శ్చిన్మయీశివసంశ్రయా । ౧౩ ॥ యామాహురఖిలేశస్యతైస్తైరను గు

స్త్రైగుణ్యైః । సమానధర్మిణీమేవ శివస్యపరమాత్మనః ॥ ౧౪ ॥ సైకా
పరాచచిద్రూపా శక్తిః ప్రసవధర్మిణీ । విభజ్యబహుధావిశ్వం విదధాతిశి
వేచ్ఛయా ॥ ౧౫ ॥ సామూలప్రకృతిర్మాయా త్రిగుణాత్రివిధాస్మృతా

...(శక్తిమయ జగద్వర్ణనం)...

శివయాచవిపర్యస్తం యయాతతమిదంజగత్ ॥ ౧౬ ॥ ఏకధాచద్విధా
చైవ తథాశతసహస్రధా । శక్తయఃఖలుభిద్యంతే బహుధావ్యవహార
తః ॥ ౧౭ ॥ శివేచ్ఛయాపరాశక్తిశ్శివతత్త్వైకతాంగతా । తతఃపరిస్ఫుర
త్యాదౌ సర్గే తైలంతిలాదివ ॥ ౧౮ ॥ తతఃక్రియాఖ్యయాశక్త్యాశక్తౌ
శక్తిసుదుస్థయా। తస్యాంవిక్షోభ్యమాణాయాం మాదౌనాదస్సముద్బభౌ
౧౯ ॥ నాదాద్వినిస్సృతోబిందుః బిందోర్దేవస్సదాశివః । తస్మాన్మ
హేశ్వరోజాతశ్శుద్ధావిద్యామహేశ్వరాత్ ॥ ౨౦ ॥ సావాచామీశ్వరీ
శక్తిర్వాగీశాఖ్యాహిశూలినః। యాసావర్ణస్వరూపేణమాతృకేతివిజృం
భతే ॥ ౨౧ ॥ అథానంతసమావేశాన్మాయాకాలమవాసృజత్ । నియ
తించకలంవిద్యాం కలాతోరాగపూరుషౌ ॥ ౨౨ ॥ మాయాతఃపునరే
వాభూదవ్యక్తంత్రిగుణాత్మకం । త్రిగుణాశ్చతతోవ్యక్తా ద్విభక్తాస్స్యు
స్త్రయోగుణాః ॥ ౨౩॥ సత్త్వంరజస్తమశ్చేతి యైర్వ్యాప్తమఖిలంజగత్ ।
గుణేభ్యఃక్షోభ్యమాణేభ్యో గుణేశాఖ్యాస్త్రిమూర్తయః ॥ ౨౪ ॥ అథ
వన్మహదాదీనితత్త్వానిచయథాక్రమం ! తేభ్యస్స్యురండపిండాని త్వసం
ఖ్యానిశివాజ్ఞయా ॥ ౨౫ ॥ అధిష్ఠితాన్యనంతాద్యైర్విద్యేశైశ్చక్ర
వర్తిభిః । శరీరాంతరభేదేన శక్తిభేదాఃప్రకీర్తితాః ॥ ౨౬ ॥ నానా
రూపాస్తువిజ్ఞేయా స్థూలసూక్ష్మవిభేదతః । రుద్రస్యరౌద్రీసాశక్తిర్విష్ణో
ర్వైష్ణవీమతా ॥ ౨౭ ॥ బ్రహ్మాణీబ్రహ్మణఃప్రోక్తా ఇంద్రస్యైంద్రీతిక
థ్యతే।కిమత్రబహునోక్తేన యద్విశ్వమితికీర్తితం ॥ ౨౮ ॥ శక్త్యాత్మ
నైవతద్వ్యాప్తంయథాదేహోఽంతరాత్మనా।తస్మాచ్ఛక్తిమయంసర్వం
జగత్స్థావరజంగమం॥ ౨౯ ॥ కలయాపరమాశక్తిః కథితాపరమాత్మనః।
ఏవమేషాపరాశక్తిరీశ్వరేచ్ఛానుయాయిని ॥ ౩౦ ॥ స్థిరంచరంచయద్వి
శ్వం సృజతీతివినిశ్చయః । జ్ఞానక్రియాచికీర్షాభిస్తిసృభిస్స్వాత్మశక్తి
భిః॥౩౧ ॥ శక్తిమానీశ్వరశ్శశ్వద్విశ్వంవ్యాప్యాధితిష్ఠతి । ఇదమిత్థమిదం

నేద్ధం భవేదిత్యేవమాత్మికా ॥ ౩౨ ॥ ఇచ్ఛాశక్తిర్మహేశస్య నిత్యాకా
ర్యనియామికా । జ్ఞానశక్తిస్తుతత్కార్యం కారణంకరణంతిధా । ౩౩ ।
ప్రయోజనంచతత్వేన బుద్ధిరూపాధ్యవస్యతి । యథేప్సితంక్రియాశక్తి
ర్యథాధ్యవసితంజగత్ । ౩౪ । కల్పయత్యఖిలంకార్యం క్షణాత్సంకల్ప
రూపిణి । యథాశక్తిత్రయోత్థానం శక్తిఃప్రసవధర్మిణీ । ౩౫ ॥ శక్త్యా
పరమయానున్నా ప్రసూతేసకలంజగత్ । ఏవంశక్తిసమాయోగా చ్ఛక్తి
మానుచ్యతేశివః ॥ ౩౬ ॥ శక్తిశక్తిమదుద్ధంతు శాక్తం శైవమిదంజగత్ ।
యథానజాయతేపుత్రః పితరంమాతరంవినా ॥ ౩౭ ॥ తథాభవంభవా
నీంచ వినా నైతచ్చరాచరం । స్త్రీపుంసప్రభవంవిశ్వం స్త్రీపుంసాత్మకమే

(* పార్వతీపరమేశ్వరాత్మక స్త్రీపురుష స్వరూపనిరూపణం. *)

వచ ॥ ౩౮ । స్త్రీపుంసయోర్విభూతిశ్చ స్త్రీపుంసాభ్యామధిష్ఠితా । ప
రమాత్మాశివఃప్రోక్త శ్శివాసాచప్రకీర్తితా । ౩౯ । శివస్సదాశివః
ప్రోక్త శ్శివాసాచమనోన్మనీ । శివోమహేశ్వరోజ్ఞేయ శ్శివామాయేతి
కథ్యతే ॥ ౪౦ ॥ పురుషఃపరమేశానః ప్రకృతిఃపరమేశ్వరీ । రుద్రోమహే
శ్వరస్సాక్షా ద్రుద్రాణీరుద్రవల్లభా । ౪౧ ॥ విష్ణుర్విశ్వేశ్వరోదేవో ల
క్ష్మీర్విశ్వేశ్వరప్రియా । బ్రహ్మబ్రహ్మశిరోహర్తా బ్రహ్మాణీబ్రహ్మణఃప్రి
యా ॥ ౪౨ ॥ భాస్కరోభగవాంఛంభుః ప్రభాభగవతీశివా । మహేం
ద్రోమన్మథారాతిశ్చ చీశైలేంద్రకన్యకా ॥ ౪౩ । జాతవేదామహాదేవ
స్స్వాహాశర్వార్ధదేహినీ । యమస్త్ర్యంబకోదేవ స్తత్ప్రియాగిరికన్య
కా ॥ ౪౪ ॥ నిఋతిర్భగవానీశో నిఋతిర్నగనందినీ । వరుణోభగవాన్రు
ద్రో గౌరీగిరివరాత్మజా ॥ ౪౫ ॥ బాలేందుశేఖరోవాయు శ్శివాశివమ
నోహరా । యక్షోయజ్ఞశిరోహర్తా ఋద్ధిర్హిమగిరిప్రజా ॥ ౪౬ ॥
చంద్రార్ధశేఖరశ్చంద్రో రోహిణీరుద్రవల్లభా । ఈశానఃపరమేశాన
స్తదార్యాపరమేశ్వరీ ॥ ౪౭ ॥ అనంతవలయోనంతో హ్యనంతానంతవల్ల
భా । కాలాగ్నిరుద్రఃకాలారిః కాలీకాలాంతకప్రియా ॥ ౪౮ ॥ పురు
షాఖ్యోమనుశ్శంభు శ్శతరూపాశివప్రియా । దక్షస్సాక్షాన్మహాదేవః ప్ర
సూతిఃపరమేశ్వరీ । ౪౯ ॥ రుచిర్భవోభవానీచ బుధై రాకూతిరుచ్యతే ।
భృగుర్భగాక్షహాదేవః ఖ్యాతిస్త్రినయనప్రియా ॥ ౫౦ ॥ మరీచిర్భగవా

న్రుద్ర స్స్వంభూతిశ్శర్వవల్లభా । గంగాధరోంగిరాజ్ఞేయ స్స్మృతిస్సా
ఉమాస్మృతా ॥ ౫౧ ॥ పులస్త్యశ్శశభృన్మౌళిః ప్రీతిఃకాంతాపినాకి
నః । పులహాస్త్రిపురధ్వంసీ తత్ప్రియాతుశివప్రియా ॥ ౫౨ ॥ క్రతుర్ధ్వం
సీక్రతుః ప్రోక్తా సన్నతిర్దయితావిభోః । త్రినేత్రోత్రిరుమాసాక్షా దన
సూయాస్మృతాబుధైః ॥ ౫౩ ॥ కశ్యపఃకాలహాదేవీ దేవమాతామహే
శ్వరీ । వసిష్ఠోమన్మథారాతి ర్దేవీసాక్షాదరుంధతీ ॥ ౫౪ ॥ శంకరఃపురు
షాస్సర్వే స్త్రియస్సర్వామహేశ్వరీ । సర్వేస్త్రీపురుషాస్తస్మా త్తయో
రేవవిభూతయః ॥ ౫౫ ॥ విషయీభగవానీశో విషయఃపరమేశ్వరీ ।

—౾ జగదంతర్గత శివసతీ విభూతి వర్ణనం. ౾—

శ్రావ్యంసర్వముమారూపం శ్రోతాశూలవరాయుధః ॥ ౫౬ ॥ స్ప్రష్ట
వ్యంవస్తుజాతంతు ధత్తేశంకరవల్లభా । స్ప్రష్టాసఏవవిశ్వాత్మా బాలచం
ద్రావతంసకః ॥ ౫౭ ॥ ద్రష్టవ్యంవస్తురూపంతు బిభర్తిభవవల్లభా । ద్ర
ష్టావిశ్వేశ్వరోదేవ శ్శశిఖండశిఖామణిః ॥ ౫౮ ॥ రసజాతంమహాదేవీ
దేవోరసయితాశివః । ప్రియజాతంచగిరిజాప్రీ తశ్చైవగరాశనః ॥ ౫౯
మంతవ్యవస్తుతాంధత్తే మహాదేవీమహేశ్వరీ । మంతాసఏవవిశ్వాత్మా
మహాదేవోమహేశ్వరః ॥ ౬౦ ॥ బోద్ధవ్యంవస్తురూపంతు బిభర్తిభవ
వల్లభా । దేవస్సఏవభగవాన్బోద్ధాముగ్ధేందుశేఖరః ॥ ౬౧ ॥ ప్రాణః
పినాకీసర్వేషాం ప్రాణినాంభగవాన్ప్రభుః । ప్రాణస్థితిస్తుసర్వేషా మంబి
కాచాంబురూపిణీ ॥ ౬౨ ॥ బిభర్తిక్షేత్రతాందేవీ త్రిపురాంతకవల్లభా ।
క్షేత్రజ్ఞత్వంతదాధత్తే భగవానంతకాంతకః ॥ ౬౩ ॥ అహశ్శూలాయు
ధోదేవ శ్శూలపాణిప్రియానిశా । ఆకాశశ్శంకరోదేవః పృథివీశంకరప్రి
యా ॥ ౬౪ ॥ సముద్రోభగవానీశో వేలాశైలేంద్రకన్యకా । వృక్షో
వృషధ్వజోదేవో లతావిశ్వేశ్వరప్రియా ॥ ౬౫ ॥ పుంలింగమఖిలంధత్తే
భగవాన్పురశాసనః । స్త్రీలింగంచాఖిలంధత్తే దేవీదేవమనోరమా ॥
౬౬ ॥ శబ్దజాలమశేషంతు ధత్తేశర్వస్యవల్లభా । అర్థస్వరూపమఖిలం
ధత్తేముగ్ధేందుశేఖరః ॥ ౬౭ ॥ యస్యయస్యపదార్థస్య యాయాశక్తి
రుదాహృతా । సాసావిశ్వేశ్వరీదేవీ ససశర్వోమహేశ్వరః ॥ ౬౮ ॥ య
త్పరంయత్పవిత్రంచ యత్పుణ్యంయచ్చమంగళం । తత్తదాహుర్మహాభాగ

స్తయో స్తేజోవిజృంభితం ॥ ౬౯ ॥ యథాదీపస్యదీప్తస్య శిఖాదీపయతే గృహం । తథాతేజ స్తయో రేత ద్వ్యాప్యదీపయతేజగత్ ॥ ౭౦ ॥ తృణాదిశివమూర్త్యంతం విశ్వస్యాతిశయక్రమః । సన్నికర్షక్రమవశా త్తయోరితిపరాశ్రుతిః ॥ ౭౧ ॥ సర్వాకారాత్మకావేతౌ సర్వశ్రేయోవిధాయినౌ । పూజనీయౌనమస్కార్యౌ చింతనీయౌచసర్వదా ॥ ౭౨ ॥ య

—— శివతత్వకథన మహాత్మ్య వర్ణనం. ——

థాప్రజ్ఞమిదంకృష్ణ యాథాత్మ్యంపరమేశయోః । కథితంహిమయాతే౽ద్య నతుతావదియత్తయా ॥ ౭౩ ॥ తత్కథంశక్య తేవక్తుంయాథాత్మ్యం పరమేశయోః । మహతామపినర్వేషాం మనసోపిబహిర్గతం ॥ ౭౪ ॥ అంతర్గతమనన్యానా మీశ్వరార్పితచేతసాం । అన్యేషాంబుద్ధ్యనారూఢ మారూఢంవాత్మదైవతత్ ॥ ౭౫ ॥ యేయముక్తావిభూతిర్వై ప్రాకృతీసాపరామతా । అప్రాకృతీంపరామన్యాం గుహ్యాంగుహ్యావిదోవిదుః ॥ ౭౬ ॥ యతోవాచోనివర్తంతే మనసాచేంద్రియైస్సహ । అప్రాకృతీపరాసైషా విభూతిఃపారమేశ్వరీ ॥ ౭౭ ॥ సైవేహపరమంధామ సైవేహపరమాగతిః । సైవేహపరమాకాష్ఠా విభూతిఃపరమేష్ఠినః ॥ ౭౮ ॥ తాం ప్రాప్తుంప్రయతంత్యత్ర జితశ్వాసాజితేంద్రియాః । గర్భకారాగృహద్వారం నిశ్ఛిద్రంఘటితంయథా ॥ ౭౯ ॥ సంసారాశీవిషాలీఢ మృతసంజీవనౌషధం । విభూతింశివయోర్విద్వా న్నబిభేతికుతశ్చన ॥ ౮౦ ॥ యఃపరాంపరాంచైవ విభూతిం వేత్తితత్వతః । సో౽పరాంభూతిముల్లంఘ్య పరాం భూతింసమశ్నుతే ॥ ౮౧ ॥ ఏత త్తేకథితంకృష్ణ యాథాత్మ్యంపరమాత్మనోః । రహస్యమపియోగ్యో౽సి భవభక్తోభవానితి ॥ ౮౨ ॥ నాశిష్యేభ్యశ్చతేభ్యోవా నాభక్తేభ్యఃకదాచన । వ్యాహరేదీదృశానర్థా నితివేదానుశాసనం ॥ ౮౩ ॥ తస్మాత్త్వమపికల్యాణ పరేభ్యఃకథయేద్యది । త్వాదృశేభ్యో౽నురూపేభ్యః కథయైతన్నచాన్యథా ॥ ౮౪ ॥ విభూతిమేతాంశివయో ర్యోగ్యేభ్యోయఃప్రదాపయేత్ । సంసారసాగరాన్ముక్త శ్శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౮౫ ॥ కీర్తనాదస్యనశ్యంతి మహాంతఃపాతకోత్తమాః । త్రిశ్చతుర్వారమభ్యస్తే వినశ్యంతితతోధికాః ॥ ౮౬ ॥ న శ్యంత్యరిష్టరిపవో వర్ధంతేసుహృద స్తథా । విద్యాచవర్ధతే శైవీ మతి

స్సత్యేప్రవర్తతే ॥ ౧౭ ॥ భక్తిః పరాశివేసాంబే సానుగేసపరిచ్ఛదే । య
ద్యదిష్టతమంచాన్య త్తత్తదాప్నోత్యసంశయం ॥ ౧౮ ॥ అతశ్శుచిశ్శివేభ
క్తో విస్రబ్ధః కీర్తయేద్యది । ప్రబలైః కర్మభిః పూర్వైః ఫలంచేత్ప్రతిబధ్యతే
౧౯ ॥ పుః పునస్సమభ్యస్యే త్తస్యనాస్తీహదుర్లభం ॥ ౨౦ ॥ ఇతి శ్రీ
శైవేమహాపురాణే వాయవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే శివతత్వకథ
నంనామ పంచమోధ్యాయః ॥ ౫. * * * *

ఉపమన్యురువాచ ॥ విగ్రహం దేవదేవస్య విశ్వమేతచ్చరాచరం ।

...[జగద్వ్యాపక శివదృత నానారూప వర్ణనం.] ...

తదేవనవిజానంతి పశవః పాశగౌరవాత్ ॥ ౧ ॥ తమేకమేవబహుధా వ
దంతియదునందన । అజానంతః పరంభావ మవికల్పంమహర్షయః ॥ ౨
అపరంబ్రహ్మరూపంచపరంబ్రహ్మాత్మకంతథా । కేచిదాహుర్మహాదేవ మనా
దినిధనంపరం ॥ ౩ ॥ భూతేంద్రియాంతఃకరణ ప్రధానవిషయాత్మకం ।
అపరంబ్రహ్మనిర్దిష్టం పరంబ్రహ్మచిదాత్మకం ॥ ౪ ॥ బృహత్వాద్బృం
హణత్వాచ్చ పరమిత్యభిధీయతే । ఉభేతేబ్రహ్మణోరూపే బ్రహ్మణోధి
పతేఃప్రభోః ॥ ౫ ॥ విద్యావిద్యాస్వరూపీతి కైశ్చిదీశోనిగద్యతే । విద్యే
తిచేతనాంప్రాహు స్తథావిద్యామచేతనాం ॥ ౬ ॥ విద్యావిద్యాత్మకం
చైవ విశ్వంవిశ్వగురోర్విభోః । రూపమేవనసందేహో విశ్వంతస్యవ
శేయతః ॥ ౭ ॥ భ్రాంతిర్విద్యాపరంచేతి శార్వంరూపంపరేవిదుః । అయ
థాబుద్ధిరర్థేషు బహుధాభ్రాంతిరుచ్యతే ॥ ౮ ॥ యథార్థాకారసం
విత్తి ర్విద్యేతిపరికీర్త్యతే । వికల్పరహితంతత్వం పరమిత్యభిధీయతే ॥ ౯
త్రయంశాంకరంరూపం తదాజ్ఞాధిష్ఠితంయతః । సదసద్రూపణత్వాహు
స్సదాసత్పతిరిత్యపి ॥ ౧౦ ॥ సత్యేసాధౌచసచ్ఛబ్ద స్సద్భిరేవప్రయుజ్యతే ।
విపరీతేత్వసచ్ఛబ్దః కథ్యతేవేదవాదిభిః ॥ ౧౧ ॥ సచ్చాసచ్చజగద్విశ్వం
శరీరంపరమేష్ఠినః । యదిదంసదితిప్రోక్తం యచ్చాసదితికథ్యతే ॥ ౧౨
తయోఃపతిత్వాత్తుశివ స్సదసత్పతిరుచ్యతే । క్షరాక్షరాత్మకంప్రాహుః క్షరా
క్షరపరంపరే ॥ ౧౩ ॥ క్షరస్సర్వాణిభూతాని కూటస్థోఽక్షరఉచ్యతే ।
ఉభేతేపరమేశస్య రూపేతస్యవశేయతః ॥ ౧౪ ॥ తయోఃపరశ్శివశ్శాంతః
క్షరాక్షరపరస్మృతః । సమష్టివ్యష్టిరూపంచ సమష్టివ్యష్టికారణం ॥ ౧౫

వదంతిమునయః కేచి చ్ఛివంపరమకారణం । సమష్టిమాహురవ్యక్తం వ్య
ష్టింవ్యక్తంతథైవచ ॥ ౧౬ ॥ తేరూపేపరమేశస్య తదిచ్ఛానువర్త
నాత్ । తయోఃకారణభావేన శివంపరమకారణం ॥ ౧౭ ॥ కారణార్థ
విదఃప్రాహుస్సమష్టివ్యష్టికారణం । జాతివ్యక్తిస్వరూపీతి కథ్యతే కైశ్చి
దీశ్వరః ॥ ౧౮ ॥ యత్పిండేష్వనువర్తేత సాజాతిరితికథ్యతే । వ్యక్తి
ర్వ్యావృత్తరూపంతత్పిండజాతేసమాశ్రితం ॥ ౧౯ ॥ జాతయోవ్యక్త
యశ్చైవ తదాజ్ఞాపరిపాలితాః । యతస్తతోమహాదేవో జాతివ్యక్తివ
పుస్స్మృతః ॥ ౨౦ ॥ ప్రధానపురుషవ్యక్త కాలాత్మాకథ్యతేశివః । ప్రధా
నంప్రకృతింప్రాహుః క్షేత్రజ్ఞంపురుషంతథా ॥ ౨౧ ॥ త్రయోవింశతిత

—(*. శివస్వరూప వైకల్ప్యవర్ణనం. *)—

త్త్వాని వ్యక్తమాహుర్మనీషిణః । కాలఃకార్యప్రపంచస్య పరిణామైకకా
రణం ॥ ౨౨ ॥ ఏషామీశోధిపోధాతా ప్రవర్తకనివర్తకః । ఆవిర్భా
వతిరోభావ హేతురేకస్స్వరాడజః ॥ ౨౩ ॥ తస్మాత్ప్రధానపురుష వ్యక్త
కాలస్వరూపవాన్ । హేతుర్నేతాధిపస్తేషాం ధాతాచోక్తోమహేశ్వరః
౨౪ ॥ విరాడ్ఢిరణ్యగర్భాత్మా కైశ్చిదీశోనిగద్యతే । హిరణ్యగర్భోలో
కానాం హేతుర్విశ్వాత్మకోవిరాట్ ॥ ౨౫ ॥ అంతర్యామీపరశ్చేతి క
థ్యతేకవిభిశ్శివః । ప్రాజ్ఞతైజసవిశ్వాత్మే త్యపరేసంప్రచక్షతే ॥ ౨౬ ॥
మాతామానంచ మేయంచా మితించాహురథాపరే । కర్తాక్రియా
చకార్యంచ కరణంకారణంపరే ॥ ౨౭ ॥ జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యాత్మే త్య
పరేసంప్రచక్షతే । తురీయమపరేప్రాహుస్తుర్యాతీతమితీతరే ॥ ౨౮ ॥ త
మాహుర్నిర్గుణంకేచి ద్గుణవంతంపరేవిదుః । కేచిత్సంసారిణంప్రాహు స్త
మసంసారిణంపరే ॥ ౨౯ ॥ స్వతంత్రమపరేప్రాహు రస్వతంత్రంపరేవి
దుః । ఘోరమిత్యపరేప్రాహు స్సౌమ్యమేవపరేవిదుః ॥ ౩౦ ॥ రాగవంతం
పరేప్రాహు ర్వీతరాగంతథాపరే । నిష్క్రియంత్వపరేప్రాహు స్సక్రి
యంచేతరేజనాః ॥ ౩౧ ॥ నిరింద్రియంపరేప్రాహు స్సేంద్రియంచతథాప
రే । ధ్రువమిత్యపరేప్రాహు స్తమధ్రువమితీతరే ॥ ౩౨ ॥ అరూపంకే
చిదాహుర్వైరూపవంతంపరేవిదుః ॥ అదృశ్యమపరేప్రాహు
ర్దృశ్యమిత్యపరేవిదుః ॥ ౩౩ ॥ వాచ్యమిత్యపరేప్రాహు

రవాచ్యమితిచాపరే । శబ్దాత్మకంపరేప్రాహు శ్శబ్దాతీతముథాపరే ॥ ౩౪ ॥ కేచిచ్చింతామయంప్రాహు శ్చింతయారహితంపరే । జ్ఞానాత్మకం పరేప్రాహు ర్విజ్ఞానమితిచాపరే ॥ ౩౫ ॥ కేచిజ్జ్ఞేయమితిప్రాహు రజ్ఞేయమితిచాపరే । ఏకేతమేకమేవాహు రనేకంచతథాపరే ॥ ౩౬ ॥ ఏవం వికల్ప్యమానంత ద్యాథాత్మ్యంపరమేష్ఠినః । నాధ్యవస్యంతిమునయో నానాప్రత్యయకారణాత్ ॥ ౩౭ ॥ యేపునస్సర్వభావేన ప్రపన్నాఃపరమేశ్వరం । తేహిజానంత్యయత్నేన శివంపరమకారణం ॥ ౩౮ ॥ వృ ॥ యావత్పశుర్నైవపశ్యత్యనీశం । కవింపురాణంభువనస్యశాస్తారం । తావద్దుఃఖేవర్తతేబద్ధపాశస్సం । సారేస్మింశ్చక్రనేమిభ్రమేణ ॥ ౩౯ ॥ వృ ॥ యదాపశ్యేత్పశ్యంతంరుక్మవర్ణం । కర్తారమీశంపురుషంబ్రహ్మయోనిం । తదావిద్వాన్పుణ్యపాపేవిధూయ । నిరంజనఃపరమముపైతిసామ్యం ॥ ౪౦ ॥

ఇతిశ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే షష్ఠోధ్యాయః ॥ ౬ ॥ * * * * * *

ఉపమన్యురువాచ ॥ నశివస్యాణవోబంధః కార్మోమాయేయఏవవా । ప్రాకృతోవాథబౌద్ధోవా హ్యాహంకారాత్మకస్తథా ॥ ౧ ॥ నైవాస్యమాన

—— శివప్రభావవర్ణనం ——

సోబంధో నచైత్తోనేంద్రియాత్మకః । నచతన్మాత్రబంధోపి భూతబంధోనకశ్చన ॥ ౨ ॥ నచకాలఃకలాచైవ నావిద్యానియతిస్తథా । నరాగోనచవిద్వేష శ్శంభోరమితతేజసః ॥ ౩ ॥ నచాస్త్యభినివేశోఽస్య కుశలాకుశలాన్యపి । కర్మాణితద్విపాకశ్చ సుఖదుఃఖేచతత్ఫలే ॥ ౪ ॥ ఆశయైర్నాస్య సంబంధస్సంస్కారైఃకర్మణామపి । భోగైశ్చభోగసంస్కారైః కాలత్రితయగోచరైః ॥ ౫ ॥ నతస్యకారణంకర్తా నాదిరంతస్తథాంతరం । నకర్మకరణంవాపి నకార్యంకార్యమేవచ ॥ ౬ ॥ నాస్యబంధురబంధుర్వా నియంతాప్రేరకోపివా । నపతిర్నగురుస్త్రాతా నాధికోనసమస్తథా ॥ ౭ ॥ నజన్మమరణేతస్య నకాంక్షితమకాంక్షితం । నవిధిర్ననిషేధశ్చ నముక్తిర్నచబంధనం ॥ ౮ ॥ నాస్తియద్యదకల్యాణం తత్తదస్యకదాచన । కల్యాణంసకలంచాస్తి పరమాత్మాశివోయతః ౯ ॥ సశివస్సర్వమేవేద మధిష్ఠాయస్వశక్తిభిః । అప్రచ్యుతస్వభావస్థ

తస్థాణుఃతస్సస్మృతః ॥ ౧౦ ॥ శివేనాధిష్ఠితంయస్మాజ్జగత్స్థావరజంగమం।
సర్వయాపస్మృతశ్శర్వస్తథాజ్ఞాత్వా నముహ్యతి ॥ ౧౧ ॥ శర్వోరుద్రోన
మస్తస్మైపురుషస్సన్స్యోమహాన్ । హిరణ్యబాహుర్భగవాన్హిరణ్యపతిరీ
శ్వరః ॥ ౧౨ ॥ అంబికాపతిరీశానః పినాకీవృషవాహనః । ఏకోరుద్రః
పరంబ్రహ్మపురుషఃకృష్ణపింగలః ॥ ౧౩ ॥ వాలాగ్రమాత్రోహృన్మధ్యే వి
చింత్యోదహరాంతరే। హిరణ్యకేశఃపద్మాక్షో హ్యరుణస్తామ్ర ఏవచ ॥
౧౪ ॥ యోఽవసర్పత్యసౌదేవో నీలగ్రీవో హిరణ్మయః। సౌమ్యోఘోర
స్తథామిశ్రశ్చాక్షరశ్చామృతోఽవ్యయః ॥ ౧౫ ॥ సపుంవిశేషఃపరమో
భగవానంతకాంతకః। చేతనాచేతనోన్ముక్తః ప్రపంచాచ్చపరాత్పరః ॥
౧౬ ॥ లోకేశాతిశయత్వేన జ్ఞానైశ్వర్యేవిలోకితే। శివేఽనాతిశయత్వేన
స్థితేప్రాహుర్మనీషిణః ॥ ౧౭ ॥ ప్రతిసర్గంప్రసూతానాం బ్రహ్మణాంశా
స్త్రవిస్తరం। ఉపదేష్టాసఏవాదౌ కాలావచ్ఛేదవర్తినాం ॥ ౧౮ ॥ కా
లావచ్ఛేదయుక్తానాం గురూణామప్యసౌగురుః। సర్వేషామేవసర్వేశః కా
లావచ్ఛేదవర్జితః ॥ ౧౯ ॥ సిద్ధిస్స్వాభావికీతస్య శక్తిస్సర్వాతిశాయినీ। జ్ఞానమ
ప్రతిమంనిత్యం వపురత్యంతనిర్మలం ॥ ౨౦ ॥ ఐశ్వర్యమప్రతిద్వంద్వం సుఖ
మాత్యంతికంబలం । తేజఃప్రభావోవీర్యంచ క్షమాకారుణ్యమేవచ ॥

—(*) శివవ్యాప్తికథనం (*)—

౨౧ ॥ పరిపూర్ణస్యసర్గాద్యైర్నాత్మనోస్తిప్రయోజనం । పరాను
గ్రహ ఏవాస్య ఫలం సర్వస్యకర్మణః ॥ ౨౨ ॥
ప్రణవోవాచకస్తస్య శివస్యపరమాత్మనః। శివరుద్రాదిశబ్దానాం
ప్రణవోహిపరస్స్మృతః ॥ ౨౩ ॥ శంభోఃప్రణవవాచ్యస్య భావనాత్తజ్జపాద
పి। యాసిద్ధిస్సాపరాప్రాప్యా భవత్యేవనసంశయః ॥ ౨౪ ॥ తస్మాదేకాక్ష
రందేవ మాహురాగమపారగాః । వాచ్యవాచకయోరైక్యం మన్య
మానామనస్వినః ॥ ౨౫ ॥ అస్యమాత్రాస్సమాఖ్యాతా శ్చతస్రోవేద
మూర్ధని। అకారశ్చాప్యుకారశ్చ మకారోనాదఇత్యపి ॥ ౨౬ ॥ అకా
రంబహ్వృచంప్రాహు రుకారోయజురుచ్యతే । మకారస్సామనాదోస్య
శ్రుతిరాథర్వణీస్మృతా ॥ ౨౭ ॥ అకారశ్చమహాబీజం రజస్స్రష్టాచతు
ర్ముఖః। ఉకారఃప్రకృతిర్యోని స్సత్త్వంపాలయితాహరిః ॥ ౨౮ ॥ మకా

రః పురుషోబీజం తమస్సంహారకోహరః । నాదః పరః పుమానీశో నిర్గుణో నిష్క్రియశ్శివః । ౨౯ । ఏవంతిసృభిరేవైతా మాత్రాభిర్నిఖిలంత్రిధా। అభిధాయశివాత్మానం బోధయత్యర్ధమాత్రయా ॥ ౩౦ ॥ వృ ॥యస్మాత్పరంనాపరమస్తికించి ద్యస్మాన్నాణీయోనచజ్యాయోఽస్తికశ్చిత్ వృక్ష ఇవ స్తబ్ధోదివితిష్ఠత్యేకస్తే । నేదంపూర్ణంపురుషేణసర్వం ॥ ౩౧ ॥ ఇతిశ్రీశైవేమహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయా ముత్తరభాగే సప్తమోఽధ్యాయః ॥౭. * * * * *

ఉపమన్యురువాచ ॥ శక్తిస్స్వాభావికీతస్య విద్యావిశ్వవిలక్షణా। ఏకానేకస్వరూపేణ భాతిభానోరివప్రభా ॥ ౧ ॥ అనంతాశ్శక్తయస్తస్యా ఇచ్ఛాజ్ఞానక్రియాదయః ।మాయాద్యాశ్చాభవన్వహ్నె ర్విస్ఫులింగాయథాతథా ॥ ౨ ॥ సదాశివేశ్వరాద్యాశ్చనానావిద్యేశ్వరాదయః । అభవన్పురుషాశ్చాస్యాః ప్రకృతిశ్చపరాత్పరా ॥ ౩ ॥ మహదాదివిశేషాంతా అజాద్యాశ్చాపిమూర్తయః । యచ్చాన్యదపితత్సర్వం తస్యాః కార్యంనసంశయః ॥ ౪ ॥ సాశక్తిస్సర్వగాసూక్ష్మా ప్రబోధానందరూపిణీ । శక్తిమానుచ్యతేదేవ శ్శివశ్శీతాంశుభూషణః ॥ ౫ ॥ వేద్యశ్శివశ్శివావిద్యా ప్రజ్ఞాచైవశ్రుతిస్స్మృతిః । ధృతిరేషాస్థితిర్నిష్ఠా జ్ఞానేచ్ఛాకర్మశక్తయః ॥ ౬ ॥ ఆజ్ఞాచైవపరంబ్రహ్మ ద్వేవిద్యేచపరాపరే । శుద్ధవిద్యాశుద్ధకళాసర్వంశక్తికృతంయతః ॥ ౭ ॥ మాయాచప్రకృతిర్జీవో వికారోవికృతిస్తథా। అసచ్చసచ్చయత్కించిత్తయాసర్వమిదంతతం ॥౮॥ సాదేవీమాయయాసర్వంబ్రహ్మాండంసచరాచరం। మోహయత్యప్రయత్నేన మోచయత్యపిలీలయా ॥ ౯ ॥ అనయాసహసర్వేశ స్సప్తవింశత్ప్రకా

...[మునికృతజగత్సృష్టికర్తృవిచారః]...

రయా । విశ్వంవ్యాప్యస్థితస్తస్మా న్ముక్తిరత్రప్రవర్తతే ॥ ౧౦ ॥ ముముక్షవః పురాకేచి న్మునయోబ్రహ్మవాదినః । సంశయావిష్టమనసోవి మృశంతియథాతథం ॥ ౧౧ ॥ కింకారణంకుతోజాతా జీవామః కేనవావయం ॥ ౧౨ ॥ కేనవర్తామహేశశ్వ త్సుఖేష్వన్యేషుచానిశం । అనిర్గంధ్యాచవిశ్వస్యవ్యవస్థాకేనవాకృతా ॥ ౧౩ ॥ కాలస్స్వభావోనియతి ర్యదృచ్ఛానాత్రయుజ్యతే। భూతానియోనిః పురుషో యోగశ్చైషాంపరోఽ

ధవా ॥౧౪॥ అచేతనత్వాత్కాలాదే శ్చేతనత్వేఽపిచాత్మనః। సుఖదుఃఖాభిభూతత్వా దనీశత్వంవిచార్యచ ॥ ౧౫ ॥ తేధ్యానయోగానుగతాః ప్రాపశ్యభక్తిమైశ్వరీం । పాశవిచ్ఛేదికాంసాక్షా న్నిగూఢాంస్వగుణైర్భృశం ॥ ౧౬ ॥ తయావిచ్ఛిన్నపాశాస్తే సర్వకారణకారణం । శక్తిమంతం మహాదేవ మపశ్యన్దివ్యచక్షుషా ॥ ౧౭ ॥ యఃకారణాన్యశేషాణి కాలాత్మసహితానిచ। అప్రమేయోఽనయాశక్త్యా సాకమేకోఽధితిష్ఠతి ॥ ౧౮॥ తతఃప్రసాదయోగేన యోగేనపరమేణచ । దృఢేనభక్తియోగేన ది

—[శివభక్తి మహిమావర్ణనం.]......

వ్యాంగతిమవాప్నువన్ ॥ ౧౯ ॥ తస్మాత్సహతయాశక్త్యా హృదిపశ్యంతియేశివం । తేషాంశాశ్వతికీశాంతి ర్నేతరేషామితిశ్రుతిః ॥ ౨౦ ॥ నహిశక్తిమతశ్శక్త్యా విప్రయోగోఽస్తిజాతుచిత్ ।తస్మాచ్ఛక్తేశ్శక్తిమతః ప్రసాదాన్నిర్వృతిర్ద్వయోః ॥ ౨౧ ॥ క్రమోఽవివక్షితోనూనం విముక్తౌజ్ఞానకర్మణోః । ప్రసాదేసతిసాముక్తి ర్యస్మాత్కరతలేస్థితా ॥ ౨౨ ॥ దేవోదానవోవాపి పశుర్వావిహగోపివా ।కీటోఽథవాకృమిర్వాపి ముచ్యతేతత్ప్రసాదతః ॥ ౨౩॥ గర్భస్థోజాయమానోవా బాలోవాతరుణోఽపివా। వృద్ధోవామ్రియమాణోవా స్వర్గస్థోవాథనారకీ ॥ ౨౪ ॥ పతితోవాపిధర్మాత్మా పండితోమూఢఏవవా । ప్రసాదేతత్క్షణాదేవ ముచ్యతేనాత్రసంశయః ॥ ౨౫ ॥ అయోగ్యానాంచకారుణ్యా ద్భక్తానాంపరమేశ్వరః। ప్రసీదతినసందేహో నిగృహ్యవివిధాన్మలాన్ ॥ ౨౬॥ ప్రసాదాదేవసాభక్తిః ప్రసాదోభక్తిసంభవః । అవస్థాభేదముత్ప్రేక్ష్య విద్వాంస్తత్రనముహ్యతి ॥ ౨౭ ॥ ప్రసాదపూర్వికాయేయం భక్తిర్ముక్తివిధాయినీ। నైవసాశక్యతేప్రాప్తుం నరైరేకేనజన్మనా ॥ ౨౮ ॥ అనేకజన్మసిద్ధానాం శ్రౌతస్మార్తానువర్తినాం । విరక్తానాంప్రబుద్ధానాం ప్రసీదతిమహేశ్వరః ॥ ౨౯ ॥ ప్రసన్నేసతిదేవేశే పశౌతస్మిన్ప్రవర్తతే । అస్తినాథో

—]*[కర్మవ్రతతపస్యాది నిర్ణయ కథనం.]*[—

మమేత్యల్పా భక్తిర్బుద్ధిపురస్సరా ॥ ౩౦ ॥ తయాసావివశస్సైవై ధర్మైస్సంయుజ్యతేనరః । తత్ప్రయోగేతదభ్యాన స్తతోభక్తిఃపరాభవేత్ ॥ ౩౧ ॥ పరయాచతయాభక్త్యా ప్రసాదోలభ్యతేపరః । ప్రసా

దాత్సర్వపాశేభ్యో ముక్తిభుక్తిసునిర్వృతిః। ౩౨ ॥ అల్పభావ్యోఽపియో మర్త్యః స్సోఽపిజన్మత్రయాత్పరం। న యోనియంత్రపీడాంవై లభతేనాత్రసంశయః ॥ ౩౩ ॥ సాంగానంగాచయాసేవా సాభక్తిరితికథ్యతే। సాపునర్భిద్యతేత్రేధా మనోవాక్కాయసాధనైః ॥ ౩౪ ॥ శివరూపాదిచింతాయా సాసేవామానసీస్మృతా। జపాదిర్వాచికీసేవా కర్మపూజాదికాయికీ ॥ ౩౫ ॥ సేయంత్రిసాధనాసేవా శివధర్మశ్చకథ్యతే। సతుపంచవిధఃప్రోక్తశ్శివేనపరమాత్మనా ॥ ౩౬ ॥ తపఃకర్మజపోధ్యానం జ్ఞానంచేతిసమాసతః। కర్మలింగార్చనాద్యంచ తపశ్చాంద్రాయణాదికం ॥ ౩౭ ॥ జపస్త్రిధాశివాభ్యాస శ్చింతాధ్యానంశివస్యతు। శివాగమోక్తం యద్జ్ఞానం తదత్రజ్ఞానముచ్యతే ॥ ౩౮ ॥ శ్రీకంఠేనశివేనోక్తశ్శివాయైచశివాగమః। శివాశ్రితానాంకారుణ్యా చ్ఛ్రేయసామేకసాధనం ॥ ౩౯ ॥ తస్మాద్వివర్ధయేద్భక్తిం శివేపరమకారణే। త్యజేచ్చవిషయాసంగం శ్రేయోఽర్థీమతిమాన్నరః ॥ ౪౦ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే ఽష్టమోఽధ్యాయః ॥ ౮ ॥

శ్రీకృష్ణఉవాచ ॥ భగవన్శ్రోతుమిచ్ఛామి శివేనపరిభాషితం। వేదసారంశివజ్ఞానం స్వాశ్రితానాంవిముక్తయే ॥ ౧ ॥ అభక్తానామబుద్ధానమయుక్తానామగోచరం। అథైర్దశాద్యైస్సంయుక్తం గూఢమప్రాజ్ఞనిందితం ॥ ౨ ॥ వర్ణాశ్రమకృతైర్ధర్మై ర్విపరీతంక్వచిత్సమం। వేదాత్షడంగాదుద్ధృత్య సాంఖ్యయోగాచ్చకృత్స్నశః ॥ ౩ ॥ శతకోటిప్రమాణేన విస్తీర్ణగ్రంథసంఖ్యయా। కథితంపరమేశేన తత్రపూజాకథంప్రభో ॥ ౪ ॥ కస్యాధికారః పూజాదౌ జ్ఞానయోగాదయఃకథం। తత్సర్వంవిస్తరాదేవ వక్తుమర్హసిసువ్రత ॥ ౫ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ శైవంసంక్షిప్యవేదోక్తం శివేనపరిభాషితం। స్తుతినిందావిరహితం। సద్యప్రత్యయకారకం ॥ ౬ ॥ గురుప్రసాదజందివ్య మనాయాసేనముక్తిదం। కథయిష్యేసమాసేన తస్యశక్యోనవిస్తరః ॥ ౭ ॥ నిస్సృత్యయా పురాఽవ్యక్తా చ్ఛివస్థాణుర్మహేశ్వరః। సత్కార్యకారణోపేతః స్వయమావిరభూత్ప్రభుః ॥ ౮ ॥ జనయామాసచతదా ఋషిర్విశ్వాధికఃప్ర

భుః । దేవానాంప్రథమందేవం బ్రహ్మణాంబ్రహ్మణఃపతిః ॥ ౯ ॥ బ్ర
హ్మాపి పితరం దేవం జాయమానోఽన్వవైక్షత । తంజాయ
మానంజనకో దేవఃప్రాపశ్యదాజ్ఞయా ॥౧౦॥ దృష్టోరుద్రేణ దేవోఽసా
వసృజద్విశ్వమీశ్వరః । వర్ణాశ్రమవ్యవస్థాంచ చకారసపృథక్పృథక్ ॥
౧౧ ॥ సోమంససర్జయజ్ఞార్థే సోమాద్ద్యౌస్సమజాయత । ధరాచవ
హ్నిస్సూర్యశ్చ యజ్ఞోవిష్ణుశ్శచీపతిః ॥ ౧౨ ॥ తేచాన్యేచసురారుద్రం
రుద్రాధ్యాయేనతుష్టువుః। ప్రసన్నవదనస్తస్థౌదేవానామగ్రతఃప్రభుః ॥౧౩
అపహృత్యస్వలీలార్థం తేషాంజ్ఞానంమహేశ్వరః । తమపృచ్ఛంస్తతోదే
వాః । కోభవానితిమోహితాః ॥ ౧౪॥ సోఽబ్రవీద్భగవాన్రుద్రోహ్య
హమేకఃపురాతనః । ఆసంప్రథమమేవాహం వర్తామివసురోత్తమాః ।
౧౫ ।భవిష్యామిచమత్తోఽన్యో వ్యతిరిక్తోనకశ్చన। అహమేవజగత్సర్వం
తర్పయామిస్వతేజసా ।౧౬ । మత్తోఽధికస్సమోనాస్తి మాంయో
వేద సముచ్యతే । ఇత్యుక్త్వా భగవాన్రుద్రస్తత్రైవాంతరధీయత ।
౧౭ ॥ నాపశ్యంశ్చతతోదేవం దేవావిష్ణుపురోగమాః । అథర్వశిరసారు
ద్రమస్తువంశ్చోర్ధ్వబాహవః ॥ ౧౮ ॥ త్వరితాఖ్యేనరుద్రేణ రుద్రే
ణబ్రహ్మభిస్తథా । స్తోత్రైశ్చవివిధైరన్యైస్సూక్తైశ్చైవశ్చనామభిః ॥
౧౯ ॥ వ్రతంపాశుపతంకృత్వా హ్యాథర్వశిరసిస్థితం । భస్మసంఛన్నస

—[అర్ధనారీనరస్వరూప వర్ణనం.]—

ర్వాంగా బభూవురమరాస్తదా॥ ౨౦ ॥ అథతేషాంప్రసాదార్థం పశూనాం
పతిరీశ్వరః । సగణశ్చాంబయాసార్ధం సాన్నిధ్యమకరోత్ప్రభుః ॥ ౨౧
యంవినిద్రా జితశ్వాసా యోగినో దగ్ధకిల్బిషాః । హృదిపశ్యంతితం
దేవం దదృశుర్దేవపుంగవాః ॥ ౨౨ । యామాహుఃపరమాంశక్తిమీ
శ్వరేచ్ఛానువర్తినీం । తామపశ్యన్మహేశస్య వామాంగేవామలోచ
నాం॥ ౨౩ ॥ యేవినిర్ధూతసంసారాః ప్రాప్తాశ్శైవంపరంపదం । నిత్యసి
ద్ధాశ్చయేచాన్యే తేచదృష్టాగణేశ్వరాః । ౨౪ ॥ అథతంతుష్టువుర్దేవం దే
వ్యాసహమహేశ్వరం । స్తోత్రైర్మాహేశ్వరైర్దివ్యైఃస్తోత్రైఃపౌరాణి
కైరపి॥ ౨౫॥ దేవోఽపిదేవానాలోక్య కృపయావృషభధ్వజః । తుష్టోఽ
స్మీత్యాహసంప్రీత స్స్వభావమధురాంగిరం ॥ ౨౬ ॥ అథతంప్రీతమనసం

ప్రణిపత్య వృషధ్వజం । అథర్మర్థ్యతమం దేవాః పప్రచ్ఛురిమమాదరాత్

—[|] తిరోహితశాస్త్రప్రతిష్ఠాకథనం. [|]—

౨౭ ॥ దేవా ఊచుః ॥ భగవన్ కేనమార్గేణ పూజనీయోఽసి భూతలే । కస్యాధికారః పూజాయాం । వక్తుమర్హసి తత్త్వతః । ౨౮ ॥ తతస్సస్మితమాలోక్య దేవీం దేవవరో హరః । స్వరూపం దర్శయామాస ఘోరం సూర్యాత్మకం పరం ॥ ౨౯ ॥ సర్వైశ్వర్యగుణోపేతం సర్వతేజోమయం పరం । శక్తిభిర్మూర్తిభిస్స్వాభిర్గ్రహైర్దేవైశ్చ సంవృతం ॥ ౩౦ ॥ అష్టబాహుం చతుర్వక్త్రమర్ధనారీకమద్భుతం । దృష్ట్వైవమద్భుతాకారం దేవా విష్ణుపురోగమాః ॥ ౩౧ ॥ బుద్ధ్వా దివాకరం దేవం దేవీం చైవ నిశాకరం । పంచభూతాన్యశేషాణి తన్మయం చ చరాచరం ॥ ౩౨ ॥ ఏవముక్త్వా నమశ్చక్రుస్తస్మై చార్ఘ్యం ప్రదాయ వై ॥ ౩౩ ॥ వృ ॥ సింధూరవర్ణాయ సుమండలాయ సువర్ణవజ్రాభరణాయ తుభ్యం । పద్మాభనేత్రాయ సపంకజాయ బ్రహ్మేంద్రనారాయణకారణాయ । ౩౪ సురత్నపూర్ణం ససువర్ణతోయం సకుంకుమాఢ్యం సకుశం సపుష్పం । ప్రదత్తమాదాయ సహేమపాత్రం ప్రశస్తమర్ఘ్యం భగవన్ప్రసీద ॥ ౩౫ ॥ నమశ్శివాయ సాంబాయ సగణాయాది హేతవే । రుద్రాయ విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మణే సూర్యమూర్తయే ॥ ౩౬ ॥ యశ్శివం మండలే సౌరే సంపూజ్యైవం సమాహితః । ప్రాతర్మధ్యాహ్నసాయాహ్నే ప్రదద్యాదర్ఘ్యముత్తమం ॥ ౩౭ ॥ ప్రణమేద్వా పఠేదేతత్ స్తోత్రం స్తుతిశతోత్తమం । న తస్య దుర్లభం కించిద్భక్తశ్చేన్ముచ్యతే ధ్రువం ॥ ౩౮ ॥ తస్మాద్భక్త్యార్చయేన్నిత్యం శివమాదిత్యరూపిణం । ధర్మకామార్థముక్త్యర్థం మనసా కర్మణా గిరా ॥ ౩౯ ॥ అథ దేవాః సమాలోక్య మండలస్థం మహేశ్వరం । సర్వాగమోత్తరం దత్త్వా శాస్త్రమంతరధీయత ॥ ౪౦ ॥ తత్ర పూజాధికారాద్యం బ్రహ్మక్షత్రవిశామితి ॥ జ్ఞాత్వా ప్రణమ్య దేవేశం దేవా జగ్ముర్యథాగతం ॥ ౪౧ ॥ అథ కాలేన మహతా తస్మిం శాస్త్రే తిరోహితే భర్తారం పరిపప్రచ్ఛ తదంకస్థా మహేశ్వరీ ॥ ౪౨ ॥ తయా సంచోదితో దేవో దేవ్యా చంద్రార్ధభూషణః । అవదత్సారముద్ధృత్య శాస్త్రం సర్వాగమోత్తరం ॥ ౪౩ ॥ ప్రవర్తితం చ తల్లోకే నియోగాత్పరమేష్ఠినః । మయా

గస్త్యేనగురుణా దధీచేన మహర్షిణా॥౪౪॥ స్వయమప్యవతీర్యార్వాం యుగావర్తేషుశూలధృక్ । స్వాశ్రితానాంవిముక్త్యర్థం కురుతేజ్ఞానసంతతిం ॥౪౫॥ ఋభుస్సత్యోభార్గవశ్చ అంగిరాసవితాద్విజాః । మృత్యుశ్శతక్రతుర్ధర్మో వశిష్ఠో మునిపుంగవః । ౪౬ ॥ సారస్వతస్త్రిధామాచా త్రివృతో మునిపుంగవః । శతతేజాస్స్వయంధర్మో నారాయణ ఇతిశ్రుతః ॥ ౪౭ ॥ స్వరక్షశ్చారుణిర్ధీమాం స్తథాచైవ కృతంజయః। మామతేయోభరద్వాజో గౌతమఃకవిసత్తమః ॥ ౪౮ ॥ వాచశ్రవాముని స్సాక్షా త్తథాసూక్ష్మాయణిశ్శుచిః । తృణబిందుమునిఃకృష్ణ శ్శక్తిశ్శాక్తేయ ఉత్తరః ॥ ౪౯ ॥ జాతూకర్ణ్యో హరిస్సాక్షాత్కృష్ణద్వైపాయనోమునిః।వ్యాసాస్త్వేతేచశృణ్వంతు కల్పయోగేశ్వరాన్ క్రమాత్ ॥౫౦॥ లైంగేవ్యాసావతారాణి ద్వాపరాంతేషుసువ్రత । యోగాచార్యావతారాణి తథాతిష్యేతుశూలినః ॥ ౫౧ ॥ తత్రతత్రవిభోశ్శిష్యా శ్చత్వారప్యుర్మహాజసః । శిష్యాస్తేషాం ప్రశిష్యాశ్చ శతశోఽథసహస్రశః ౫౨ ॥ తేషాంసంభాషణాల్లోకే సేవాజ్ఞాకరణాదిభిః । భాగ్యవంతోవిముచ్యంతేభ క్త్యాచాత్యంతభావితాః ॥౫౩ ॥ ఇతిశ్రీశైవే మ॥ పురాణేవాయవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే నవమోఽధ్యాయః ॥

అథదశమోధ్యాయః

...[] పాశుపతయోగాచార్య వర్ణనం []....

శ్రీకృష్ణఉవాచ ॥ యుగావర్తేషుసర్వేషు యోగాచార్యచ్ఛలేనతు । అవతారాణిశర్వస్య శిష్యాంశ్చ భగవన్వద ॥ ౧ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ శ్వేతస్సుతారోమదనస్సుహోత్రః కంకఏవచ । లౌగాక్షిశ్చ మహామాయో జైగిషవ్యస్తథైవచ । ౨ । దధివాహశ్చఋషభో మునిరుగ్రోఽత్రిరేవచ । సుబాలకోగౌతమశ్చ తథావేదశిరాముని ॥ ౩ ॥ గోకర్ణశ్చగుహావాసీ శిఖండీ చాపరస్స్మృతః । జటామాలీచాట్టహాసో దారుకోలాంగలీతథా ॥ ౪ ॥ మహాకాలశ్చశూలీచ చండీముండీ నఏవచ। సహిష్ణుస్సోమశర్మాచ నకులీశ్వరఏవచ ॥౫ ॥ ఏతేవారాహకల్పేఽస్మిన్ సప్తమస్యాంతరేమనోః । అష్టావింశతిసంఖ్యాతా యోగాచార్యాయుగక్రమాత్ ॥ ౬ ॥ శిష్యాఃప్రత్యేకమేతేషాం చత్వారశ్శాంత చేత

సః । శ్వేతాదయశ్చ ఋష్యాంత స్తాన్స్రవీమి యథాక్రమం ॥ ౭ ॥ శ్వే
తః శ్వేతశిఖశ్చైవ శ్వేతాశ్వశ్శ్వేతలోహితః । దుందుభిశ్శతరూపశ్చఋచీ
కః కేతుమాంస్తథా ॥ ౮ ॥ వికోశశ్చ వికేశశ్చ విపాశః పాశనాశనః । సు
ముఖో దుర్ముఖశ్చైవ దుర్దమో దురతిక్రమః ॥ ౯ ॥ సనత్కుమారస్సనకస్సనం
దశ్చ సనాతనః । సుధామా విరజశ్చైవ శంఖపాద్వైరజస్తథా ॥ ౧౦ ॥
సారస్వతశ్చ మేఘశ్చ మేఘవాహస్సువాహకః । కపిలశ్చాసురిః పంచశిఖో
బాష్కలఏవచ ॥ ౧౧ ॥ పరాశరశ్చ గర్గశ్చ భార్గవశ్చాంగిరాస్తథా ।
బలబంధుర్నిరామిత్రః కేతుశృంగస్తపోధనః ॥ ౧౨ ॥ లంబోదరశ్చ లం
బశ్చ లంబాక్షో లంబకేశకః । సర్వజ్ఞస్సమబుద్ధిశ్చ సాధ్యాబుద్ధిస్తథైవచ ॥
౧౩ ॥ సుధామా కాశ్యపశ్చైవ వశిష్ఠో విరజాస్తథా । అత్రిరుగ్రో గురుశ్రే
ష్ఠః శ్రవణోఽథ శ్రవిష్ఠకః ॥ ౧౪ ॥ కుణిశ్చ కుణిబాహుశ్చ కుశరీరః కునేత్రకః
కశ్యపోహ్యుశనాశ్చైవ చ్యవనశ్చ బృహస్పతిః ॥ ౧౫ ॥ ఉతథ్యో వామదే
వశ్చ మహాకాలో మహానిలః । వాచశ్రవాస్సువీరశ్చ శ్యావాశ్వశ్చ యు
తీశ్వరః ॥ ౧౬ ॥ హిరణ్యనాభః కౌశల్యో లోకాక్షిః కుథుమిస్తథా । సు
మంతు ర్జైమినిశ్చైవ కబంధః కుశకంధరః ॥ ౧౭ ॥ ప్లక్షో దార్భాయణిశ్చై
వ కేతుమాన్గౌతమస్తథా । భల్లవీ మధుపింగశ్చ శ్వేతకేతుస్తథైవచ ॥
౧౮ ॥ ఉశిజో బృహదశ్వశ్చ దేవలః కవిరేవచ । శాలిహోత్రస్సువే
షశ్చ యువనాశ్వశ్శరద్వసుః ॥ ౧౯ ॥ ఛగలః కుండకర్ణశ్చ కుంభశ్చై
వ ప్రబాహుకః । ఉలూకో విద్యుతశ్చైవ శంబుకశ్చాశ్వలాయనః ॥ ౨౦ ॥
అక్షపాదః కణాదశ్చ ఉలూకో వత్సఏవచ । కుశికశ్చైవ గర్గశ్చ మిత్రకో
రుష్య ఏవచ ॥ ౨౧ ॥ ఏతే శిష్యా మహేశస్య యోగాచార్యస్వరూపిణః ।
సంఖ్యాచ శతమేతేషాం సహ ద్వాదశసంఖ్యయా ॥ ౨౨ ॥ సర్వే పాశుప
తాస్సిద్ధా భస్మోద్ధూళితవిగ్రహాః । సర్వశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞా వేదవేదాంగ
పారగాః ॥ ౨౩ ॥ శివాశ్రమరతాస్సర్వే శివజ్ఞానపరాయణాః । సర్వసంగ
విముక్తాశ్చ శివైకాసక్తచేతసః ॥ ౨౪ ॥ సర్వద్వంద్వసహా ధీరాః సర్వభూ
తహితేరతాః । ఋజవో మృదవస్స్వస్థా జితక్రోధా జితేంద్రియాః ॥ ౨౫
రుద్రాక్షమాలాభరణా స్త్రిపుండ్రాంకితమస్తకాః । శిఖాజటాస్సర్వజటా
అజటా ముండశీర్షకాః ॥ ౨౬ ॥ ఫలమూలాశనప్రాయాః ప్రాణాయామ

మపరాయణాః । శివాభిమానసంపన్నా శ్శివధ్యానైకతత్పరాః ॥ ౨౭ ॥ స
మున్మథితసంసార విషవృక్షాంకురోద్గమాః । ప్రయాంతుమేవసన్నద్ధాః
పరంశివపురంప్రతి ॥ ౨౮ ॥ స్వదేశికానిమాన్మత్వా నిత్యంయశ్శివమర్చ
యేత్ । సయాతిశివసాయుజ్యం నాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౨౯ ॥ ఇతి
శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయా ముత్తరభాగే దశ
మోఽధ్యాయః ॥ ౧౦. * * * * *

శ్రీకృష్ణఉవాచ ॥ భగవన్సర్వయోగీంద్రా గణేశ్వరమునీశ్వరాః ।
షడాననసమప్రఖ్య సర్వజ్ఞానవిధేగురో ॥ ౧ ॥ ప్రాయస్త్వమవతీర్ణో
ర్వ్యాం పాశవిచ్ఛిత్తయేనృణాం । మహర్షిర్వపురాస్థాయ స్థితోఽసిపర
మేశ్వరః ॥ ౨ ॥ అన్యథాహిజగత్యస్మిన్ దేవోవాదానవోఽపివా । త్వ
త్తోఽన్యఃపరమంభావం కోజానీయాచ్ఛివాత్మకం ॥ ౩ ॥ తస్మాత్త్వము
ఖోద్గీర్ణం సాక్షాదివపినాకినః । శివజ్ఞానామృతంపీత్వా నమేతృప్తమభూ
న్మనః ॥ ౪ ॥ సాక్షాత్సర్వజగత్కర్తు ర్భర్తురంకంసమాశ్రితా । భగ
వన్కిన్నుపప్రచ్ఛ భర్తారంపరమేశ్వరీ ॥ ౫ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ స్థా
నేపృష్టంత్వయాకృష్ణ తద్వక్ష్యామియథాతథం । భవభక్తస్యయుక్తస్య
తవకల్యాణచేతసః ॥ ౬ ॥ మహీధరవరేదివ్యే మందరేచారుకందరే ।
దేవ్యాసహామహాదేవో దివ్యోద్యానగతోఽభవత్ ॥ ౭ ॥ తదాదే
వ్యాఃప్రియసఖీ సుస్మితాఖ్యాశుభావతీ । ఫుల్లాన్యతిమనోజ్ఞానిపుష్పాణిస
ముపాహరత్ ॥ ౮ ॥ తతస్స్వమంకమారోప్య దేవీందేవవరోహరః । అ
లంకృత్యచతైఃపుష్పై రాస్తేహృష్టతరస్స్వయం ॥ ౯ ॥ అథాంతఃపురచా
రిణ్యో దేవ్యోదివ్యవిభూషణాః । అంతరంగాగణేంద్రాశ్చ దేవందేవీంసి
షేవిరే ॥ ౧౦ ॥ తతఃప్రియాః కథావృత్తా వినోదాయమహేశయోః ।
త్రాణాయచనృణాంలోకే యేశివంశరణంగతాః ॥ ౧౧ ॥ తదావసరమా
లోక్య సర్వలోకమహేశ్వరీ । భర్తారంపరిపప్రచ్ఛ సర్వలోకమహేశ్వరం ॥
౧౨ ॥ దేవ్యువాచ ॥ కేనవశ్యోమహాదేవో మర్త్యానాంమందచేతసాం ।

—(ఈశ్వరవిషయశ్రద్ధామహత్వకథనం)——

అల్పసత్త్వాల్పశక్తీనా మల్పానామకృతాత్మనాం ॥ ౧౩ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ।
నకర్మణానతపసా నజపైర్నసమాధిభిః । నజ్ఞానేననచాన్యేన వశ్యోఽహం

శ్రద్ధయా వినా ॥ ౧౪ ॥ శ్రద్ధా మయ్యస్తి చేత్పుంసాం యేన కేనాపి హేతునా
వశ్యస్స్యాశ్చ పూజ్యస్సంభాష్య ఏవచ ॥ ౧౫ ॥ సాధ్యాతే
స్మాన్మయి శ్రద్ధా మాం వశీకర్తుమిచ్ఛతా । శ్రద్ధాహేతుస్స్వధర్మస్య ర
క్షణం వర్ణినామిహ ॥ ౧౬ ॥ స్వవవర్ణాశ్రమధర్మాభ్యాం వర్తతే యస్తుమా
నవః । తస్యైవ భవతి శ్రద్ధా యినాన్యస్యైకస్యచిత్ ॥ ౧౭ ॥ ఆమ్నాయసి
ద్ధమఖిలం ధర్మమాశ్రమిణామిహ । బ్రహ్మణా కల్పితం పూర్వం మమైవా
జ్ఞాపురస్సరం ॥ ౧౮ ॥ సతు పైతామహోధర్మో బహువిత్తక్రియాన్వితః
నాత్యంతఫలభూయిష్ఠః క్లేశాయాససమన్వితః ॥ ౧౯ ॥ తేనధర్మేణ మహ
తా శ్రద్ధాం ప్రాప్య సుదుర్లభాం । వర్ణినో యే ప్రపద్యంతే మామనన్య
సమాశ్రయాః ॥ ౨౦ ॥ తేషాం సుఖేన మార్గేణ ధర్మకామార్థముక్తయే।
వర్ణాశ్రమసమాచారో మయా భూయః ప్రకల్పితః ॥ ౨౧ ॥ తస్మిన్భక్తి
మతామేవ మదీయానాంతు వర్ణినాం । అధికారో నచాన్యేషామిత్యా
జ్ఞా నైష్ఠికీ మమ ॥ ౨౨ ॥ మదాజ్ఞప్తేన మార్గేణ వర్ణినో మదుపాశ్ర
యాః । మలమాయాదిపాశేభ్యో విముక్తా మత్ప్రసాదతః ॥ ౨౩ ॥ పురం
మదీయమాసాద్య పునరావృత్తిదుర్లభం । పరమం మమ సాధర్మ్యం ప్రాప్య
నిర్వృతిమాప్నుయుః ॥ ౨౪ ॥ తస్మాల్లబ్ధ్వాప్యలబ్ధ్వా వావర్ణధర్మం మ
యేరితం । ఆశ్రిత్య మమ భక్తశ్చేత్స్వాత్మనాత్మానముద్ధరేత్ ॥ ౨౫ ॥
అలబ్ధ్వాల్లబ్ధ ఏవైషా కోటికోటిగుణాధికః । తస్మాన్మన్ముఖతో లబ్ధ్వా వర్ణ
ధర్మం సమాచరేత్ ॥ ౨౬ ॥ మమావతారాణిశుభే యోగాచార్యచ్ఛ
లేనతు । సర్వాంతరేషు సంన్త్యాశ్యే సంతతిశ్చ సహస్రశః ॥ ౨౭ ॥ అయు
క్తానామబుద్ధానామభక్తానాం సురేశ్వరి । దుర్లభం సంతతిజ్ఞానం త
తో యత్నాత్సమాశ్రయేత్ ॥ ౨౮ ॥ సాహాని స్తన్మహచ్ఛిద్రం సమోహా
స్సాంధమూకతా । యదన్యత్ర శ్రమం కుర్యా న్నోమతు మార్గబహిష్కృ

...(జ్ఞానక్రియాచర్యాయోగలక్షణకథనం)...

తః ॥ ౨౯ ॥ జ్ఞానం క్రియా చ చర్యా చ యోగశ్చేతి సురేశ్వరి । చతుష్పాద
స్సమాఖ్యాతో మమధర్మస్సనాతనః ॥ ౩౦ ॥ పశుపాశపతిజ్ఞానం జ్ఞాన
మిత్యభిధీయతే । షడధ్వశుద్ధిర్విధినా గుర్వధీనా క్రియోచ్యతే ॥ ౩౧ ॥
వర్ణాశ్రమప్రయుక్తస్య మయైవ విహితస్య చ । మమార్చనాదిధర్మస్య

చర్యాచర్యేతికథ్యతే ॥ ౩౨ ॥ మదుక్తేనైవమార్గేణ మయ్యావస్థితచేతసః వృత్త్యంతరనిరోధోయో యోగ ఇత్యభిధీయతే ॥ ౩౩ ॥ అశ్వమేధశతాచ్ఛ్రేష్ఠం దేవిచిత్తప్రసాదనం । ముక్తిదంచతథాప్యేతదసాధ్యం విషయైషిణాం ॥ ౩౪ ॥ విజితేంద్రియవర్గస్య యమేననియమేనచ । సర్వపాపహరోయోగో విరక్తస్యైవకథ్యతే ॥ ౩౫ ॥ వైరాగ్యాజ్జాయతేజ్ఞానం జ్ఞానాద్యోగః ప్రవర్తతే । యోగజ్ఞః పతితోవాపి ముచ్యతేనాత్రసంశయః ౩౬ ॥ దయాకార్యాథసతత మహింసాజ్ఞానసంగ్రహం । సత్యమస్తేయమాస్తిక్యం శ్రద్ధాచేంద్రియనిగ్రహః ॥ ౩౭ ॥ అధ్యాపనంచాధ్యయనం యజనంయాజనంతథా । ధ్యానమీశ్వరభావశ్చ సతతంజ్ఞానశీలతా ॥ ౩౮ ॥ యఏవంవర్తతేవిప్రో జ్ఞానయోగస్యసిద్ధయే । అచిరాదేవవిజ్ఞానం లబ్ధ్వాయోగంచవిందతి ॥ ౩౯ ॥ దగ్ధ్వాదేహమిమంజ్ఞాని క్షణాజ్జ్ఞానాగ్నినాప్రియే । ప్రసాదాన్మమయోగజ్ఞః కర్మబంధంప్రహాస్యతి ॥ ౪౦ ॥ పుణ్యాపుణ్యాత్మకంకర్మ ముక్తేస్తుప్రతిబంధకం । తస్మాన్నియోగతోయోగీ పుణ్యాపుణ్యంవివర్జయేత్ ॥ ౪౧ ॥ ఫలకామనయాకర్మ కారణాత్ప్రతిబధ్యతే । నకర్మమాత్రాత్కరణాత్తస్మాత్కర్మఫలంత్యజేత్ ॥ ౪౨ ॥ ప్రథమంకర్మయజ్ఞేన బహిస్సంపూజ్యమాంప్రియే । జ్ఞానయజ్ఞరతోభూత్వా పశ్చాద్యోగంసమభ్యసేత్ ॥ ౪౩ ॥ విదితేమమయాథాత్మ్యే కర్మయజ్ఞేన దేహినః । నయజంతిహిమాంయుక్త్యాస్సమలోష్టాశ్మకాంచనాః ॥ ౪౪ ॥ నిత్యయుక్తోమునిశ్రేష్ఠో మద్భక్తశ్చసమాహితః । జ్ఞానయోగరతోయోగి మమసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౪౫ ॥ అథావిరక్తచిత్తాయే వర్ణినోముదుపాశ్రయాః । జ్ఞానచర్యాక్రియాస్వేవ తేఽధికుర్యుస్తదర్హకాః ॥ ౪౬

—(బాహ్యాభ్యంతరకర్మ భజనలక్షణ కథనం.)—

బాహ్యమాభ్యంతరం చైవ బాహ్యాభ్యంతర మేవచ । వాఙ్మనఃకాయభేదాచ్చ త్రిధామద్భజనంవిదుః ॥ ౪౭ ॥ జపఃకర్మతపోధ్యానంజ్ఞానంచేత్యనుపూర్వశః । పంచధాకథ్యతేసద్భిస్తదేవభజనంపునః ॥ ౪౮ ॥ అన్యాత్మవిదితంబాహ్య మస్మదభ్యర్చనాదికం । తదేవతుస్వసంవేద్యమాభ్యంతరముదాహృతం ॥ ౪౯ ॥ మనోమత్ప్రవణంచిత్తం నమనోమాత్రముచ్యతే । మన్నామనిరతావాణీ వాఙ్మతామమనేతరా ॥ ౫౦ ॥ లింగై

ర్మచ్ఛ్వా సనాదిపైత్రిపుండ్రాది భిరంకితః । మమోపచార నిరతః కా
యః కాయోనచేతరః ॥ ౫౧ ॥మదర్చాకర్మవిజ్ఞేయం బాహ్యంయా
గాదినోచ్యతే । మదర్థేదేహసంశోష స్తపఃకృచ్ఛ్రాదినామతం ॥ ౫౨ ॥
జపఃపంచాక్షరాభ్యాసః ప్రణవాభ్యాసఏవచ । రుద్రాధ్యాయాదికాభ్యా
సో నవేదాధ్యయనాదికం ॥ ౫౩ ॥ ధ్యానంమద్రూపచింతాద్యం నా
త్మాద్యర్థసమాధయః। మమాగమార్థవిజ్ఞానం జ్ఞానంనాన్యార్థవేదనం॥
౫౪ ॥ బాహ్యేవాభ్యంతరేవాథ యత్రస్యాన్మనసోరతిః । ప్రాగ్వాస
నావశాద్దేవి తత్రనిష్ఠాంసమాచరేత్ ॥ ౫౫ ॥బాహ్యాదాభ్యంతరంశ్రే
ష్ఠం భవేచ్ఛతగుణాధికం । అసంకటత్వాద్దోషాణాంద్రుష్టానామప్యసంభ
వాత్ ॥ ౫౬ ॥ శౌచమాభ్యంతరంవింద్యా న్నబాహ్యంశౌచముచ్యతే
అంతశ్శౌచవియుక్తాత్మా శుచిరప్యశుచిర్యతః ॥ ౫౭ ॥ బాహ్యమాభ్యం
తరంచైవ భజనంభావపూర్వకం । సభావరహితందేవి విప్రలంభైకకార
ణం॥ ౫౮ ॥ కృతకృత్యస్యతృప్తస్యమమకింక్రియతేనరైః। బహిరాభ్యం

...[శివశివభక్తయోఃప్రేమభావః]...

తరేవాథ మయాభావోహిగృహ్యతే ॥ ౫౯ ॥ భావైకాత్మాక్రియాదే
వీ మమధర్మస్సనాతనః । మనసాకర్మణావాచాఽ ప్యనపేక్ష్యఫలంక్వ
చిత్ ॥ ౬౦ ఫలోద్దేశేనదేవేశి లఘుర్మమసమాశ్రయః । ఫలార్థిత
దభావేమాం పరిత్యక్తుంక్షమీయతః ॥ ౬౧ ॥ ఫలార్థినోఽపియస్యైవ
మయిచిత్తంప్రతిష్ఠితం । భావానురూపఫలద స్తస్యాప్యహమనిందితే ॥
౬౨ ॥ ఫలానపేక్షయాయేషాం మనోమత్ప్రవణంభవేత్ । ప్రార్థయే
యుఃఫలంపశ్చా ద్భక్తాస్తేఽపిమమప్రియాః ॥ ౬౩ ॥ప్రాక్తనంస్కారవశాదే
వయేఽవిచింత్యఫలాఫలే । వివశామాంప్రపద్యంతే మమప్రియతమామ
తాః ॥ ౬౪ ॥ మల్లాభాన్నాపరోలాభ స్తేషామస్తియథాతథం । మమా
పిలాభ స్తల్లాభా న్నపరఃపరమేశ్వరీ ॥ ౬౫ ॥ మదనుగ్రహత స్తేషాం
భావోమయిసమర్పితః । ఫలంపరమనిర్వాణం ప్రయచ్ఛతిబలాదివ ॥ ౬౬
మహాత్మనామనన్యానాం మయివిన్యస్తచేతసాం । అష్టధాలక్షణంప్రా
హు ర్మమధర్మాధికారిణాం ॥ ౬౭ ॥ మద్భక్తజనవాత్సల్యం పూజాయాం
చానుమోదనం । స్వయమభ్యర్చనంచైవ మదర్థేచాంగచేష్టితం ॥ ౬౮

మత్కథాశ్రవణే భక్తిః స్వరనేత్రాంగవిక్రియా । మమానుస్మరణం నిత్యం
యశ్చ మాముపజీవతి ॥ ౧౯ ॥ ఏవమష్టవిధం చిహ్నం యస్మిన్ మ్లే
చ్ఛేఽపి వర్తతే । స విప్రేంద్రో మునిశ్శ్రీమాన్ స యతిస్స చ పండితః ॥ ౨౦ ॥
న మే ప్రియశ్చతుర్వేదీ మద్భక్తశ్శ్వపచోఽపి యః । తస్మై దేయం తతో గ్రా
హ్యం స చ పూజ్యో యథా హ్యహం ॥ ౨౧ ॥ పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం
యో మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి । తస్యాహం న ప్రణశ్యామి స చ మే న ప్రణశ్యతి ॥

...[శివభక్తలక్షణకథనం]...

౨౨ ॥ అథ వక్ష్యామి దేవేశి భక్తానామధికారిణాం । విదుషాం ద్విజముఖ్యా
నాం వర్ణధర్మం సమాసతః ॥ ౨౩ ॥ త్రిస్నానం చాగ్నికార్యం చ లింగా
ర్చనమనుత్తమం । దానమీశ్వరభావశ్చ దయా సర్వత్ర సర్వదా ॥ ౨౪ ॥
సత్యం సంతోష ఆస్తిక్య మహింసా సర్వజంతుషు । హ్రీః శ్రద్ధాఽధ్యాపనం
యోగస్సదాధ్యయనమేవ చ ॥ ౨౫ ॥ వ్యాఖ్యానం బ్రహ్మచర్యం చ శ్రవ
ణం చ తపః క్షమా । శౌచం శిఖోపవీతం చ ఉష్ణీషం చోత్తరీయకం ॥ ౨౬ ॥
నిషిద్ధాసేవనం చైవ భస్మరుద్రాక్షధారణం । పర్వణ్యభ్యర్చనం దేవి చతు
ర్దశ్యాం విశేషతః ॥ ౨౭ ॥ పానం చ బ్రహ్మకూర్చస్య మాసి మాసి యథా
విధి । అభ్యర్చనం విశేషేణ తేనైవ స్నాప్య మాం ప్రియే ॥ ౨౮ ॥ సర్వక్రి
యాన్నసంత్యాగః శ్రాద్ధాన్నస్య చ వర్జనం । తథా పర్యుషితాన్నస్య
యావకస్య విశేషతః ॥ ౨౯ ॥ మద్యస్య మద్యగంధస్య నైవేద్యస్య చ వర్జనం ।
సామాన్యం సర్వవర్ణానాం బ్రాహ్మణానాం విశేషతః ॥ ౩౦ ॥ క్షమా
శాంతిశ్చ సంతోషః సత్యమస్తేయమేవ చ । బ్రహ్మచర్యం మమ జ్ఞానం వై
రాగ్యం భస్మసేవనం ॥ ౩౧ ॥ సర్వసంగనివృత్తిశ్చ దశైతాని విశేషతః । లిం
గాని యోగినాం భూయో దివా భిక్షాశనం తథా ॥ ౩౨ ॥ వానప్రస్థాశ్రమ
స్థానాం సమానమిదమిష్యతే । రాత్రౌ న భోజనం కార్యం సర్వేషాం బ్ర
హ్మచారిణాం ॥ ౩౩ ॥ అధ్యాపనం యాజనం చ క్షత్రియస్య ప్రతిగ్ర
హః । వైశ్యస్య చ విశేషేణ మయా నాత్ర విధీయతే ॥ ౩౪ ॥ రక్షణం స
ర్వవర్ణానాం యుద్ధే శత్రువధస్తథా । దుష్టపక్షిమృగాణాం చ దుష్టానాం
ఘాతనం నృణాం ॥ ౩౫ ॥ అవిశ్వాసశ్చ సర్వత్ర విశ్వాసో మమ యోగిషు ।
స్త్రీసంసర్గశ్చ కాలేషు చమూరక్షణమేవ చ ॥ ౩౬ ॥ సదా సంచారితై

శ్చారైర్లోకవృత్తాంతవేదనం । సదాస్త్రధారణంచైవభస్మకంచుక
ధారణం ॥ ౮౭ ॥ రాజ్ఞాంమమాశ్రమస్థానామేషధర్మస్యసంగ్రహః ।
గోరక్షణంచవాణిజ్యం కృషిర్వైశ్యస్యకథ్యతే । ౮౮ ॥ శుశ్రూషేతర
వర్ణానాం ధర్మశ్శూద్రస్యకథ్యతే । ఉద్యానకరణంచైవ మమక్షేత్ర స
మాశ్రయః ॥ ౮౯ ॥ ధర్మపత్న్యాస్తుగమనంగృహస్థస్యవిధీయతే । బ్ర
హ్మచర్యంవనస్థానాం యతీనాంబ్రహ్మచారిణాం ॥ ౯౦ ॥ స్త్రీణాంతుభ
ర్తృశుశ్రూషా ధర్మోనాన్యస్సనాతనః । మమార్చనంచకల్యాణినియో
గోభర్తురస్తిచేత్ । ౯౧ ॥ యానారీభర్తృశుశ్రూషాం విహాయవ్రత
తత్పరా సానారీనరకంయాతి నాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౯౨ ॥ అథభర్తృ

గతభర్తృకా వ్రతకథనం.

విహీనాయా వక్ష్యేధర్మంసనాతనం । వ్రతందానంతపశ్శౌచం భూశ
య్యానక్తభోజనం ॥ ౯౩ ॥ బ్రహ్మచర్యంసదాస్నానం భస్మనాసలిలేనవా
శాంతిక్ష్మానంతుమానిత్యం సంవిభాగోయథావిధి ॥ ౯౪ ॥ అష్టమ్యాం
చ చతుర్దశ్యాం పౌర్ణమాస్యాంవిశేషతః । ఏకాదశ్యాంచవిధివదుపవా
సోమమార్చనం । ౯౫ ॥ ఇతిసంక్షేపతఃప్రోక్తంమయాశ్రమనిషేవణం
బ్రహ్మక్షత్రవిశాందేవి యతీనాంబ్రహ్మచారిణాం ॥ ౯౬ ॥ తథైవవాన
ప్రస్థానాంగృహస్థానాంచసుందరి । శూద్రాణామథనారీణాం ధర్మఏషస
నాతనః ॥ ౯౭ ॥ ధ్యేయస్త్వయాహందేవేశిసదాజాప్యష్షడక్షరః । వే
దోక్తమఖిలంధర్మమితిధర్మార్థసంగ్రహః ॥ ౯౮ ॥ అథయేమానవాలో

శివనిష్ఠశివభక్తమహిమా వర్ణనం

కే స్వేచ్ఛయాధృతవిగ్రహాః । భావాతిశయసంపన్నాః పూర్వసంస్కార
సంయుతాః ॥ ౯౯ ॥ విరక్తాశ్చానురక్తావా స్త్రీయాదివిషయేష్వపి ।
పాపైర్నతేవిలిప్యంతేపద్మపత్రమివాంభసా ॥ ౧౦౦ ॥ తేషాంమమాత్మవిజ్ఞాన
విశుద్ధానాంవివేకినాం । మత్ప్రసాదాద్విశుద్ధానాం దుఃఖమాశ్రమరక్ష
ణం ॥ ౧౦౧ ॥ నాస్తికృత్యమకృత్యంచ సమాధిర్ధ్యానపరాయణం । నవిధి
ర్నని షేధశ్చ తేషాంమమయథాతథా ॥ ౧౦౨ ॥ యథేహపరిపూర్ణస్య సా
ధ్యంమమనవిద్యతే । తథైవకృతకృత్యానాం తేషామపినసంశయః ॥ ౧౦౩
మద్భక్తానాం హితార్థాయ మానుషంభావమాశ్రితాః । రుద్రలోకాత్

రిభ్రష్టాస్తైరుద్రానాత్రసంశయః ॥౧౦౪॥ మమానుశాసనం యద్వ ద్బ్రం
హ్మాదీనాం ప్రవర్తకం । తథా నరాణామన్యేషాం తన్నియోగః ప్రవర్త
కః ॥ ౧౦౫॥ మమాజ్ఞాధార భావేన మద్భావాతి శయేన చ । తదాలోక
నమాత్రేణ సర్వపాపక్షయో భవేత్ ॥ ౧౦౬ ॥ ప్రత్యయాశ్చ ప్రవ
ర్తంతే ప్రశస్తఫలసూచకాః । మయి భావవతాం పుంసాం ప్రాగదృష్టార్థ
గోచరాః ॥౧౦౭॥ కంపస్వేదోఽశ్రుపాతశ్చ కంఠే చ స్వరవిక్రియా । ఆనందా
ద్యుపలబ్ధిశ్చ భవేదాకస్మికీ ముహుః ॥౧౦౮॥ ఏతైర్వ్యస్తైస్సమస్తైర్వా లింగై
రవ్యభిచారిభిః । మందమధ్యోత్తమైర్భావై ర్విజ్ఞేయాస్తేన రోత్తమాః ॥
౧౦౯ ॥ యథాయోఽగ్నిసమావేశాన్నాయో భవతి కేవలం । తథైవ మ
మ సాన్నిధ్యాన్న తే కేవలమానుషాః ॥ ౧౧౦॥ హస్తపాదాదిసాధర్మ్యా
ద్రుద్రాన్మర్త్యవపుర్ధరాన్ । ప్రాకృతానివమన్వానో నావజానీత పండి
తః ॥ ౧౧౧ ॥ అవజ్ఞానం కృతం తేషు జనైర్వ్యా మూఢచేతనైః । ఆయు
శ్శ్రియం కులం శీలం హత్వా నిరయమావహేత్ ॥ ౧౧౨ ॥ బ్రహ్మవిష్ణుసు
రేశానామపి తూలాయతే పదం । మత్తోఽన్యదనపేక్షాణాముద్ధృతానాం మ
హాత్మనాం । ౧౧౩ ॥ అశుద్ధం బౌద్ధమైశ్వర్యం ప్రాకృతం పౌరుషం తథా
గుణేశానామతస్త్యాజ్యం గుణాతీతపదైషిణాం ॥ ౧౧౪ ॥ అథ కింబహునో
క్తేన శ్రేయః ప్రాప్త్యైకసాధనం । మయి చిత్తసమాసంగో యేన కేనాపి హే

శివభక్తిమహిమా వర్ణనం.

తునా ॥ ౧౧౫ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ ఇత్థం శ్రీకంఠనాథేన శివేన పరమాత్మనా
హితాయ జగతాముక్తో జ్ఞానసారార్థసంగ్రహః ॥ ౧౧౬ ॥ విజ్ఞానసంగ్రహా
శ్చాయం వేదశాస్త్రాణి కృత్స్నశః । సేతిహాసపురాణాని విద్యా వ్యాఖ్యాన
విస్తరః ॥ ౧౧౭ ॥ జ్ఞానం జ్ఞేయమనుష్ఠేయమధికారోఽథ సాధనం । సాధ్యం
చేతి షడర్థానాం సంగ్రహస్త్వేష సంగ్రహః ॥ ౧౧౮ ॥ గురోరధికృతిర్జ్ఞానం
జ్ఞేయః పాశః పశుః పతిః । లింగార్చనాద్యనుష్ఠేయం భక్తస్త్వధి
కృతో ద్విజః ॥ ౧౧౯ ॥ సాధనం శివమంత్రాద్యాః సాధ్యం శివసమానతా ।
షడర్థసంగ్రహస్యాస్య జ్ఞానాత్సర్వజ్ఞతోచ్యతే ॥ ౧౨౦ ॥ ప్రథమం కర్మ
యజ్ఞాద్యైర్భక్త్యా విత్తానుసారతః । బాహ్యాభ్యంతరశ్చ శివం పశ్చా దంత
ర్యాగరతో భవేత్ ॥ ౧౨౧ ॥ రతిరభ్యంతరే యస్య న బాహ్యే పుణ్యగౌ

రవాత్ । నకర్మకరణీయ్యంహి బహిస్తస్యమహాత్మనః ॥ ౧౨ ॥ జ్ఞా
నామృతేనతృప్తస్య భక్త్యాచైవశివాత్మనః నాంతర్నచబహిఃకృష్ణకృత్య
మస్తికదాచన॥ ౧౩॥ తస్మాత్క్రమేణసంత్యజ్యబాహ్యమాభ్యంతరంతథా
జ్ఞానేనజ్ఞేయమాలోక్యజ్ఞానంచాపిపరిత్యజేత్ ॥౧౪॥ నైకాగ్రంచేచ్ఛివేచి
త్తం కింకృతేనాపికర్మణా। ఏకాగ్రమేవచేచ్చిత్తమకృతేనాపికర్మణా।౧౫
తస్మాత్కర్మాణ్యకృత్వావా కృత్వావాంతర్బహిఃక్రమాత్ । యేనకే
నాప్యుపాయేనశివేచిత్తంనివేశయేత్ ॥౧౬॥ శివేనివిష్టచిత్తానాంప్రతిష్ఠిత
ధియాం సతాం । పరత్రేహచసర్వత్ర నిర్వృతిఃపరమాభవేత్ ।
॥౧౭॥ ఇహోంనమశ్శివాయేతి మంత్రేణానేనసిద్ధయః సతస్మాదధిగం
తవ్యః పరావరవిభూతయే॥౧౮॥ ఇతిశ్రీశైవేమహాపురాణేవాయవీయ
సంహితాయాముత్తరభాగే శైవధర్మకథనంనామ ఏకాదశోధ్యాయః ॥౧౧॥
శ్రీకృష్ణఉవాచ॥ మహర్షివరసర్వజ్ఞసర్వజ్ఞానమహోదధే। పంచా
క్షరస్యమాహాత్మ్యం శ్రోతుమిచ్ఛామితత్త్వతః ॥ ౧ ॥ ఉపమన్యురువాచ॥

శివపంచాక్షరమహామంత్ర మహిమావర్ణనం.

పంచాక్షరస్యమాహాత్మ్యం వర్షకోటిశతైరపి । అశక్యంవిస్తరాద్వక్తుం
తస్మాత్సంక్షేపతశ్శృణు ॥ ౨ ॥ వేదేశివాగమేచాయ ముభయత్రషడక్షరః
మంత్రస్థితస్సదాముఖ్యోలోకేపంచాక్షరస్మృతః ॥ ౩ ॥ సర్వమంత్రాధికశ్చా
యమోంకారాద్యష్షడక్షరః । సర్వేషాంశివభక్తానామశేషార్థప్రసాధకః॥
౪ ॥ తదల్పాక్షరమర్థాఢ్యం వేదసారంవిముక్తిదం । ఆజ్ఞాసిద్ధమసందిగ్ధం
వాక్యమేతచ్ఛివాత్మకం॥౫॥ నానాసిద్ధియుతందివ్యం లోకచిత్తానురంజకం।
సునిశ్చితార్థంగంభీరంవాక్యంతత్పారమేశ్వరం ॥౬॥ మంత్రంసుఖముఖో
చ్చార్య మశేషార్థప్రసిద్ధయే। ప్రాహోంనమశ్శివాయేతి సర్వజ్ఞస్స
ర్వదేహినాం ॥ ౭ ॥ తద్బీజంసర్వవిద్యానాం మంత్రమాద్యంషడక్షరం ।
అతిసూక్ష్మంమహార్థంచ జ్ఞేయంతద్వటబీజవత్ ॥ ౮ ॥ దేవోగుణత్ర
యాతీత స్సర్వజ్ఞస్సర్వకృత్ప్రభుః । ఓమిత్యేకాక్షరేమంత్రే స్థితస్సర్వగత
శ్శివః ॥ ౯ ॥ ఈశానాద్యానిసూక్ష్మాణి బ్రహ్మాణ్యేకాక్షరాణితు । మం
త్రేనమశ్శివాయేతి సంస్థితానియథాక్రమం ॥ ౧౦ ॥ మంత్రేషడక్షరే
సూక్ష్మేపంచబ్రహ్మతనుశ్శివః । వాచ్యవాచకభావేన స్థితస్సాక్షాత్స్వభా

వతః ॥ ౧౧ ॥ వాచ్యశ్శివప్రమేయత్వా న్మంత్రస్తద్వాచకస్స్మృతః । వా
చ్యవాచకభావోఽయమనాదిస్సంస్థితస్తయోః ॥ ౧౨ ॥ యథానాదిప్ర
వృత్తోఽయం ఘోరసంసారసాగరః । శివోఽపి హి తథానాదిస్సంసారాన్మో
చకస్థితః । ౧౩ ॥ వ్యాధీనాం భేషజం యద్వత్ప్రతిపక్షస్స్వభావతః । తద్వ
త్సంసారదోషాణాం ప్రతిపక్షశ్శివస్స్మృతః ॥ ౧౪ ॥ అసత్యస్మిన్జగన్నాథే
తమోభూతమిదం భవేత్ । ఆదిత్యేన యథా హీనం నిరాలోకమిదం జగ
త్ ॥ ౧౫ ॥ అభావాదీశ్వరస్యాయం జగత్సృష్టిః కథం భవేత్ । అచేత
నత్వాత్ప్రకృతే రజ్ఞత్వాత్పురుషస్య చ ॥ ౧౬ ॥ ప్రధానపరమాణ్వాది
యావత్కించిదచేతనం । న తత్కర్తృ స్వయం దృష్టం బుద్ధిమత్కారణం వి
నా ॥ ౧౭ ॥ ధర్మాధర్మోపదేశశ్చ బంధమోక్షవిచారణా । న సర్వజ్ఞం
వినా పుంసా మాదిసర్గే ప్రసిద్ధ్యతి ॥ ౧౮ ॥ వైద్యం వినా నిరానందాః క్లి
శ్యంతే రోగిణో యథా । శివం వినా నిరానందం క్లిశ్యంతే హి జగత్తథా ॥ ౧౯
తస్మాదనాదిస్సర్వజ్ఞః పరిపూర్ణస్సదాశివః । అస్తి నాథః పరిత్రాతా పుం
సాం సంసారసాగరాత్ ॥ ౨౦ ॥ ఆదిమధ్యాంతనిర్ముక్తస్స్వభావవిమలః
ప్రభుః । సర్వజ్ఞః పరిపూర్ణశ్చ శివో జ్ఞేయశ్శివాగమే ॥ ౨౧ ॥ తస్యాభి
ధానమంత్రోఽయమభిధేయశ్చ స స్మృతః । అభిధానాభిధేయత్వా న్మం

శివషడక్షరమహిమావర్ణనం.

త్రస్సిద్ధపరశ్శివః । ౨౨ ॥ ఏతావత్తు శివజ్ఞానమేతావత్పరమం పదం । య
దోన్నమశ్శివాయేతి శివవాక్యం షడక్షరం ॥ ౨౩ ॥ విధివాక్యమిదం శై
వం నార్థవాదం శివాత్మకం । యస్సర్వజ్ఞస్సుసంపూర్ణస్స్వభావవిమల
శ్శివః ॥ ౨౪ ॥ లోకానుగ్రహకర్త్రా చ సమృషార్థం కథం వదేత్ । య
ద్యథావస్థితం వస్తు గుణదోషైస్స్వభావతః ॥ ౨౫ ॥ యావత్ఫలం చ యత్పు
ణ్యం సర్వజ్ఞస్తు తథా వదేత్ । రాగాజ్ఞానాదిభిర్దోషైర్గ్రస్తత్వాదనృ
తం వదేత్ ॥ ౨౬ ॥ తే చేశ్వరే న విద్యంతే బ్రూయాత్స కథమన్యథా । అ
జాతాదోషదోషేణ సర్వజ్ఞేన శివేన యత్ ॥ ౨౭ ॥ ప్రణీతమమలం వాక్యం
తత్ప్రమాణం న సంశయః । తస్మాదీశ్వరవాక్యాని శ్రద్ధేయాని విపశ్చితా ॥
౨౮ ॥ యాథార్థ్యం పుణ్యపాపేషు తదశ్రద్ధో వ్రజత్యధః । స్వర్గాపవర్గసి
ద్ధ్యర్థం భాషితం యత్సుశోభనం ॥ ౨౯ ॥ వాక్యం మునివరైశ్శాం

తై స్తద్విజ్ఞేయంసుభాషితం । రాగద్వేషానృతక్రోధ కామతృష్ణానుసా

శివషడక్షరమంత్ర మహిమావర్ణనం

రియత్ ॥ ౩౦ ॥ వాక్యంనిరయహేతుత్వా త్తద్దుర్భాషితముచ్యతే । స
త్కృతేనాపికింతేనమృదునాలలితేనవా ॥ ౩౧ ॥ అవిద్యారాగవాక్యేన
సంసారక్లేశహేతునా । యచ్ఛ్రుత్వాజాయతేశ్రేయో రాగాదీనాంచ
సంక్షయః ॥ ౩౨ ॥ విరూపమపితద్వాక్యం విజ్ఞేయమతిశోభనం । బహు
త్వేపిహిమంత్రాణాంసర్వజ్ఞేనశివేనయత్ ॥ ౩౩ ॥ ప్రణీతమమలంమం
త్రంనతేనసదృశంక్వచిత్ । సాంగానివేదశాస్త్రాణి సంస్థితాని షడక్ష
రే॥ ౩౪ ॥ నతేనసదృశస్తస్మా న్మంత్రోఽప్యన్యోస్తిపరఃక్వచిత్ । సప్తకోటి
మహామంత్రైరుపమంత్రైరనేకధా॥ ౩౫ ॥ మంత్రష్షడక్షరోభిన్న స్సూ
త్రంవృత్త్యాత్మనాయథా । శివజ్ఞానానియావంతి విద్యాస్థానానియానిచ
౩౬ ॥ షడక్షరస్యసూత్రస్య తానిభాష్యంసమాసతః । కింతస్యబహు
భిర్మంత్రైః శాస్త్రైర్వాబహువిస్తరైః ॥ ౩౭ ॥ యస్యోన్నమశ్శివాయే
తి మంత్రోయంహృదిసంస్థితః । తేనాధీతంశ్రుతం తేనకృతంసర్వమనుష్ఠి
తం ॥ ౩౮ ॥ యేనోన్నమశ్శివాయేతి మంత్రాభ్యాసస్థిరీకృతః ! సమ
స్కారాదిసంయుక్తం శివాయేత్యక్షరత్రయం ॥ ౩౯ ॥ జిహ్వాగ్రేవర్త
తేయస్య సఫలంతస్యజీవితం । అంత్యజోవాధమోవాపి మూర్ఖోవా
పండితోపివా ॥ ౪౦ ॥ పంచాక్షరజపోనిష్ఠో ముచ్యతేపాపపంజరాత్ ।
ఇత్యుక్తంపరమేశేన దేవ్యాపృష్టేనశూలినా ॥ ౪౧ ॥ హితాయసర్వమ
ర్త్యానాం ద్విజానాంవిశేషతః॥ దేవ్యువాచ ॥ కలౌకలుషితేకాలే దుర్జ
యేదురతిక్రమే ॥ ౪౨ ॥ అపుణ్యతమసాచ్ఛన్నే లోకేధర్మపరాఙ్ముఖే ।
క్షీణేవర్ణసమాచారే సంకరేసముపస్థితే ॥ ౪౩ ॥ సర్వాధికారేసందిగ్ధే
నిశ్చితేవావిపర్యయే । తదోపదేశేవిహతే గురుశిష్యక్రమేగతే ॥ ౪౪ ॥
కేనోపాయేసముచ్యంతే భక్తాస్తవమహేశ్వర ॥ మహేశ్వరఉవాచ ॥ ఆ
శ్రిత్యపరమాంవిద్యాం హృద్యాంపంచాక్షరీంమమ ॥ ౪౫ ॥ భక్త్యాచభా
వితాత్మానో ముచ్యంతేకలిజానరాః । మనోవాక్కాయజైర్దోషై
ర్వక్తుంస్మర్తుమగోచరైః ॥ ౪౬ ॥ దూషితానాంకృతఘ్నానాం నిర్ద
యానాంఖలాత్మనాం । లుబ్ధానాంవక్రమనసా మపిమత్ప్రవణాత్మనాం ॥

౫౭ ॥ మమపంచాక్షరీవిద్యా సంసారభయతారిణీ । మయైవమసకృద్దేవి
ప్రతిజ్ఞాతంధరాతలే ॥ ౪౮ ॥ పతితోఽపివిముచ్యేత మద్భక్తోవిద్యయాన
యా ॥ దేవ్యువాచ ॥ కర్మాయోగ్యోభవేన్మర్త్యః పతితోయదిసర్వథా ॥
౪౯ ॥ కర్మాయోగ్యేనయత్కర్మ కృతంచనరకాయహి । తతఃకథంవి

శివపంచాక్షర మంత్రమహిమావర్ణనం

ముచ్యేత పతితోఽవిద్యయానయా ॥ ౫౦ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ తథ్యమేత
త్త్వయాప్రోక్తం తథాపిశ్రుణుసుందరీ । రహస్యమితిమత్వా తద్గోపితం
యన్మయాపురా ॥ ౫౧ ॥ సమంత్రకంమాంపతితః పూజయేద్యదిమో
హితః । నారకీస్యాన్నసందేహో మమపంచాక్షరంవినా ॥ ౫౨ ॥ అ
బ్భక్షావాయుభక్షాశ్చ యేచాన్యేవ్రతకర్శితాః । తేషామేతైర్వ్రతై
ర్నాస్తి మమలోకసమాగమః ॥ ౫౩ ॥ భక్త్యాపంచాక్షరేణైవ యో
హిమాంసకృదర్చయేత్ । సోఽపిగచ్ఛేన్మమస్థానం మంత్రస్యాస్యైవగౌర
వాత్ ॥ ౫౪ ॥ తస్మాత్తపాంసియజ్ఞాశ్చ వ్రతానినియమాస్తథా । పం
చాక్షరార్చనస్యైతే కోట్యంశేనాపినోసమాః ॥ ౫౫ ॥ బద్ధోవాప్య
థవాముక్తః పాశాత్పంచాక్షరేణయః । పూజయేన్మాంసముచ్యేత నా
త్రకార్యావిచారణా ॥ ౫౬ ॥ అరుద్రోవాసరుద్రోవా సకృత్పంచాక్షరే
ణయః । పూజయేత్పతితోవాపి మూఢోవాముచ్యతేనరః ॥ ౫౭ ॥ షడక్ష
రేణవాదేవి తథాపంచాక్షరేణవా । సబ్రహ్మాంగేనమాంభక్త్యా పూజ
యేద్యదిముచ్యతే ॥ ౫౮ ॥ పతితోఽపతితోవాపి మంత్రేణానేనపూజ
యేత్ । మమభక్తోజితక్రోధో హ్యలబ్ధోలబ్ధఏవవా ॥ ౫౯ ॥ అలబ్ధా
ల్లబ్ధఏవేహ కోటికోటిగుణాధికః । తస్మాల్లబ్ధ్వైవమాందేవి మంత్రేణానేన
పూజయేత్ ॥ ౬౦ ॥ లబ్ధ్వాసంపూజయేద్యస్తు మైత్ర్యాదిగుణసంయుతః ।
బ్రహ్మచర్యరతోభక్త్యా మత్సాదృశ్యమవాప్నుయాత్ ॥ ౬౦ ॥ కిమత్ర
బహునోక్తేన భక్తాస్సర్వేఽధికారిణః । మమపంచాక్షరేమంత్రే తస్మా
చ్ఛ్రేష్ఠతరోహిసః ॥ ౬౨ ॥ పంచాక్షరప్రభావేణ లోకావేదామహర్ష
యః । తిష్ఠంతిశాశ్వతాధర్మా దేవాస్సర్వమిదంజగత్ ॥ ౬౩ ॥ ప్రలయేస
మనుప్రాప్తే నష్టేస్థావరజంగమే । సర్వంప్రకృతిమాపన్నం తత్రసంలీ
యమేష్యతి ॥ ౬౪ ॥ ఏకోఽహంసంస్థితోదేవి నద్వితీయోఽస్తికుత్రచిత్ ।

తదా వేదాశ్చ శాస్త్రాణి సర్వే పంచాక్షరే స్థితాః ॥ ౬౫ ॥ తేనాశం నైవసం
ప్రాప్తా మచ్ఛక్త్యా హ్యనుపాలితాః । గుణమూర్త్యాత్మనా చైవ తతోఽ
వాంతరసంహృతిః ॥ ౬౬ ॥ తతస్సృష్టిరభూన్మత్తః ప్రకృత్యాత్మప్రభేద
తః । తదా నారాయణశ్చైతే దేవో మాయామయాంతనుం ॥ ౬౭ ॥ ఆస్థాయ
భోగిపర్యంక శయనేతోయమధ్యగః । తన్నాభిపంకజాజ్జాతః పంచవక్త్రః పి
తామహః ॥ ౬౮ ॥ సిసృక్షమాణో లోకాంస్త్రీన శక్తో హ్యసహాయవాన్
మునీన్దశ ససర్జాదౌ మానసానమితౌజసః ॥ ౬౯ ॥ తేషాంసిద్ధివివృద్ధ్యర్థం
మాంప్రోవాచపితామహః । మత్పుత్రాణాంమహాదేవ శక్తిందేహిమ
హేశ్వర ॥ ౭౦ ॥ ఇత్యేవంప్రార్థితస్తేన పంచవక్త్రధరోహ్యహం । పం
చాక్షరాణిక్రమశః ప్రోక్తవాన్ పద్మయోనయే ॥ ౭౧ ॥ సపంచవదనై
స్తాని గృహ్ణన్లోకపితామహః । వాచ్యవాచకభావేన జ్ఞాతవాన్మాంమ
హేశ్వరం ॥ ౭౨ ॥ జ్ఞాత్వాప్రయోగంవిధి వత్సిద్ధమంత్రఃప్రజాపతిః । పు
త్రేభ్యఃప్రదదౌమంత్రం మంత్రార్థంచయథాతథం ॥ ౭౩ ॥ తేచలబ్ధ్వా
మంత్రరత్నం సాక్షాల్లోకపితామహాత్ । తదాజ్ఞప్తేనమార్గేణ మదారా
ధనకాంక్షిణః ॥ ౭౪ ॥ మేరోస్తుశిఖరేరమ్యే ముంజవాన్నామపర్వతః ।
మత్ప్రియస్సతతంశ్రీమాన్మద్భూతైరపిరక్షితః ॥ ౭౫ ॥ తస్యాభ్యాశే
తపస్తీవ్రం లోకసృష్టిసముత్సుకాః । దివ్యంవర్షసహస్రంతు వా
యుభక్షాః సమాచరన్ ॥ ౭౬ ॥ తేషాంభక్తిమహాందృష్ట్వా సద్యఃప్రత్య
క్షతామియాం । ఋషింఛందశ్చకీలంచ బీజంశక్తించదైవతం ॥ ౭౭ ॥
న్యాసంషడంగదిగ్బంధం వినియోగమశేషతః । ప్రోక్తవానహమార్యా
ణాం జగత్సృష్టివివృద్ధయే ॥ ౭౮ ॥ తతస్తేమంత్రమాహాత్మ్యాదృషయ
స్తపసైధితాః । సృష్టింవితేనుస్తేసమ్యక్సదేవాసురమానుషాం ॥ ౭౯ ॥ అ
స్యాఃపరమవిద్యాయాస్స్వరూపమధునోచ్యతే । ఆదౌనమఃప్రయోక్తవ్యం
శివాయేతితతఃపరం ॥ ౮౦ ॥ సైషాపంచాక్షరీవిద్యా సర్వశ్రుతిశిరోగ
తా । శబ్దజాతస్యసర్వస్య బీజభూతమాస్సతః ॥ ౮౧ ॥ ప్రథమంమన్ముఖో
ద్గీర్ణా సామమైవాస్తి వాచికా । తప్తచామీకరప్రఖ్యా పీనోన్నతప
యోధరా ॥ ౮౨ ॥ చతుర్భుజాత్రినయనా బాలేందుకృతశేఖరా । ప
ద్మోత్పలకరీసౌమ్యా వరదాభయపాణికా ॥ ౮౩ ॥ సర్వలక్షణసంపన్నా

సర్వాభరణభూషితా । శితపద్మాసనాశీనా నీలకుంచితమూర్ధజా॥ ౮౪ ॥ అస్యాఃపంచవిధావర్ణాః ప్రస్ఫురద్రశ్మిమండలా । పీతఃకృష్ణస్తథాధూమ్ర స్స్వర్ణాఖ్యోరక్తఏవచ । ౮౫ ॥ పృథక్ప్రయోజ్యాయద్యేతె బిందునాదవిభూషితాః । అర్ధచంద్రాకృతిర్బిందు ర్నాదో దీపశిఖాకృతిః ॥ ౮౬ బీజంద్వితీయంబీజేషు మంత్రస్యాస్యవరాననే । దీర్ఘపూర్వంతురీయస్యపంచమంశక్తిమాదిశేత్ । ౮౭॥ వామదేవోనామఋషిః పంక్తిశ్ఛందఉదాహృతం । దేవతాశివఏవాహం మంత్రస్యాస్యవరాననే దీర్ఘపూర్వంతురీయస్యపంచమంశక్తిమాదిశేత్ । ౮౭ ॥ వామదేవోనామఋషిః పంక్తిశ్ఛందఉదాహృతం । దేవతాశివఏవాహం మంత్రస్యాస్యవరాననే । ౮౮ ॥ గౌతమోఽత్రిర్వరారోహె విశ్వామిత్రస్తథాంగిరాః । భరద్వాజశ్చవర్ణానాం క్రమశోఋషయస్స్మృతాః॥ ౮౯ ॥ గాయత్ర్యనుష్టుప్త్రిష్టుప్ఛందాంసిబృహతీవిరాట్ । ఇంద్రోరుద్రో హరిర్బ్రహ్మస్కందస్తేషాంచదేవతాః ॥ ౯౦ ॥ మమపంచముఖాన్యాహు స్థానంతేషాంవరాననే ॥ పూర్వాదిమూర్ధపర్యంతం నకారాదియథాక్రమం ॥ ౯౧ ॥ ఉదాత్తఃప్రథమోవర్ణః శ్చతుర్థశ్చ ద్వితీయకః । పంచమస్స్వరితశ్చైవ తృతీయోనిహతస్స్మృతః ॥ ౯౨ ॥ మూలవిద్యాశివంశైవం సూత్రంపంచాక్షరస్తథా । సామాన్యస్యవిజానీయా చ్చైవంమేహృదయం మహత్ ॥ ౯౩ ॥ నకారశ్శిరఉచ్యేతమకారస్తుశిఖోచ్యతే । శికారఃకవచంతద్వ ద్వకారోనేత్రముచ్యతే ॥ ౯౪ ॥ యకారోస్త్రంనమస్స్వాహా వషట్హుంవౌషడిత్యపి। ఫడిత్యపిచవర్ణానాంమంత్రేంఽగత్వంయదాతదా ॥ ౯౫ ॥ తవాపిమూలమంత్రోయం కించిద్భేదసమన్వయాత్ । తత్రాపిపంచమోవర్ణో ద్వాదశస్వరభూషితః । ౯౬ ॥ తస్మాదనేనమంత్రేణ మనోవాక్కాయభేదతః । ఆవయోరర్చనంకుర్యా జ్జపహోమాదికంతథా ॥ ౯౭ ॥ యథాప్రజ్ఞంయథాశ్రద్ధం యథాకాలంయథామతి। యథాశక్తియథాసంపద్యథాయోగంయథామతి ॥ ౯౮ ॥ యదాకదాపివాభక్త్యా యత్రకుత్రాపివాకృతా । యేనకేనాపివాదేవి పూజాముక్తింనయిష్యతి ॥ ౯౯ ॥ మయ్యాసక్తేనమనసా చేత్కృతంమమసుందరి । మత్ప్రియంచశివంనైవ క్రమేణాప్యక్రమేణవా ॥ ౧౦౦ ॥

తథాపిమమభక్తాయేనా త్యంతవివశాఃపునః । తేషామర్థేతుశాస్త్రేషు మమైవనియమఃకృతః ॥ ౧౦౧ ॥ తత్రాదౌసంప్రవక్ష్యామి మంత్రసంగ్రహణంశుభం । యద్వినానిష్ఫలంజాప్యం యేనవాసఫలంభవేత్ ॥ ౧౦౨ ఆజ్ఞాహీనంక్రియాహీనం శ్రద్ధాహీనంవరాననే । ఆజ్ఞార్థందక్షిణాహీనం సదాజప్తంచనిష్ఫలం ॥ ౧౦౩ ॥ అజ్ఞాసిద్ధంక్రియాసిద్ధం శ్రద్ధాసిద్ధం మదాత్మకం । ఏవంచేద్దక్షిణాయుక్తం మంత్రంసిద్ధంమహత్ఫలం ॥ ౧౦౪ ఉపగమ్యగురుంవిప్ర మాచార్యంతత్వవేదినం। జాపినంసద్గుణోపేతం ధ్యానయోగపరాయణం ॥ ౧౦౫ ॥ తోషయేత్తంప్రయత్నేన భావశుద్ధిసమన్వితః । వాచాచమనసాచైవ కాయేనద్రవిణేనచ ॥ ౧౦౬ ॥ ఆచార్యం పూజయేద్విప్యస్సర్వదాహిప్రయత్నతః । హస్త్యశ్వరథరత్నానిక్షేత్రాణిచ గృహాణిచ । ౧౦౭ ॥ భూషణానిచవాసాంసి ధాన్యానిచ ధనానిచ ఏతానిగురవేదద్యా ద్భక్త్యాచవిభవేసతి ॥ ౧౦౮ ॥ విత్తశాఠ్యంనకుర్వీత యదిచ్ఛేత్సిద్ధిమాత్మనః । పశ్చాన్నివేదయేద్దేవి స్వాత్మానంసపరిచ్ఛదం ॥ ౧౦౯॥ ఏవంసంపూజ్యవిధివ ద్యథాశక్తిత్వవంచయన్ । ఆదదీతగురోర్మంత్రంజ్ఞానంచైవ క్రమేణతు ॥ ౧౧౦ ॥ ఏవంతుష్టోగురుశ్శిష్యం పూజకంవత్సరోషితం । శుశ్రూషుమనహంకారం స్నాతంశుచిముపోషితం ॥ ౧౧౧ స్నాపయిత్వావిశుద్ధ్యర్థం పూర్ణకుంభఘృతేనవై । జలేనమంత్రశుద్ధేన పుణ్యద్రవ్యయుతేనచ॥౧౧౨॥ అలంకృత్యసువేషంచ గంధస్రగ్వస్త్రభూషణైః । పుణ్యాహంవాచయిత్వాచ బ్రాహ్మణానభిపూజ్యచ ॥ ౧౧౩ ॥ సముద్రతీరేనద్యాంచ గోష్ఠేదేవాలయేఽపివా । శుచౌదేశేగృహేవాపి కాలేసిద్ధికరేతిథౌ ॥ ౧౧౪ నక్షత్రేశుభయోగేచ సర్వదోషవివర్జితే। అనుగృహ్యతతోదద్యా జ్జ్ఞానంమమయథావిధి॥౧౧౫॥ స్వరేణోచ్చారయేత్తస్య గేకాంతేఽతిప్రసన్నధీః । ఉచ్చార్యోచ్చారయిత్వాతమావయోర్మంత్రముత్తమం । ౧౧౬ ॥ శివంచాస్తుశుభంచాస్తు శోభనోఽస్తుప్రియోఽస్త్వితి । ఏవందద్యాద్గురుర్మంత్ర మాజ్ఞాంచైవతతఃపరం ॥ ౧౧౭ ॥ ఏవంలబ్ధ్వాగురోర్మంత్ర మాజ్ఞాంచైవసమాహితః । సంకల్ప్యచ జపేన్నిత్యం పురశ్చరణపూర్వకం। ౧౧౮ ॥ యావజ్జీవం జపేన్నిత్యమష్టోత్తరసహస్రకం । అనన్యస్తత్పరోభూత్వా సయాతిపరమాంగ

తిం॥౧౧౯॥ జపేదక్షరలక్షం వై చతుర్గుణితమాదరాత్ । నక్తాశీసంయు
మీ యస్సపౌరశ్చరణికస్స్మృతః॥౧౨౦॥ యఃపురశ్చరణంకృత్వా నిత్యజా
పీ భవేత్పునః। తస్యనాస్తిసమోలోకే ససిద్ధస్సిద్ధిదో భవేత్।౧౨౧॥ స్నా
నంకృత్వాశుచౌదేశే బద్ధ్వారుచిరమాసనం । త్వయామాంహృదిసంచిం
త్య సంచిత్యస్వగురుంతతః । ౧౨౨ ॥ ఉదఙ్ముఖఃప్రాఙ్ముఖో వా మౌ
నీచైకాగ్రమానసః । విశోధ్యపంచతత్త్వాని దహనప్లావనాదిభిః ॥ ౧౨౩
మంత్రన్యాసాదికంకృత్వా సకలీకృతవిగ్రహః । ఆవయోర్విగ్రహంధ్యా
య ప్రాణాపానౌనియమ్యచ । ౧౨౪ ॥ విద్యాస్థానంస్వకంరూప
మృషింఛందోఽధిదైవతం । బీజంశక్తింతథావాక్యం స్మృత్వాపంచాక్ష
రీంజపేత్ ॥ ౧౨౫ ॥ ఉత్తమంమానసంజాప్య ముపాంశుమధ్యమంవిదుః
అధమంవాచికంప్రాహు రాగమార్థవిశారదాః । ౧౨౬ ॥ ఉత్తమంరు
ద్రదైవత్యం మధ్యమంవిష్ణుదైవతం । అధమంబ్రహ్మదైవత్య మిత్యా
హురనుపూర్వశః ॥ ౧౨౭ ॥ యదుచ్చనీచస్వరితైః శబ్దైస్స్పష్టపదా
క్షరైః । మంత్రముచ్చారయేద్వాచా వాచికోఽయంజపస్స్మృతః ॥
౧౨౮ ॥ జిహ్వామాత్రపరిస్పందా దీషదుచ్చారితోఽపివా। అపరైరశ్రు
తఃకించి చ్ఛ్రుతోవోపాంశురుచ్యతే ॥ ౧౨౯ ॥ ధియాయదక్షరశ్రేణ్యా
వర్ణాద్వర్ణం పదాత్పదం । శబ్దార్థచింతనంభూయః కథ్యతేమాన
సోజపః ॥ ౧౩౦ ॥ వాచికస్త్వేకఏవస్యా దుపాంశుశ్శతముచ్యతే । సాహ
స్రోమానసఃప్రోక్తస్సగర్భస్తుశతాధికః ॥ ౧౩౧ ॥ ప్రాణాయామసమా
యుక్తస్సగర్భోజపఉచ్యతే । ఆద్యంతయోరగర్భోఽపి ప్రాణా
యామఃప్రశస్యతే ।౧౩౨ ॥ చత్వారింశత్సమావృత్తిప్రాణానాయమ్య
సంస్మరేత్ । మంత్రమంత్రార్థవిద్ధీమా నశక్తశ్శక్తితోజపేత్॥ ౧౩౩ ॥
పంచకంత్రికమేకంవా ప్రాణాయామంసమాచరేత్ । అగర్భంవాసగ
ర్భంవా సగర్భస్తత్రశస్యతే । ౧౩౪ ॥ సగర్భాదపిసాహస్ర స్సధ్యానో
జపఉచ్యతే । ఏషుపంచవిధేష్వేకః కర్తవ్యశ్శక్తితోజపః ॥ ౧౩౫ ॥ అం
గుళ్యాజపసంఖ్యాన మేకమేకముదాహృతం। రేఖయాష్టగుణంవిద్యాత్పు
త్రజీవైర్దశాధికం ॥ ౧౩౬ ॥ శతంస్యాచ్ఛంఖమణిభిః ప్రవాళైస్తుసహ
స్రకం । స్ఫటికైర్దశసాహస్రం మౌక్తికైర్లక్షముచ్యతే ॥ ౧౩౭ ॥

పద్మాక్షైర్దశలక్షంతు సౌవర్ణైః కోటిరుచ్యతే । కుశగ్రంథ్యాచరుద్రా క్షై రనంతగుణితంభవేత్ ॥ ౧౩౭ ॥ త్రింశదక్షైః కృతామాలా ధనదాజపకర్మణీ । సప్తవింశతిసంఖ్యాతై రక్షైః పుష్టిప్రదాభవేత్ ॥ ౧౩౮ ॥ పంచవింశతి సంఖ్యాతైః కృతాముక్తింప్రయచ్ఛతి । అక్షైస్తుపంచదశభిరభిచారఫలప్రదా ॥ ౧౪౦ ॥ అంగుష్ఠంమోక్షదంవిద్యా త్తర్జనీశత్రునాశినీ । మధ్యమాధనదాశాంతిం కరోత్యేషాఅనామికా ॥ ౧౪౧ ॥ కనిష్ఠాక్షరణీప్రోక్తా జపకర్మణిశోభనా । అంగుష్ఠేనజపేజ్జాప్యమన్యైరంగుళిభిస్సహ ॥ ౧౪౨ ॥ అంగుష్ఠేనవినాజాప్యం కృతంతదఫలంయతః । గృహేజపంసమంవిద్యాద్గోష్ఠేశతగుణంవిదుః ॥ ౧౪౩ ॥ పుణ్యారణ్యేతథారామే సహస్రగుణముచ్యతే । అయుతంపర్వతేపుణ్యేన ద్యాంలక్షముదాహృతం । ౧౪౪ ॥ కోటిందేవాలయేప్రాహు రనంతంమమసన్నిధౌ । సూర్యస్యాగ్నేర్గురోరిందో ర్దీపస్యచ జలస్యచ ॥ ౧౪౫ ॥ విప్రాణాంచగవాంచైవసన్నిధౌ శస్యతేతపః । తత్పూర్వాభిముఖంవశ్యం దక్షిణంచాభిచారికం ॥ ౧౪౬ ॥ పశ్చిమంధనదంవిద్యా దౌత్తరంశాంతిదంభవేత్ । సూర్యాగ్నివిప్రదేవానాం గురూణామపిసన్నిధౌ ॥ ౧౪౭ ॥ అన్యేషాంచప్రశస్తానాం మంత్రంనవిముఖోజపేత్ । ఉష్ణీషీకంచుకీనగ్నోముక్తకేశోబలావృతః ॥ ౧౪౮ ॥ అపవిత్రకరోఽశుద్ధోవిలపన్నజపేత్క్వచిత్ క్రోధంమదంక్షుతంత్రీణినిష్ఠీవనవిజృంభణే ॥ ౧౪౯ ॥ దర్శనంచశ్వనీచానాం వర్జయేజ్జపకర్మణి ॥ ఆచామేత్సంభవేతేషాం స్మరేద్వామాంత్వయాసహ ॥ ౧౫౦ ॥ జ్యోతీంషిచప్రపశ్యేద్వా కుర్యాద్వాప్రాణసంయమం అనాసనశ్శయానోవా గచ్ఛన్నుత్థితఏవవా ॥ ౧౫౧ ॥ రథ్యాయామశివేస్థానేనజపేత్తిమిరాంతరే । ప్రసార్యనజపేత్పాదౌ కుక్కుటాసనఏవవా ॥ ౧౫౨ ॥ యానశయ్యాధిరూఢోవా చింతావ్యాకులితోఽథవా । శక్తశ్చేత్సర్వమేవైత దశక్తశ్శక్తితోజపేత్ । ౧౫౩ ॥ కిమత్రబహునోక్తేన సమాసేనవచశ్శృణు । సదాచారోజపంచ్ఛుద్ధం ధ్యాయన్భద్రంసమశ్నుతే ॥ ౧౫౪ ॥ ఆచారఃపరమోధర్మ ఆచారఃపరమంధనం । ఆచారఃపరమావిద్యా ఆచారఃపరమాగతిః ॥ ౧౫౫ ॥ ఆచారహీనఃపురుషో లోకేభవతినిందితః । పరత్రచ సుఖీనస్యాత్త స్మాదాచార వాన్భవేత్ ॥

౧౫౬॥ యస్యయద్విహితంకర్మ వేదేశాస్త్రేచ వైదికైః తస్య తేనసమాచార స్సదాచారోనచేతరః ॥ ౧౫౭ ॥ సద్భిరాచరితత్వాచ్చ సదాచారస్స ఉచ్యతే । సదాచారస్యతస్యాహు రాస్తిక్యంమూలకారణం॥ ౧౫౮ ॥ ఆస్తికశ్చేత్ప్రమాదాద్యైస్సదాచారాదపిచ్యుతః । నదుష్యతినరోనిత్యం తస్మాదాస్తికతాంవ్రజేత్ ॥ ౧౫౯ ॥ యథేహాస్తిసుఖందుఃఖం సుకృతైర్దుష్కృతైరపి। తథాపరత్రచాస్తీతిమతిరాస్తిక్యముచ్యతే ॥ ౧౬౦ ॥ రహస్యమన్యద్వక్ష్యామి గోపనీయమిదంప్రియే । నవాచ్యంయస్యకస్యాపి నాస్తికస్యాథవాపశోః ॥ ౧౬౧ ॥ సదాచారవిహీనస్య పతితస్యాంత్యజస్యచ । పంచాక్షరాత్పరంనాస్తి పరిత్రాణంకలౌయుగే ॥ ౧౬౨ ॥ గచ్ఛతస్తిష్ఠతోవాపి స్వేచ్ఛయాకర్మకుర్వతః । అశుచేర్వాశుచేర్వాపి మంత్రోఽయం నచనిష్ఫలః ॥ ౧౬౩ ॥ అనాచారవతాంపుంసాం మవిశుద్ధషడధ్వనాం । అనాదిష్టోఽపిగురుణా మంత్రోఽయంనచనిష్ఫలః॥౧౬౪ అంత్యజస్యాపి మూర్ఖస్య మూఢస్యపతితస్యచ । నిర్మర్యాదస్యనీచస్య మంత్రోఽయంనచనిష్ఫలః ॥ ౧౬౫ ॥ సర్వావస్థాంగతస్యాపి మయిభక్తిమతఃపరం । సిధ్యత్యేవనసందేహో నాపరస్యతుకస్యచిత్॥ ౧౬౬ ॥ న లగ్నతిథినక్షత్ర వారయోగాదయఃప్రియే । అస్యాత్యంతమవేక్ష్యాస్స్యున్నైషసుప్తస్సదోదితః ॥ ౧౬౭ ॥ నకదాచిన్నకస్యాపి రిపురేషమహామనుః ॥ సుసిద్ధోవాపిసిద్ధోవా సాధ్యోవాపిభవిష్యతి ॥ ౧౬౮ ॥ సిద్ధేన గురుణాదిష్టః సుసిద్ధయితికథ్యతే । అసిద్ధేనాపివాదత్తస్సిద్ధ స్సాధ్యస్తుకేవలః । ౧౬౯ ॥ అసాధితస్సాధితోవాపి ధ్యత్యేవనసంశయః । శ్రద్ధాతిశయయుక్తస్యమయిమంత్రేతథాగురౌ ॥ ౧౭౦ ॥ తస్మాన్మంత్రాంతరాంస్త్యక్త్వాసోపాయానధికారతః ఆశ్రయేత్పరమాంవిద్యాంహృద్యాంపంచాక్షరీంబుధః ॥ ౧౭౧ ॥ మంత్రాంతరేషుసిద్ధేషు మంత్రఏషనసిధ్యతి । సిద్ధేత్వస్మిన్మహామంత్రే తేచసిద్ధాభవంత్యుత॥౧౭౨॥ యథాదేవేష్వలబ్ధోఽస్మిలబ్ధేష్వపిమహేశ్వరి।మయిలబ్ధేతుతేలబ్ధా మంత్రేష్వేషసమోవిధిః॥ ౧౭౩ ॥ యేదోషాస్సర్వమంత్రాణాం నతేఽస్మిన్సంభవత్యపి । అస్య మంత్రస్యజాత్యాది ననపేక్ష్యప్రవర్తనాత్ ॥ ౧౭౪ । తథాపినైవక్షుద్రేషు ఫలేషుప్రతియోగిషు । సహసాపినియుంజీత యస్మాదేషమహాఫ

లః ॥ ౧౭౫ । ఉపమన్యురువాచ ॥ ఏవంసాక్షాన్మహాదేవ్యై మహాదేవేన
శూలినా । హితాయజగతాముక్తః పంచాక్షరవిధిర్యథా ॥ ౧౭౬ ॥
యఇదంకీర్తయేద్భక్త్యా శృణుయాద్వాసమాహితః । సర్వపాపవినిర్ము
క్తఃప్రయాతిపరమాంగతిం । ౧౭౭ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వా
యవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే పంచాక్షరమంత్రతత్వనిరూపణం
నామ ద్వాదశోధ్యాయః ॥ ౧౨. * * * *

—॥*॥ గురుశిష్యపరీక్షా. ॥*॥—

శ్రీకృష్ణఉవాచ ॥ భగవన్మంత్రమాహాత్మ్యం । భవతాకథితం
ప్రభో । తత్రప్రయోగవిధానంచ సాక్షాచ్ఛృతిసమంయథా॥ ౧ ॥ ఇదానీ
నీంశ్రోతుమిచ్ఛామి శివసంస్కారముత్తమం । మంత్రసంగ్రహణేకించి
త్సూచితంనతువిస్తృతం ॥ ౨ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ హంతతేకథయిష్యా
మి సర్వపాపవిశోధనం । సంస్కారంపరమంపుణ్యం శివేనపరిభాషితం ।
౩ ॥ సమ్యక్కృతాధికారస్య త్పూజాదిషునరోయతః । సంస్కారఃక
థ్యతేతేవషడధ్వపరిశోధనం ॥ ౪ ॥ దీయతేయేనవిజ్ఞానం క్షీయతేపాశ
బంధనం । తస్మాత్సంస్కారఏవాయం దీక్షేత్యపిచకథ్యతే ॥ ౫ ॥ శాం
భవీచైవశాక్తీచమాంత్రీచైవశివాగమే । దీక్షోపదిశ్యతేత్రేధా శివేనప
రమాత్మనా ॥ ౬. ॥ గురోరాలోకమాత్రేణస్పర్శాత్సంభాషణాదపి ।
సద్యస్సంజ్ఞాభవేజ్జంతోః పాశోపక్షయకారిణీ ॥ ౭ ॥ సాదీక్షాశాంభవీ
ప్రోక్తా సాపునర్భిద్యతేద్విధా । తీవ్రాతీవ్రతరాచేతి పాశోపక్షయభేదతః॥
౮ ॥ యయాస్యనిర్వృతిస్సద్య స్సైవతీవ్రతరామతా ।తీవ్రాతుజీవతోత్యం
తం పుంసఃపాపవిశోధికా॥౯॥ శాక్తీజ్ఞానవతీదీక్షా శిష్యదేహంప్రవిశ్యతు ।
గురుణాయోగమార్గేణ క్రియతేజ్ఞానచక్షుషా ॥ ౧౦ ॥ మాంత్రీక్రియా
వతీదీక్షా కుండమండలపూర్వికా । మందమందతరోద్దేశాత్కర్తవ్యాగురు
ణాబహిః ॥ ౧౧ ॥ శక్తిపాతానుసారేణ శిష్యోఽనుగ్రహమర్హతి । శైవధ
ర్మానుసారస్యతన్మూలత్వాత్సమాసతః ॥ ౧౨ ॥ యత్రశక్తిర్నపతితా త
త్రశుద్ధిర్నజాయతే । నవిద్యానశివాచారో నముక్తిర్నచసిద్ధయః ॥ ౧౩ ॥
తస్మాల్లింగానిసంవీక్ష్య శక్తిపాతస్యభూయసః । జ్ఞానేనక్రియయావాథ గు
రుశ్శిష్యంవిశోధయేత్ ॥ ౧౪ ॥ యోఽన్యథాకురుతేమోహాత్సవినశ్యతిదు

లః ॥ ౧౭౫ । ఉపమన్యురువాచ ॥ ఏవంసాక్షాన్మహాదేవ్యై మహాదేవేన శూలినా । హితాయజగతాముక్తః పంచాక్షరవిధిర్యథా ॥ ౧౭౬ ॥ యఇదంకీర్తయేద్భక్త్యా శృణుయాద్వాసమాహితః । సర్వపాపవినిర్ముక్తః ప్రయాతిపరమాంగతిం । ౧౭౭ ॥ ఇతి శ్రీశైవె మహాపురాణె వాయవీయసంహితాయాముత్తరభాగే పంచాక్షరమంత్రతత్వనిరూపణం నామ ద్వాదశోధ్యాయః ॥ ౧౨. * * * *

—॥*॥ గురుశిష్యపరీక్షా. ॥*॥—

శ్రీకృష్ణఉవాచ ॥ భగవన్మంత్రమాహాత్మ్యం । భవతాకథితం ప్రభో । తత్ర యోగవిధానంచ సాక్షాచ్ఛృతిసమంయథా॥ ౧ ॥ ఇదానీంశ్రోతుమిచ్ఛామి శివసంస్కారముత్తమం । మంత్రసంగ్రహణేకించిత్సూచితంనతువిస్తృతం ॥ ౨ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ హంతతేకథయిష్యామి సర్వపాపవిశోధనం । సంస్కారంపరమంపుణ్యం శివేనపరిభాషితం । ౩ ॥ సమ్యక్కృతాధికారస్స్యాత్పూజాదిషునరోయతః । సంస్కారఃకథ్యతేతేనషడధ్వపరిశోధనం ॥ ౪ ॥ దీయతేయేనవిజ్ఞానం క్షీయతేపాశబంధనం । తస్మాత్సంస్కారఏవాయం దీక్షేత్యపిచకథ్యతే ॥ ౫ ॥ శాంభవీచైవశాక్తీచమాంత్రీచైవశివాగమే । దీక్షోపదిశ్యతేత్రేధా శివేనపరమాత్మనా ॥ ౬ ॥ గురోరాలోకమాత్రేణస్పర్శాత్సంభాషణాదపి । సద్యస్సంజ్ఞాభవేజ్జంతోః పాశోపక్షయకారిణీ ॥ ౭ ॥ సాదీక్షాశాంభవీప్రోక్తా సాపునర్భిద్యతేద్విధా । తీవ్రాతీవ్రతరాచేతి పాశోపక్షయభేదతః॥ ౮ ॥ యద్యస్యనిర్వృతిస్సద్యస్సైవతీవ్రతరామతా ।తీవ్రాతుజీవతోత్యంతం పుంసఃపాపవిశోధికా॥౯॥ శాక్తీజ్ఞానవతీదీక్షా శిష్యదేహంప్రవిశ్యతు । గురుణాయోగమార్గేణ క్రియతేజ్ఞానచక్షుషా ॥ ౧౦ ॥ మాంత్రీక్రియావతీదీక్షా కుండమండలపూర్వికా । మందమందతరోద్దేశాత్కర్తవ్యాగురుణాబహిః ॥ ౧౧ ॥ శక్తిపాతానుసారేణ శిష్యోఽనుగ్రహమర్హతి । శైవధర్మానుసారస్యతన్మూలత్వాత్సమాసతః ॥ ౧౨ ॥ యత్రశక్తిర్నపతితా తత్రశుద్ధిర్నజాయతే । నవిద్యానశివాచారో నముక్తిర్నచసిద్ధయః ॥ ౧౩ ॥ తస్మాల్లింగానిసంవీక్ష్య శక్తిపాతస్యభూయసః । జ్ఞానేననక్రియావాథ గురుశ్శిష్యంవిశోధయేత్ ౧౪ ॥ యోఽస్యథాకురుతేమోహాత్సవినశ్యతిదు

ర్మతిః । తస్మాత్సర్వప్రకారేణ గురుశ్శిష్యంపరీక్షయేత్ ॥ ౧౫ ॥ లక్ష
ణంశక్తిపాతస్య ప్రభోధానందసంభవాః । సాయస్మాత్పరమాశక్తిః ప్రభో
ధానందరూపిణీ॥ ౧౬ ॥ ఆనందబోధయోర్లింగ మంత్రస్వరణవిక్రియాః
యయాస్యాత్కంపరోమాంచ స్వరనేత్రాదివిక్రియాః ౧౭ ॥ శిష్యోఽపి
లక్షణై రేభిః కుర్యాద్గురుపరీక్షణం। తత్సంపర్కేశివాచార్యా దాస్వగతై
ర్వాథతద్గతైః ॥ ౧౮ ॥ శిష్యస్యశిక్షణీయత్వా ద్గురోర్గౌరవకారణాత్ ।
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన గురోర్గౌరవమాచరేత్ ॥ ౧౯ ॥ యోగురుస్స
శివఃప్రోక్తో యశ్శివస్సగురుస్స్మృతః। గురుర్వాశివఏవాథ విద్యాకారేణ
సంస్థితః ॥ ౨౦ ॥ యథాశివ స్తథావిద్యా యథావిద్యాతథాగురుః । శి
వవిద్యాగురూణాంచ పూజయాసదృశంఫలం ॥ ౨౧ ॥ సర్వదేవాత్మక
శ్చాసౌ సర్వమంత్రమయోగురుః। తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన తస్యాజ్ఞాంశిర
సావహేత్ ॥ ౨౨ ॥ శ్రేయోఽర్థీయదిగుర్వా జ్ఞాంమనసాపినలంఘ
యేత్ । గుర్వాజ్ఞాపాలకోయస్మా జ్ఞానసంపత్తిమశ్నుతే ॥ ౨౩ ॥ గచ్ఛం
స్తిష్ఠన్స్వపన్భుంజ న్నన్యత్కర్మసమాచరన్ । సముక్షంయదికుర్వీత స
ర్వంచానుజ్ఞయాగురోః ॥ ౨౪ ॥ గురోర్గేహేసమక్షంవాన యథేష్టాస

—[గ గురుశుశ్రూషా లక్షణం. గ]—

నోభవేత్ । గురుర్దేవోయతస్సాక్షా న్నగృహందేవమందిరం ॥ ౨౫
పాపినాంచయథాసంగా త్తత్పాపాత్పతితోభవేత్ । తద్వదాచార్యసంగేన
తద్ధర్మఫలభాగ్భవేత్ ॥ ౨౬ ॥ యథేహవహ్నిసంపర్కా న్మలంత్య
జతికాంచనం । తద్వద్గురుసంపర్కా త్పాపంత్యజతిమానవః ॥ ౨౭ ॥
యథావహ్నిసమీపస్థో ఘృతకుంభోవిలీయతే । తథాపాపంవిలీయేత ఆ
చార్యస్యసమీపతః ॥ ౨౮ ॥ యథాప్రజ్వలితోవహ్ని శ్శుష్కకాష్ఠం
చనిర్దహేత్ । తథాయమపిసంతుష్టో గురుః పాపంక్షణాద్దహేత్ ॥
౨౯ ॥ మనసాకర్మణావాచ గురోః క్రోధంనకారయేత్ ।
తస్యక్రోధేనదహ్యంతే హ్యాయుశ్శ్రీజ్ఞానసత్క్రియాః ॥ ౩౦ ॥ తత్క్రోధ
కారిణోయేస్యు స్తేషాంయజ్ఞాశ్చనిష్ఫలాః । యమాశ్చనియమాశ్చైవ
నాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౩౧ ॥ గురోర్విరుద్ధంయద్వాక్యం నవదేజ్జాతు
చిన్నరః । వదేద్యదిమహామోహా ద్రౌరవంనరకంవ్రజేత్ ॥ ౩౨ ॥ మన

సాకర్మణావాచా గురుముద్దిశ్యయత్నతః ! శ్రేయోఽర్థీ చేన్నరోఽధిమా
న్నమిథ్యాచారమాచరేత్ ॥ ౩౩ ॥ నైగుణ్యాఖ్యాపితేతస్య నైగుణ్య
న్యాశతవాన్భవేత్ । గుణేఽపిఖ్యాపితేతస్య సర్వంపుణ్యఫలంలభేత్ ॥ ౩౪
గురోర్హితంప్రియంకుర్యాదాదిష్టోవానవాసదా । అసమక్షంసమక్షంవా

...(గురుసేవాలక్షణం.)...

తస్యకార్యంసమాచరేత్ ॥ ౩౫ ॥ ఇత్థమాచారవాన్భక్తో నిత్యముద్యుక్త
మానసః । గురుప్రియకరశ్శిష్య శ్శైవధర్మాంస్తతోఽర్హతి ॥ ౩౬ ॥ గురు
శ్చేద్గుణవాన్ప్రాజ్ఞః పరమానందభాసకః । తత్త్వవిచ్ఛివసంసక్తో ముక్తిదో
నాతిచాపరః ॥ ౩౭ ॥ సంవిత్తిజననంతత్త్వం పరమానందసంభవం । తత్త
త్త్వంవిదితం యేన సఏవానందదర్శకః ॥ ౩౮ ॥ అన్యోన్యం తారయేతాం
తౌ కింశిలాతారయేచ్ఛిలాం । నపుర్నామమాత్రేణ సంవిత్తిరహితస్తు
యః ॥ ౩౯ ॥ తేషాంతన్నామమాత్రేణ ముక్తిర్వైనామమాత్రికా । యైః
పునర్విదితంతత్త్వం తేముక్తా మోచయంత్యపి ॥ ౪౦ ॥ తత్త్వహీనే కుతో
బోధః కుతోహ్యాత్మపరిగ్రహః । పరిగ్రహాద్వినిర్ముక్తః పశురిత్యభిధీయ
తే ॥ ౪౧ ॥ పశుభిః ప్రేరితస్యాపి పశుత్వంనాతివర్తతే । తస్మాత్తత్త్వవి
దేవేహ ముక్తోమోచకఇష్యతే ॥ ౪౨ ॥ సర్వలక్షణసంయుక్త స్సర్వశా
స్త్రవిదప్యయం । సర్వోపాయవిధిజ్ఞోఽపి తత్త్వహీనస్తునిష్ఫలః ॥ ౪౩ ॥
యస్యానుభావపర్యంత బుద్ధిస్తత్రప్రవర్తతే । తస్యావలోకనాద్యైశ్చ
పరానందోఽభిజాయతే । ౪౪ । తస్మాద్యస్యైవసంపర్కాత్ ప్రబోధానంద
సంభవః । గురుంతమేవవృణుయా న్నాపరంమతిమాన్నరః ॥ ౪౫ ॥
సచ్ఛిష్యైర్వినయాచార చతురైరుచితోగురుః । యావద్విజ్ఞాయతేతా
వత్సేవనీయోముముక్షుభిః ॥ ౪౬ ॥ జ్ఞాతేతస్మిన్స్థిరాభక్తి ర్యావత్స్యాత్తంస
మాశ్రయేత్ । నతుతంసంత్యజేజ్జాతు నోపేక్షేతకథంచన ॥ ౪౭ ॥ య
త్రానందః ప్రబోధోవానాల్పమప్యుపలభ్యతే । వత్సరాదపిశిష్యేణ సోఽ
న్యంగురుముపాశ్రయేత్ ॥ ౪౮ ॥ గురుమన్యంప్రపన్నోఽపి నావమన్యేతపూ
ర్వకం । గురోర్భ్రాతౄంస్తథాపుత్రా న్నోదితాన్ప్రేరకానపి ॥ ౪౯ ॥ త
త్రాదావుపసంగమ్య బ్రాహ్మణంవేదపారగం । గురుమారాధయేత్ప్రా
జ్ఞం సుభగంప్రియదర్శనం ॥ ౫౦ ॥ సర్వాభయప్రదాతారం కరుణాకరం

——* సచ్ఛిష్యలక్షణం. *……

తమానసం । తోషయేత్తం ప్రయత్నేన మనసాకర్మణాగిరా ॥ ౫౧ ॥
తావదారాధయేచ్ఛిష్యః ప్రసన్నోఽసౌభవేద్యథా । తస్మిన్ ప్రసన్నే
శిష్యస్య సర్వపాపక్షయోభవేత్ ॥ ౫౨ ॥ తస్మాద్ధనానిరత్నాని క్షేత్రా
ణిచగృహాణిచ । భూషణానిచవాసాంసి యానశయ్యాసనానిచ ॥ ౫౩ ॥
ఏతానిగురవేదద్యా ద్భక్త్యావిత్తానుసారతః । విత్తశాఠ్యంనకుర్వీత యది
చ్ఛేత్పరమాంగతిం ॥ ౫౪ ॥ స ఏవజనకోమాతా భ్రాతాబంధుర్ధనంసు
ఖం । సఖామిత్రంచయద్యస్మా త్సర్వంతస్మైనివేదయేత్ ॥ ౫౫ ॥ నివేద్య
పశ్చాత్స్వాత్మానం సాన్వయం సపరిచ్ఛదం । సమర్ప్య
సోదకంతస్మై నిత్యంతద్వశగోభవేత్ ॥ ౫౬ ॥
యదాశివాయస్వాత్మానం దత్తవాన్దేశికాత్మనే । తదాశైవోఽథ వేదే
హీ నతతోఽస్తి పునర్భవః ॥ ౫౭ ॥ దేశికాకృతిమాస్థాయ పశోఃపాపాన
శేషతః । ఛిత్వాపరంపదందేవో నయత్యేవమితిశ్రుతిః ॥ ౫౮ ॥ గురు
స్తస్మాచ్ఛ్రితంశిష్యం వర్షమేకంపరీక్షయేత్ । బ్రాహ్మణంక్షత్రియంవై
శ్యం ద్వివర్షంచ త్రివర్షకం ॥ ౫౯ ॥ ప్రాణద్రవ్యప్రదానాద్యైరాదే
శైశ్చసమాసమైః । ఉత్తమాంశ్చాధమేకృత్వా నీచానుత్తమకర్మణి ॥
౬౦ ॥ ఆకృష్టాస్తాడితావాపి యేవిషాదంనయాంత్యపి । తేయోగ్యాస్సం
యతాశ్శుద్ధాశ్శివసంస్కారకర్మణి ॥ ౬౧ ॥ అహింసకాదయావంతో నిత్య
ముద్యుక్తచేతసః । అమానినోబుద్ధిమంతస్త్యక్తస్పర్ధాః ప్రియంవ
దాః ॥ ౬౨ ॥ ఋజవోమృదవస్స్వస్థావినీతాఃస్థిరచేతసః శౌచాచారసమా
యుక్తాశ్శివభక్తాద్విజాతయః ॥ ౬౩ ॥ ఏవంవృత్తసమోపేతా వాఙ్మనఃకాయ
కర్మభిః । శోధ్యాభోద్యాయథాన్యాయ మితిశాస్త్రేషునిశ్చయః ॥ ౬౪ ॥
నాధికారస్స్వతోనార్యాశ్శివసంస్కారకర్మణి । నియోగాద్భర్తురస్త్యేవభ
క్త్యయుక్తాయదీశ్వరే ॥ ౬౫ ॥ తథైవభర్తృహీనాయాః పుత్రాదేరభ్యనుజ్ఞ
యా । అధికారోభవత్యేవ కన్యాయాః పితురాజ్ఞయా । ౬౬ ॥ శూ
ద్రాణామంత్యజాతీనాం పతితానాంవిశేషతః । తథాసంకరజాతీనాంనాధ్వ
శుద్ధిర్విధీయతే ॥ ౬౭ ॥ తేఽప్యకృత్రిమభావాశ్చేచ్ఛివేపరమకారణే । పా
దోదకప్రదానాద్యైః కుర్యుఃపాశవిశోధనం ॥ ౬౮ ॥ అత్రానులోమజా

తాయే యుక్తాపవద్విజాతిషు । తేషామధ్వవిశుద్ధ్యాది కుర్యాన్మాతృకు

—) స్త్రీధర్మకథనం. (—

లోచితం । ౧౯ ॥ యాతుకన్యాస్వపిత్రాద్యై శ్శివధర్మే నియోజితా ।
సాభర్త్రాయ ప్రదాతవ్యా నాపరాయ విరోధినే ॥ ౨౦ ॥ దత్తా చేత్ప్రతికూలా
య ప్రమాదాద్బోధయేత్పతిం । అశక్తా తం పతిం త్యక్త్వా మనసా ధర్మమా
చరేత్ ॥ ౨౧ ॥ యథా మునివరం త్యక్త్వా పతిమత్రిం పతివ్రతా । కృత
కృత్యాఽభవత్పూర్వం తపసారాధ్య శంకరం ॥ ౨౨ ॥ యథా నారాయ
ణీ దేవం తపసారాధ్య పాండవాన్ । పతీన్లబ్ధవతీ ధర్మే గురుభిర్న నియోజి
తా ॥ ౨౩ ॥ అస్వాతంత్ర్యకృతో దోషో నేహాస్తి పరమార్థతః । శివధ
ర్మే నియుక్తాయా శ్శివశాసనగౌరవాత్ ॥ ౨౪ ॥ బహునాత్ర విముక్తేన
యోఽపి కోఽపి శివాశ్రయః । సంస్కారో గుర్వధీన శ్చేత్సంస్క్రియా తు
ప్రభిద్యతే ॥ ౨౫ ॥ గురోరాలోకనాదేవ స్పర్శాత్సంభాషణాదపి । య
స్య సంజాయతే హ్యాజ్ఞా తస్య నాస్తి పరా క్రియా ॥ ౨౬ ॥ మనసా యస్తు సం
స్కారః క్రియతే యోగవర్త్మనా । స నేహ కథ్యతే గుహ్యో గురువ
క్త్రైకగోచరః ॥ ౨౭ ॥ క్రియావాన్యస్తు సంస్కారః కుండమండపపూర్వకః
స వక్ష్యతే సమాసేన తస్యాశక్యో న విస్తరః ॥ ౨౮ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపు
రాణే వాయవీయ సంహితాయా ముత్తరభాగే శైవమంత్ర దీక్షావిధి
ర్నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౩. * * *

—॥ మండపక్రమ కథనం. ॥—

ఉపమన్యురువాచ । పుణ్యేఽహని శుచౌ దేశే బహుదోషవివర్జి
తే । దేశికః ప్రథమం కుర్యాత్సంస్కారం సమయాహ్వయం ॥ ౧ ॥ పరీక్ష్య
భూమిం విధివ ద్గంధవర్ణరసాదిభిః । శిల్పశాస్త్రోక్తమార్గేణ మండపం త
త్ర కల్పయేత్ ॥ ౨ ॥ కృత్వా వేదిం చ తన్మధ్యే కుండాని పరికల్పయేత్ ।
అష్టదిక్ష్వథవా దిక్షు తత్రైశాన్యాం పునః క్రమః ॥ ౩ ॥ ప్రధానకుండం
కుర్వీత యద్వా పశ్చిమభాగతః । ప్రధానమేకమేవాథ కృత్వా శోభాం ప్ర
కల్పయేత్ ॥ ౪ ॥ వితానధ్వజమాలాభి ర్వివిధాభిరనేకశః । వేదిమధ్యే
తతః కుర్యా న్మండలం శుభలక్షణం ॥ ౫ ॥ రత్నహేమాదిభిశ్చూర్ణై రీశ్వ
రావాహనోచితం । సిందూరశాలినీవార చూర్ణైరేవాథ నిర్ధనః ॥ ౬ ॥

ఏకహస్తం ద్విహస్తం వా సితం వా రక్తమేవ వా । ఏకహస్తస్య పద్మస్య క
ర్ణికా ష్టాంగులా మతా ॥ ౭ ॥ కేసరాణి తదర్ధాని శేషం చాష్టదలాత్మకం
ద్విహస్తస్య తు పద్మస్య ద్విగుణం కర్ణికాదికం ॥ ౮ ॥ కృత్వా శోభోప
శోభాఢ్యమైశాన్యాం తస్య కల్పయేత్ । ఏకహస్తం తదర్ధం వా పునర్వే
ద్యాం తు మండలం ॥ ౯ ॥ వ్రీహితండులసిద్ధార్థ తిలపుష్పకుశాస్తృతే ।
తత్ర లక్షణసంయుక్తం శివకుంభం ప్రసాధయేత్ ॥ ౧౦ ॥ సౌవర్ణం రాజ
తం వాపి తామ్రజం మృణ్మయం తు వా । గంధపుష్పాక్షతాకీర్ణం కుశదూ
ర్వాంకురార్చితం ॥ ౧౧ ॥ సితసూత్రావృతం కంఠే నవవస్త్రయుగావృ
తం । శుద్ధాంబుపూర్ణముత్కూర్చం సద్రవ్యం సపిధానకం ॥ ౧౨ ॥
భృంగారం వర్ధనీం చాపి శంఖచక్రకమేవ వా । వినా సూత్రాదికం సర్వం
పద్మపత్రమథాపి వా ॥ ౧౩ ॥ తస్యాసనారవిందస్య కల్పయేదుత్తరే దళే ।
అగ్రతశ్చందనాంభోభిరస్త్రరాజస్య వర్ధనీం ॥ ౧౪ ॥ మండలస్య తతః
ప్రాచ్యాం మంత్రకుంభం చ పూర్వవత్ । కృత్వా విధివదీశస్య మహాపూ
జామథాచరేత్ ॥ ౧౫ ॥ అథార్ణవస్య తీరే వా నద్యాం గోష్ఠేఽపి వాగి
రౌ । దేవాగారే గృహే వాపి దేశేఽన్యస్మిన్మనోహరే ॥ ౧౬ ॥ కృ
త్వా పూర్వోదితం సర్వం వినా వా మండపాదికం । మండలం పూర్వవత్కృ
త్వా స్థండిలం చ విభావసోః ॥ ౧౭ ॥ ప్రవిశ్య పూజాభవనం ప్రహృష్టవ
దనో గురుః । సర్వమంగళసంయుక్తః స్నమాచరిత నైత్యకః ॥ ౧౮ ॥ మ
హాపూజాం మహేశస్య కృత్వా మండలమధ్యతః । శివకుంభే తథాభ్యాయ
చ్ఛివమావాహ్య పూజయేత్ ॥ ౧౯ ॥ పశ్చిమాభిముఖం ధ్యాత్వా య
జ్ఞరక్షకమీశ్వరం । అర్చయేదస్త్రవర్ధన్యాం మస్త్రమీశస్య దక్షిణే ॥
౨౦ ॥ మంత్రకుంభే చ విన్యస్య మంత్రం మంత్రవిశారదః । కృత్వా ము
ద్రాదికం సర్వం మంత్రయాగం సమాచరేత్ ॥ ౨౧ ॥ తతశ్శివానలే
హోమం కుర్యాద్దేశికసత్తమః । ప్రధానకుండే పరితో జుహుయుశ్చా
పరే ద్విజాః ॥ ౨౨ ॥ ఆచార్యాత్పాదమర్ధం వా హోమస్తేషాం విధీ
యతే । ప్రధానకుండ ఏవాథ జుహుయాద్దేశికోత్తమః ॥ ౨౩ ॥ స్వా
ధ్యాయమపరే కుర్యుః స్తోత్రం మంగళవాచనం । జపం చ విధివచ్చాన్యే శివ
భక్తిపరాయణాః ॥ ౨౪ ॥ నృత్యగీతం చ వాద్యం చ మంగళాన్యపరాణి చ

—॥[ఉపదేశక్రమ వర్ణనం.]॥—

పూజనంచ సదస్యానాం కృత్వా సమ్యగ్విధానతః ॥ ౨౫ ॥ పుణ్యాహంకా
రయిత్వాథ పునస్సంపూజ్య శంకరం । ప్రార్థయేద్దేశికో దేవం శిష్యాను
గ్రహకామ్యయా ॥ ౨౬ ॥ ప్రసీద దేవదేవేశ దేహమావిశ్య మామకం ।
విమోచయైనం విశ్వేశ ఘృణయా చ ఘృణానిధే ॥ ౨౭ ॥ అథ చైవం క
రోమీతి లబ్ధానుజ్ఞస్తు దేశికః । ఆనీయోపోషితం శిష్యం హవిష్యాశినమే
వ చ ॥ ౨౮ ॥ ఏకాశనం వా నిరతం స్నాతం ప్రాతఃకృతక్రియం । జపంతం
ప్రణవం దేవం ధ్యాయంతం కృతమంగళం ॥ ౨౯ ॥ ద్వారస్య పశ్చిమస్యా
గ్రే మండలే దక్షిణస్య వా । దర్భాసనే సమాసీనం విధాయోదఙ్ముఖం
శిశుం ॥ ౩౦ ॥ స్వయం ప్రాగ్వదనస్తిష్ఠ న్నూర్ధ్వకాయం కృతాంజలిం ।
సంప్రోక్ష్య ప్రోక్షణీతోయై ర్మూర్ధన్యస్త్రేణ ముద్రయా ॥ ౩౧ ॥ పు
ష్పక్షేపేణ సంతాడ్య బధ్నీయాల్లోచనం గురుః । దుకూలార్ధేన వస్త్రేణ
మంత్రితేన నవేన చ ॥ ౩౨ ॥ తతః ప్రవేశయేచ్ఛిష్యం గురుర్ద్వారేణ మండ
లం । సోఽపి తేనేరితశ్శంభో రాచరేత్త్రిః ప్రదక్షిణం ॥ ౩౩ ॥ తతస్సువర్ణ
సమ్మిశ్రం దత్వా పుష్పాంజలిం ప్రభోః । ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖో వాపి ప్రణమే
ద్దండవత్క్షితౌ ॥ ౩౪ ॥ తతస్సంప్రోక్ష్య మూలేన శిరస్యస్త్రేణ పూర్వవత్
సంతాడ్య దేశికస్తస్య మోచయేన్నేత్రబంధనం ॥ ౩౫ ॥ స దృష్ట్వా మం
డలం భూయః ప్రణమేద్దండవచ్ఛివం । అథాసీనం శివాచార్యో మండలస్య
తు దక్షిణే ॥ ౩౬ ॥ ఉపవేశ్యాత్మనస్సవ్యే శిష్యం దర్భాసనే గురుః । ఆరా
ధ్య చ మహాదేవం శివహస్తం ప్రవిన్యసేత్ ॥ ౩౭ ॥ శివతేజోమయం పాణిం
శివమంత్రముదీరయన్ । శివాభిమానసంపన్నో న్యసేచ్ఛిష్యస్య మస్తకే ॥
౩౮ ॥ సర్వాంగాలంభనం చైవ కుర్యాత్తేనైవ దేశికః । శిష్యోఽపి ప్రణమే
ద్భూమౌ దేశికాకృతిమీశ్వరం ॥ ౩౯ ॥ తతశ్శివానలే దేవం సమభ్య
ర్చ్య యథావిధి । హుత్వాహుతిత్రయం శిష్య ముపవేశ్య యథాపురా ॥
౪౦ ॥ దర్భాగ్రైస్సంస్పృశంతం తం విధాయాత్మాన మాత్మవిత్ ॥ సమ
స్మృత్య మహాదేవం నాడీసంధానమాచరేత్ ॥ ౪౧ ॥ శివశాస్త్రోక్తమా
ర్గేణ కృత్వా ప్రాణస్య నిర్గమం । శిష్యదేహప్రవేశం చ స్మృత్వా మం
త్రాంస్తు తర్పయేత్ ॥ ౪౨ ॥ సంతర్పణాయ మూలస్య తేనైవాహుతయో

దశ । దేయాస్త్రస్తథాంగానా మంగై రేవయథాక్రమం ॥ ౪౩ ॥ తతః పూర్ణాహుతిందత్త్వాప్రాయశ్చిత్తంచదేశికః । పునర్దశాహుతింకుర్యా న్మూలమంత్రేణమంత్రవిత్ ॥ ౪౪ ॥ పునస్సంపూజ్య దేవేశం ప్రణమ్యాచమ్య దేశికః । దత్త్వాచైవయథాన్యాయం । స్వజాత్యావైశ్య ముద్ధరేత్ ॥ ౪౫ ॥ తస్యైవంజనయేత్క్షాత్ర ముద్ధారంచతతఃపునః । కృత్వాతథైవవిప్రత్వం జనయేదస్య దేశికః ॥ ౪౬ ॥ రాజన్యంచైవముద్ధృత్య కృత్వావిప్రంపునస్తయోః । రుద్రత్వంజనయేద్విప్రే రుద్రనామైవసాధయేత్ ॥ ౪౭ ॥ ప్రోక్షణంతాడనంకృత్వా శిశోస్స్వాత్మానమాత్మని । శివా

...౧ దీక్షావిధిక్రమ నిరూపణం. ౧...

త్మకమనుస్మృత్య స్ఫురంతంవిస్ఫులింగవత్ ॥ ౪౮ ॥ నాడ్యాయథోక్త యావాయుం రేచయన్మంత్రతో గురుః । నిర్గమ్యప్రవిశేన్నాడ్యా శిష్యస్యహృదయంతథా ॥ ౪౯ ॥ ప్రవిశ్యతస్యచైతన్యం నీలబిందునిభంస్మరన్ । స్వతేజసాపాస్తమలం జ్వలంతమనుచింతయేత్ ॥ ౫౦ ॥ తమాదాయతయానాడ్యా మంత్రీసంహారముద్రయా । పూరకేణనివేశ్యైన మేకీభావార్థమాత్మని ॥ ౫౧ ॥ కుంభకేనతయానాడ్యా రేచకేనయథాపురా తస్మాదాదాయ శిష్యస్య హృదయేతన్నివేశయేత్ ॥ ౫౨ ॥ తమాలభ్య శివాల్లబ్ధంతస్మైదత్వోపవీతకం । హుత్వాహుతిత్రయంపశ్చా ద్దద్యాత్పూర్ణాహుతింతతః ॥ ౫౩ ॥ దేవస్యదక్షిణేశిష్య ముపవేశ్యవరాసనే। కుశపుష్పపరిస్తీర్ణే బద్ధాంజలిముదఙ్ముఖం ॥ ౫౪ ॥ స్వస్తికాసనమారూఢం విధాయప్రాఙ్ముఖస్స్వయం । వరాసనస్థితోమంత్రైర్మహామంగళనిస్వనైః ॥ ౫౫ ॥ సమాదాయఘటంపూర్ణం పూర్వమేవప్రసాధితం । ధ్యాయమానశ్శివంశిష్య మభిషించేతదేశికః ॥ ౫౬ ॥ అథాపనుద్యస్నానాంబుపరిధాయసితాంబరం । ఆచాంతోఽలంకృతశ్శిష్యః ప్రాంజలిర్మడపంవ్రజేత్ ॥ ౫౭ ॥ ఉపవేశ్యయథాపూర్వం తంగురుర్దర్భవిష్టరే సంపూజ్యమండలేదేవం కరన్యాసంసమాచరేత్ ॥ ౫౮ ॥ తతస్తుభస్మనాదేవం ధ్యాయమానస్వదేశికః । సమాలభేతపాణిభ్యాం శిశుంశివముద్గిరయేత్ ॥ ౫౯ ॥ అథతస్యశివాచార్యో దహనప్లావనాదికం । సకలీకరణంకృత్వా మాతృకన్యాసవర్త్మనా ॥ ౬౦ ॥ తతశ్శివాసనంధ్యాత్వా శి

ష్యమూర్ధని దేశికః । తత్రావాహ్య యథాన్యాయమర్చయేన్మనసా శివం॥
౬౧ ॥ ప్రార్థయేత్ప్రాంజలిర్దేవం నిత్యమత్రస్థితో భవ । ఇతివిజ్ఞాప్యతం
శంభుం తేజసాభాస్వరంస్మరేత్ ॥ ౬౨॥ సంపూజ్యాథశివం శైవీ మాజ్ఞాం
ప్రాప్యశివాత్మికాం కర్ణేశిష్యస్య శనకైశ్శివమంత్రముదీరయేత్ ॥ ౬౩
సతుబద్ధాంజలిశ్రుత్వా మంత్రంతద్గతమానసః । శనైస్తంవ్యాహరేచ్ఛి
ష్యశ్శివాచార్యస్యశాసనాత్ ॥౬౪ ॥ తతశ్శాక్తంచసందిశ్య మంత్రంమం
త్రవిచక్షణః । ఉచ్చారయిత్వాచసుఖం తస్మైమంగళమాదిశేత్ ॥ ౬౫
తతస్సమాసాన్మంత్రార్థం వాచ్యవాచకయోగతః । సమాదిశ్యేశ్వరం
రూపం యోగమాసనమాదిశేత్ ॥ ౬౬ ॥ అథగుర్వాజ్ఞయాశిష్యశ్శివా
గ్నిగురుసన్నిధౌ । భక్త్యైవమభిసంధాయ దీక్షావాక్యముదీరయేత్ ॥ ౬౭
వరంప్రాణపరిత్యాగశ్ఛేదనంశిరసోపివా । నత్వానభ్యర్చ్యభుంజీయాం
భగవంతంత్రిలోచనం ॥ ౬౮ ॥ సఏవముక్త్వానియతో యావన్మోహవి
పర్యయః । తావదారాధయేద్దేవం తన్నిష్ఠస్తత్పరాయణః ॥ ౬౯ ॥ తత
స్సమయనామా భవిష్యతిశివాశ్రమే। లబ్ధాధికారోగుర్వాజ్ఞా పాలకస్త
ద్వశోభవేత్ ॥ ౭౦ ॥ అతఃపరంన్యస్తకరో భస్మాదాయస్వహస్తతః । ద
ద్యాచ్ఛిష్యాయమూలేన రుద్రాక్షంచాభిమంత్రితం ॥ ౭౧ ॥ ప్రతిమాం
వాపిదేవస్య గూఢదేహమథాపివా । పూజాహోమజపధ్యానసాధనా
నిచసంభవే ॥ ౭౨ ॥ సోపిశిష్యశ్శివాచార్యా ల్లబ్ధానిబహుమానతః ।
ఆదదీతాజ్ఞయాతస్య దేశికస్యనచాన్యథా ॥ ౭౩ ॥ ఆచార్యాదాప్తమఖి
లం శిరస్యాధాయభక్తితః। రక్షయేత్పూజయేచ్ఛంభుం మఠేవాగృహఏవ
వా ॥ ౭౪ ॥ అతఃపరంశివాచార మాదిశేదస్యదేశికః । భక్తిశ్రద్ధానుసా
రేణ ప్రజ్ఞాయాశ్చానుసారతః ॥ ౭౫ ॥ యదుక్తంయత్సమాజ్ఞాతం య
చ్ఛవాన్యత్ప్రకీర్తితం । శివాచార్యేణసమయే తత్సర్వంశిరసావహేత్॥
౭౬ ॥ శివాగమస్యగ్రహణం వాచనంశ్రవణంతథా । దేశికాదేశతఃకు
ర్యాన్నస్వేచ్ఛాతోనచాన్యతః ॥ ౭౭ ॥ ఇతిసంక్షేపతఃప్రోక్తస్సంస్కా
రస్సమయాహ్వయః । సాక్షాచ్ఛివపురప్రాప్తౌ నృణాంపరమసాధనం ॥ ౭౮॥
ఇతిశ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే దీ
క్షావిధి విధానం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥ ౧౪ ॥ * *

...[షడధ్వశుద్ధికథనం]...

ఉపమన్యురువాచ ॥ అతఃపరంసమాలక్ష్య గురుశ్శిష్యస్యయోగ్యతాం। షడధ్వశుద్ధింకుర్వీత సర్వబంధవిముక్తయే ॥ ౧ ॥ కలాతత్త్వంచభువనం వర్ణంపదమతఃపరం । మంత్రశ్చేతిసమాసేన షడధ్వాపరిపఠ్యతే । ౨ ॥ నివృత్త్యాద్యాఃకలాఃపంచ కలాధ్వాకథ్యతేబుధైః । వ్యాప్తా కలాభిరితరే త్వధ్వానఃపంచపంచభిః ॥౩ ॥ శివతత్త్వాదిభూమ్యంతం తత్త్వాధ్వాసముదాహృతః ।షడ్వింశసంఖ్యయోపేత శ్శుద్ధాశుద్ధోఽభయాత్మకః॥౪ ఆధారాద్యున్మనాంతశ్చ భువనాధ్వాప్రకీర్తితః । వినాభేదోపభేదాభ్యాం షష్టిసంఖ్యాసమన్వితః ॥ ౫ ॥ పంచాశద్రుద్రరూపాస్తు వర్ణావర్ణాధ్వసంజ్ఞితాః । అనేకభేదసంపన్నః పదాధ్వాసముదాహృతః ॥ ౬ ॥ మహామంత్రోపమంత్రాణాం వర్తతేఽవయవాత్మనా। ప్రధానావయవత్వేతుసోఽధ్వాపంచపదాత్మకః॥౭॥సప్తకోటిమహామంత్రామంత్రాధ్వాసముదాహృతః । సర్వోఽపిమంత్రైర్మంత్రా ధ్వావ్యాప్తఃపరమవిద్యయా ॥ ౮ ॥ యథాశివోనతత్త్వేషు గణ్యతేతత్త్వనాయకః । మంత్రాధ్వనినగణ్యేత తథాసౌమంత్రనాయకః ॥౯॥ కలాధ్వనోవ్యాపకత్వం వ్యాప్యత్వం చేతరాధ్వనాం। నవేత్తి తత్త్వతోయస్స నైవాహఈత్యధ్వశోధనం ౧౦ ॥ షడ్విధస్యాధ్వనోరూపం నయేనవిదితంభవేత్। వ్యాప్యవ్యాపకతా తేనజ్ఞాతుమేవనశక్యతే ॥౧౧॥ తస్మాదధ్వస్వరూపంచవ్యాప్యవ్యాపకతాం తథా । యథావదవగమ్యైవ కుర్యాదధ్వవిశోధనం ॥ ౧౨ ॥ కుండమండలపర్యంతం తత్రకృత్వాయథాపురా। ద్విహస్తమానంకుర్వీత ప్రాచ్యాం

—[పంచకలశస్థాపనకథనం.]—

కలశమండలం ॥ ౧౩ ॥ తతఃస్నాతశ్శివాచార్య స్సశిష్యఃకృతనిత్యకః । ప్రవిశ్యమండలంశంభోః పూజాంపూర్వవదాచరేత్ ॥ ౧౪ ॥ తత్రాథ కావరైస్సిద్ధంతండులైః పాయసంప్రభోః । అర్ధంనివేద్యహోమార్థం శేషంసముపకల్పయేత్ ॥ ౧౫ ॥ పురతఃకల్పితేవాథ మండలేవర్ణమండితే । స్థాపయేత్పంచకలశా న్దిక్షుమధ్యేచదేశికః ॥ ౧౬ ॥ తేషుబ్రహ్మాణిమూలాద్యైర్బిందునాదసమన్వితైః । నమాద్యైశ్చయకారాంతైః కల్పయేత్కల్పవిత్తమః ॥ ౧౭ ॥ ఈశానంమధ్యమేకుంభేపురుషంపురతస్థితే

అఘోరందక్షిణేవామే వామంసద్యంచపశ్చిమే । ౧౮ ॥ రక్షాంవిధాయ
ముద్రాంచ బధ్వాకుంభాభిమంత్రణం । కృత్వాశివానలేహోమం ప్రార
భేతయథాపురా ॥ ౧౯ ॥ యదర్ధంపాయసంపూర్వం హోమార్ధముప
కల్పితం । హుత్వాశిష్యస్యతచ్ఛేషం భోక్తుంసముపకల్పయేత్ ॥ ౨౦ ॥ త
ర్పణాంతంచమంత్రాణాం కృత్వాకర్మయథాపురా । హుత్వాపూర్ణాహు
తింతేషాం తతఃకుర్యాత్ప్రదీపనం ॥ ౨౧ ॥ ఓంకారాదనుహుంకారాంతతో
మూ ల ం ఫ డ ం త కం । స్వా హా ం త ం దీ ప నే ప్రోక్తం రం
గా ని చ య థా క్ర మం ॥ ౨౨ ॥ తేషామాహుతయస్తిస్రోదే
యాదీపనకర్మణి । మంత్రైరేకైక శస్తైస్తుపునస్సంపూజ్యశంకరం ॥ ౨౩

—(శిష్యశిఖాసూత్రబంధనం)—

ఉచ్చార్యైకైకశస్తేతు విచింత్యాదీప్తమూర్తయః ॥ ౨౪ ॥ త్రిగుణం
త్రిగుణీకృత్య ద్విజకన్యాకృతంసితం । సూత్రంసూత్రేణసంమంత్ర్య
శిఖాగ్రే బంధయేచ్ఛిశోః ॥ ౨౫ ॥ చరణాంగుష్ఠపర్యంత మూర్ధ్వకాయ
స్యతిష్ఠతః । లంబయిత్వాతుతత్సూత్రం సుషుమ్నాంతత్ర యోజయేత్ ॥
౨౬ ॥ శాంతయాముద్రయాదాయ మూలమంత్రేణమంత్రవిత్ । హు
త్వాహుతిత్రయంతస్యాః సాన్నిధ్యముపకల్పయేత్ ॥ ౨౭ ॥ హృదిసం
తాడ్యశిష్యస్య పుష్పక్షేపేణపూర్వవత్ । చైతన్యంసముపాదాయ ద్వా
దశాంతే నివేశ్యచ ॥ ౨౮ ॥ సూత్రంసూత్రేణసంయోజ్యసంరక్ష్యాస్త్రేణవ
ర్మణా । అవకుంఠ్యాథతత్సూత్రం శిష్యదేహంవిచింతయేత్ ॥ ౨౯ ॥ మ
లత్రయమలంభోగ భోగ్యభోక్తృత్వలక్షణం । విషయేంద్రియదేహాది జన

...*(దీక్షాదిక్రియాకథనం)*...

కంతస్యభావయేత్ । ౩౦ ॥ వ్యోమాదిభూతరూపిణ్యః శాంత్యతీతా
దయఃకళాః । సూత్రేస్వనామభిర్యోజ్యాః పూజ్యాశ్చైవనమోయుతైః ॥
౩౧ ॥ అథవాభూతబీజైస్తత్కృత్వా పూర్వోదితక్రమాత్ । తతోమలా
దేస్తత్వా వ్యాప్తింసమవలోకయేత్ ॥ ౩౨ ॥ కళావ్యాప్తింమలాదా
చ హుత్వాసందీపయేత్కళాః । శిష్యంశిరసిసంతాడ్య తత్రదేహేయ
థాక్రమం ॥ ౩౩ ॥ శాంత్యతీతపదేసూత్రంలాంఛయేన్మంత్రముచ్చరన్
ఏవంకృత్వానివృత్త్యంతం శాంత్యతీతాద్యనుక్రమాత్ ॥ ౩౪ ॥ హుత్వా

హుతిత్రయంపశ్చాన్మండలేచశివంయజేత్ । దేవస్యదక్షిణేశిష్య ముప
వేశ్యోత్తరాముఖం ॥ ౩౫ ॥ సదర్భేమండలేదద్యా ద్ధోమశిష్టంచరుం
గురుః । శిష్యస్తద్గురుణాదత్తం సత్కృత్యశివపూర్వకం ॥ ౩౬ ॥ భుక్త్వా
పశ్చాద్ద్విరాచమ్య శివమంత్రముదీరయేత్ । అపరేమండలేదద్యా త్పం
చగవ్యంతథాగురుః ॥ ౩౭ ॥ సోఽపితచ్ఛక్తితఃపీత్వా ద్విరాచమ్యశివంస్మ
రేత్ । తృతీయేమండలేశిష్య ముపవేశ్యయథాపురా ॥ ౩౮ ॥ ప్రదద్యా
ద్దంతపవనం యథాశాస్త్రోక్తలక్షణం । అగ్రేణతస్యమృదునా ప్రాఙ్ము
ఖోవాప్యుదఙ్ముఖః ॥ ౩౯ ॥ వాచంనియమ్యచాసీనశ్శిష్యోదంతాన్విశోధయే
త్ । ప్రక్షాళ్యదంతపవనం త్యక్త్వాచమ్యశివంస్మరేత్ ॥ ౪౦ ॥ ప్రవిశేద్దేశి
కాదిష్టః ప్రాంజలిశ్శివమండలం । త్యక్తంతద్దంతపవనం దృశ్యతేగురుణా
యది ॥ ౪౧ ॥ ప్రాగుదక్పశ్చిమేచాగ్రం శివమన్యచ్ఛివేతరత్ । అశస్తా
శాముఖేతస్మిన్ గురుస్తద్దోషశాంతయే ॥ ౪౨ ॥ శతమర్ధంతదర్ధం
వా జుహుయాన్మూలమంత్రతః । తతశ్శిష్యంసమాలభ్య జపిత్వాకర్ణ
యోశ్శివం ॥ ౪౩ ॥ దేవస్యదక్షిణేభాగే తంశిష్యమధివాసయేత్
అహతాస్తరణాస్తీర్ణేసదర్భశయనేశుచిః ॥ ౪౪ ॥ మంత్రితేఽతశ్శివంధ్యా
య ప్రాక్ఛిరస్కోనిశిస్వపేత్ । శిఖాయాంబధసూత్రస్య శిఖయాత
చ్ఛిఖాంగురుః ॥ ౪౫ ॥ ఆవేష్ట్యాహతవస్త్రేణతమాచ్ఛాద్యచవర్మణా । రే
ఖాత్రయంచపరితో భస్మనాతిలసర్షపైః ॥ ౪౬ ॥ కృత్వాస్త్రజప్తైస్త
ద్బాహ్యేదిగీశానాం బలింహరేత్ ।శిష్యోఽపిపరతోఽనశ్నన్ కృత్వైవత
మధివాసనం ॥ ౪౭ ॥ ప్రబుద్ధోత్థాయగురవేస్వప్నందృష్టంనివేదయేత్
తతస్నానాదికంసర్వం సమాప్యాచార్యచోదితః ॥ ౪౮ ॥ గచ్ఛేద్బద్ధాం
జలింధ్యాయం చ్ఛివమండలపార్శ్వతః । అథపూజాంవినాసర్వం కృత్వా
పూర్వదినేయథా ॥ ౪౯ ॥ నేత్రబంధనపర్యంతం దర్శయేన్మండలంగు
రుః । బద్ధనేత్రేణశిష్యేణ పుష్పావకిరణేకృతే ॥ ౫౦ ॥ యత్రాపతం
తిపుష్పాణి తస్యనామాస్యసందిశేత్ । తతోఽపనీయనిర్మాల్యంమండలే
ఽస్మిన్యథాపురా ॥ ౫౧ ॥ పూజయేద్దేవమీశానం జుహుయాచ్చశివానలే
శిష్యేణయదిదుస్స్వప్నో దృష్టస్తద్దోషశాంతయే ॥ ౫౨ ॥ శతమర్ధం
తదర్ధంవా జుహుయాన్మూలవిద్యయా । తతస్సూత్రంశిఖాబద్ధం లంబ

యిత్వాయథాపురా ॥ ౫౩ ॥ ఆధారపూజాప్రభృతి యన్నివృత్తికళాశయం । వాగీశ్వరీపూజనాంతం కుర్యాద్ధోమపురస్సరం ॥ ౫౪ ॥ అథప్రణమ్యవాగీశాం నివృత్తే ర్వ్యాపికాంసతీం । మండలేదేవమభ్యర్చ్య

—[షడధ్వశుద్ధిక్రమకథనం.]—

హుత్వాచైవాహుతిత్రయం ॥ ౫౫ ॥ ప్రార్థయేచ్ఛశిశోఃప్రాప్తిం యుగపత్సర్వయోనిషు। సూత్రదేహేఽథశిష్యస్య తాడనప్రోక్షణాదికం ॥౫౬॥ కృత్వాత్మానంసమాదాయ ద్వాదశాంతేనివేద్యచ । తతోప్యాదాయ మూలేన ముద్రయాశాస్త్రదృష్టయా ॥ ౫౭॥ యోజయేన్మనసాచార్యో యుగపత్సర్వ యోనిషు । దేవాంజాతయశ్చాష్టౌ తిరశ్చాంపంచజాతయః ౫౮ ॥ జాత్యైకయామానుషయా యోనయశ్చచతుర్దశ । తాసుసర్వాసుయుగపత్ప్ర వేశాయశిశోర్ధియా ॥ ౫౯ ॥ వాగీశాన్యాంయథాన్యాయంశిష్యాత్మానంనివేశయేత్ । గర్భంనిష్పత్త యేదేవం సంపూజ్యప్రణిపత్యచ ॥ ౬౦ ॥ హుత్వాచైవయథాన్యాయం నిష్పన్నంతదనుస్మరేత్ నిష్పన్నస్యైవముత్పత్తి మనువృత్తించకర్మణః ॥ ౬౧ ॥ ఆర్జవంభోగనిష్పత్తిం కుర్యాత్ప్రీతిం పరాంతథా । నిష్కృత్యర్థంచజాత్యాయు ర్భోగసంస్కారసిద్ధయే ॥ ౬౧ ॥ హుత్వాహుతిత్రయందేవం ప్రార్థయేద్దేశికోత్తమః । భోక్తృత్వవిషయాసంగ మలంతత్కార్యశోధనం ॥ ౬౨ ॥ కృత్వైవమేవశిష్యస్య ఛింద్యాత్పాశత్రయంతతః । నివృత్యాపరిబద్ధస్య పాశస్యాత్యంతభేదనం ॥ ౬౩ ॥ కృత్వాశిష్యస్యచైతన్యం స్వచ్ఛంమన్యేత కేవలం । హుత్వాపూర్ణాహుతింవహ్నౌ బ్రహ్మాణంపూజయేత్తతః ॥ ౬౪ హుత్వాహుతిత్రయంతస్మై శివాజ్ఞామనుసందిశేత్ । పితామహత్వయానాన్య యాతుశ్శైవంపరంపదం ॥ ౬౫ ॥ ప్రతిబంధోవిధాతవ్యః శైవాజ్ఞైషాగరీయసీ । ఇత్యాదిశ్యతమభ్యర్చ్యవిసృజ్యచ విధానతః ॥ ౬౬ ॥ సమభ్యర్చ్యమహాదేవం జుహుయాదాహుతిత్రయం । నివృత్యాశుద్ధముద్ధృత్య శిష్యాత్మానంయథాపురా ॥ ౬౭ ॥ నివేశ్యాత్మనిసూత్రేచ వాగీశాంపూజయేత్తతః హుత్వాహుతిత్రయంతస్మై ప్రణమ్యచవిసృజ్యతాం ॥ ౬౮ ॥ కుర్యాన్నివృత్తేస్సంధానం ప్రతిష్ఠాకళయాసహ। సంధానేయుగపత్పూజాం కృత్వాహుత్వా హుతిత్రయం ॥ ౬౯ ॥ శిష్యాత్మనః ప్రతిష్ఠా

యాం ప్రవేశంత్వథభావయేత్ । తతఃప్రతిష్ఠామావాహ్య కృత్వాశేషం
పురోదితం ॥ ౨౦ ॥ తద్వ్యాప్తింవ్యాపికాంతస్య వాగీశానీంచభావయేత్
పూర్ణేందుమండలప్రఖ్యాం కృత్వాశేషంచపూర్వవత్ ॥ ౨౧ ॥ విష్ణ
వేసందిశేదాజ్ఞాం శివస్యపరమాత్మనః । విష్ణోర్విసర్జనాద్యంచ కృత్వాశే
షంచవిద్యయా ॥ ౨౨ ॥ ప్రతిష్ఠామనుసంధాయ తస్యాంచాపియథాపు
రా । కృత్వానుచింత్యతద్వ్యాప్తిం వాగీశాశ్చయథాక్రమం ॥ ౨౩ ॥ దీ
ప్తాగ్నౌ పూర్ణహోమాంతం కృత్వాశేషంచపూర్వవత్ । నీలరు
ద్రముపస్థాయతస్మైపూజాదికంతథా ॥ ౨౪ ॥ కృత్వాకర్మశివాజ్ఞాంచ ద
ద్యాత్పూర్వోక్తవర్త్మనా । తతస్తమపిచోద్వాస్యకృత్వాతస్యాఃశాంత
యే ॥ ౨౫ ॥ విద్యాకలాంసమాధాయ తద్వ్యాప్తించావలోకయేత్ ।
స్వాత్మనోవ్యాప్తికాంతద్వద్వాగీశాంచయథాపురా ॥ ౨౬ ॥ బాలార్కస
దృశాకారాం భాసయంతీందిశోదశ । తతశ్శేషంయథాపూర్వం కృత్వా
దేవంమహేశ్వరం ॥ ౨౭ ॥ ఆవాహ్యారాధ్యహుత్వాస్మై శివాజ్ఞాంమనసా
దిశేత్ । మహేశ్వరంతతోత్సృజ్య కృత్వాపంచకలామిమాం ॥ ౨౮ ॥ శాం
త్యతీతాంకలాన్న్యస్త్వాతద్వ్యాప్తిమవలోకయేత్ । స్వాత్మనోవ్యాపికాం
తద్వద్వాగీశాంచవిచింతయేత్ ॥ ౨౯ ॥ నభోమండలసంకాశాంపూర్ణాంతం
చాపిపూర్వవత్ కృత్వాశేషవిధానేన సమభ్యర్చ్యసదాశివం ॥ ౩౦ ॥ తస్మైస
మాదిశేదాజ్ఞాం శంభోరమితకర్మణః । తత్రాపిచయథాపూర్వం శివంశిర
సిపూర్వవత్ ॥ ౩౧ ॥ సమభ్యర్చ్యచవాగీశాం ప్రణమ్యచవిసర్జయేత్ ।
తతశ్శివేనసంప్రోక్ష్య శిష్యంశిరసిపూర్వవత్ ॥ ౩౨ ॥ విలయంశాంత్యతీ
తాయాశ్శక్తితత్త్వేఽథచింతయేత్ । షడధ్వనఃపరేపారే సర్వాధ్వవ్యా
పినీంపరాం ॥ ౩౩ ॥ కోటిసూర్యప్రతీకాశాం శైవీంశక్తించచింతయేత్
తదగ్రేశిష్యమానీయ శుద్ధస్ఫటికనిర్మలం ॥ ౩౪ ॥ ప్రక్షాళ్యకర్తరీంప
శ్చాచ్ఛివశాస్త్రోక్తమార్గతః । కుర్యాత్తస్యశిఖాచ్ఛేదం సహసూత్రే
ణదేశికః ॥ ౩౫ ॥ తతస్తంగోమయేన్యస్య శివాగ్నౌజుహుయాచ్ఛిఖాం ।
వౌషడంతేనమూలేన పునఃప్రక్షాళ్యకర్తరీం ॥ ౩౬ ॥ హస్తాచశిష్య
చైతన్యంతద్దేహేవినివేశయేత్ । తతస్స్నాతంసమాచాంతం కృతస్వస్త్యయ
నంశిశుం ॥ ౩౭ ॥ ప్రవేశ్యమండలాభ్యాశం ప్రణిపత్యచదండవత్ । పూ

జాంకృత్వాయథాన్యాయం క్రియావైకల్యశుద్ధయే ॥ ౮౮ ॥ ఉపాంశూ
చ్చారయోగేన జుహుయాదాహుతిత్రయం । పునస్సంపూజ్య దేవేశం
మంత్రవైకల్యశుద్ధయే ॥ ౮౯ ॥ మానసోచ్చారయోగేన జుహుయా
దాహుతిత్రయం। తతశ్శివంసమారాధ్యమండలస్థంసహాంబయా ॥ ౯౦ ॥
హుత్వాహుతిత్రయంపశ్చాత్ప్రార్థయేత్ప్రాంజలిర్గురుః । భగవంస్త్వ
త్ప్రసాదేన శుద్ధిరస్యషడధ్వనః ॥ ౯౧ ॥ కృతాతస్మాత్పరంధామ గమ
యైనంతవావ్యయం । ఇతివిజ్ఞాప్య దేవాయ నాడీసంధానపూర్వకం॥ ౯౨
పూర్ణాంతంపూర్వవత్కృత్వా తతోభూతానిశోధయేత్ । స్థిరాస్థిరేతత
శ్శుద్ధ్యై శీతోష్ణేచతతఃపరం । ౯౩ ॥ ధ్యాయేద్వ్యాప్త్యైకతాకారే భూ
తశోధనకర్మణి । భూతానాంగ్రంథివిచ్ఛేదం కృత్వాత్యక్త్వాసహాధిపైః ।
౯౪ ॥ భూతానిస్థితియోగేన యోజయేత్పరమేశివే । విశోధ్యాస్యతనుం
దగ్ధ్వాప్లావయిత్వాసుధాకణైః ॥ ౯౫ ॥ స్థాప్యాత్మానంతతఃకుర్యా ద్వి
శుద్ధాధ్వమయంవపుః । తత్రాదాశాంత్యతీతాంతు వ్యాపికాంసాధ్వనః
కలాం । ౯౬ । శుద్ధామేవశిశోర్మూర్ధ్ని న్యసేచ్ఛాంతిముఖేతథా ।
విద్యాంగలాదినాభ్యంతం ప్రతిష్ఠాంతదధఃక్రమాత్ ॥ ౯౭ ॥ జాన్వంతంతద
ధోన్యస్యే న్నివృత్తించానుచింతయేత్ । స్వబీజైస్సూత్రమంత్రంచ న్య
స్యాంగైస్సంశివాత్మకం । ౯౮ । బుద్ధ్వాతంహృదయాంభోజే । దేవమా
వాహ్య పూజయేత్ । ఆశాస్యనిత్యసాన్నిధ్యం శివస్వాత్మ్యంశిశోగురుః
౯౯ ॥ శివతేజోమయస్యాస్య శిశోరాపాదయేద్గుణాన్ । అణిమాదీన్ప్ర
సీదేతి ప్రదద్యాదాహుతిత్రయం ॥ ౧౦౦॥ తథైవతుగుణానేవ పునరస్యో
పపాదయేత్ । సర్వజ్ఞతాంతథాతృప్తిం బోధంచాద్యంతవర్జితం ॥ ౧౦౧
అలుప్తశక్తింస్వాతంత్ర్య మనంతాంశక్తిమేవచ । తతోదేవమనుజ్ఞాప్య స
ద్యాదికలశైస్తుతైః ॥ ౧౦౨ ॥ అభిషించేతదేవేశం ధ్యాయమానోయథా
క్రమం అధోపవేశ్యతంశిష్యం శివమభ్యర్చ్యపూర్వవత్ ॥ ౧౦౩ ॥ ల
బ్ధానుజ్ఞశ్శివాచ్ఛైవీం విద్యామస్మైసమాదిశేత్ । ఓంకారపూర్వికాం
తేన సంపుటాంతు నమోయుతగాం॥ ౧౦౪ ॥ శివశక్తియుతాంచైవశక్తి
విద్యాంచతాదృశీం । ఋషింఛందశ్చదైవంచ శివతాంశివయోస్తథా
౧౦౫ ॥ పూజాంసావరణాంశంభో రాసనానిచసందిశేత్ । పునస్సంపూ

జ్యదేవేశం యన్మయాసమనుష్ఠితం ॥ ౧౦౬ ॥ సుకృతంకురుతత్సర్వ మితి విజ్ఞాపయేచ్ఛివం । సహశిష్యోగురుర్దేవం దండవత్ క్షితిమండలే॥ ౧౦౭ ప్రణమ్యోద్వాసయేత్తస్మాన్మండలా త్పావకాదపి । తతస్సదసికాస్స ర్వేపూజ్యాఃపూజార్హాః క్రమాత్ ॥౧౦౮ ॥ సేవ్యావిత్తానుసారేణ సద స్యాశ్చసహర్త్విజః । విత్తశాఠ్యంనకుర్వీత యదిచ్ఛేచ్ఛివమాత్మనః ॥ ౧౦౯ ॥ ఇతిశ్రీశైవేమహాపురాణే వాయవీయసంహితాయా ముత్తర భాగే షడధ్వశుద్ధ్యాది కథనంనామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౫ ॥ ...

—* మంత్రసాధనక్రమకథనం *—

ఉపమన్యురువాచ ॥ అతఃపరంప్రవక్ష్యామి సాధకంనామనామతః సంస్కారంమంత్రమాహాత్మ్య కథనేసూచితంమయా ॥ ౧ ॥ సంపూజ్య మండలేదేవం స్థాప్యకుంభంచపూర్వవత్ । హుత్వాశిష్యమనుష్ణీషం ప్రాపయేద్భూమిమండలం ॥ ౨ ॥ పూర్ణాంతంపూర్వవత్కృత్వా హుత్వాహుతిశతంతథా । సంతర్ప్యమూలమంగాని దశాంశైర్దేశికోత్తమః॥ ౩ సందీప్యచయథాపూర్వం కృత్వాపూర్వోదితంక్రమాత్ । అభిషిచ్యయథాపూర్వం ప్రదద్యాన్మంత్రముత్తమం ॥ ౪ ॥ తత్రవిద్యోపదేశాంతంకృత్వావిస్తరశఃక్రమాత్ । పుష్పాంబునాశిశోఃపాణౌ విద్యాంశైవీంసమర్పయేత్ ॥ ౫ ॥ త్వైహికాముష్మికయో స్సర్వసిద్ధిఫలప్రదః । భవత్వేషమహామంత్రః ప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః ॥ ౬ ॥ ఇత్యుక్త్వాదేవమభ్యర్చ్య లబ్ధానుజ్ఞశ్శివాద్గురుః । సాధనంవినియోగంచ సాధకాయసమాదిశేత్ ॥ ౭ ॥ తచ్ఛ్రుత్వాగురుసందేశం క్రమశోమంత్రసాధకః। పురతోవినియోగస్య మంత్రసాధసమాచరేత్ ॥ ౮ ॥ సాధనంమూలమంత్రస్య పురశ్చరణముచ్యతే । పురతశ్చరణీయత్వా ద్వినియోగాఖ్యకర్మణః ॥౯ ॥ నాత్యంతకరణీయంతుముముక్షో ర్మంత్రసాధనం । కృతంతుతదిహాస్యాత్ర తస్యాపి శుభదంభవేత్ ॥ ౧౦ ॥ శుభేఽహనిశుభేదేశే కాలేవాదోషవర్జితే। శుక్లదంతనఖస్స్నాతః కృతపూర్వాహ్ణికక్రియః ॥ ౧౧ ॥ అలంకృత్యయథాలబ్ధైర్గంధమాల్యవిభూషణైః సోష్ణీషస్సోత్తరాసంగస్సర్వశుక్లస్సమాహితః ॥ ౧౨ ॥ దేవాలయేగృహేఽన్యస్మిన్ దేశేవాసుమనోహరే సుఖేనాభ్యస్తపూర్వేణ త్వాసనేనకృతాసనః ॥ ౧౩ ॥ తనుంకృత్వా

త్ర్యహం శైవీం శివశాస్త్రోక్తవర్త్మనా । సంపూజ్య దేవదేవేశం నకులీశ్వర
మీశ్వరం ॥ ౧౪ ॥ నివేద్య పాయసం తస్మై సమాప్యారాధనక్రమం । ప్ర
ణిపత్య చ తం దేవం ప్రాప్తానుజ్ఞశ్చ సన్ముఖాత్ ॥ ౧౫ ॥ కోటివారం తద
ర్ధం వా తదర్ధం వా జపేచ్ఛివం । లక్షవింశతికం వాపి దశలక్షమథాపి వా ॥
౧౬ ॥ అహింసకః క్షమీ శాంతో దాంతశ్చైవ సదా భవేత్ । తతశ్చ పా
యసక్షూరాలవణైకమితాశనః ॥ ౧౭ ॥ అలాభే పాయసస్యాశ్నన్ ఫల
మూలాదికాని వా । విహితాని శివేనైవ విశిష్టాన్యుత్తరోత్తరం ॥ ౧౮ ॥
చరుం భక్ష్యమథో సక్తుం కణాన్యావకమేవ చ । శాకం పయో దధి ఘృతం మూ
లం ఫలమథోదకం ॥ ౧౯ ॥ అభిమంత్ర్య చ మంత్రేణ భక్ష్యభోజ్యాదికాని
చ । సాధనేఽస్మిన్ విశేషేణ నిత్యం భుంజీత వాగ్యతః ॥ ౨౦ ॥ మంత్రాష్ట
శతపూతేన జలేన శుచినా వ్రతీ । స్నాయాన్నదీనదోద్భేన ప్రోక్షయేద్వా
థ శక్తితః ॥ ౨౧ ॥ తర్పయేచ్చ తథా నిత్యం జుహుయాచ్ఛివానలే । స
ప్తభిః పంచభిర్ద్రవ్యైస్త్రిభిర్వాథ ఘృతేన వా ॥ ౨౨ ॥ ఇత్థం భక్త్యా శివం
శైవో యస్సాధయతి సాధకః । తస్యేహాముత్ర దుష్ప్రాపం న కించిదిహ వి
ద్యతే ॥ ౨౩ ॥ అథవాహరహర్మంత్రం జపేదేకాగ్రమానసః । అనశ్న
న్నేవ సాహస్రం వినా మంత్రస్య సాధనం ॥ ౨౪ ॥ న తస్య దుర్లభం కించి
న్న తస్యాస్త్యశుభం క్వచిత్ । ఇహ విద్యాం శ్రియం సౌఖ్యం లబ్ధ్వా ముక్తిం చ
విందతి ॥ ౨౫ ॥ సాధనే వినియోగే చ నిత్యే నైమిత్తికే తథా । జపేజ్జలై
ర్భస్మనా చ స్నాత్వా మంత్రేణ చ క్రమాత్ ॥ ౨౬ ॥ శుచిర్బద్ధశిఖస్సూ
త్రీ సపవిత్రకరస్తథా । ధృతత్రిపుండ్రరుద్రాక్షో విద్యాం పంచాక్షరీం జ
పేత్ ॥ ౨౭ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయసంహితాయా
ముత్తరభాగే మంత్రసాధనప్రకారో నామ షోడశోఽధ్యాయః ॥ ౧౬ ॥*

ఉపమన్యురువాచ ॥ అథైవం సంస్కృతం శిష్యం కృతపాశుపత
వ్రతం । ఆచార్యత్వేఽభిషించేత తద్యోగ్యత్వేన చాన్యథా ॥ ౧ ॥ మండలం
పూర్వవత్కృత్వా సంపూజ్య పరమేశ్వరం । స్థాపయేత్పంచకలశాన్ దిక్షు
మధ్యే చ పూర్వవత్ ॥ ౨ ॥ నివృత్తిం పురతో న్యస్య ప్రతిష్ఠాం పశ్చిమే ఘ
టే । విద్యాం దక్షిణతశ్శాంతి ముత్తరే మధ్యతః పరాం ॥ ౩ ॥ కృత్వాదీ
క్షాదికం తత్ర బధ్వా ముద్రాం చ ధైనవీం । అభిమంత్ర్య ఘటాన్ హుత్వా

పూర్ణాహుతించయథాపురా ॥ ౪ ॥ ప్రవేశ్యమండలంశిష్య మనుష్ణీషంచ
దేశికః । తర్పణాద్యంతుమంత్రాణాం కుర్యాత్పూర్ణావసానకం ॥ ౫ ॥
తతస్సంపూజ్య దేవేశ మనుజ్ఞాప్యచ పూర్వవత్ । అభిషేకాయతంశిష్య
మాసనంత్వధిరోహయేత్ ॥ ౬ ॥ సకలాకృత్యతంపశ్చా త్కలాపంచక
రూపిణం । న్యస్తమంత్రతనుంబుధ్వా శివంశిష్యంసమర్పయేత్ ॥ ౭ ॥ త

—[అభిషేకాదిక్రియాకథనం]—

తోనివృత్తికుంభాదిసముధృత్యఘటాన్క్రమాత్। మధ్యమాంతంశివేనై
వశిష్యంతమభిషేచయేత్ ॥ ౮ ॥ శివహస్తంసమర్ప్యాథశి శోశ్శిరసిదేశికః
శివభావంసమాపన్న శ్శివాచార్యంతమాదిశేత్ ॥ ౯ ॥ అథాలంకృత్య
తం దేవ మారాధ్యశివమండలే । శతమష్టోత్తరంహుత్వా దద్యాత్పూర్ణా
హుతింతతః ॥ ౧౦ ॥ పునస్సంపూజ్యదేవేశం ప్రణమ్యభువిదండవత్ । శి
రస్యంజలిమాధాయ శివంవిజ్ఞాపయేద్గురుః ॥ ౧౧ ॥ భగవంస్త్వత్ప్రసాదే
న దేశికోఽయంమయాకృతః । అనుగృహ్యత్వయాదేవ దివ్యాజ్ఞా
స్మై ప్రదీయతాం ॥ ౧౨ ॥ ఏవంవిజ్ఞాప్యశిష్యేణ సహభూయఃప్రణమ్యచ
శివంశివాగమందివ్యం పూజయేచ్ఛివవద్గురుః ॥ ౧౩ ॥ పునశ్శివమనుజ్ఞాప్య
శివజ్ఞానస్యపుస్తకం । ఉభాభ్యామథపాణిభ్యాం దద్యాచ్ఛిష్యాయదేశికః ॥
౧౪ ॥ సతాంమూర్ధ్నిసమాధాయ విద్యాంవిద్యాసనోపరి । అథరోప్యయ
థాన్యాయ ముభివంద్యసమర్చయేత్ ॥ ౧౫ ॥ అథతస్మైగురుర్దద్యాద్రా
జోపకరణాన్యపి । ఆచార్యపదవీంప్రాప్తో రాజ్యంచాపియతోఽర్హతి
౧౬ ॥ అథానుశాసనంకుర్యా త్పూర్వైరాచరితంయథా । యథాచశివ
శాస్త్రోక్తం యథాలోకేషుపూజ్యతే ॥ ౧౭ ॥ శిష్యాన్పరీక్ష్యయత్నేన శి
వశాస్త్రోక్తలక్షణైః।సంస్కృత్యచశివజ్ఞానం దాతుమర్హసినాన్యథా ॥ ౧౮
ప్రతిష్ఠాంచాపిదేవస్యవిధివత్కర్తుమర్హసి।పరార్థమపిదేవస్యపూజాహోమా
మాదికంకురు ॥ ౧౯ ॥ అకార్పణ్యమనాయాసం శౌచంక్షాంతిందయాం
తథా । అస్పృహామప్యసూయాంచ యత్నేనచవిభావయేత్ ॥ ౨౦ ॥ ఇ
త్థమాదిశ్యతంశిష్యం శివముద్వాస్యమండలాత్। శివకుంభానలాదీంశ్చస
దస్యానపిపూజయేత్ ॥ ౨౧ ॥ యుగపద్వాథసంస్కారా న్కుర్వీతగుణి
నోగురుః । తత్రత్రయంద్వయంవాపి ప్రయోగస్యాపదిశ్యతే ॥ ౨౨ ॥

తదాదావేవకలశాన్క ల్పయేదధ్వశుద్ధివత్ । కృత్వాసమయసంస్కార
మభిషేకంవినాఖిలం ॥ ౨౩॥ సమభ్యర్చ్యశివంభూయః కృత్వాచాధ్వవిశో
ధనం! తస్మిన్పరిసమాప్తేతు పునర్దేవంప్రపూజయేత్ ॥౨౪॥ హుత్వామం
త్రైంతుసంతర్ప్య సందీప్యాశాస్యచేశ్వరం । సమర్ప్యమంత్రంశిష్యస్య పా
శాశేషంసమాపయేత్ ॥౨౫॥ అథవామంత్రసంస్కారమనుచింత్యాఖిలం
క్రమాత్ । అధ్వశుద్ధింగురుఃకుర్యా దభిషేకావసానికాం॥౨౬ ॥ తత్ర
యశ్శాంత్యతీతాది కలాసువిహితోవిధిః ।ససర్వోఽపివిధాతవ్య స్తత్వత్ర
యవిశోధనే ॥ ౨౭ ॥ శివవిద్యాత్మతత్వాఖ్యం తత్వత్రయముదాహృతం
శక్తౌశివస్తతోవిద్యా తస్యాస్త్వాత్మాసముద్భవః ॥ ౨౮ ॥ శివేనశాంత్యతీ
తాధ్వ వ్యాప్తస్తదపరఃపరః । విద్యయాపరిశిష్టోఽధ్వా హ్యాత్మనానిఖిలః
క్రమాత్ ॥ ౨౯ ॥ దుర్లభంశాంభవంమత్వా మంత్రమూలంమనీషి
ణః । శాక్తంశంసంతిసంస్కారం శివశాస్త్రార్థపారగాః ॥ ౩౦ ॥ ఇతితేస
ర్వమాఖ్యాతం సంస్కారాఖ్యస్యకర్మణః । చాతుర్విధ్యమిదంకృష్ణ కిం
భూయశ్శ్రోతుమిచ్ఛసి ॥ ౩౧ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీ
యసంహితాయా ముత్తరభాగేఽభిషేకాది సంస్కృతిర్నామ సప్తద
శోఽధ్యాయః ॥ ౧౭. * * * * *

శ్రీకృష్ణఉవాచ భగవన్ శ్రోతుమిచ్ఛామి శివాశ్రమనిషేవిణాం

—[నిత్యనైమిత్తికాదిక్రియావర్ణనం]—

శివశాస్త్రోదితంకర్మ నిత్యంనైమిత్తికంతథా ॥ ౧ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥
ప్రాతరుత్థాయశయనాద్ధ్యాత్వాదేవంసహాంబయా । విచార్యకార్యంని
గచ్ఛేద్బహిరభ్యుదితేఽరుణే ॥ ౨ ॥ అబాధేవిజనేదేశే కుర్యాదావ
శ్యకంతతః । కృత్వాశౌచంవిధానేన దంతధావనమాచరేత్ ॥ ౩ ॥ అ
లాభేదంతకాష్ఠానా మష్టమ్యాదిదినేషుచ । అపాంద్వాదశగండూషైః కు
ర్యాదాస్యవిశోధనం ॥ ౪ ॥ ఆచమ్యవిధివత్పశ్చా ద్వారుణంస్నానమా
చరేత్ । నద్యాంవాదేవఖాతేవ హ్రదేవాథగృహేఽపివా ॥ ౫ ॥ స్నా
నద్రవ్యాణితత్తీరే స్థాపయిత్వాబహిర్మలం । వ్యపోహ్యామృదమాలిప్య
స్నాత్వాగోమయమాలిపేత్ ॥ ౬ ॥ స్నాత్వాపునఃపునర్వస్త్రం త్యక్త్వా
వాథవిశోధ్యవా । సుస్నాతోమృషవద్భూయః శుద్ధంవాసోవసీత్తతః ॥ ౭

మలస్నానంసుగంధాద్యైః స్నానందంతవిశోధనం । నకుర్యాద్బ్రహ్మచారీ
చ తపస్వీవిధవా తథా ॥ ౮ ॥ సోపవీతశ్శిఖాంబధ్వా ప్రవిశ్యచజలాంతరం
అవగాహ్యసమాచాంతో జలేన్యస్యేత్త్రిమండలం ॥ ౯ ॥ సౌమ్యేమగ్నశ్శ
న్మంత్రం జపేచ్ఛక్త్యాశివంస్మరన్ । ఉద్ధాయాచమ్యతేనైవ స్వాత్మాన
మభిషేచయేత్ ॥ ౧౦ ॥ గోశృంగేణసదర్భేణ పాలాశేనదలేనవా । పా
ద్మేనవాథపాణిభ్యాం పంచకృత్వస్త్రిరేవవా ॥ ౧౧ ॥ ఉద్యానాదాగ్ర
హే చైవ వర్ధన్యాకలశేనవా । అవగాహనకాలేఽద్భిర్మంత్రితైరభిషే
చయేత్ ॥ ౧౨ ॥ అథచేద్వారుణంకర్తు మశక్తశ్శుద్ధవాససా । ఆర్ద్రేణ
శోధయేద్దేహ మాపాదతలమస్తకం ॥ ౧౩ ॥ ఆగ్నేయంవాథవామాం
త్రం కుర్యాత్స్నానంశివేన వై । శివచింతాపరంస్నానం యుక్తస్యాత్మీయ
ముచ్యతే ॥ ౧౪ ॥ స్వసూత్రోక్తవిధానేన మంత్రాచమనపూర్వకం । ఆ
చరేద్బ్రహ్మయజ్ఞాంతం కృత్వాదేవాదితర్పణం ॥ ౧౫ ॥ మండలస్థంమహాదే
వం ధ్యాత్వాభ్యర్చ్యయథావిధి । దద్యాదర్ఘ్యంతతస్తస్మై శివాయాదిత్య
రూపిణే ॥ ౧౬ ॥ అథవైతత్స్వసూత్రోక్తం కృత్వాహస్తౌవిశోధయేత్ ।
కరన్యాసంతతఃకుర్యా త్సకలీకృతవిగ్రహః ॥ ౧౭ ॥ వామహస్తగతాం
భోభి ర్గంధసిద్ధార్థకాన్వితైః । కుశపుంజేనవాభ్యుక్ష్య మూలమంత్రస
మన్వితైః ॥ ౧౮ ॥ ఆపోహిష్ఠాదిభిర్మంత్రైః శేషమాఘ్రాయ వైజలం ।
వామనాసాపుటేనైవ దేహంసంభావయేత్సితం ॥ ౧౯ ॥ అథమాదాయ
దేహస్థం సవ్యనాసాపుటేనచ । కృష్ణవర్ణేనబాహ్యస్థం భావయేచ్ఛిలా
గతం ॥ ౨౦ ॥ తర్పయేదథదేవేభ్య ఋషిభ్యశ్చవిశేషతః । భూతేభ్యశ్చ
పితృభ్యశ్చ దద్యాదర్ఘ్యంయథావిధి ॥ ౨౧ ॥ రక్తచందనతోయేన హస్త
మాత్రేణమండలం । సువృత్తంకల్పయేద్భానో రత్నచూర్ణాద్యలంకృ
తం ॥ ౨౨ ॥ తత్రసంపూజయేద్భానుం స్వకీయావరణైస్సహ । ఖఖో
ల్కాయేతిమంత్రేణ సాంగతస్సుఖసిద్ధయే ॥ ౨౩ ॥ పునశ్చమండలంకృ
త్వా తదంగైఃపరిపూజ్యచ । తత్రస్థం హేమపాత్రాద్యం మాగధప్రస్థస
మ్మితం ॥ ౨౪ ॥ పూరయేద్గంధతోయేన రక్తచందనయోగినా । రక్త
పుష్పైస్తిలైశ్చైవ కుశాక్షతసమన్వితైః ॥ ౨౫ ॥ దూర్వాపామార్గ
వైశ్చ కేవలేనజలేనవా । జానుభ్యాంధరణీంగత్వా నత్వాదేవంచమండ

తే ॥ ౨౬ ॥ కృత్వాఽఽశిరసితత్పాత్రం దద్యాదర్ఘ్యం శివాయతత్ । అథ
వాఞ్జలినా తోయం సదర్భం మూలవిద్యయా ॥ ౨౭ ॥ ఉత్తిష్ఠేదంబరస్థాయ
శివాయాదిత్యమూర్తయే । కృత్వా పునః కరన్యాసం కరశోధనపూర్వకం
౨౮ ॥ బుద్ధ్వేశానాదిసద్యాంతం పంచబ్రహ్మమయం శివం । గృహీత్వాథ

—(త్రిపుండ్ర రుద్రాక్ష ధారణాది క్రమకథనం.)—

సితం మంత్రైర్విమృద్యాంగాని సంస్పృశేత్ ॥ ౨౯ ॥ యాదినాం త్తైశ్శి
రోవక్త్రహృద్గుహ్యచరణక్రమాత్ । తతో మూలేన సర్వాంగ మాల
భ్యవసనాంతరం ॥ ౩౦ ॥ పరిధాయ ద్విరాచమ్య ప్రోక్ష్యైకాదశమంత్రి
తైః । జలైరాచ్ఛాద్యవాసోఽన్య ద్విరాచమ్య శివం స్మరేత్ ॥ ౩౧ ॥ పు
నర్న్యస్తకరో మంత్రీ త్రిపుండ్రం భస్మనాలిఖేత్ । అవక్రమాయతం వ్య
క్తం లలాటే గంధవారిణా ॥ ౩౨ ॥ వృత్తం వా చతురశ్రం వా బిందుమర్ధేం
దుమేవ వా । లలాటే యాదృశం పుండ్రం లిఖితం భస్మనా పునః ॥ ౩౩ ॥
తాదృశం భుజయోర్మూర్ధ్ని స్తనయోరంతరే లిఖేత్ । సర్వాంగోద్ధూల
నం చైవ న సమానం త్రిపుండ్రకైః ॥ ౩౪ ॥ తస్మాత్త్రిపుండ్రమేవైకం లిఖే
దుద్ధూలనం వినా । రుద్రాక్షాన్ ధారయేన్మూర్ధ్ని కంఠే శ్రోత్రే కరే తథా ॥
౩౫ ॥ సువర్ణవర్ణమచ్ఛిన్నం శుభం నాన్యద్ధృతం శుభం । విప్రాదీనాం
క్రమాచ్ఛ్వేతం పీతం రక్తమథాసితం ॥ ౩౬ ॥ తదలాభే యథాలాభం ధా
రణీయమదూషితం । తత్రాపి నోత్తరం నీచై ర్ధార్యం నీచమథోత్తరైః ॥
౩౭ ॥ నాశుచిర్ధారయేదక్షం సదా కాలేషు ధారయేత్ ఇత్థం త్రిసంధ్యామ
థవా ద్విసంధ్యం సకృదేవ వా ॥ ౩౮ ॥ కృత్వా స్నానాదికం శక్త్యా పూ
జయేత్పరమేశ్వరం । పూజాస్థానం సమాసాద్య బద్ధ్వా రుచిరమాసనం ॥
౩౯ ॥ ధ్యాయేద్దేవం చ దేవీం చ ప్రాఙ్ముఖో వాప్యుదఙ్ముఖః । శ్వేతాదీన్
నకులీశాంతాన్ సశిష్యాన్ ప్రణమేద్గురూన్ ॥ ౪౦ ॥ స్వగురుం చ పునర్దేవం
తతో నామాష్టకం జపేత్ । శివో మహేశ్వరశ్చైవ రుద్రో విష్ణుః పితా
మహః ॥ ౪౧ ॥ సంసారవైద్యస్సర్వజ్ఞః పరమాత్మేతి చాష్టకం । అథవా
శివమేవైకం జపిత్వైకాదశాధికం ॥ ౪౨ ॥ జిహ్వాగ్రే తేజసో రాశిం ధ్యా
త్వా వ్యాధ్యాదిశాంతయే । ప్రక్షాళ్య చ కరౌ పశ్చాత్ కృత్వా చందనచ

...(కరన్యాస క్రమకథనం.)...

ర్చితా ॥ ౪౩ ॥ ప్రకుర్వీత కరన్యాసం కరశోధనపూర్వకం । న్యాసస్త్రి
విధః ప్రోక్తః స్థిత్యుత్పత్తిలయక్రమాత్ ॥ ౪౪ ॥ స్థితిన్యాసో గృహస్థానా
ముత్పత్తిర్బ్రహ్మచారిణాం । యతీనాం సంహృతిన్యాసో వనస్థానాం తథైవ
చ ॥ ౪౫ ॥ స ఏవ భర్తృహీనానా యాః కుటుంబిన్యాః స్థితిర్భవేత్ । కన్యా
యాః పునరుత్పత్తి ర్వక్ష్యే న్యాసస్య లక్షణం ॥ ౪౬ ॥ అంగుష్ఠాదికనిష్ఠాం
తం స్థితిన్యాస ఉదాహృతః । దక్షిణాంగుష్ఠమారభ్య వామాంగుష్ఠాంతమే
వచ ॥ ౪౭ ॥ ఉత్పత్తిన్యాస ఆఖ్యాతో విపరీతస్తు సంహృతిః । సబిందుకా
న్నకారాదీ న్వర్ణాన్న్యస్యేదనుక్రమాత్ ॥ ౪౮ ॥ అంగులీషు శివం న్యస్య
తలయోరస్యనామయోః । అస్త్రన్యాసం తతః కృత్వా దశదిక్ష్వస్త్రమం
త్రతః ॥ ౪౯ ॥ నివృత్త్యాదికలాః పంచ పంచభూతస్వరూపిణీః । పంచభూ
తాధిపైః సార్ధం తత్తచ్చిహ్నసమన్వితాః ॥ ౫౦ ॥ హృత్కంఠతాలుభ్రూ
మధ్య బ్రహ్మరంధ్రసమాశ్రయాః । తత్తద్బీజేన సంగ్రంథీ స్తత్తద్బీజేషు
భావయేత్ ॥ ౫౧ ॥ తాసాం విశోధనార్థాయ విద్యాం పంచాక్షరీం జపేత్ ।
నిరుద్ధ్వా ప్రాణవాయు ర్గుణసంఖ్యానుసారతః ॥ ౫౨ ॥ భూతగ్రంథీంత
తః ఛింద్యా దస్త్రేణైవాస్త్రముద్రయా । నాడ్యా సుషుమ్నయాత్మానం
ప్రేరితం ప్రాణవాయునా ॥ ౫౩ ॥ నిర్గతం బ్రహ్మరంధ్రేణ యోజయేచ్ఛివ
తేజసా । విశోష్య వాయునా పశ్చా ద్దేహం కాలాగ్నినా దహేత్ ॥ ౫౪ ॥
తతశ్చ పరిభావేన కలాసంహృత్య వానవా । దేహం సంహృత్య వైదగ్ధం
కలాస్పృష్ట్వా సహాధిపం ॥ ౫౫ ॥ ప్లావయిత్వామృతైర్దేహం యథాస్థానం
నివేశయేత్ । అథ సంహృత్య వైదగ్ధః కలాసగణం వినైవ తత్ ॥ ౫౬ ॥ అ
మృతప్లావనం కుర్యా ద్భస్మీభూతస్య తస్య వై । తతో విద్యామయే తస్మి
న్దేహే దీపశిఖాకృతిం ॥ ౫౭ ॥ శివాన్నిర్గతమాత్మానం బ్రహ్మరంధ్రేణ యో
జయేత్ । దేహస్యాంతః ప్రవిష్టం తం ధ్యాత్వా హృదయపంకజే ॥ ౫౮ ॥ పు
నశ్చామృతవర్షేణ సించేద్విద్యామయం వపుః । పునః కుర్యాత్కరన్యాసం
కరశోధనపూర్వకం ॥ ౫౯ ॥ దేహన్యాసం తతః పశ్చా న్మహత్యా ముద్ర
యాచరేత్ । అంగన్యాసం తతః కృత్వా శివప్రోక్తేన తు వర్త్మనా ॥ ౬౦ ॥ వ
ర్ణన్యాసం తతః కుర్యా ద్ధస్తపాదాదిసంధిషు । షడంగాని తతో న్యస్య జా
తిషట్కయుతాని చ ॥ ౬౧ ॥ దిగ్బంధమాచరేత్పశ్చా దాగ్నేయాదియథా

క్రమం । యద్వామూర్ధాదిపంచాంగం న్యాసమేవసమాచరేత్ ॥ ౬౨
తథా షడంగన్యాసంవా భూతశుద్ధ్యాదికంవినా । ఏవంసమాసరూపేణ
కృత్వాదేహాత్మశోధనం ॥ ౬౩ ॥ శివభావముపాగమ్య పూజయేత్పరమే
శ్వరం । అథయస్యాస్త్యవసరో నాస్తివామతివిభ్రమః ॥ ౬౪ ॥ సవిస్తీర్ణే
నకల్పేన న్యాసకర్మసమాచరేత్ । తత్రాద్యోమాతృకాన్యాసో బ్రహ్మ
న్యాసస్తతఃపరః ॥ ౬౫ ॥ తృతీయఃప్రణవన్యాసో హంసన్యాసస్తదుత్తరః
పంచమఃకథ్యతేసద్భి ర్న్యాసఃపంచాక్షరాత్మకః ॥ ౬౬ ॥ ఏతేష్వేకమనే
కంవా కుర్యాత్పూజాదికర్మసు। అకారోమూర్ధ్నివిన్యస్యహ్యాకారోఽథల

—[అష్టత్రింశత్కలాన్యాసకథనం]—

లాటకే॥౬౭॥ ఇఈచనేత్రయోస్తద్వ దుఊశ్రవణయోస్తథా ।ఋౠకపోల
యోశ్చైవ ఌౡనాసాపుటద్వయే ॥ ౬౮ ॥ ఏఐఓష్ఠద్వయేఓఔదంత
పంక్తిద్వయేక్రమాత్ । అంఅఃజిహ్వాయామధోతాలు న్యస్యప్రయోజ్య
యథాక్రమం ॥ ౬౯ ॥ కవర్గందక్షిణేహస్తేన్యసేత్పంచ సుసంధిషు ।చ
వర్గంచతథావామహస్త సంధిషువిన్యసేత్ ॥ ౭౦ ॥ టవర్గంచతవర్గం
చపాదయోరుభయోరపి పఫౌతుపార్శ్వయోఃపృష్ఠేనాభౌచాపిబభౌతతః
౭౧ ॥ న్యసేన్మకారంహృదయే త్వగాదిషుయథాక్రమం । యకారాదిస
కారాంతాన్సప్తసప్తసుధాతుషు ॥ ౭౨ ॥ హాకారంహృదయస్యాంతః
క్షకారంభ్రూయుగాంతరే ।ఏవంవర్ణాన్ప్రవిన్యస్య పంచాశద్రుద్రవర్త్మ
నా ॥ ౭౩ ॥ అంగవక్త్రకలాభేదాత్పంచబ్రహ్మాణివిన్యసేత్ । కరన్యాసాద్య
మప్యైతైః కృత్వావాధనవాక్రమాత్ ॥ ౭౪ ॥ శిరోవదనహృద్గుహ్యపా
దేష్వేతానికల్పయేత్ । తతశ్చోర్ధ్వాదివక్త్రాణి పశ్చిమాంతానికల్ప
యేత్ ॥ ౭౫ ॥ ఈశానస్యకలాఃపంచ పంచస్వేతేషుచక్రమాత్ । తత
శ్చతుర్షువక్త్రేషు పురుషస్యకలాఅపి ॥ ౭౬ ॥ చతస్రఃప్రణిధాతవ్యాః
పూర్వాదిక్రమయోగతః హృత్కంఠాంశేషునాభౌచ కుక్షౌపృష్ఠేచవ
క్షసి ॥ ౭౭ ॥ అఘోరస్యకలాశ్చాష్టౌ యోజనీయాయథాక్రమం । పం
చాత్ర యో ద శ క లాః పా యు మే ఢ్రో రు జానుషు ॥ ౭౮ ॥
జంఘాస్ఫిక్కటిపార్శ్వేషు వామదేవస్యభావయేత్ । సద్యస్యాపికలాశ్చా
ష్టౌ పాదయోరపిహస్తయోః ॥ ౭౯ ॥ ఘ్రాణేశిరసిబాహ్వోశ్చ కల్ప

యేత్కల్పవిత్తమః । అష్టత్రింశత్కలాన్యాస మేవంకృత్వానుపూర్వశః
౭౦ ॥ పశ్చాత్ప్రణవవిద్ధీమా న్ప్రణవన్యాసమాచరేత్ । బాహుద్వ
యేకూర్పరయో స్తథాచమణిబంధయోః ॥ ౭౧ ॥ పార్శ్వోదరోరుజం
ఘేషు పాదయోఃపృష్ఠతస్తథా । ఇత్థంప్రణవవిన్యాసం కృత్వాన్యాసవిచ
క్షణః ॥ ౭౨ ॥ హంసన్యాసంప్రకుర్వీత శివశాస్త్రేయథోదితం । బీజం
విభజ్యహంసస్య నేత్రయో ఘ్రాణయోరపి ॥ ౭౩ ॥ విభజ్యబాహునే
త్రాస్య లలాటేఘ్రాణయోరపి । కక్షయోస్కంధయోశ్చైవ పార్శ్వ
యోస్తనయోస్తథా ॥ ౭౪ ॥ కట్యోఃపాణ్యోర్గుల్ఫయోశ్చ యద్వాపం
చాంగవర్త్మనా । హంసన్యాసమిమంకృత్వా న్యసేత్పంచాక్షరీంతతః ॥
౭౫ ॥ యథాపూర్వోక్తమార్గేణ శివత్వంయేనజాయతే । నాశివశ్శి
వమభ్యస్యే న్నాశివశ్శివ మర్చయేత్ । ౭౬ ॥ నాశివస్తుశివంధ్యాయే
న్నాశివశ్శివమాప్నుయాత్॥ తస్మాచ్ఛైవీంతనుంకృత్వా త్యక్త్వాచపశుభా

—(పంచయజ్ఞ ఫలతారతమ్య కథనం.)—

వనాం ॥ ౭౭ ॥ శివోఽహమితిసంచింత్య శైవంకర్మసమాచరేత్ క
ర్మయజ్ఞస్తపోయజ్ఞో జపయజ్ఞస్తదుత్తరః ॥ ౭౮ ॥ ధ్యానయజ్ఞోజ్ఞానయ
జ్ఞః పంచయజ్ఞాఃప్రకీర్తితాః । కర్మయజ్ఞరతాః కేచి త్తపోయజ్ఞరతాఃపరే
౭౯ ॥ జపయజ్ఞరతాశ్చాన్యే ధ్యానయజ్ఞరతా స్తథా । జ్ఞానయజ్ఞరతాశ్చా
న్యే విశిష్టాశ్చోత్తరోత్తరం ॥ ౮౦ ॥ కర్మయజ్ఞోద్విధాప్రోక్తః కామా
కామవిభేదతః । కామాన్కామీతతోభుక్త్వా కామసక్తః పునర్భవేత్ ॥
౮౧ ॥ అకామోరుద్రభవనే భోగాన్భుక్త్వాతతశ్చ్యుతః । తపోయజ్ఞర
తోభూత్వా జాయతేనాత్రసంశయః ॥ ౮౨ ॥ తపస్వీచపునస్తస్మిన్ భో
గాన్భుక్త్వా తతశ్చ్యుతః । జపధ్యానరతోభూత్వా జాయతేనువిమాన
వః ॥ ౮౩ ॥ జపధ్యానరతోమర్త్య స్తద్వైశిష్ట్యవశాదిహ । జ్ఞానంల
బ్ధ్వాచిరాదేవ శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౮౪ ॥ తస్మాన్ముక్తోశివా
జ్ఞప్తః కర్మయజ్ఞోఽపిదేహినాం । అకామఃకామసంయుక్తోబంధాయైవభవి
ష్యతి ॥ ౮౫ ॥ తస్మాత్పంచసుయజ్ఞేషు ధ్యానజ్ఞానపరోభవేత్ । ధ్యా
నంజ్ఞానంచయస్యాస్తి తీర్ణ స్తేనభవార్ణవః ॥ ౮౬ ॥ హింసాదిదోషనిర్
ముక్తో విశుద్ధశ్చిత్తసాధనః । ధ్యానయజ్ఞఃపరస్తస్మా దపవర్గఫలప్ర

దః ॥ ౯౭ ॥ బహిఃకర్మకరాయస్త్వ న్నాతీవఫలభాగినః । దృష్టానరేంద్ర
భవనే తద్వదత్రాపికర్మిణః ॥ ౯౮ ॥ ధ్యానినాంహివపుస్సూక్ష్మం భవే
త్ప్రత్యక్షమైశ్వరం । తథేహకర్మిణాంస్థూలం మృత్కాష్ఠాద్యైః ప్రకల్పి
తం ॥ ౯౯ ॥ ధ్యానయజ్ఞరతాస్తస్మా ద్దేవాన్పాషాణమృణ్మయాన్ । నా
త్యంతంప్రతిపద్యంతే శివయాథాత్మ్యవేదనాత్ ॥ ౧౦౦ ॥ ఆత్మస్థంయశ్శి
వంత్యక్త్వా బహిరభ్యర్చయేన్నరః। హస్తస్థంఫలముత్సృజ్య లిహేత్కూ

—(అంతర్యాగ ప్రశంస,)—

ర్పరమాత్మనః ॥ ౧౦౧ ॥ జ్ఞానాద్ధ్యానంభవేద్ధ్యానా ద్జ్ఞానంభూయః ప్రవ
ర్తతే । తదుభాభ్యాంభవేన్ముక్తి స్తస్మాద్ధ్యానరతోభవేత్ ॥ ౧౦౨ ॥
ద్వాదశాంతేతథామూర్ధ్ని లలాటేభ్రూయుగాంతరే । నాసాగ్రేహత
థాస్యేవాకంధరే హృదయేతథా ॥ ౧౦౩ ॥ నాభౌవాశాశ్వతస్థానే శ్రద్ధా
విద్ధేనచేతసా । బహిర్యాగోపచారేణ దేవందేవీంచపూజయేత్ ॥ ౧౦౪ ॥
అథవాపూజయేన్నిత్యం లింగేవాకృతకేఽపివా । వహ్నౌవాస్థండిలేవాథభ
క్త్యావిత్తానుసారతః ॥ ౧౦౫ ॥ అథవాంతర్బహిశ్చైవపూజయేత్పరమేశ్వ
రం । అంతర్యాగరతఃపూజాం బహిఃకుర్వీతవానవా ॥ ౧౦౬ ॥ ఇతి శ్రీ
శైవే మహాపురాణే వాయవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే దీక్షావి
ధానాదికథనం నామాష్టాదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౮ ॥ * * *

—॥(ఉమామహేశ్వరయోః స్వరూపవర్ణనం.)॥—

ఉపమన్యురువాచ ॥ వ్యాఖ్యాంపూజావిధానస్యప్రవదామిసమాస
తః । శివశాస్త్రేశివేనైవ శివాయైకథితస్యతు ॥ ౧ ॥ అంగమభ్యంతరం
యాగ మగ్నికార్యావసానకం । విధాయవానవాపశ్చా ద్బహిర్యాగం
సమాచరేత్ ॥ ౨ ॥ తత్రద్రవ్యాణిమనసా కల్పయిత్వావిశోధ్యచ। ధ్యా
త్వావినాయకందేవం పూజయిత్వావిధానతః ॥ ౩ ॥ దక్షిణేచోత్తరే
చైవ నందీశంసుయశాంతథా। ఆరాధ్యమనసాసమ్య గాసనంకల్పయేద్బు
ధః ॥ ౪ ॥ ఆరాధనాదికైర్యుక్తం సింహాయోగాసనాదికం । పద్మాస
నంవావిమలంతత్వత్రయసమన్వితం ॥ ౫ ॥ తస్యోపరిశివంధ్యాయే త్సాం
బంసర్వమనోహరం । సర్వలక్షణసంపన్నం సర్వావయవశోభనం ॥ ౬ ॥
సర్వాతిశయసంయుక్తం సర్వాభరణభూషితం । రక్తాస్యపాణిచరణం కుం

దమందస్మితాననం ॥ ౭ ॥ శుద్ధస్ఫటికసంకాశం ఫుల్లపద్మవిలోచనం. । చతుర్భుజముదారాగం చారుచంద్రకలాధరం ॥ ౮ ॥ వరదాభయహస్తంచ మృగటంకధరంహరం । భుజంగహారవలయం చారునీలగళాంతరం ౯ ॥ సర్వోపమానరహితం సానుగంసపరిచ్ఛదం । తతసంచింతయేత్తస్య వామభాగేమహేశ్వరీం ॥ ౧౦ ॥ ప్రఫుల్లోత్పలపత్రాభాం విస్తీర్ణాయతలోచనాం । పూర్ణచంద్రాభవదనాం నీలకుంచితమూర్ధజాం ॥ ౧౧ ॥ నీలోత్పలదళప్రఖ్యాం చంద్రార్ధకృతశేఖరాం అతివృత్తఘనోత్తుంగస్నిగ్ధపీనపయోధరాం ॥ ౧౨ ॥ తనుమధ్యాంపృథుశ్రోణీంపీతసూక్ష్మవరాంబరాం । సర్వాభరణసంపన్నాం లలాటతిలకోజ్వలాం ॥ ౧౩ ॥ విచిత్రపుష్పసంకీర్ణ కేశపాశోపశోభితాం । సర్వతోఽనుగుణాకారాం కించిల్లజ్జాయుతాననాం ॥౧౪॥ హేమారవిందంవికసద్దధానాందక్షిణేకరే । దండవచ్చాపరంహస్తంన్యస్యాసీనాం మహాసనే ॥ ౧౫ ॥ పాశవిచ్ఛేదికాంసాక్షాత్సచ్చిదానందరూపిణీం ఏవందేవం

—(శివమూర్తిధ్యానక్రమనిరూపణం.)—

చదేవీంచ ధ్యాత్వాసన వరేశుభే ॥ ౧౬ ॥ సర్వోపచారవద్భక్త్యాభావపుష్పైస్సమర్చయేత్ । అథవాపరికల్ప్యైవం మూర్తిమస్యతనూంవిభోః॥ ॥౧౭ ॥ శైవీంసదాశివాఖ్యాంవా తథామాహేశ్వరీంపరాం। షడ్వింశకాభిధానాంవా శ్రీకంఠాఖ్యామథాపివా ॥ ౧౮ ॥ మంత్రంన్యాసాదికంచాపి కృత్వాస్యస్యాంతనౌయథా । అస్యాంమూర్తౌమూర్తిమంతం శివస్సదసతఃపరం॥ ౧౯ ॥ ధ్యాత్వాబాహ్యక్రమేణైవ పూజాంనిర్వర్తయేద్ధియా । సమిదాజ్యాదిభిఃపశ్చాన్నాభౌహోమంచభావయేత్॥ ౨౦॥ భ్రూమధ్యేచశివంధ్యాయేచ్ఛుద్ధదీపశిఖాకృతిం । ఇత్థమంగేస్వతంత్రేహ యోగేధ్యానమయేశుభే ॥ ౨౧ ॥ అగ్నికార్యావసానేచ సగ్వశ్చైవసమోవిధిః । అథచింతామయంసర్వం సమాప్యారాధనక్రమం ॥ ౨౨ ॥ లింగేచపూజయేద్దేవం స్థండిలేవానలేఽపివా ఇతిశ్రీశైవేమహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయా ముత్తరభాగే ఏకోనవింశోఽధ్యాయః ॥ ౧౯ ॥ * * * * * *

—(పూజాద్రవ్య నిరూపణం.)—

ఉపమన్యురువాచ ॥ ప్రోక్షయేన్మూలమంత్రేణ పూజాస్థానంవిశుద్ధయే । గంధచందనతోయేన పుష్పంతత్రవినిక్షిపేత్ ॥ ౧ ॥ అస్త్రేణోత్సార్య వైఘ్నాన్ సవకుంత్యచవర్మణా । అస్త్రందిక్షుప్రవిన్యస్య కల్పయేదర్చనాభువం ॥ ౨ ॥ తత్రదర్భాన్ పరిస్తీర్య క్షాళయేత్ప్రోక్షణాదిభిః । సంశోధ్యసర్వపాత్రాణి ద్రవ్యశుద్ధింసమాచరేత్ ॥ ౩ ॥ ప్రోక్షణీమర్ఘ్యపాత్రంచ పాద్యపాత్రమతఃపరం । తథైవాచమనీయస్య పాత్రం చేతిచతుష్టయం ॥ ౪ ॥ ప్రక్షాళ్యప్రోక్ష్యవీక్ష్యాథ క్షిపేత్తేషుజలంశివం । పుణ్యద్రవ్యాణిసర్వాణి యథాలాభంవినిక్షిపేత్ ॥ ౫ ॥ రత్నానిరజతం హేమ గంధపుష్పాక్షతాదయః । ఫలపల్లవదర్భాంశ్చ పుణ్యద్రవ్యాణ్యనేకధా ॥ ౬ ॥ స్నానోదకేసుగంధాది పానీయేచవిశేషతః । శీతలానిమనోజ్ఞాని కుసుమాదీనినిక్షిపేత్ ॥ ౭ ॥ ఉశీరంచందనం చైవపాద్యేతుపరికల్పయేత్ । జాతికంకోలకర్పూర బహుమూలతమాలకాన్ ॥ ౮ ॥ క్షిపేదాచమనీయేచ చూర్ణయిత్వావిశేషతః । ఏలాంసర్వేషుపాత్రేషు కర్పూరంచందనంతథా ॥ ౯ ॥ కుశాగ్రాణ్యక్షతాం చైవ యవవ్రీహితిలానపి । ఆజ్యసిద్ధార్థపుష్పాణి భసితంచార్ఘ్యపాత్రకే ॥ ౧౦ ॥ కుశపుష్పయవవ్రీహి బహుమూలతమాలకాన్ । ప్రక్షిపేత్ప్రోక్షణీపాత్రే భసితంచయథాక్రమం ॥ ౧౧ ॥ సర్వత్రమంత్రంవిన్యస్య వర్మణావేష్ట్యబాహ్యతః । పశ్చాదస్త్రేణ సంరక్ష్య ధేనుముద్రాంప్రదర్శయేత్ ॥ ౧౨ ॥ పూజాద్రవ్యాణిసర్వాణి ప్రోక్షణీపాత్రవారిణా । సంప్రోక్ష్యమూలమంత్రేణ శోధయేద్విధివత్తతః ॥ ౧౩ ॥ పాత్రాణాం ప్రోక్షణీమేక మలాభేసర్వకర్మసు । సాధయేదర్ఘ్యమద్భిస్తత్సామాన్యంసాధకోత్తమః ॥ ౧౪ ॥ తతోవినాయకం దేవం భక్ష్యభోజ్యాదిభిఃక్రమాత్ । పూజయిత్వావిధానేన ద్వారపార్శ్వేఽథదక్షి

—[నందికేశ్వరాదిపూజాకథనం]—

ణే ॥ ౧౫ ॥ అంతఃపురాధిపంసాక్షాన్నందినంసమ్యగర్చయేత్ । చామీకరాచలప్రఖ్యం సర్వాభరణభూషితం ॥ ౧౬ ॥ బాలేందుమకుటంసౌమ్యం త్రినేత్రంచచతుర్భుజం । దీప్తశూలమృగీటంక తిగ్మవేత్రధరంప్రభుం ॥ ౧౭ ॥ చంద్రబింబాభవదనం హరివక్త్రమథాపివా । ఉత్తరేద్వారపార్శ్వస్య భార్యాంచమరుతాంసుతాం ॥ ౧౮ ॥ సుయశాంసువ్రతామం

ఙ్బా పాదమండనతత్పరాం । పూజయిత్వాప్రవిశ్యాంత ర్భవనంపరమేష్ఠి
నః ॥ ౧౯ ॥ సంపూజ్యలింగంతైర్ద్రవ్యై ర్నిర్మాల్యముపనోదయేత్ ।
ప్రక్షాళ్యపుష్పంశిరసిన్య సేత్తస్యవిశుద్ధయే ॥ ౨౦ ॥ పుష్పహస్తోజపేచ్ఛ
క్త్యా మంత్రంమంత్రవిశుద్ధయే । ఐశాన్యాంచండమారాధ్య నిర్మాల్యంత
స్యదాపయేత్ । ౨౧ ॥ కల్పయేదాసనంపశ్చా దాధారాదియథాక్రమం
ఆధారశక్తింకల్యాణీం శ్యామాంధ్యాయేదధోభువి ॥ ౨౨ ॥ తస్యాఃపురస్తా
దుత్కంఠా మనంతంకుండలాకృతిం। ధవళంపంచఫణినం లేలిహానమివాం

—[పద్మాసనస్వరూపకథనం]—

బరం ॥ ౨౩ ॥ తస్యోపర్యాసనంభద్రం కంఠీరవచతుష్పదం। ధర్మోజ్ఞానం
చవైరాగ్యమైశ్వర్యం చపదానివై ॥ ౨౪ ॥ ఆగ్నేయాదిశ్వేతరక్తపీత
శ్యామానివర్ణతః ।అధర్మాదీనిపూర్వాది న్యుత్తరాంతాన్యనుక్రమాత్
౨౫ ॥ రాజావర్తమణిప్రఖ్యా న్యస్యగాత్రాణిభావయేత్ ః అస్యోర్ధ్వ
చ్ఛాదనంపద్మ మాసనంవిమలంసితం ॥ ౨౬ ॥ అష్టపత్రాణితస్యా హ్యణ
ణిమాదిగుణాష్టకం । కేసరాణిచవామాద్యా రుద్రావామాదిశక్తిభిః ॥
౨౭ ॥ బీజాన్యపిచతాయేవా శక్తయో౽న్తర్మనోన్మనీ।కర్ణికాపరవైరా
గ్యం నాలంజ్ఞానంశివాత్మకం ॥ ౨౮ ॥ కందంచశివధర్మాత్మా కర్ణికాం
తేత్రిమండలే । త్రిమండలోపర్యాత్మాది తత్త్వత్రితయమాసనం ॥ ౨౯
సర్వాసనోపరిసుఖం విచిత్రాస్తరణాస్తృతం । ఆసనంకల్పయేద్దివ్యం శు
ద్ధవిద్యాసముజ్జ్వలం ॥ ౩౦ ॥ ఆవాహనంస్థాపనంచ సన్నిరోధంనిరీక్షణం ।
నమస్కారంచకుర్వీత బధ్వాముద్రాంపృథక్పృథక్ ॥ ౩౧ ॥ పాద్యమా
చమనంచార్ఘ్యం గంధంపుష్పంతతఃపరం । ధూపందీపంచతాంబూలం
దత్వాథస్థాపయేచ్ఛివా ॥ ౩౨ ॥ అథవాపరికల్ప్యైవ మాసనంమూర్తి
మేవచ । సకలీకృత్యమూలేన బ్రహ్మభిశ్చాపరైస్తథా ॥ ౩౩ ॥ ఆవా
హయేత్తతోదేవ్యా శివంపరమకారణం । శుద్ధస్ఫటికసంకాశం దేవంని
శ్చలమక్షరం ॥ ౩౪ ॥ కారణంసర్వలోకానాం సర్వలోకమయంపరం ।
అంతర్బహిస్థితంవ్యాప్య అణోరణుమహత్తరం ॥ ౩౫ ॥ భక్తానామప్రయ
త్నేన దృశ్యమీశ్వరమవ్యయం ।బ్రహ్మేంద్రవిష్ణురుద్రా ద్యైరపిదేవై
ర్అగోచరం ॥ ౩౬ ॥ వేదసారంచవిద్వద్భి రగోచరమితిశ్రుతం । ఆదిమ

ధాన్యంతరహితం భేషజం భవరోగిణాం ॥
౩౭ ॥ శివతత్త్వమితిఖ్యాతం శివార్థంజగతిస్థితం ।పంచోపచారవద్భక్త్యా

...॥ అభిషేకక్రమనిరూపణం ॥...

పూజయేల్లింగమూర్ధని ॥ ౩౮ ॥ లింగమూర్తిర్మహేశస్య శివస్యప
రమాత్మనః । స్నానకాలే ప్రకుర్వీత జయశబ్దాదిమంగలం ॥ ౩౯ ॥ పం
చగవ్యఘృతక్షీరదధిమధ్వాదిపూర్వకైః । ఫలైఃఫలానాంసారైశ్చ తిల
సర్షపసక్తుభిః ॥ ౪౦ ॥ బీజైర్యవాదిభిశ్శస్తై శ్చూర్ణైర్మాషాది సంభ
వైః । సంస్నాప్యాలిప్యపిష్టాద్యైః స్నాపయేదుష్ణవారిభిః ॥ ౪౧ ॥ ఘర్ష
యేద్బిల్వపత్రాద్యైర్లేపగంధాపనుత్తయే । పునస్సంస్నాప్యసలిలైశ్చ
శవతుర్వ్యపచారతః ॥ ౪౨ ॥ సుగంధ్యామలకందద్యాద్ధరిద్రాంచ య
థాక్రమం।తతస్సంశోధ్యసలిలై ర్లింగంబేరమథాపివా ॥ ౪౩ ॥ స్నాపయే
ద్గంధతోయేన కుశపుష్పోదకేనచ । హిరణ్యరత్నతోయైశ్చ మంత్రసి
ద్ధైర్యథా క్రమం ॥ ౪౪ ॥ అసంభవేతుద్రవ్యాణాం యథాసంభవసం
భృతైః । కేవలైర్మంత్రతోయైర్వా స్నాపయేచ్ఛ్రద్ధయాశివం ॥ ౪౫ ॥
కలశేనాథశంఖేన వర్ధన్యాపాణినాతథా । సకుశేనసపుష్పేణస్నాపయే
న్మంత్రపూర్వకం ॥ ౪౬ ॥ పవమానేనరుద్రేణ నీలేనత్వరితేనచ । లిం
గసూక్తాదిసూక్తైశ్చ శిరసాథర్వణేనచ ॥ ౪౭ ॥ ఋగ్భిశ్చసామభి
శ్శైవై ర్బ్రహ్మభిశ్చాపి పంచభిః । స్నాపయేద్దేవదేవేశం శివేనప్రణవే
నచ ॥ ౪౮ ॥ యథాదేవస్యదేవ్యాశ్చ కుర్యాత్స్నానాదికంతథా । న
తుకశ్చిద్విశేషోఽస్తి తత్రతౌసదృశౌయతః ॥ ౪౯ ॥ ప్రథమం దేవముద్దిశ్య
కృత్వా స్నానాదికాఃక్రియాః । దేవ్యైపశ్చాత్ప్రకుర్వీత దేవదేవస్యశాస
నాత్ ॥ ౫౦ ॥అర్ధనారీశ్వరేపూజ్యే పౌర్వాపర్యంచవిద్యతే । తత్రతత్రో
పచారాణాం లింగేవాన్యత్రవాక్వచిత్ ॥ ౫౧ ॥ కృతాభిషేకంలింగాద్యం
శుచినాచసుగంధినా । సంమృజ్యవాససాదద్యా దంబరంచోపవీతకం। ౫౨
పాద్యమాచమనంచార్ఘ్యం గంధపుష్పంచభూషణం । ధూపందీపంచనై
వేద్యం పానీయంముఖశోధనం ॥ ౫౩ ॥ పునశ్చాచమనీయంచ ముఖ
వాసంతతఃపరం । ముకుటంచశుభంభద్రంసర్వరత్నైరలంకృతం ॥ ౫౪ ॥
భూషణానివిచిత్రాణి మాల్యానివివిధానిచ । అంజనంచామరంఛత్రంతా

లవృంతంచదర్పణం ॥ ౫౫ ॥ దత్వానీరాజనంకుర్యా త్సర్వమంగలనిస్వ
నైః । గీతనృత్యాదిభిశ్చైవజయశబ్దసమన్వితైః ॥ ౫౬ ॥ హైమేవరాజతే
తామ్రే పాత్రేవామృణ్మయేశుభే పద్మకైశ్శోభితైఃపుష్పై ర్బీజైర్దధ్య
క్షతాదిభిః ॥ ౫౭ ॥ త్రిశూలశంఖయుగ్మాబ్జ నంద్యావర్తైఃకరీషజైః శ్రీ
వత్సస్వస్తికాదర్శ వజ్రైర్వహ్న్యాదిచిహ్నితైః ॥ ౫౮ ॥ అష్టౌప్రదీపాన్ప
రితో విధాయైకంతుమధ్యతః । తేషువామాదికాశ్చింత్యాః పూజ్యాశ్చ
నవశక్తయః ॥ ౫౯ ॥ కవచేనసమాచ్ఛాద్య సంరక్ష్యాస్త్రేణసర్వతః ।
ధేనుముద్రాంచసందర్శ్యపాణిభ్యాంపాత్రముద్ధరేత్ ॥ ౬౦ ॥ అథవారో
పయేత్పాత్రే పంచదీపాన్యథాక్రమం । విదిక్ష్వపిచమధ్యేచ దీపమేకమ
థాపివా ॥ ౬౧ ॥ తతస్తత్పాత్రముద్ధృత్య లింగాదేరుపరిక్రమాత్ । త్రిః
ప్రదక్షిణయోగేన భ్రామయేన్మూలవిద్యయా ॥ ౬౨ ॥ దద్యాదర్ఘ్యం
తతోమూర్ధ్నిక్ష్మా భసితంచసుగంధితం । కృత్వాపుష్పాంజలింపశ్చా దు
పహారాన్నివేదయేత్ ॥ ౬౩ ॥ పానీయంచతతోదద్యా ద్దత్వాచాచమనం
పునః। పంచసౌగంధికోపేతం తాంబూలంచనివేదయేత్ ॥ ౬౪ ॥ ప్రోక్షయే
త్ప్రోక్షణీయానిగాననాట్యాదికారయేత్। లింగాదౌశివయోశ్చింతాంకృ
త్వాశక్త్యాజపేచ్ఛివం ॥ ౬౫ ॥ ప్రదక్షిణంప్రణామంచ స్తవంచాత్మసమ
ర్పణం । విజ్ఞాపనంచకార్యాణాం కుర్యాద్వినయపూర్వకం ॥ ౬౬ ॥ అ
ర్ఘ్యంపుష్పాంజలిందత్వా బధ్వాముద్రాంయథావిధి । పశ్చాత్తమాప
యేద్దేవ ముద్వాస్యాత్మనిచింతయేత్ ॥ ౬౭ ॥ పాద్యాది ముఖవా
సాంతమర్ఘ్యాద్యంచాతిసంకటే । పుష్పనిక్షేపమాత్రంవా కుర్యాద్భా
వపురస్సరం ॥ ౬౮ ॥ తావతైవపరోధర్మో భావేనసుకృతోభవేత్ । అ
సంపూజ్యనభుంజీత శివమాప్రాణసంచరాత్ ॥ ౬౯ ॥ యదిపాపస్తుభుంజీ
తస్యైవాంతస్యనిష్కృతిః । ప్రమాదేనతుభుక్తంచే త్తదుద్గీర్యప్రయ
త్నతః ॥ ౭౦ ॥ స్నాత్వాద్విగుణమభ్యర్చ్య దేవందేవీ ముపోష్యచ । శివ
స్యాయుతమభ్యస్యే ద్బ్రహ్మచర్యపురస్సరం ॥ ౭౧ ॥ పరేద్యుశ్శక్తితో ద
త్వా సువర్ణాద్యంశివాయచ । శివభక్తాయవాకృత్వా మహాపూజాం

—* ఆవరణదేవతా పూజాక్రమ కథనం *—

శుచిర్భవేత్ ॥ ౭౨ ॥ అనుక్తంచాత్రపూజాయాః క్రమప్లోపభయాదినా

యత్తదస్యత్ప్రవక్ష్యామి సమాసాన్నతువిస్తరాత్ ॥ ౨౩ ॥ హవిర్నివేద
నాత్పూర్వం దీపదానాదనంతరం । కుర్యాదావరణాభ్యర్చాం ప్రాప్తే
నీరాజనేఽథవా ॥ ౨౪ ॥ తత్రేశానాదిసద్యాంతం హృదాద్యస్త్రాంతమేవచ
శివస్యచశివాయాశ్చ ప్రథమావరణేయజేత్ ॥ ౨౫ ॥ ఈశాన్యాంపూర్వ
భాగేచ దక్షిణేచోత్తరేతథా, పశ్చిమేచతథాజ్ఞేయా మ్యైశాన్యాంనిఋతౌ
తతః ॥ ౨౬ ॥ వాయవ్యాంపునరీశాన్యాం చతుర్దిక్షుతతఃపరం । గర్భా
వరణమాఖ్యాతం మంత్రసంఘాతమేవవా ॥ ౨౭ ॥ హృదయాద్యస్త్ర
పర్యంత మథవాపిసమర్చయేత్ । తద్బహిఃపూర్వతశ్శక్రం యమందక్షి
ణతోయజేత్ ॥ ౨౮ ॥ వరుణంవారుణేభాగే ధనదంచోత్తరేబుధః ।
ఈశమైశేఽనలంస్వీయే నైఋతేనిఋతింయజేత్ ॥ ౨౯ ॥ మారుతేమా
రుతంవిష్ణుం నైఋతేవిధిమైశ్వరే । బహిఃపద్మస్యవజ్రాదీన్యబ్జాంతాన్యా
యుధాన్యపి ॥ ౩౦ ॥ ప్రసిద్ధరూపాణ్యాశాసులోకేశానాంక్రమాద్యజేత్
దేవందేవీంచసంప్రేక్ష్య సర్వావరణదేవతాః ॥ ౩౧ ॥ బద్ధాంజలిపుటా
ధ్యేయాస్సమాసీనం యథాసుఖం । సర్వావరణదేవా
నాంసార్వభిధానైర్నమోయుతైః ॥ ౩౨ ॥
పుష్పైస్సంపూజనంకుర్యాన్నత్వాస్తుత్వాయథాక్రమం । గర్భావరణమే

—[పూజాద్రవ్య ప్రసంసా.]—

వాపి యజేత్స్వావరణేనవా ॥ ౩౩ ॥ యోగేధ్యానేజపేహోమే బా
హ్యేవాభ్యంతరేఽపివా । బహిశ్చహవిర్దేయంశుద్ధముద్గాన్నమేవచ ॥
౩౪ ॥ పాయసందధిసంమిశ్రం గౌడంచమధునాప్లుతం । ఏతేష్వేకమనే
కంవా నానావ్యంజనసంయుతం ॥ ౩౫ ॥ గుడఖండాన్వితందద్యాన్మథితం
దధిచోత్తమం । భక్ష్యాణ్యపూపముఖ్యాని స్వాదుమంతిఫలానిచ ॥ ౩౬ ॥
ఏలాచందనపుష్పాఢ్యం పానీయంచాతిశీతలం । మృదుతైలరసాక్తంచ
ఖండంపూగఫలస్యచ ॥ ౩౭ ॥ దలానినాగవల్ల్యాశ్చ గౌరాణిచశివానిచ ।
శైలమేవసితంచూర్ణం నాతిరూక్షంనదూషితం ॥ ౩౮ ॥ కర్పూరంచా
థకంకోలం జాత్యాదిచనవంశుభం । ఆలేపనంచందనంస్యాన్మూలకా
ష్ఠరజోమయం ॥ ౩౯ ॥ కస్తూరికాకుంకుమంచ రసోమృగమదాత్మకః ।
పుష్పాణిసురభీణేవ పవిత్రాణిశుభానిచ ॥ ౪౦ ॥ దుర్గంధాన్యగ్రగంధా

ని దూషితాన్యుషితానిచ । స్వయమేవవిశీర్ణాని నాదేయానిశివార్చనే॥ ౯౧ ॥ వాసాంసిచమృదూన్యేవ నవానిచశుభానిచ । దుకూలపట్టదేవాంగ మయానిచసితానిచ ॥ ౯౨ ॥ నవరత్నచితాన్యేవ తపనీయమయానిచ విద్యుద్వలయకల్పాని భూషణానివిశేషతః ॥ ౯౩ ॥ సర్వాణ్యేతానికర్పూర నిర్యాసాగురుచందనైః । ప్రధూపితానిపుష్పైశ్చ వాసితానిసమంతతః ॥ ౯౪ ॥ చందనాగరుకర్పూర కుష్టగుగ్గులుచూర్ణకైః । ఘృతేనమధునాచైవ సిద్ధోధూపఃప్రశస్యతే ॥ ౯౫ ॥ కపిలాసంభవేనైవ ఘృతేనాపిసుగంధినా । నిత్యంప్రదీపితాదీపాః శస్తాఃకర్పూరసంయుతాః ॥ ౯౬ ॥ పంచగవ్యంచమధురం పయోదధిఘృతంతథా । కపిలాసంభవంశంభో రిష్టంస్నానేచపానకే ॥ ౯౭ ॥ ఆసనానిచభద్రాణి గజదంతమయానిచ । సువర్ణరత్నచిత్రాణి చిత్రాణ్యాస్తరణానిచ ॥ ౯౮ ॥ మృదూపధానయుక్తాని సూక్ష్మతూలమయానిచ । ఉచ్చావచానిరమ్యాణి శయనానిసుఖానిచ ॥ ౯౯ ॥ నద్యాస్సముద్రగామిన్యా నదాద్వాంభస్సమాహృతః । వస్త్రపూతంచశీతంచ విశిష్టంస్నానపానయోః ॥ ౧౦౦ ॥ ఛత్రంశశినిభంచారు ముక్తాదామవిరాజితం । నవరత్నచితందివ్యం హేమదండమనోహరం ॥ ౧౦౧ ॥ చామరేచసితేసూక్ష్మేచామీకరపరిష్కృతే । రాజహంసద్వయాకారే రత్నదండోపశోభితే ॥ ౧౦౨ ॥ దర్పణంచాపిసుస్నిగ్ధం దివ్యగంధానులేపనం । సమంతాద్రత్నసంఛన్నం స్రగ్వరైశ్చవిభూషితం ॥ ౧౦౩ ॥ గంభీరనినదశ్శంఖో హంసకుందేందుసన్నిభః । ఆస్యపృష్ఠాదిదేశేషు రత్నచామీకరాంచితః ॥ ౧౦౪ ॥ కాహలానిచరమ్యాణి నానానాదకరానిచ । సువర్ణనిర్మితాన్యేవ మౌక్తికాలంకృతానిచ ॥ ౧౦౫ ॥ భేరీమృదంగమురజ తిమిచ్ఛాపటహాదయః । సముద్రకల్పసన్నాదాః కల్పనీయాఃప్రయత్నతః ॥ ౧౦౬ ॥ భాండాన్యపిచరమ్యాణి పాత్రాణ్యపిచకృత్స్నశః । తదాధారాణిసర్వాణి సౌవర్ణాన్యేవధార

—[శివాలయ నిర్మాణకథనం]—

యేత్ ॥ ౧౦౭ ॥ ఆలయంచమహేశస్య శివస్యపరమాత్మనః । రాజావసథవత్కల్ప్యం శిల్పశాస్త్రోక్తలక్షణం ॥ ౧౦౮ ॥ ఉచ్చప్రాకారసంభిన్నభూధరాకారగోపురం । అనేకరత్నసంచ్ఛన్నం హేమద్వారకవాటకం ॥

౧౦౯ ॥ తప్తజాంబూనదమయం రత్నస్తంభశతావృతం । ముక్తాదామ
వితానాఢ్యం విద్రుమద్వారతోరణం ॥ ౧౧౦ ॥ చామీకరమయైర్దివ్యై
ర్నకుమ్భైఃకుంభలక్షణైః । అలంకృతశిరోభాగమస్త్రరాజేనచిహ్నితైః॥
౧౧౧ ॥ రాజన్యార్హనివాసైశ్చ రాజవీథ్యాదిశోభితైః । ప్రక్షిప్త
ప్రాంశుశిఖరైఃప్రాసాదైశ్చసమంతతః ॥ ౧౧౨ ॥ ఆస్థానస్థానకైర్యైశ్చ
స్థితైర్దిక్షువిదిక్షుచ । అత్యంతాలంకృతప్రాంత మంతరావరణైరివ ॥
౧౧౩ ॥ ఉత్తమస్త్రీసహస్రైశ్చ నృత్యగేయవిశారదైః వేణువీణావిదగ్ధై
శ్చ పురుషైర్బహుభిర్యుతం ॥ ౧౧౪ ॥ రక్షితంరక్షిభిర్వీరై ర్గజవాజిర
థాన్వితైః । అనేకపుష్పవాటీభి రనేకైశ్చసరోవరైః ॥ ౧౧౫ ॥ దీర్ఘి
కాభిరనేకాభి ర్దిగ్విదిక్షువిరాజితం । వేదవేదాంగతత్వజ్ఞై శ్శివశాస్త్రప
రాయణైః ॥ ౧౧౬ ॥ శివాశ్రమరతైర్భక్తై శ్శివశాస్త్రోక్తలక్షణైః । శాం
తైస్స్మితముఖైస్స్ఫీతై స్సదాచారపరాయణైః ॥ ౧౧౭ ॥ శైవైర్మాహే
శ్వరైశ్చైవ శ్రీమద్భిస్సేవితంద్విజైః । ఏవమంతర్బహిర్వాథ యథా
శక్తివినిర్మితే ॥ ౧౧౮ ॥ స్థానేశిలామయేదాంతే దారవేచేష్టకామయే।
కేవలంమృణ్మయేవాపి పుణ్యారణ్యేపివాగిరౌ ॥ ౧౧౯ ॥ నద్యాందేవాల
యేన్యత్ర దేశేవాథశుభేగృహే । ఆఢ్యోవాథదరిద్రోవా స్వకాంశక్తిమ
వంచయన్ ॥ ౧౨౦ ॥ ద్రవ్యైర్న్యాయార్జితైరేవభక్త్యాదేవంసమర్చ
యేత్ । అథాన్యాయార్జితైశ్చాపి భక్త్యాచేచ్ఛివమర్చయేత్ ॥ ౧౨౧
నతస్యప్రత్యవాయోస్తి భావవశ్యోయతఃప్రభుః । న్యాయార్జితైరపిద్ర
వ్యైరభక్త్యాపూజయేద్యది ॥ ౧౨౨ ॥ నతత్ఫలమవాప్నోతి భక్తిరేవా
త్రకారణం । భక్త్యావిత్తానుసారేణ శివముద్దిశ్యయత్కృతం ॥ ౧౨౩ ॥
అల్పేమహతివాతుల్యం ఫలమాఢ్యదరిద్రయోః । భక్త్యాప్రచోదితఃకు
ర్యా దల్పవిత్తోపిమానవః ॥ ౧౨౪ ॥ మహావిభవసారోపి నకుర్యాద్భక్తివ
ర్జితః । సర్వస్వమపియోదద్యా చ్ఛివేభక్తివివర్జితః ॥ ౧౨౫ ॥ నతే
నఫలభాక్సస్యా ద్భక్తిరేవాత్రకారణం । నతత్తపోభిరత్యుగ్రై ర్నచస
ర్వైర్మహామఖైః ॥ ౧౨౬ ॥ గచ్ఛేచ్ఛివపురందివ్యం ముక్త్వాభక్తింశివా
త్మికాం । గుహ్యాద్గుహ్యతరంకృష్ణ సర్వత్రపరమేశ్వరే ॥ ౧౨౭ ॥ శివే
భక్తిర్నసందేహ స్తయాయుక్తోవిముచ్యతే । శివమంత్రంజపోధ్యానం

హా మోయజ్ఞస్తపశ్శ్రుతం ౧౨౮॥ దానమధ్యయనంసర్వం భావార్థం నాత్రసంశయః । భావహీనోనరస్సర్వంకృత్వాపిన విముచ్యతే ॥ ౧౨౯ ॥ భావయుక్తఃపునస్సర్వ మకృత్వాపివిముచ్యతే । చాంద్రాయణసహస్రైశ్చ ప్రాజాపత్యశతైస్తథా ॥ ౧౩౦ ॥ మాసోపవాసైశ్చాన్యైశ్చ శివభక్తస్యకింఫలం । అభక్తామానవాశ్చాస్మిన్లోకేగిరిగుహాసుచ ॥ ౧౩౧ ॥ తపంతిచాల్పభోగార్థం భక్తోభావేనముచ్యతే । సాత్వికంముక్తిదంకర్మ సత్వేవైయోగినస్థితాః ॥ ౧౩౨ ॥ రాజసంసిద్ధిదంకుర్యుః కర్మిణోరజసావృతాః । అసురారాక్షసాశ్చైవ తమోగుణసమన్వితాః ॥ ౧౩౩ ॥ ఐహికార్థంయజంతీశం నరాశ్చాన్యేపితాదృశాః । తామసంరాజసంవాపి సాత్వికంభావమేవవా ॥ ౧౩౪ ॥ ఆశ్రిత్యభక్త్యాపూజాద్యం కుర్వన్భద్రం సమశ్నుతే । యతఃపాపార్ణవాత్త్రాతుం భక్తిర్నౌరివనిర్మితా ॥ ౧౩౫ ॥ తస్మాద్భక్త్యుపపన్నస్య రజసాతమసాచకిం । అంత్యజోవాధమోవాపి మూర్ఖోవాపతితోపివా ॥ ౧౩౬ ॥ శివంప్రపన్నశ్చేత్కృష్ణ పూజ్యస్సర్వసురాసురైః । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన భక్త్యైవశివమర్చయేత్ ॥ ౧౩౭ ॥ అభక్తానాంక్వచిదపి ఫలంనాస్తియతస్తతః । వక్ష్యామ్యతిరహస్యంతే శృణుకృష్ణవచోమమ ॥ ౧౩౮ ॥ వేదైశ్శాస్త్రైర్వేదవిద్భిర్విచార్యసువినిశ్చితం । బ్రహ్మఘ్నోవాసురాపోవా స్తేయీవాగురుతల్పగః ॥ ౧౩౯ మాతృహాపిత్రహావాపి వీరహాభ్రూణహాపివా । సంపూజ్యామంత్రకంభక్త్యా శివంపరమకారణం ॥ ౧౪౦ ॥ తైస్తైఃపాపైర్విముచ్యేత వర్షైర్ద్వాదశభిఃక్రమాత్ । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన పతితోపియజేచ్ఛివం ॥ ౧౪౧ ॥ భక్తశ్చేన్నాపరఃకశ్చి ద్భక్షావాయోజితేంద్రియః । కృత్వాపిసుమహత్పాపం భక్త్యాపంచాక్షరేణతు ॥ ౧౪౨ ॥ పూజయేద్యదిదేవేశం తస్మాత్పాపాత్ప్రముచ్యతే । అబ్భక్షావాయుభక్షాశ్చ యేచాన్యేవ్రతకర్శితాః ॥ ౧౪౩ ॥ తేషామేతైర్వ్రతైర్నాస్తి శివలోకసమాగమః । భక్త్యాపంచాక్షరేణైవ యశ్శివంసకృదర్చయేత్ ॥ ౧౪౪ ॥ సోపిగచ్ఛేచ్ఛివస్థానం శివమంత్రస్యగౌరవాత్ । తస్మాత్తపాంస్ియజ్ఞాశ్చ సర్వేసర్వస్వదక్షిణాః ॥ ౧౪౫ ॥ శివమూర్త్యర్చనస్యైతే కోట్యంశేనాపినోసమాః । బద్ధోవాప్యథముక్తోవా పాశాత్పంచాక్షరేణచేత్ ॥ ౧౪౬ ॥ పూ

జయేన్ముచ్యతేభక్తో నాత్రకార్యావిచారణా। అరుద్రోవాసరుద్రోవా సూ
క్తేనశివమర్చయేత్ ॥ ౧౪౭ ॥ యస్సకృత్పతితో వాపి మూఢోవాము
చ్యతేనరః । షడక్షరేణవానిత్యం తథాపంచాక్షరేణవా ॥ ౧౪౮ ॥ సబ్ర
హ్మంగేనవాతేన సహంసేనవిముచ్యతే । తస్మానిత్యంశివంభక్త్యా సూక్త
మంత్రేణపూజయేత్ ॥ ౧౪౯ ॥ శివభక్తోజితక్రోధో హ్యలబ్ధోలబ్ధఏ
వచ । అలబ్ధాల్లబ్ధఏవాత్ర విశిష్టో నాత్ర సంశయః ॥
౧౫౦ ॥ తస్మాల్లబ్ధ్వైవదేవేశం సూక్తమంత్రేణపూజయేత్ । ఏకకాలం
ద్వికాలంవా త్రికాలంనిత్యమేవవా ॥ ౧౫౧ ॥ యేర్చయంతిమహాదేవం
విజ్ఞేయాంతేగణేశ్వరాః। జ్ఞానేనాత్మసహాయేన నార్చితోభగవాంచ్ఛివః ॥
౧౫౨ ॥ సచిరంసంసరత్యస్మిన్సంసారేదుఃఖసాగరే ! దుర్లభంప్రా
ప్యమానుష్యం మూఢోనార్చయతేశివం ॥ ౧౫౩ ॥ నిష్ఫలంతస్యయజ్జ
న్మ మోక్షాయనభవేద్యతః ! దుర్లభంప్రాప్యమానుష్యం యేఽర్చయం
తిపినాకినం ॥ ౧౫౪ ॥ తేషాంహిసఫలంజన్మ కృతార్థాస్తేనరోత్తమాః।
భవభక్తిపరాయేచ భవప్రణతచేతసః ॥ ౧౫౫ ॥ భవసంస్మరణోద్యు
క్తా నతేదుఃఖస్యభాగినః । భవనానిమనోజ్ఞాని విభ్రమాభరణాస్స్త్రి
యః ॥ ౧౫౬ ॥ ధనంచాతృప్తిపర్యంతం శివపూజావిధేఫలం । యేవాం
ఛంతిమహాభోగాన్ రాజ్యంచత్రిదశాలయే॥౧౫౭ ॥ తేవాంఛంతిసదాకా
లం హరస్యచరణాంబుజం । సౌభాగ్యంకాంతిమద్రూపం సత్వంత్యాగార్ద్ర
భావతా ॥ ౧౫౮ ॥ శౌర్యంచజగతిఖ్యాతి శ్శివమర్చయతోభవేత్ । త
స్మాత్సర్వంపరిత్యజ్య శివైకాహితమానసః ॥౧౫౯॥ శివపూజావిధింకుర్యా
ద్యదీచ్ఛేచ్ఛివమాత్మనః । త్వరితంజీవితంయాతి త్వరితంయాతియౌవనం
౧౬౦ ॥ త్వరితంవ్యాధిరభ్యేతి తస్మాత్పూజ్యఃపినాకధృక్ । యావన్నా
యాతిమరణం యావన్నాక్రమతేజరా ॥ ౧౬౧ ॥ యావన్నేంద్రియవైక
ల్యం తావత్పూజయశంకరం । నశివార్చనతుల్యోఽస్తి ధర్మోఽన్యోభువన
త్రయే ॥ ౧౬౨ ॥ ఇతివిజ్ఞాయయత్నేన పూజనీయస్సదాశివః। ద్వారయా
గంచవనికాం పరివారబలిక్రియాం ॥ ౧౬౩ ॥ నిత్యోత్సవంచకుర్వీతప్రా
సాదేయదిపూజయేత్ । హవిర్నివేదనాదూర్ధ్వం స్వయంచానుచరోఽపి
వా ॥ ౧౬౪ ॥ ప్రాసాదపరివారేభ్యో బలిందద్యాద్యథాక్రమం । నిత్య

మ్యసహావాదిత్రైః స్తదాశాభిముఖస్థితః ॥ ౧౬౫ ॥ పుష్పంధూపంచదీపం చ దద్యాదన్నంజలైస్సహ । తతోదద్యాన్మహాపీఠేతీర్థం స్థలముదఙ్ముఖః ॥ ౧౬౬ ॥ తతోనివేదితందేవే యత్తదన్నాదికంపురా । తత్సర్వంసావశేషంవా చండాయవినివేదయేత్ ॥ ౧౬౭ ॥ హుత్వాచవిధివత్పశ్చాత్పూజాశేషంసమాపయేత్ । కృత్వాప్రయోగంవిధివ ద్వ్యాపన్మంత్రంజపం తతః । ౧౬౮ ॥ నిత్యోత్సవంప్రకుర్వీత యథోక్తంశివశాసనే । విప్రేస్తైజసేపాత్రే రత్నపద్మోపశోభితే ॥ ౧౬౯ ॥ అస్త్రంపాశుపతందివ్యం తత్రావాహ్యసమర్చయేత్ । శిరస్యారోప్యతత్పాత్రం ద్విజస్యాలంకృతస్యచ ॥ ౧౭౦ ॥ న్యస్తాస్త్రవపుషాతేన దీప్తయష్టిధరస్యచ । ప్రాసాదపరివారేభ్యో బహిర్మండలనిస్వనైః ॥ ౧౭౧ ॥ నృత్యగేయాదిభిశ్చైవ సహదీపధ్వజాదిభిః । ప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా సదృతంనవిలంబితం । ౧౭౨ ॥ మహాపీఠంసమావృత్య త్రిఃప్రదక్షిణయోగతః । పునఃప్రవిష్టోద్వారస్థో యజమానఃకృతాంజలిః ॥ ౧౭౩ ॥ ఆదాయాభ్యంతరంనీత్వా హ్యాస్త్రముద్వాసయేత్తతః । ప్రదక్షిణాదికంకృత్వా యథాపూర్వోదితంక్రమాత్ ॥ ౧౭౪ ॥ ప్రదాయచాష్టపుష్పాణి పూజామథసమాపయేత్ । ౧౭౫ ॥ ఇతి శ్రీశైవేమహాపురాణే వాయవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే శివపూజావిధిర్నామ వింశోధ్యాయః ॥ ౨౦.

* * * *

ఉపమన్యురువాచ॥ అథాగ్నికార్యంవక్ష్యామికుండేవాస్థండిలేపివా వేద్యాంవాహ్యాయసేపాత్రే మృణ్మయేవానలేశుభే ॥ ౧ ॥ ఆధాయాగ్నిం విధానేన సంస్కృత్యచతతఃపరం । తత్రారాధ్యమహాదేవం హోమకర్మ సమాచరేత్ ॥ ౨ ॥ కుండంద్విహస్తమానంవా హస్తమాత్రమథాపివా । వృత్తంవాచతురస్రంవా కుర్యాద్వేదించమండలం ॥ ౩ ॥ కుండంవిస్తారవన్నిమ్నం తన్మధ్యేష్టదలాంబుజం ॥ చతురంగులముత్సేధం తస్యద్వ్యంగులమేవవా ॥ ౪ ॥ వితస్తిర్ద్విగుణోనత్యా నాభిమంత్రఃప్రచక్షతే । మధ్యంచమధ్యమాంగుళ్యా మధ్యమోత్తమపర్వణోః ॥౫॥ అంగుళీకధ్యదేసద్భిస్తచ్చతుర్వింశతిఃకరః । మేఖలానాంత్రయంవాపి ద్వయమేకమథాపివా ॥ ౬ ॥ యథాశోభఃరిప్రకుర్వీత శ్లక్ష్ణమిష్టంమృదాస్థిరం । అశ్వత్థపత్రవద్యోనిం గజాధరవదేవవా

౭॥ మేఖలామధ్యతః కుర్యాత్పశ్చిమే దక్షిణేఽపి వా। శోభనామగ్రతః కించిన్ని

(హోమాగ్ని సంస్కారః)

మ్నామున్నిలికాంశకైః ॥ ౮ ॥ అగ్రేణ కుండాభిముఖం కించిదుత్సృజ్య
మేఖలాం। నోత్సేధనియమో వేద్యాః స్నానమాదీవాథ సైకతీ॥ ౯ ॥ మం
డలంగోశకృత్తోయై ర్మానం పాత్రస్య నోదితం। కుండంచ మృణ్మయీం వేది
మాలిపేద్గోమయాంబునా ॥ ౧౦ ॥ ప్రక్షాళ్య తాపయేత్పాత్రం ప్రోక్షయే
దస్యదంధసా। స్వసూత్రోక్తప్రకారేణ కుండాదావిలిఖేత్తతః ॥ ౧౧ ॥
సంప్రోక్ష్య కల్పయేద్దర్భైః పుష్పైర్వా వహ్నివిష్టరం। అర్చనార్థంచ
హోమార్థం సర్వద్రవ్యాణి సాధయేత్ ॥ ౧౨ ॥ ప్రక్షాళ్య క్షాళనీయాన్యా
ని ప్రోక్షణ్యా ప్రోక్ష్య శోధయేత్। మణిజం కాష్ఠజం వాథ శ్రోత్రియాగార
సంభవం। ౧౩ । అన్యం వాగ్నితం వహ్నిం తతస్స్వాధారమానయేత్।
త్రిః ప్రదక్షిణమావృత్య కుండాదేరుపరి క్రమాత్ ॥ ౧౪ ॥ వహ్నిబీజంస
ముచ్చార్య త్వాదధీతాగ్నిమాసనే। యోనిమార్గేణ వా తద్వ దాత్మన
స్సంముఖేన వా ॥ ౧౫ ॥ యోనిప్రదేశగస్సర్వం కుండే కుర్యాద్విచక్షణః।
స్వనాభ్యంతస్థితం వహ్నిం తద్రంధ్రాద్విస్ఫులింగవత్ ॥ ౧౬ ॥ నిర్గమ్య
పావకే బాహ్యేలీనం బింబాకృతిం స్మరేత్। ఆజ్యసంస్కారపర్యంత మ
న్వాధానపురస్సరం ॥ ౧౭ ॥ స్వసూత్రోక్తక్రమాత్కుర్యా న్మూలమం
త్రేణ మంత్రవిత్। శివమూర్తిం సమభ్యర్చ్య తత్రోదక్షిణపార్శ్వతః ॥ ౧౮
న్యస్య మంత్రం ఘృతే ముద్రాం దర్శయేద్ధేనుసంజ్ఞితాం। స్రుక్స్రువా
తైజసౌ గ్రాహ్యానకాంశ్యాయససైసకాః ॥ ౧౯ ॥ యజ్ఞదారుమయౌ
వాపి స్మార్తౌ వా శిల్పసమ్మతౌ। పర్ణైర్వా బ్రహ్మవృక్షాదేర చ్ఛిద్రైర్మధ్యఉ
ద్ధితే ॥ ౨౦ ॥ సంమృజ్య దర్భైస్తాన్వహ్నౌ సంతాప్య ప్రోక్షయేత్పునః।
పరిషిచ్య స్వసూత్రోక్త క్రమేణ శివపూర్వకైః ॥ ౨౧ ॥ జుహుయాద
ష్టభిర్బీజై రగ్నిసంస్కారసిద్ధయే। భృంస్తుభృంశ్నుం క్రమేణైవ ప్రుం
డ్రుం ద్రుమిత్యతః పరం ॥ ౨౨ ॥ బీజాని సప్తసప్తానాం జిహ్వానామనుపూ
ర్వశః। త్రిశిఖామధ్యమాజిహ్వా బహురూపసమాహ్వయా ॥ ౨౩ ॥ త
స్యాశ్శిఖైకాదక్షిణాశా జ్వలంతీ వామతః పరా। హిరణ్యా ప్రాగుదగ్జిహ్వాక
నకా పూర్వతస్థితా ॥ ౨౪ ॥ రక్తా జ్ఞేయా నైఋతీ చ కృష్ణాన్యా సుప్రభా మతా

అతిరక్తామరుజిహ్వా స్వనామానుగుణప్రభా ॥ ౨౫ ॥ స్వబీజానంతరం
వాచ్యా స్స్వాహాంతాశ్చయథాక్రమం । జిహ్వామంత్రైస్తు తైర్హుత్వా జి
హ్వాస్వేకైకశఃక్రమాత్ ॥ ౨౬ ॥ రుంవహ్నౌ యేచస్వాహేతి మధ్యేహు
త్వాహుతిత్రయం । సర్పిషావాసమిద్భిర్వా పరిషేచనమాచరేత్ ॥ ౨౭
ఏవంకృతేశివాగ్నిస్స్యాత్స్మరేత్తత్రశివాసనం। తత్రావాహ్యయజేద్దేవమర్ధ

—[హోమద్రవ్య నిరూపణం]—

నారీశ్వరంశివం ॥ ౨౮ ॥ దీపాంతంపరిషిచ్యాథ సమిద్ధోమంసమాచ
రేత్ । తాఃపాలాశ్యాపరావాపి యజ్ఞీయాద్వాదశాంగులాః ॥ ౨౯ ॥ అవ
క్రాస్స్వయంశుష్కాస్సత్వచోనిర్వ్రణాస్సమాః। దశాంగులావావిహితాః
కనిష్ఠాంగులిసమ్మితాః ॥ ౩౦ ॥ ప్రాదేశమాత్రావాఽలాభే హోత
వ్యాస్సకలా అపి । దూర్వాపత్రంసమాకారాం చతురంగులమాయతాం
౩౧ ॥ దద్యాదాజ్యాహుతింపశ్చా దన్నమక్షప్రమాణతః । లాజాంస్తథా
సర్షపాంశ్చ యవాంశ్చైవతిలాంస్తథా ॥ ౩౨ ॥ సర్పిషాక్తానిభక్ష్యాణి
లేహ్యచోష్యాణిసంభవే । దశైవాహుతయస్తత్ర పంచవాత్రిసఏవవా
౩౩ ॥ హోతవ్యాశ్శక్తితోదద్యా దేకామేవాథవాహుతిం । స్రువేణా
జ్యంసమిత్పాణ్యా స్రుచాఽశేషాన్కరేణవా ॥ ౩౪ ॥ తత్రదివ్యేనహోత
వ్యం తీర్థేనార్షేణవాపిచ। ద్రవ్యైరేకేనవాఽలాభే జుహుయాచ్ఛ్రద్ధయా
పునః । ౩౫ ॥ ప్రాయశ్చిత్తాయజుహుయా న్మంత్రయిత్వాహుతిత్రయం
తతోహోమావశిష్టేన ఘృతేనాపూర్యవైస్రుచం॥ ౩౬ ॥ నిధాయ
పుష్పంతస్యాగ్రే స్రువేణాధోముఖేనతాం । సదర్భేణసమాచ్ఛాద్య మూ
లేనాంజలినోద్ధితః ॥ ౩౭ ॥ వౌషడంతేనజుహుయాద్ధారాంతుయవసమ్మి
తాం । ఇద్ధంపూర్ణాహుతింకృత్వా పరిషించేచ్చపూర్వవత్ ॥ ౩౮ ॥
తతఉద్వాస్యదేవేశం గోపయేత్తుహుతాశనం । తమప్యుద్వాస్యవానా
భౌ యజేత్సంధాయనిత్యశః ॥ ౩౯ ॥ అథవావహ్నిమానీయ శివశా
స్త్రోక్తవర్త్మనా। వాగీశ్యాగర్భసంభూతంసంస్కృత్యవిధివద్యజేత్ ॥౪౦

...(హోమవిధికథనం)...

అన్వాధానంపురఃకృత్వా పరిధీన్పరిధాయచ । పాత్రాణిద్వంద్వరూపే
ణ నిక్షిప్యేష్ట్వాశివంతథా ॥ ౪౧ ॥ సంశోధ్యప్రోక్షణీపాత్రం ప్రోక్ష్య

న్యాసితమంభసా । ప్రణీతాపాత్రమైశాన్యాంవిన్యస్యాపూరితంజలైః ॥ ౪౨
ఆజ్యసంస్కారపర్యంతం కృత్వాసంశోధ్యస్రుక్స్రువౌ । గర్భాధానంపుంస
వనం సీమంతోన్నయనంతతః ॥ ౪౩ ॥ కృత్వాపృథక్పృథక్త్వా
జాతమగ్నింవిచింతయేత్ । త్రిపాదంసప్తహస్తంచ చతుశ్శృంగంద్విశీర్ష
కం ॥ ౪౪ ॥ మధుపింగత్రినయనంస కపర్దేందుశేఖరం । రక్తంరక్తాంబ
రాలేప మాల్యభూషణభూషితం ॥ ౪౫ ॥ సర్వలక్షణసంపన్నం సోపవీ
తంత్రిమేఖలం । శక్తిమన్నంస్రుక్స్రువౌ చదధానందక్షిణైఃకరైః ॥
౪౬ ॥ తోమరంతాళవృంతంచ ఘృతపాత్రంతథేతరైః । జాతంధ్యాత్వై
వమాకారం జాతకర్మసమాచరేత్ ॥ ౪౭ ॥ నాళాపనయనంకృత్వాతత
స్సంశోధ్యసూతకం । శివాగ్నేరుచినామాస్య కృత్వాహుతిపురస్సరం
౪౮ ॥ పిత్రోర్విసర్జనంకృత్వా చౌలోపనయనాదికం । ఆప్తోర్యామా
వసానాంతం కృత్వాసంస్కారమస్యతు ॥ ౪౯ ॥ ఇధ్మాఘారాదిహోమా
మంచ కృత్వాస్విష్టకృతంతతః । రుమిత్యనేనబీజేన పరిషించేత్తతఃపరం ॥
౫౦ ॥ బ్రహ్మావిష్ణుశివేశానాం లోకేశానాంతథైవచ । తదస్త్రాణాంచపరి
తః కృత్వాపూజాంయథాక్రమం ॥ ౫౧ ॥ ధూపదీపాదిసిద్ధ్యర్థంవహ్ని
ముద్ధృత్యకృత్యవిత్ । సాధయిత్వాజ్యపూర్వాణి ద్రవ్యాణిపునరేవచ ॥
౫౨ ॥ కల్పయిత్వాసనంవహ్నౌ తత్రావాహ్యయథాపురా । సంపూ
జ్యదేవందేవీంచ తతఃపూర్ణాంతమాచరేత్ ॥ ౫౩ ॥ అథవాస్వాశ్రమో
క్తంతు వహ్నికర్మశివార్పణం । బుద్ధ్వాశివాశ్రమీకుర్యాన్నచతత్రాఽప

...[భస్మగ్రహణనిక్షేపస్థాన నిరూపణం.]...

రోవిధిః ॥ ౫౪ ॥ శివాగ్నేర్భస్మసంగ్రాహ్య మగ్నిహోత్రోద్భవంతువా ।
వైవాహాగ్నిభవంచాపి పక్వంశుచిసుగంధిచ ॥ ౫౫ ॥ కపిలాయాశ్శకృచ్ఛ
స్తం గృహీతంగగనేఽపతత్ । నక్లిన్నంనాతికఠినం నదుర్గంధంనశోషి
తం ॥ ౫౬ ॥ ఉపర్యధపరిత్యజ్య గృహ్ణీయాత్పతితంయది । పిండీకృత్యశి
వాగ్న్యాదౌ తత్క్షిపేన్మూలమంత్రతః ॥ ౫౭ ॥ అపక్వమతిపక్వంచసంత్య
జ్యభసితంసితం । ఆదాయవాసమాలోడ్య భస్మాధారేవినిక్షిపేత్ ॥ ౫౮
సుకృతేసుదృఢేశుద్ధే క్షాళితేప్రోక్షితేశ్శుభే । విన్యస్తమంత్రే మం
త్రేణ పాత్రేభస్మవినిక్షిపేత్ ॥ ౫౯ ॥ తైజసందారవంవాపిమృణ్మయం

శైలమేవచ । అన్యద్వాశోభనంశుద్ధం భస్మాధారంప్రకల్పయేత్ ॥ ౬౦
సమేదేశేశుభేశుద్ధే ధనవద్భస్మనిక్షిపేత్ ప్రక్షిప్తోభస్మగృహ్ణీయా త్స్వ
యంచాను చరోఽపివా ॥౬౧॥ నచాయుక్తకరేదద్యా న్నైవాశుచితలే
క్షిపేత్ । నసంస్పృశేచ్చనీచాంగై ర్నోపేక్షేతనలంఘయేత్ ॥ ౬౨ ॥
తస్మాద్భసితమాదాయ విన్యుంజీతమంత్రతః । కాలేసూక్తేషు నాన్య
త్ర నాయోగేభ్యఃప్రదాపయేత్ ॥ ౬౩ ॥ భస్మసంగ్రహణంకుర్యా ద్దేవేఽ
నుద్వాసితేసతి । ఉద్వాసనేకృతేయస్మా చండభస్మప్రజాయతే ॥ ౬౪ ॥
అగ్నికార్యేకృతేపశ్చా చ్ఛివశాస్త్రోక్తమార్గతః । స్వసూత్రోక్తప్రకా
రాద్వా బలికర్మసమాచరేత్ ॥ ౬౫ ॥ అథవిద్యాసనంన్యస్యసు ప్రలిప్తే
తుమండలే । విద్యాకోశంప్రతిష్ఠాప్య యజేత్పుష్పాదిభిః క్రమాత్ ॥ ౬౬
విద్యాయాఃపురతఃకృత్వా గురోరపిచమండలం । తత్రాసనవరంకృత్వా
పుష్పాద్యైర్గురు మర్చయేత్ ॥౬౭॥ తతోఽనుపూజయేత్పూజ్యా న్భోజ
యేచ్చబుభుక్షితాన్ ॥ తతస్స్వయంచభుంజీత శుద్ధమన్నంయథాసుఖం
౬౮ ॥ నివేదితంచ వాదేవే తచ్ఛేషంచాత్మశుద్ధయే । శ్రద్ధధానోవలో
భేన నచండాయసమర్పితం ॥ ౬౯ ॥ గంధమాల్యాదియచ్చాన్య త్తత్రా
ప్యేషసమోవిధిః । తత్రతత్రశివోఽస్మీతి బుద్ధింకుర్యాద్వ్రివక్షణః ॥౭౦॥
భుక్త్వాచమ్యశివంధ్యాత్వా హృదయేమూలముచ్చరేత్ । కాలశేషంన
యేద్యోగై శ్శివశాస్త్రకథాదిభిః ॥ ౭౧ ॥ రాత్రౌవ్యతీతేపూర్వాంశే కృ
త్వాపూజాం మనోహరాం । శివయోశ్శయనంత్వేకం కల్పయేదతిశోభ
నం ॥ ౭౨ ॥ భక్ష్యభోజ్యాంబరాలేప పుష్పమాలాదికంతథా । మనసాక
ర్మణావాపికృత్వాసర్వంమనోహరం । ౭౩ । తతోదేవస్యదేవ్యాశ్చపా
దమూలేశుచిస్స్వపేత్ ।గృహస్థోభార్యయాసార్థం తదన్యోఽపికేవలః॥
౭౪ ॥ ప్రత్యూషసమయేబుద్ధ్వా మంత్రమాద్యముదీరయేత్ । ప్రణమ్య
మనసాదేవం సాంబంసగణమవ్యయం ॥ ౭౫ ॥ దేశకాలోచితంకృత్వా
శౌచాద్యమపిశక్తితః । శంఖాదినినదైర్దివ్యై ర్దేవందేవీంచబోధయేత్
౭౬ ॥ తతస్తత్సమయోన్నిద్రైః పుష్పైరతిసుగంధిభిః । నిర్వర్త్యశివ
యోఃపూజాంప్రారభేతపురోదితం ॥ ౭౭ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే
వాయవీయ సంహితాయా ముత్తరభాగేహోమాదివిధి కథనంనా

మేకవింశోధ్యాయః ॥ ౨౧. * * *

—[నైమిత్తిక విధిక్రమకథనం.]—

—*]అథ ద్వావింశోధ్యాయః[*—

ఉపమన్యురువాచ ॥ అతఃపరంప్రవక్ష్యామి శివాశ్రమనిషేవిణాం శివశాస్త్రోక్తమార్గేణ నైమిత్తికవిధిక్రమం ॥ ౧ ॥ సర్వేష్వపిచమాసేషుపక్షయోరుభయోరపి । అష్టమ్యాంచచతుర్దశ్యాం తథాపర్వణిచ క్రమాత్ ॥ ౨॥ అయనేవిషువేచైవ గ్రహణేషువిశేషతః । కర్తవ్యామహతీపూజా హ్యధికావాపిశక్తితః ॥ ౩ ॥ మాసిమాసియథాన్యాయం బ్రహ్మకూర్చంప్రసాధ్యతు । స్నాపయిత్వాశివంతేన పిబేచ్ఛేషముపోషితః ॥ ౪ ॥ బ్రహ్మహత్యాదిదోషాణా మతీవమహతామపి । నిష్కృతిర్బ్రహ్మకూర్చస్య పానాన్నాన్యావిశిష్యతే ॥ ౫ ॥ పౌషేతుపుష్యనక్షత్రే కుర్యాన్నీరాజనంవిభోః। మాఘేమఘాఖ్యనక్షత్రే ప్రదద్యాద్ఘృతకంబళం ॥ ౬ ॥ ఫాల్గునేచోత్తరాంతేవై ప్రారభేతమహోత్సవం । చైత్రేచిత్రాపౌర్ణమాస్యాం డోలాంకుర్యాద్యథావిధి॥౭॥ వైశాఖేఽపిచవైశాఖ్యాం కుర్యాత్పుష్పమహాలయం । జ్యేష్ఠేమూలాఖ్యనక్షత్రే శీతకుంభంప్రదాపయేత్ ॥ ౮ ॥ ఆషాఢేచోత్తరాషాఢే పవిత్రారోపణంతథా । శ్రావణే ప్రాకృతాన్యాని మండలానిప్రకల్పయేత్ ॥ ౯ ॥ శ్రవిష్ఠాఖ్యేతునక్షత్రే ప్రోష్ఠపద్యాంతతఃపరం । ప్రోక్షయేచ్చజలక్రీడాం పూర్వాషాఢాశ్రయే దినే ॥ ౧౦ ॥ ఆశ్వయుజ్యాంతతోదద్యా త్పాయసంచనవౌదనం । అగ్నికార్యంచతేనైవ కుర్యాచ్ఛతభిషగ్దినే ॥ ౧౧ ॥ కార్తిక్యాంకృత్తికాయోగే దద్యాద్దీపసహస్రకం । మార్గశీర్షేతథార్ద్రాయాం ఘృతేనస్నాపయేచ్ఛివం ॥ ౧౨ ॥ అశక్తస్తేషుకాలేషు కుర్యాదుత్సవమేవవా । ఆస్థానంవామహాపూజా మధికంవాసమర్చనం ॥ ౧౩॥ ప్రవృత్తేఽపిచకళ్యాణే ప్రశస్తేష్వపికర్మసు । దౌర్మనస్యేదురాచారే దుస్స్వప్నేదుష్టదర్శనే ॥ ౧౪॥ ఉత్పాతేవాశుభేఽన్యస్మిన్ రోగేవాప్రబలేఽథవా ! స్నానపూజాజపధ్యాన హోమదానాదికాఃక్రియాః ॥ ౧౫ ॥ నిమిత్తానుగుణాఃకార్యాః పురశ్చరణపూర్వికాః । శివానలేచవిహతే పునస్సంధానమాచరేత్ ॥ ౧౬ ॥ యఏవంశివధర్మిష్ఠో వర్తతేనిత్యముద్యతః । తస్యైకజ

...[శివధర్మప్రశంసా]...

స్మనాముక్తిం ప్రయచ్ఛతిమహేశ్వరః॥ ౧౭ ॥ ఏతద్వ్యధోత్తరంకుర్యాన్ని
త్యనైమిత్తికేషుయః । దివ్యంశ్రీకంఠనాథస్య స్థానమాద్యంసగచ్ఛతి ॥
౧౮ ॥ తత్రభుక్త్వామహాభోగాన్ కల్పకోటిశతంనరః । కాలాంతరేచ్యు
తస్తస్మా దౌమంకౌమారమేవచ ॥ ౧౯ ॥ సంప్రాప్యవైష్ణవంబ్రాహ్మం
రుద్రలోకంవిశేషతః । తత్రోషిత్వాచిరంకాలం భుక్త్వాభోగాన్యథేప్సి
తాన్ ॥ ౨౦ ॥ పునశ్చోర్ధ్వంగతస్తస్మా దతీత్యస్థానపంచకం । శ్రీకంఠ
జ్ఞానమాసాద్య పరంశివపురంవ్రజేత్ ॥ ౨౧ ॥ అర్ధచర్యాంతశ్చాపి
ద్విరావృత్త్యైవమేవతు । పశ్చాద్జ్ఞానంసమాసాద్య శివసాయుజ్యమాప్ను
యాత్ ॥ ౨౨ ॥ అర్ధార్ధచరితోయస్తు దేహీదేహక్షయాత్పరం । అం
డాంతంబాధ్ధమవ్యక్తమతీత్యభువనద్వయం ॥ ౨౩ ॥ సంప్రాప్యపౌరుషం
రౌద్రం స్థానమద్రీంద్రజాపతేః । అనేకయుగసాహస్రం భుక్త్వాభోగానసే
కధా॥౨౪॥ పుణ్యక్షయేక్షితింప్రాప్య కులేమహతిజాయతే । తత్రాపిపూ
ర్వసంస్కారవశేనసమహాద్యుతిః ।౨౫॥పశుధర్మాన్పరిత్యజ్య శివధర్మరతో
భవేత్। తద్ధర్మగౌరవాదేవ ధ్యాత్వాశివపురంవ్రజేత్ ॥౨౬॥భోగాంశ్చవి
విధాన్భుక్త్వా విద్యేశ్వరపదంవ్రజేత్ । తత్రవిద్యేశ్వరైస్సార్ధం భు
క్త్వాభోగాన్సహస్రశః ॥ ౨౭॥ అండస్యాంతర్బహిర్వాథ సకృదా
వర్తతేపునః । తతోలబ్ధ్వాశివజ్ఞానం పరాంభక్తిమవాప్యచ ॥ ౨౮ ॥
శివసాధర్మ్యమాసాద్య నభూయోవినివర్తతే । యశ్చాతీవశివాసక్తో వి
షయాసక్తచిత్తవత్ ॥ ౨౯ ॥ శివధర్మానసాకుర్వన్నకుర్వన్వాపిముచ్య
తే । ఏకావృత్తోద్విరావృత్తస్త్రిరావృత్తోనివర్తకః ॥ ౩౦ ॥ నప్రునశ్చ
క్రవృత్తస్యాచ్ఛివధర్మాధికారవాన్ । తస్మాచ్ఛివాశ్రితోభూత్వా యే
నకేనాపిహేతునా ॥ ౩౧ ॥ శివధర్మేమతింకుర్యాచ్ఛ్రేయసేచేత్కృతో
ద్యమః । నాత్రనిర్బంధయిష్యామో వయంకంచనకేనచిత్ ॥ ౩౨ ॥ ని
ర్బంధోఽప్యత్రపాపేభ్యః ప్రకృత్యైవనరోచతే। రోచతేవాపరేభ్యస్తు పు
ణ్యసంస్కారగౌరవాత్ । ౩౩॥ సంసారకారణంహ్యేషాంనప్రరోధుమలం
భవేత్। ప్రకృత్యనుగుణంతస్మా ద్విమృశ్యైతదశేషతః॥౩౪॥శివధర్మేఽధి
కుర్వీత యదీచ్ఛేచ్ఛివమాత్మనః । ౩౫ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే

వాయవీయ సంహితాయా ముత్తరభాగే ద్వావింశోధ్యాయః ॥ ౨౨.
శ్రీకృష్ణఉవాచ ॥ భగవంస్త్వన్ముఖాదేవ శ్రుతంశ్రుతిసమంమ
యా । స్వాశ్రితానాంశివప్రోక్తం నిత్యంనైమిత్తికంతథా ॥ ౧ ॥ ఇదా
నీంశ్రోతుమిచ్ఛామి శివధర్మాధికారిణాం । కామ్యమప్యస్తి చేత్కర్మవక్తు
మర్హసిసాంప్రతం ॥ ౨ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ అస్త్యైహికఫలంకించి దా
ముష్మికఫలంతథా । ఐహికాముష్మికంచాపి తచ్చపంచవిధంపునః ॥ 3
కించిత్క్రియామయంకర్మ కించిత్కర్మతపోమయం । జపధ్యానమయం
కించిత్ కించిత్సర్వ మయంతథా ॥ ౪ ॥ క్రియామయంతథాభిన్నం హోమ
దానార్చనక్రమాత్ । సర్వంశక్తిమతామేవ నాన్యేషాంసఫలంభవేత్ ।
౫ ॥ శక్తిశ్చాజ్ఞామహేశస్య శివస్యపరమాత్మనః । తస్మాత్కామ్యాని క
ర్మాణికుర్యాదాజ్ఞాధరోద్విజః ॥ ౬ ॥ అథవక్ష్యామికామ్యానా మిహాము
త్రఫలప్రదం । శైవైర్మాహేశ్వరైశ్చైవ కార్యమంతర్బహిఃక్రమాత్ ॥
౭ ॥ శివోమహేశ్వరశ్చేతి నాత్యంతమిహాభిద్యతే । యథాతథానభి
ద్యంతే శైవామాహేశ్వరాఅపి ॥ ౮ ॥ శివాశ్రితేషుతేశైవా జ్ఞాన
యజ్ఞరతానరాః । మాహేశ్వరాస్సమాఖ్యాతాః కర్మయజ్ఞరతాభువి
౯ ॥ తస్మాదభ్యంతరేకుర్యు శైవామాహేశ్వరాబహిః। నాతిప్రయోగే

—(శివస్వరూపవర్ణనం)—

భిద్యేత వక్ష్యమాణస్యకర్మణః ॥ ౧౦॥ పరీక్ష్యభూమిం విధివద్గంధవర్ణ
రసాదిభిః । మనోఽభిలషితే తత్ర వితానవితతాంబరే ॥ ౧౧ ॥ సుప్రలి
ప్తేమహీపృష్ఠే దర్పణోదరసన్నిభే । ప్రాచీముత్పాదయేత్పూర్వం శాస్త్ర
దృష్టేనవర్త్మనా ॥౧౨॥ ఏకహస్తంద్విహస్తంవామండలం పరికల్పయేత్
ఆలిఖేద్విమలంపద్మ మష్టపత్రంసకర్ణికం ॥ ౧3॥ రత్నహేమాదిభిశ్చూ
ర్ణై ర్యథాసంభవసంభృతైః । పంచావరణసంయుక్తం బహుశోభాస
మన్వితం ॥ ౧౪ ॥ దలేషుసిద్ధయఃకల్ప్యాః కేసరేషుసశక్తికాః । రుద్రా
వామాదయస్త్వష్టౌ పూర్వాదిదళతఃక్రమాత్ ॥౧౫॥ కర్ణికాయాంచవై
రాగ్యం బీజేషునవశక్తయః । కందేశివాత్మకోధర్మో నాళేజ్ఞానంశివాత్మ
కం ॥౧౬ ॥కర్ణికోపరివాహ్నేయం మండలంసారమైందవం।శివవిద్యా
త్మతత్త్వాఖ్యం తత్త్వత్రయమతఃపరం ॥ ౧౭ ॥ సర్వాసనోపరిసుఖం విచి

త్రకుసుమాన్వితం। వరవ్యోమావకాశంచ వీర్యేయాతీవభాసురం ॥ ౧౮
వరికల్ప్యాసనంమూర్తిం మావాహ్యాపరమేశ్వరం। పంచావరణసంయుక్త
పూజయేదంబయాసహ॥ ౧౯ ॥ శుద్ధస్ఫటికసంకాశం ప్రసన్నంశీలద్యు
తిం। విద్యుద్వలయసంకాశంజటామకుటభూషితం ॥ ౨౦ ॥ శార్దూల
చర్మవసనం కించిత్స్మితముఖాంబుజం। రత్నపద్మదళప్రఖ్య పాదపాణితలా
ధరం ॥ ౨౧ ॥ సర్వలక్షణసంపన్నం సర్వాభరణభూషితం । దివ్యాయు
ధవరైర్యుక్తం దివ్యగంధానులేపనం ॥ ౨౨ ॥ పంచవక్త్రందశభుజం చం
ద్రఖండశిఖామణిం । అస్యపూర్వముఖంసౌమ్యం బాలార్కసదృశప్ర
భం ॥ ౨౩ ॥ త్రిలోచనారవిందాఢ్యం కృతబాలేందుశేఖరం । దక్షిణం
నీలజీమూత సమానరుచిరప్రభం ॥ ౨౪ ॥ భృకుటీకుటిలంఘోరం రక్త
వృత్తేక్షణత్రయం। దంష్ట్రాకరాళందుర్ధర్షంస్ఫురితాధరపల్లవం ॥ ౨౫
ఉత్తరంవిద్రుమప్రఖ్యం నీలాలకవిభూషితం । సవిలాసత్రినయనం చం
ద్రాభరణశేఖరం ॥ ౨౬ ॥ పశ్చిమంపూర్ణచంద్రాభం లోచనత్రిత
యోజ్జ్వలం।చంద్రరేఖాధరంసౌమ్యంమందస్మితమనోహరం ॥౨౭॥పంచమం
స్ఫటికప్రఖ్యమిందురేఖాసముజ్జ్వలం। అతీవసౌమ్యముత్ఫుల్లలోచత్రితయో
జ్జ్వలం ॥ ౨౮ ॥ దక్షిణేశూలపరశు వజ్రఖడ్గానలోజ్జ్వలం । సవ్యేచనాగ
నారాచఘంటాపాశాంకుశోజ్జ్వలం ॥౨౯॥ నివృత్త్యాజానుసంబంధ మానా
భేశ్చప్రతిష్ఠయా । ఆకంఠంవిద్యయాతద్వ దాలలాటంతుశాంతయా ॥
౩౦ ॥ తదూర్ధ్వంశాంత్యతీతాఖ్య కలయాపరయాతథా । పంచాధ్వవ్యా
పినంతస్మాత్కలాపంచకవిగ్రహం ॥ ౩౧ ॥ ఈశానమకుటందేవం పురు
షాస్యంపురాతనం । అఘోరహృదయంతద్వ ద్వామగుహ్యంమహేశ్వ
రం ॥ ౩౨ ॥ సద్యపాదంచతన్మూర్తిం మష్టత్రింశత్కలామయం ॥ మా
తృకామయమీశానం పంచబ్రహ్మమయంతథా ॥ ౩౩ ॥ ఓంకారాఖ్యమ
యంచైవ హంసశక్త్యాసమన్వితం । పంచాక్షరమయందేవం షడక్షరమ
యంతువా ॥ ౩౪ ॥ అంగషట్కమయంచైవ జాతిషట్కసమన్వితం । త
థేచ్ఛాత్మికయాశక్త్యా సమారూఢాంకమండలం । ౩౫ ॥ జ్ఞానాఖ్యయా
దక్షిణతో వామతశ్చక్రియాఖ్యయా । తత్వత్రయమయంసాక్షా ద్విద్యా
మూర్తింసదాశివం ॥ ౩౬ ॥మూర్తిమూలేనసంకల్ప్య సకలీకృత్యాచ

క్రమాత్ । సంపూజ్య చయథాన్యాయ మర్ఘ్యాంతంమూలవిద్యయా ॥౩౭॥ మూర్తిమంత్రంశివంసాక్షా చ్ఛక్త్యాపరమయాసహ। తత్రావాహ్యామహాదేవం సకసద్వ్యక్తివర్జితం ॥ ౩౮ ॥ పంచోపకరణంకృత్వా పూజయేత్పరమేశ్వరం । బ్రహ్మభిశ్చషడంగైశ్చ తతోమాతృకయాసహ ॥ ౩౯ ప్రణవేనశివేనైవ శక్తియుక్తేన చక్రమాత్ । సాంతేనచతథాన్యైశ్చ వేదమంత్రైశ్చ కృత్స్నశః ॥ ౪౦ ॥ పూజయేత్పరమందేవం కేవలేనశివేనవా । పాద్యాదిముఖవాసాంతం కృత్వాథస్నపనంవినా ॥౪౧॥ పంచా

—) ఆవరణదేవతాపూజాక్రమకథనం (—

వరణపూజాంతు ఆరభేతయథాక్రమం । తత్రాదౌశివయోఃపార్శ్వే దక్షిణేవామతఃక్రమాత్ ॥ ౪౨ ॥ గంధాద్యైరర్చయేత్పూర్వం । దేవౌ హేరంబషణ్ముఖౌ । తతోబ్రహ్మాణిపరిత ఈశానాదియథాక్రమం ॥ ౪౩ ॥ సశక్తికానిసద్యాంతం ప్రథమావరణంయజేత్ ॥ షడంగాన్యపితత్రైవ హృదయాదీన్యనుక్రమాత్ ॥ ౪౪ ॥ శివస్యచశివాయాశ్చవాహ్నేయాది సమర్చయేత్। తత్రవామాదికాన్రుద్రా నష్టౌవామాదిశక్తిభిః ॥౪౫॥అర్చయేద్వానవాపశ్చా త్పూర్వాదిపరితఃక్రమాత్ ప్రథమావరణంప్రోక్తం ద్వితీయావరణంశృణు ॥ ౪౬ ॥ అనంతంపూర్వదిక్పత్రే తచ్ఛక్తిం తస్య వామతః । సూక్ష్మం దక్షిణదిక్పత్రే శక్త్యాసహసమర్చయేత్ ॥ ౪౭ ॥ తతఃపశ్చిమదిక్పత్రే సహశక్త్యాశివోత్తమం । తథైవోత్తరదిక్పత్రే ఏకనేత్రంసమర్చయేత్ ॥ ౪౮ ॥ ఏకరుద్రం చతచ్ఛక్తిం పశ్చాదీశానదిగ్దళే త్రిమూర్తింతస్యశక్తించ పూజయేదగ్నిదిగ్దళే ॥ ౪౯ ॥ శ్రీకంఠంనైరృతేపత్రే తచ్ఛక్తింతస్యవామతః । తథైవమారుతేపత్రే శిఖండీశంసమర్చయేత్ ॥ ౫౦ ॥ ద్వితీయావరణేచేజ్యాస్సర్వతశ్చక్రవర్తినః । తృతీయావరణేపూజ్యా శ్శక్తిభిశ్చాష్టమూర్తయః ॥ ౫౧ ॥ అష్టాసుక్రమశోదిక్షు పూర్వాదిపరితఃక్రమాత్ । భవశ్శర్వస్తథేశానో రుద్రఃపశుపతిస్తతః ॥ ౫౨ ॥ ఉగ్రోభీమోమహాదేవ ఇత్యష్టౌమూర్తయఃక్రమాత్ । అనంతరంతతశ్చైషాం మహాదేవాదయఃక్రమాత్ ॥ ౫౩ ॥ శక్తిభిస్సహసంపూజ్యాస్తత్రైకాదశ మూర్తయః । మహాదేవశ్శివోరుద్ర శ్శంకరోనీలలోహితః ॥౫౪॥ ఈశానోవిజ

యోఽభీమో దేవదేవస్యాభవ్రోద్భవః । కపాలీశశ్చకద్వయంతేతథైకాదశ శక్త
యః ॥ ౫౫॥ తత్రాఽష్టౌ ప్రథమంపూజ్యా వాగ్నేయాది యథాక్రమం।
దేవదేవఃపూర్వపత్ర ఈశాన్యామగ్నిగోచరే ॥ ౫౬ ॥ భవోద్భవస్త
యోర్మధ్యేకపాలీశస్తతఃపరం। తస్మిన్నావరణేభూయో వృషేంద్రం
పురతోయజేత్ ॥ ౫౭ ॥ నందినందక్షిణేతస్య మహాకాలంతథోత్తరే
శాస్తారంవహ్నిదిక్పత్రే మాతౄఃదక్షిణదిగ్దళే ॥ ౫౮ ॥ గజాస్యంనై
ఋతేపత్రే షణ్ముఖంవారుణేపునః । జ్యేష్ఠాంవాయుదళేగౌరీ ముత్తరేచం
డమైశ్వరే ॥ ౫౯ ॥ శాస్తృనందీశయోర్మధ్యే మునీంద్రంవృషభంయజే
త్ । మహాకాలస్యోత్తరతః పింగలంతుసమర్చయేత్ ॥ ౬౦ ॥ శాస్తృ
మాతృసమూహస్య మధ్యేభృంగీశ్వరంతతః । మాతృవిఘ్నేశమధ్యేతు
వీరభద్రంసమర్చయేత్ ॥ ౬౧ ॥ స్కందవిఘ్నేశయోర్మధ్యే యజేద్దేవీం
సరస్వతీం । జ్యేష్ఠాకుమారయోర్మధ్యే శ్రియంశివపదార్చికాం ॥ ౬౨ ॥
జ్యేష్ఠాగణాంబయోర్మధ్యే మహామోటీంసమర్చయేత్ । గణాంబాచండ
యోర్మధ్యే దేవీందుర్గాం ప్రపూజయేత్ ॥ ౬౩ ॥ అత్రైవావరణేభూ
యశ్శివానుచరసంహతిం। రుద్రఃప్రమథభూతాఖ్యాం వివిధాంచసశక్తి
కాం ॥ ౬౪ ॥ శివాయాశ్చసఖీవర్గం యజేద్ధ్యాత్వాసమాహితః । ఏ
వంతృతీయావరణే వితతేపూజితేసతి ॥ ౬౫ ॥ చతుర్థావరణం ధ్యాత్వా
బహిస్తస్యసమర్చయేత్ । భానుఃపూర్వదళేపూజ్యో దక్షిణేచతురాన
నః ॥ ౬౬ ॥ రుద్రోవరుణదిక్పత్రే విష్ణురుత్తరదిగ్దళే । చతుర్ణామపిదే
వానాం పృథగావరణాన్యథ ॥ ౬౭ ॥తత్పూజానంతరంకుర్యాత్తత్తచ్ఛక్తి
ప్రకారతః అథవాభానుమభ్యర్చ్య ప్రథమావరణేయజేత్ ॥ ౬౮ ॥ త
స్యాంగానిషడేవాదౌ దీప్తాద్యాభిశ్చశక్తిభిః । దీప్తాసూక్ష్మాజయాభద్రా
విభూతిర్విమలాక్రమాత్ ॥ ౬౯ ॥ అమోఘావిద్యుతాచైవ పూర్వాది
పరితస్థితాః । ద్వితీయావరణేపూజ్యా శ్చతస్రోమూర్తయఃక్రమాత్ ॥
౭౦ ॥ పూర్వాద్యుత్తరపర్యంతా శ్శక్తయశ్చతతఃపరం । ఆదిత్యో
భాస్కరోభానూరవిశ్చేత్యనుపూర్వశః ॥ ౭౧ ॥ అర్కోబ్రహ్మాతథారు
ద్రోవిష్ణుశ్చేతివివస్వతః । విస్తారాపూర్వదిగ్భాగే సుతరాదక్షిణేస్థితా
౭౨ ॥ బోధనీపశ్చిమభాగే ఆప్యాయిన్యుత్తరేపునః । ఉషాంప్రభాంతథా

ప్రజ్ఞాం సంధ్యామపితతః పరం ॥ ౨౩ ॥ ఐశానాదిషు కోణేషు ద్వితీయ్యావ
రణే యజేత్ । సోమమంగారకం చైవ బుధం బుద్ధిమతాం వరం ॥ ౨౪ ॥
బృహస్పతిం బృహద్బుద్ధిం భార్గవం తేజసాం నిధిం । శనైశ్చరం తథా రా
హుం కేతుం ధూమ్రమభయంకరం ॥ ౨౫ ॥ సమంతతో యజేదేతాంస్తృతీ
య్యావరణే క్రమాత్ । అథవా ద్వాదశాదిత్యాన్ ద్వితీయ్యావరణే యజేత్
౨౬ ॥ తృతీయ్యావరణే చైవ రాశీన్ద్వాదశ పూజయేత్ । సప్త సప్తగణాం
శ్చైవ బహిస్తస్య సమంతతః ॥ ౨౭ ॥ ఋషీన్ దేవాంశ్చ గంధర్వాన్ పన్నగా
నప్సరోగణాన్ । గ్రామణ్యశ్చ తథా యక్షా యాతుధానాం
స్తథా హయాన్ ॥ ౨౮ ॥ సప్తచ్ఛందోమయాంశ్చైవ
వాలఖిల్యాంశ్చ పూజయేత్ । ఏవం తృతీయ్యావరణే సమభ్యర్చ్య దివాక
రం ॥ ౨౯ ॥ బ్రహ్మాణమర్చయేత్పశ్చాత్ త్రిభిరావరణైస్సహ । హిరణ్య
గర్భం పూర్వస్యాం విరాజం దక్షిణే తతః ॥ ౩౦ ॥ కాలం పశ్చిమదిగ్భాగే
పురుషం చోత్తరే యజేత్ । హిరణ్యగర్భః ప్రథమో బ్రహ్మా కమలసన్ని
భః ॥ ౩౧ ॥ కాలో జాత్యంజనప్రఖ్యః పురుషస్ఫటికోపమః । త్రిగుణో
రాజసశ్చైవ తామసస్సాత్త్వికస్తథా ॥ ౩౨ ॥ చత్వార ఏతే క్రమశః ప్రథ
మావరణే స్థితాః । ద్వితీయ్యావరణే పూజ్యాః పూర్వాది పరితః క్రమాత్ ॥
౩౩ ॥ సనత్కుమారస్సనకస్సనందశ్చ సనాతనః । తృతీయ్యావరణే
పశ్చాదర్చయేచ్చ ప్రజాపతీన్ ॥ ౩౪ ॥ అష్టౌ పూర్వాంశ్చ పూర్వాదౌ
త్రీన్ ప్రాక్పశ్చాదనుక్రమాత్ । దక్షో రుచిర్భృగుశ్చైవ మరీచిశ్చ తథాం
గిరాః ॥ ౩౫ ॥ పులస్త్యః పులహశ్చైవ క్రతురత్రిశ్చ కశ్యపః । వసిష్ఠశ్చేతి
విఖ్యాతాః ప్రజానాంపతయస్త్విమే ॥ ౩౬ ॥ తేషాం భార్యాశ్చ తైస్సా
ర్ధం పూజనీయ్యా యథాక్రమం । ప్రసూతిశ్చ తథాకూతిః ఖ్యాతిస్సం
భూతిరేవ చ ॥ ౩౭ ॥ స్మృతిః ప్రీతిః క్షమా చైవ సన్నతిశ్చానుసూయికా
దేవమాతారుంధతీ చ సర్వాః ఖలు పతివ్రతాః ॥ ౩౮ ॥ శివార్చనరతా ని
త్యం శ్రీమత్యః ప్రియదర్శనాః । ప్రథమావరణే వేదాంశ్చతురో వా ప్రపూ
జయేత్ ॥ ౩౯ ॥ ఇతిహాసపురాణాని ద్వితీయ్యావరణే పునః । తృతీ
య్యావరణే పశ్చాద్ధర్మశాస్త్రపురస్సరాః ॥ ౪౦ ॥ వైదిక్యోఽఖిలా
విద్యాః పూజ్యా ఏవ సమంతతః । పూర్వాదిపురతో వేదాస్తదన్యే తు యథా

షుచి ॥ ౯౧ ॥ అష్టధావాచతుర్ధావా కృత్వాపూజాంసమంతతః । ఏవం
బ్రహ్మాణమభ్యర్చ్య త్రిభిరావరణైర్యుతం ॥ ౯౨ ॥ దక్షిణేపశ్చిమేపశ్చా
ద్రుద్రంసావరణంయజేత్ । తస్యబ్రహ్మషడంగాని ప్రథమావరణంస్మృ
తం ॥ ౯౩ ॥ ద్వితీయావరణం చైవ విద్యేశ్వరమయంతథా । తృతీయా
వరణేభేదో విద్యతేసతుకథ్యతే ॥ ౯౪ ॥ చతస్రోమూర్తయస్తస్య పూ
జ్యాః పూర్వాదితఃక్రమాత్ । త్రిగుణస్సకలోదేవః పురస్తాచ్ఛివసంజ్ఞకః
౯౫ ॥ రాజసోదక్షిణేబ్రహ్మ సృష్టికృత్పూజ్యతేభవః । తామసఃపశ్చిమే
చాగ్నిః పూజ్యస్సంహారకోహరః ॥ ౯౬ ॥ సాత్వికస్సుఖకృత్సౌమ్యో
విష్ణుర్విశ్వపతిర్మృడః । ఏవంపశ్చిమదిగ్భాగే శంభోష్షోడశకంశివం ॥
౯౭ ॥ సమభ్యర్చోత్తరేపార్శ్వే తతో వైకుంఠమర్చయేత్ । వాసుదేవం
పురస్తస్య ప్రథమావరణేయజేత్ ॥ ౯౮ ॥ అనిరుద్ధందక్షిణతః ప్రద్యు
మ్నంపశ్చిమేతతః । సౌమ్యేసంకర్షణంపశ్చా ద్వ్యత్యస్తావాయజేదిమౌ ॥
౯౯ ॥ ప్రథమావరణంప్రోక్తం ద్వితీయావరణంశృణు । మత్స్యఃకూ
ర్మోవరాహశ్చ నారసింహోథవామనః ॥ ౧౦౦ ॥ రామశ్చాన్యతమః
కృష్ణో భవానశ్వముఖోఽపిచ। తృతీయావరణంచక్రం పూర్వభాగేసమర్చ
యేత్ ॥ ౧౦౧ ॥ నారాయణాఖ్యంయామ్యేఽస్త్రంక్వచిదవ్యాహతంయ
జేత్ । పశ్చిమేపాంచజన్యశ్చ శార్ఙ్గంధనురథోత్తరే ॥ ౧౦౨ ॥ ఏవం
త్ర్యావరణంసాక్షా ద్విష్ణ్వాఖ్యంపరమంహరిం । మహావిష్ణుంపరావిష్ణు
మూర్తింకృత్వసమర్చయేత్ ॥ ౧౦౩ ॥ ఇత్థంవిష్ణోశ్చతుర్వ్యూహం క్ర
మాన్మూర్తిచతుష్టయం । పూజయిత్వాథతచ్ఛక్తీ శ్చతస్రఃపూజయే
త్క్రమాత్ ॥ ౧౦౪ ॥ ప్రభామాగ్నేయ దిగ్భాగే నైఋతేతుసరస్వతీం।
గణాంబికాంచవాయవ్యే లక్ష్మీంరౌద్రేసమర్చయేత్ ॥ ౧౦౫ ॥ ఏవం
బ్రహ్మాది మూర్తీనాంతచ్ఛక్తీనామనంతరం । పూజాంవిధాయలోకేశాం
స్తత్రైవావరణేయజేత్ ॥ ౧౦౬ ॥ ఇంద్రమగ్నిం యమం చైవ నిఋతిం
వరుణంతథా । వాయుంసోమంకుబేరంచ పశ్చాదీశానమర్చయేత్ ॥ ౧౦౭ ॥
ఏవంచతుర్థావరుణం పూజయిత్వావిధానతః । ఆయుధానిమహేశస్యప
శ్చాద్బాహ్యేసమర్చయేత్ ॥ ౧౦౮ ॥ శ్రీమత్త్రిశూల మైశానేవజ్రంమా
హేంద్రదదిఙ్ముఖే । పరశుంవహ్నిదిగ్భాగే యామ్యేసాయకమర్చయేత్ ॥

౧౦౯ ॥ నైఋతేతుయజేత్ఖడ్గం పాశంవారుణగోచరే ।అంకుశంమారుతే
భాగే పినాకంచోత్తరేయజేత్ ॥ ౧౧౦ ॥ పశ్చిమాభిముఖంరౌద్రం క్షే
త్రపాలంసమర్చయేత్ । పంచమావరణంచైవ సంపూజ్యానంతరంబహిః
౧౧౧ ॥ సర్వావరణదేవానాం బహిర్వాపంచమేఽథవా । పంచమేమా
తృభిస్సార్ధం మహోక్షంపురతోయజేత్ ॥ ౧౧౨ ॥ తతస్సమంతతః
పూజ్యా స్సర్వావైదేవయోనయః । ఖేచరాఋషయస్సిద్ధా దైత్యాయ
క్షాశ్చరాక్షసాః ॥ ౧౧౩ ॥ అనంతాద్యాశ్చనాగేంద్రా నాగైస్తత్తత్కు
లోద్భవైః । డాకినీభూతబేతాళ ప్రేతభైరవనాయకాః ॥ ౧౧౪ ॥ పాతా
ళవాసినశ్చాన్యే నానాయోనిషు సంభవాః ।
నద్యస్సముద్రాగిరయః కాననానిసరాంశిచ ॥
౧౧౫ ॥ పశవఃపక్షిణోవృక్షాః కీటాద్యాక్షుద్రయోనయః । నరాశ్చవివి
ధాకారా మృగాశ్చక్షుద్రయోనయః ॥ ౧౧౬ ॥ భువనాన్యంతరండస్య ।
తతోబ్రహ్మాండకోటయః । బహిరండాదసంఖ్యాని భువనానిసహాధిపైః ॥
౧౧౭ ॥ బ్రహ్మాండాధారకారుద్రా దశదిక్షువ్యవస్థితాః
యద్గౌణంయచ్చమాయేయం యద్వాశాక్తంతతఃపరం ॥ ౧౧౮ ॥ య
త్కించిదస్తిశబ్దశ్య వాచ్యంచిదచిదాత్మకం । తత్సర్వంశివయోఃపార్శ్వే
బుధ్వాసామాన్యతోయజేత్ ॥ ౧౧౯ ॥ కృతాంజలిపుటాస్సర్వే చింత్యా
స్స్మితముఖాస్తథా । ప్రీత్యాసంప్రేక్షమాణాశ్చ దేవందేవీంచసర్వదా ॥
౧౨౦ ॥ ఇద్ధమావరణాభ్యర్చాం కృత్వావ్యాక్షేపశాంతయే। పునరభ్య
ర్చ్యదేవేశం పంచాక్షరముదీరయేత్ ॥ ౧౨౧ ॥ నివేదయేత్తతఃపశ్చా
చ్ఛివయోరమృతోపమం । సువ్యంజనసమాయుక్తం శుద్ధంచారుమహా
చరుం ॥ ౧౨౨ ॥ ద్వాత్రింశదాఢకైర్ముఖ్య మధమంత్వాఢకావరం ।
సాధయిత్వాయథాసంపచ్ఛ్రద్ధయావినివేదయేత్ ॥ ౧౨౩ ॥ తతోనివే
ద్యపానీయం తాంబూలంచోపదంశకైః । నీరాజనాదికంకృత్వా పూజా
శేషంసమాచరేత్ ॥ ౧౨౪ ॥ యాగోపయోగద్రవ్యాణి విశిష్టాన్యేవసా
ధయేత్ । విత్తశాఠ్యంనకుర్వీత భక్తిమాన్విభవేసతి ॥ ౧౨౫ ॥ శఠస్యో
పేక్షకస్యాపి వ్యంగం చైవానుతిష్ఠతః । నఫలంత్యేవకర్మాణి కామ్యాని

తిసత్రాంకథా ॥ ౧౨౬ ॥ తస్మాచ్ఛాఠ్యముపేక్షాంచ త్యక్త్వాసర్వాంగయో
గతః । కుర్యాత్కామ్యానికర్మాణి ఫలసిద్ధింయదీచ్ఛతి ॥ ౧౨౭ ॥ ఇత్థం
పూజాంసమాప్యాథ దేవందేవీంప్రణమ్యచ । భక్త్యామనస్సమాధాయ
పశ్చాత్స్తోత్రముదీరయేత్ ॥ ౧౨౮ ॥ తతఃస్తోత్రజపస్యాంతే త్వష్టోత్తరశ
తావరాం । జపేత్పంచాక్షరీంవిద్యాం సహస్రోత్తరముత్సుకః ॥ ౧౨౯ ॥ వి
ద్యాపూజాంగురోఃపూజాం కృత్వాపశ్చాద్యథాక్రమం । యథోదయం
యథాశ్రద్ధం సదస్యానపిపూజయేత్ ॥ ౧౩౦ ॥ తతఉద్వాస్య దేవేశం స
ర్వైరావరణైస్సహ । మండలంగురవేదద్యా ద్యాగోపకరణైస్సహ ॥
౧౩౧ ॥ శివాశ్రితేభ్యోవాదద్యా త్సర్వమేవానుపూర్వశః । అథవాత
చ్ఛివాయైవ శివక్షేత్రేసమర్పయేత్ ॥ ౧౩౨ ॥ శివాగ్నావాయజేద్దేవం
హోమద్రవ్యైస్సక్ధుభిః । సమభ్యర్చ్యయథాన్యాయం సర్వావరణదేవ
తాః ॥ ౧౩౩ ॥ ఏషయోగేశ్వరోనామ త్రిషులోకేషువిశ్రుతః । నతస్మా
దధికఃకశ్చి ద్యోగోఽస్తిభువనేక్వచిత్ ॥౧౩౪॥ నతదస్తిజగత్యస్మి న్నసా
ధ్యంయదనేనతు । ఐహికంవాఫలంకించి దాముష్మికఫలంతువా ॥ ౧౩౫
ఇదమస్యఫలంనేద మితినైవనియమ్యతే । శ్రేయోరూపస్యకృత్స్నస్య
తదిదంశ్రేష్ఠసాధనం ॥ ౧౩౬ ॥ ఇదంతుశక్యతేవక్తుం పురుషేణయదర్థ్య
తే । చింతామణిరివైతస్మా త్తతోనప్రాప్యతేఫలం॥ ౧౩౭ ॥ తథాఽపిక్షు
ద్రముద్దిశ్య ఫలంనైతత్ప్రయోజయేత్ । లఘ్వర్థీమహతోయస్మా
త్స్వయంలఘుతరోభవేత్ ॥ ౧౩౮ ॥ మహద్వాఫలమల్పంవా కృతంచే
త్కర్మసిధ్యతే । మహాదేవంసముద్దిశ్య కృతంకర్మప్రయుజ్యతాం ॥ ౧౩౯
తస్మాదనన్యలభ్యేషు శత్రుమృత్యుజయాదిషు । ఫలేషుదృష్టాదృష్టేషు
కుర్యాదేతద్విచక్షణః ॥ ౧౪౦ ॥ మహత్స్వపిచపాతేషు మహారోగభయా
దిషు । దుర్భిక్షాదిషుశాంత్యర్థం శాంతింకుర్యాదనేనతు ॥ ౧౪౧ ॥ బ
హునాకింప్రలాపేన మహదాపన్నివారకం । ఆత్మీయమస్త్రంశైవానా
మిదమాహమహేశ్వరః ॥ ౧౪౨ ॥ తస్మాదితఃపరంనాస్తి పరిత్రాణమి
హాత్మనః । ఇతిమత్వాప్రయుంజానః కర్మేదంశుభమశ్నుతే ॥ ౧౪౩ ॥
స్తోత్రమాత్రంశుచిర్భూత్వా యఃపఠేత్సుసమాహితః । సోప్యభీష్టతమా
దర్థా దష్టాంశఫలమాప్నుయాత్ ॥ ౧౪౪ ॥ అర్థంతస్యానుసంధాయ

జపేద్యదిసమాహితః । అర్ధార్ధంఫలమాప్నోతి నాత్రకార్యావిచారణా ౧౮౫ ॥ అథార్ధమనుసంధాయ పర్వణ్యనశనఃపఠేత్ । అష్టమ్యాంవాచతుర్దశ్యా మర్ధంఫలమవాప్నుయాత్॥ ౧౮౬॥ యస్త్వర్ధమనుసంధాయపర్వాదిషుతథావ్రతీ । మాసమేకంజపేత్స్తోత్రం సకృత్స్నంఫలమాప్నుయాత్ ౧౮౭ ॥ ఇతి॥ శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయా ముత్తరభాగే పూజావ్రతవిధి కథనన్నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥ ౨౩.

...[అథచతుర్వింశోఽధ్యాయః.]...

ఉపమన్యురువాచ ॥ స్తోత్రంవక్ష్యామి తేకృష్ణ పంచావరణమార్గతః । యోగేశ్వరమిదంపుణ్యం కర్మయేనసమాప్యతే ॥౧॥ వృ ॥జయ

—[ఉమామహేశ్వరయో స్తుతికథనం.]—

జయజగదేకనాథశంభో ప్రకృతిమనోహరనిత్యచిత్స్వభావ । అతిగతకలుషప్రపంచ వాచామపిమనసాం పదవీమతీతతత్త్వ ॥ ౨ ॥ స్వభావనిర్మలాభోగ జయసుందరచేష్టిత । స్వాత్మతుల్యమహాశక్తే జయశుద్ధగుణార్ణవ ౩ ॥ అనంతకాంతిసంపన్న జయాసదృశవిగ్రహ । అతర్క్యమహిమాధార జయానాకులమంగళ ॥ ౪ ॥ నిరంజననిరాధార జయనిష్కారణోదయ । నిరంతరపరానంద జయనిర్వృతికారణ ॥ ౫ ॥ జయాతిపరమైశ్వర్యజయాతి కరుణాస్పద । జయస్వతంత్రసర్వస్వ జయాసదృశవైభవ ॥ ౬ ॥ జయావృతమహావిశ్వ జయానావృతకేనచిత్ । జయోత్తరసమస్తస్య జయాత్యంతనిరుత్తర ॥ ౭ ॥ జయాద్భుతజయాక్షుద్ర జయాక్షత జయావ్యయ । జయామేయజయామాయ జయాభయజయామల ॥ ౮ మహాభుజమహాసార మహాగుణమహాకథ । మహాబలమహామాయ మహారసమహారథ ॥ ౯ ॥ నమఃపరమదేవాయ నమఃపరమహేతవే । నమశ్శివాయశాంతాయ నమశ్శివతరాయతే ॥ ౧౦ ॥ త్వదధీనమిదంకృత్స్నంజగద్ధిసురాసురం। అతస్త్వద్విహితామాజ్ఞాం క్షమతేకోఽతివర్తితుం ॥ ౧౧ ॥ అయంపునర్జనోనిత్యం భవదేకసమాశ్రయః । భవానతోఽనుగృహ్యాస్మై ప్రార్థితంసంప్రయచ్ఛతు ॥౧౨॥ జయాంబికేజగన్మాతర్జయసర్వజగన్మయి । జయానవధికైశ్వర్యే జయానుపమవిగ్రహే ॥ ౧౩ ॥ జయవాఙ్మనసాతీతే జయాచిఽధ్వాంతభంజికే జయజన్మజరాహీ

నే జయకాలోత్తరోత్తరే ॥ ౧౪ ॥ జయానేకవిధానస్థే జయానేకసుఖా
త్మికే॥ జయానేకమహాసత్త్వే జయానేకగుణోర్జితే ॥ ౧౫ ॥ జయవిశ్వా
ధికాత్మస్థే జయవిశ్వేశ్వరప్రియే । జయానేకగుణాత్మస్థే జయలోకమ
హేశ్వరి॥ ౧౬ ॥ జయవిశ్వసురారాధ్యే జయవిశ్వవిజృంభిణీ । జయమం
గళదివ్యాంగి జయమంగళదీపికే ॥ ౧౭ ॥ జయమంగళచారిత్రే జయమం
గళదాయినీ । నమఃపరమకళ్యాణి గుణసంచయమూర్తయే ॥ ౧౮ ॥ న
మశ్శివాయై విశ్వస్మాత్పరస్యైశివశక్తయే । త్వత్తఃఖలుసముత్పన్నం
జగత్త్వయ్యేవలీయతే ॥౧౯ ॥త్వద్వినాతఃఫలందాతు మీశ్వరోఽపి నశ
క్నుయాత్ । జన్మప్రభృతిదేవేశిజనోఽయంత్వదుపాశ్రితః ౨౦ ॥ అతోఽ
స్యతవభక్తస్యనిర్వర్తయమనోరథం । పంచవక్త్రోదశభుజః శుద్ధస్ఫటిక స
న్నిభః ॥ ౨౧ ॥ వర్ణబ్రహ్మకళాదేహో దేవస్సకలనిష్కళః । శివ
మూర్తిసమారూఢ శాంత్యతీతస్సదాశివః ॥ ౨౨ ॥ భక్త్యామయార్చితో
మహ్యం ప్రార్థితంసంప్రయచ్ఛతు । సదాశివాంకమారూఢా శక్తిరి
చ్ఛాశివాహ్వయా ॥ ౨౩ ॥ జననీసర్వలోకానాం ప్రయచ్ఛతుమనోర
థం । శివయోర్దయితౌపుత్రౌ దేవౌహేరంబషణ్ముఖౌ ॥ ౨౪ ॥ శివా
నుభావౌచశివౌ శివజ్ఞానామృతాశినౌ। తృప్తౌపరస్పరంస్నిగ్ధౌశివాభ్యాం
నిత్యసంస్కృతౌ ॥ ౨౫ ॥ అరాధితౌసదాదేవౌ బ్రహ్మాద్యైస్త్రిదశైరపి।
సర్వలోకపరిత్రాణం కర్తుమభ్యుదితౌసదా ॥ ౨౬ ॥ స్వేచ్ఛావతారం
కుర్వంతౌ స్వాంశభేదైరనేకశః । తావిమౌశివయోఃపార్శ్వే నిత్యమిద్ధం

...[శివవక్త్రస్తుతి కథనం.]...

మయార్చితౌ ॥ ౨౭ ॥ తయోరాజ్ఞాంపురస్కృత్య ప్రార్థితంమేప్రయ
చ్ఛతాం । శుద్ధస్ఫటికసంకాశ మీశానాఖ్యంసదాశివం ॥ ౨౮ ॥ మూ
ర్ధాభిమానినీమూర్తి శ్శివస్యపరమాత్మనః । శివార్చనరతంశాంతం
శాంత్యతీతంస్వమాస్థితం ॥ ౨౯ ॥ పంచాక్షరాంతిమంబీజం కలాభిఃపం
చభిర్యుతం । ప్రథమావరణేపూర్వం శక్త్యాసహసమర్చితం ॥ ౩౦ ॥ పవి
త్రంపరమంబ్రహ్మ ప్రార్థితంమేప్రయచ్ఛతు। బాలసూర్యప్రతీకాశం పు
రుషాఖ్యంపురాతనం ॥ ౩౧ ॥ పూర్వవక్త్రాభిమానంచ శివస్యపరమేష్ఠి
నః । శాంత్యాత్మకంమరుత్సంస్థం శంభోఃపాదార్చనేరతం ॥ ౩౨ ॥ తురీ

యంశివబీజేషు కలాసుచచతుష్కలం। పూర్వభాగేమయాధక్త్యాశక్త్యా సహాసమన్వితం ॥౩౩॥పవిత్రంపరమంబ్రహ్మ ప్రార్థితంమేప్రయచ్ఛతు । అంజనాద్రిప్రతీకాశమఘోరంఘోరవిగ్రహం ॥ ౩౪ ॥ దేవస్యదక్షిణంవక్త్రందేవదేవపదార్చకం। విద్యాపదంసమారూఢంవహ్నిమండలమధ్యగం ॥ ౩౫ ॥ తృతీయంశివబీజేషుకలాస్వష్టకలాన్వితం । శంభోర్దక్షిణదిగ్భాగే శక్త్యాసహ సమర్చితం ॥ ౩౬ ॥ పవిత్రం పరమంబ్రహ్మ ప్రార్థితంమేప్రయచ్ఛతు । కుంకుమక్షోదసంకాశం వామాఖ్యంవరవేషధృక్ ॥ ౩౭ ॥ వక్త్రముత్తరమీశస్య ప్రతిష్ఠాయాంప్రతిష్ఠితం । వారిమండలమధ్యస్థం మహాదేవార్చనేరతం ॥ ౩౮ ॥ ద్వితీయంశివబీజేషు త్రయోదశకలాన్వితం । దేవస్యోత్తరదిగ్భాగే శక్త్యాసహాసమర్చితం ॥ ౩౯ ॥ పవిత్రంపరమంబ్రహ్మప్రార్థితంమేప్రయచ్ఛతు।శంఖకుందేందుధవళం సద్యాఖ్యంసౌమ్యలక్షణం ॥ ౪౦ ॥ శివస్యపశ్చిమంవక్త్రం శివపాదార్చనేరతం । నివృత్తిపదనిష్ఠంచ పృథివ్యాంసమవస్థితం ॥ ౪౧ ॥ ప్రథమంశివబీజేషుకలాభిశ్చాష్టభిర్యుతం। దేవస్యపశ్చిమేభాగే శక్త్యాసహాసమర్చి

—(ఆవరణదేవతాప్రార్థన కథనం.)—

తం ॥ ౪౨ ॥ పవిత్రంపరమంబ్రహ్మ ప్రార్థితంమేప్రయచ్ఛతు । శివస్యచశివాయాశ్చ హృన్మూర్తీశివభావితే । ౪౩॥ తయోరాజ్ఞాంపురస్కృత్య తేమేకామం ప్రయచ్ఛతాం । శివస్యచశివాయాశ్చ శిరోమూర్తీశివాశ్రితే ॥ ౪౪ ॥ తయోరాజ్ఞాంపురస్కృత్య తేమేకామంప్రయచ్ఛతాం। శివస్యచశివాయాశ్చ శిఖామూర్తీశివాశ్రితే ॥ ౪౫ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం తేమేకామంప్రయచ్ఛతాం। శివస్యచశివాయాశ్చనేత్రమూర్తీ శివాశ్రితే ॥ ౪౬ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం తేమేకామం ప్రయచ్ఛతాం । శివస్యచశివాయాశ్చ వర్మణీశివభావితే ॥ ౪౭ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాంతే మేకామంప్రయచ్ఛతాం । అస్త్రమూర్తీచ శివయోర్నిత్యమర్చనతత్పరే ॥౪౮ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం తేమేకామంప్రయచ్ఛతాం । వామోజ్యేష్ఠస్తథారుద్రః కాలోవికరణస్తథా ॥ ౪౯ ॥ బలోవికరణశ్చైవబలప్రమథనఃపరః । సర్వభూతస్యదమన స్తాదృశాశ్చాష్టశక్తయః ॥ ౫౦ ॥ ప్రార్థితంమేప్రయచ్ఛంతుపరమేశస్యశా

సనాత్ అథానంతశ్చసూక్ష్మశ్చ శివశ్చాప్యేకనేత్రకః ॥ ౫౧ ॥ ఏకరుద్ర
స్త్రిమూర్తిశ్చ శ్రీకంఠశ్చశిఖండకః । తథాష్టౌశక్తయస్తేషాం ద్వితీ
య్యావరణేర్చితాః ॥ ౫౨ ॥ తేమేకామంప్రయచ్ఛంతు శివ యోశ్శివశాస
నాత్ । భవాద్యామూర్తయశ్చాష్టౌ తేషామపిచశక్తయః ॥ ౫౩ ॥ మ
హాదేవాదయశ్చాన్యేతథైకాదశ మూర్తయః । శక్తిభిస్సహితాస్సర్వే
తృతీయ్యావరణేస్థితాః ॥ ౫౪ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాందిశంతుఫలమీ
ప్సితం । వృషరాజోమహాతేజా మహామేఘసమస్వనః ॥ ౫౫ ॥ మేరుమం
దరకైలాస హిమాద్రిశిఖరోపమః । సితాభ్రశిఖరాకార కకుదాపరిశో
భితః ॥ ౫౬ ॥ మహాభోగీంద్రకల్పేన వాలేనచవిరాజితః । రక్తాస్యశ్శృం
గచరణో రక్తప్రాయవిలోచనః ॥ ౫౭ ॥ పీవరోన్నతసర్వాంగ స్సుచారు
గమనోజ్వలః । ప్రశస్తలక్షణశ్శ్రీమాన్ ప్రజ్వలన్మణిభూషణః ॥ ౫౮
శివప్రియశ్శివాసక్త శ్శివయోర్ధ్వజవాహనః । తథాతచ్చరణన్యాస భా
వితాఽపరవిగ్రహః ॥ ౫౯ ॥ గోరాజపురుషశ్శ్రీమాం చ్ఛ్రీమచ్ఛూలవరా
యుధః । తయోరాజ్ఞాంపురస్కృత్య సమేకామంప్రయచ్ఛతు ॥ ౬౦ ॥
నందీశ్వరోమహాతేజా నగేంద్రతనయాత్మజః । సనారాయణకైర్దేవై
ర్నిత్యమభ్యర్చ్యవందితః ॥ ౬౧ ॥ శర్వస్యాంతఃపురద్వారీ సార్ధంపరిజనై
స్థితః । సర్వేశ్వరసమప్రఖ్య స్సర్వాసురవిమర్దనః ॥ ౬౨ ॥ సర్వేషాంశి
వధర్మాణా మధ్యక్షత్వేభిషేచితః । శివప్రియశ్శివాసక్తః శ్రీమచ్ఛూలవ
రాయుధః । ౬౩ ॥ శివాశ్రితేషుసంసక్త స్త్వనురక్తశ్చతైరపి । సత్కృత్య
శివయోరాజ్ఞాం సమేకామంప్రయచ్ఛతు ॥ ౬౪ ॥ మహాకాలోమహాబా
హు ర్మహాదేవఇవాపరః । మహాదేవాశ్రితానాంతు నిత్యమేవాభిరక్షితః
౬౫ ॥ శివప్రియశ్శివాసక్త శ్శివయోరర్చకస్సదా । సత్కృత్యశివయోరా
జ్ఞాం సమేదిశతుకాంక్షితం । ౬౬ ॥ సర్వశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞ శ్శాస్తావిష్ణోః
పరాతనుః । మహామోహాత్మతనయోమధుమాంసాసవప్రియః ॥ ౬౭ ॥
తయోరాజ్ఞాంపురస్కృత్య సమేకామంప్రయచ్ఛతు । బ్రహ్మాణీచైవ
మాహేశీకౌమారీవైష్ణవీపరా ॥ ౬౮ ॥ వారాహీచైవమాహేంద్రీచా
ముండాచండవిక్రమా । ఏతావై మాతరస్సప్తసర్వలోకస్యమాతరః॥ ౬౯
ప్రార్థితంమేప్రయచ్ఛంతు పరమేశ్వరశాసనాత్ । మత్తమాతంగవద

నో గంగోమాశంకరాత్మజః ॥ ౨౦॥ ఆకాశదేహో దిగ్బాహు స్సోమసూ
ర్యాగ్నిలోచనః । ఐరావతాదిభిర్దివ్యై ర్దిగ్గజైర్నిత్యమర్చితః ॥ ౨౧ ॥
శివజ్ఞానమదోద్భిన్న స్త్రిదశానామవిఘ్నకృత్ । విఘ్నకృచ్చా సురా
దీనాం విఘ్నేశశ్శివభావితః ॥ ౨౨ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం సమేదిశ
తు కాంక్షితం । షణ్ముఖశ్శివ సంభూత శ్శక్తివజ్రధరః ప్రభుః ॥ ౨౩ ॥
అగ్నేశ్చ తనయో దేవో హ్యపర్ణాతనయః ప్రభుః । గంగాయాశ్చ గణాం
బాయాః కృత్తికాయా స్తథైవచ ॥ ౨౪ ॥ విశాఖేనచ శాఖేన నైగమేయేన
చావృతః । ఇంద్రజిచ్చేంద్రసేనానీ స్తారకాసురజిత్తథా ॥ ౨౫ ॥ శైలా
నాం మేరుముఖ్యానాం వేధకశ్చ స్వతేజసా । తప్తచామీకరప్రఖ్య శ్శత
పత్రదళేక్షణః ॥ ౨౬ ॥ కుమారస్సుకుమారాణాం రూపోదాహరణం మ
హాత్ । శివప్రియశ్శివాసక్త శ్శివపాదార్చకస్సదా ॥ ౨౭ ॥ సత్కృత్యశి
వయోరాజ్ఞాం సమేదిశతు కాంక్షితం । జ్యేష్ఠావరిష్ఠా వరదా శివయోః పూ
జనేరతా ॥ ౨౮ ॥ తయోరాజ్ఞాం పురస్కృత్య సామేదిశతు కాంక్షితం ।
త్రైలోక్యవందితా సాక్షాదుల్కాకారా గణాంబికా ॥ ౨౯ ॥ జగత్సృష్టి
వివృద్ధ్యర్థం బ్రహ్మణాభ్యర్చితా శివాత్ । శివాయాః ప్రవిభక్తాయా
భ్రువోరంతరసంభృతా ॥ ౩౦ ॥ దాక్షాయణీ సతీ మేనా తథా హైమవతీ
హ్యుమా । కౌశికాయాశ్చ జననీ భద్రకాళ్యా స్తథైవచ ॥ ౩౧ ॥ అప
ర్ణాయాశ్చ జననీ పాటలాయా స్తథైవచ । శివార్చనరతా నిత్యం రు
ద్రాణీ రుద్రవల్లభా ॥ ౩౨ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం సమేదిశతు కాం
క్షితం । చండస్సర్వగణేశాన శ్శంభోర్వదనసంభవః ॥ ౩౩ ॥ సత్కృత్యశి
వయోరాజ్ఞాం సమేదిశతు కాంక్షితం । వృషభో నామగణపో వృషవా
హపదార్చకః ॥ ౩౪ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం సమేదిశతు కాంక్షి
తం । పింగళో నామగణప శ్శివాసక్త శ్శివప్రియః ॥ ౩౫ ॥ ఆజ్ఞయా శివ
యోరేవ సమేకామం ప్రయచ్ఛతు । భృంగీశో నామగణప శ్శివారాధన
తత్పరః ॥ ౩౬ ॥ ప్రయచ్ఛతు సమేకామం పత్యురాజ్ఞాపురస్సరం । వీరభ
ద్రో మహాతేజా హిమకుందేందుసన్నిభః ॥ ౩౭ ॥ భద్రకాళీప్రియో ని
త్యం మాతృణాంచాభిరక్షితా । యజ్ఞస్యచ శిరోహర్తా దక్షస్యచ దురాత్మ
నః ॥ ౩౮ ॥ ఉపేంద్రేంద్రయమాదీనాం దేవానామంగతక్షకః । శివస్యా

నుచరశ్శ్రీమాం చ్ఛివశాసనపాలకః॥౮౯॥ శివయోశ్శాసనాదేవ సమే
దిశతుకాంక్షితం । సరస్వతీమహేశస్య వాక్సరోజసముద్భవా ॥ ౯౦ ॥
శివయోః పూజనేనిత్యం సామేదిశతుకాంక్షితం । విష్ణోర్వక్షస్స్థితాలక్ష్మీ శ్శి
వయోః పూజనేరతా ॥ ౯౧ ॥ శివయోశ్శాసనాదేవ సామేదిశతుకాంక్షి
తం । మహామోటీమహాదేవ్యాః పాదపూజాపరాయణా ॥ ౯౨ ॥ తస్యా
ఏవనియోగేన సామేదిశతుకాంక్షితం । కౌశికీసింహమారూఢా పార్వ
త్యాః పరమాసుతా ॥ ౯౩ ॥ విష్ణోర్నిద్రామహామాయా మహామహిష
మర్దినీ । నిశుంభశుంభసంహర్త్రీ మధుమాంసాశనప్రియా ॥ ౯౪ ॥ స
త్కృత్యశాసనంమాతు స్సామేకామంప్రయచ్ఛతు । రుద్రారుద్రసమప్ర
ఖ్యాః ప్రమథాః ప్రథితౌజసః ॥ ౯౫ ॥ భూతాఖ్యాశ్చమహావీర్యా మహా
దేవసమప్రభాః । నిత్యముక్తానిరుపమా నిర్ద్వంద్వానిరుపప్లవాః ॥ ౯౬ ॥
సశక్తయస్సానుచరా స్సర్వలోకనమస్కృతాః । సర్వేషామేవలోకానాం
సృష్టిసంహారణక్షమాః ॥ ౯౭ ॥ పరస్పరానురక్తాశ్చ పరస్పరమనువ్రతాః
పరస్పరమతిస్నిగ్ధాః పరస్పరనమస్కృతాః ॥ ౯౮ ॥ శివప్రియతమానిత్యం
శివలక్షణలక్షితాః । సౌమ్యాఘోరా స్తథామిశ్రా శ్చాంతరాళద్వయా
త్మికాః ॥ ౯౯ ॥ విరూపాశ్చసురూపాశ్చ నానారూపధరా స్తథా । స
త్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం తేమేకామందిశంతువై ॥ ౧౦౦ ॥ దేవ్యాః ప్రియ
సఖీవర్గో దేవీలక్షలక్షితః । సహితోరుద్రకన్యాభి శ్శక్తిభిశ్చాప్యనేకశః
౧౦౧ ॥ తృతీయావరణేశంభో ర్భక్త్యానిత్యంసమర్చితః । సత్కృత్యశివ
యోరాజ్ఞాం సమేదిశతుమంగళం ॥ ౧౦౨ ॥ దివాకరోమహేశస్య మూ
ర్తిర్దీప్తసుమండలః । నిర్గుణోగుణసంకీర్ణ స్తథైవగుణకేవలః ॥
౧౦౩ ॥ అవికారాత్మకశ్చాద్య స్తతస్సామాన్యవిక్రియః । అసాధారణక
ర్మాచ సృష్టిస్థితిలయక్రమాత్ ॥ ౧౦౪ ॥ ఏవంత్రిధాచతుర్ధాచ విభక్తః
పంచధాపునః । చతుర్థావరణేశంభోః పూజితశ్చానుగైస్సహ ॥ ౧౦౫ ॥
శివప్రియశ్శివాసక్త శ్శివపాదార్చనేరతః । సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం స
మేదేశతుమంగళం ॥ ౧౦౬ ॥ దివాకరషడంగాని ఆదిత్యాద్యాశ్చమూ
ర్తయః । ఆదిత్యోభాస్కరోభానూ రవిశ్చేత్యనుపూర్వశః ॥ ౧౦౭ ॥ అ
ర్కో బ్రహ్మాతథారుద్రో విష్ణుశ్చాదిత్యమూర్తయః । సర్వేశివార్చన

౦తా శ్శివసద్భావభావితాః ॥ ౧౦౮ ॥ విస్తారాసుతరాభోధి న్యావ్యా
యిన్యపరాపునః । ఉషాప్రభాతథాప్రజ్ఞా సంధ్యాచేత్యపిశక్తయః ॥
౧౦౯ ॥ సోమాదికేతుపర్యంతా గ్రహాశ్చశివభావితాః । శివయోరాజ్ఞ
యానున్నామంగళంప్రదిశంతుమే ॥ ౧౧౦ ॥ అథవాద్వాదశాదిత్యాస్త
థాద్వాదశరాశయః । ఋషయోదేవగంధర్వాః పన్నగాప్సరసాంగణాః
౧౧౧ ॥ గ్రామణ్యశ్చతథాయక్షా రాక్షసాశ్చాసురాస్తథా । సప్తసప్త
గణాశ్చైతే సప్తఛందోమయాహయాః । ౧౧౨ ॥ వాలఖిల్యగణాశ్చై
వ సర్వేశివపదార్చకాః । సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం మంగళంప్రదిశంతు
మే ॥౧౧౩ ॥ బ్రంహ్మాథదేవదేవస్య మూర్తిర్భూమండలాధిపః। చతుష్ష
ష్టిగుణైశ్వర్యో బుద్ధితత్వేప్రతిష్ఠితః ॥ ౧౧౪ ॥ నిర్గుణోగుణసంకీర్ణ స్త
థైవంగుణకేవలః । అవికారాత్మకోదేవ స్తతస్సాధారణఃపరః ॥ ౧౧౫ ॥
అసాధారణకర్మాచసృష్టిస్థితిలయక్రమాత్। ఏవంత్రిధాచతుర్ధాచ విభక్తః
పంచధాపునః ॥ ౧౧౬ ॥ చతుర్థావరణేశంభోః పూజితశ్చసహానుగైః
శివప్రియశ్శివాసక్త శ్శివపాదార్చనేతరః ॥ ౧౧౭ ॥ సత్కృత్యశివయోరా
జ్ఞాం సమేదిశతుమంగళం । హిరణ్యగర్భోలోకేశో విరాట్కాలశ్చపూ
రుషః ॥ ౧౧౮ ॥ సనత్కుమారస్సనకస్స నందశ్చసనాతనః । ప్రజా
నాంపతయశ్చైవ దక్షాద్యాబ్రంహ్మసూనవః ।౧౧౯ । ఏకాదశసపత్నీ
కా ధర్మస్సంకల్పఏవచ । శివార్చనరతాశ్చైతే శివభక్తిపరాయణాః ॥
౧౨౦ । శివాజ్ఞావశగాస్సర్వే క్షేమంకుర్వంతుసర్వదా। చత్వారశ్చతథా
వేదా స్సేతిహాసపురాణకాః ॥ ౧౨౧ ॥ ధర్మశాస్త్రాదివిద్యాభి ర్వైదికీభి
స్సమన్వితాః । పరస్పరవిరుద్ధార్థా శ్శివైకప్రతిపాదకాః ॥ ౧౨౨ ॥ స
త్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం మంగళంప్రదిశంతుమే । అథరుద్రోమహాదేవ
శ్శంభోర్మూర్తిర్గరీయసీ॥ ౧౨౩ ॥ వాహ్నేయమండలాధీశః పౌరుషైశ్వ
ర్యవాన్ప్రభుః । శివాభిమానసంపన్నో నిర్గుణస్త్రిగుణాత్మకః ॥ ౧౨౪
కేవలంసాత్వికశ్చాపి రాజసశ్చైవతామసః । అవికారరతస్సర్వేతత
స్తుసమవిక్రియః ॥ ౧౨౫ ॥ అసాధారణకర్మాచ సృష్ట్యాదికరణాత్పృథక్
బ్రంహ్మణోపిశిరశ్ఛేత్తా జనకస్తస్యతత్సుతః ॥౧౨౬ ॥ జనకస్తనయశ్చా
పి విష్ణోరపినియామకః । బోధకశ్చతయోర్నిత్య మనుగ్రహకరఃప్రభుః

౧౨౭ ॥ అండస్యాంతర్బహిర్వర్తీ రుద్రలోకద్వయాధికః । శివప్రియశ్శివాసక్తశ్శివపాదార్చనేరతః ॥ ౧౨౮ ॥ శివస్యాజ్ఞాంపురస్కృత్య సమేదిశతుమంగళం। తస్యబ్రహ్మాషడంగాని విద్యేశానాంతథాష్టకం ॥౧౨౯॥ చత్వారోమూర్తి భేదాశ్చ శివపూర్వాశ్శివార్చకాః । శివోభవోహరశ్చైవ మృడశ్చైవతథాపరః॥ ౧౩౦ ॥ శివస్యాజ్ఞాంపురస్కృత్య మంగళంప్రదిశంతుమే । అథవిష్ణుర్మహేశస్య శివస్యైవపరాతనుః ॥ ౧౩౧ ॥ వారితత్వాధిపస్సాక్షా దవ్యక్తపదసంస్థితః । నిర్గుణస్సత్వబహుళస్తథైవ గుణకేవలః ॥ ౧౩౨ ॥ అవికారాభిమానీచ త్రిసాధారణవిక్రియః । అసాధారణకర్మాచ సృష్ట్యాదికరణాత్పృథక్ ॥ ౧౩౩ ॥ దక్షిణాంగభవేనాపి స్పర్ధమానస్స్వయంభువా । అద్యేనబ్రహ్మణాసాక్షాత్సృష్టస్స్రష్టాచతస్యతు ॥ ౧౩౪ ॥ అండస్యాంతర్బహిర్వర్తీ విష్ణుర్లోకద్వయాధిపః । అసురాంతకరశ్చక్రీ శక్రస్యాపితథానుజః ॥ ౧౩౫ ॥ ప్రాదుర్భూతశ్చదశధా భృగుశాపాచ్ఛలాదిహ । భూభారనిగ్రహార్థాయ స్వేచ్ఛయావతరత్క్షితౌ ॥ ౧౩౬ ॥ అప్రమేయబలోమాయీ మాయయామోహయన్ జగత్ మూర్తిఃకృత్యమహావిష్ణుం సదావిష్ణుమథాపివా ॥ ౧౩౭ ॥ వైష్ణవైఃపూజితోనిత్యం మూర్తిత్రయమయాసనే । శివప్రియశ్శివాసక్తశ్శివపాదార్చనేరతః ॥ ౧౩౮ ॥ శివస్యాజ్ఞాంపురస్కృత్య సమేదిశతుమంగళం। వాసుదేవోనిరుద్ధశ్చ ప్రద్యుమ్నశ్చతతఃపరః ॥ ౧౩౯ ॥ సంకర్షణస్సమాఖ్యాతశ్చతస్రోమూర్తయోహరేః । మత్స్యఃకూర్మోథవరాహశ్చ నారసింహశ్చవామనః ॥ ౧౪౦ ॥ రామత్రయంతథాకృష్ణో విష్ణుస్తురగవక్త్రకః । చక్రంనారాయణస్యాస్త్రం పాంచజన్యంచశార్ఙ్గకం ॥ ౧౪౧ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం మంగళంప్రదిశంతుమే । ప్రభాసరస్వతీగౌరీ లక్ష్మీశ్చశివభావితా ॥ ౧౪౨ ॥ శివయోశ్శాసనాదేతా మంగళంప్రదిశంతుమే । ఇంద్రోగ్నిశ్చ యమశ్చైవ నిఋతిర్వరుణస్తథా ॥ ౧౪౩ ॥ వాయుస్సోమఃకుబేరశ్చ తథేశానస్త్రిశూలధృక్ । సర్వేశివార్చనరతా శ్శివసద్భావభావితాః ॥ ౧౪౪॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాంమంగళంప్రదిశంతుమే । త్రిశూలమథవజ్రంచ తథాపరశుసాయకౌ ॥ ౧౪౫॥ ఖడ్గపాశాంకుశాశ్చైవపినాకశ్చాయుధోత్తమః।దివ్యాయుధానిదేవస్యదే

వ్యాశ్చైతాసినిత్యశః ॥ ౧౪౬ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం రక్షాం కుర్వం
తు మేసదా । వృషరూపధరోధర్మస్సౌరభేయో మహాబలః । ౧౪౭ ॥ బా
డబాఖ్యానలస్పర్థీ పంచగోమాతృభిర్యుతః । వాహనత్వమనుప్రాప్తస్త
పసా పరమేశయోః ॥ ౧౪౮ ॥ తయోరాజ్ఞాంపురస్కృత్య సమే కామం
ప్రయచ్ఛతు । నందాసుభద్రాసురభిస్సుశీలాసుమనాస్తథా ॥ ౧౪౯ ॥ పం
చగోమాతరస్త్వేతా శ్శివలోకేవ్యవస్థితాః । శివభక్తిపరానిత్యంశివార్చ
నపరాయణాః ॥ ౧౫౦ ॥ శివయోశ్శాసనాదేవ దిశంతుమమవాంఛితం
క్షేత్రపాలోమహాతేజా నీలజీమూతసన్నిభః ॥ ౧౫౧ ॥ దంష్ట్రాకరాళవ
దన స్ఫురద్రక్తాధరోజ్జ్వలః । రక్తోర్ధ్వమూర్ధజశ్శ్రీమాన్ భ్రుకుటీకుటిలే
క్షణః ॥ ౧౫౨ ॥ రక్తవృత్తత్రినయన శ్శశిపన్నగభూషణః । నగ్నస్త్రిశూల
పాశాసి కపాలోద్యతపాణికః ॥ ౧౫౩ ॥ భైరవోభైరవైస్సిద్ధై ర్యోగి
నీభిశ్చసంవృతః । క్షేత్రేక్షేత్రేసమాసీనః స్థితోయోరక్షకస్సతాం ॥ ౧౫౪
శివప్రణామపరమ శ్శివసద్భావభావితః । శివాశ్రితాన్విశేషేణ రక్షన్పు
త్రానివౌరసాన్ ॥ ౧౫౫ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం
సమేదిశతుమంగళం । తాలజంఘాదయస్తస్య ప్రథమావరణేర్చితాః ॥
౧౫౬ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం చత్వారస్సమవంతుమాం భైరవా
ద్యాశ్చయేచాన్యేసమంతాత్తస్యవేష్టితాః ॥ ౧౫౭ ॥ తేపిమామనుగృ
హ్ణంతుశివశాసనగౌరవాత్ । నారదాద్యాశ్చమునయో దివ్యాదేవై
శ్చపూజితాః ॥ ౧౫౮ ॥ సాధ్యాశ్చైవతుయేదేవా జనలోకనివాసినః । వి
నివృత్తాధికారాశ్చ మహర్లోకనివాసినః ॥ ౧౫౯ ॥ మహర్షయస్త
థాన్యేచ వైమానికగణైస్సహ । సర్వేశివార్చనరతా శ్శివాజ్ఞావశవర్తి
నః ॥ ౧౬౦ ॥ శివయోరాజ్ఞయామహ్యం దిశంతుమమకాంక్షితం । గం
ధర్వాద్యాః పిశాచాంతాశ్చతస్రోదేవయోనయః । ౧౬౧ ॥ సిద్ధావిద్యా
ధరాద్యాశ్చయేపిచాన్యేనభశ్చరాః । అసురారాక్షసాశ్చైవపాతాళతల
వాసినః ॥ ౧౬౨ ॥ అనంతాద్యాశ్చనాగేంద్రావైనతేయాదయోద్విజాః ।
కూష్మాండాః ప్రేతబేతాళా గ్రహాభూతగణాఃపరే ॥ ౧౬౩ ॥ డాకిన్యశ్చా
పియోగిన్య శ్శాకిన్యశ్చాపితాదృశః । క్షేత్రారామగృహాదీని తీర్థాన్యా
యతనానిచ ॥ ౧౬౪ ॥ ద్వీపాస్సముద్రానద్యశ్చ తథాచాన్యేసరాంసిచ

వ్యాశ్చైతాసినిత్యశః ॥ ౧౪౭ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం రక్షాంకుర్వం తుమేసదా । వృషరూపధరోధర్మస్సారభేయోమహాబలః । ౧౪౭ ॥ శా డబాఖ్యానలస్పర్థీ పంచగోమాతృభిర్యుతః । వాహనత్వమనుప్రాప్తస్త పసాఽరమేశయోః ॥ ౧౪౮ ॥ తయోరాజ్ఞాంపురస్కృత్య సమేకామం ప్రయచ్ఛతు । నందాసుభద్రాసురభిస్సుశీలాసుమనాస్తథా॥ ౧౪౯ ॥ పం చగోమాతరస్త్వేతా శ్శివలోకేవ్యవస్థితాః । శివభక్తిపరానిత్యంశివార్చ నపరాయణాః ॥ ౧౫౦ ॥ శివయోశ్శాసనాదేవ దిశంతుమమవాంఛితం క్షేత్రపాలోమహాతేజా నీలజీమూతసన్నిభః ॥ ౧౫౧ ॥ దంష్ట్రాకరాళవ దనస్ఫురద్రక్తాధరోజ్వలః। రక్తోర్ధ్వమూర్ధజశ్శ్రీమాం భ్రుకుటీకుటిలే క్షణః ॥ ౧౫౨ ॥ రక్తవృత్తత్రినయన శ్శశిపన్నగభూషణః। నగ్నత్రిశూల పాశాసి కపాలోద్యతపాణికః ॥ ౧౫౩ ॥ భైరవోభైరవైస్సిద్ధై ర్యోగి నీభిశ్చసంవృతః । క్షేత్రేక్షేత్రేసమాసీనః స్థితోయోంతకస్సతాం॥౧౫౪ శివప్రణామపరమ శ్శివసద్భావభావితః । శివాశ్రితాన్విశేషేణ రక్షన్పు త్రానివౌరసాన్ ॥ ౧౫౫ ॥ సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం సమేదిశతుమంగళం । తాలజంఘాదయస్తస్య ప్రథమావరణేర్చితాః ॥ ౧౫౬ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం చత్వారస్సమవంతుమాం భైరవా ద్యాశ్చయేచాన్యేసమంతాత్తస్యవేష్టితాః ॥ ౧౫౭ ॥ తేపిమామనుగృ హ్ణంతుశివశాసనగౌరవాత్ । నారదాద్యాశ్చమునయో దివ్యాదైవై శ్చపూజితాః ॥ ౧౫౮ ॥ సాధ్యాశ్చైవతుయేదేవా జనలోకనివాసినః । వి నివృత్తాధికారాశ్చ మహాలోకనివాసినః ॥ ౧౫౯ ॥ మహర్షయస్త థాన్యేచ వైమానికగణైస్సహ । సర్వేశివార్చనరతా శ్శివాజ్ఞావశవర్తి నః ॥ ౧౬౦ ॥ శివయోరాజ్ఞయామహ్యం దిశంతుమమకాంక్షితం । గం ధర్వాద్యాః పిశాచాంతాశ్చతస్రోదేవయోనయః ॥ ౧౬౧ ॥ సిద్ధావిద్యా ధరాద్యాశ్చయేఽపిచాన్యేనభశ్చరాః। అసురారాక్షసాశ్చైవపాతాళతల వాసినః ॥ ౧౬౨ ॥ అనంతాద్యాశ్చనాగేంద్రావైనతేయాదయోద్విజాః । కూష్మాండాఃప్రేతబేతాళా గ్రహాభూతగణాఃపరే ॥ ౧౬౩ ॥ డాకిన్యశ్చా పియోగిన్య శ్శాకిన్యశ్చాపితాదృశః । క్షేత్రారామగృహాదీని తీర్థాన్యా యతనానిచ ॥ ౧౬౪ ॥ ద్వీపాస్సముద్రానద్యశ్చ తథాచాన్యేసరాంసిచ

స్త్రికాః ॥ ౧౮౨ ॥ సర్వేమామనుగృహ్ణంతు సంతశ్శంసంతుమంగళం ।
నమశ్శివాయసాంబాయ ససుతాయాదిహేతవే ॥ ౧౮౩ ॥ పంచావరణ
రూపేణ ప్రపంచేనావృతాయతే । ఇత్యుక్త్వాదండవద్భూమౌ ప్రణిపత్య
శివంశివాం ॥ ౧౮౪ ॥ జపేత్పంచాక్షరీంవిద్యా మష్టోత్తరశతంపరాం ।
తథైవశక్తివిద్యాంచ జపిత్వాతత్సమర్పణం ॥ ౧౮౫ ॥ కృత్వాక్షమాప
యిత్వేశం పూజాశేషంసమాపయేత్ । ఏతత్పుణ్యతమంస్తోత్రం శివ
యోర్హృదయంగమం ॥ ౧౮౬ ॥ సర్వాభీష్టప్రదంసాక్షా ద్భుక్తిము
క్త్యేకసాధనం । యఇదంకీర్తయేన్నిత్యం శృణుయాద్వాసమాహితః ॥
౧౮౭ ॥ సవిధూయాశుపాపాని శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ । గోఘ్న
శ్చైవకృతఘ్నశ్చ వీరహాభ్రూణహాపివా ॥ ౧౮౮ ॥ శరణాగతఘాతీచ
మిత్రవిస్రంభఘాతకః । దుష్టఃపాపసమాచారో మాతృహాపితృహాపివా ॥
౧౮౯ ॥ స్తవేనాయుతజప్యేన తత్తత్పాపాత్ప్రముచ్యతే । దుస్స్వప్నాది
మహానర్థ సూచకేషుభయేషుచ ॥ ౧౯౦ ॥ యదిసంకీర్తయేదేత న్నత
తోఽనర్థభాగ్భవేత్ । ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం యచ్చాన్యదపివాంఛి
తం ॥ ౧౯౧ ॥ స్తోత్రస్యాస్యజపేస్తాం తత్సర్వంలభతేనరః । అసంపూ
జ్యశివంస్తోత్ర జపాత్ఫలముదాహృతం ॥ ౧౯౨ ॥ సంపూజ్యచజపేత్తస్య
ఫలంవక్తుంనసశక్యతే । ఆస్తామియంఫలావాప్తి రేతస్మిన్కీర్తితేసతి ॥
౧౯౩ ॥ సార్ధమంబికయాదేవః శృత్వేదందివితిష్ఠతి । తస్మాన్నభసిసంపూ
జ్య దేవదేవంసహోమయా ॥ ౧౯౪ ॥ కృతాంజలిపుటస్తిష్ఠన్ స్తోత్ర
మేతదుదీరయేత్ ॥ ఇతిశ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితా
యా ముత్తరభాగే చతుర్వింశోధ్యాయః ॥ ౨౪.

—(అథ పంచవింశోధ్యాయః)—

ఉపమన్యురువాచ ॥ ఏతత్తేకథితంకృష్ణ కర్మైహాముత్రసిద్ధిదం ।
క్రియాతపోజపధ్యాన సముచ్చయమయంపరం ॥ ౧ ॥ అథవక్ష్యామిశై

—[కృతికర్మణఃఫల ప్రాప్త్యై శుచిత్వ కథనం.]—

వానా మిహైవఫలదంనృణాం। పూజాహోమజపధ్యాన తపోదానమ
యంమహత్ ॥ ౨ ॥ తత్రతసంసాధయేత్పూర్వం మంత్రమంత్రార్థవిత్త
మః । దృష్టసిద్ధికరంకర్మ నాన్యథాఫలదంయతః ॥ ౩ ॥ సిద్ధమంత్రోప్య

దృష్టేన ప్రబలేనతు కేనచిత్ । ప్రతిబంధఫలంకర్మ నకుర్యాత్సహసాబు
ధః ॥ ౪ ॥ తస్యతుప్రతిబంధస్య కర్తుంశక్యానిష్కృతిః । పరీక్ష్యశకునా
ద్యైస్తు తదానిష్కృతిమాచరేత్ ॥ ౫ ॥ యోన్యథాకురుతేమోహా
త్కర్మైహికఫలంనరః । నతేనఫలభాక్సస్యాత్ప్రాప్నుయాచ్చోపహాస్య
తాం ॥ ౬ ॥ అవిస్రబ్ధోనకుర్వీత కర్మదృష్టఫలంక్వచిత్ । సఖల్వశ్రద్దధా
న స్స్యాన్నాశ్రద్ధఃఫలమృచ్ఛతి ॥ ౭ ॥ నాపరాధోస్తిదేవస్య కర్మాణ్యపి
తునిష్ఫలాః । యథోక్తకారిణాంపుంసా మిహైవఫలదర్శనాత్ ॥ ౮ ॥
సాధకస్సిద్ధమంత్రశ్చ నిరస్తప్రతిబంధకః । విశ్వస్తశ్శ్రద్దధానశ్చ కుర్వ
న్నాప్నోతితత్ఫలం ॥ ౯ ॥ అథవాతత్ఫలావాప్త్యై బ్రహ్మచర్యరతోభ
వేత్ । రాత్రౌహవిష్యమశ్నీయా త్పాయసంవాఫలానివా ॥ ౧౦ ॥
హింసాదియన్నిషిద్ధం స్యాన్నకుర్యాన్మనసాపితత్ । తథాభస్మానులిప్తాం
గ స్సువేషశ్శుచిర్భవేత్ ॥ ౧౧ ॥ ఇత్థమాచారవాన్భూత్వా స్వానుకూ
లేశుభేహని । పూర్వోక్తలక్షణేదేశే పుష్పదామాద్యలంకృతే ॥ ౧౨ ॥
ఆలిప్యశకృదాభూమిం హస్తమాత్రావరాంతథా । విలిఖేత్కమలంభద్రం
దీప్యమానంస్వతేజసా ॥ ౧౩ ॥ తప్తజాంబూనదమయ మష్టపత్రంసకేస
రం । మధ్యేకర్ణికయాయుక్తం సర్వరత్నైరలంకృతం ॥ ౧౪ ॥ స్వాకా
రసదృశేనైవ నాళేనచసమన్వితం । తాదృశేస్వర్ణనిర్మాణే కందేసమ్య
క్ప్రతిష్ఠితం ॥ ౧౫ ॥ తత్రాణిమాదికంసర్వం సంకల్ప్యమనసాపునః । రత్న
జంవాథసౌవర్ణం స్ఫాటికంవాసలక్షణం ॥ ౧౬ ॥ లింగంసవేదికంతత్ర
స్థాపయిత్వావిధానతః । తత్రావాహ్యయజేద్దేవం సాంబంసగణమవ్యయం
౧౭ ॥ తత్రమాహేశ్వరీకల్ప్యామూర్తిర్మూర్తిమతఃప్రభోః । చతుర్భుజా
చతుర్వక్త్రా సర్వాభరణభూషితా ॥ ౧౮ ॥ శార్దూలచర్మవసనాకించి
ద్విహసితాననా । వరదాభయహస్తాచమృగటంకధరాతథా ॥ ౧౯ ॥ అథ
వాష్టభుజాచింత్యా చింతకస్యయథారుచి । తథాత్రిశూలపరశుఖడ్గవజ్రా
ణిదక్షిణే ॥ ౨౦ ॥ వామేపాశాంకుశేతద్వత్ఖేటంనాగంచబిభ్రతీ । బాలా
ర్కసదృశప్రఖ్యా ప్రతివక్త్రంత్రిలోచనం ॥ ౨౧ ॥ తస్యాఃపూర్వము
ఖంసౌమ్యం స్వాకారసదృశప్రభం । దక్షిణంనీలజీమూత సదృశంఘో
రదర్శనం ॥ ౨౨ ॥ ఉత్తరంవిద్రుమప్రఖ్యం నీలాలకవిభూషితం । పశ్చి

మంపూర్ణచంద్రాభం సౌమ్యమిందుకళాధరం ॥ ౨౩ ॥ తస్యాంకమండ
లారూఢా శ్శక్తిర్మాహేశ్వరీపరా। మహాలక్ష్మీరితిఖ్యాతా శ్యామవర్ణా
మనోహరా ॥ ౨౪ ॥ మూర్తింకృత్వైవమాకారాం సకలీకృత్యచక్ర
మాత్ । మూర్తిమంతమథావాహ్య యజేత్పరమకారణం ॥ ౨౫ ॥
స్నానార్థంకల్పయేత్తత్ర పంచగవ్యంతుకాపిలం । పంచామృతంచపూర్ణా
నిబీజానిచవిశేషతః ॥ ౨౬ ॥ పురస్తాన్మండలంకృత్వా రత్నచూర్ణాద్యలం
కృతం । కర్ణికాయాంప్రవిన్యస్య ఈశానకలశంపునః ॥ ౨౭ ॥ సద్యా
దికలశాన్ప్రశాప్తపరితస్తస్యకల్పయేత్ । త
తోవిద్యేశకలశానష్టౌపూర్వాదితఃక్రమాత్ ॥ ౨౮ ॥
తీర్థాంబుపూరితాన్కృత్వా సూత్రేణావేష్ట్యపూర్వవత్ । పుణ్య
ద్రవ్యాణినిక్షిప్య సకూర్చాంసపిధానకం ॥ ౨౯ ॥ దుకూలాద్యేనవస్త్రేణ
సమాచ్ఛాద్యసమంతతః । సర్వత్రమంత్రంవిన్యస్య తత్తన్మంత్రపురస్సరం
౩౦ ॥ స్నానకాలేతుసంప్రాప్తే సర్వమంగళనిస్వనైః । పంచగవ్యాదిభిశ్చై
వ స్నాపయేత్పరమేశ్వరం । ౩౧ । తతఃకుశోదకాద్యాని స్వర్ణరత్నో
దకాన్యపి । గంధపుష్పాదిసిద్ధాని మంత్రసిద్ధానిచక్రమాత్ ॥ ౩౨ ॥ ఉ
ద్ధృత్యోద్ధృత్యమంత్రేణ తైస్తైస్స్నాప్యమహేశ్వరం । గంధాదిభిశ్చదీషాం
తం పూజాకర్మసమాచరేత్ । ౩౩ ॥ ఫలావరస్యాదాలేప ఏకాదశఫ
లోత్తరః । సువర్ణరత్నపుష్పాణి పుష్పాణిసురభీణిచ ॥ ౩౪ ॥ నీలోత్ప
లాన్యుత్పలాని బిల్వపత్రాణ్యనేకశః । కమలానిచరక్తాని శ్వేతాన్యపి
చసంభవే । ౩౫ ॥ కృష్ణాగరుభవేద్ధూపః సకర్పూరాజ్యగుగ్గులః । కపి
లాఘృతసంసిద్ధా దీపాఃకర్పూరవర్తిజాః ॥ ౩౬ ॥ పంచబ్రహ్మషడం
గాని పూజ్యాన్యావరణానిచ । నివేద్యపయసాసిద్ధ స్సగుడాజ్యోమహాచ
రుః । ౩౭ । పాటలోత్పలపద్మాద్యైః పానీయంచసుగంధితం । పంచసౌ
గంధికోపేతం । తాంబూలంచసుసంస్కృతం॥ ౩౮ ॥ సువర్ణరత్నసిద్ధా
ని భూషణానివిశేషతః । వాసాంసిచవిచిత్రాణి సూక్ష్మాణిచనవానిచ ॥
౩౯ । దర్శనీయానిదేయాని గానవాద్యాదిభిస్సహ । జపశ్చమూల
మంత్రస్య లక్షఃపరమసంఖ్యయా । ౪౦ ॥ ఏకవారాత్త్ర్యుత్తరాచ పూ
జాఫలవశాదిహ । దశసంఖ్యావరోహోమః ప్రతిద్రవ్యంశతోత్తరః

—[మారణాదిహోమ క్రియాకథనం]—

[illegible]ారరూపశ్శివశ్చింత్యో మారణోచ్చాటనాదిషు । శివలింగేశివాగ్నౌచ శాంతశ్శాంతికపౌష్టికే ॥ ౪౨ ॥ ఆయసౌస్రుక్స్రువౌ కార్యౌ మారణాదిషుకర్మసు । తదన్యత్రతుసౌవర్ణౌ శాంతికాద్యేషుకృత్స్నశః ॥ ౪౩ ॥ దూర్వయాఘృత గోక్షీర మిశ్రయామధునాతథా । చరుణాసఘృతేనైవ కేవలంపయసాపివా ॥ ౪౪ ॥ జుహుయాన్మృత్యువిజయేతిలైరోగోపశాంతయే । ఘృతేనపయసాచైవ కమలైర్వాథకేవలైః ॥ ౪౫ ॥ సమృద్ధికామోజుహుయాన్మహాదారిద్ర్యశాంతయే । జాతిపుష్పేణవశ్యార్థీ జుహుయాత్సఘృతేనతు ॥ ౪౬ ॥ ఘృతేనకరవీరైశ్చకుర్యాదాకర్షణంద్విజః । తైలేనోచ్చాటనంకుర్యాత్స్తంభనంమధునాపునః ॥ ౪౭ ॥ స్తంభనంసర్షపేనాపి లశునేనతుపాతనం । తాడనంరుధిరేణస్యాత్ఖరస్యోష్ట్రస్యచోభయోః ॥ ౪౮ ॥ మారణోచ్చాటనేకుర్యాద్రోహిబీజైస్తిలాన్వితైః । విద్వేషణంచతైలేన కుర్యాల్లాంగలకస్యతు ॥ ౪౯ ॥ బంధనంరోహిబీజేన సేనాస్తంభనమేవచ । రక్తసర్షపసమ్మిశ్రైర్హోమద్రవ్యైరశేషతః ॥ ౫౦ ॥ హస్తయంత్రోద్భవైస్తైలైర్జుహుయాదాభిచారికే । కద్రూపతుషసంయుక్తైః కార్పాసాస్థిభిరేవచ ౫౧ ॥ సర్షపైస్తైలసమ్మిశ్రైర్జుహుయాదాభిచారికే । జ్వరోపశాంతిదంక్షీరంసౌభాగ్యఫలదంతథా ॥ ౫౨ ॥ సర్వసిద్ధికరోహోమః క్షౌద్రాజ్యదధిభిర్యుతైః । క్షీరేణతండులైశ్చైవ చరుణాకేవలేనవా ॥ ౫౩ ॥ శాంతికంపౌష్టికంవాపి సప్తభిస్సమిదాదిభిః । ద్రవ్యైర్విశేషతోహోమేవశ్యమాకర్షణంతథా ॥ ౫౪ ॥ వశ్యమాకర్షణంచైవశ్రీప్రదంచవిశేషతః బిల్వపత్రైస్తుహవనం శత్రోర్విజయదంతథా । ౫౫ ॥ సమిధశ్శాంతికార్యేషు పాలాశఖదిరాదికాః । కరవీరార్కజాః క్రూరాః కంటకిన్యస్తునిగ్రహే ॥ ౫౬ ॥ ప్రశాంతశ్శాంతికంకుర్యాత్పౌష్టికంచవిశేషతః । నిర్ఘృణః క్రుద్ధచిత్తస్తుప్రకుర్యాదాభిచారికం ॥ ౫౭ ॥ అతీవదురవస్థాయాం ప్రతీకారాంతరంనచేత్ । ఆతతాయినముద్దిశ్య నకుర్యాదాభిచారికం ॥ ౫౮ ॥ స్వరాష్ట్రపతిముద్దిశ్య నకుర్యాదాభిచారికం । యద్యాస్తికస్సుధర్మిష్టో మాన్యోవాయోపికోపివా ॥ ౫౯ ॥ తముద్దిశ్యాపినోకుర్యాదాతతాయినమప్యత

మనసాకర్మణావాచా యోఽపికోఽపిశివాశ్రితః ॥ ౬౦ ॥ స్వరాష్ట్రపతిము
ద్దిశ్య శివాశ్రితమథాపివా । కృత్వాభిచారికంకర్మసద్యోవినశ్యతిస్వయం ॥
౬౧ ॥ స్వరాష్ట్రపాలకంతస్మాచ్ఛివభక్తంచకంచన । నహింస్యాదభిచా
రాద్యైర్యదిచ్ఛేత్సుఖమాత్మనః ॥ ౬౨ ॥ అన్యంకమపిచోద్దిశ్య కృత్వా
వైమారణాదికం । పశ్చాత్తాపేనసంయుక్తః ప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్
౬౩ ॥ బాణలింగేపివాకుర్యాన్నిర్ధనోధనవానపి । స్వయంభూతేన
వాలింగేఆర్షకే దైవికేపివా ॥ ౬౪ ॥ అభావే హేమరత్నానామశక్తౌచ
తదార్జనే । మనసైవాచరేదేతద్ద్రవ్యైర్వాప్రతిరూపకైః ॥ ౬౫ ॥
క్వచిదంశేతుయశ్శక్తస్త్వశక్తఃక్వచిదంశకే । సోపిశక్త్యనుసారేణకుర్యా
చ్చేత్ఫలమృచ్ఛతి ॥ ౬౬ ॥ కర్మణ్యనుష్ఠితేప్యస్మిన్ఫలంయత్రనదృశ్యతే ।

——(శివలింగపూజామాహాత్మ్యకథనం)——

ద్విస్త్రిర్వావర్తయేత్తత్రసర్వథాదృశ్యతేఫలం ॥ ౬౭ ॥ పూజోపయుక్తం
యద్ద్రవ్యం హేమరత్నాద్యనుత్తమం । తత్సర్వంగురవేదద్యాద్దక్షిణాంచ
తతఃపృథక్ ॥ ౬౮ ॥ సచేన్నేచ్ఛతితత్సర్వం శివాయవినివేదయేత్ । అ
థవాశివభక్తేభ్యో నాన్యేభ్యస్తుప్రదాపయేత్ ॥ ౬౯ ॥ యస్స్వయంసా
ధయేచ్ఛక్త్యా గుర్వాదినిరపేక్షయా । సోప్యేవమాచరేదత్ర నగృహ్ణీయా
త్స్వయంపునః ॥ ౭౦ ॥ స్వయంగృహ్ణాతియోలోభాత్పూజాంగద్రవ్యము
త్తమం । కాంక్షితంనలభేన్మూఢో నాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౭౧ ॥ అ
ర్చితంయత్తుతల్లింగం గృహ్ణీయాద్వానవాస్వయం । గృహ్ణీయాద్యదితన్ని
త్యం స్వయంవాన్యోపివార్చయేత్ ॥ ౭౨ ॥ యథోక్తమేవకర్మైతదా
చరేద్యోనపాయతః । ఫలంవ్యభిచరేన్నైవ మిత్యతఃకింప్రరోచకం ॥ ౭౩
తథాప్యుద్దేశతోవక్ష్యే కర్మణస్సిద్ధిముత్తమాం । అపిశత్రుభిరాక్రాంతో
వ్యాధిభిర్వాప్యనేకశః ॥ ౭౪ ॥ మృత్యోర్వాస్యగతశ్చాపి ముచ్యతేనిరపా
యతః । రాజాయతేతికృపణో రిక్తోవైశ్రవణాయతే ॥ ౭౫ ॥ కామా
యతేవిరూపోపి వృద్ధోపితరుణాయతే । శత్రుర్మిత్రాయతేసద్యో విరోధిః
కింకరాయతే ॥ ౭౬ ॥ విషాయతేతదమృతం విషమప్యమృతాయతే ।
స్థలాయతేసముద్రోపి స్థలమప్యర్ణవాయతే ॥ ౭౭ ॥ మహీధరాయతేశ్వ
భ్రం సచశ్వభ్రాయతేగిరిః । పద్మాకరాయతేవహ్నిస్సరో వైశ్వానరా

యతే ॥ ౭౮ ॥ వనాయతేయదుద్యానం తదుద్యానాయతేవనం । సిం
హాయతేమృగః క్షుద్రస్సింహః క్రీడామృగాయతే ॥ ౭౯ ॥ స్త్రియోభిసారి
కాయంతే లక్ష్మీస్సుచరితాయతే । స్వైరప్రేష్యాయతేవాణీ కీర్తిస్తుగణి
కాయతే ॥ ౮౦ ॥ స్వైరాచారాయతేమేధా వజ్రసూచీయతేమనః ।
మహావాతాయతేశక్తిర్బలంమత్తగజాయతే ॥ ౮౧ ॥ స్తంభాయతేమ
హావాద్యోఽగ్నిశ్శత్రుపక్షేస్థితాక్రియా । శత్రుపక్షాయతేరీణాం సర్వఏవసు
హృజ్జనః ॥ ౮౨ ॥ శత్రవఃకుణపాయంతే జీవంతోఽపిసబాంధవాః ।
ఆపన్నోఽపిగతాశ్లిష్టః స్వయంఖల్వమృతాయతే ॥ ౮౩ ॥ రసాయనాయ
తేనిత్యముపథ్యమపిసేవితం । అనిశంక్రియమాణాపి రతిస్త్రీభిర్నవాయతే
౮౪ ॥ అనాగతాదికంసర్వం కరస్థామలకాయతే । యాదృచ్ఛికఫలా
యంతే సిద్ధయోఽప్యణిమాదయః ॥ ౮౫ ॥ బహునాత్రకిముక్తేన సర్వ
కామార్థసిద్ధిషు । అస్మిన్కర్మణినిర్వృత్తేత్వనవాప్యంనవిద్యతే ॥ ౮౬ ॥
ఇతిశ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయసంహితాయాముత్తరభాగేకా
మ్యపూజాదికథనంనామ పంచవింశోఽధ్యాయః ॥ ౨౫.

...(అథ షడ్వింశోఽధ్యాయః)...

ఉపమన్యురువాచ ॥ అతఃపరంప్రవక్ష్యామి కేవలాముష్మికంవిధిం ।
నైతేనసదృశంకించిత్కర్మాస్తి భువనత్రయే ॥ ౧ ॥ పుణ్యాతిశయసం
యుక్తస్సర్వదేవైరనుష్ఠితః । బ్రహ్మణావిష్ణునాచైవ రుద్రేణచవిశేషతః ॥
౨ ॥ ఇంద్రాదిలోకపాలైశ్చ సూర్యాద్యైర్నవభిర్గ్రహైః । విశ్వామిత్ర
వశిష్ఠాద్యైర్బ్రహ్మవిద్భిర్మహర్షిభిః ॥ ౩ ॥ శ్వేతాగస్త్యదధీచాద్యైర
స్మాభిశ్శివాశ్రితైః । నందీశ్వరమహాకాళ చండీశాద్యైర్గణేశ్వరైః । ౪
పాతాళవాసిభిర్దైత్యైశ్శేషాద్యైశ్చమహోరగైః । సిద్ధైర్యక్షైశ్చ

—] శివలింగపూజామాహాత్మ్యకథనం [—

గంధర్వైః రక్షోభూతపిశాచకైః ॥ ౫ ॥ స్వంస్వంపదమనుప్రాప్తం స
ర్వైరయమనుష్ఠితః । అనేనవిధినాసర్వే దేవాదేవత్వమాగతాః ॥ ౬ ॥ బ్ర
హ్మాబ్రహ్మత్వమాపన్నో విష్ణుర్విష్ణుత్వమాగతః । రుద్రోరుద్రత్వమా
పన్న ఇంద్రశ్చేంద్రత్వమాగతః । ౭ ॥ గణేశశ్చగణేశత్వమనేనవిధినాగ
తః । సితచందనతోయేన లింగంస్నాప్యశివంశివాం ॥ ౮ ॥ శ్వేతైర్వికచ

సితైః పద్మైశ్చ సంపూజ్య ప్రణిపత్యచ । తత్రపద్మాసనం రమ్యం కృత్వా లక్షణసంయుతం ॥ ౯ ॥ విధవేసతి హేమాద్యై రత్నాద్యైర్వాస్వశక్తితః । మధ్యే కేసరజాలస్య స్థాప్యలింగం కనీయసం ॥ ౧౦ ॥ అంగుష్ఠప్రతిమం రమ్యం సర్వగంధమయం శుభం । దక్షిణేస్థాపయిత్వాతు బిల్వపత్రైస్సమర్చయేత్ ॥ ౧౧ ॥ అగురుం దక్షిణే పార్శ్వే పశ్చిమేతు మనశ్శిలాం । ఉత్తరే చందనం దద్యాద్ధరితాలం తు పూర్వతః ॥ ౧౨ ॥ సుగంధైః కుసుమైర్రమ్యైర్విచిత్రైశ్శ్రీశ్చ పూజయేత్ । ధూపం కృష్ణాగురుం దద్యాత్సఘృతం చ సగుగ్గులుం ॥ ౧౩ ॥ వాసాంసి చాతిసూక్ష్మాణి వికాశానినివేదయేత్ । పాయసం ఘృతసంమిశ్రం ఘృతదీపాంశ్చ దాపయేత్ ॥ ౧౪ ॥ సర్వం నివేద్య మంత్రేణ తతో గచ్ఛేత్ప్రదక్షిణం । ప్రణమ్యాథ క్తార్యా దేవేశం స్తుత్వాచాంతేక్షమాపయేత్ ॥ ౧౫ ॥ సర్వోపహారసంమిశ్రం తతోలింగం నివేదయేత్ । శివాయ శివమంత్రేణ దక్షిణామూర్తిమాశ్రితః ॥ ౧౬ ఏవం యోర్చయతే నిత్యం పంచగంధమయం శుభం । సర్వపాపవినిర్ముక్తశ్శివలోకే మహీయతే ॥ ౧౭ ॥ ఏతద్వ్రతోత్తమం గుహ్యం శివలింగమహావ్రతం । భక్తస్య తే సమాఖ్యాతం నదేయం యస్యకస్యచిత్ ॥ ౧౮ ॥ దేయంచ శివభక్తేభ్య శ్శివేనకథితం పురా ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీసంహితాయా ముత్తరభాగే శివపూజాకథనంనామ షడ్వింశోధ్యాయః ॥ ౨౬. * * * * * *

—[అథసప్తవింశోధ్యాయః]—

ఉపమన్యురువాచ । నిత్యనైమిత్తికాత్కామ్యాద్యా సిద్ధిరిహకీర్తితా । సా సర్వాలభ్యతే సద్యో లింగబేరప్రతిష్ఠయా ॥ ౧ ॥ సర్వోలింగమయో లోక స్సర్వం లింగే ప్రతిష్ఠితం । తస్మాత్ప్రతిష్ఠితే లింగే భవేత్సర్వం ప్రతిష్ఠితం ॥ ౨ ॥ బ్రహ్మణా విష్ణునా వాపి రుద్రేణాన్యేన కేనవా । లింగప్రతిష్ఠాముత్సృజ్య క్రియతే స్వపదస్థితిః ॥ ౩ ॥ కిమన్యదిహ వక్తవ్యం ప్రతిష్ఠాం ప్రతికారణం । ప్రతిష్ఠితం శివేనాపి లింగం విశ్వేశ్వరం యతః ॥ ౪ ॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన పరత్రేహచ శర్మణే । స్థాపయేత్పరమేశస్య లింగం బేరమథాపివా ॥ ౫ ॥ * శ్రీకృష్ణఉవాచ * కిమిదం లింగమాఖ్యాతం కథం లింగే మహేశ్వరః । కథం చ లింగభావోస్య కస్మాదస్మిన్ శివోర్చ్యతే ॥

౬॥ * ఉపమన్యురువాచ* అవ్యక్తంలింగమాఖ్యాతం త్రిగుణప్రభవాప్య
యం । అనాద్యనంతంవిశ్వస్య యదుపాదానకారణం॥ ౭ ॥ తదేవమూ
లప్రకృతి మాయాంచగగనాత్మికా । తతఏవసముత్పన్నం జగదేతచ్చరా
చరం ॥ ౮ ॥ అశుద్ధంచైవశుద్ధంచ శుద్ధాశుద్ధంచతత్త్రిధా । తతశ్శివో
మహేశశ్చ రుద్రోవిష్ణుఃపితామహః ॥ ౯ ॥ భూతానిచేంద్రియైర్జాతాలీయం
తేత్రశివాజ్ఞయా । అతఏవశివోలింగీ లింగమాజ్ఞాపయేద్యతః ॥ ౧౦ ॥
యతోనతదనాజ్ఞాతం కార్యాయ ప్రభవేత్స్వతః । తతోజా
తస్యవిశ్వస్య తత్త్రైవవిలయోయతః ॥ ౧౧ ॥ అనేనలింగతాతస్య భవే
న్నాన్యేనకేనచిత్ । లింగంచశివయోర్దేహ స్తాభ్యాంయస్మాదధిష్ఠితం ॥
౧౨ ॥ అతస్తత్రశివస్సాంబో నిత్యమేవసమర్చ్యతే । లింగవేదీమహాదేవీ
లింగంసాక్షాన్మహేశ్వరః ॥ ౧౩ ॥ తయోస్సంపూజనాదేవ సచసాచసమ
ర్చితౌ । నతయోర్లింగదేహత్వం విద్యతేపరమార్థతః ॥ ౧౪ ॥ తతస్స్వ
తోవిశుద్ధాతౌ దేహస్తదుపచారతః తదేవపరమాశక్తిశ్శివస్య పరమాత్మ
నః ॥ ౧౫ ॥ శివశక్తిమదాజ్ఞాతం ప్రసూతేసచరాచరం । నతస్యామహి

[శివమాయా మోహితయో బ్రహ్మవిష్ణ్వోః పరస్పర ప్రశ్నః]

మాశక్యో వక్తుంవర్షశతైరపి ॥ ౧౬ ॥ యేనాదౌమోహితౌస్యాతాం
బ్రహ్మనారాయణావపి । పురాత్రిభువనస్యాస్య ప్రలయేసముపస్థితే ॥౧౭
వారిశయ్యాగతోవిష్ణుస్సుష్వాపానాకులస్సుఖం । యదృచ్ఛయాగతస్త
త్ర బ్రహ్మలోకపితామహః ॥ ౧౮ ॥ దదర్శపుండరీకాక్షం స్వపంతంత
మనాకులం । మాయయామోహితశ్శంభో ర్విష్ణుమాహపితామహః ॥
౧౯ ॥ కస్త్వంవదేత్యమర్షేణ ప్రహృత్యోత్థాప్యమాధవం । సతుహస్తప్ర
హారేణ తీక్ష్ణేనాభిహతఃక్షణాత్ ॥ ౨౦ ॥ ప్రబుద్ధోత్థాయశయనాద్దద
ర్శపరమేష్ఠినం । తమాహచాంతస్సంక్రుద్ధ స్స్వయంసక్రుద్ధవద్ధరిః ॥ ౨౧
కుతస్త్వమాగతోవత్స కస్మాత్త్వంవ్యాకులోవద । ఇతివిష్ణువచశ్శ్రుత్వా
ప్రభుత్వగుణసూచకః ॥ ౨౨ ॥ రజసాబద్ధవైరస్తం బ్రహ్మాపునరభాషత ।
వత్సేతిమాంకుతోబ్రూషేగురుశ్శిష్యమివాత్మనః ॥ ౨౩ ॥ మాంనజానాసి
కింనాథం ప్రపంచోయస్యమేకృతిః । త్రిధాత్మానంవిభజ్యేదం సృష్ట్వాథ
పరిపాల్యతే ॥ ౨౪ ॥ సంహరామినమేకశ్చిత్స్రష్టాజగతివిద్యతే । ఇత్యు

క్తే సతి సోప్యాహ బ్రంహ్మాణం విష్ణురవ్యయః ॥ ౨౫ ॥ అహమేవాదిక
ర్తాఽస్య హర్తా చ పరిపాలకః । భవానపి మమైవాంగా దవతీర్ణః పురాఽవ్య
యాత్ ॥ ౨౬ ॥ మన్నియోగాత్త్వమాత్మానం త్రిధా కృత్వా జగత్త్రయం
సృజస్యవసి చాంతే త త్పునః ప్రతిసృజస్యపి ॥ ౨౭ ॥ విస్మృతోఽసి జగన్నా
థం నారాయణమనామయం । తవాపి జనకం సాక్షా న్మామేవమవమన్య
సే ॥ ౨౮ ॥ తవాపరాధో నాస్త్యత్ర భ్రాంతోఽసి మమ మాయయా । మ
త్ప్రసాదాదియం భ్రాంతి రప్యేష్యతి తవాచిరాత్ ॥ ౨౯ ॥ శృణు సత్యం చ
తుర్వక్త్ర సర్వదేవేశ్వరో హ్యహం । కర్తా భర్తా చ హర్తా చ న మమాస్తి న
మే విభుః ॥ ౩౦ ॥ ఏవమేవ వివాదస్యా ద్బ్రహ్మవిష్ణ్వోః పరస్పరం । అభవ
చ్చ మహాయుద్ధం భైరవం రోమహర్షణం ॥ ౩౧ ॥ ముష్టిభిర్నిఘ్నతో
స్త్రీ వ్రం రజసా బద్ధవైరయోః । తయోర్దర్పాపహారాయ ప్రబోధాయ చ

[—శివలింగోత్పత్తికథనం—]

దేవయోః ॥ ౩౨ ॥ మధ్యే సమావిరభవల్లింగమైశ్వరమద్భుతం । జ్వా
లామాలాసహస్రాఢ్య మప్రమేయమనౌపమం ॥ ౩౩ ॥ క్షయవృద్ధివిని
ర్ముక్త మాదిమధ్యాంతవర్జితం । తస్య జ్వాలాసహస్రేణ బ్రహ్మవిష్ణూ
విమోహితౌ ॥ ౩౪ ॥ విసృజ్య యుద్ధం కిం త్వే తదిత్యచింతయతాం తదా ।
న తయోస్తస్య యాథాత్మ్యం ప్రబుద్ధమభవద్యథా ॥ ౪౫ ॥ తదా సముద్య
తౌ స్యాంతాం తస్యాద్యంతం పరీక్షితుం । తత్ర హంసాకృతిర్బ్రహ్మా విశ్వతః
పక్షసంయుతః ॥ ౩౬ ॥ మనోనిలజవో భూత్వాగ తస్తూర్ధ్వం ప్రయత్నతః
నారాయణోఽపి విశ్వాత్మా నీలాంజనచయోపమం ॥ ౩౭ ॥ వారాహమమి
తం రూపమాస్థాయ గతవానధః । ఏవం వర్షసహస్రం తు త్వరన్విష్ణురధో
గతః ॥ ౩౮ ॥ నాపశ్యదల్పమప్యస్య మూలం లింగస్య సూకరః । తావ
త్కాలం తతశ్చోర్ధ్వం తస్యాంతం జ్ఞాతుమిచ్ఛయా ॥ ౩౯ ॥ శ్రాంతో హ్య
త్యంతమదృష్ట్వాంతం పపాతాధః పితామహః । తథైవ భగవాన్విష్ణు
శ్శ్రాంతస్సం విఘ్నలోచనః ॥ ౪౦ ॥ క్లేశేన మహతా తూర్ణ మథస్థాదుద్ధి
తోఽభవత్ । సమాగతావథాన్యోన్యం విస్మయస్మేరవీక్షణౌ ॥ ౪౧ ॥
మాయయా మోహితౌ శంభోః కృత్వా కృత్యం న జగ్మతుః । పృష్ఠతః పా
ర్శ్వతస్తస్య చాగ్రతశ్చ స్థితావుభౌ ॥ ౪౨ ॥ ప్రణిపత్య కిమాత్మేదమి

త్యచింతయతాంతదా । అథావిరభవత్తత్ర సనాదంశబ్దలక్షణం ॥ ౪౩ ॥
ఓమిత్యేకాక్షరంబ్రహ్మ బ్రహ్మణః ప్రతిపాదకం । తదప్యవిదితంతా వబ్ర
హ్మణావిష్ణునాతథా ॥ ౪౪ ॥ రజసాతమసాచిత్తం తయోర్యస్మాత్తిరస్కృ
తం । తథావిభక్తమభవ చ్చతుర్ధైకంతదక్షరం ॥ ౪౫ ॥ అఉమేతిత్రి
మాత్రాభిః పరస్తాచ్చార్ధమాత్రయా । తత్రాకారశ్శిలోభాగే తదాలిం
గస్యదక్షిణే ॥ ౪౬ ॥ ఉకారశ్చోత్తరేతద్వ న్మకారస్తస్యమధ్యతః । అ
ర్ధమాత్రాత్మకోనాద శ్శ్రూయతేలింగమూర్ధని ॥ ౪౭ ॥ విభక్తేపిత
థాతస్మి న్ప్రణవేపరమాక్షరే । విభాగార్థంచతౌదేవౌ నకించిదుపజగ్మ
తుః ॥ ౪౮ ॥ వేదాత్మనాతదావ్యక్తః ప్రణవోవికృతింగతః । తత్రా
కారోఋగభవ దుకారోయజురవ్యయః ॥ ౪౯ ॥ మకారస్సామసంజ్ఞాతో
నాదస్త్వాథర్వణీశ్రుతిః । ఋగుపస్థాపయామాస సమాసాత్స్వార్థమాత్మనః
౫౦ ॥ రజోగుణేషుబ్రహ్మాణం మూర్తిష్వాద్యంక్రియాస్వపి । సృష్టింలో
కేషుపృథివీం తత్త్వేష్వాత్మానమవ్యయం ॥౫౧॥ కళాధ్వనినివృత్తించ సద్యం
బ్రహ్మసుపంచసు । లింగభాగేష్వధోభాగం బీజాఖ్యంకారణత్రయే ॥
౫౨ ॥ చతుష్షష్టిగుణైశ్వర్యం బౌద్ధంయదణిమాదిషు ॥ తదిద్ధమర్ధైర్ద
శభిర్వ్యాప్తం విశ్వమృచాజగత్ ॥ ౫౩ ॥ అథోపస్థాపయామాస స్వార్థం
దశవిధంయజుః । సత్త్వంగుణేషువిష్ణుంచమూర్తిష్వాస్యం క్రియాస్వపి ॥
౫౪ ॥ స్థితింలోకేష్వంతరిక్షం విద్యాంతత్త్వేషుచత్రిషు । కలాధ్వసుప్రతి
ష్ఠాంచ వామంబ్రహ్మసుపంచసు ॥ ౫౫ ॥ మధ్యంతులింగభాగేషుయో
నించత్రిషుహేతుషు । ప్రాకృతంచతథైశ్వర్యం తస్మాద్విశ్వంయజుర్మ
యం ॥ ౫౬ ॥ తతోప్రస్థాపయామాస సామార్థందశధాత్మనః । త
మోగుణేష్వధోరుద్రం మూర్తిమాద్యంక్రియాసుచ ॥ ౫౭ ॥ సంహా
తింత్రిషులోకేషు తత్త్వేషుశివముత్తమం । విద్యాకలాస్వఘోరంచ బ్ర
హ్మబ్రహ్మసుపంచసు ॥ ౫౮ ॥ లింగభాగేషుపీఠోర్ధ్వం బీజినంకారణత్ర
యే । పౌరుషంచతథైశ్వర్య మిద్ధంసామ్నాతతంజగత్ ॥ ౫౯ ॥ అథా
థర్వాహ నైర్గుణ్య మర్థంప్రథమమాత్మనః । తతోమహేశ్వరంసా
క్షాన్మూర్తిష్వప్రసదాశివం ॥౬౦॥ క్రియాసునిష్క్రియస్యాపి శివస్యపర
మాత్మనః । భూతానుగ్రహణంచైవ ముచ్యంతేయేనజంతవః ॥ ౬౧ ॥

లోకేష్వపి యతోవాచో నివృత్తామనసాసహ । తదూర్ధ్వమున్మనా
లోకాత్సోమలోకమతాకికం ॥ ౬౨ ॥ సోమస్సహోమ యాయత్ర
నిత్యంనివసతీశ్వరః । తదూర్ధ్వమున్మనాలోకా ద్యంప్రాప్తోననివర్తతే ॥
౬౩ ॥ శాంతించశాంత్యతీతాంచ వ్యాపికాంవై కలాస్వపి, తత్స్వరూపం
తథేశానం బ్రంహ్మబ్రహ్మానుపంచసు॥ ౬౪ ॥ మూర్ధానమపిలింగస్య నా
దభాగేష్వనుత్తమం। యత్రావాహ్యసమారాధ్యః కేవలోనిష్కలశ్శివః॥
౬౫ ॥ తత్త్వేష్వపితదాబిందో ర్నాదాచ్ఛక్తేస్తతఃపరాత్। తత్వాదపిపరం
తత్వను తత్వంపరమార్థతః॥ ౬౬ ॥ కరణేషుత్రయాతీతా న్మాయావిక్షో
భకారణాత్ । అనంతాచ్ఛుద్ధవిద్యాయాః పరస్తాచ్చమహేశ్వరాత్ ॥
౬౭ ॥ సర్వవిద్యేశ్వరాధీశా న్నపరాచ్చసదాశివాత్ । సర్వమంత్రతనో
ర్దేవా చ్ఛక్తిత్రయసమన్వితాత్। ౬౮ ॥ పంచవక్త్రాద్దశభుజా త్సాక్షా
త్సకలనిష్కలాత్ । తస్మాదపిపరాద్బిందో రర్ధేందోశ్చతతఃపరాత్ ॥ ౬౯
తతఃపరాన్నిశాధీశా న్నాదాఖ్యాచ్చతతఃపరాత్ ।తతఃపరాత్సుషుమ్నేశా
ద్బ్రహ్మరంధ్రేశ్వరాదపి ॥ ౭౦ ॥ తతఃపరస్యాశ్శక్తే శ్చపరస్తాచ్ఛివతత్వ
తః । పరమంకారణంసాక్షా త్స్వయంనిష్కారణంశివం ॥ ౭౧ ॥ కారణా
నాంచధాతారం ధ్యాతారంధ్యేయమవ్యయం। పరమాకాశమధ్యస్థం పర
మాత్మోపరిస్థితం ॥ ౭౨ ॥ సర్వైశ్వర్యేణసంపన్నం సర్వేశ్వరమనీశ్వరం
ఐశ్వర్యాచ్చాపిమాయేయా దశుద్ధాన్మానుపాధికాత్ ॥౭౩ ॥ అపరాచ్చప
రాత్త్యాజ్యా దవిశుద్ధాధ్వగోచరాత్। తత్పరాచ్ఛుద్ధవిద్యాద్యా దున్మనాం
తాత్పరాత్పరాత్ ॥ ౭౪ ॥ పరమంపరమైశ్వర్య మున్మనాద్యమనాదిచ ।
అపారమపరాధీనం నిస్సామ్యాతిశయంస్థిరం ॥ ౭౫ ॥ ఇద్ధమర్థైర్నశవి ద్ధై
రియమాథర్వణీశ్రుతిః ।యస్మాద్గరీయసీతస్మా ద్విశ్వంవ్యాప్తమధర్వణం
౭౬ ॥ ఋగ్వేదఃపునరాహేదం జాగ్రద్రూపంమయోచ్యతే । యేనా
హమాత్మతత్వస్య నిత్యమస్యభిధాయకః ॥ ౭౭ ॥ యజుర్వేదోవదత్తద్వ
త్స్వప్నావస్థామయోచ్యతే । భోగ్యాత్మనాపరిణతా విద్యావేద్యాయ
తోమయి ॥ ౭౮ ॥ సామచాహనుషుప్త్యాఖ్య మేవంసర్వంమయోచ్యతే ।
మమార్థేనశివేనేదం తామసేనాభిధీయతే ॥ ౭౯ ॥ అధర్వాహతురీయా
ఖ్యం తురీయాతీతమేవచ । మయాభిధీయతేతస్మా దధ్వాతీతపదోస్మ్య

హం ॥ ౮౦ ॥ అథ్వాత్మకంతు త్రిమలం శివవిద్యాత్మసంజ్ఞితం । తత్త్రి గుణ్యాం త్రయీసాధ్యం సంశోధ్యంచపదైషిణాం ॥ ౮౧ ॥ అధ్వాతీతంతురీయాఖ్యంనిర్వాణంపరమంపదం । తదతీతంచనైర్గుణ్యా దధ్వనోస్యవిశోధకం ॥ ౮౨ ॥ ద్వయోః ప్రమాపకోనాదో నాదాంతశ్చమదాత్మకః । తస్మాన్నమూర్ధస్వాతంత్ర్యాత్ప్రధానఃపరమేశ్వరః ॥ ౮౩ ॥ యదస్తివస్తుతత్సర్వం గుణప్రాధాన్యయోగతః । సమస్తంవ్యస్తమపిచ ప్రణవార్థంప్రచక్షతే ॥ ౮౪ ॥ సర్వార్థవాచకంతస్మా దేకంబ్రహ్మైతదక్షరం । తేనోమితిజగత్సర్వం కురుతేప్రథమంశివః ॥ ౮౫ ॥ శివోవాప్రణవోహ్యేష ప్రణవోవాశివస్స్మృతః । వాచ్యవాచకయోర్భేదో నాత్యంతంవిద్యతేయతః ॥ ౮౬ ॥ చింతయారహితోరుద్రో వాచోఽయంమనసాసహ । అప్రాప్యచనివర్తంతే వాచ్యస్త్వేకాక్షరేణసః ॥ ౮౭ ॥ ఐకాక్షరాదకారాఖ్యా దాత్మాబ్రహ్మాభిధీయతే । ఐకారాదుకారాఖ్యా ద్విద్యావిష్ణురుదీర్యతే ॥ ౮౮ ॥ ఐకాక్షరాన్మకారాఖ్యా చ్ఛివోరుద్రఉదాహృతః । దక్షిణాంగాన్మహేశస్య జాతోబ్రహ్మాత్మసంజ్ఞితః ॥ ౮౯ ॥ వామాంగాదభవద్విష్ణు స్తతోవిద్యేతిసంజ్ఞితః । హృదయాన్నీలరుద్రోఽభూ చ్ఛివస్యశివసంజ్ఞితః ॥ ౯౦ ॥ సృష్టేఃప్రవర్తకోబ్రహ్మా స్థితేర్విష్ణుర్విమోహకః । సంహారస్యతథారుద్ర స్తయోర్నిత్యంనియామకః ॥ ౯౧ ॥ తస్మాత్త్రయస్తేకథ్యంతే జగతఃకారణత్రయం । కారణత్రయహేతుశ్చ శివఃపరమకారణః ॥ ౯౨ ॥ అర్థమేతమవిజ్ఞాయ రజసాబద్ధవైరయోః యువయోఃప్రతిబోధాయ మధ్యేలింగముపస్థితం ॥ ౯౩ ॥ ఏవమోమితిమాంప్రాహు ర్యదిహాక్తమథర్వణా । ఋచోయజూంషిసామాని శాఖాశ్చాన్యాస్సహస్రశః ॥ ౯౪ ॥ వేదేష్వేవంస్వయంవక్త్రి ర్వ్యక్తమిద్ధం వదత్యపి । స్వప్నానుభూతమి వతత్త్వాభ్యాంనాధ్యవసీయతే ॥ ౯౫ ॥ తయోస్తత్ప్రబోధాయ తమోఽపనయనాయచ । లింగేపిముద్రితంసర్వం యథావేదైరుదాహృతం ॥ ౯౬ ॥ తద్దృష్ట్వాముద్రితంలింగే ప్రసాదాల్లింగినస్తదా । ప్రశాంతతమసాదేవౌ ప్రబుద్ధౌసంబభూవతుః ॥ ౯౭ ॥ తతోలింగస్యలింగత్వం లింగినోఽపిచలింగితాం । లింగేవిశ్వస్యజగతో విశేషాత్స్వాత్మనోరపి ॥ ౯౮ ॥ ఉత్పత్తింవిలయంచైవ యాథా

త్స్వ్యంచషడధ్వానాం। తతఃపరతరంధామ ధామవంతంచపూరుషం॥ ౯౯
నిరుత్తరతరంబ్రహ్మ నిష్కళంశివమీశ్వరం। పశుపాశమయస్యాస్య ప్ర
పంచస్యసదాపతిం॥ ౧౦౦॥ అకుతోభయమత్యంత మవృద్ధిక్షయమవ్య
యం। బాహ్యమాభ్యంతరంవ్యాప్తం బాహ్యాభ్యంతరవర్జితం॥ ౧౦౧
నిరస్తాతిశయంశశ్వ ద్విశ్వలోకవిలక్షణం। అలక్షణమనిర్దేశ్య మవాఙ్మాన
సగోచరం॥ ౧౦౨॥ ప్రకాశైకరసంశాంతం ప్రసన్నంసతతోదితం। స
ర్వకల్యాణనిలయం శక్త్యాతాదృశయాన్వితం॥ ౧౦౩॥ జ్ఞాత్వాదేవంవి
రూపాక్షం బ్రహ్మనారాయణౌతదా॥ రచయిత్వాంజలింమూర్ధ్ని భీతౌ

—శివసన్నిధౌ బ్రహ్మవిష్ణ్వోః విజ్ఞప్తికథనం—

తావాచమూచతుః॥ ౧౦౪॥ బ్రహ్మోవాచ॥ అజ్ఞోవాహమభిజ్ఞోవా
త్వయాఽహం దేవనిర్మితః। ఈదృశీంభ్రాంతిమాపన్న ఇతికోఽత్రాపరాధ్యతి॥
౧౦౫॥ అస్తాం మమేదమజ్ఞానం త్వయిసన్నిహితేప్రభో। నిర్భ
యఃకోఽభిభాషేత కృత్యంస్వస్యపరస్యవా॥ ౧౦౬॥ ఆవయోర్దేవదే
వేశ వివాదోఽపిహిశోభనః। పాదప్రణామఫలదో నాథస్యభవతోయ
తః॥ ౧౦౭॥ విష్ణురువాచ॥ స్తోతుందేవనవాగస్తి మహిమ్నస్సదృశీతవ
ప్రభోరగ్రేవిధేయానాం తూష్ణీంభావోవ్యతిక్రమః॥ ౧౦౮॥ కిమత్రసం
ఘటేత్కృత్య మిత్యేవావసరోచితం। అజానన్నపియత్కించి త్ప్రలప్య
త్వాంనతోఽస్మ్యహం॥ ౧౦౯॥ కారణత్వంత్వయాదత్తం విస్మృతంతవ
మాయయా। మోహితోఽహంకృతశ్చాహం పునరేవాస్మిశాసితః॥ ౧౧౦
విజ్ఞాప్తైఃకింబహుభిర్భీతోఽస్మిభృశమీశ్వర। యతోఽహమపరిచ్ఛేద్యం
త్వాంపరిచ్ఛేత్తుముద్యతః॥ ౧౧౧॥ త్వాముశంతిమహాదేవం భీతానాం
భీతినాశనం। అతోవ్యతిక్రమంమేఽద్య క్షంతుమర్హసిశంకర॥ ౧౧౨
ఇతివిజ్ఞాపితస్తాభ్యా మీశ్వరాభ్యాంమహేశ్వరః। ప్రీతోఽనుగృహ్యతౌ

—* శివాత్ బ్రహ్మవిష్ణ్వోర్వరప్రాప్తిః *—

దేవౌ స్మితపూర్వమభాషత॥ ౧౧౩॥ ఈశ్వరఉవాచ॥ వత్సవత్సవిధే
విష్ణో మాయయామమమోహితౌ। యువాంప్రభుత్వేఽహంకృత్యబద్ధ
వైరౌపరస్పరం॥ ౧౧౪॥ వివాదంయుద్ధపర్యంతం కృత్వానోపరతౌకి
ల। తేనోచ్ఛిన్నాప్రజాసృష్టి ర్జగత్కారణభూతయోః॥ ౧౧౫॥ అజ్ఞా

సమానప్రభవాద్వై మత్వాద్యువయోరపి । తన్నివర్తయితుం యుష్మద్దర్పమోహ మాయైవతు ॥ ౧౧౬ ॥ ఏవం నివారితావస్య లింగావిర్భావలీలయా । తస్మాద్వ్రీయం విషాదంచ వ్రీడాంచోత్సృజ్య కృత్స్నశః ॥ ౧౧౭ యథాస్వం కర్మ కుర్యాతాం భవంతౌ వీతమత్సరౌ । పురామయాజ్ఞయా సార్థం సమస్తాజ్ఞానసంహితాః ॥ ౧౧౮ ॥ యువాభ్యాం హి మయా దత్తాః కారణత్వప్రసిద్ధయే । మంత్రరత్నంచ సూత్రాఖ్యం పంచాక్షరమయం పరం ౧౧౯ ॥ మయోపదిష్టం సర్వంతద్యువయోరద్య విస్మృతం । దదామిచ పునస్సర్వం యథాపూర్వం మమాజ్ఞయా ॥ ౧౨౦ ॥ యతో యువాం వినా తేన నక్షమాస్సృష్టిరక్షణే । ఏవముక్త్వా మహాదేవో నారాయణపితామహ ॥ ౧౨౧ ॥ మంత్రేణాజ్ఞాం దదౌ తాభ్యాం జ్ఞానసంహితయా సహ । తౌ లబ్ధ్వా మహతీం దివ్యా మాజ్ఞాం మాహేశ్వరీం పరాం ॥ ౧౨౨ ॥ మహార్థం మంత్రరత్నంచ తథైవ సకలాః కలాః । దండవత్ప్రణతిం కృత్వా దేవదేవస్య పాదయోః ॥ ౧౨౩ ॥ అతిష్ఠతాం వీతభయావాసం దస్తిమితౌ తదా । ఏతస్మిన్నంతరే చిత్ర మింద్రజాలవదైశ్వరం ॥ ౧౨౪ ॥ లింగం క్వాపి తిరోభూతం నతాభ్యా ముపలభ్యతే । తతో విలప్య హాహేతి సద్యః ప్రణయభంగతః ॥ ౧౨౫ ॥ కిమిదం కిమిదం వృత్త మితిచోక్త్వా పరస్పరం । అచింత్యవైభవం శంభో ర్విచింత్యచగతవ్యథౌ ॥ ౧౨౬ ॥ అభ్యుపేత్య పరాం మైత్రీం మాలింగ్యచ పరస్పరం । జగద్వ్యాపారముద్దిశ్య జగ్మతుర్దేవపుంగవౌ ॥ ౧౨౭ ॥ తతః ప్రభృతి శక్రాద్యా స్సర్వ ఏవ సురాసురాః । ఋషయశ్చ నరా నాగా నార్యశ్చాపి విధానతః ॥ ౧౨౮ ॥ లింగప్రతిష్ఠాం కుర్వంతి లింగం తత్పూజయంతి చ ॥ ౧౨౯ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం ముత్తరభాగే లింగావిర్భావ కథనం నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః । ౨౭.

—(అథ అష్టావింశోఽధ్యాయః)—

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ॥ భగవన్ శ్రోతుమిచ్ఛామి ప్రతిష్ఠావిధిముత్తమం । లింగస్యాపిచ బేరస్య శివేనవిహితం తథా ॥ ౧ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ అనాత్మప్రతికూలేతు దివసే శుక్లపక్షకే । శివశాస్త్రోక్తమార్గేణ కుర్యాల్లింగం ప్రమాణవత్ ॥ ౨ ॥ స్వీకృత్యాథ శుభం స్థానం భూపరీక్షాం

విధాయచ । దశోపచారాన్కుర్వీత లక్షణోద్ధారపూర్వకాన్ ॥ ౩ ॥ తే
షాందశోపచారాణాం పూర్వంపూజ్యవినాయకం । స్థానశుద్ధ్యాదికంకృ
త్వా లింగంస్నానాలయంనయేత్ ॥ ౪ ॥ శలాకయాకాంచనయా కుం
కుమాదిరసాక్తయా । లాంఛితంలక్షణంశిల్ప శాస్త్రేణవిలిఖేత్తతః ॥
౫ ॥ అష్టమృత్సలిలైర్వాథ పంచామృతజలైస్తథా । లింగంపిండికయా

—[శివలింగప్రతిష్ఠాకథనం]—

సార్థం పంచగవ్యైశ్చశోధయేత్ ॥ ౬ ॥ సవేదికంసమభ్యర్చ్య దివ్యా
ద్యంతుజలాశయం సిక్త్వాఽధివాసయేత్తత్ర లింగంపిండికయాసహ ॥ ౭
అధివాసాలయేశుద్ధే సర్వశోభాసమన్వితే । సతోరణేసావరణే దర్భమా
లాసమావృతే ॥ ౮ ॥ దిగ్గజాష్టకసంపన్నే దిక్పాలాష్టఘటాన్వితే । అ
ష్టమంగళకైర్యుక్తే కృతదిక్పాలకార్చితే ॥ ౯ ॥ తైజసందారవంవాపి
కృత్వాపద్మాసనాంకితం । విన్యసేన్మధ్యతస్తత్ర విపులంపీఠకాద్వయం॥
౧౦ ॥ ద్వారపాలాంత్సమభ్యర్చ్యభద్రాదీంశ్చతురఃక్రమాత్ । సుభద్ర
శ్చవిభద్రశ్చ సునందశ్చవినందకః ॥ ౧౧ ॥ స్నాపయిత్వాసమభ్యర్చ్యలిం
గంవేదికయాసహ । సకూర్చాభ్యాంతువస్త్రాభ్యాం సమావిష్ట్యసమంత
తః ॥ ౧౨ ॥ ప్రాపయ్యశయనక్షేత్రం పీఠికోపరిశాయయేత్ । ప్రాక్ఛిర
స్కమథసూత్రం పిండికాంచాస్యపశ్చిమే ॥ ౧౩ ॥ సర్వమంగళసంయుక్తం
లింగంతత్రాధివాసయేత్ । పంచరాత్రంత్రిరాత్రంవా హ్యేకరాత్రమథా
పివా ॥ ౧౪ ॥ విసృజ్యపూజితాంస్తత్ర లింగంచోద్ధృత్యపూర్వవత్ । సం
పూజ్యోత్సవమార్గేణ శయనాలయమానయేత్ ॥ ౧౫ ॥ తత్రాపిశ
యనస్థానం కుర్యాన్మండలమధ్యతః । శుద్ధైర్జలైస్స్నాపయిత్వా లింగమ
భ్యర్చయేత్క్రమాత్ ॥ ౧౬ ॥ ఐశాన్యాంపద్మమాలిఖ్య శుద్ధలిప్తేసుహీ
తలే । శివకుంభంసాదయిత్వా తత్రావాహ్యశివంయజేత్ ॥ ౧౭ ॥ వేది
మధ్యేశితంపద్మం పరికల్ప్యవిధానతః । తస్యపశ్చిమతశ్చాపి పిండికాపద్మ
మాలిఖేత్ ॥ ౧౮ ॥ క్షౌమైర్ద్వైర్వాహతైర్వస్త్రైః పుష్పైర్వర్ణైర్భర
థాపివా । ప్రకల్ప్యశయనంతస్మిన్ హేమపుష్పంవినిక్షిపేత్ ॥ ౧౯ ॥
తత్రలింగంసమానీయ సర్వమంగళనిస్స్వనైః । రక్తేనవస్త్రయుగ్మేన స
కూర్చేనసమంతతః ॥ ౨౦ ॥ సహపిండికయావేష్ట్య శాయయేచ్చయథా

పురా । పురస్తాత్పద్మమాలిఖ్య తద్దళేషుయథాక్రమం ॥ ౨౧ ॥ విద్యేశ
కలశాన్న్యస్య మధ్యేశైవీంచవర్ధనీం । పరీత్యపద్మత్రితయం జుహుయుర్ద్వి
జసత్తమాః ॥ ౨౨ ॥ తేచాష్టమూర్తయఃకల్ప్యాః పూర్వాదిపరితస్థితాః
చత్వారశ్చాథవాదిక్షు స్వధ్యేతారస్సజాపకాః ॥ ౨౩ ॥ జుహుయుస్తేవి
రించ్యాద్యా శ్చతస్రోమూర్తయస్స్మృతాః । దేశికఃప్రథమంతేషా మైశా
న్యాంపశ్చిమేఽథవా ॥ ౨౪ ॥ ప్రధానహోమంకుర్వీత సప్తద్రవ్యైర్య
థాక్రమం । ఆచార్యాత్పాదమర్ధంవా జుహుయుశ్చాపరేద్విజాః ॥ ౨౫ ॥
ప్రధానమేకమేవాత్ర జుహుయాదథవాగురుః । పూర్వంపూర్ణాహుతే
ర్హుత్వా ఘృతేనాష్టోత్తరంశతం ॥ ౨౬ ॥ మూర్ధ్నిమూలేనలింగస్య శివ
హస్తంప్రవిన్యసేత్ । శతమర్ధంతదర్ధంవా క్రమాద్ద్రవ్యైశ్చసప్తభిః ॥
౨౭ ॥ హుత్వాహుత్వాస్పృశేల్లింగం వేదికాంచపునఃపునః । తతఃపూ
ర్ణాహుతింహుత్వా క్రమాద్దద్యాచ్చదక్షిణాం ॥ ౨౮ ॥ ఆచార్యాత్పా
దమర్ధంవా హోతృణాంస్థపతేరపి । తదర్ధందేయమన్యేభ్య స్సదస్సేభ్య
శ్చశక్తితః ॥ ౨౯ ॥ తతశ్శ్వభ్రేవృషంహైమం కూర్మంవాపినివేశ్యచ ।
మృదంభసాపంచగవ్యైః పునశ్శుద్ధజలేనచ ॥ ౩౦ ॥ శోధితాంచందనాలి
ప్తాం శ్వభ్రేబ్రహ్మశిలాంక్షిపేత్ । కరన్యాసంతతఃకృత్వా నవభిశ్శక్తి
నామభిః ॥ ౩౧ ॥ హరితాలాదిధాతూంశ్చ బీజగంధౌషధైరపి । శివశా
స్త్రోక్తవిధినా క్షిపేద్బ్రహ్మశిలోపరి ॥ ౩౨ ॥ ప్రతిలింగంతుసంస్థాప్యక్షీ
రవృక్షసముద్భవం । స్థితంబుద్ధ్వాతముత్సృజ్య లింగంబ్రహ్మశిలామపి॥ ౩౩
ప్రాగుదక్ప్రవణంకించి త్స్థాపయేన్మూలవిద్యయా । పిండికాంచాథసం
యోజ్య శాక్తంమూలమనుస్మరన్ ॥ ౩౪ ॥ బంధనంబంధకద్రవ్యైః కృ
త్వాస్థానంవిశోధ్యచ । దత్వాచార్ఘ్యంచపుష్పాణి కుర్యుర్యవనికాంపు
నః ॥ ౩౫ ॥ యథాయోగ్యంనిషేకాది లింగస్యపురతస్తదా । ఆనీయశయ
నస్థానా త్కలశాన్విన్యసేత్క్రమాత్ ॥ ౩౬ ॥ మహాపూజామథారభ్య
సంపూజ్యకలశాన్దశ । శివమంత్రమనుస్మృత్య శివకుంభజలాంతరే ॥
౩౭ ॥ అంగుష్ఠానామికాయోగా దాదాయతముదీరయేత్ । న్యసేదీశాన
భాగస్య మధ్యేలింగస్యమంత్రవిత్ ॥ ౩౮ ॥ శక్తింన్యసేత్తథావిద్యాంవిద్యే
శాంశ్చయథాక్రమం । లింగమూలేశివజ్ఞై స్తతోలింగంనిషేచయేత్ ॥

౩౯ ॥ వర్ధన్యా పిండికాం లింగం విద్యేశకలశైః పునః । అభిషిచ్యాసనం
పశ్చాదాధారాద్యం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౪౦ ॥ కృత్వా పంచకలాన్యాసం దీ
ప్తం లింగమనుస్మరన్ । ఆవాహయేచ్ఛివం సాక్షాత్ బద్ధాంజలిః ప్రాగుదఙ్ముఖః ॥
౪౧ ॥ వృషాధిరాజమారుహ్య విమానం వా నభస్స్థలాత్ । అలంకృతం
సమాయాంతం దేవ్యా దేవమనుస్మరన్ ॥ ౪౨ ॥ సర్వాభరణశోభాఢ్యం
సర్వమంగళనిస్స్వనైః । బ్రహ్మవిష్ణుమహేశార్క శక్రాద్యైర్దేవదానవైః
౪౩ ॥ ఆనందక్లిన్నసర్వాంగైర్విన్యస్తాంజలిమస్తకైః । స్తువద్భిరేవనృ
త్యద్భిర్నమద్భిరభితో వృతం ॥ ౪౪ । తతః పంచోపచారాణాం కృత్వా పూ
జాం సమాపయేత్ । నాతః పరతరః కశ్చిద్విధిః పంచోపచారకాన్ ॥ ౪౫
ప్రతిష్ఠాం లింగవత్కుర్యాత్ ప్రతిమాస్వపి సర్వతః । లక్షణోద్ధారసమ
యే కార్యం నయనమోచనం ॥ ౪౬ ॥ జలాధివాసే శయనే శాయయే
త్తాం త్వధోముఖీం । కుంభోదరగతం మంత్రం హృది తాసాం నియోజయేత్ ॥
౪౭ ॥ కృతాలయాం పరామాహుః ప్రతిష్ఠామకృతాలయాత్ । శక్తః కృ
తాలయం పశ్చాత్ ప్రతిష్ఠావిధిమాచరేత్ ॥ ౪౮ ॥ అశక్తశ్చేత్ప్రతిష్ఠా
ప్య లింగం బేరమథాపి వా । శక్తేరనుగుణం పశ్చాత్ ప్రకుర్వీత శివాలయం
౪౯ ॥ గృహార్చాయాం పునర్వక్ష్యే ప్రతిష్ఠావిధిముత్తమం । కృత్వా కనీ
యసం బేరం లింగం వా లక్షణాన్వితం ॥ ౫౦ ॥ అయనే చోత్తరే ప్రాప్తే శు
క్లపక్షే శుభే దినే । వేదిం కృత్వా శుభే దేశే తత్రాబ్జం పూర్వవల్లిఖేత్ ॥ ౫౧
వికీర్య పత్రపుష్పాద్యైర్మధ్యే కుంభం నిధాయ చ । పరితస్తస్య చతురః కల
శాన్ దిక్షు విన్యసేత్ ॥ ౫౨ ॥ పంచబ్రహ్మశిలాద్బీజైః స్తేషు పంచసుపంచ
భిః । న్యస్య సంపూజ్య ముద్రాది దర్శయిత్వాభిరక్ష్య చ ॥ ౫౩ ॥ విశోధ్య
లింగం బేరం వా మృత్తోయాద్యైర్యథా పురా । స్థాపయేత్పుష్పసంఛ
న్నముత్తరస్థే వరాసనే ॥ ౫౪ ॥ నిధాయ పుష్పం శిరసి ప్రోక్షయేత్ప్రోక్ష
ణీజలైః । సమభ్యర్చ్య పునః పుష్పైర్జయశబ్దాదిపూర్వకం ॥ ౫౫ ॥
కుంభైరీశానవిద్యాంతైః స్నాపయేన్మూలవిద్యయా । తతః పంచకలాన్యా
సం కృత్వా పూజాం చ పూర్వవత్ ॥ ౫౬ ॥ నిత్యమారాధయేత్తత్ర దే
వ్యా దేవం త్రిలోచనం । ఏకమేవాథవా కుంభం మూర్తిమంత్రసమన్వి
తం ॥ ౫౭ ॥ న్యస్య పద్మాంతరే సర్వం శేషం పూర్వవదాచరేత్ । అత్యం

తోపహతంలింగం విశోధ్యస్థాపయేత్పునః ॥ ౫౮ ॥ సంప్రోక్షయేదుప హతం మనాగుపహతంయజేత్ । లింగానిబాణసాజ్ఞాని స్థాపనియ్యాని వానవా ॥ ౫౯ ॥ తానిపూర్వంశివేనైవ సంస్కృతానియతస్తతః । తా హానిస్థాపనియ్యాని యానిదృష్టానిబాణవత్ ॥ ౬౦ ॥ స్వాయముద్భూత లింగేచ దివ్యేచార్షేతథైవచ । ఆపీఠేపీఠమావేశ్య కృత్వాసంప్రోక్షణేవిధిం ౬౧ ॥ యజేత్తత్రశివం తేషాం ప్రతిష్ఠానవిధీయతే । దగ్ధంశ్లథంక్షతాంగం చ క్షిపేల్లింగంజలాశయే ॥ ౬౨ ॥ సంధానయోగ్యంసంధాయ ప్రతిష్ఠావి ధిమాచరేత్ । బేరాద్వావిశలాల్లింగా ద్దేవపూజాపురస్సరం॥ ౬౩ ॥ ఉ ద్వాస్యహృదిసంధానం త్యాగంవాయుక్తమాచరేత్ । ఏకాహపూజావి హతౌ కుర్యాద్విగుణమర్చనం ॥ ౬౪ ॥ ద్విరాత్రేచమహాపూజాం తదా సంప్రోక్షణంవిధిః । మాసాదూర్ధ్వమనేకాహం పూజాయదివిహన్యతే ॥ ౬౫॥ ప్రతిష్ఠాచోచ్యతేకైశ్చిత్కైశ్చిత్సంప్రోక్షణక్రమః। సంప్రోక్షణేతు లింగాదేర్దేవముద్వాస్యపూర్వవత్ ॥ ౬౬ ॥ అష్టపంచక్రమేణైవ స్నాపయి త్వామృదంభసా। గవాంరసైశ్చసంస్నాప్య దర్భతోయైర్విశోధ్యచ ॥ ౬౭ ప్రోక్షయేత్ప్రోక్షణీతోయై ర్మూలేనాష్టోత్తరంశతం । సపుష్పంసకుశంపా ణిం న్యస్యలింగస్యమస్తకే ॥ ౬౮ ॥ పంచవారంజపేన్మూల మష్టోత్తరశ తోత్తరం । తతోమూలేనమూర్ధాది పీఠాంతంసంస్పృశేదపి ॥ ౬౯ ॥ పూజాంచమహతీంకుర్యా ద్దేవమావాహ్యపూర్వవత్ । అలబ్ధేస్థాపితేలిం గే శివస్థానేజలేఽథవా ॥ ౭౦ ॥ వహ్నౌరవౌతథావ్యోమ్ని భగవంతం శివంయజేత్ ॥ ౭౧ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితా యా ముత్తరభాగే లింగబేరప్రతిష్ఠా సంప్రోక్షణాదివిధి కథనంనామ అ ష్టావింశోధ్యాయః ॥ ౨౮.

అథఏకోనత్రింశోధ్యాయః

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ॥ జ్ఞానేక్రియాయాంచర్యాయాం సారముధృ త్యసంగ్రహాత్ । ఉక్తంభగవతాసర్వం శ్రుతంశ్రుతిసమంమయా ॥ ౧ ॥ ఇదానీంశ్రోతుమిచ్ఛామి యోగంపరమదుర్లభం । సాధికారంచసాంగంచ సవిధింసప్రయోజనం ॥ ౨ ॥ యద్యస్తిమరణంవైధం రోగాద్యనుపమర్ద తః । సద్యస్సాధయితుంశక్యం యేనస్యాన్నాత్మహానరః ॥ ౩ ॥ తచ్ఛ్రుత

తత్కారణం చైవతత్కాలకరణానిచ। తద్భేదతారతమ్యంచ వక్తుమర్హసిత
త్త్వతః ॥ ౪ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ స్థానేపృష్టంత్వయాకృష్ణ సర్వప్రశ్నార్థ
వేదినా । తతఃక్రమేణతత్సర్వం వక్ష్యేశృణుసమాహితః ॥ ౫ ॥ నిరుద్ధ

—(సాంగయోగ నిరూపణం.)—

వృత్త్యంతరస్య శివేచిత్తస్యనిశ్చలా । యావృత్తిస్సాసమాసేన యోగస్స
ఖలుపంచధా ॥ ౬ ॥ మంత్రయోగస్స్పర్శయోగో భావయోగస్తథాపరః ।
అభావయోగస్సర్వేభ్యో మహాయోగఃపరోమతః ॥ ౭ ॥ మంత్రాభ్యా
సవశేనైవ మంత్రవాచ్యార్థగోచరః । అవ్యాక్షేపామనోవృత్తి ర్మంత్ర
యోగఉదాహృతః ॥ ౮ ॥ ప్రాణాయామముఖాసైవ స్పర్శయోగోఽభిధీ
యతే । సమంత్రస్పర్శనిర్ముక్తో భావయోగఃప్రకీర్తితః ॥ ౯ ॥ విలీనావయ
వంవిశ్వం రూపంసంభావ్యతేయతః । అభావయోగస్సంప్రోక్తోఽనాభా
సాద్వస్తునస్సతః ॥ ౧౦ ॥ శివస్వభావఏవైక శ్చింత్యతేనిరుపాధికః । య
థాసైవమనోవృత్తి ర్మహాయోగఇహోచ్యతే ॥ ౧౧ ॥ దృష్టేతథా
నుశ్రవికేవి రక్తంవిషయేమనః । యస్యతస్యాధికారోఽస్తి యోగేనాన్య
స్యకస్యచిత్ ॥ ౧౨ ॥ విషయద్వయదోషాణాం గుణానామీశ్వరస్యచ ।
విమర్శాదేవసతతంవి రక్తంజాయతేమనః ॥ ౧౩ ॥ అష్టాంగోవాషడంగో
వా సర్వయోగస్సమాసతః । యమశ్చనియమశ్చైవ స్వస్తికాద్యంత
థాసనం ॥ ౧౪ ॥ ప్రాణయామఃప్రత్యాహారో ధారణాధ్యానమేవచ।సమా
ధిరితియోగాంగా న్యష్టౌచేతిప్రకీర్తితాః ॥ ౧౫ ॥ ఆసనంప్రాణసంరోధః
ప్రత్యాహారోఽథధారణ । ధ్యానంసమాధిర్యోగస్య షడంగానిసమా
సతః ॥ ౧౬ ॥ పృథగ్లక్షణమేతేషాం శివశాస్త్రేసమీరితం । శివాగమే
షుచాన్యేషు విశేషాత్కామికాదిషు ॥ ౧౭ ॥ యోగశాస్త్రేష్వపితథా
పురాణేష్వపికేషుచిత్ । తస్మాత్సమాసాత్సమాన్యా ద్వక్ష్యేయోగాంగ
లక్షణం ॥ ౧౮ ॥ అహింసాసత్యమస్తేయం బ్రహ్మచర్యాపరిగ్రహా ।
యమఇత్యుచ్యతేసద్భిః పంచావరణయోగతః ॥ ౧౯ ॥ శౌచంతుష్టిస్త
పశ్చైవ జపఃప్రణిధిరేవచ । ఇతిపంచప్రభేదస్స్యా న్నియమస్స్వాంశభేదతః
౨౦ ॥ స్వస్తికంపద్మమర్ధేందు వీరయోగంప్రసాధితం । పర్యంకంచయథే
ష్టంచ ప్రోక్తమాసనమష్టధా॥౨౧ ॥ ప్రాణస్స్వదేహజోవాయు స్తస్యాఽ

యామోనిరోధనం। తత్రరేచకంపూరకంచ కుంభకంచత్రిధోచ్యతే ॥ ౨౨ నాసికాపుటమంగుళ్యా పీడ్యైకమపరేణతు । ఔదరంరేచయేద్వాయుం తథాఽయంరేచకస్మృతః ॥ ౨౩ ॥ బాహ్యేనమరుతా దేహం దృతివత్పరిపూరయేత్ । నాసాపుటేనాపరేణ పూరణాత్పూరకంమతం ॥ ౨౪ ॥ న ముంచతినగృహ్ణాతి వాయుమంతర్బహిస్థితం । సంపూర్ణకుంభవత్తిష్ఠేదచలస్సతుకుంభకః ॥ ౨౫ ॥ రేచకాద్యంత్రయమిదం న ద్రుతంనవిలంబితం । ఉద్యతఃక్రమయోగేన త్వభ్యస్యేద్యోగసాధకః ॥ ౨౬ ॥ రేచకాదిత్రయాభ్యాసో నాడీశోధనపూర్వకః । స్వేచ్ఛోత్క్రమణపర్యంతః ప్రోక్తో యోగానుశాసనే ॥ ౨౭ ॥ కనీయాదిక్రమవశాత్ప్రాణాయామనిరోధనం । తచ్చతుర్ధోపదిష్టంస్యాన్మాత్రాగుణవిభాగతః ॥ ౨౮ ॥ కనీయస్సకృదుద్ఘాత స్సచద్వాదశమాత్రకః । మధ్యమస్తుద్విరుద్ఘాతశ్చతుర్వింశతిమాత్రకః ॥౨౯॥ ఉత్తమస్తుత్రిరుద్ఘాత షట్త్రింశన్మాత్రికఃపరః । స్వేదకంపాదిజనకః ప్రాణాయామ స్తదుత్తరః ॥ ౩౦ ॥ ఆనందోద్భవరోమాంచ నేత్రాశ్రూణాంవిమోచనం । జల్పభ్రమణమూర్ఛాద్యం జాయతేయోగినఃపరం ॥ ౩౧ ॥ జానుంప్రదక్షిణీకృత్య నద్రుతంనవిలంబితం । అంగుళీస్ఫోటనంకుర్యాత్సామాత్రేతిప్రకీర్తితా ॥ ౩౨ ॥ మాత్రాక్రమేణవిజ్ఞేయాచోద్ఘాతక్రమయోగతః। నాడీవిశుద్ధపూర్వంతుప్రాణాయామంసమాచరేత్ ॥ ౩౩॥ అగర్భశ్చసగర్భశ్చ ప్రాణాయామోద్విధామతః । జపధ్యానంవినాగర్భ స్సగర్భస్తత్సమన్వయాత్ ॥ ౩౪ ॥ అగర్భాద్గర్భసంయుక్తః ప్రాణాయామశ్శతాధికః । తస్మాత్సగర్భంకుర్వంతి యోగినఃప్రాణసంయమం ॥ ౩౫ ॥ ప్రాణస్యవిజయాదేవ జీయంతేదశవాయవః । ప్రాణోఽపానస్సమానశ్చ ఉదానోవ్యానఏవచ ॥ ౩౬ ॥ నాగఃకూర్మశ్చకృకరో దేవదత్తోధనంజయః। ప్రయాణంకురుతేయస్మాత్తస్మాత్ప్రాణోభిధీయతే ॥ ౩౭ ॥ అవాంనయత్యపానాఖ్యో యదాహారాదిభుజ్యతే । వ్యానోవ్యానశయత్యంగాన్యశేషాణివివర్ధయేన్ ॥ ౩౮ ॥ ఉద్వేజయతిమర్మాణీత్యుదానోవాయురీరితః । సమంనయతిసర్వాంగం సమానస్తేనగీయతే ॥ ౩౯ ॥ ఉద్గారేనాగఆఖ్యాతః కూర్మఉన్మీలనేస్థితః । కృకరఃక్షవథౌజ్ఞేయో దేవదత్తోవిజృంభణే ॥ ౪౦ ॥ నజహాతిమృతంచాపి సర్వ

వ్యాపీ ధనంజయః । క్రమేణాభ్యస్యమానోఽయం ప్రాణాయామః ప్రమాణ
వాన్ ॥ ౪౧ ॥ నిర్దహత్యఖిలం దోషం కర్తుర్దేహం చ రక్షతి । ప్రాణే తు వి
జితే సమ్యక్ తచ్చిహ్నాన్యుపలక్షయేత్ ॥ ౪౨ ॥ విణ్మూత్రశ్లేష్మణాం తా
వదల్పభావః ప్రజాయతే । బహుభోజనసామర్థ్యం చిరాదుచ్ఛ్వసనం త
థా ॥ ౪౩ ॥ లఘుత్వం శీఘ్రగామిత్వముత్సాహస్స్వరసౌష్ఠవం । సర్వ
రోగక్షయశ్చైవ బలం తేజస్సురూపతా ॥ ౪౪ ॥ ధృతిర్మేధాయువత్వం చ
స్థిరతా చ ప్రసన్నతా । తపాంసి పాపక్షయతా యజ్ఞదానవ్రతాదయః ॥ ౪౫
ప్రాణాయామస్య తస్యైతే కళాం నార్హంతి షోడశీం । ఇంద్రియాణి ప్రసక్తాని
యథాస్వం విషయేష్విహ ॥ ౪౬ ॥ ఆహృత్య యన్నిగృహ్ణాతి స ప్రత్యా
హార ఉచ్యతే । మనః పూర్వాణీంద్రియాణి స్వర్గం నరకమేవ చ ॥ ౪౭ ॥
నిగృహీతవిసృష్టాని స్వర్గాయ నరకాయ చ । తస్మాత్సుఖార్థీ మతిమాన్
జ్ఞానవైరాగ్యమాస్థితః ॥ ౪౮ ॥ ఇంద్రియాశ్వాన్నిగృహ్య శుస్వాత్మనా
త్మానముద్ధరేత్ । ధారణా నామ చిత్తస్య స్థానబంధస్సమాసతః ॥ ౪౯ ॥
స్థానం చ శివ ఏవైకో నాన్యద్దోషాశ్రయం యతః । కాలం కంచావధీకృ
త్య స్థానేఽవస్థాపితం మనః । ౫౦ ॥ న తు ప్రచ్యవతే లక్ష్యాద్ధారణా స్యాన్న
చాన్యథా । మనసః ప్రథమం స్థైర్యం ధారణాతః ప్రజాయతే ॥ ౫౧ ॥ త
స్మాద్ధీరం మనః కుర్యాద్ధారణాభ్యాసయోగతః । ధ్యై చింతాయాం స్మృ
తో ధాతుశ్శివచింతా ముహుర్ముహుః ॥ ౫౨ ॥ అవ్యాక్షిప్తేన మనసా
ధ్యానం నామ తదుచ్యతే । ధ్యేయావస్థితచిత్తస్య సదృశః ప్రత్యయస్య యః
౫౩ ॥ ప్రత్యయాంతరనిర్ముక్తః ప్రవాహో ధ్యానముచ్యతే । సర్వమన్య
త్పరిత్యజ్య శివ ఏవ శివంకరః ॥ ౫౪ ॥ పరో ధ్యేయోఽథవేసేతి సమాప్తాథ
ర్వణీ శ్రుతిః । సర్వప్రభూశ్శివా తస్మాత్సర్వగా సర్వదోదితా ॥ ౫౫ ॥ స
ర్వజ్ఞా సతతం ధ్యేయా నానారూపవిభేదతః । విముక్తిః ప్రత్యయః పూర్వః ప్ర
త్యయశ్చాణిమాదికం ॥ ౫౬ ॥ ఇత్యేతద్ద్వివిధం జ్ఞేయం ధ్యానస్యాస్య ప్ర
యోజనం । ధ్యాతా ధ్యానం తథా ధ్యేయం యచ్చ ధ్యానప్రయోజనం ॥ ౫౭
ఏతచ్చతుష్టయం జ్ఞాత్వా యోగం యుంజీత యోగవిత్ । జ్ఞానవైరాగ్య
సంపన్నః శ్రద్దధానః క్షమాన్వితః ॥ ౫౮ ॥ నిర్మమశ్చ సదోత్సాహీ ధ్యా
తేత్థం పురుషస్స్మృతః । జపచ్ఛ్రాంతః పునర్ధ్యాయేద్ధ్యానాచ్ఛ్రాంతః పునర్జప

పేత్ ॥ ౫౯ ॥ జపధ్యానాభియుక్తస్య క్షిప్రంయోగః ప్రసిధ్యతి । ధార
ణాద్వాదశాయామా ధ్యానంద్వాదశధారణం ॥ ౬౦ ॥ ధ్యానద్వాదశకం
యావత్సమాధిరభిధీయతే ।సమాధిర్నామయోగాంగ మంతిమంపరికీ
ర్తితం ॥ ౬౧ ॥ సమాధినాచసర్వత్ర ప్రజ్ఞాలోకః ప్రవర్తతే । యదర్థ
మాత్రనిర్భాసం స్తిమితోదధివత్స్థితం ॥౬౨॥ స్వరూపశూన్యవద్ధ్యానం
సమాధిరభిధీయతే । ధ్యేయేమనస్సమావేశ్య పశ్యేదపిచసుస్థిరం ॥ ౬౩
నిర్వాణానలవద్యోగీ సమాధిస్థః ప్రగీయతే । నశృణోతినచాఘ్రాతి నరస్య
తినపశ్యతి ॥ ౬౪ ॥ నచస్పర్శంవిజానాతి ననంకల్పయతేమనః । నచాభి
మన్యతేకించి న్నచబుధ్యతికాష్ఠవత్ ॥ ౬౫ ॥ ఏవంశివేవిలీనాత్మా స
మాధిస్థఇహోచ్యతే । యథాదీపోనివాతస్థ స్స్పందతేనకదాచనా ॥
౬౬ ॥ తథాసమాధినిష్ఠోఽపి తస్మాన్నవిచలేత్సుధీః ।ఏవమభ్యస్యతశ్శా
బ్దం యోగినోయోగముత్తమం ॥ ౬౭ ॥ తదంతరాయానస్యంతి విఘ్నా
స్సర్వేశనైశ్శనైః। ఆలస్యంవ్యాధయస్తీవ్రాః ప్రమాదస్థానసంశయః ॥
౬౮ ॥ అనవస్థితచిత్తత్వ మశ్రద్ధాభ్రాంతిదర్శనం । దుఃఖానిదౌర్మనస్యం
చ విషయేషుచలోలతా ॥ ౬౯ ॥ దశైతేయుంజతాంపుంసా మంతరా
యాః ప్రకీర్తితాః । ఆలస్యమలసత్వంతు యోగినాందేహచేతసోః ॥ ౭౦ ॥
ధాతువైషమ్యజాదోషా వ్యాధయఃకర్మదోషజాః । ప్రమాదోనామ
యోగస్య సాధనానామభావతా । ౭౧ ॥ ఇదంవేత్యుభయాలంబి జ్ఞా
నంతస్థానసంశయః । అప్రతిష్ఠాహిమనన స్త్వనవస్థితిరుచ్యతే । ౭౨ ॥ అ
శ్రద్ధాభావరహితా వృత్తిర్వైయోగవర్త్మని । విపర్యస్తామతిర్యాసా
భ్రాంతిరిత్యభిధీయతే ॥ ౭౩ ॥ దుఃఖమజ్ఞానజంపుంసాం చేతస్యాధ్యాత్మి
కంవిదుః । ఆధిభౌతికమంగోద్ధం యచ్చదుఃఖంపురాకృతైః ॥ ౭౪ ॥ ఆధి
దైవికమాఖ్యాతమం శస్త్రాస్త్రవిషాదిజం । ఇచ్ఛావిఘాతజంక్షోభం దౌ
ర్మనస్యంప్రచక్షతే ॥ ౭౫ ॥ విషయేషువిచిత్రేషు విభ్రమస్తత్రలోలతా।
శాంతేష్వేతేషువిఘ్నేషు యోగాసక్తస్యయోగినః ॥ ౭౬ ॥ ఉపసర్గాః
ప్రవర్తంతే దివ్యాస్తేస్సిద్ధిసూచకాః। ప్రతిభాశ్రవణంవార్తా దర్శనా
స్వాదవేదనాః ॥ ౭౭ ॥ ఉపసర్గాఃషడిత్యేతే వ్యయేయోగస్యసిద్ధయః।
సూక్ష్మేవ్యవస్థితేఽతీతే విప్రకృష్టేత్వనాగతే ॥ ౭౮ ॥ ప్రతిభాకథ్యతే

యోఽర్థే ప్రతిభాసోఽభికథ్యతే। శ్రవణంసర్వశబ్దానాంశ్రవణంత్వప్ర
యత్నతః ॥ ౭౯ ॥ వార్తావార్తాసువిజ్ఞానం సర్వేషామేవదేహినాం।
దర్శనంనామదివ్యానాం దర్శనంచాప్రయత్నతః ॥ ౮౦ ॥ తథాస్వాద
శ్చదివ్యేషు రసేష్వాస్వాదఉచ్యతే। స్పర్శనాధిగమస్తద్వ ద్వేదనానామ
విశ్రుతా ॥ ౮౧ ॥ గంధాదీనాంచదివ్యానా మాబ్రహ్మభువనాధిపాః ।
సంతిష్ఠంతేచరత్నాని ప్రయచ్ఛంతిబహూనిచ ॥ ౮౨ ॥ స్వచ్ఛందమథు
రాణి వివిధాస్యాత్ప్రవర్తతే। రసాయనానిసర్వాణి దివ్యాశ్చౌషధయ
స్తథా ॥ ౮౩ ॥ సిద్ధ్యంతిప్రణిపత్యైనం దిశంతిసురయోషితః । యోగ
సిద్ధ్యైకదేశేఽపి దృష్టేమోక్షేభవేన్మతిః ॥ ౮౪॥దృష్టమేతన్మయాయద్వ
త్తద్వన్మోక్షోభవేదితి।కృశతాస్థూలతాబాల్యం వార్ధక్యంచైవయౌవనం
౮౫ ॥ నానాజాతిస్వరూపత్వం చతుర్ణాందేహధారణం ।పార్థివాంశం
వినానిత్యం సురభిర్గంధసంగ్రహః ॥ ౮౬ ॥ ఏవమష్టగుణంప్రాహుః పై
శాచంపార్థివంపదం। జలేనివసనంచైవ భూమ్యామేవవినిర్గమః॥ ౮౭॥ ఇ
చ్ఛేచ్ఛక్తస్స్వయంపాతుం సముద్రమపిచాతురః । యత్రేచ్ఛతిజగత్యస్మిం
స్తత్రైవజలదర్శనం॥ ౮౮ ॥వినాకుంభాదికంపాణౌ జలసంచయధారణం
యద్వస్తువిరసంచాపి భోక్తుమిచ్ఛతితత్క్షణాత్ ॥ ౮౯॥ రసాదికంభవేచ్చా
న్య త్త్రయాణాం దేహధారణం । నిర్వ్రణత్వంశరీరస్య పార్థివైశ్చసమన్వి
తం ॥ ౯౦ ॥ తదిదంషోడశగుణ మాప్యమైశ్వర్యముద్భుతం। శరీరాదగ్ని
నిర్మాణం తత్తాపభయవర్జనం ॥ ౯౧ ॥ శక్తిర్జగదిదందగ్ధుంయదీచ్ఛే
దప్రయత్నతః । స్థాపనంవానలస్యాప్సు పాణౌపావకధారణం ॥ ౯౨ ॥ ద
గ్ధేసర్గేయథాపూర్వం ముఖేచాన్నాదిపాచనం । ద్వాభ్యాందేహవిని
ర్మాణ మాప్యైశ్వర్యసమన్వితం ॥ ౯౩ ॥ ఏతైశ్చతుర్వింశతిధా తైజ
సంపరిచక్షతే । మనోజవత్వంభూతానాం క్షణాదంతఃప్రవేశనం ॥ ౯౪
పర్వతాదిమహాభార ధారణంచాప్రయత్నతః । గురుత్వంచలఘుత్వంచ
పాణావనిలధారణం॥ ౯౫ ॥ అంగుళ్యగ్రనిపాతాద్యై ర్భ్వామేరపిచకంప
నం ॥ ఏకేనదేహనిష్పత్తి ర్యుక్తంభోగైశ్చతైజసైః॥ ౯౬॥ ద్వాత్రింశ
ద్గుణమైశ్వర్యం మారుతంకవయోవిదుః। ఛాయాహీనవినిష్పత్తి రింద్రి
యాణామదర్శనం ॥ ౯౭ ॥ ఖేచరత్వంయథాకామ మింద్రియార్థైస్సమన్వ

యః । ఆకాశేలంఘనం చైవ స్వదేశేతన్నివేశనం ॥ ౯౭ ॥ ఆకాశపిండీకరణ మశరీరత్వమేవచ । అనిమైశ్వర్యసంయుక్తం చత్వారింశద్గుణంమహత్ ॥ ౯౮ ॥ఇంద్రమైశ్వర్యమాఖ్యాత మాంబరంతత్ప్రచక్షతే। యధాకామోపలబ్ధిశ్చ యధాకామవినిర్గమః ॥ ౧౦౦ ॥ సర్వస్యాభిభవశ్చైవ సర్వగుహ్యార్థదర్శనం । కర్మానురూపనిర్మాణం వశిత్వంప్రియదర్శనం ॥ ౧౦౧ ॥ సంసారదర్శనం చైవ భోగైరైశ్వర్యైస్సమన్వితం । ఏతచ్చాంద్రమసైశ్వర్యం మానసంగుణతోఽధికం ॥ ౧౦౨ ॥ ఛేదనంతాడనం చైవ బంధనంమోచనంతధా । గ్రహణంసర్వభూతానాం సంసారవశవర్తినాం ॥ ౧౦౩ ॥ ప్రసాదశ్చాపిసర్వేషాం మృత్యుకాలజయస్తథా । ఆభిమానికమైశ్వర్యం ప్రాజాపత్యంప్రచక్షతే ॥ ౧౦౪ ॥ ఏతచ్చాంద్రమసైర్భోగైః షట్పంచాశద్గుణంమహత్ । సర్గస్సంకల్పమాత్రేణ త్రాణంసంహారణంతధా ॥ ౧౦౫॥ స్వాధికారశ్చసర్వేషాం భూతచిత్తప్రవర్తనం । అసాదృశ్యంచసర్వస్య నిర్మాణంజగతఃపృధక్ ॥ ౧౦౬ ॥ శుభాశుభస్యకరణం ప్రాజాపత్యైశ్చసంయుతం । చతుష్షష్టిగుణంబ్రాహ్మమైశ్వర్యంతత్ప్రచక్షతే ॥ ౧౦౭॥ బౌద్ధాదస్మాత్పరంగాణమైశ్వర్యంప్రాకృతంవిదుః। వైష్ణవంతత్సమాఖ్యాతం తస్యైవభువనేస్థితం ॥ ౧౦౮ ॥ బ్రహ్మణైతద్గుణంసర్వం వేత్తుమన్యైర్నశక్యతే । తత్పౌరుషంచగౌణంచ గాణేశంపదమైశ్వరం ॥ ౧౦౯ ॥ విష్ణునాతత్పదంకించి ద్జ్ఞాతుమన్యైర్నశక్యతే । విజ్ఞానసిద్ధయశ్చైవ సర్వాఏవౌపసర్గికాః ॥౧౧౦॥ నిరోద్ధవ్యాప్రయత్నేన వైరాగ్యేణపరేణతు । ప్రతిభాదిష్వశుద్ధేషు గుణేష్వాసక్తచేతసః ॥౧౧౧ నసిద్ధ్యేత్పరమైశ్వర్య మవ్యయంసార్వకామికం। తస్మాద్గుణాంశ్చభోగాంశ్చ దేవాసురమహీభృతాం॥ ౧౧౨ ॥ తృణవద్యస్త్యజేత్తస్య యోగసిద్ధిఃపరాభవేత్ । అధవానుగ్రహేచ్ఛాయాం జగతోవిచరేన్మునిః ॥ ౧౧౩ యధాకామంగుణాన్భోగా న్భుక్త్వాముక్తింప్రయాస్యతి । అధప్రయోగంయోగస్య వక్ష్యేశ్రుణుసమాహితః ॥ ౧౧౪ ॥ శుభేకాలేశుభేదేశే శివక్షేత్రాదికేపునః । విజనేజంతురహితే నిశ్శబ్దేభాధవర్జితే ॥ ౧౧౫ ॥ సుప్రలిప్తేస్థలేసౌమ్యే గంధధూపాదివాసితే । ముక్తపుష్పసమాకీర్ణే వితానాదివిచిత్రితే ॥ ౧౧౬ ॥ కుశపుష్పసమిత్తోయ ఫలమూలసమన్వితే

నాగ్న్యభ్యాశేజలాభ్యాశే। శుష్కపర్ణమయేఽపివా॥ ౧౧౭॥ నదంశమశకాకీర్ణే సర్పశ్వాపదసంకులే। నచదుష్టమృగాకీర్ణేనభయేనుజనావృతే ౧౧౮॥ శ్మశానేచైత్యవల్మీకే జీర్ణాగారేచతుష్పథే। నదీనదసముద్రాణాంతీరేరథ్యాంతరేఽపివా॥ ౧౧౯॥ నజీర్ణోద్యానగోష్ఠాదౌ నానిష్టేనచనిందితే। నాజీర్ణమ్లరనోద్గారే నచవిణ్మూత్రదూషితే॥ ౧౨౦ నచ్ఛర్ద్యాంనాతిసారేచ నాతిభుక్తశ్రమాన్వితః। నచాతిచింతాకులితో న చాతిక్షుత్పిపాసితః॥ ౧౨౧॥ నాపిస్వగురుకర్మాదౌ ప్రసక్తోయోగమాచరేత్। యుక్తాహారవిహారశ్చ యుక్తచేష్టశ్చకర్మసు॥ ౧౨౨॥ యుక్తనిద్రావభోధశ్చ సర్వాయాసవివర్జితః। ఆసనమ్మృదులంరమ్యం విపులంసుసమంశుచి॥ ౧౨౩॥ మృగచర్మపరిధానం మథ్వాద్యుక్తంశుభం సుఖం। కల్పయిత్వాసమారుహ్య సమంస్థిరసుఖంయథా॥ ౧౨౪॥ పద్మకస్వస్తికాదీనా మన్యసేదాసనేషుచ। అభివంద్యస్వగుర్వంతానభివాద్యానుక్రమాత్॥ ౧౨౫॥ ఋజుగ్రీవశిరోవక్షా నాతిశ్లిష్టోష్ఠలోచనః కించిదున్నామితశిరో దంతైర్దంతాన్నసంస్పృశేత్॥ ౧౨౬॥ దంతాగ్రసంస్థితాంజిహ్వా మచలాంసన్నివేశ్యచ। పార్ష్ణిభ్యాంవృషణౌరక్షం స్తథాప్రజననంపునః॥ ౧౨౭॥ ఊర్వోరుపరిసంస్థాప్య బాహూతిర్యగయత్నతః। దక్షిణంకరపృష్ఠంతు న్యస్యవామతలోపరి॥ ౧౨౮॥ ఉన్నామ్యశనకైఃపృష్ఠ మురోఽవష్టభ్యచాగ్రతః। సంప్రేక్ష్యనాసికాగ్రంస్వందిశశ్చానవలోకయన్॥ ౧౨౯॥ సంభృతప్రాణసంచారః పాషాణఇవనిశ్చలః। స్వదేహాయతనస్యాంతర్విచింత్యశివమంబయా॥ ౧౩౦॥ హృత్పద్మపీఠికామధ్యే ధ్యానయజ్ఞేనపూజయేత్। మూలేనాసాగ్రతోనాభౌ కంఠేవాతాలురంధ్రయోః॥ ౧౩౧॥ భ్రూమధ్యేద్వారశాంతేవా లలాటేమూర్ధ్నివా స్మరేత్। పరికల్ప్యయథాన్యాయం శివయోఃపరమాసనం॥ ౧౩౨॥ తత్రసావరణంవాఽపినిరావరణమేవవా। ద్విదళేషోడశారేవా ద్వాదశారేయథావిధి॥ ౧౩౩॥ దశారేవాషడస్రేవా చతురస్రేశివంస్మరేత్। భ్రువోరంతరతఃపద్మం ద్విదళంతటిదుజ్జ్వలం॥ ౧౩౪॥ భ్రూమధ్యస్థారవింద స్యక్రమాద్వైదక్షిణోత్తరే। విద్యుత్సమానవర్ణేచ పర్ణేవర్ణావసానకే॥ ౧౩౫॥ షోడశారస్యపత్రాణి స్వరాష్షోడశతాన్యవై। పూర్వాదీ

నిక్రమాదేత త్పద్మకందస్యమూలతః ॥ ౧౩౬ ॥ కకారాదిఠకారాంతా
వర్ణాఃపర్ణాస్యనుక్రమాత్ । భానువర్ణస్యపద్మస్య ధ్యేయంతద్ధృదయాంత
రే ॥౧౩౭॥ వర్ణాఃపర్ణానిపద్మస్య నాభేఃపరిష్కృతః। గోక్షీరధవళస్యోక్తా
డాదిఫాంతాయథాక్రమం ॥ ౧౩౮ ॥ అధోదళస్యాంబుజస్య ఏతస్యచద
ళానిషట్ । విధూమాంగారవర్ణస్య వర్ణాబాద్యాశ్చలాంతిమాః ॥ ౧౩౯
మూలాధారారవిందస్య హేమాభస్యయథాక్రమం । వకారాదిసకారాం
తా వర్ణాఃపర్ణమయాస్థితాః॥ ౧౪౦ ॥ ఏతేష్వాధారవిందేషు యత్రైవా
భిరతంమనః । తత్రైవదేవందేవీంచ చింతయేద్ధీరయాధియా ॥ ౧౪౧ ॥
అంగుష్ఠమాత్రమమలం దీప్యమానంసమంతతః శుద్ధదీపశిఖాకారంస్వ
శక్త్యాపూర్ణమండితం ॥ ౧౪౨ ॥ ఇందురేఖాసమాకారం తారారూప
మథాపివా । నీవారశూకసదృశం బిససూత్రాభమేవవా ॥ ౧౪౩ ॥ క
దంబగోళాకారంతు తుషారకణికోపమం । క్షిత్యాదితత్త్వవిజయం ధ్యా
తాయద్యభివాంఛతి ॥ ౧౪౪ ॥తత్తత్తత్త్వాధిపామేవం మూర్తిం స్థూలాం
విచింతయేత్ । సదాశివాంతాబ్రహ్మాద్యా భవాద్యాశ్చాష్టమూర్త
యః ॥ ౧౪౫ ॥ శివస్యమూర్తయస్థూలా శ్శివశాస్త్రేవినిశ్చితాః । ఘో
రామిశ్రాఃప్రశాంతాశ్చ మూర్తయస్తామునీశ్వరైః ॥ ౧౪౬ ॥ ఫలాభిలా
షసహితై శ్చింత్యాశ్చింతావిశారదైః । ఘోరాశ్చేచ్చింతితాఃకుర్యుః
పాపరోగపరిక్షయం ॥ ౧౪౭ ॥ సర్వసిద్ధిప్రదామిశ్రాః ప్రశాంతాశ్శాంతి
దాయకాః । సిధ్యంతిసిద్ధయశ్శీఘ్రం ఘోరేఃపుపిచింతితే ॥ ౧౪౮
చిరేణమిశ్రేసామ్యేతు నసద్యోనచిరాదపి । సౌమ్యేముక్తిర్విశేషేణ
శాంతిఃప్రజ్ఞాప్రసిద్ధ్యతి ॥ ౨౪౯ ॥ సిధ్యంతిసిద్ధయశ్చాస్మా త్క్రమశోనా
త్రసంశయః । శ్రీకంఠనాథంస్మరతాం సద్యస్సర్వార్థసిద్ధయః ॥ ౧౫౦
ప్రసిధ్యంతీతిమత్త్వైకే తంవైధ్యాయంతియోగినః । స్థిత్యర్థంమనసః కే
చిత్ స్థూలధ్యానంప్రకుర్వతే ॥ ౧౫౧ ॥ స్థూలేతునిశ్చలంచేతో భవే
త్సూక్ష్మేతుసుస్థితం । శివేతుచింతితేసాక్షా త్సర్వాస్సిధ్యంతిసిద్ధయః ॥
౧౫౨ ॥ మూర్త్యంతరేషుధ్యాతేషు శైవీసిద్ధిర్నసిధ్యతి।
మూర్త్యంతరేషుధ్యాతేషుశివరూపంవిచింతయేత్ ॥౧౫౩॥
రుచ్యభ్యాసాదినాయద్య చ్ఛివరూపంవిచింతయేత్ । లక్షయేన్మనసస్థై

ర్యం తత్తద్ధ్యాయేత్పునఃపునః ॥ ౧౫౪ ॥ ధ్యానమాద్యాసవిషయం తతోనిర్విషయంజగుః । తత్రనిర్విషయంధ్యానం నాస్తీత్యేవసతాంమతం ॥ ౧౫౫ ॥ బుద్ధేర్హిసంతతిఃకాచి ద్ధ్యానమిత్యభిధీయతే । తేననిర్విషయాబుద్ధిః కేవలేహప్రవర్తతే ॥ ౧౫౬ ॥ తస్మాత్సవిషయంధ్యానం బాలార్కకిరణాశ్రయం । సూక్ష్మాశ్రయంనిర్విషయంనాపరంపరమార్థతః ౧౫౭ ॥ యద్వాసవిషయంధ్యానం తత్సాకారసమాశ్రయం । నిరాకారాత్మసంవిత్తిః ధ్యానంనిర్విషయంమతం ॥ ౧౫౮ ॥ నిర్బీజంచసబీజంచ తదేవధ్యానముచ్యతే । నిరాకారాశ్రయత్వేన సాకారాశ్రయతస్తథా ॥ ౧౫౯ ॥ తస్మాత్సవిషయంధ్యాన మాదౌకృత్వాసబీజకం । అంతేనిర్విషయంకుర్యా న్నిర్బీజంసర్వసిద్ధయే ॥౧౬౦ ॥ ప్రాణాయామేనసిధ్యంతి దివ్యాశ్శాంత్యాదయఃక్రమాత్ । శాంతిఃప్రశాంతిర్దీప్తిశ్చ ప్రసాదశ్చతతః పరం ॥ ౧౬౧ ॥ శమస్సర్వాపదాంచైవ శాంతిరిత్యభిధీయతే । తమసోఽంతర్బహిర్నాశః ప్రశాంతిఃపరిగీయతే ॥ ౧౬౨ ॥బహిరంతఃప్రకాశోయో దీప్తిరిత్యభిధీయతే । స్వస్థతాయాతుసాబుద్ధేః ప్రసాదఃపరికీర్తితః ॥ ౧౬౩ ॥ కారణానిచసర్వాణి సబాహ్యాభ్యంతరాణిచ । బుద్ధేఃప్రసాదతఃక్షిప్రంప్రసన్నానిభవంత్యుత ॥ ౧౬౪ ॥ ధ్యాతాధ్యానంతథాధ్యేయం యచ్చధ్యానప్రయోజనం ఏతచ్చతుష్టయంజ్ఞాత్వా ధ్యాతాధ్యానం సమాచరేత్ ॥ ౧౬౫ ॥ జ్ఞానవైరాగ్యసంపన్నో నిత్యముద్యుక్తమానసః । శ్రద్ధధానఃప్రసన్నాత్మా ధ్యాతాసద్భిరుదాహృతః॥ ౧౬౬ ॥ ధ్యైచింతాయాంస్మృతోధాతు శ్శివచింతామువుర్ముహుః । అవ్యాక్షిప్తేనమనసా ధ్యానమిత్యభిధీయతే ॥ ౧౬౭ ॥ బుద్ధిఃప్రవాహరూపస్య ధ్యానస్యాస్యావలంబినం । ధ్యేయమిత్యుచ్యతేసద్భి స్తచ్చసాంబస్స్వయంశివః॥ ౧౬౮ ॥ విముక్తిప్రత్యయఃపూర్వ మైశ్వర్యంచాణిమాదికం । శివధ్యానస్యతస్యాస్యసా క్షాదుక్తంప్రయోజనం ॥ ౧౬౯ ॥ యస్మాత్సౌఖ్యంచమోక్షంచ ధ్యానాదుభయమాప్నుయాత్ । తస్మాత్సర్వంపరిత్యజ్యధ్యానయుక్తోభవేన్నరః ॥ ౧౭౦ ॥ నాస్తిధ్యానంవినాజ్ఞానం నాస్తిధ్యానమయోగినః । ధ్యానంజ్ఞానంచయస్యాస్తి తీర్ణస్తేనభవార్ణవః ॥ ౧౭౧ ॥ జ్ఞానంప్రసన్నమేకాగ్ర మశేషోపాధివర్జితం । యోగాభ్యాసేనయుక్తస్య

—[శివయోగిమహిమానిరూపణం]—

యోగినస్స్వేవసిధ్యతి ॥ ౧౭౨ ॥ ప్రక్షీణాశేషపాపానాం జ్ఞానేధ్యానేభ
వేన్మతిః। పాపోపహతబుద్ధీనాం తద్వార్తాపిసుదుర్లభా ॥ ౧౭౩ ॥ య
థావహ్నిర్మహాదీప్త శ్శుష్కమార్ద్రించనిర్దహేత్ । తథాశుభాశుభంక
ర్మ జ్ఞానాగ్నిర్దహతేక్షణాత్ ॥ ౧౭౪ ॥అత్యల్పోఽపియథాదీప స్సుమహా
న్నాశయేత్తమః । యోగాభ్యాసస్తథాల్పోపి మహాపాపంవినాశయేత్॥
౧౭౫ ॥ ధ్యాయతఃక్షణమాత్రంవా శ్రద్ధయాపరమేశ్వరం । యద్భవేత్సు
మహచ్ఛ్రేయ స్తస్యాంతో నైవవిద్యతే॥ ౧౭౬ ॥ నాస్తిధ్యానసమంతీర్థం
నాస్తిధ్యానసమంతపః నాస్తిధ్యానసమోయజ్ఞః స్తస్మాధ్యానంసమాచరేత్
౧౭౭ ॥ తీర్థానితోయపూర్ణాని దేవాన్పాషాణమృణ్మయాన్ । యో
గినోన ప్రపద్యంతే స్వాత్మప్రత్యయకారణాత్ ॥ ౧౭౮ ॥ యోగినాంచవ
పుస్సూక్ష్మం భవేత్ప్రత్యక్షమైశ్వరం । యథాస్థూలమయుక్తానాం మృ
త్కాష్ఠాద్యైఃప్రకల్పితం ॥ ౧౭౯ ॥ యథేహాంతశ్చరారాజ్ఞః ప్రియాస్స్యు
ర్నబహిశ్చరాః । తథాంతర్ధ్యాననిరతాః ప్రియాశ్శంభోర్నకర్మిణః ॥
౧౮౦ ॥ బహిష్కారాయథాలోకే నాతీవఫలభాగినః । దృష్టానరేంద్రభ
వనే తద్వదత్రాపికర్మిణః ॥ ౧౮౧ ॥ యద్యంతరావిపద్యేత జ్ఞానయోగా
ర్థముద్యతః । యోగస్యోద్యోగమాత్రేణ రుద్రలోకంగమిష్యతి ॥ ౧౮౨
అనుభూయసుఖంతత్ర సంజాతోయోగినాంకులే । జ్ఞానయోగంపునర్ల
బ్ధ్వా సంసారమతివర్తతే ॥ ౧౮౩ ॥ జిజ్ఞాసురపియోగస్య యాంగతిం
లభతేనరః । నతాంగతిమవాప్నోతి సర్వైరపిమహామఖైః ॥ ౧౮౪ ॥ ద్వి
జానాంవేదవిదుషాం కోటింసంపూజ్యయత్ఫలం । భిక్షామాత్రప్రదానేన
తత్ఫలంశివయోగినే ॥౧౮౫॥ యజ్ఞాజ్ఞిహోత్రదానేషు తీర్థహోమే
షుయత్ఫలం । యోగినామన్నదానేన తత్సమస్తంఫలంలభేత్ ॥ ౧౮౬ ॥
యేచాపవాదంకుర్వంతి విమూఢాశ్శివయోగినాం । శ్రోతృభిస్తేప్రప
ద్యంతే నరకేష్వామహీక్షయాత్ ॥ ౧౮౭ ॥ సతిశ్రోతరివక్తాస్యా దపవా
దస్యయోగినాం । తస్మాచ్ఛ్రోతాచపాపీయాం స్తద్దండస్సుమహాంతః ॥
౧౮౮॥ యేపునస్సతతంభక్త్యా భజంతిశివయోగినః। విందంతితేమహాభో
గా నంతేయోగంచశాంకరం ॥ ౧౮౯ ॥ భోగయోగార్థిభిస్తస్మా త్సం

పూజ్యాశ్శివయోగినః । ప్రతిశ్రయాన్నపానాద్యైశ్శయ్యాప్రావరణాది
భిః ॥ ౧౯౦ ॥ యోగధర్మస్ససారత్వాదభేద్యః పాపముద్గరైః । వజ్రతండు
లవజ్జ్ఞేయం తథాపాపేన యోగినః ॥ ౧౯౧ ॥ నలిప్యంతే చ తాపాద్యైః పద్మప
త్రం యథాంభసా । యస్మిన్దేశే వసేన్నిత్యం శివయోగరతో మునిః ॥ ౧౯౨
సోపి దేశో భవేత్పూత స పూత ఇతి కిం పునః । తస్మాత్సర్వం పరిత్యజ్య కృత్య
మన్యద్విచక్షణః ॥ ౧౯౩ ॥ సర్వదుఃఖప్రహాణాయ శివయోగం సమభ్యసేత్
సిద్ధయోగఫలో యోగీ లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౧౯౪ ॥ భోగా
న్భుక్త్వా యథాకామం విహరేద్వా ప్రవర్తతాం । అథవా క్షుద్ర ఇత్యేవ
మత్వా వైషయికం సుఖం ॥ ౧౯౫ ॥ త్యక్త్వా విరాగవేషేణ స్వేచ్ఛయా
కర్మ ముచ్యతాం । యస్త్వాసన్నమృతిం మర్త్యో దృష్ట్వారిష్టం చ భూయ
శః ॥ ౧౯౬ ॥ స యోగారంభనిరతశ్శివక్షేత్రం సమాశ్రయేత్ । స తత్ర
నివసన్నేవ యదధీరమనాతురః ॥ ౧౯౭ ॥ ప్రాణాన్వినాపి రోగాద్యై
స్స్వయమేవ పరిత్యజేత్ । కృత్వాప్యనశనం చైవ హుత్వా చాంగం శివా

— [శివభక్త ప్రశంసా]

నలే ॥ ౧౯౮ ॥ క్షిప్త్వా వా శివతీర్థేషు స్వదేహమవగాహనాత్ । శివశా
స్త్రోక్తవిధినా ప్రాణాన్యస్తు పరిత్యజేత్ ॥ ౧౯౯ ॥ సద్య ఏవ విముచ్యేత
న చ సావాత్మఘాతుకః । రోగాద్యైర్వ్యాధివివశః శివక్షేత్రం సమాశ్రితః ॥
౨౦౦ ॥ మ్రియతే యది సోప్యేవం ముచ్యతే నాత్ర సంశయః । తథా హి మర
ణం శక్తము శంత్యనశనాదిభిః ॥ ౨౦౧ ॥ తథా విశిష్టం తత్రాపి మరణస్తూత్త
రోత్తరం । నివృత్త్యాదివశాద్దేహో భూతేషు చ విలీయతే ॥ ౨౦౨ ॥ స్వే
చ్ఛయోత్క్రమ్య మరణం శివక్షేత్రే విశేషతః । ఉత్తమం సర్వమరణాదు
న్నాదపి యోగదం ॥ ౨౦౩ ॥ శాస్త్రవిస్రంభధీరేణ మనసా క్రియతే య
తః । యస్త్యజేద్దుస్త్యజాన్ప్రాణాన్స భూయః ప్రజాయతే ॥ ౨౦౪ ॥
శివనిందారతం హంతుమశక్తో యస్స్వయం మృతః । సద్య ఏవ విముచ్యేత
త్రిస్సప్తకులసంయుతః ॥ ౨౦౫ ॥ శివనిందారతం హత్వా పీడితస్స్వయమే
వ వా । యస్త్యజేద్దుస్త్యజాన్ప్రాణాన్స భూయః ప్రజాయతే ॥ ౨౦౬ ॥ శి
వార్థం యస్త్యజేత్ప్రాణాన్ శివభక్తార్థమేవ వా । శివాచారార్థమథవా
శివవిద్యార్థమేవ వా ॥ ౨౦౭ ॥ న తేన సదృశః కశ్చిన్ముక్తిమార్గస్థితో

నరః । తస్మాచ్ఛీఘ్రతరాముక్తి స్తస్యసంసారమండలాత్ ॥ ౭౮ ॥ ఏ
తేష్వన్యతమోపాయంకథమప్యవలంబ్యవా। షడధ్వశుద్ధింవిధివత్కృత్వాపో
వాథమియతేయది ॥ ౭౯ ॥ పశూనామివతస్యేహ నకుర్యాదౌర్ధ్వదై
హికం। నైవాశౌచంప్రసజ్యేత తత్పుత్రాదేర్విశేషతః ॥ ౨౦ ॥ ఖనే
ద్వాభువితద్దేహం దహేద్వాశుచినాగ్నినా । క్షిపేద్వాప్సుశివాస్వేవ
త్యజేద్వాకాష్ఠలోష్టవత్ ॥ ౨౧ ॥ అథైనమపిచోద్దిశ్య కర్మచేత్కర్తు
మీప్సితం। కళ్యాణమేవకుర్వీత శక్త్యాభక్తాంశ్చతర్పయేత్ ॥ ౨౨ ॥
ధనంతస్యభజేచ్చైవం శైవీచేదస్తిసంతతిః । నాస్తిచేత్తచ్ఛివేదద్యాన్న
దద్యాత్పశుసంతతిః ॥ ౧౧౩ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ
సంహితాయా ముత్తరభాగే సాంగయోగ నిరూపణ కథనంనా మైకోన
త్రింశోధ్యాయః ॥ ౨౯. * * * * *

―) అథత్రింశోధ్యాయః (―

శ్రీసూతఃఉవాచ ॥వృ॥ఇతిసవిజితమన్యో ర్యాదవేనోపమన్యో
రధిగతమభిధాయ జ్ఞానయోగంమునిభ్యః ।ప్రణతిముపగతేభ్యస్తే భ్యఉ
ద్భావితాత్మనపదివి యతివాయుస్నాయ మంతర్హితోభూత్ ॥౧ ॥ తతః
ప్రభాతసమయే నైమిశీయ్యాస్తపోధనాః ! సత్రాంతేఽవభృథంకర్తుంస
ర్వఏవసముద్యయుః॥ ౨॥ తదాబ్రహ్మసమాదేశా ద్దేవీసాక్షాత్సరస్వతీ। ప్ర
సన్నాస్వాదుసలిలాప్రా వర్తతనదీశుభా ॥ ౩ ॥ సరస్వతీంనదీందృష్ట్వా
మునయోహృష్టమానసాః । సమాప్యసత్రంప్రారబ్ధం చక్రుస్తత్రావగా
హనం॥ ౪ ॥ అథసంతర్ప్య దేవాదీన్ తదిమ్యైస్సలిలైశ్శివైః । స్మరంతః
పూర్వవృత్తాంతం యయుర్వారాణసీంప్రతి॥ ౫ ॥ తదాతేహిమవత్పాదా
త్పతంతీందక్షిణాముఖీం । దృష్ట్వాభాగీరథీంతత్ర స్నాత్వాతత్తీరతోయ
యుః ॥ ౬ ॥ తతోవారాణసీంప్రాప్య ముదితాస్సర్వఏవతే । తత్రోత్త

―[దివ్యతేజసి మునీనాంలీనతాకథనం.]―

రప్రవాహాయాం గంగాయామవగాహ్యాచ ॥ ౭ ॥ అవిముక్తేశ్వరంలిం
గం దృష్ట్వాభ్యర్చ్యవిధానతః । ప్రయాతుముద్యతాస్త త్రతదదృశుర్దివి
భాస్వరం ॥ ౮ ॥ సూర్యకోటిప్రతీకాశం తేజోదివ్యంమహాద్భుతం। ఆత్మ
ప్రభావితానేన వ్యాప్తసర్వదిగంతరం ॥ ౯ ॥ అథపాశుపతాస్సిద్ధా భ

స్నసంఛన్నవిగ్రహాః । మునయోభ్యేత్యశతశో లీనాస్యుస్తత్రతేజసి ॥
౧౦ । తథావిలియ్యమానేషు తపస్విషుమహాత్మసు । సద్యస్తిరోదధే తే
జ స్తదద్భుతమివాభవత్ ॥ ౧౧ ॥ తద్దృష్ట్వామహదాశ్చర్యం నైమి
శీయ్యామహర్షయః । కిమేతదిత్యజానంతో యయుర్బ్రహ్మవనంప్రతి
౧౨ ॥ ప్రాగేవైషాంతుగమనా త్పవనోలోకపావనః । దర్శనం నైమిశీ
యానాం సంవాదం తైస్సహాత్మనః ॥ ౧౩ ॥ శుద్ధాంబుద్ధింతతస్తేషాం
సాంబేసానుచరేశివే । సమాప్తించాతిసత్రస్య దీర్ఘపూర్వస్యసత్రిణాం
౧౪ । విజ్ఞాప్యజగతాంధాత్రే బ్రహ్మణేబ్రహ్మయోనయే । స్వకార్యే
తదనుజ్ఞాతో జగామస్వపురంప్రతి ॥ ౧౪ ॥ అథాస్థానంగతోబ్రహ్మ
తుంబురోర్నారదస్యచ । పరస్పరంస్పర్థితయో ర్గానేవివదమాన
యోః ॥ ౧౬ ॥ తదుద్భావితగానోద్ధ రసేమాధ్యస్థ్యమాచరన్ । గంధ
ర్వైరప్సరోభిశ్చ సుఖమాస్తేనిషేవితః ॥ ౧౭ ॥ తదానవసరాదేవ ద్వాస్థై
ర్ద్వారినివారితాః । మునయోబ్రహ్మభవనా ద్బహిఃపార్శ్వముపావిశన్ ॥
౧౮ ॥ అథతుంబురుణాగానే సమతాంప్రాప్యనారదః । సాహచర్యేప్యను
జ్ఞాతో బ్రహ్మణాపరమేష్ఠినా ॥ ౧౯ ॥ త్యక్త్వాపరస్పరస్పర్థాం మైత్రీంచ
పరమాంగతః । సహతేనాప్సరోభిశ్చ గంధర్వైశ్చసమావృతః ॥ ౨౦ ॥
ఉపవీణయితుందేవం లకులీశ్వరమీశ్వరం । భవనాన్నిర్యయావాథాతు జగ
లనాదంశుమానివ ॥ ౨౧ ॥ తందృష్ట్వామట్కులీయాస్తే నారదంమునిగో
వృషం । ప్రణమ్యావసరంశంభోః పప్రచ్ఛుఃపరమాదరాన్ ॥ ౨౨ ॥ సచా
వసరమేవాయ మితోంతర్గమ్యతామితి । వదన్యయావవ్యపర స్త్వరయా

—[మునిజనకృత బ్రహ్మసభా ప్రవేశకథనం,]—

పరయాయుతః ॥ ౨౩ ॥ తతోద్వారిస్థితాయేవై బ్రహ్మణేతాన్న్యవేద
యన్ । తతస్తేవివిశుర్వేశ్మ పిండీభూయాండజన్మనః ॥ ౨౪ ॥ ప్రవిశ్య
దూరతోదేవం ప్రణమ్యభువిదండవత్ । సమీపేతదనుజ్ఞాతాః పరివృ
త్యోపతస్థిరే ॥ ౨౫ ॥ తాం స్తత్రోపస్థితాన్పృష్ట్వా కుశలంకమలాసనః
వృత్తాంతంవ్యోమయాజ్ఞాతం వాయునేవాహపూర్వతః ॥ ౨౬ ॥ భవద్భిః
కింకృతంపశ్చాన్మారుతేంతర్హితేసతి । ఇత్యుక్తవతిదేవేశే మునయో
వబృధాత్పరం ॥ ౨౭ ॥ గంగాతీరస్యగమనం యాత్రాంవారాణసీంప్రతి।

దర్శనంతత్రలింగానాం స్థాపితానాంసురేశ్వరైః ॥ ౨౮ ॥ అవిముక్తేశ్వరస్యాపి లింగస్యాభ్యర్చనంసకృత్। ఆకాశేమహతస్తస్య తేజోరాశేశ్చదర్శనం ॥ ౨౯ ॥ మునీనాంవిలయంతత్ర నిరోధంతేజసస్తతః । యాథాత్మ్యవేదనంతస్య చింతితస్యాపిచాత్మభిః ॥ ౩౦ ॥ సర్వంసప్తరంతస్తే ప్రణమ్యాహుర్ముహుర్ముహుః । మునిభిఃకథితంశ్రుత్వా విశ్వకర్మాచతుర్ముఖః ॥ ౩౧॥ కంపయిత్వాశిరఃకించి త్ప్రాహగంభీరయాగిరా । ప్రత్యాసీదతియుష్మాకం సిద్ధిరాముష్మికీపరా ॥ ౩౨ ॥ భవద్భిర్దీర్ఘసత్రేణ చిరమారాధితఃప్రభుః । ప్రసాదాభిముఖోభూత ఇతిభూతార్థసూచితం ॥ ౩౩ వారాణస్యాంతుయుష్మాభిర్య ద్దృష్టందివిదీప్తిమత్ । తల్లింగసంజ్ఞితంసాక్షాత్తేజోమాహేశ్వరంపరం ॥ ౩౪ ॥ తత్రలీనాశ్చమునయ శ్శ్రౌతాఃపాశుపతవ్రతాః । ముక్తాఋభూవుస్స్వస్థాశ్చ నైష్ఠికాద్దగ్ధకిల్బిషాః ॥ ౩౫ ॥ ప్రాప్యానేనపథాముక్తి రచిరాద్భవతామపి । సచాయమర్థస్సూచ్యేత యుష్మద్దృష్టేనతేజసా ॥ ౩౬ ॥ తత్రవఃకాలవ్రైవేష దైవాదుపగతస్స్వయం ప్రయాంతుదక్షిణంమేరో శ్శిఖరందేవసేవితం ॥ ౩౭ ॥ సనత్కుమారో యత్రాస్తే మమపుత్రపరోమునిః।ప్రతీక్ష్యాగమనంసాక్షా ద్భూతనాథస్య

[—సనత్కుమారస్య ఉష్ట్రిత్వప్రాప్తికథనం.

నందినః ॥ ౩౮ ॥ పురాసనత్కుమారోపి దృష్ట్వాపిపరమేశ్వరం । అజ్ఞానాత్సర్వయోగీంద్ర మానీవినయభూషితః ॥ ౩౯ ॥ అభ్యుత్థానాదికంయుక్తమకుర్వన్నాస్తినిర్భయః। తతోపరాధాత్క్రుద్ధేన మహేశ్త్రోనందినాకృతః ॥ ౪౦ ॥ అథకాలేనమహతాత దర్థేశోచతామయా । ఉపాస్యదేవందేవీంచనందినంచానునియ్యవై ॥ ౪౧ ॥ కథంచిదుష్ట్రతాతస్య ప్రయత్నేననివారితా । ప్రాపితాచయథాపూర్వం సనత్పూర్వాకుమారతా ॥ ౪౨ ॥ తదాహచమహాదేవ స్స్మయన్శివగణాధిపం । అవిజ్ఞాయహిమామేష తథాహంకృతవాన్మునిః ॥ ౪౩ ॥ అతస్త్వమేవయాథాత్మ్యం మహ్యాస్మైకథయానఘ । బ్రహ్మణఃపూర్వజఃపుత్రో మాభూన్మూఢఇతిస్మరన్ ॥ ౪౪ మమైషశిష్యస్తేదత్తో మమజ్ఞానప్రవర్తకః । ధర్మాధ్యక్షాభిషేకంచతవనిర్వర్తయిష్యతి॥ ౪౫ ॥ సఏవంవ్యాహృతోనందీ సర్వభూతగణాగ్రణీః పత్యురాజ్ఞాపనంమూర్ధ్నా ప్రీతఃప్రతిగృహీతవాన్॥౪౬ ॥ తథాసనత్కు

...(సనత్కుమారస్య ఉష్ట్రత్వప్రాప్తి తన్నివారణాది కథనం. (...

మారోఽపి మేరౌ మదనుశాసనాత్ । ప్రసాదార్థం గణేశస్య తపశ్చరతి దుశ్చరం ॥ ౪౭ ॥ ద్రష్టవ్యశ్చ స యుష్మాభిః ప్రాగ్గణేశసమాగమాత్ । తత్ప్రసాదార్థమచిరాన్నందీ తత్రాగమిష్యతి ॥ ౪౮ ॥ ఇతి సత్వరమాదిశ్య ప్రేషితా విశ్వయోనినా । కుమారం శిఖరం మేరోర్దక్షిణం మునయో యయుః ॥ ౪౯ ॥ తత్ర స్కందసరో నామ సరస్సాగరసన్నిభం । అమృతస్వాదుశిశిర స్వచ్ఛాగాధలఘూదకం ॥ ౫౦ ॥ సమంతతస్సంఘటితం స్ఫటికోపలసంచయైః । సర్వర్తుకుసుమైః ఫుల్లైశ్ఛాదితాఖిలదిఙ్ముఖం ॥ ౫౧ ॥ సావష్టైరుత్పలైః పద్మైః కుముదైస్తారకోపమైః । తరంగైరభ్రసంకాశైరాకాశమివ భూమిగం ॥ ౫౨ ॥ సుఖావతరణారోహైః స్థూలనీలశిలామయైః సోపానమార్గైరుచిరైః శోభమానాష్టదిఙ్ముఖం ॥ ౫౩ ॥ తత్ర తత్రావతీర్ణైశ్చ తత్రోత్తీర్ణైశ్చ భూయశః । స్నాతైస్సితోపవీతైశ్చ శుక్లకౌపీనవల్కలైః ॥ ౫౪ ॥ జటాశిఖాయుతైర్ముండైః త్రిపుండ్రకృతమండనైః । విరాగవిశదస్మేరముఖైర్మునికుమారకైః ॥ ౫౫ ॥ ఘటైః కమలినీపత్రపుటైశ్చకలశైశ్శివైః । కమండలుభిరంత్యైశ్చ తాదృశైః కరకాదిభిః ॥ ౬ ॥ ఆత్మార్థం చ పరార్థం చ దేవతార్థం విశేషతః । ఆనీయమానసలిలమాత్తపుష్పం చ నిత్యశః ॥ ౫౭ ॥ అంతర్జలశిలారూఢైర్నీచానాం స్పర్శశంకయా । ఆచారవద్భిర్మునిభిః కృతభస్మాంగధూళనైః ॥ ౫౮ ॥ ఇతస్తతో నిమజ్జద్భిరిష్టశిష్టైశ్శిలాగతైః । తిలైశ్చ సాక్షతైః పుష్పైస్త్యక్తదర్భపవిత్రకైః ॥ ౫౯ ॥ దేవాద్యమృషిమధ్యం చ నిర్వర్త్య పితృతర్పణం నివేదయద్భిక్షేభ్యో నిత్యస్నానాగతాన్ ద్విజాన్ ॥ ౬౦ ॥ స్థానే స్థానే కృతానేక బలిపుష్పం సమీరణైః । సార్ఘ్యపూర్వం కుర్వద్భిస్థండిలే ఽభ్యర్చనాదికం ॥ ౬౧ ॥ క్వచిన్నిమజ్జదున్మజ్జత్ప్రశస్తగజయూథపం । క్వచిచ్చతృష్ణయాయాత మృగీమృగతురంగమం ॥ ౬౨ ॥ క్వచిత్పీతజలోత్తీర్ణమయూరవరవారణం । క్వచిత్కృతతటాఘాత వృషప్రతివృషోజ్జ్వలం ౬౩ ॥ క్వచిత్కారండవరవైః క్వచిత్సారసకూజితైః । క్వచిచ్చకోకనినదైః క్వచిద్భ్రమరగీతిభిః ॥ ౬౪ ॥ స్నానపానాదికరణైస్స్వ సంపదుపజీవిభిః । ప్రణయాత్ప్రాణిభిస్తైస్తైర్భాషమాణమివాసకృత్ ॥ ౬౫ ॥

కూలశాఖిశిఖాలీన కోకిలాకులకూజితైః । ఆతపోపహతాంత్సర్వా నా
—*) సనత్కుమారస్య సన్నిధౌ మునీనామాగమన కథనం (*—
మంత్రయదివానిశం ॥ ౬౬ ॥ ఉత్తరేతస్యసరస స్తీరేకల్పతరోరధః ।
వేద్యాంవజ్రశిలామయ్యాం మృదులేమృగచర్మణి ॥ ౬౭ ॥ సనత్కుమా
రమాసీనంశశ్వద్బాలవపుర్ధరం । తత్కాలమాత్రోపరతం సమాధేరచలా
త్మనః ॥ ౬౮ ॥ ఉపాస్యమానంయోగీంద్రై ర్మునీంద్రైరపిపూజితం । ద
దృశుర్నైమిషీయాస్తే ప్రణతాశ్చోపతస్థిరే ॥ ౬౯ ॥ యావత్పృష్టవ
తేతస్మై ప్రోచుస్స్వాగతకారణం । తుములశ్శ్రుశువేతావ ద్దివిదుందుభిని
స్వనః ॥౭౦ ॥ దదృశేతత్క్షణేతస్మి న్విమానంభానుసన్నిభం । గణేశ్వరైర
సంఖ్యైశ్చ సంవృతంచసమంతతః ॥ ౭౧ ॥ అప్సరోగణసంకీర్ణం రుద్రక
న్యాభిరావృతం । మృదంగమురజోద్ఘాతం వేణువీణారవాన్వితం ॥ ౭౨
చిత్రరత్నవితానాఢ్యం ముక్తాదామవిరాజితం । మునిభిస్సిద్ధగంధర్వై ర్య
క్షచారణకిన్నరైః ॥ ౭౩ ॥ నృత్యద్భిశ్చైవగాయద్భి ర్వాదయద్భిశ్చసం
వృతం । వీరగోవృషచిహ్నేన దివ్యవిద్రుమయష్టినా ॥ ౭౪ ॥ కృతగోపు
రసత్కారం కేతునామాన్యహేతునా । తస్యమధ్యేవిమానస్య చామర
ద్వితయాంతరే ॥ ౭౫ ॥ ఛత్రస్యమణిదండస్య చంద్రస్యేవశుచేరధః ।
దివ్యసింహాసనారూఢం దేవ్యాసుయశసాసహ ॥ ౭౬ ॥ శ్రియాచవపు
షాచైవ త్రిభిశ్చాపివిలోచనైః । ప్రకారైరభికృత్యానాం ప్రత్యభిజ్ఞాప
కంప్రభోః ॥ ౭౭ ॥ అవిలంఘ్యజగత్కర్తు రాజ్ఞాపనమివాగతం । స
ర్వానుగ్రహణంశంభో స్సాక్షాదివపురస్థితం ॥ ౭౮ ॥ శిలాదతనయంసా
క్షా త్త్రిశూలవరాయుధం । విశ్వేశ్వరంగణాధ్యక్షం విశ్వేశ్వరమి
వాపరం ॥ ౭౯ ॥ విశ్వస్యాపివిధాతౄణాం నిగ్రహానుగ్రహక్షమం । చ
తుర్బాహుముదారాంగం చంద్రరేఖావిభూషితం ॥ ౮౦ ॥ కంఠమధ్యే
చకాలేన కాలంకేనాప్యలంకృతం । సవిగ్రహమివైశ్వర్యం సామర్థ్యమి
వసక్రియం ॥ ౮౧ ॥ సమాప్తమివనిర్వాణం సర్వజ్ఞమివసంగతం । దృ
ష్ట్వాప్రహృష్టవదనో బ్రహ్మపుత్రస్సహర్షిభిః ॥ ౮౨ ॥ తస్థౌప్రాంజలి
రుద్ధాయ తస్యాత్మానమివార్పయన్ । అధాసన్నతరేతస్మి న్విమానే
చావనింగతే ॥ ౮౩ ॥ ప్రణమ్యదండవద్దేవం స్తుత్వావ్యజ్ఞాపయన్మునిం ।

షట్కులీయా ఇమేదీర్ఘం నైమిశేసత్రమాస్థితాః ఆగతాబ్రహ్మణాదిష్టా దేవసేవాభికాంక్షయా ॥ ౮౪ ॥ వృ ॥ శ్రుత్వావాక్యంబ్రహ్మపుత్ర స్య నందీచ్ఛిత్వాపాశాన్స్పృష్టిపానేనసద్యః । శైవంధర్మం చైశ్వరం జ్ఞానయోగంద త్వాభూయోదేవపార్శ్వంజగామ ॥ ౮౫ ॥ శ్రీకృష్ణఉవాచ ॥ ఉపమన్యోమహాభాగ నందినామునిపుంగవాః । ఉపదిష్టాఃకథంకింవా తన్మే

...(ధారణార్హ లింగస్య పంచసూత్రఘటన కథనం)...

బ్రూహిదయానిధే ॥ ౮౬ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ కృష్ణవక్ష్యే శృణుముదా నందినోక్తంశివాత్మకం । లింగాంగసామరస్యం వై లింగధారణముత్తమం ॥ ౮౭ ॥ ధారణార్హస్యలింగస్య లక్షణంత్వథకథ్యతే । స్ఫాటికం శైలజంవాపి చంద్రకాంతమయంతువా ॥ ౮౮ ॥ బాణంవాసూర్యకాంతంవా లింగమేకంసమాహరేత్ । నాదేయం శైలసంభూతం పుణ్యక్షేత్రసముద్భవం ॥ ౮౯ ॥ గంగోద్భవంసాగరజం లింగంతన్మమసంమతం । యద్దేవిశివనాథాఖ్యం లింగంతదహమేవహి ॥ ౯౦ ॥ కామ్యాన్యన్యానిలింగాని తత్తదిష్టార్థదానిహి । శ్రీశైలజంమహాదేవి ఐహికాముష్మికప్రదం ॥ ౯౧ ॥ సర్వోత్తమోత్తమంలింగం సర్వాభీష్టఫలప్రదం । యద్దత్తం గురుణాదేవి లింగంతదహమేవహి ॥ ౯౨ ॥ శ్వేతంరక్తంతథాపీతం కృష్ణంచేతిచతుర్విధం । విప్రాదీనాంచవర్ణానా మిదంధార్యంయథాక్రమం ॥ ౯౩ ॥ లింగవృత్తసమంపీఠం దైర్ఘ్యం విస్తారఏవచ । తదర్ధం గోముఖం చైవ ప్రోక్తంలింగస్యలక్షణం ॥ ౯౪ ॥ సపీఠస్యతులింగస్య లక్షణంతుతదుచ్యతే । ఏకాదిత్ర్యంతమంగుల్యా శ్చరలింగస్య దైర్ఘ్యకం ॥ ౯౫ ॥ లింగస్యసదృశంపీఠం పీఠార్ధంగోముఖంభవేత్ । లింగదైర్ఘ్యం చతుర్భాగం ద్విభాగంశక్తిసంయుతం ॥ ౯౬ ॥ ద్విభాగంచచతుర్భాగమేకభాగస్యబంధకం । అంగులంతుత్రిధాభజ్య తన్మానంవాసమాచరేత్ ॥ ౯౭ ॥ లింగమస్తకవిస్తారం లింగోచ్ఛ్రాయసమన్వితం । వేదభాగవశాన్మానం విస్తారంమస్తకస్యతు ॥ ౯౮ ॥ త్రిభాగంపరిణాహస్య తద్వత్పీఠేచవిస్తృతిః । ఏకనాహంత్రిధాభజ్య భాగేనైకేనహీనకః ॥ ౯౯ ॥ నాహమేతంప్రకర్తవ్యం ద్వినాహంవాసమాచరేత్ । లింగాధిక్యేభవేన్మృత్యు శ్శక్త్యాధిక్యేధనక్షయం ॥ ౧౦౦ ॥ లింగశక్త్యోస్సమత్వంహి భోగమోక్ష

ఫలప్రదం । హేమరాజితతామ్రాద్యై ర్విధినాకల్పితేనచ ॥ ౧౦౧ ॥ స కూర్చేనసవస్త్రేణ తన్తునావేష్టితేనచ । తీర్థామ్బుపూరితేనైవ రత్నగర్భేణసువ్రతా ॥ ౧౦౨ ॥ సంహితామన్త్రితేనైవ రుద్రాధ్యాయస్తుతేనచ । పఞ్చబ్రహ్మమయేనాథ పఞ్చాక్షరయుతేనచ ॥ ౧౦౩ ॥ సేచయేచ్ఛ తతశ్శిష్యం శివభక్తంచధార్మికమ్ । శక్తిపాతంవిధాయాథ సమ్యగ్జ్ఞానా

—] లింగధారణావిధికథనం. [—

భివృద్ధయే ॥ ౧౦౪ ॥ పీఠస్థితేభిషిక్తేచ గన్ధపుష్పాదిపూజితే । జలాధివాసనాద్యైశ్చ సంస్కారైః ప్రాక్సుసంస్కృతే ॥ ౧౦౫ ॥ అష్టత్రింశత్కలాన్యాసం లిఙ్గేకృత్వావిధానతః । షడధ్వానోన్యసేత్పీఠే బ్రహ్మావిష్ణుశివాత్మకే ॥ ౧౦౬ ॥ లిఙ్గేప్రాణాంస్తుసంస్థాప్య అసునీతేతిమన్త్రితః । స్వస్యాగ్రేసంస్థితస్యాస్య దేశికఃకరుణాసధిః ॥ ౧౦౭ ॥ కుర్యాద్దీక్షాంమహాశైవీం అవిద్యాపాశకృన్తనీమ్ । దీయతేలిఙ్గసమ్బన్ధః క్షీయ్యతేచమలత్రయమ్ ॥ ౧౦౮ ॥ దీయతేక్షీయ్యతేతస్మాత్సాదీక్షేతినిగద్యతే । సాదీక్షా పరమాదేవి త్రిధాభవతినిర్మలా ॥ ౧౦౯ ॥ ఏకావేదాత్మికాసాక్షా దన్యామన్త్రాత్మికామతా । క్రియాత్మికాపరాకాచి దేవమేవత్రిధాభవేత్ ॥ ౧౧౦ ॥ హస్తమస్తకసంయోగా చ్ఛలాద్వేదేతిగీయతే । గురుణోదీరితాకర్ణే యాసామన్త్రేతికథ్యతే ॥ ౧౧౧ ॥ శిష్యపాణితలేదత్తా యాదీక్షాసాక్రియోద్యతా । పాశానశేషాన్కర్తర్యా ఛిత్వాలిఙ్గంసమాదిశేత్ ॥ ౧౧౨ ॥ కర్తరీశివదీక్షాస్యా ద్యయాపాశాఞ్ఛినత్త్యసౌ । కృత్వాశైవీంపరాందీక్షాం తత్త్వవిద్యాంశివాత్మికామ్ ॥ ౧౧౩ ॥ ఛిత్వావిద్యామహాకోశం కలాధ్యానంవిచిన్తయేత్ । యథాకలాతథాభావో యథాభావస్తథామనః ॥ ౧౧౪ ॥ యథామనస్తథాదృష్టిః యథాదృష్టిస్తథాస్థలమ్ । యాకలాపరమాసూక్ష్మా మన్త్రాణాంబోధనీపరా ॥ ౧౧౫ ॥ తామాకృష్యయథాన్యాయం లిఙ్గేసముపవేశయేత్ । తత్తల్లిఙ్గమస్యాఙ్గే శిష్యస్యామితతేజసా ॥ ౧౧౬ ॥ సంయోజనీయంగురుణా పూర్వోక్తేనైవవర్త్మనా । తన్త్రత్రయగతానాది మలత్రయమసౌగురుః ॥ ౧౧౭ ॥ దీక్షాత్రయేణనిర్దగ్ధ్వా లిఙ్గత్రితయమాదిశేత్ । లిఙ్గన్త్రివిధంప్రోక్తం స్థూలంసూక్ష్మన్తుకారణమ్ ॥ ౧౧౮ ॥ ధారయన్తోనరాస్థూలం కారణంస

త్ప్రయాన్తి హి । కుర్యాత్త్రిపుటిసన్ధానం శివసాయుజ్యకారణమ్ ॥
౧౧౯ ॥ వక్ష్యేత్రిపుటసన్ధాన లక్షణంశివయోగినామ్। స్థూలంలిఙ్గస్యదే
హస్య సూక్ష్మస్యమనస స్తథా॥ ౧౨౦॥ కారణస్యాత్మనోనిత్యం కుర్యాదై
క్యమతన్ద్రితః । లిఙ్గేనధారయేల్లిఙ్గం ధ్యాయేచ్చిత్తేనశఙ్కరమ్ ॥౧౨౧॥
స్వాత్మనాభావయేత్పూర్ణ మైక్యభావేనసర్వతః । ఏతత్త్రిపుటిసన్ధానంల
క్షణంపరికీర్తితమ్ ॥ ౧౨౨ ॥ కీటోభ్రమరయోగేన భ్రమరోభవతిధ్రు
వమ్ । మానవశ్శివయోగేన శివోభవతినిశ్చయమ్ ॥ ౧౨౩ ॥ అనేన
వర్త్మనాగచ్ఛన్ సజీవన్నేవశఙ్కరః । బ్రహ్మావిష్ణ్వాదయోదేవ మున
యోగౌతమాదయః ॥ ౧౨౪ ॥ ధారయంతిసదాలిఙ్గ ముత్తమాఙ్గేవిశే
షతః । వేదేషుశాస్త్రసఙ్ఘేషు పురాణేష్వాగమేషుచ ॥ ౧౨౫ ॥ బ్రా
హ్మణస్యసమాఖ్యాతం లిఙ్గధారణముత్తమమ్ । బ్రహ్మేతిలిఙ్గమాఖ్యాతం
బ్రహ్మణఃపతిరీశ్వరః ॥ ౧౨౬ ॥ పవిత్రంతద్ధివిఖ్యాతం తత్సమ్పర్కాత్తను
స్త్వచిః ॥ ఋగిత్యాహపవిత్రన్తే వితతంబ్రహ్మణస్పతే ॥ ౧౨౭ ॥ తస్మాత్ప
విత్రంతల్లిఙ్గం ధార్యంశైవమనామయమ్ । అతప్తతనురజ్ఞోవై వ్యాఘ్నీనం
సారలక్షణః ॥ ౧౨౮ ॥ దీక్షయారహితస్సాక్షా న్నాప్నుయాల్లిఙ్గముత్త
మమ్ । యఃకరోతితపఃపూర్వం సతప్తతనురుచ్యతే ॥ ౧౨౯ ॥ పరిపక్వో
విమోక్షాయ సోఽశ్నుతేలిఙ్గధారణమ్ । నకరోతితతఃపూర్వం సోఽబ్రతద్ద
నురుచ్యతే ॥ ౧౩౦ ॥ అథర్వోయంవిమోక్షాయ సోఽశ్నుతేలిఙ్గధారణమ్
యజురప్యాహసర్వం వై లిఙ్గంస్థాపయతీతిచ ॥ ౧౩౧ ॥ తస్మాద్ధార్యంమ
హాలిఙ్గం పాణిమన్త్రైతిమన్త్రితః । పాణౌలిఙ్గంవినిక్షిప్య దీక్షాకాలేగు
రుశ్శివమ్ ॥ ౧౩౨ ॥ యేనస్త్రవతితన్మన్త్రం పాణిమన్త్రంవదన్తిహి । ప
విత్రత్వాన్మహేశస్య శివస్యప్రతిపాదనాత్ ॥ ౧౩౩ ॥ పవిత్రకరణాత్స్వం
సాం పవిత్రమితికథ్యతే । అతస్సర్వేషుకాలేషు ధారయేల్లిఙ్గముత్తమమ్
౧౩౪ ॥ గచ్ఛంస్తిష్ఠన్స్వపన్జాగ్ర న్నున్మిషన్నిమిషన్నపి । శుచిర్వా
ప్యశుచిర్వాపి లిఙ్గంసర్వత్రధారయేత్ ॥ ౧౩౫ ॥ లిఙ్గధారీసదాశుద్ధో
నిజలిఙ్గంమనోరమమ్। అర్చయేద్గన్ధపుష్పాద్యైః కరపీఠేస్సమాహితః॥
౧౩౬ ॥ నిత్యానికర్మబృన్దాని తథానైమిత్తికానిచ । శివార్పణధియా
కుర్యాత్సమ్యజ్ఞానాభివృద్ధయే ॥ ౧౩౭ ॥ కర్మణాజ్ఞానవాన్భూత్వా జ్ఞా

నేనాపన్నమాప్నుయాత్ । జ్ఞానాదేవతు కైవల్య మితి వేదవిదాంవరాః ॥
౧౩౮ ॥ అకృత్వా విహితం కర్మ నిషిద్ధం పరివర్జయేత్ । నిషిద్ధపరిహారే
ణ విహితేలభతే మతిమ్ ॥౧౩౯॥ తస్మాన్నిత్యప్రదయస్మై కృతం నతత్వ
రః । నిత్యం నైమిత్తికం కృత్వా కామ్యం కర్మనవాత్యజేత్ ॥ ౧౪౦ ॥ వ
న్దిత్వా ప్రకటితవ్యా యావజ్జీవం ప్రతిజ్ఞయా । త్రికాలమేక కాలం వా
పూజయేత్పరమేశ్వరమ్ । అగ్నిహోత్రాశ్చ వేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చ బహు
దక్షిణాః ॥ ౧౪౧ ॥ శివలిఙ్గార్చనస్యైతే కోట్యంశేనాపి నో సమాః । వ
దాయజతియజ్ఞేన సదా దానం ప్రయచ్ఛతి ॥ ౧౪౨ ॥ సదా నైవాయుభక్ష
శ్చ సకృదభ్యర్చయేచ్ఛివమ్ । ఏకకాలం ద్వికాలం వా త్రికాలం నిత్యమేవ
వా ॥ ౧౪౩ ॥ యేచకాదాచిన్నిపయితం తేరుద్రానాత్ర సంశయః । నా
రుద్రస్తుస్పృశేద్రుద్రం నారుద్రో రుద్రమర్చయేత్ ॥ ౧౪౪ ॥ నారు
ద్రః కీర్తయేద్రుద్రం నారుద్రో రుద్రమాప్నుయాత్ । లిఙ్గం యస్యమనో
లీనం లిఙ్గస్తుతిపరాయణం ॥ ౧౪౫ ॥ లిఙ్గార్చనపరాయణస్తు సరుద్రో నా
త్రసంశయః । గోసహస్రప్రదానస్య విధివత్ఫలమ్ ॥ ౧౪౬ ॥
లిఙ్గస్యైకపుష్పస్య సహస్రాంశం న పూరయేత్ । ఏవం సంక్షేపతః ప్రోక్తో
హ్యధికారివిధిక్రమః । శివార్చనస్య కామమోక్షఫలప్రదమ్ ॥
౧౪౭ ॥ వృత్తం ॥ సనత్కుమారేణ పరస్పమస్తం వ్యాసాయ సాక్షాద్గు
రవే మహోక్తం । వ్యాసేన చోక్తం మమ హితే వసు హ్యాం
మయాచతద్వః కథితం సమాసాత్ ॥ ౧౪౮ ॥ నావేదవిద్భ్యః
కథనీయమేతత్పురాణరత్నం పురశాసనస్య । నాభక్తశిష్యాయ మనా స్తికే
భ్యో దత్తం హి మోహాన్నరకం దదాతి ॥ ౧౪౯ ॥ సనాతనం వేదానుగ తే
భ్యో దత్తం హి మోహాన్ ... యశస్యమాయుష్యముఖంత్రి
వర్గైస్తద్దత్తం గృహీతం పఠితం శ్రుతం వా । తేభ్యో మయా క్షేపసర్వం సుఖం త్రి
వర్గం నివారణమం తేనియతం దదాతి ॥ ౧౫౦ ॥ పరస్పరస్యోపకృతం భ
వద్భిర్మయా చ పౌరాణికమార్గయోగాత్ । అతో గమిష్యామి మునా త్రకా
మః నమస్తమేవాస్తు శివం సదా సః ॥ ౧౫౧ ॥ సూతే కృతాశిషి గతే మువ
స్సూనృతా యాగేడపర్యవసితే మహితే ప్రయాగే । కాలేకతావివశమైకః
ఋషాయమాణో వారాణసీపరిసరేషు సతిం విశేనుః ॥ ౧౫౨ ॥ అథచ తేషకాపా
శమముకుసుమా వ్యాకృతయా కృతపాటపత్రవతాః । అధిగతాఖిలబోధవ

మాధయః పరమనిర్వృతిమాపురనిందితాః ॥ ౧౫౩ ॥ ఇతి శ్రీ శైవేమహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయా ముత్తరభాగే శ్రీకృష్ణోపమన్యు సంవాదే త్రింశోధ్యాయః॥ ౩౦.

సమాప్తోయముత్తరభాగః.

శ్రీ శివార్పణమస్తు.

